

ZA STAROU PRAHU: VĚSTNÍK KLUBU ZA STAROU PRAHU

ROČNÍK III.

V PRAZE, DNE 2. ÚNORA 1912.

ČÍSLO 1.

OHROŽENÝ POHLED NA KOSTEL SV. TROJICE.

Obr. 1. Pohled Spálenou ulicí k domu „U Diamantů“. Celkové řešení nároží v duchu 1. pol. XIX. století.

Obr. 2. Pohled opačným směrem ukazuje dosavadní poměr nárožního domu ke kostelu, celkem příznivý.

Definitivní úprava nároží ulice Spálené a Lazarské, o níž bylo debatováno již před třinácti lety, stala se konečně akutní: nárožní domek z let 1840, prostá dvojpatrová stavba s posledními reminiscencemi na empire ve schodišti a s modní ornamentikou pseudoantickou na fačádě, má být přestavěn na velkoměstský dům o třech patrech. Zvláštní situace tohoto domu, historicky odůvodněná, ale dnes, po úpravě celého okolí, zejména ulice Lazarské, již anachronistická, ztěžuje neobyčejně řešení, neboť tu stojí architekt před úlohou vytvořit vysoký činžovní dům zcela volně stojící, ale mít při tom náležitý ohled k baroknímu kostelu bývalého kláštera Trinitářů, jehož měřítka, původně značná vzhledem k okolním jednopatrovým domkům, jsou dnes v moři činžovních domů čtyřpatrových nepatrná.

Situace je plodem barokní regulace: Rád trinitářský koupil r. 1708 čtyři domy mezi ulicemi Spálenou, Lazarskou a Vladislavskou a postavil na jich místě kostel (1712 až 1713) a klášter (do r. 1718). Tím přibyl do shluku nízkých domů a zahrad, netvořících tehdy ještě souvislé řady a sledujících ještě do středověku měkkou půdorysnou linii uliční, pravidelný útvar architektonický, převyšující značně své okolí a uplatňující se v pohledu velmi výhodně, zejména když architekt instinktivně propůjčil posunutím průčelí vzad za čáru uliční větší odstup při pohledu. Nevyrovnané linie půdorysné v okolí byly paralysovány aspoň částečně průčelím chrámu, obráceným do ulice a přilehlým k okolním budovám zidkami, k nimž byly již kolem r. 1720 přistavěny sochy sv. Judy Tadeáše a Jana Nepom. Ještě příznivější se stala situace, když po zrušení kláštera byla r. 1784 přistavěna ke kostelu jednopatrová fara a když ještě později (r. 1863) byl nad sochou Jana Nepom. zbudován výklenek.

První krok k zničení této barokní konfigurace byl učiněn r. 1882 stavbou škol, průčelím do Vladislavské obráceným, a brzo na to následovalo zboření kláštera a vystavění činžovních domů na jeho místě. Tím byl kostel rázem depodován ve svém hmotném i výškovém dojmu a obstaven kulisami neorganicky, bez ohledu na jeho architektonický význam. Vrchol bezohlednosti a odborné neschopnosti byla pak regulace (projektovaná v době, kdy nebylo u obce pražské po resignování Umělecké komise vůbec smyslu pro minimální ohledy na umělecké budování města), která navrhovala úplné oproštění kostela proražením ulic podél jeho boků a východního průčelí a zastavovala nároží ulice Lazarské a Spálené domem nejotřelejší fačony půdorysné se skoseným nárožím. Tehdy projevil majitel tohoto nárožního domu mnoho taktu, že proti této regulaci postavil regulační návrh umělců, objednav celkové řešení okolí kostela u arch. B. Ohmana (otisků Volné Směry v roč. II. (1898), 387—8). Přes to, že je návrh Ohmanův v duchu tehdejší doby ještě značně romantický a bože na jedné straně barokní faru z r. 1784 vytváří na též místě pseudo-barokní dům činžovní, pojímá celé okolí kostela jako celek a podržuje je měřítkům kostelní budovy. K provedení návrhu — dnes můžeme říci bohudiky — nedošlo a otázka usnula zcela; teprve v loni vynořila se opět, když nebylo možno již definitivní úpravu této části města odkládati. Stavebník domu „U Diamantů“ vyžádal si nové návrhy na stavbu od arch. Blechy a B. Ohmana a projevil tolik respektu k ideí a ke snahám našeho Klubu, že dal laskavě oba návrhy k studiu technické komisi Klubu, aby se o nich vyslovila, pokud jsou vhodný vzhledem k blízké památce, kostelu sv. Trojice.

Technická komise Klubu shrnula svůj soud o obou ná-

Obr. 3. Dřívější, dominující postavení věže mezi domy a spolu, umělecké řešení nároží.

Obr. 4. Nynější stav ukazuje znehodnocení památky a renaissančení architektury činovním domem.

vrzích v toto podání, jež budíž zároveň pokládáno za projev Klubu v této otázce:

„Návrhem p. arch. Blechy projektován jest na rohu Lazarské a Spálené ulice třípatrový dům s dvojpatrovými arkýři na rozích do ulice Lazarské, s mansardou a zábradlím na hřebeni, které zbytečně zvyšuje střechu. Mezi kostelem sv. Trojice a domem ponechána jest 6metrová ulička a v perspektivním pohledu skosením rohů je získán širší pohled na postranní fačádu kostela; toto odkrytí postranní fačády je však celkem zbytečné, neboť kostelu vůbec neprospívá, kdežto domu, jehož průčelí se ke své nevýhodě značně zúžuje, škodí. Arkýře budovu nápadně snižují.

Projekt architekta B. Ohmana jest umělecky urovnanější a stylově čistší. Pomocí mělkých balkonů, ve třetím patře asi ve výši poloviny kládí kostela umístěných, docíleno jest horizontálního charakteru celého domu; naproti tomu však trojpatrové arkýře, nahoře prodloužené v attiku, značně horizontálnímu dojmu škodí. Střecha je o 2 m. vyšší než u projektu prvního, výška hlavní římsy 17'30 m. u obou. Kdyby byly vynechány ateliery, které ani nejsou valně cenné vzhledem k jich malým oknům, obráceným k jižní frontě, dala by se snížit střecha ve prospěch pohledu na kupoli kostela; snad i vynecháním attiky, arkýře prodlužující, vy-

jádrěním horizontálního směru také v arkýřích a jejich případným zkrácením o spodní koš akcentován by byl celkový horizontální ráz budovy. Podle mínění technické komise bylo by s prospěchem budově, kdyby měly otvory okenní jednotný tvar v předním i v postranním průčelí, což by způsobilo větší klid a jednotu celého díla.

Technická komise klade hlavní důraz na respektování výšky kostela a následkem toho na snížení střechy domu; toho by se dalo docílit vedle zmíněného vynechání ateliér skutečným snížením ukončující římsy aspoň o 30 cm., (což by mělo za přirozený následek snížení hřebene střechy při ponechání jejího celkového pěkného tvaru) a subjektivním dojmem, vzniklým z toho, že by byla zdůrazněna balkonová deska jako hlavní římsa kolem celé budovy probíhající.

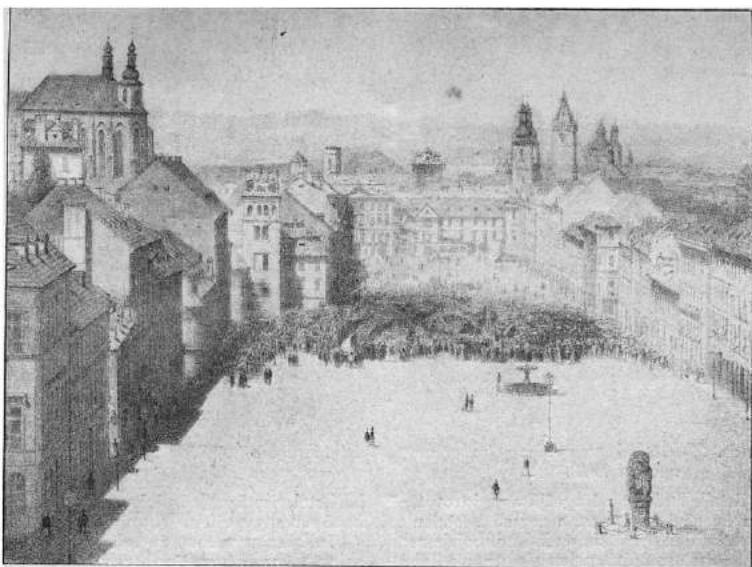
Vzhledem k tomu, že chce p. stavebník provést dům podle návrhu arch. B. Ohmana a že není pravděpodobno, že by se mohl styl budovy změnit, což by bylo nutné při vynechání střechy na předních třech pětinach budovy, kteréžto vynechání by pohledu na kostel značně prospělo, upouští technická komise od návrhu na vynechání této střechy v předu a ani nedoporučuje v náhradu zvýšení o čtvrté patro na zbývajících zadních dvou pětinach, ač by toto řešení sprostředkovalo spojení pohledu od této třípatrové budovy k převyšované budově „Domácnosti“. Z W

POSLEDNÍ PAMÁTKA RENAISSANČNÍ NA VÁCLAVSKÉM NÁMĚSTÍ.

Každé období kulturní a tím i slohové má v architektuře zvláštní, jenom vlastním charakterem vysvětlitelné druhy staveb, zvláštní využití přejatých formací, zvláštní pojmání účelu a formy; co zdá se jedné době luxem, je v druhé potřebou, čeho se užívá v jednom období náhodně nebo uživatelsky, stává se pro následující uměleckým a kompozičním elementem. Tento zjev je možno stopovat na př. na věžích při soukromém domě v starých městech: v go-

tické době mají smysl obranný, nebo obsahují kapli a pokladnice pánovy, v renaissanci mají jistě již orientační smysl, ale stojí ještě jakoby přilepeny k domu, kdežto v baroku jsou již komponovány jako altány v jedné hmotě s domem a tvoří nejen všeobecně přijatou vymoženost pohodlného života, ale i motiv v celkovém obraze města. V Praze stačí srovnati (z gotické doby není příkladu, tu bychom musili ukázati na př. na věž domu t. zv. münsterberského v Kutné

Obr. 5: Pohled od bývalé Koňské brány k Můstku r. 1848 v době „mše svato-václavské“.

Doklad bývalé „umělecky správného vyřešení nároží ulic Vodičkovy a Jindřišské“.

Hoře) četné věže a nárožní arkýře renaissanční s barokními altány, zejména na Starém Městě a Malé Straně rozsetými, abychom si uvědomili jich cenu pro obraz města a kulturní dějiny jeho.

A nyní právě nejrázovitější z nich, věži u domu čp. 791-II. při ústí Vodičkovy do Václavského náměstí, hrozí nebezpečí, že bude buď vůbec zničena, buď deformována! Je trapno myslet, že by zmizel z prospektu náměstí od Muzea krále českého tento poslední dokument bývalého vylučení vždy živé křižovatky, které již v renaissanční době užilo věži [byly do nedávné doby i na domě U cisařských (Assicurazioni Generali) i Wiehlově (Metropole) a snad i na čtvrtém rohu] k jejím zdůraznění a o jehož umělecké ceně nás přesvědčuje zde reprodukováná (obr. 5) lithografie Andělova podle (nezachované) daguerrotypie Traicovy, vydaná Fr. Šírem r. 1849. Ale i mimo tento význam situační a orientační má též nespornou cenu jako renaissanční architektura (o jejím vzniku kolem r. 1600 viz článek V. Vojtíškovy na str. 4.—5.) s charakteristickými štíty, okny a nikami ve fasádě i jako památka, v níž jsou v I. patře podpřikrovem vápenným skryty malby J. Navrátilovy (4 roční počasí) a jež kdysi hostila v V. patře malíře P. Maixnera.

Věž byla na svém dřívějším dominujícím postavení, kdy čněla vysoko svým pěti patry nad nízké okolní domky, značně poškozena již přestavbou dvojpatrového domu čp.

788/9-II. na čtyřpatrový činžák podle návrhu arch. Vr. Pavsového, takže nelze již vůbec mluvit o uměleckém vyznačení nároží. Bylo to v době, kdy nejvíce kvetla šablona „vylučení“ nároží banálními věžemi a miniaturními kupolemi, dosud v Praze, ale ještě více v předměstích užívána, ba ještě dodatečně na poměrně nový dům přidávána (tento „nedostatek“ napraven nedávno na nároží Mariánské a Václavského náměstí). Vedlejší dům je dokonalejší příklad takového „řešení“ a protiuměleckou tendenci jeho a nevkusně nápadnou snahu po repraesentaci odpýkala věž svoji existencí jako věže i jako uměleckého nároží. Při srovnání těchto dvou staveb vynikne teprve nebetýčný rozdíl mezi citěním obou architektů.

Ale přes to je ještě příležitost zachránit při přestavbě domu čp. 791-II. věž, o svůj dominující dojem oloupenou, jako památku bez další škody její i bez nákladných obětí majitelových. V té důvěře obrátil se Klub na dnešní majitelku domu a věže, Českou banku, aby vložila do programu chystané soutěže na budoucí svůj palác kategoričsky požadavek: zachování věže. Doufáme, že již minula doba, kdy sestavely domy tak lehkomyšlně jako činžák vedle věže a že dnešní architekti nejen že vytvoří řešení hodné tohoto repraesentativního místa ve městě, ale že jim tato snaha nebude překážeti v duchaplném řešení, jak zachováti významnou památku budoucnosti.

B. H. a Z. W.

MIZÍCÍ STARÁ PRAHA.

Sledujeme od počátku ve Věstníku zvláštními články zejména typické a umělecky nebo kulturně významné památky, jež níčí a již přirozený rozvoj velkého města, ať stavební spekulace a osobní ziskuchtivost. Toto registrování má však nevýhodu, že vedle význačných individualit památkových zaniká nebo pouhými stručnými referáty jest odbývána řada stavebních objektů průměrných a všedních. Tím ovšem vzniká v čtenáři neinformovaném, jež nemá dosti příležitosti sledovati činnost Klubu podrobněji, v de-

tailech jednání domácí rady, dojem, jakobychom hájili úporně a s vynaložením vši energie pracovní jenom stěžejní body obrazu starého města a pomíjeli jeho hlavní výplně, památek umělecky chudších nebo hmotně skrovnějších. Chceme-li tedy, aby byly i zevně zjevný zásady Klubu, jenž hájí objektivně bez projevování individuálních zálib pro určité slohy nebo umělecké směry, bez rozlišování a třídění památek podle pravidel estetických, předem vykonstruovaných, starou Prahu jako celek a tím i nejne-

Obr. 6. Dům čp. 59-II. „U kamenné hlavy“ zbořen v lednu 1912.

patrnější její detail, budeme od nyníšské registrovat — pokud ovšem finanční schopnost a rozsah Věstníku to dovolí — skoro každou památku, o níž Klub bojuje nebo jejímž zničení marne se bránil, nejméně slovem, ale i obrazem. Sloužíme tak nejen vlastní snaze, ale i vědeckému úsilí o zpracování stavebního vývoje pražského; reprodukce zbořených nebo zkomolených památek a přesný — třeba stručný — jich popis budou pro budoucnost dobrým materiálem historikovi Prahy.

1. Dům čp. 59-III., zvaný „U korunované hlavy“ a zbořený koncem ledna 1912, byl ze XVII. století (kolem 1650), s adaptacemi XVIII. a XIX. století, o 1 patře a vykrajovaném štítu, krytý strmným prejzovým sedlem. Hladce omítnutá stěna průčelní, přerušena vyloženou a prejzy krytou okapní římsou, měla v přízemí v levo úzký portál do klenuté chodby a v pravo velký otvor výkladový do širokého, rovněž klenutého krámu; úprava otvorů byla z 2. pol. XIX. století. V patře byly dvě dvojice sružených oken s plochými chambranami z malty, na štítě dvě podobná, menší okna. Nad portálem byla zazděna pískovcová hlava Kristova (obr. 8.) z poč. XVI. století. Uvnitř byly původní křížové klenby v přízemí a v pokoji nad chodbou v patře; jinak bylo rozdělení pokojů, úprava jich, stropy a strmé, jedno-ramenné schodiště s kovaným zábradlím z 2. pol. XVIII. stol. Průčelí do dvora z XVIII. stol., v podkrovní zřízena v 2. pol.

Obr. 7. Dům čp. 1065-II. „U lva“ zbořen v únoru 1912.

XIX. stol. visutá pavlač slitým zábradlím. Dvorek úzké, hluboké parcely využit v XVIII. století na jednopatrový domek s předloženou zděnou pavlačí, jež obíhala na obloucích kolem dvora a sprostředkovala zadní vstup ze dvora do předního domu.

2. Dům čp. 1065/II., zvaný „U zlatého lva“, nároží Biskupské a ulice Na Poříčí, byl zbořen počátkem února 1912. Skládal se ze dvou křídel (6. a 4. osy), v tupém úhlu k sobě přilehlých; křídlo do Biskupské ulice bylo později o 4 osy prodlouženo přístavbou, na zevnějšku stejně upravenou. Starší část, krytá mansardou taškovou s vikýř, vznikla kolem r. 1780, přístavek s taškovou valbou byl z 1. pol. XIX. stol. Stěny byly hladké, omítnuté a členěné jen nárožní plochou bossáží a lisenovým kordonem, kolem oken byly chambrany a podvojové římsy, kolem portálu krámového segmentový pískovcový rám. V přístavbě byl vchod s pravoúhlým pískovcovým rámem a dveřmi z pol. XIX. století a nad ním nika se soškou Jana Nepom. na pískovcové konsolce, z 2. pol. XVIII. století. Nároží bylo chráněno pískovcovým patníkem s rosettovou hlavicí. Mezi okny prvého patra byl na nároží ze štku vymodelován lev o dvou tělech a jediné hlavě, držící ve spárech kouli a korunovaný z plechu stříhanou korunou. Na dvorku přiléhala k přístavbě trámová pavlač, nesená uprostřed zděným pilířem. V přízemí byly ve starší části křížové klenby, v mladší placky, v patře vesměs ploché, rákosové stropy. Z. W.

PŘÍSPĚVKY K DĚJINÁM A MÍSTOPISU KRÁL. HLAV. MĚSTA PRAHY.*

IV. Z DĚJIN DOMU ČP. 791-II.

Abychom zbytečně nezatěžovali článek bojující o zachování renaissanční věže při čp. 791-II. materiálem historickým, věnujeme v této rubrice místo obšírným dějinám tohoto objektu.

Když se r. 1377 začínají městské knihy Nového Města Pražského, objevuje se jejich zápis, že na místě domu nyní čp. 791-II. v rohu náměstí Václavského a ulice Vodičkovy stál pivovar Mařka Tracovského zabírající ještě větší domů čp. 706 a 705-II., jež však již roku

Obr. 8. Kamenná hlava Kristova, domovní znamení domu čp. 59-II.

1378 byla odprodána, aby na nich byly vystavěny nové domy.¹⁾ Po smrti Mařkově přešel dům s pivovarem na vdovu Vítu, která r. 1408 vzdala úrok na domě kostelu sv. Štěpána na Rybníčku podle odkazu manželova.²⁾ R. 1413 prodán byl dům bratry Leksou, Jakubem a Mauriciem, o nichž nepovědíme, jak ho nabýli, Kateřině, vdově po Kunemannovi kožešníku, za 80 kop.³⁾ a od ní nejspíše — v zápise se mluví o Kateřině, vdově Nyčkově provdané za Tomáška — koupil jej roku 1414 Bernášek Charonův sobě i ženě Margaretě za 73 kopy bez

¹⁾ Kniha soudů zahájených novom. rkp. arch. města Prahy číslo 2069 fol. 3. — ²⁾ Lib. erect. 1408. — ³⁾ Kniha soudů zahájených, rkp. č. 2074 fol. 61.

*I.—III. viz ve Věstníku roč. II. str. 35—38.

15 gr.) Ani on domu dlouha nepodřekl po jeho smrti koupil jej r. 1416 od poručíkův nebžítka sobě a manželce Kateřině žin z Českého Brodu¹⁾ a ten jej zase po roce předal trhem Pavlovi nebo Paškovi bečváci a ženě jeho Anně²⁾.

Ve válkách husáckých stál se dům majetkem obce novoměstské a od ní koupil jej roku 1426 Jan Zatecký za 33 kop s oběi manželce Kučkové³⁾ od něho roku 1429 za 25 kop převzal jej Martin z Přivola (kterému se zařadil křesťan Tratošev, protože i v domě záměna udržovala se neustále jinou prvního majetníka) a dal zaplati sobě, ženě Kačce a Anně, matce své⁴⁾. Někdy kolem roku 1450 stal se dům Tratoševským vlastnictvím Hlavka Kopaninika, jenž po několika letech — r. 1462 — prodal jej za 84 kopy Václavovi ze Zvíkovic, jinak ze Zlaté, a Barboře, ženě jeho⁵⁾. Ale ten prodal jej již v. 1463 za 90 kop 30 gr. heztru Petruvi ze Zlaté, od něhož jej hned zase koupil Petr ze Stelčevsi sobě i manželce Anně za 90 kop⁶⁾. Jak dlouho si tento vlastník dům ponechal, nevíme zatím určit. Ale kolem r. 1490 vystupuje jako majetník Bartoš Koptš, jenž š. r. 1493 koupil i sousední dům (nyní čp. 790-II) od Matěje Kováře, davej se jako domem prvním za psati sobě i manželce Dorotě⁷⁾. Než tento dům zase po čase za 120 kop prodal, rovnou dům pak po smrti první majetníka vydal ženě druhé Kateřině r. 1502 ve vzájemném vzdání⁸⁾. Koptš byl dlouho v drázi domu, takřka státní název domu Tratoševského upadl v zapomnění a ojalo se jméno domu Koptšovského. Po smrti Bartoše dcera jeho Anna prodala dům r. 1511 Bešešovi, omdřin od mostu ze Starého Města, jenž zapasv jej sobě a manželce Lidmle, zaplatil zaň 150 a půl kopy probo prutských⁹⁾. Ale již roku 1516 zemřel Bešeš a od prutníků jeho sirotků koupil dům „Koptšovský“ za 210 kop čes. Duchek Kolda pojav za ženu vdovu Bešešovu Lidmle, jejíž dít dědičky 35 kop gr. č. ze záměny trnové byl vřazen¹⁰⁾. Asi r. 1539 stal se majetníkem Koptšovského domu Jirk Bořez z Bernauka a žena jeho Lidmila z Polce, načež jej prodal r. 1532 Mikulášovi Laboušnickému z Labouně a Kateřině z Valdešské, manželce jeho, za 323 kop čes.¹¹⁾ Když zemřel pan Mikuláš, vdova Kateřina odchovala se k prodávci dům ještě r. 1532; koupil jej Tomáš Penížek sobě i ženě Anně — domě se říká tehdy Laboušný, jinak Koptšovský — za 287 a půl kopy gr. č. naje ve libutích spláceli¹²⁾. Ale dceru paní Mikulášovu Eliška z Labouně nalezem rady dosáhla toho r. 1540, že Tomáš Penížek přijal zpět peníze již splacené a práva k domu se vzdal a že se vlastně domu stala paní Eliška¹³⁾. Ale již roku 1546 prodala dům Urbanu Kozelčnicku a ženě jeho Magdaléně za 332 a půl kopy gr. č. a však zaplatěti jen část závdavku, postoupil jej Štěpánovi Slivinskému a Kadrutě manželce jeho tak, že Urban měl ještě dodati 25 kop gr. č. závdavku na dům a Štěpán za uctěně, když se neoprasu domu uctil¹⁴⁾, dal 15 kop a dům podle trnu měl si dupla¹⁵⁾. Roku 1552 koupil Štěpánův z manželkou Janou, vdovou po Kašpáru truhář, vzdali si navzájemně dům i všecek vřazen¹⁶⁾. Dědiči pak jeho po řadu let, takže se i Štěpánovi podle domu říká Laboušný. Po jeho smrti nastaly věci sporné mezi Václavem Špehařem, synem paní Janiny z prvního manželství, a Lidmilou Laboušnickou, vlastně dcerou Štěpánovu. Ale podle vzájemného zdaní Štěpána a Jany bylo právo k domu přisouzeno Václavu Špehařovi nálezem soudu spíšelského na hradi pražském r. 1571¹⁷⁾. Od Václava Špehaře hned roku spíšelsko koupil sobě a manželce Lidmle dům, kterýž od starodávna slove koptšovský, se všemi pokojí zádavku a všim příslušenstvím „Bohuslav Kattěcký za 523 kop gr. č.“ a po něm zase se říká dům „u Bohuslavů“. Byl dvakrát ženat pojar po smrti Lidmly a za ženu Mariannu, která ovdověvši vdala se za Jiřího Pergara z Čestolova a s ním učinila r. 1583 zapání vzájemného vzdání¹⁸⁾. Roku 1586 Jilji Pergar přikoupil k domu svému „Bohuslavskému“ kousek zahrady až za trnové svlý, od křesťan starší a nástan Nového Města Pražského i na místě všeho pořádku, a to od domu cechovního oděkaného Jm kláštera Václava Laboušského (čp. 790-II), za 5 kop gr. č. Při tom bylo smluveno, že se má Jilji Pergar zpome rozdělení na svůj náklad zdi ohraďiti tak, aby se starším křesťanům žádná škoda neděla v jich zahrádě; jestliže by pak též zdi kdy k porušení přišlo, tehdy Jilji Pergar nebo dědičové jeho i budoucí držitelové domu a svému kousek by toho kdi poruška kázala, teoz sež jako svou dšlčnou diti opravovat na svůj náklad maj a povinn budou, a starší kouty při té zdi sobě stavěti budou moji bez ublížení stavěti Pergara, což by jim k jich potřebě bylo; pakli by kouty vysoké byly, povinni byli Jilji i jeho budoucí a těch sivech tot vedy k sobě přijíti, aby se starším křesťanům na gruntuž jejich škoda neděla¹⁹⁾. Roku 1604 přikoupil Pergar zase kus zahrady od domu staršího pořádku lrečovského za 50 kop gr. č. hotovými i tím doložím, až by kdy „chtěli budoucí při též zdi diti co vystavěti, tehdy te do té zdi trámy klásti mají a mozi budou bez překážky držeteli toho domu“. A před tím, již roku 1603, koupil sobě i Marianně manželce pekárnu za domem svým od Tomáše Daněle, kloboučnicka, na 90 kop míš.²⁰⁾ Pan Pergar byl zimožný a ual ještě jay majetek v Praze; dům na rohu knižského trbu si přestavěl a zvláště novoz zdi vybudoval.

Když zemřel, vdova Marianna ojala se domu a r. 1614 bylo jí povoleno od úředníků šestipanských v Novém Městě Pražském, „aby, což by bez ublížení obce bylo, před domem svým na koiškem trbu nad okny kram- skými při sklepi přistřešek z obou strany až na roh nového stavěti na dve kouty a kři, jakí vykáženo jest, udelati diti a jich a dědič a bu- dovcem i svými bez překážky jednobo každého užívat; nobla.“²¹⁾ Roku

1627 syn její Jilji Pergar změnil „dům tenz „u Bohuslavů“ koišný na koišník trbu v rohu ležící a vřel nově vystavenou, též a sladovnu a příkoupěním domem bez místem zádav, se všim příslušenstvím“ a paven Fridrichem Sporentflem a Sporentflem a Alžbětou manželkou jeho za zahrady také na koiškem trbu ležící, při čemž kupující zajistil p. Pergarovu na domě 1400 kop de dvou let bez úroků půl zroven, zmožem i všemi pokuty právními.²²⁾

Když Fridrich Sporentfel, cís. profiantmistr pražský, zemřel r. 1638, dšarší rychtář v Novém Městě Jan Litovský čtěl z nájazé přikny z pozistateli jeho zašití 1000 kop míš, komurs české na domě „u Bohuslavů“. K tomu následovalo, že se našlo v cís. knižovně úřadě 11.984 sl. nedostatků z jeho profiantmistrských počtů, a proto skutečně bylo r. 1638 poručeno cís. rychtář, aby pozistateli Sporentflovskou, za čem by se vynáhžela, vzal do sequestre a mezi tím toho 1000 kop aby nepomjil prokázati. Ale nálezem rady novoměstské byl cís. rychtář edmržen se svými náruky a peníze byly přirčeny podle kláštu nebotič- kova tetám jeho manželky Juditě Gregorové a Anně Truskavské. V pří- čině zbytku z počtů profiantních byla komoře čes. předsedena po- řádná kvitance rukou tebedějši generálního profiantmistra p. Jiřího Michny, i skrytem svržení, že Fridrich Sporentfel počty tetmú pánu již za svého živobytí se všemi approbacemi a k nim náležejícími doku- menty pořádně složí a ovedl. Proto byl zrod rychtářů za dnu od- volka, ale nastala o něj dlouhá rozepř mezi dědiči po paní Kateřině Sporentflově, až byl r. 1652 přivřen Juditě Wagnerové, Juditě Gre- gorové a Anně Truskavské, ale v té době, kdy se oh nikdo nestal, bral zlézu a pustl.²³⁾

R. 1666 prodán pak Janem Wagerem z Wagerem, knižovním a po- kladníkem hraběte Gallesa, p. Jindřichovi Samuši Goltzovu, hejtmanu pausivi Šilovských a omdřinu novoměstskému, za 3100 kop míš, a domek v ulici Vodičkových, zahrady, sladovnu a všim příslušenstvím domu nákladníhoho.²⁴⁾ Ale Goltz prodal jej již r. 1668 p. Janu Otmavnu Miasirovnu, sekretáři revní a křižovník komise v království Českém, za 3300 kop gr. míš.²⁵⁾ P. Miasirov z Lisou, c. k. rada a referendář křiž- dáční a revní komise nad statky křižovníkovanými i obecní starší No- věho Města, onemocněl těžce r. 1690 a němí klásti; v něm vdově tetějši legátů učinil uvolněním dědič syn Josefa, Antonína a Václava Di- vize. Starším připadl dům „Bohuslavský“, ceněný na 8000 sl. — když jej starý pan Miasirov koupil, byl při velmi zmožným²⁶⁾ — a po jeho smrti přešel dědictvím na bratra mladého, od něhož jej r. 1696 koupil Daniel Vodičkovský z Kunderatic za 6000 sl. rynských se všim příslušenstvím.²⁷⁾ Roku 1701 přešel pak nákladnický dům koupi na Arnošta Jindřicha Mueca, c. k. skutečného komor. radu, a manželku jeho Karolenu roz. Pistorovou, kteří zaplatili 5800 sl. r.²⁸⁾ Když pak zemřel tento majetník s. 1724 bez dědiců, připovědli se k statku pozistateli Jodocus Michal Fegesbaech, P. Jindřich Špěl a Daniel Toušnický, od nichž roku 1725 koupil dům odědičský „proti hlavní stráž“, „Ne kovářské hospo- dě“ ročený“ Jan Ant. Kozák a kotelm na palici kofalky za 5800 stlaých a 20 dukatů klíčebných.²⁹⁾ Kozák, radní novoměstský, držel dům po řadu let, ale roku 1756 odprodal Antonínu Wagneru, mistru zámocnicku, a ženě jeho Anně domku ve Vodičkově ulici, od p. Pergara přikoupený, „od zadních vrat domu jeho po levé straně ležící a v Vodičkově ulici až k zahrádě domu. Kovářské hospoda“ se vztažující, v kterém nad pa- mět lidskou vždy záměnníky vřast se vynáhžel, a to za 500 zlatých. Při trtu byla učiněna smlouva o oddělení obojho domu a o oknech.³⁰⁾ Po smrti pana Kozáka r. 1758 přel dům na jeho diti³¹⁾ které prodaly jej pana Danielovi Boreckému.³²⁾ R. 1797 koupil jej Jan Jiri Berger, který měl v domě tovarnu na tiskání plátna, po němž zdědil jej asi r. 1819 Anton Berger. Po rytmistru Bergerovi, jenž zemřel bez dědiců, připadl dům c. k. erárn, jenž byl zapán v knižy roku 1885.

V. V

¹⁾ Tamtož fol. 81. — ²⁾ t. fol. 136. — ³⁾ t. fol. 152. — ⁴⁾ Kniha soudů za- hajených, rkp. č. 2083 fol. 30. — ⁵⁾ t. fol. 43. Potud byl vřidkem Tom- lekovy „Základy starého mistopieku pražského, Nové Město Pražské“, str. 46. ⁶⁾ Kniha kontr. rkp. č. 2083 fol. N 26. — ⁷⁾ Kniha kontr. rkp. č. 2086 fol. F 3. — ⁸⁾ t. fol. T. 22. — ⁹⁾ Kniha kontr. rkp. č. 2090 fol. 200. ¹⁰⁾ Kniha kontr. rkp. č. 2091 fol. M 21. — ¹¹⁾ Kniha kontr. rkp. č. 2092 fol. 138. — ¹²⁾ Kniha kontr. rkp. č. 2191 fol. 205. — ¹³⁾ Kniha kontr. rkp. č. 2192 fol. 108. — ¹⁴⁾ t. fol. 205. — ¹⁵⁾ t. fol. 408. — ¹⁶⁾ Kniha kontr. rkp. č. 2193, 185. — ¹⁷⁾ Kniha appelač. rkp. č. 1027 fol. 183. — ¹⁸⁾ Kniha kontr. rkp. č. 2195 fol. 121. — ¹⁹⁾ Kniha kontr. rkp. č. 2197 fol. 34. — ²⁰⁾ t. fol. 345. ²¹⁾ Kniha kontr. rkp. č. 2199 fol. 223. — ²²⁾ t. fol. 182. — ²³⁾ Kniha úř. šestipansk. rkp. č. 498 fol. 46. — ²⁴⁾ Kniha kontr. rkp. č. 2202 fol. 269. — ²⁵⁾ Kniha kontr. rkp. č. 2204 fol. 563. — ²⁶⁾ Kniha kontr. rkp. č. 2268 fol. 78. — ²⁷⁾ Kniha kontr. rkp. č. 2268 fol. 147. a sbírka listů arch. m. Práhy IV. — 8044. — ²⁸⁾ Kniha testam. č. 11 fol. 309 při úř. desk. zem. a sb. listů arch. m. Práhy IV. — 16034. ²⁹⁾ Kniha kontr. rkp. č. 2277 fol. 48. — ³⁰⁾ Kniha kontr. č. 27 fol. 147 při úř. desk. zem. — ³¹⁾ Kniha kontr. č. 34 fol. 81. — ³²⁾ t. fol. 188. — ³³⁾ Kniha kontr. č. 47 fol. 36. — ³⁴⁾ t. fol. 298. Testament Kozákov křiže testam. č. 11 fol. 309. — ³⁵⁾ Kniha kontr. č. 49 fol. 145. — ³⁶⁾ Kniha kontr. č. 56 fol. 15.

Obr. 9. Al. G. Schulz, Návrh na přestavbu Karolina r. 1842. Olej, plátno. (Fot. Dr. F. X. Jířek.)

V. STARÝ PROJEKT UNIVERSITNÍ STAVBY V PRAZE A POMNÍK KARLA IV.

Záměr postavit v Praze novou budovu university vyskytl se již při příležitosti 500letého jubilea universitního. Z projektů, které tehdy byly snad provedeny a se zbořením starého Karolina počítaly, zachoval se na plátně malovaný pohled na novou zamýšlenou budovu na místě Karolina; obraz malován jest *Aloisem Gust. Schulzem* a byl původně v majetku býv. voj. intendanta p. K. Neureutera. Podle zpráv sochaře Em. Maxe (Zweiundachzig Lebensjahre, Prag, 1893, Str. 30.) řídil akci jubilejní Dr. Neureuter a tím dostal se asi projekt v majetek jeho dědiců. Projekt jest datován 1842 a proveden ve formách Schinkelova klasicismu. Tedy ještě rok po smrti Schinkelově vznikl u nás opožděný antisukující projekt. (Viz obr. 9.)

Malíř Al. G. Schulz, bezpochyby žák krajinářské školy Postelovy nebo Zwettlerovy, s oblibou věnoval se malbě architektury a hojně cestoval. Vystavoval na výstavách pražských pohledy z Itálie a jižních zemí (tak již v Klarově výstavě na Kampě r. 1832) a z zemí severních (zejména ze Skotska r. 1841 v Praze a 1844 u sv. Anny ve Vídni). Pro topografii českou bylo by důležité vyhledati dosti četné jeho pohledy české, z nichž jest uloženo 25 listů z Karlštejna z r. 1831, kreslených pro Schottkyho připravovanou publikaci o památkách českých, v Museu města Prahy; jinak jen jménem, protože jsou nezvěstné, uvádím ony, které vystavil

předně v Praze: Partie z údolí v Šárce (1827); partie z parku v Bubenči (1831, gouache); dvě partie z cis. mlýna (1831); partie z Jeleního příkopu s umělou silnicí (1833); Daliborka s okolím (1833); pohled na část Malé Strany (1833); nejstarší část pražského hradu z „lidové zahrady“ (Volksgarten, 1841); za druhé ve Vídni: Pohled na hrad Rožmberk (1855, Kunstverein; podle Wurzbacha maj. hrab. Bucquoy). R. 1843 uchází se Schulz o stipendium Klarovo; v aktech jest stručná jeho autobiografie, kde se praví, že jest Čech, krajinář a malíř architektury a že studoval v Praze.

Projekt, jím malovaný, nebyl proveden; důvody, proč se tak nestalo, uvádí dopis z pozůstalosti Presslovy, psaný Janu Ev. Purkyňovi dne 5. října 1844: „Ku slavnosti pětistileté neschází se tolik peněz, jak se z počátku očekávalo. Naši wemožowé nechtějí se toho tak chápat, jak by se měli. Z nowin snad gste se dowěděli, že mají toliko 36.000 fl., což gest skrovná částka toho, co se očekávalo. Wláda nechce gak se zdá nic přiložiti. Z toho pochodí, že ku přestawení uniwersite to nepřijde a že se upokojí pomníkem Karla IV., který na plac před Křížowníky proti řece rozšířený má přigíti. A co potom? Te Deum, Bože zachoweg, kwas a konec“.

Věc „upokojila“ se skutečně pomníkem.* R. 1839 animoval Dr. Neureuter sochaře Em. Maxe, aby provedl skizzu pomníku. (Zweiundachzig Lebensjahre l.c.) Návrh tento představoval Karla IV. na koni, na podstavci byly čtyři fakulty a dva relify: založení university a zlatá bulla. Dr. Neureuter chtěl prý dáti skizzu autograficky rozmnožiti, ale záhy zemřel. Po té ujal se pomníku ředitel akademie Ruben, jehož vlivem práce zadána byla Hähnlvi v Drážďanech; ulit byl pomník od Burgschmidta v Norimberce. Max daroval model svému Stamannovi, jenž odvezl jej do Hamburku.

Umístění pomníku vzbudilo roku 1848 polemiku. JUDr. Fischer, děkan právnické fakulty, vytýká, že práce zadala se do ciziny a že náměstí Křížovnické jest nevhodné; navrhuje dolní část Václavského náměstí; výbor slavnostní se hájí — Křížovnické náměstí a Koňský trh byla hesla obou táborů.

Jubileum mělo se slavit 7. dubna 1848, ale prohlášením akad. senátu odložila se slavnost pro nepokoje na 29. neb 30. září, ale na konec se slavnosti okázalé vůbec sešlo. Pomník postaven byl pak v tichosti 31. ledna 1849. Dr. F. X. Jířek.

*Pomníková akce zahájena byla asi dosti záhy a to již v prvních letech třicátých; jinak nedovedu vysvětliti okolnost, že stavitel Jan Novotný již r. 1833 vystavuje v Praze 3 návrhy na pomník Karla IV.

DROBNÉ ZPRÁVY.

PLÁN POLOHY POBŘEŽNÍ ČÁSTI VYŠEHRADU. Technická komise Klubu podrobila nedávno vypočtený plán změny polohy pobřežní části Vyšehradu, načež podala domácí rada radě města Prahy tento posudek o celkové úpravě a z části protest proti její jednotvornosti:

„*Celkový plán změny polohy* vitá Klub jako určitý pokrok proti návrhům dřívějším. Vyhodně jest zrušení souběžné ulice s nabřežím a převedení komunikace na nabřeží ihned od radnice, kteroužto změnou jest získáno předně značné místo pro menší domy a hlavní její zahrady až po úpatí skály, a za druhé rozšířuje se nabřeží, které získává na svém prostorovém účinku, což prospívá též celkovému pohledu na Vyšehrad; dlužno též vitiati, že vzhledem k povaze terainu stavi se ve skupinách dvou až tří nízkých domů, mezi nimiž vznikají volné prostory.

V novém plánu se však nevhodně mění dnešní radnice a její okolí. Radnice jsou situována skoro v ose třídy Vyšehradské, má určitý význam perspektivní přes to, že je budova její architektonicky bezvýznamná; poněvadž její průčelí stojí kolmo k ose třídy Vyšehradské, tvoří tak čelo náměstí, které má na spojení třídy Vyšehradské a Vratislavovy jakož i ulice Neklanovy a ulice nové vzniklé svoje přirozené oprávnění. Novou úpravou se však toto náměstí ruší a prostor nově utvořený jest pouhým pokračováním Vratislavovy třídy, jejíž osa dříve skončila na náměstí; nyní jest třída Vratislavova prodloužena až k viaduktu, takže úhel, tvořený s osou třídy Vyšehradské, je nápadnější; prodloužení osy

neubráni ani čteně její zakončení pomocí obojstranných loubí, jež jsou bezúčelná a nemohou být doporučena.

Při úpravě tohoto místa navrhuje Klub tyto změny: Skosení radnice mělo by býti ponecháno s ohledem na perspektivní z třídy Vyšehradské a silhouetou střechy mohla by býti též vzhledem k tomuto prospektu vhodně vyřešena. Protějšky, nároží ulice Neklanovy a nároží ulice nové, mohly by býti aspoň půdorysně souměrné s frontou přiblížení kolmou k nynější čáře radnice, takže by na styčném bodě všech pěti ulic vzniklo náměstí čtyřhranné. Schodiště na vyšehradské bastiony měla by býti řešena tak, aby se pokud možno nejvíce přimýkala k terainu; schodiště k okrouhlému rondellu vyžaduje poněkud vhodnější úpravy a pečlivější uměleckého vyřešení. Zastavení v bloch B a C pomocí dvou a tří souvislých objektů jest výhodnější než zastavení jednotlivými villami, jak bylo dříve navrženo.“

PŘÍPAD NOVOSTAVBY NA MÍSTĚ ZBOŘENÉHO DOMU čp. 840-II. („U zlatého beránka“) je tak typický pro nynější praxi, u pražské obce obvyklou, že je třeba znovu se k němu vraceti. Otskujeme protest příslušného konservátora Dr. Lub. Jeřábka, z 16./12. 1911, jenž se snažil ještě v poslední chvíli zachrániti aspoň ráz Václavského náměstí

jako skutečného náměstí a donutit obec, aby zachovávala všeobecně platný zákon a stavební řád. Protest zni:

Pokládám za svoji povinnost znovu prohlásit, že setrávám, na svém protestu proti zločinu č. 840-III. ze dne 16. září 1911 v celém jeho dosahu a důvodu, jež jsou obšírně v tomto protestu uvedeny.

Jest nyní na obci a jejím zastupitelstvu, aby plně klonila svoji povinnost a hájila zde ve skutečnosti a praxi, majíc po ruce dostatečně zákonné prostředky (smyšl i nové právní jednání správného soudu), veřejnoprávní zájem obce i jejího obyvatelstva na dochování krásné a starobylé obrazy města a uchování tak rás svého náměstí s nejkrásnějšími, které doposud novostavby měniti povolná a trvale v širokém okolí. Obce pražské má tuto povinnost v mře ještě zvláštně, neboť neomeškává sama při každé příležitosti, zejména při návštěvách vynikajících zástupců ciziny (a to zřejmě správně) chlubit krásou a starobylostí svého města, velkou a slavnou kulturu jeho minulosti, jevíci se především v kaserních poměrech a dokumentech věků minulých, kterých však same nikak upřímně nehájí. Neopak samozřejmě naše vždy ochotné podítkuje tyto veřejnoprávní zájmy interesem jednotlivců, vždy na vyloženo škodu celku.

Připad poslední a je zvláště bolestivý. Jde opravdu nejen o dům s nejkrásnějšími na Václavském náměstí, ale o řadu z nejkrásnějších, nejmohutnějších v Praze. Jestliže zde naša samopráva povinnost skutečnou i morální, odpovídající převzatým slavným závazkům, učiněným při všech slavnostních chvílích a zejména i v době předchozí, jež tomu tak zde. Nechtě tedy také naše samopráva nese si sama zodpovědnost za toto stálé ochuzování města i jeho starobylého rázu, které se v budoucnosti lze vymet a jež prvému a přísně budoucími generacemi bude vytýkáno. Již proto, že chybí, které se tu staly a které stále se opakují, sešlaci se z nevědomostí, ale s chladným srdcem a vědomím, s jedinou jevi omluvu, že jde o důležitý zájem soukromý.

Vím bohužel předem, že přese vše bude můj protest za dnešních poměrů v samoprávě zcela chladně a střízlivě zamítnut. Nicméně považuji za povinnost do posledka učinit vše, co je v mých silách. A tak pro případ zamítnutí tohoto protestu musím trvati na tom, aby aspoň novostavba nebyla elementárně surová a vstupu Václavského náměstí. Zejména, aby byla zachována nyníjší krásnost ploch, náměstí Václavské uzavírajících. Toho lze docílit především svým zachováním poměrů výškových, samým zákonem předepsaných. A tu nevidím snahu ani v předložených plánech, tím méně v nyníjší praxi povolovací, dbati přesně těchto ustanovení zákonných.

Jestliže již sám dělení přízemek, všeobecně nyní připouštěný, znamená skryté obcházení § 73. st. I., obci dobrovolně trpěné, musím trvati na tom, aby aspoň výška domu a počet patér — zde také z estetických důvodů — odpovídal alespoň přeměru a jasněmu znění zákona.

Podle § 73. st. I. nesmí být mimo obytné mimo přízemek — zde dělení, který jest vlastně opět patro — nežli čtyři patra. Avšak, jak z plánů předložených vidno, navrženo zde a (což nejvíce padá na vánu) i ve fassádě vyřešeno jest pět patér, byť i jedním dechem bylo tvrzeno, že jsou v pátém patře umístěny jen ateliery, na papíře sice jen običané užíváno, vpraxi však trvale a téměř pravidelně, někde docela je pozdějším povoláním obce na základě únosu jejího zastupitelstva obývané. Avšak i kdyby nebyly skutečně tyto ateliery, dispoznové ne snad jen ve stěti, nýbrž v celé šíři průčelí domu, a tedy tvořící skutečně páté patro, aspoň vprvých letech obývány, přece platí pak i zde jasně ustanovení téhož zákona, které praví: „že nesmí býti podlaha nejvyššího patra nikdy výše, než 20 m. nad povrchem ulice“. Myslim, že v daném případě nebude tvrditi ani sám stavebník, že je na navržutém a přípustném IV. patra výška, nýbrž patro, ovšem s ateliery. A tu musím konstataci, že úroveň podlahy tohoto V. patra obnáší 2370 cm, že tedy převyšuje zákonem stanovenou nejvyšší přípustnou výši hned o 370 m, což nelze při korektní praxi naprosto připustiti.

Trvám proto na tom, aby při zákon plesně dodržováno. Povinností obce a její samoprávy jest dbáti toho, šeho žádá krausoch (§ 34. st. I.), tedy především toho, aby byla uchována harmonie celého takového prostoru, zde náměstí, úměrnost a vyváženost jeho hmot, aby se novostavba nejen připojvala ladně ke svému okolí, ale aby byla přímo vkusponována do stěny ulice nebo náměstí. Z těchto věcných důvodů žádám, aby zákonným ustanovením neodporující a výškové nepřípustné páté patro, ke všemu nad účelovým přízemkem, nebylo připuštěno a přeběh na 4. patrem bylo ukončeno římsou odpovídající výškové zákonným ustanovením (25 metrů nad chodníkem). Doporučoval bych pak vytvoření atiky nad římsou, v níž i při celkové moderní rekonstrukci by mohl býti umístěn podle vzoru ve Španělské ulici architektura Polívky provedené, v odlišné krásné reliéf — dům č. p. 840-III. nyní ještě zdobí — který by tak byl uchován na místě původním.

Znovu pak žádám, aby všechny umělecky cenné a starožitné předměty, zejména krásné vstupy z atiky domu, jakož i různé nálezy byly ochráněny a vyhraneny krásnou římsou, a aby byly pořízeny fotografie a to celku i cenných detailů.

KRONIKA.

3. Křesťanství. Česká Revue. Čl. K. Adámek. Za ochranu našich památek.

— 15. Čas. Čl. V. Dvořák. Stará Praha a nová komunikace.
— 1. prosince. Světozor č. 14. Fot. Návrh památek Dr. F. L. Riegro na Kozákově, památníku české Josefa Masana ve Španělské ul. zámek hr. Chotkové, Husa v Katské Hory, dům „U zlatého beránka“, Vysoká Mlýna.

— 2. Městská rada. Stavební úřad předložil dva návrhy na průčelí budov, jež se mají postaviti v průběhu „U Klířů“. Schválena alternativa řešící fassadu s arkýř. Žádost Klubu za veřejné vyložení projektu zamítnuta, protože není odhodlána stavebním řádem.

— 4. Sbor obce. starších. Ob. st. Brož navrhuje, aby všechny historické a praehistorické nálezy byly odevzdávány městskému muzeu. Obecni starší dr. Podlipný čini dotaz, pokud pokročí práce, spojené se sestavením komunikace letenské. Ob. st. Sedg klíže, že nebyl pozván ke kolaudaci náběží sousopterského, ačkoliv šlo o jeho návrh a že nemohl předložiti třetí návrh na úpravu náběží u mostu uš. Františka Josefa, die něžby by se měla náběží sed vybudovati až do výše jižní dráhy tohoto mostu za souhlasného odstranění zábradlí, a žádá, aby se o této alternativě komu seřeteni. Ob. st. Šmcler žádá, aby vzhledem k zasedání Nového sousta dán byl úřadům pokyn, aby v čas vypracování a zdravotní komisi předložily plány na uměleckou a estetickou úpravu těchto partií. Současně žádá, aby zřízlenosti zastanové Karlovu ulice světlé bylo k vyšetření zvláštní komisi, skládající se z městského fyzika, zastupce III. odb. staveb, úřadu a zástupce sousopté komise. Komise měl podá do 6 měsícůh této komisi. Únoseno, aby současně s prací splanovacího na ostrově Petřilovském postaven byl pilní pro projektování mostu z ulice Myslavské na Smíchov.

— 5. Čes. Revue. Čl. K. Adámek. Za ochranu našich památek (pokr.)

— 6. Nář. Listy. Čl. prof. J. Susta. Novostavba univerzity a úprava náměstí Rudolfského. — Schůze občanstva hradeckého s přednáškou arch. V. Bělobráda o regulaci Král. Křídla.

— 7. Městská rada. K prozkoumání tří variant úpravy spojení starého a Nového Města ustanoven subkomitě, do něžby povolali st. r. K. Vítek, arch. Janek, projektanti st. r. Vojtěch, arch. Šocher a arch. Šokál. Schválen návrh stavebního úřadu na změnu zastavovacích podmínek pod Vyšehradskou stráň. Ustaneno, aby byla svolána ústní

anketa k projednání návrhu náběží Malostranského a posoudit o něm podaných. Staveb. úřadu povolena lhůta 5 měsíců na vypracování obou projektů komunikace letenské a regulace letenské plně. Věstník obecní č. 22. Čl. Nový most z ulice Myslavské na Smíchov. — Český Svět č. 13. a 14. Fot. Pražské křtitelnice II. (u sv. Duha, Mikuláše), celnice.

— 8. Nář. Politika. Zpr. Nový obchodní dům „U Špinků“.

— 10. Národní Listy. Zp. „U Špinků“.

— 11. Národní Listy. Zp. Stavba masu přes „Štramci“. — Vyložen plán změny polohy okolí Bruské brány.

— 12. Městská rada. Vrch. chod. ředitel Fatke předložil žádost Ohrazení klubo staroměstského, aby bylo přikročeno k rozšíření a úpravě ulice Rybní. — Nář. Pol. Zp. Záležitost univerzitních novostaveb pražských.

— 14. Samostatnost. Dr. V. Fabian. Videařská centrální komise pro ochranu památek.

— 15. Městská rada. Profesorský sbor české vysoké školy technické žádal za sdělení podmínek prodeje obecních pozemků na Lomě, vhodných k stavbě nové budovy techniky. Vratu na vědomí, že Akademie dům usťva na stavení na Palackého náměstí, nýbrž že by se spokojil s pozemkem jiným, stejně vhodným. Ustaneno uložiti stavebnímu úřadu, aby takové stavení vyhledal a dotáčil se mistodřítkelství, reflektující-li pro své účely na některý z pozemků, ležících v okolí náměstí Palackého. K návrhu měř. r. Slavíka bude požádáno policejní ředitelství za změnu jižního řádu potud, aby pol. automobilů zakázána byla rychlá jízda po mostě Karlově. — Nář. Pol. citáku z Věstníku Klubu čtenářů o románských zbytcích při čp. 16-I. — Máj č. 12. Čl. Dr. R. J. Kronstauer. Druhá kolébka našich památek — Palackého a Husa. — Světozor č. 16. Fot. Pardubice. — Český Svět č. 13. Fot. Dvůr „U zlaté koruny“ čp. 249-III., restaurovaný zámek Rožmitál u Kuříně Hory, skřipení v Daliborze, zed v zahrádě sádku Troje, dvůr čp. 223-III.

— 16. Slavnostní otevření Obecního domu král. hlav. města Prahy.

— 17. Národní Listy. Zp. O čtenáckém klubu voličů novoměstských s přednáškou Šk. Suchardu o poměru Palackého.

— 19. Národní Politika. Zp. Elektrická dráha ulic Melantrichovou.

— 20. Architektonický Obzor č. 12. Čl. arch. A. Sedláčka: Otázky malostranské. J. K. Poznamky a způsoboch restaurací. Návrh na postavě Riegrova památníku na Kozákově u Turnova. Vojtěch J. Děkaný kotel v Vavtince v Jilemnici. Zase bestia triumfants?

— 21. Samostatnost. Čl. A. D. Organizace ochrany památek v Staroměstské radě.

— 22. Městská rada. Fr. Weygrov povolena stavba čtyřpatrového domu s dělným přízemkem a dvorními budovami na místě domu čp. 840-II. „U zlatého beránka“. — Zahájena jízda na nové trati od Průběžného mostu na Pohodlec. — Národní Politika. Výběh z článku Václavka Klubu o domě „U zlatého beránka“. — Cas. Zp. Elektrická dráha ulicí Melantrichovou. — Světost. č. 17. Fot. Ještě na hradeckém Lorettě. Evang. kostel sv. Salvátora. — Český svět č. 16. Fot. Templová ul. Kostel sv. Kříže na Příkopě. Zámeček na Hlávčenské Dvůr čp. 393-III.

— 24. Národní Politika. Zp. Na záchranu hradu Kacerova. — Samostatnost. Čl. Nový most mezi Prahou a Smíchovem a čl. A. D. Hasičský pamník na Staroměstském nám.

— 28. Národní Listy. Zp. Paměti dělníka na staroměstské radnici. — Národní Politika. Výběh z článku Václavka Klubu o staré škole sv. Václava a Václavské nám.

— 29. Městská rada. K žádosti staroměstského Občanského Klubu projednávalo rozšíření ulice Rybní. Bylo by však potřeba velikých obětí penězích na koupi domů čp. 679 a 982 a proto uzneseno vytkati, ať majitelé sami přikročí k přestavbě. Podobné zřízení stalo se i v záležitostech prodloužení ulice Šupatřské. Povoleno zřízení domu čp. 705-I. „Zlatá štika“ a stavba čtyřpatrového domu tamtéž. — Národní Listy. Zp. Oprava orloje na radnici staroměstské.

— 31. Věstník obecní č. 23. Zp. Návrh obecn. st. a konservátora J. Empera na zařazení položky do rozpočtu na r. 1913 na vydání díla: „Historie pražského městského domu po stránce stavební a estetické“.

NEKROLOG.

JOSEF BRANIŠ 1853—1911.

Populární tento přednášející a jasný spisovatel historický nepatřil sice k členům našeho Klubu, ani nebyl ve styku s jeho činností, ale měl s námi přes jinou metodu pracovní stejně častý nejméně jako spisovatel, ale zejména jako konservátor c. k. ústřední komise. Jeho objektivnost a historická vyslovenost byla v duchu let 1880. cele věnována středověku; hlavním jeho oborem bylo gotické umění církevní v Kutné Hoře a v jižních Čechách a na tomto poli položil pevné základy zejména ke studiu architektury. Ale také první české zpracování dějin celého středověkého umění v Čechách vděčně jemu a v nedostatku pří-

ruček podjal se i úkolu velmi nevýhodného, sestavení Katedry všeobecných dějin umění. Pro Soupis památek zpracoval okres budějovický. V oboru ochrany památek zůstane jeho největší zásluhou záchrana kláštera Sváté Koruny, již věnoval také dokladnou monografii. Jako konservátor byl z nejpřísnějších dopisovatelů a zejména z prvních let jeho pobytu v Českých Budějovicích je mnoho příspěvků v úředních zprávách, jež nejsou jenom pouhé referáty, ale často nové příspěvky k dějinám jihočeské architektury. Puristou nikdy nebyl a také v poslední době dovedl se poměrně lehce smířiti s novým názorem na ochranu památek a s novým kurzem v ústřední komisi, o čemž svědčí jeho návrhy konservační. Z. W.

ZPRÁVY Z KLUBU.

ČINNOST KLUBU OD 1. LISTOPADU 1911 DO 15. LEDNA 1912. Rada města Prahy byla pořídná o zřízení *městského komise* ve smyslu našeho článku (Věstník II, č. 10.) a o podporu dožádání korporace: Manes, Skupina výtvarných umělců, Spolek architektů a inženýrů, Osvětlový svaz a Svaz církevních spolků. — Magistrátu pražskému dopisno o *grafické* na domě Sternberském na Hradčanech a p. Janda vyzván, aby je zachoval. — V záležitosti úpravy *vyhlášení Mikulášské třídy* u mostu Čechova podal prof. Jan Kotěra svůj úsudek na vyzvání Klubu. — Návrh novostavby domu p. Schnöbblingova na rohu Spálené a Lazarské podroben posudku technické komise a dobrozdání učiněno s majitelem domu a projektantem. — Nová podání m. radě pražské o elektrické dráze ulicí Melantrichovou. — Správe elektrických podniků města Prahy podáno dobrozdání o projektu *dráhy na Vyšehrad*. — Správní rada České banky požádána o *zachování* věže vedle domu c. k. fin. ředitelství. — Městská rada vyzvána k vyvážení záležitosti s *anotací* o domě č. 16. I. — Městská rada dovolila nahlednouti do plánů na novostavbu „U kříže“ členům klubu, jež jsou zároveň členy městské rady. — Stavební úřad města Prahy propůjčuje *profily* malostranského pohřebiště a zaslal pro archiv 28 fotografií kostela sv. Václava na Zderaze. — C. k. ministerstvo obry udělilo Klubu *subvenci* 500 K na vydávání Věstníku.

Radě města *Pekřimova* sdělen úsudek o úpravě parků na hradčanech a novostavbě *hôtels Rosol* na náměstí. — Parknišťský úřad o *hradecké Křídlo* dovoluje reprodukovati fotografie pevnostních objektů z městského archivu. — Městské příj. museum pro Poštovní v Klavčově darovalo nové rytiny s přib. deskou (celoroční Průběh a měřidly) z r. 1804 na výuči. listě.

MODEL MĚSTÉ PRÁHY. Je rozpracována partie kolem Věšedrový ulice a c. k. vojenské zbrojnice. (Knihařské práce, slepování bloků.) Ve vyhlášení dostupilo se k dokončení vyhlášení Křídla mostu na Mlék Straně a malostranské mostecké věži, načež bude, aby byla ziskána aspoň jakási pomůcka pro zjištění výzkyných poměrů k Hradčanskému, proveden kostel sv. Víta. Trubníkoví koutu pro hutovnu úst od Křídla mostu k Františkovu.

ČITARNA klubu se pro pohodlí páne členů otevřena denně (mimo neděle a svátky) od 3 do 7 hod. več. obsahuje umělecké časopisy, týdenní revue, beletristické časopisy a velikou řadu deníků a týdenních listů.

Odpovědný redaktor Zdr. Wirth. 242-II; redakční rada: K. Guth, B. Hübschmann, P. Janák, F. Thof. — „Za Starou Prahu“ vychází jednou za měsíc. Odklání články i vyobrazení jest dovoleno, udán-li pramen. Štůky se přijímají k odštítí (6 hal. za čtenářský centimetr). — Vydává Klub za Starou Prahu, Praha I., „U Věvodů“. — Reklamační listy 4 neděle. Reklamační se nefrakují. — Tiskem Dělnické knihkužárny v Praze II., Mlýnské ulice. — Štůky z graf. závodu J. Stencova v Praze I., Salvátorské.

ZA STAROU PRAHU: VĚSTNÍK KLUBU ZA STAROU PRAHU

ROČNÍK III.

V PRAZE, DNE 26. BŘEZNA 1912.

ČÍSLO 2.

NEBEZPEČÍ PRO NERUDOVU ULICI.

Obr. 10. Dům čp. 257-III. v Nerudově ulici, jemuž hrozila přestavba.

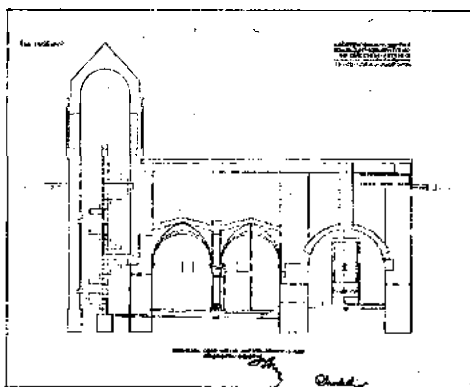
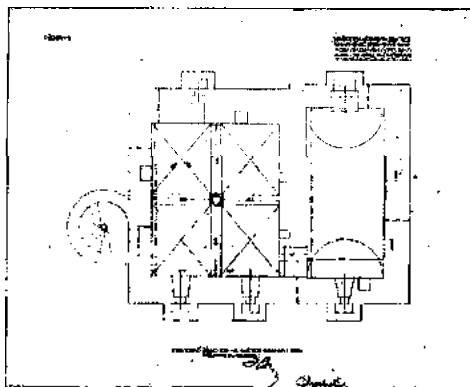
Obr. 11. Portál domu čp. 257-III. v Nerudově ulici z 1. pol. XVII. století.

Renaissančnímu domu čp. 257-III. v Nerudově ulici (č. 3.), přilehlému na bývalý Liechtenštejnský palác, nyní sídlo sborového velitelství, hrozilo letos nebezpečí úplné přestavby. Přímluvou konservátora i regulační komise malostranské podařilo se docílit na majetníkovi, cis. král. vojenském eráru, slib, že zachová celou budovu do ulice a jenom ji zadaptuje — výška stropů 4 m je zajisté zcela vhodná pro účely kancelářské — a provede stavbu novou v nádvoří. Obava o porušení tohoto domu byla důvodná; patří k nemnoha renaissančním budovám malostranským z 1. polovice XVII. století, jež přetrvaly čilý barokní ruch stavební po r. 1700. Z doby vzniku zachoval si dům štít s polosloupy, několik kleneb uvnitř a portál s dveřmi, v jichž výplních jsou zbytky plošného řezaného ornamentu geometrického. Vedle této individuální ceny má dům význam i pro

celkový obraz ulice Nerudovy, stojí při samém jejím ústí a řadě se svou nevyzývavou fačádou k bohatšímu průčelí vedlejšího paláce Morzinského.

Případ s tímto domem je typický pro dnešní stav otázky zachování Malé Strany. Obecné přesvědčení, živě často u laiků nesvědčitými agitátory, že staré domy ze XVII. a XVIII. stol. nejsou schopny obývání, vede často k přestavbám, jež znamenají zhoršení po každé stránce, hygienické i estetické. Včasné zakročení a výklad o možnosti adaptace — zejména, kde jde o potřeby úředních a ne činžovních domů — zachránily by tak ještě na desetiletí značnou část Malé Strany a snad i onen želaný ruch, po němž občané malostranští tolik volají, přinesla by okamžitá adaptace dosavadních domů místo nákladnějších novostaveb.

W.

Obr. 12.—13. Návrh stav. úřadu města Prahy na úpravu podzemních zbytků románského domu u kostela sv. Mikuláše, zamluvný technickou komisí: 12. Půdorys. 13. Rez podélný (schoďištěm a oběma podzemními místnostmi).

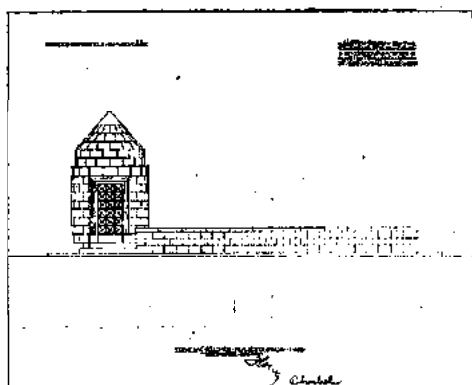
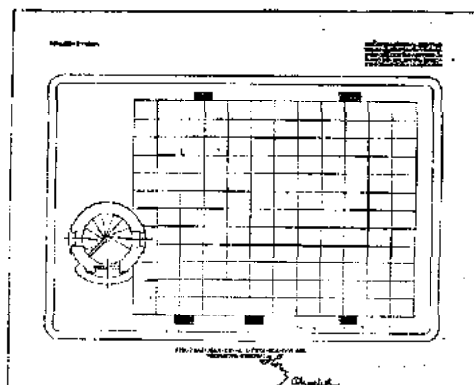
NÁVRH NA ÚPRAVU PODZEMNÍCH ZBYTKŮ ROMÁN. DOMU ČP. 16-I.

Neblahý osud důležité památky historické a spolu umělecké, románského domu č. p. 16-I. u kostela sv. Mikuláše, není ještě stále uspokojivě rozřešen; obec pražská, znehodnotivši dříve památku značně ukvapeným zbořením nadzemní její části, uznala konečně její cenu v zápise k c. k. ministerstvu vyučování — mimochodem řečeno, užívá autor přípisu (žádosti o subvenci na konservaci podzemních zbytků) *beze studu těchž důvodů a skoro těchž slov ocenění památky*, jímž před tím marně se namáhali dokázati cenu horní partie domu delegovaní odborníci záchranných korporací a odvrátiti motyky bořící od ctihodných románských zdi — a chce nyní zabezpečiti aspoň tuto část pro budoucnost. (Věstník obecní XIX., 33—34). Ale jako často v poslední době i tu máří nejlepší snahy úředníků i odborné veřejnosti cipařská prostřednost a chvilková úrada komise, v níž okamžité nápady rozhodují o důkladně studovaných a pracně zbudovaných řešeních odborníků.

Technika zachování památek vyvíjí se každým dnem a každým řešením určitého případu, takže teorie zachovávacích a udržovacích snah nestojí tu již bezradně. I tento případ — udržení torsální staré architektury v samém jádře velkého města, v ruchu moderní frekvence — byl již prakticky v cizině řešen, při čemž různým způsobem bylo docílováno společného výsledku: zachování starožitnosti s nejmenším aparátém nových přídatků a s vyvazováním se všemu, co by rušilo její základní charakter. V tom smyslu — a technická komise Klubu doporučila nyní tento způsob jako nejvhodnější — bylo by ideální to řešení úpravy podzemní části románského domu, jež by obnažilo pomocí příkopů stěny nynějšího souterrainu, původně na všechny strany volného a ve středověku v poměru k okolí přilehlému tvořícího a jež by umožnilo vstup do prostoru pod zemí přímo z ulice schodištěm, do tohoto příkopu položeným, a osvětlení jeho původními otvory ve stěnách. Namítky, jež by se tu vyskytly (zejména poukaz na obtížné odvodnění příkopů, které by byly mimo to při nedisciplinovanosti pražského občanstva vítanou skládkou odpadků a na rušivý dojem jámy v obraze moderní ulice), daly by se vyvrátiti dosti snadno a ani náklad by tu nerozhodoval.

Vedle tohoto způsobu řešení, dosud ve stadiu návrhu trvajících; vypracoval z uložení městské rady již v loni stavební úřad náčrtky na zachování románských zbytků, z nichž v tu dobu byl již jenom 1 m zdiva nad nynější úrovní ulice; městská rada žádala sice na úřadě spíše jen rozpočet úpravy než definitivní řešení, ale tento musil přikročit k zhotovení návrhu konkrétního, chtěl-li vypočítati aspoň poněkud spolehlivě náklad naň. V návrhu (obr. 12. až 15.) bylo obvodní zdivo opukové, vyčnívající nad uliční nívau, ponecháno jako podval, jenž by aspoň poněkud akcentoval zevně podzemní prostor. Aby byly klenby tohoto prostoru chráněny před vlivem povětrnosti a před zlomyslnou rukou, navržena byla na tento podval silná železobetonová deska (s náležitým odvodněním a izolací klenb proti zevní vlhkosti), obložená svrchu hlazenými deskami žulovými, čímž byl zároveň dodán celku monumentální ráz, shodný s rázem moderní ulice. Vchod zvolen na jihovýchodním nároží, v místech původního schodiště, a sestup až na dlažbu podzemního prostoru prostředkován vřetenovým schodištěm, jež opatřeno nad zemí nezbytným věžovitým výstavkem z opukového zdiva, který měl sloužiti nejen jako důstojný a bezpečný vstup, ale i umožniti rozdíl výškovým přirozenou ventilaci sklepů. Tento výstavek spolu s podvalem byl by tvořil slušný celkový útvar, na vlastním chodníku postavený a celý z kamene provedený a sota by byl svou střízlivostí a uzavřeností působil rušivě nebo malicherně. Náklad byl rozpočten okrouhle na 13.500 korun.

Návrh stavebního úřadu, vypracovaný architektem J. Chocholem, nebyl však schválen v této podobě městskou radou. Tato přiklonila se (Věstník obecní XIX., 115—116) k modifikovanému návrhu, jak vyšel z poroty stavební a technické komise. Kdyby byla bývala vypsaná soutěž na získání návrhu nejnevhodnějšího a ideově nejprázdnějšího, obdržel by jistě tento elaborát technické komise I. cenu, neboť nejen že boří ještě část zachovaného románského zdiva nad klenbou podzemní a ponechává je jenom do výše chodníku, že překládá vstupní vřízku na východ proti kostelu sv. Mikuláše a umísťuje otvory osvětlovací na jiná místa než původní, ale upravuje dokonce nad románskou klenbou sad.

Obr. 14.—15. Návrh star. úřadu města Prahy na úpravu podzemních zbytků románského domu u kostela sv. Mikuláše zamítnutý technickou komisí: 14. Pohled zhora na desku krycí, vyústění světlíků a způsob vstupu. 15. Pohled od východu.

Při tom objevuje se v citovaném bulletinu městské rady opět ona — eufemisticky řečeno — neupřímnost, na níž jsme již shora poukázali: s nejnevinnější tváří vynášej se výhoda sadové úpravy, jež prý uchrání spodní zdivo před otřesy, jimiž by trpělo, kdyby byla celá plocha v niveau ulice vydlážděna, ačkoliv ani jediný z návrhů na zachování souterrainních zbytků se schováním jich pod těleso uliční nepočítal.

Návrh, schválený městskou radou, je pouhý nápad málo zodpovědného poradního sboru, nešťastný a šablonovitý. Technická komise městská nedovedla vymyslet než další variantu onoho smutně proslulého podzemního záchodu vinohradského, na němž se v létě pěstují azalky a v zimě vánoční stromky.

S touto záležitostí souvisí náhlé zboření nadzemní části románského domu, stále ještě řádně nevysvětlené a neodvodněné. Epilogem k tomu (viz Věstník II. 25.—27.) je protokol konservátora dra L. Jerábka při komisi 26. ledna 1912, z něhož vyjímáme:

„Musím především zdůraznit okolnost, že mi bylo možno čtenáři komise se sdělit jen jedině proto, že byla svolána pražským magistrátem, tedy politickým úřadem a nikoliv přímo obcí pražskou, jejížto pozvání v tomto případě — stálo se románského stavby při čp. 16/1. — nemohla být považována za vážných důvodů, neboť obec pražská přes známé výnosy c. k. ministerstva kultury a vyučování neuznává se v žádném případě příslušného c. k. konservátora aniž sepořadí vyžaduje si jeho dozorování před náhlým a ukvapeným zrušením domu — stejné činnosti patří — románského domu čp. 16/1, neboť aspoň jen včas oznamují příslušné územní, podle něhož měla být památka tato zbořena. Neméně těžce nesu, že rozhod-

nutím nesoudborníků a laicků oproti závažnému a úplné jednohlasnému úsudku 23 povolených znalců, vystupujících předními vědeckými a odbornými korporacemi i proti návrhu konservátora, za posudek svůj nejen veřejnosti, ale i úředně zodpovědných, zpečetěn osud cenné památky a zničena tak kvapem a přes noc podstatná část budovy, kterou právem bylo lze označiti jako nejstarší dochovaný pražský dům, vzácný dokument stavebního vývoje na konci XII. století.

Prohlašuji otevřeně, že mohu doporučiti jen dřívější projekt, vypracovaný stavebním úřadem odb. L, avšak komisí technickou z nepochopitelných mi důvodů nesouhlasně. Vidím právě v tomto projektu dvě nepodstatné přednosti: 1. že zvýšením úrovně nad zachovanými fragmenty románského stavby může být podzemní prostor řádně ventilován a tím bezpečnější před zarovnáním zevním i vnitřním vlhkostí; 2. že může být aspoň poněkud i denním světlem osvětlena. Oba momenty jsou důležité nejen pro konservátora, ale i pro obec samu, která tuto cennou památku zachováva nejen v zájmu veřejnosti, ale také svému občanstvu a národnostnímu Prahy. Proto je povinností obce dbáti toho, aby pobyt zde byl nejen smysluplný, ale i příjemný, což docílí lze především řádnou ventilací a osvětlením. Pro zachování povrchu stavby z ostatní úrovní okolní nemožno tu mluvit ani důvody komunikace, ani jiné, neboť šlo by se přitom o obecní domy a slykem románského stavby je téměř 11 metrů, tedy více než mnohá živá ulice. Ostatně pak shlíti uvěsti, že není třeba úpravy v části: 1. ani vedení dráhy elektrické; 2. ani vedení kanalizace; 3. ani vedení vody a plynové, elektrických kabelů, ani vedení kabelů pošty pneumatické, neboť podléhají dokladem jsou prohlášení zástupců dotčených odborů hned při své komisi roku 1910. Naopak projekt se zvýšenou úrovní má výhodu, že se na ostré křižovatce docílí klidného, zvýšeného místa pro obecnost; takovito zařazení je již ve všech jiných velkoměstech Evropy dříve provedeno.

Nakonec též provedení ohledání vnitřního domu na severní straně budovy, což dosud se nestalo. Okolnost tato mohla by přirozeně vésti i ke provedení izolace stěn. Pokud se týče vnější úpravy, nemožno doporučiti nahrazení původního skupky románského novým. Stačí jeho sepsati náležitým způsobem. Ovšem jest třeba vyvarovati se zbytečných tlaků na klenbu, což také mluví pro zvýšení úrovně, nebudě k tomu, že celá budova trpěla by otřáskami.“

MIZÍCÍ STARÁ PRAHA.

3. *Městská váha senná* na Havlíčkově nám. (čp. 979-II), zhořela v březnu 1912 (obr. 16.), byla převzata do správy obecní r. 1800 a záhy na to, při všeobecné úpravě a dlažbě Senovážného rynku r. 1828, přestavěna na dnešní podobu; r. 1830 stěhuje se již vážný do budovy. Původně stála budova zcela volně na náměstí, neboť teprve po zrušení hřbitova u kostela sv. Jindřicha a proražení jindřichské ulice podél kostela byla věž spojena s vahou souvislou řadou budov a dvorů. Váha byla prostý jednopatrový dům architektonických forem, jímž jsme zvyklí říkati empirové, třebaže

nejdou přesně stylově a podržují mnoho tradic barokních; měla v čele 3 osy, v bočích dva postranní risality o třech osách pod společnou římsou a tlisový střed; kryt byl valbový, s taškami a netopýřími vikýři. Až do nedávna byly tu konány bludné trhy senné, až je vzrůstající reprezentativnost náměstí vypudila, váha pak sloužila všeobecným účelům.

4. *Dům čp. 598-II.* (Smečky 29.) bude záhy zbořen a nahrazen novostavbou, jež ustoupí do regulační čáry soudebního domu. Typický příklad živnostenských domů pražských s využitým nádvořím k řemeslným účelům. Do ulice nízký jednopatrový trakt z 2. polovice 18. stol. o 9 osách,

*Data z archivu král. hlav. města Prahy.

s hladkou stěnou, nejednodušším dělením plochy a širokým, segmentovým vjezdem, krytý taškovou valbou. V nádvoří přiléhají na koncích traktu dvě příční křídla s pavlačemi (obr. 17.—18.), ohrazenými prostým zábradlím z kovových tyčí; křídla byla později v 1. polovici 19. stol. přistavěna a mají již jiné poměry výškové než trakt průčelní. Čtvrtou stranu dvora souměrně zabírala visutá terasa na železných, litych sloupech z pol. XIX. století.

Obr. 16. Senná váha městská z r. 1828, zbořená 1912.

5. Dům čp. 1267-II. (Školská 28.), zbořený v březnu 1912, patřil k řadě prvních činžovních domů v Praze, vzniklých na konci 1. čtvrti 19. stol. a tvarově velmi příbuzných; zejména na Novém Městě, v tuto dobu intenzivněji zastavovaném a parcellovaném, nalezneme z tohoto období ještě slušný počet staveb činžovních v dnešním slova smyslu. (Skoro současně byl zbořen podobný dům na Karlově náměstí, zvaný „U Kozmanů“ (čp. 559-II.), s hladkým šesti-osým průčelím a pavlačemi v obou patrech na průčelí nádvorním. Odtud byla dána vrata a mříž ze schodiště s monogramem A. F. W. do musea města Prahy.) Dům ve Školské ulici byl dvojpatrový, s tříosými křídly i risalitem, trojbokým štítkem korunovaným a byl kryt taškovou valbou s vikýři. Stěny byly hladké, jen přízemí risalitu bylo vyznačeno

konsolkami i podvojovou římsou, též na konsolkách. V 2. patře měla všechna okna spodní římsu, v risalitě mimo to na konsolkách. Nádvorní fačáda domu byla zcela hladká, okna vesměs stejná, se spodní římsou, stěna členěna jen lisenovým kordonem nad přízemím; i vikýře na střeše byly na této straně jednoduché a menších rozměrů. Vnitřek domu byl pravidelně rozdělen; středem procházel široký průjezd, dvěma plackami sklenutý, do něho ústilo úzké schodiště trojramenné, na pilíře a kobyli hlavy sklenuté. V místnostech přízemních byly plackové klenby, v obou patrech ploché rákosové stropy. Dobře zachované byly dveře portálu, členěné sice v tradičních barokních, ale v detailních formách oválových a vějířových výplní, příraznice a soklu empírové. Architekt domu je bohužel neznám.

Z VENKOVA.

CRIMEN LAESAE MAJESTATIS. V Mladoboleslavských Listech uveřejnil 9. března 1912 pan Boh. Bouška doporučení výzvu ke sbírkám na železná schodiště, jež chtějí ještě letos — majíce již svolení majitele, barona Fel. z Achrenthalu — vystavěti společně turistické spolky v Rovenskou, Turnov, Jičíně a Sobotce na jednu z věží Trosek, nedostupnou Pannu. Tento úmysl vyvolal již první výkřik úžas, jež tu otáklujeme v celém rozsahu, protože vystihuje dokonale náladu, jež si uchovala zpráva i našem Klubu — a doufáme — v celé společnosti české, jež si uchovala aspoň trochu vkusu a citu. Tento protest, jež adresoval prof. dr. J. Pekár, krajan vlastních původců zamýšleného znehodnocení nádherných Trosek, v Mladoboleslavských Listech 13. března turist. spolku v Rovenskou, zní:

„Vážení pánové! Odhodlání Vaše, jež tak radostně ohlašujete veřejnosti, vystavěti železná schodiště k vrcholu Panny, naplňuje srdce mnohých opravdových milovníků našeho krásného kraje zármutkem a bolestí. Trošky jsou záznakem českého ráje, jsou nejdražšími klenotem naší otčiny. Mohutný dojem, jímž působí na člověka, tkví nejen v ojedinelosti a pittoreskosti jejich tvaru, nejen ve směřem vzletu jejich k výšinám nadzemským, ale také v *pyšné nedostupnosti* Panny. Tuto pyšnou nedostupnost, jež je podstatnou složkou jejího kouzla, jež je spolu obsahem její slávy a jež patrně mluví k nám od staletí i z jejího jména, tu chcete zničit! Poslední tajemství chcete vypuďiti z naší krajiny a královnu českého ráje chcete degradovati na rozhlednu! Při tom porušíte chytře nechtěj přirozenou silhouetou Trosek, zkazíte pohled z blízká a ohrozíte pro budoucnost neporušenost věkovité tvrze na temeni skály. Zdá se pak, že budete musiti v důsledku

svého plánu postaviti vyhlídkovou věž ve vnitřku tvrze; tím by bylo zničení jediné krásy Trosek dokonáno.

Pohroma Trosek, kterou bezdůky osnujete, nemůže býti nikdy vyvážena vyhlídkou, jež chcete poskytnouti turistovi. Trošky, kde příroda i smělá podnikavost předků spojily v jedno tolik podivuhodného, nepotřebují vůbec nového lákadla k zvýšení návštěvy. Český ráj, tak bohatý pávabnými vyhlídkami, nepotřebuje nového vyhlídkového bodu, jenž by byl vykoupen takovou obětí. Turista se může spokojiti rozsáhlou vyhlídkou s platformy nedostavěné věže. Ohradte ji pouze zábradlím, jak to bylo dříve žádáno. A chcete-li přes to otevřiti vyhlídku s vrcholu Trosek, otevřete cestu na Babu. Železný žebřík na úpatí a jednoduché, několikametrové železné zábradlí pod tvrzí Baby k tomu stačí. Tím nebude porušen přírým ráz skály ani hradu, turista bude mít podobnou vyhlídku, jakou by měl s Panny, a to vyhlídku zajímavější, neboť bude moci z blízká se podívat na záznak Panny.

Uvažte, prosím, tento návrh, než přikročíte k provedení svého úmyslu. Návrh Vám poskytuje, až oslujete a zachráně Trošky těm, kteří je milují hlouběji a chtějí je zachovati v *nedotčené krásě* pokolením budoucím. A dovolte mi konečně připomenouti, že Trošky patří celému kraji, jemuž vědu; nepodnikujte, prosím Vás, rozhodných kroků bez potažů a rozhovorů se všemi zúčastněnými, jejichž mínění radno vyslechnouti. Dovolení Hruboskalského pána vydalo osud Trosek na čas ve Vaše ruce. Bojím se, aby výrok budoucnosti nezáležal na Váš spolek, že v mlyně pochopeném zájmu turistický zkalil neslavnější objekt českého ráje, královské Trošky!“

ŘÁDNÁ VALNÁ SCHŮZE KLUBU DNE 15. ÚNORA 1912

konána v modrém sále „U Vejvodů“. Schůzi zahájil o 9. hod. več. předseda JUDr. Lub. Jeřábek. Vzpomenu 12. výročí trvání Klubu ukázal na nepřiznání rok 1911, jenž pro intence klubovní byl škodlivější než řada předchozích. V loni došlo nejen na porušení celých částí starého města (Celetná ulice, Václavské náměstí), ale zhoršila se zejména praxe samosprávných úřadů, jež rozhodují často proti zákonu jen ve prospěch jednotlivců, ale škodí tím celku (uvádí příklady královských přestupků stavebního řádu). Postavení Klubu je co rok nepřiznivější, bohužel právě vinou samotných dočasných správců veřejného majetku. Na ko-

nec věnoval vzpomínku zemřelým členům Klubu, oceniv při tom jich význam: arch. Jiřímu Gregorovi (byl v počátcích Klubu zakladatelem fot. archivu), Jar. Kamperovi, arch. V. Kavalírovi (byl velmi obětavým členem výboru), dra Fr. Linhartovi, prof. J. Maškovi, vrch. rev. m. účtárny J. Schönbachovi a arch. Jos. Weyerchovi. Památka jich uctěna povstáním. Čtení protokolu odpadlo.

1. Sekretář podává zprávu o *agendě Klubu*. Koncem r. 1911 měl Klub 874 členy, před rokem však 948 členů, *abylí tedy 74 členové*. Řádná valná schůze konána 3. února 1911. Domácí rada konala (od 1. ledna

Obr. 17. Pohled na postranní trakt v nádvoří domu č. 29. ve Smečchách.

Obr. 18. Pohled na střední postranní trakt v nádvoří domu č. 29. ve Smečchách.

1910 do 15. února 1912) 53 schůze a dvě slavnostní schůze při příležitosti jmenování prof. M. Dvořáka čestným členem Klubu a návštěvy hraběte Litvova. Komise technická vykonala (od 1. ledna 1910 do 15. února 1912) 38 schůzí, redakční 5, finanční 4, pro průvodce 3 a výstavní 1.

II. Zprávu jednatelem podal šéf. Vil. Dvořák:

„Středem zájmu Klubu i letos byla Malá Strana a Hradčany. Zvláště ruďolfinský most a malostranské nábreží vyžádalo si značné pozornosti. Ve svých požadavcích, týkajících se mostu, byli jsme oslázeni, jen v záležitosti úpravy malostranského nábreží podařilo se nám získati městskou radu pražskou pro svolání ankety uměleckých spolků. Velký význam této regulace pro značnou část Malé Strany nutí Klub, aby věnoval této otázce značnou pozornost. Na druhém svém konci byla Malá Strana ohrožena nepřiznivou úpravou okolí kostela sv. Jana Na Prádle. Včasným zakročením Klubu a ústř. komise zajištěn byl způsob řešení, jež zachovával charakter rázovitěho pobřeží. Osud průlomů „U Klíče“ rozhodnut byl proti intencím Klubu. Rozhodnutí profesora Kotěry pro alternativu, rozšiřující uličku Karmelitkou na 18 metrů, bylo směrodatným pro výnos sem. výboru. Tak byla nešťastně rozřešena otázka velké důležitosti estetické a marny byly všechny protesty Klubu i ochota městské rady pražské v této záležitosti. Klub žádal pak za vypsání soutěže, za vyloučení plánů a za provedení stavby klubem v režii obce. Tyto naše požadavky byly jen částečně vyslyšeny. Zakročení, bohužel marného, vyžádalo si zvýšení svatotomáské školy o 3. patro. Protest Klubu opíral se o nebezpečí estetické i nebezpečí z judicia, jež provedením zmíněného úmyslu vznikne. — V záležitosti zastavění bašty č. XIX. zdůrazňoval Klub náš zřetel k panoramatu hradčanskému a k zvláštnímu významu a rázu této části hradeb. Leč byli jsme ve svých požadavcích venkoncem ignorováni jak majitelem tak i radou městskou. — Veletatství 8. sboru bylo požádáno Klubem, aby bylo při stavbě vojenského kasína zbudováno hladové zdi. — Význam Malé Strany přinutil nás již dříve, aby zřízen byl model její k snadnému přehledu projektovaných úprav. Na model postupovali se až po Kampu a most cis. Františka a právě začne se s montováním této části.

Velký zisk pro Klub znamená výsledek záležitosti trati elektrické dráhy na Hradčanech. Klub náš podnikl všechny kroky a nelitoval ani nákladů ani námahy k odvrácení nebezpečí, jež hrozilo hradu královskému a významnému jeho okolí. Za spolupráce ústřední komise podařilo se přesvědčiti po dlouhé době téměř všechny zodpovědné činitele o nutnosti vedení trati přes pozemky Lumbovy. — Bruská brána je v nebezpečí, že bude deformována chytaným zbořením strážnice a bočních výpádnic chodeb. Klub náš střeží tuto památku, aby nebyl poškozen její ráz a forma. — Projekt hradčanského Sokola a lidových lázní v hradeb strahovských přiměl Klub k žádosti o ušetření posledního zachovalého největšího komplexu starých hradeb pražských. — Záležitost úpravy kostela sv. Jiřího, značně ohroženého, byla znovu interpelována.

Zájem Klubu na Starém Městě soustředěn byl hlavně na dva body: Staroměstské náměstí a Celetnou ulici a okolí. Klub náš konal plně svou povinnost, když znovu a znovu upozorňoval na nevhodnost volby Staroměstského náměstí pro Salounův pomník a když domáhal se všemi prostředky, jež stavební zákon poskytuje, proti úpravě, jež zníci konfigurační Staroměstského nám. — V blízkosti Staroměstského náměstí románská stavba čp. 16-1., byla tajně zbořena přes všechny důvody, jež snesl Klub ve prospěch jejího udržení. Neloyální postup městské rady vůči Klubu v této záležitosti byl ještě předmětem dalších kroků a dalšího jednání. — Jižní část náměstí hrozí nebezpečím z projektu elektrické dráhy ulicí Melantrichovou. Klub náš podrobil kritice oba projekty navrhované úpravy a předložil radě městské znovu k uvažování návrh trati ul. Železnou. Jsme ochotni až do krajnosti věsti body za staropražskou partii tak velkého významu. — V Celetné ulici dům „U Matky Boží“ byl

hájěn pro svůj význam, který má v konfiguraci celé ulice. Dům tento byl nám klíčem k celému okolí a chtěli jsme svým protestem zabrániti všem důsledkům, jež budou ze zboření tohoto domu, výškově omezeného, snad vyplývati. Hájili jsme v tomto případě jen právoplatné usnesení obce pražské o intaktnosti ulice Celetné, a přece jsme byli za to hrubě napadeni v zastupitelstvu obecním. Velká ztráta pro Staré Město je demolace domu „U Stupartů“ a Templu. Všechny akce naše na záchranu těchto památek — umělecky i historicky významných, zklamaly díky liknavosti zodpovědných činitelů a hledíme tak vstřícně stavitelskému monstru, zvláště uličce, jež bude pokračováním ulice Pařížské na náměstí Staroměstské. Blok domů „U Stupartů“ byl klíčem k Celetné ulici a k okolí sv. Jakuba, jež optice se tak v prostředí velmi uboze rozřešeném. — Neodvratnou zkázu „Zlaté Stíky“ ztrácí Dlouhá ulice valem na své bývalé svéráznosti. Zničen bude nejen objekt velké důležitosti architektonické, ale i celý prostor a nejen příslušné části města novou úpravou bude zkažen a porušen. Novostavba univerzitních budov posunula se do stadia, jež znova přiměla Klub zakročiti proti nesymetrické úpravě náměstí před mostem Svatopluka Čecha. Záležitost tato není definitivně skončena. Zřetel k zajištění důstojného okolí druhé části nové univerzity proti mostu ruďolfinskému vynutil si zakročení Klubu proti projektu čínovního bloku mezi novou univerzitní budovou, museem umělecko-průmyslovým a starým židovským hřbitovem.

Na Novém Městě interpelovali jsme znovu záležitost Kubešova mlýna, jehož úprava nebyla dosud formálně rozhodnuta. Z ostatní regulace Vitavy ve prospěch našich aktiv lze přičísti fakt, že s mlýna Karpelsova bude sneseno jedno patro. Celou úpravou Vitavy bude se zabývat náš spolek již v době nejbližší. — Těžkou ztrátu utrpělo Václavské náměstí zkázou význačné architektonické úpravy, jež poskytoval severní část náměstí soubor domů od Špinků až po dům „U zlatého beránka“. Zvláště je dvojnásob litováno zboření této památky, umělecky tak bohaté a důležité. Klub nezanedbal žádného kroku k zajištění této památky a dbal pečlivě o novou úpravu, aby nepoškodila stavební celek přílehlé části náměstí. Leč snaha naše byla marná. — Na hoř. Novém Městě bude v nejbližší době opravena kaple sv. Longina, při čemž dle slibu městské rady bude vzat zřetel k návrhu na konservaci dnešního stavu. Důležitý bod v regulaci Nového Města jest architektonická úprava okolí sv. Trojice ve Spálené ulici. Klub náš již podnikl kroky, aby novostavbapícně pojila se k svému cennému sousedovi. — Projekt novostavby české techniky ohrožoval starý klášter eremitů v Resslově ulici. Klub doufal, že po jeho intervenci bude klášter uchován. — Právě v poslední chvíli v postavení velmí kritikem objevil se ulice Panská. Celá strana její od kláštera Piaristů až po palác Kaunicův je, jak se zdá, odsouzena, dik obědňání spekulací, k rozboření. Klub náš neopomine žádné příležitosti, aby uhájil tak cennou ulici Nového Města.

Situace vyšešedských hradeb mění se novostavbou sanatoria podolského. Klub marne žádal úpravu, jež by hověla rázu hradeb a jejich architektuře. — V okolí Panské zvláštní péče Klubu vyžádala si parcelace Kajetánský a zastavění Santůsky. — Usilujeme o organické rozřešení plánů Velké Prahy výstupu v návrh meziměstské komise, jež by pracovala na budoucím generálním zastavování plánů.

Není možno pro omezenost místa ani vyjmenovati podrobně všechny akce, jež podnikl Klub v zájmu Staré Prahy. Mohl jsem jen zhruba naznačiti hlavní předměty pozornosti Klubu v minulém roce. Již z uvedeného vyplývá důležitost poslání, jež Klub si vytýkl a zřejmé je prokázána potřeba horlivé, nevácné a soustředěné práce všech přátel našeho staropražského proti vědomým i bezvědomým škůdcům, ohrožujícím Prahu starou a organický rozvoj Prahy nové.

III. Zprávu o věnovkové agendě jednatelem podal také inž. Vil. Dvořák: „Letos zasáhli Klub zejména do těchto měst: Hradce Králové (snaha o zachování kavalírů); Plzně (úprava novostavby Guldenerova domu);

Roudnice (stavba měst. školy); **Strakonice** (pokus o záchranu krámského domu z XVIII. stol.); o **Pelhřimově**, kde se Klub nejvíce uplatnil, dostatečně informuje zvláštní zpráva.

IV. **Jednatelství zpráva** odboru Klubu v **Pelhřimově** přednesl pan Dr. Dobias. V roce 1911 šel odbor k člena zakládajícího 30 a činilých. Výbor konal 6 schůzí a vypravil resp. přijal 227 čísel. Z důležitějších bodů budí uvedeno:

1. Působiště při změně regulačního plánu města. a) Celkovou úpravu i změnu regulace u starého hřbitova navrhl podle fotografie regul. plán p. arch. P. Janák. Na protest, podány současně, provedeny další změny a pro přední část bloku přijato řešení p. Janáka. Přes to změna parcelace nevyhoví, protože jednak parcelant měnil regulaci pouze na svém pozemku, bez zřetele k celku, jednak že v zadní části řešená parcelace jednostranně a zblonovitě. b) Ke změně regulační čáry na náměstí Svatošvítáckém při čp. 90-L nedošlo. c) Proti změně regulace na Příkopě podán souhlas; i povoleno tu stavba provizorní. d) Podobné protestování proti změně regulace při čp. 165-II., jakož i proti zastavění bývalých městských v těchto místech. Máme. (Viz Věstník K. Z. S. P., II. roč. č. 9).

2. Při krizování vykládku na doměch č. 34. a 28-L na náměstí raděno k tomu, aby provedeny byly pokud možno nejednodušší.

3. Úprava sídla okolo sv. Víta podle dohodnutí domací radí provedena nebyla; v budoucnosti nutno však promýšlet na oplocení. Ohledně jarních prací na starém hřbitově a u Strachova dožadána městská rada.

4. Adaptace staré radnice: podle negativního dobrozdání p. arch. Janáka odevzdána budova městem muzejním sbírkám. K zachování charakteru okolí staré radnice vyžádán u odboru dobré zdání domací rady o t. zv. „arestech“ a zároveň proti domnělé projektovanému zrušení věznické kaple.

5. Vzhledem k zamýšlené regulaci Mlýky Bílé snažil se odbor působit k tomu, aby jednotlivé charakteristické partie v městě a okolí zůstaly nedotčeny. Projekt bude předložen ještě k detailnímu průzkoumání.

6. V příloze novostavby č. 29-I. na náměstí snažil se odbor o vyřízení veřejné soutěže — marně.

7. Odbor přibíral byl k posouzení, jak zavést osvětlení elektrické do hlavního kostela.

8. Pokud se týče krytí krytin lepenkových, není možno nezkoumatovat neporozumění, zejména při nedostatečnosti měst. stavebního úřadu. Lepenkové krytiny ve městě šle přibýly. — Proti vzorkované krytině psáno do krajských listů a úředního Věstníku jakož i spolekúčastným výrobcům.

9. S pošetilostí nutno uvést, že prostředkování odboru ohledně úpravy nového hřbitova vedlo k zadání práce p. arch. Otak. Novotného, jenž plány již dal. Jest zásluha p. dra Linhartu, měst. radního. Bude tedy nutno přilhlzet k tomu, aby byl projekt postupně uskutečněn.

10. Odbor zřídil svým nákladem pro sudecký spolek detailní plán nových sadů a hřbitů a pod. (prací p. arch. Otak. Novotného). Niveleční plán k tomu třeba pořízen letos.

11. Z důležitosti Návodem odboru upraveno okolí bořích muk u Strachova, učiněno opatření, aby byla zachována krásná boř. muka u nádraží (17. stol.); přímkovou zadrženo, že obchodní dům nelyl znovu zveřejněn nápis; vyžádáno dobré zdání od domací rady ohledně novostaveb v okolí kaple P. Marie; psána protestní petice k střešní komnatě proti vedení elektr. drátů kolem král. brady v Praze; dále k žádosti městské rady o ukádku dobrozdání podřízenějšího významu o zákeřnosti stavebních a publikací.

12. Z propagandní činnosti: I. přednáška p. inž. Jos. Fanty „O regulaci Bílé“ ve 2 večerech se sklop. II. obraty a dobořtami II. přednáška p. dra Z. Wirtha „Dům a zahrada“ III. přednáška p. dra F. Tysavského: „O Kuku a Betlému“ IV. hudební večer.

Odbor druhým rokem své činnosti obhajil své samostatné místo vedle muzejního spolku, a ním své postavení ve společenství zle. Životnost, že věnoval se nejen ochráně stávajícího rázu města a okolí, nýbrž že zachoval přímo do tvůrčí nových částí města, a že křepí rozvoji nároky na tyto stáky. Sem přísluší dostatečný výklad o reformě bydlení, snaha po získání moderního plánu regulace a j. Zpráva pokladní vykazuje: úhrn příjmu K 318 26, výdajů K 212 19, zbylá na rok 1912 K 106 07.

V. **Zpráva pokladní** podal správce klubovní kanceláře C. Sládek. V kanceláři byly trvale zaměstnány tři osoby: sekretář, účetní, korespondentka a kreslíř, jenž se věnoval okolo vyhradené využití a měření pro model Malé Strany. Pravidelné úřadování ve všední den bylo od 9 do 12 a od 2 do 6 hodin. Knihozna s čitným byla letos otevřena. Časopis byl tištěn v 1500 výtiscích. Dopisů odesláno 1203, přijato 1227.

VI. **Zpráva pokladní** podal pokladník arch. J. P. Šebek. V minulém, roce 1911 vedle velkého nákladu na časopis a model Malé Strany vyžadoval značného výdaje zvýšení gáží personálu a jeho posilování. Zároveň nutno konstatovali smutný úkaz, že Klubu chybí bylo a že mnozí členové, hlavně venkovští, dosud nezaplátli příspěvků, čímž obojm přímý spolek klesl. Třebuž však naše snahy nenakazují dosti porozumění a podpory ve všech částech našeho obcebnosti a to zvláště pražského (ač v první řadě jeho ne týkají) a až se vlastní zájmy jeho budujeme, omezení za to práce naše mnohými oficiálními instancemi, hlavně ministerstvy, jak poskytnuté nám subvence nejlépe dokazují. Ano i samo král. hlav. město Praha přispělo nám obnosem 1000 K na model Malé Strany. Subvencemi těmito, za které zde ještě jednou povinně díky vzdáváme, vědíme, že jsme mobilizovali rovnováhu ve svých finančních, dosti úplně všem známým poměrech svým a vzápětí ještě se slavným přebýtkem do r. 1912. Celkový obrát příjmů vydání v roce 1911 je:

A) PŘÍJEM		K	h	B) VYDÁNÍ		K	h
I.	Hotovost z roku 1910	453	78	I.	Tiskopisy členům	34	70
II.	Subvence	5500	—	II.	Časopis (Věstník Klubu Za Starou Prahu)	3105	86
III.	Dary	100	—	III.	Služba, odměny a výlohy s personálem	2283	18
IV.	Příspěvky: 1. členů zakládajících	700	—	IV.	Provizie za inkasno členských příspěvků	306	08
	2. členů přispívajících	4699	—	V.	Vydání kancelářská	428	29
V.	Z vycházek a výletů	619	67	VI.	Poštovné	121	75
VI.	Za časopis	38	79	VII.	Knihozna	349	32
VII.	Za prodané tiskopisy, fotografie a jiné různé předměty	44	61	VIII.	Archiv	528	84
VIII.	Subsídce na byt „U Vejvodů“	60	—	IX.	Vydání při vycházkách a výletech	71	72
IX.	Připadné úroky	99	89	X.	Příspěvky spolkům	41	—
				XI.	Vydání na model Malé Strany	1694	58
				XII.	Vydání na technickou komisi	230	23
				XIII.	Vydání na bytový a spolkový inventář	107	50
				XIV.	Vydání na fotografickou komisi	4	90
				XV.	Vydání na čtenou	66	46
				XVI.	Vydání na bytem: nájem, vytápění, osvětlení atd.	968	31
				XVII.	Tažba za používání telefonu	156	33
				XVIII.	Různé vydání	238	25
					Zbytek k dobrému	1558	44
		12315	74			12315	74

Položky uvedené ve vydání pod č. VII., VIII. a XIII., t. j. za knihozna, archiv a bytový a spolkový inventář, nutno zařadit do příjmů spolku, neboť za ně byly pořízeny předměty, jimiž bylo jmění spolku rozmoženo. Jeví se tedy jmění spolku dne 31. prosince 1911 takto:

I. Fondy i příspěvků úroky:
1. Marie Hammerkové . . . K 591 71
2. Ema. Tonnara . . . K 553 38
3. Emmy Destinové . . . K 562 80

úhrn . . . K 1707 89

II. Zbytek subvence na Uměleckého průvoduce Prahu úroky K 9833 36

III. Cena knihovny . . . K 977 —

K tomu obnos r. 1911 na ni vydáný . . . K 349 32

úhrn . . . K 1326 32

IV. Cena archivu . . . K 1976 —

K tomu obnos r. 1911 na něj vydáný . . . K 528 84

úhrn . . . K 2504 84

V. Cena zařízení spolku, místnosti po srážce 10% na amortizaci . . . K 1399 37

K tomu obnos r. 1911 na něj vydáný . . . K 107 50

úhrn . . . K 1506 87

VI. Cena fotogr. komory pro srážce 10%, na amort. . . K 214 93

VII. Přehled k dobru z r. 1911 . . . K 1558 44

Úhrnem . . . K 18652 65

Proti r. 1910 vzrostlo tedy jmění spolkové o K 6770 34.

VII. Zprávu o čtenářské knihovně podal dr. Fr. Páta: „Letos byl proveden inventář knihovny a listkový katalog, knihy osignovány a opatřeny ex libris. Knihovna má 366 inv. čísel o 647 sv. Ačkoliv byla (pro inventarisaci) členstvu uzavřena, půjčováno přece členům domácí rady (práce pro klubovní Věstník); výpůjček bylo celkem 86. Aby byla knihovna širokému členstvu úplně přístupná, bude ještě třeba asi třetinu knih svázati. — Čítárna byla upravena a doplněna novými časopisy a revuemi; vykládá se nyní 67 revues a 20 polit. časopisů (pražských i venkovských), celkem tedy 87. Pro pohodlí členstva jest nyní čítárna otevřena denně od 9 do 12 hodin dopol. a od 2 do 7 h. odpo. Jest si jen přát, aby byla členstvem hojně navštěvována.“

VIII. Zprávu o archivu podal arch. Frant. Thoř: „Sběrka fotografií, plánů, fot. negativů a diapositivů bude teprve nyní definitivně inventována a montována; za rok 1911 vykonány k tomu přípravy zejména nalepením značné části snímků fot. na kartony jednotného formátu Zakoupena řada starých fotografií, důležitých pro historii staveb, vývoje Prahy, Cyklus „Zeleně v Praze“ zapůjčen Čes. zem. svazu pro poznesení návštěvy cizinců na výstavu ve Vídni. Sběrka diapositivů rozmožněna značným darem člena dom. rady C. Sládky (150 diap.). — Sběrka stočků zinkograf. z publikací klubovních čítá 282 kusy.“

IX. Zprávu pořadatelskou podal dr. O. Dlabáček: „Letos nebyly pořádné cykly vycházkové a zrušeno tedy předplatné. Bylo pořádně celkem 35 vycházek pražských a v letním období 9 výletů celo- nebo polodenních za účasti 3372 osob; průměrná návštěva byla tedy 75 osob. O svatoodušních svátcích byl uspořádán jako již obvykle dvojdenní výlet, tentokrát do Nového Města n. M. a Náchoda s odbočkami do Slavova, Pekla a lázni Chudoby v Prusku; dle krásného počasí účastnilo se výletu přes 30 osob. Seznám všech vycházek byl uveřejňován postupně ve Věstniku. Na konec konám milou povinnost vzdávaje díky všem, kteří mne podporovali při pořádání vycházek vzácnou radou a pomocí, zejména pak pánům, jejich laskavostí se dostalo členstvu vždy podrobných informací o historii a uměleckém významu prohlížených objektů, pp. dru K. Guthovi, dru F. X. Harlasovi, J. Hofmanovi, adj. R. Kuchynkovi, dru F. Pátovi, dru J. Polákov, stav. r. K. Skopcov, dru V. V. Stechovi a dru Zd. Wirthovi.“

X. Zprávu redaktorskou o Věstniku a Průvodci Prahou podal dr. Zd. Wirth: Program a technika vydávání Věstniku byly dány již I. ročníkem. Pokud se II. ročník odchýlil od této normy, bylo jednak v zájmu vzhledu listu, jednak toho vyžadoval ohled na členstvo, jemuž se Věstník dostává. Jednotlivá čísla Věstniku byla opatřena barevnou obálkou, jež nejen vytýká před poškozením chrání, ale dovoluje také, aby byly uveřejněny podružné, buď s vlastním obsahem listu úzce nesouvislé, buď jen aktuální zprávy bez újmy na důležitější látce; mimo to u-

Obr. 19. Dům č. 28. ve Školské ulici z 1. čtvrti XIX. století, zbořený 1912.

možňuje obálka insercí. Protože většina členstva Klubu má spíše zájem o historické než o technické otázky odborné, rozšířen obsah Věstníku o rubriku Příspěvky k historii a místopisí král. hlav. města Prahy. Redakční rada se snažila také rozšířiti (proti I. ročníku) texty článků o aktuálních záležitostech, aby byly srozumitelnější čtenářům, kteří často neznají pozadí ani bližších okolností. Rozsah II. ročníku byl co do počtu stran i počtu ilustrací menší než I. roč. Tato restrikce jednak byla nutná z důvodů finančních, jednak byla zavinená průtahem ve vydávání listu v letních měsících, takže místo 12 bylo vydáno do konce roku jen 10 čísel. — Průvodce, na němž pracuje Klub ode dvou let, pokročil již k tisku; české a některé cizojazyčné vydání lze očekávat na knihkupeckém trhu na konci jara, ostatní překlady vyjdou postupně.

Všechny zprávy funkcionářů byly jednoduše schváleny. Fakt. poznámka p. Ješka Hofmana k jednatelské zprávě, obsahující návrh na zkomunikání dvou podání z členstva domácí rady (kodifikace zvyklostí a tradic, vyvinutých se během doby v agendě klubovní a vyšetření příčin, proč některá záležitost nebyla provedena zcela uspokojivě) odkázán domácí radě. Dotaz téhož člena, podaný po přetištění zprávy pokladní, jakými číslami je rozpočet Klubu na rok 1912, zodpověděn potud, že pokladník předložil rozpočet, finanční komisi prozkou-

maný, ke schválení domácí radě již na začátku roku 1912.

Na to přetištěna zpráva nepřítomných *revisorů účtů*, jež konstatuje úplnou správnost a účelovitou přesnost ve vedení pokladny spolkové a doporučuje, aby valná schůze pokladníkovi udělila absolutorium.

Následovala *volba členů domácí rady*, do níž zvoleni podle výsledku, oznámeného skrutatori J. Bärenreiterem, drem Pátou a J. Šejnostem: Předsedou dr. L. Jeřábek, I. místopředsedou kons. J. Emmler, II. místopředsedou architekt Boh. Hübschmann; do domácí rady: dr. J. Borovička, dr. O. Dlabáček, architekt A. Engel, dvor. rada prof. dr. J. Goll, dr. K. Guth, arch. R. Hrabě, arch. Jos. Chochoř, arch. P. Janák, arch. Al. Kubiček, ing. Hub. Madlmayr, prof. dr. Fr. Páta, dr. L. P. Procházka, odb. uč. C. Sládek, arch. J. P. Šebek, prof. dr. J. Susta, arch. Fr. Thoř, dr. V. Vojtěšek a kons. dr. Zd. Wirth. *Revisory účtů* zvoleni: Vil. Kirchner z Neukirchen, vrch. uč. J. F. Kocan a velkotech. J. Kreidl.

Formou *volného návrhu* vnesl pan m. radní L. Peterka k nové domácí radě žádost, aby i se své strany hleděla uspořádat regulaci Vltavy a stavbu nábržie malostranského. Předseda dr. L. Jeřábek zve srdečně zástupce malostranské do schůze, již počátkem dubna Klub uspořádá a v níž bude řešena tato otázka odborníky vodních staveb a regulací.

Po oznámení voleb zakončil předseda valnou schůzi. Pro pokračování doba byla slibena *přednáška* dra Zd. Wirtha. „O pražském městanském domě“ odložena na některou z budoucích členských schůzí.

NEKROLOG.

V. MRŠTÍK (1863—1912). Mrštíkem odešel Klubu člen z nejvýznačnějších, v jeho osobě soustředěno je kus historie spolku. Praha patřila k láskám Mrštíkova bouřlivého mládí literárního a od zbožňování do zuřivě obrany je vždycky jenom krok. V dobách, kdy v prvním zápalu boje o ničené krásy starého nádherného města stačil argument krásy, aby jim byly poraženy praktické a utilitární snahy regulační, položil Mrštík svou Bestia triumphans (1897) základy taktiky a methodě boje o starou Prahu. Agresivní gesto a zvůněné heslo, emfatické výkřiky a nasádné tirády byly hlavním obsahem brožury; tento způsob boje charakterisuje pak prvních několik letzítova našeho Klubu, než se přešlo k taktice méně hloučné, pro veřejnost a rozhodující kruhy snad méně úspěšné, ale pro budoucnost závažnější — k aktivní součinnosti na obtížném díle obrody staré Prahy k modernímu

velkoměstu, k vědeckému podepření bojových argumentů po stránce technické i umělecko-historické. Ale přes to, že Mrštíkovo dědictví, jež zůstavil Klubu, náleží již úplně historii, zůstává mu v kronice Klubu paměť trvalá a čestná na vždy.

AL. BERNARD (1859—1912). Klub za Starou Prahu rád věnuje čestnou vzpomínku i tomuto venkovskému pracovníkovi, jehož zásluhou bylo vytvořeno od r. 1886 v Táboře bohaté museum, jehož popudem bylo objeveno město Sezimovo Ústí (výkopky J. Švehly), a jehož intenzivní práci lze děkovati, že Kozí Hrádek byl v letech 1910—1912 vykopán ze staletých rozvalin a moderní methodou konserován. Bohužel, nedal mu osud dočkat se, oč usiloval v poslední době neúnavně, úpravy tábořské radnice (návrh arch. dra Th. Petříka) jako budovy musejní.

KRONIKA.

1. Jedna. Spuštěn po opravě ocelu na radnici staroměstské.
2. Rada městská: Regulace práce na Malé Straně svěřeny arch. Zákrevskému.
3. Zahájení umělecká výstava ve výstavních sálech obecního domu.
4. Jedna. „Český Svět“ Fot. Elektrická dráha na Hradčany. (Kauz jede trať č. 53.) Klepátka a dílky, Reinerovy obrazy z kostela sv. Kateliny, Praha betonová.
5. Městská rada: M. i. Vávrovský urgoje výpisi soutěže na nároží „U Klíže“. Petice k ministerstvu kultury a vyučování o historii zbytků románských staveb č. 16-1. — O významu a snaze o její zachování.
6. „Český Svět“ č. 19. Fot. Předmety zakoupené ze sbírky Lenovny pro Uměl.-přím. museum, Zhlacení kostela v Benesově, Osvědčení Prahy, Dům č. 712-III., a staré německé divadlo a letohrádek zahrady Kinských.
7. „Světlozor“ č. 3. — Fot. Nová deska paměti na radnici se jmény popravených 21. června 1921.
8. Sociálně humanitní komise. Malostranské korporace žádají, aby jednalo bylo o stavbě dělnických a úřednických domků na fortifikačních pozemcích hradčanských.

19. „Český Svět“. Fot. Pražské dvory vysokých činůžek, Rázné varianty na zastavění průhledu „U Klíže“.
21. Městská rada. Ministerstvo oznamuje, že vzhledem kuzláštním poměrům Malé Strany nelze postavit jednotu úřední budova, nýbrž skupinu budov.
22. Školní odbor. Uloženo stavebnímu úřadu, aby vyhledal místo pro budovu školní v Podskalí. Obec vypisuje soutěž na podání plánů obecního hřbitova v Hlavní ul. a sousedních obcích.
23. „Světlozor“. Fot. Rázovské stavby z Německého Brodu. Trať č. 5 u vojenského nemocešnice.
25. „Obec. Věstník“. Rozhodnutí c. k. spr. soudu, že z přímě znevažování okolností zakázati zastavění poz. parcel vrbec, nebo vysokých budov.
25. Technická komise upozorňuje profesorský sbor české techniky na pozemky v Dejvicích.
26. Zemský výbor vyhlášení Malé Strany a plánů polohy. Navrhují svolání poradby teoretické.
26. „Národní Listy“. Ar. Petrů předkládá technické komisi defin. návrh na most u Rudolfiny.

ZPRÁVY Z KLUBU.

AGENDA SPOLKOVÁ od 13. ledna do 26. února 1912. V záležitosti zřízení zbytků románského domu čp. 16-1. odpověděla m. rada vyšetřením. Klub požádal m. radu o zapůjčení nártu na úpravu spodní partie tohoto domu za účelem reprodukce ve Věstník. — Posudek o vyložených plánech změny regulace území bezpřednostný. — Záměru výboru podán protest proti boření brány Prahy před schválením a vystavením plánu zrušení polohy. — Předloženy byly Místním bratřím dopisem vzhledem k projekci a rozšíření neomezenosti budovy na úkor zahrady. — Klub požádal pana arch. Hodka, aby vnešoval návrh z Braunova domu do Múzea města Prahy, ale majitel sech nevyhověl. — Paní Fr. Rubelová upozornila Klub na to, že dům čp. 359-III., právě zbořený, koberce fotografován. — Klub požádal Svaz Osvětovy a Spolek pro reformu literatury, aby žádaly o zřízení městské knihovny a přalibíli zástupci m. rce. Spolek pro reformu literatury na přijetí zákona o novostavbě. Technická komise města Prahy nedoporučila, bohužel, zřízení městské knihovny. — Zakročeno o městské rady znovu v záležitosti bloku čp. XI. u Pankasovy synagogy. — Městská rada nevyhověla žádosti Klubu, aby byla na budovu městské knihovny a archivu vypraven veřejná složení. — Následující museum žádalo o zapůjčení plánu na regulaci Malé Strany. — Výstavní výbor Obecního domu požádal o zapůjčení sálu pro výstavu Klubu; výbor však odkázal domácí radu k uměleckým spolkům, které o zadání místnosti rozhodují. — Ministerstvo veřejných prací udělilo Klubu slevu 2000 K.

Odbor Klubu v Pelhřimově vydal si pokyn v záležitosti novostavby hotelu Ružol na náměstí, adaptace Národního domu a postavení kříže na místě zbořeného kostela Božího Těla.

DOMÁCI RADA KLUBU PRO ROK 1912. Funkce v domácí radě rozděleny takto: Předseda dr. J. Jeřábek, místopředseda J. Emmler a B. Hübschmann, pokladník J. P. Sebek, jednatel dr. K. Guth a Al. Kučický, knihovnick dr. Fr. Páta, archivář Fr. Thor, pořadatel dr. O. Dlabák, red. Věstníku a Průvodce dr. Z. Wirth a správce kanceláře C. Sládek.

Komise sestaveny takto: 1. Technická: arch. J. Almer, A. Engel, ing. V. Dvořák, B. Hübschmann, J. Chochoř, P. Janák, R. Hrabě, V. Hofman, Al. Kučický, H. Madlazar, J. Roepfal, F. Thor, 2. finanční: J. Emmler, R. Hrabě, J. P. Sebek, dr. J. Šusta; 3. redakční rada: B. Hübschmann, dr. K. Guth, P. Janák, Fr. Thor, dr. Z. Wirth; 4. pro průvodce Prahou: P. Bobáček, J. Emmler, dr. K. Guth, P. Janák, dr. L. Jeřábek, dr. J. Šusta, dr. Z. Wirth; 5. výstavní: dr. O. Dlabák, dr. K. Guth, dr. L. Jeřábek, R. Kučický, dr. Fr. Páta, C. Sládek, dr. V. V. Stech.

NOVÉ PŘISTOUPILÍ ČLENOVÉ KLUBU. V úmru přistouplí činní členové (kte mne udání vyhlášení, rozumi se Praha): P. ing. Jan Bažant, zemský inženýr, Broso, st. Jana Guthalova, učitelka, pp. Ph. dr. Měslav Hájek, učiv. docent, Ing. C. Vincenc Masil, pl. Markéta Tušková, choť nakladatele, pl. Louisa Vondráčková, majitelka realit, dohl. a velkostatek v Bubenči, sl. Karla Zahradníková, učitelka.

Z ODBORU KLUBU V PELHŘIMOVĚ. Na valné schůzi odboru, konané 27. ledna 1912, byli zvoleni pro rok 1912 pp. předsedou dr. K. Polenský, do výboru: Jos. Hrubant, K. Křivánek, G. Penkert a K. Postranecy; za náhradníky H. Fried a A. Lukáš; revisory úst P. F. Vaněk a J. Ziegler. Na výborové schůzi 18. února 1912 podřídil pokladnictví J. Hrubant a jednatelství K. Křivánek.

Odpovědný redaktor Z. Wirth, 242-II.; redakční rada: K. Guth, B. Hübschmann, P. Janák, Fr. Thor. — „Za Starou Prahu“ vychází jednou za měsíc. Otištění článků i vycpaní jest dovoleno, udání-li pramen. Štoky se píšou k otištění (6 hal. za čtvereční centimetr). — Vydává Klub za Starou Prahu, Praha I., „U Vejvodů“. — Reklamaci lita 4 neděle. Reklamace se nefrakují. — Tiskem Dělnické knižnickárny v Praze II., Myslíkova ulice. — Štoky z graf. závodu J. Štenova v Praze II., Salvátorská.

ZPRÁVA KNIHOVNIČKOVÁ. Do knihovny přibýlo koupí a darům První české Uměl. Besedy a Múzea na rok 1912 (II. díl publikace o P. Brandovi a fotolito-graphie Nechlebova portrátu Vojana.) — W. W. Tomek: Dějepis města Prahy, Díl II., IV. — XII. (Koupence). — Kraków: Album pohledů Kierowce, Muzikowski, Kraków 1910; Dějepisná učebnice v městece Krakowie w czasie konfederacji barskiej pisaný przez W. Maczarskiego, vydal W. Kanopczyński, Kraków 1911 (Bibl. Krak. 43.). Ročník Krakowski daroval Towarzystwo miłośników historii i zabytków Krakowa. — Dr. V. Vojtěšek: Staré pražské. Se 6 sv. Knih. Čas. Spol. Zemědělsk. č. 8. (Praha 1912). Dar. autor. — Petr Brandl 1668—1735. Katalog výstav v Rudolfinu 1911; dar p. adj. R. Kučický. — Výstava českého obrazu, poř. měst. hist. muzeum v Plzni od 21. ledna do 4. března 1912. Napráli Fridolín Macháček a Ota Dubský. (Plzeň 1912). Dar. měst. hist. muzeum. — Ročenka muš. spolku v Nymburce za rok 1911. Usp. V. Jedlička. (Nymburk 1912). Dar. pořadatel. — Sjezd na ochranu památek v Praze 1908 (Časopis 1910); Flugzichten des Vereins z. Schutze und zur Erhaltung der Kunstdenkmäler Wiens, sv. I., II., III., V., VI. (Wien 1910—11); Jak opatřovati a literak zachovávat stavební a umělecké památky moravské. (Brno, b. r.) 4 brožury (publikace c. k. úřední komise pro péči o památky. Wien 1868 at.). Daroval p. dvor. rad. dr. J. Goll. — A. Cechner, Hrad Křivoklat (Soupis památek uměl. a hist. v král. Čes. sv. XXXVI) Daroval dr. L. Jeřábek. — Sborník přísp. k děj. hlav. města Prahy, Díl II. (Praha 1911). Daroval Archiv města Prahy. — Dr. V. Vojtěšek: 2 pamětí města Hory Vykřehradu v době vlády třicetileté (Praha 1912). Dar. autor. — Memorandum ke statutu Cent. komise pro péči o památky. Dar. Archivní komise C. Akademie.

ZPRÁVA POŘADATELOVÁ. V úmru bylo pokračováno v oblíbených vycházkách v městě. Navštíveny byly: 4. února kostely sv. Václava v evangeličské sv. Michala (dr. Guth, ústát 41 osob); 11. Klášter ústav slepých (dr. Wirth, 57); 18. Městské museum pražské (dr. Marlas, 80); 23. Střední dům, dům „U Montáží“, býv. Sternbergský palác a klášterský dvůr (dr. Guth a dr. Páta, 112); 3. března Spojení lapidaria Múzea loží, Čes. a Múzea kr. hl. města Prahy (dr. Guth, 53) a 10. března Staroměstské radnice a věži a oltářem (dr. Guth, 126). Přípravují se vycházky v městě: do Zidovského múzea (nově zřízeného), do bývalého paláce Kaunice v Pankas ul., do kostelů sv. Klementa v Bubenči a sv. Gottharda v Praze VII. a do Invalidovny; dále vycházky do okolí pražského: do kostela prosekého, do hloubčinského zámku a na území dejvic (Janerka, Hanuska, kaple v Dejvicích, kostel sv. Matěje v Hlavní Sárci atd.). Mimo to vyjednávají se již o řadu návrhů zámečků, letních sídel a kostelů v okolí pražském. D2

Z REDAKCE. Do 1. čísla vložilo se několik tištěných omýlů. Čtenář radí si opraviti na straně 4. F. 12. shora místo „U komunálních hlav“ — „U kamenných hlav“; tamtéž F. 27. shora místo 2. pol. — 1. pol. XIX. stol. Po snění hlav Kristovy s řádky sládko, že není pásovkový (str. 4. F. 22. shora), ale opaková. — Redakce děkuje za všechny ochoty, a s ní se potkává zejména při opatřování fotografických materiálů pro ilustrování Věstníku; zejména podporovali redakci v tom směru Múzeum král. hl. města Prahy, Archiv král. hl. města Prahy, Městské museum ve Vys. Mýtě, zámecká knihovna v Roudnici, odbor Klubu v Pelhřimově a kustos Uměl.-přím. múzea dr. F. X. Jířák.

ZA STAROU PRAHU: VĚSTNÍK KLUBU ZA STAROU PRAHU

ROČNÍK III.

V PRAZE, DNE 12. DUBNA 1912.

ČÍSLO 3.

ZÁSADY OCHRANY PAMÁTEK A VEŘEJNÉ ESTHETIKY.*

III. AUG. VLČEK, SPRÁVNÁ KONSERVACE OBRAZŮ NA PLÁTNĚ A DŘEVĚ.

Obr. 20.—21. J. G. Heintsch, *Sv. Ignác z Loyoly. Z kostela sv. Prokopa v Dalejích. Majetek J. J. knížete Adolfa ze Schwarzenberků. Před a po restauraci, provedené Aug. Vlčkem v létě 1911.*

Ve starobylých chrámech, kde někdy jen šťastnou náhodou zachovány, zlatým tonem patiny obestřeny a zamlželým třpytem zlata orámovány, tmí se staré obrazy a zvučí k nám tajuplnými akkordy zaslých časů, v sálech paláců, kde shlížejí k nám oči předků a z tmavého pozadí jen obličej a ruce nebo kus nádherného roucha vyzírá a kde čas tajemně vše sharmonoval a i mnohou chybu milosrdně zakryl... tam nechť nešetrná ruka nepovolného nesetře kouzla a pelu věků!

Patina obrazů značí v kostelích, radničních a zámeckých obrazárnách nejčastěji velikou část jich půvabu a zachraňuje valnou řadu těchto památek i tam, kde by je absolutní cenění umělecké kvality odstavilo do zapomnutí. Tento půvab stárí, o nějž se opírá dnešní ochrana památek jako o podstatný rys starého díla, dává nám zapomenouti na malou originalitu sujetu, vlastní průměrné produkci malířské XVI. až XVIII. století u nás, na nedostatek vlastních myšlenek uměleckých po stránce technické i formální, ba i na nedostatky umělecké zdatnosti autorovy. Je tedy patina obrazová velká plus pro dnešní citění umělecké a pro dnešní barevné vidění, takže její zachování stává se postulátem pro všechny opravy a restaurace, na starých obrazech podnikané.

Představme si potěšením mistra malíře, kdyby viděl svůj takika zkáze propadlý obraz znovu oživit v plném lesku

barev, ale zlatým tonem staré patiny kouzelně sladěný, upravený k novému trvání odborníkem, který s ním žije a cítí a který věda, co kterému obrazu jest potřebí, nesetře pel věků a nestlumí akkordy a věda při čištění ruku, jako kdyby obraz sám maloval, dojem sesiluje a odstraněním pozdějšího přemalování pravý charakter odhaluje.

Restaurace obrazů je tedy obor, vyžadující speciálních zkušeností a zručnosti, ale i laik, zejména majitel obrazu, může s prospěchem vyslechnouti několik všeobecných pokynů, jak zachází restaurátor se starými obrazy.

Jsou-li obrazy dosti zachováni, nechť se odstraní prach a nejsou-li rozpráskány, omyjí se prostě vodou s benátským mýdlem a ožijí drahým a osvědčeným lakem, který nezařezá, aniž přijímá vlhkem šedý iridující zákal. Naproti tomu napojiti takový žiznivý obraz olejem jest přímo zhoubné, neboť se tvoří na něm molekulární temnění, které se pak již ničím nedá odstraniti.

Je-li obraz jakkoliv porušen, rozpráskán, má-li trhliny nebo shnilé plátno, opadává-li barva v šupinách, je třeba podniknouti obtížný proces restaurační. Postupuje se tu podle povahy věci, ale nejčastěji je třeba začít rentoilováním, totiž napětím na nové plátno (foderatura).

Pravé rentoilování děje se tím způsobem, že spuchlé plátno se pincetou nit po niti odstraní (předek se dříve ovšem papírem silně podlepí), vrstva podmalovaná srovná a shladí a pak se zase barevná kůra na nové plátno na-

* Viz Věstník I., 25 a II., 42.

Obr. 22.—23. J. Francesco, *Ecce homo*. Z kostela sv. Štěpána v Praze. Majetek záduší. Před a po restauraci, provedené Aug. Vlčkem r. 1910.

montuje. U nás se však málokdy takový náklad na obraz věnuje a tak možno jen tu a tam malý obrázek dokonale rentoilovat.

Obyčejně provádí se podlepení jenom novým plátnem. Obraz polepíme na přední straně papírem; při tom musí býti švy a roztrženiny zvláště dobře zabezpečeny; neboť velké obrazy (jako sv. Jindřich v stejnojmenném chrámě) jsou složeny z několika kusů pláten sešitých, jež musí přesně souviseti. Pak se vyzdu seřiznou švy a obraz vyčistí, po případě obrousí, zvláště byl-li před tím již špatně rentoilován. Pak — pokud možno za sucha — odstraní se plátno a často důkladná vrstva mazu želízky se oškabe. Pak se obraz na zadní straně impregnuje, napájí látkami, které ztvrdlé podmalování změkčí a je-li odchliplé a hrozí-li odpadnutím, jest praeparováno k novému přichycení na plátno. Na napiaté římské plátno zvláště kombinovaným lepidlem (s prostředkem proti molům) se obraz nalepí a rukama povstalé záhyby rozetrou, k čemuž je zapotřebí velké routine, aby rozetření bylo stejnoměrné.

Obr. 24. Zastavení křížové cesty. Z kostela v Bystci. Před restaurací.

malován, nutno vzíti útočiště k čistícím prostředkům, od mírných až k ostré působícím. I odborník musí však velmi opatrně s nimi zacházeti, aby lasure nesmyl (srov. obr. 22. až 23.). Někdy jest obraz přemalován několikrát přes lakovou vrstvu a na konci objeví se teprve originál, někdy překvapující kvality. Dříve totiž nedovedli ztemnělé laky odstraniti, obraz jednoduše přemalovali a tím vlastně na nynější časy zachovali. Někdy přemalovaný lak horkem zbulkovati a po odstranění, dik starým solidním barvám, objeví se úplné hladká původní malba. Některý obraz sežloutlý lak krásně sharmonuje a dodá mu nádherný zlatý ton, jiný obraz zase volá po dokonalém vyčištění. Co bylo dříve považováno za plíseň na plátně, jest — jak dnešní praxe učí — rozrušená kohaese molekulů (v přeneseném slova smyslu) a dá se regenerací způhladnit.

Podklady z počátku předešlého století, hladké a křehké, snadno rozpraskají a barva snadno odchlipne; tu nutno dříve přichytiti, než první pokus čištění nastane. Toto čištění má různé techniky: nad parou s použitím balzamu copaiva, čištění tinkturami nebo sežmolení za vlhka a stírání prstem s práškem kalafuny atd. Nad lihovými parami hojí se i nemoc ultramarinová. Pravý ultramarin (Lapis

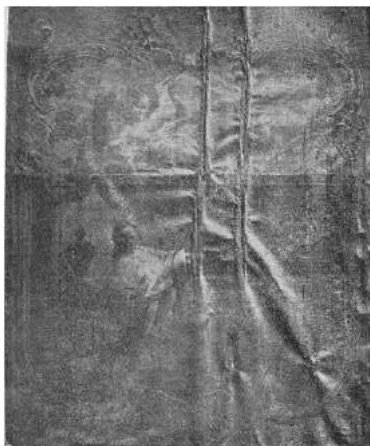
Pak se obraz teplým válcem rovná a žehličkou přizhluje, až úplně vyschl, aby se neutvořily boule. Při pastosně nanášených obrazech se nesmí ani válece ani žehličky užívat, aby se reliéf nánosu nesploštil. Lepidlo a impregnace pevně spojí plátna, že nedají se odtrhnouti a obraz se srovná úplně, což jest pro čištění veledůležité. Tím se také trvání mnohdy zvětšelo obrazu na dlouhou dobu opět zajistí. Na to se papír na přední straně odmočí a obraz omyje vodou a benátským mýdlem a rychle osuší.

Pak nastane regenerace podle prof. Pettenkofera nad lihovými parami. Tímto způsobem obnoví se rozrušené spojení součástek, povrch znovu se slije a způhladní (jako skelný prášek slitím opět se způhladní) a barvy opět živě vyvstanou. Tím způsobem dá se obraz, když „zarazí“, do nekonečna oživit, aniž se naň sáhlo. Dojde-li potřebná pryskyřice, dodá se a plátno dá se znovu rentoilovati. Barvené prášky, spojené linoxynem, vydrží do nedohledna.

Tento způsob má ovšem účinek, jen byl-li obraz lakován pryskyřičným lakem. Zvláště však, byl-li obraz již pře-

Obr. 25. Zastavení křížové cesty z Bystce po restauraci r. 1909.

Obr. 26.—27. *Post sex. Lambrierie plátěná z kostela sv. Jindřicha v Praze. Před a po restauraci provedené Aug. Vlčkem v letech 1911.*

lazzuli) vystoupí tak, že tvoří jen plochu, stíny modelace zmizí, což se použitím balzamu uvede regeneraci do původního stavu.

Pak se roztržené části, otvory nebo vypadaná barva jemně (jen právě ta místa) ztmelí pružným tmelem a nejšetněji aquarelem nebo temperou zafukují, aby nerušily. Čím méně restaurátorovy práce, zvláště na vzácnějších obrazech, tím lépe. Zde má autor hlavní slovo; restaurátor, byť i sebe namáhavější byla jeho práce, musí úplně ustoupit do pozadí (srov. obr. 20.—21.).

Mnohdy jsou v kostelích obrazy, které byly pro velké defekty (roztržení, špatné správk, vystouplé švy atd.) úplně odloženy, ale pak dány na podnět konservátorů k restaurování, protože pořízení nových nelze pro náklad uskutečnit. Pak nutno ovšem jizvy zacelit, scházející kusy vysadit a dokonponovat v technice a duchu

ostatních zachovaných částí; ale vždy jest velký rozdíl mezi tímto užitkovým zachováním, při němž byla pečlivě značná část obrazu odkryta a jen částčky doplněny, než když dříve renovátor obraz celý přemaloval a ještě k tomu jej „opravil“. (Obraz 24.—27.)

Když je rentoilování, vyčištění atd. u konce, napne se obraz na nový křížový a klinový rám spodní, zvláštní konstrukce, jímž se napětí dá regulovati a sesílit, když obraz vlhkem povolí, což v kostelích změnou teploty snadno se přihází.

Vlhko je přímo jed pro obrazy. Předně plátno vlhkem a občasným vysycháním jest ve stálém pohybu. Že tím podklad a barevný nános trpí, jest očividno. Povstávají trhliny a barva odpadá. Vnikáním vlhka do porů rozrušuje se znenáhla spojení molekul laku i linoksynu, spojujícího barevné prášky, načež vyvstává na obraze onen

šedý plesnivý ton, který se ovšem dá zprůhlednit, když se vzduch, vniklý do porů, opět vypudí.

Když vše dobře vyschlo, oživíme obraz dobrým, osvědčeným lakem, který nemá mastného lesku, neoslepne a nehází vlhkem šedou iridující mlhu, což je hlavně pro obrazy v chrámech důležité. Tak dozná obraz často překvapující změny beze vší újmy na originalitě, která odstraněním nečistot jej znešvarujících teprve zřejmě vystoupí a oko divákového potěší.

Dost podobný postup zachováváme při obrazech na dřevě malovaných. Málokdy setkáme se s olejovým obrazem ze XVII. nebo XVIII. století na dřevěné podložce; většinou jsou to u nás originály středověké nebo renesanční a malované temperou, fíkovým mlékem a žloutkem na křídovém podkladě (někdy je sádra nebo klišovaná křída nanesena na plátně, přilepeném k prknu, někdy je deska postříbřena).

Je-li prkno příliš zvetšelé a shnilé, odstraní se úplně, když byl obraz

Obr. 29. Jiné dvě výplně po restauraci 1911 (celkem jich bylo asi 30). Budou umístěny v radniční kapli starom. Z ostatních většina zničena.

Obr. 28. Výplně (kruchty?) na dřevě malované, z pol. 16. stol., z kostela sv. Jiří, později jimi zabedněny sešle obrazy 18. stol. u chudobinci u sv. Bartoloměje. Po restauraci 1911.

Obr. 30. Dům čp. 970-II. v Pájčovní ulici, z 1. čtvrti XIX. stol., zbořený 1912.

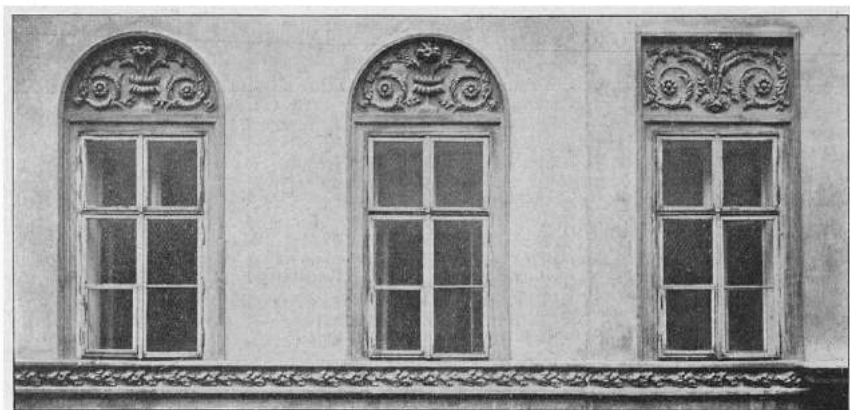
Obr. 31. Dům čp. 970-II. v Pájčovní ulici. Detail fačády: portál a sdružené okno.

dříve na přední straně silně polepen, takže zbude jen podklad s barevným nátěsem, jenž se na nové prkno namontuje. Je-li však prkno dosti dobré, jen od červů prožrané, umožní se červi formalinovými parami, na to se dřevo petrifikuje a nakládá na dřevěný rošt s jednou částí pohyblivou k vůli stužení (parquetage). Tim ohýbání prkna jest zabráněno. Prasklé dřevo musí se pozorně sklížit, aby mezera nebyla znatelná: odpouchlý podklad napíchne se jako při injekci a přidrží nebo zatíží, až se přichytí.

Na to po snětí papíru s přední strany se obraz regeneruje neb čistícími vodami se sejmou staré ztemnělé laky nebo

pozdější přemalování; zrovna tak jako u plátna se děje i kytování a retuše a oživení lakem.

Často bývají podobné obrazy pobity stříbrným plechem jako ikony nebo přemalovány na poškozeném místě temperou, křihovou nebo olejovou barvou; po odstranění těch nátěrů narazí se teprve na pravou „zářici“ temperu původní. Tempera jest bez lakování hladká a lesklá jako email, zvláště pravé barvy jako ultramarin (lapis lazuli) a cinobor mají intenzitu drahokamů. Čistí se rozstrouhanými bramborami nebo dextrinem ze žitné mouky. Pro retuše musíme barvy (pravý ultramarin lze obdržeti v obchodech) míchat pryskyřičnou temperovou omáčkou.

Obr. 32. Dům čp. 970-II. v Pájčovní ulici. Detail fačády: Výplně nad okny v I. patře a plasticky zdobený kordon.

MIZÍCÍ STARÁ PRAHA.

6. *Empirový dům* (čp. 970-II.), nároží ulic Půjčovní a Růžové, zbořený v březnu 1912, měl v době svého vzniku (asi od r. 1813 do 1832) majitelem Jana Želnického, výrobce tesaře; tento fakt vysvětloval by technickou dokonalost a nákladnost střešní vazby, jež byla při boření domu obdivována. Želnický, zbohatnuv většími pracemi jako na př. pokrytím nové budovy celnice, jistě si chtěl vystavět vlastní dům, aby reпреsentoval svého mistra. Bohužel, není znám architekt této význačné stavby; byl jistě domácí umělec, přejímající ochotně nové myšlenky architektonické; fasáda i celkový dojem stavby jsou moderní (kolem 1820), dobrého průměru evropského, nejbližší vzorům německým a jen neobyčejně vysoká střecha a způsob plastické zdobky kordonu ukazují kus domácí tradice, ba již romantického sklonu.

Dům byl o dvou křídlech, v pravém úhlu spojených, dvojpatrový, hladkých stěn, do Růžové ulice osmiosý, do Půjčovní šestiosý, krytý vysokou prejzovou valbou se zděnými obdélnými vikýři bez štítu. Přizemí bylo odděleno od patra kordonem, zdobeným v mělkém žlábků plastickým pletencem z dubového listu s žaludy; mezi 1. a 2. patrem uzounký kordon lisenový; okapní římsa byla značně vyzdobena a hluboce profilovaná. Přizemní okna byla prostě orámována; okna v 1. patře, značně vysokém a význačném, měla střídavě obdélné a polokruhové supraporty, vyplněné plastickými rozvilinami z akantů a lodyh; v 2. patře (proti 1. nižším) byla jednoduchá, orámovaná okna, těsně dosedající na páskový kordon. Střed hlavního průčelí (do Růžové) vyznačen portálem, tesaným z větší části z pískovce, jehož otvor, segmentově sklenutý a plo-

chým pásem s dvojnásobným středním klenákem orámovaný, byl obstaven dvěma páry jonských pilástrů nesoucích klád; nad portálem v 1. patře široké okno, s obdélnou supraportou s bohatou výplní ze spirál a urny, v 2. patře dvě okna sdružená. V postranní fasádě (do Půjčovní) vedl v poslední ose druhý vchod. Nádvorní fasády byly hladké; na hlavním traktě v obou patrech z pozdější doby (kolem 1840) visuté pavlače s železným zábradlím z tyčí. Střecha měla do dvora vikýře ve dvou pořadích nad sebou a uprostřed jeden veliký, na výtah sena a p. Půdorysná dispozice hlavního křídla a některé motivy konstruktivní i dekorativní, jako klenby výšečové, typ schodiště a čabráková dekorace pod cípou oblouků klenebních ve schodišti, ukazyvaly — nemáme-li tyto motivy vysvětliti konservativnosti architekta — na to, že přizemí a schodiště bylo ze starší stavby adaptováno. Středem vedl v přizemí valeně s výšečí sklenutý průjezd, po obou stranách symetricky rozloženy místnosti, vesměs valeně sklenuté; klenby byly velmi ploché, všechny oblouky segmentové. Z průjezdu v levo položeno trojramenné schodiště, valené a (na podestách) pláčkami podklenuté. V obou patrech byly zcela symetrické dispozice, pokoje o dvou oknech, s plochými stropy (jeden jedna kuchyně byla valeně s výšečí klenutá); výprava původní (parketové podlahy, bílé natřené dveře atd.) byla skoro úplně zachována.

Zbořením domu zmizel z nevelké skupiny empirových domů pražských bohužel hlavní reпреsantant berlinského typu z období předschinkelovského (Langhans, Gilly, Gentz); tím více je třeba nyní hájiti několik dokumentů podobných, zejména dům č. 19 v Krakovské ul. (čp. 593). W.

Z VENKOVA.

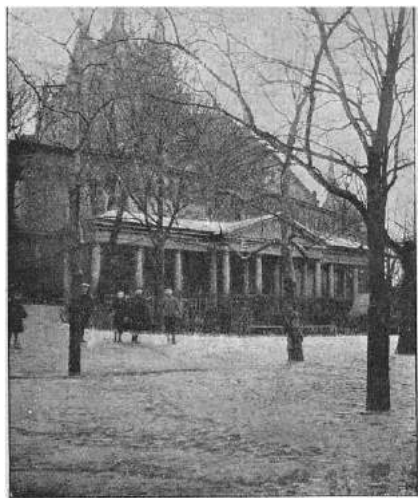
V PELHŘIMOVĚ může snaha o zachování starého obrazu města zaznamenati úspěch; díky za to náleží městské radě, jež vyhověla žádosti musejního spolku a našeho odboru v Pelhřimově o zachování vížky na „Staré škole“ a řídila se při tom pokyny konservátora. Za domem č. p. 1./I., nynější radnici, stojí v nádvoří nevelké stavení jednopatrové, bývalý dům Altenhofrovský, potom c. k. a arcib. gymnasium (v letech 1765—1783), na konec hlavní škola. S droboučké barokní vížky na střeše zněl denně zvonek školní až do let 1870., kdy se školní mládež odtud i ze sousedských domů odstěhovala do prostorné budovy nového gymnasia. V loni hrozila vížka již spadnutím, i byla řádně ve dřevě vyspravena a nově oplechována; při tom zachovány též přesné profily říms i ozdobných sloupků lucerny, takže silhouetka vížky se neproměnila v nejmenším. Tento výsledek může být příkladem pro další práce toho oboru, pro opravu vížek na bránách i vížky radniční. Jen takovouto drobnou, neustálou péčí

Obr. 33. Správně opravená vížka na staré škole v Pelhřimově.

o renovaci je možno udržovati charakter památky dlouho do budoucnosti; radikální opravy, při nichž všechna hmota stará je nahrazena novou, vezmou všechnu půvu omšelému svědku bývalých časů. K. P.

Z BRNA. V tichém koutě za domem brněnským, v parku na Františkově, bude vystaven záhy moderní pavilon Klubu přátel umění podle návrhu architekta Em. Králíka. Tato výstavní budova ustoupí dřevěná kolonáda z 2. čtvrti XIX. století, zbudovaná asi pro tehdejší společenský styk jako altán a spolu kavárna. Kolonáda jest značně sešlá, jak ani jinak nemůže býti při dřevěné stavbě, a jak také svědčí pozdější adaptace, zejména podpěrné sloupky z litiny, ale je přece škoda, aby byla bezohledně zničena tato drobná architektura, tak příznačná pro první parky velkoměsta. Apeluje na směrdatné činitele, zejména moravský zemský výbor, jehož majetkem jest kolonáda, aby přenesl památku za město, do Lužánek, a tak ji zachoval ještě budoucnosti. Technicky je

Obr. 34. Dřevěná kolonáda v sadech na Františkově v Brně, z 1. pol. XIX. stol., již hrozí úplné zničení.

přenesení proveditelnost a nákladu na ně plně se vyrovná památková cena objektu, dnes snad všeobecně ještě nechápaná rozhodující generací, ale — posuzujeme-li ji nepředpojatě — stejně velká jako předmětů značně starších a materiálem cennějších. Často se nám zdá, že jsme se již do omrzení naopakovali nejzákladnějších zásad péče o památky všeho druhu, ale vždy znovu se objeví, že zásady, shodné jednak s dnešními názory vědeckými, jednak s předpoklady dnešní kultury a konečně i s náladou dnešní společnosti, nejsou stále chápány ve svém pravém, moderním obsahu a že se stále setkáváme s kompromisem. Dokud budou platiti — jako v tomto případě — v zachovávaní památek argumenty většího stáří, umělecké nebo slohové nadřadnosti a dokonce i cennosti materiálu, nebude ochrana a zachování na dobrých cestách a bude neustále rayonem subjektivní záliby a modní estetiky. Teprve naprostou snášelivostí a objektivním posuzováním všech období časových, všech forem uměleckých, ať již jsou odkazem předků, zemřelých před 100 nebo 500 lety nebo ať jsou produktem vysoké kultury umělecké, či naivní snáživosti epigonské, dospějeme k vysokému stanovisku nazírání a vyvarujeme se při rozhodování, co má žítí dále a co nezbytné má ustoupiti dobrému právu dnešních lidí, úzkoprsé jednostrannosti. Jen tak zachováme budoucnosti skutečně nezkrasený obraz umělecké kultury všech dob, který tvoří nejen ojedinělé tvůrce několika genů, ale zejména průměrná díla veliké řady umělců dobu nepředbíhajících a spolu poskytneme vědě původní materiál, který nebude sváděti — nejasa omezen na vrcholky vývoje — k falešným představám a dedukcím o výši umělecké kultury určité doby nebo místa. W.

ORGANISACE OCHRANY PAMÁTEK V RAKOUSKU.

Dodatkem k článku dra L. Jeřábka (I. Říšský zákon na ochranu památek) ve Věstníku II., 45 – 50 jest třeba sdělit s čtenářstvem, jež má zájem na nynějším stavu státní zákonodárné péče na ochranu památek, že byl návrh hrab. Latoura a soudruhů znovu podán v XXI. sedění panské sněmovny 19. února 1912 a to ve formě o něco pozměněné. Podle tiskopisu (53. příloha stenograf. protokolu panské sněmovny, str. 12) jsou provedeny v návrhu tyto změny:

V § 1. přidáno: Ochrana státem vykonávána šesti majetkových poměrů a jiných práv, významoucích na památkách, podle ustanovení nynějších zákonů. Dosavadní zákonné předpisy o povinnosti, zachovávatí takové památky, jsou tím nedotčeny.

V § 3. přidáno: Při sestavování úředního inventáře památkového je třeba zjistiti majetkové a správní poměry, dotýkající se památek, a míti je v patrnosti.

§ 8. byl zjednodušen a zní: Předměty, jež jsou v souvislosti s nemovitou památkou jako její příslušenství (§§ 294. a 297. ř. z.) podléhají tímž ustanovením jako památka, s níž souvisí.

§§ 9. a 11. byly vůbec vypuštěny.

V § 12. bylo změněno: Movité památky v § 2. označené ... nesmějí býti bez předchozího svolení politického úřadu zemského zbořeny, ani podrobeny jiné změně, ani prodány nebo jinak zcizeny.

§ 18. jest nově přidán a zní: Při inventování a při všech opatřeních, pokud jde o památky z majetku církevního nebo náboženské korporace nebo věnované bohoslužebným účelům některé církve nebo náboženské společnosti, je třeba vždy postupovati v dorozumění s příslušným úřadem církevním nebo náboženskou obcí.

LITERATURA

Dr. V. Vojtěšek, *Staré plány pražské*. (Sborník české společnosti zeměvědné, sv. XVII. 1911–1912. S 3 příl. I. ve zvláštním otisku. Str. 40.) Soustavná práce na místopise města Prahy byla důkladně podepřena tímto prvním pokusem o soupis plánů měst pražských od dob nejstarších až do začátku XIX. stol. Seznamem asi 150 plánů, uložených buď v kresleném originále nebo v grafické reprodukci v pražských museích, knihovnách a archívech, začíná se práce, která — často v negativním smyslu — musí předcházeti definitivní soudy, z archivního materiálu odvozené, a která musí býti doplněna také podobným seznamem všech pohledů na město. Není potřeba domnívati se tak skepticky, jako autor činí na konci své práce, že jeho výčet je snad nepatrným zlomkem skutečné zachovaných listů. Prohlídka na př. válečného archivu ve Vídni, archivu sborového velitelství v Praze, mistodržitelství a zemského, sbírek technického musea a univ. knihovny a konečně i klášterů, farních archivů a soukromých sbírek (Novák, Neumann) nevynešou než detaily (zejména strategické skizzy) a repliky; prohlídka válečné literatury XVIII. stol., již přinese asi záhy Zúrtova Bibliografie, doplní se snad značně seznamem co do počtu, ale nepřinese nový spolehlivý materiál. Je tu tedy

třeba spoléhati na náhodné objevy při soustavném prohlédnutí registra-tury městské a archivů cizích. — Metoda soupisu je vhodná, popisy vyhovují, určité listy a autorit dlo se s příkladem pilí. Srovnání s podobnými pracemi cizími ukazuje značné přednosti této práce a kde jsou ony ve výsledcích bohatší nebo v detailu přesnější, tam má o to zásluhu sám materiál. Není ovšem pochyby, že po mnohé stránce bude soupis dlužno doplniti, ale hlavní zásluha, že učinil první krok, patří autorovi této práce. Publikaci by měl záhy následovati doplněná: plány od let 1830. až po dnešní dobu, neboť spolehlivostí přibývá plánů teprve od konce XVIII. století a vědecké přímosti až od rytešů Jüttnerových plánů z r. 1814. Druhým desideriem by byla pak instalace většího těchto plánů buď v museu města Prahy (paralelně s pohledy na Prahu) nebo ve výstavních místnostech Soupise komise a stavebního archivu, jichž se nyní po výstavbě nové budovy radniční čekáme v dohledné době. A konečně by studiu velmi prospělo vydání několika nejdůležitějších plánů v dokonalé reprodukci (nezmenšené); zejména reprodukce plánu F. L. Hergetova (kolem 1790), již před několika lety zamýšlel W.

Dr. A. E. Brinckmann, *Städtebauliche Entwicklung von Prag*. (Deutsche Bauzeitung XLV. (1911) č. 100 a 102, tab. 2, 3, 23.) Skizzovali tato studie stavebního vývoje Prahy, sestavená na základě nejnovější literatury a několika plánů, ale i autopsie (autor byl návštěvníkem v Praze v létě 1911), ukazuje nice metodickou práci doboré odborníka, ale spolu neexistuje, a mizí se na nezvyklé mu předsah pohybuje. Lži stavebního vývoje města, podyrný tak složitého a často zahaněného, omezuje se u Brinckmanna na abstraktní výčet několika nejdůležitějších dat, dosud všude v literatuře uváděných; analýza charakteru pražských architektů barokních, který pro autora záleží v důsledném uplatnění horizontality, je pak provedena na několika příkladech, ale není při tom obnáso dosti historického podkladu a v nedostatku zajímavosti věci vyloučily se do této části výkladu četné věcné omylky a zaskokby. Na konec přidáná a věle psané záměrka o našem Klubu je dosti seorganicky přilpěna k předcházejícímu a zni ozi — pro Bolestné členství německé — příliš osobné.

K. L. K. *Historie provozování nákladního dopravy č. 333 na Starém Městě Pražském*, Malý Kusaček, zachránce domu „U Vejvodů“ a jeho majetek, ušil při reklamním oznámeních způsobu dosud jediného, příjivý k nám historik domu; ale nepřetváří se na nepoleklivých zprávách, zaleží při na vlastním plánu některých v knihách městských. I tma se hři od těch, kdož záměry se o některý dům přicházejí do archivu a domovníka, že státi otvorem knihy spjatí na ruku všech jeho minulost. V článku svého vytkl důležitější majetníky domu, zvláště Holanče, Březla z Arnyku, Entyruha z Čeradic, pak Mik. Frant. Turka a Vejvodu a uzavřel jej záměrem o zachráněná a úpravě domu i upřímnými slovy ve prospěch uchování starého rázu Prahy. Jistě každý návštěvník přečte si předtím článkem — snad by se taková reklama mohla stát i účinným prostředkem v boji za starou Prahu.

V. V. *Z paměti města Hory Východní v době vlády třicetileté. Napsal dr. Václav Voříšek*. (V Praze 1912, str. 24.) Knížka je evladní otisk z „Kulturních snah“, přílohy neodvislého deníku „Samostatnosti“ a autor podává v ní řadu drobných zpráv z osudů Východní v letech 1618–48. Ale živým slohem dovedl nenávisl a suché záznamy, které zvláště čerpal z muzeálního řádku let 1618–35, spojit tak, že dobrě a zajímavě vyvolil neobčasnou účast Východních na stavovském povstání i snahu jejich po osamostatnění proti kapitule a po bitvě bělohorské blak vrhnutí, aby byli přivlečeni k vše katolické, až do „efektu scén“ obrázy Prahy za obdoby švédské, která znamená také na Východě ztrátu všech tradic a minulosti.

G. *V ústředí rovní Emporium* (rol. XXXV, č. 206, str. 111–132) uveřejnil W. Ritter v serií Le grandi capitali vřele psaný článek o Praze, prozvěrající 28 obrázků z Prahy a 1 z Karlovína. Článek je propagační, má všechny přednosti a vřelou literaturu i všechnu povrchnost jeho vězení o Čechách a českém životě. Z fot. obrázků, vesměs technicky dokonalých, zejména novosti najevo vynikají snímky z fúrněborské zahrady, náměstí Maléstranského a pohledu na kostel sv. Mikuláše od nároží ulice Tomášské.

W. *Ve Vinohradských Listech* (ročník 1912, 7./1.–9./3.) byla vydána ve ředictvím práce R. Smolárkové o Winemoreových sadech. Je pracovním úkolem podle vzoru jako Kanálky (Věstačik II, 24) a proto nespokojuje úplně. Velmi záležito je parčí, kde se přímo z pramenů zřítuje stav území sadů před jeho založením, zůstává zejména nyní, kdy obec vinohradská přikročuje k vydání dějin města. Negativ tomu není vytknuto dalšího sadu, zejména jeho pozemné rušení a parcelace. Také soustavné využití Právoch pražských by bylo velmi prospěšné ukazující povolit vznik a směr popularity sadů, a na konec také přehled a využití plánů a zachování pohledů byl by zakončená práci. Důležité je, že vřelo toho využití je dokončeno obrázkem dějinnému i díl chytaných dějin města Král. Vinohrad.

W. *Administrativní správa král. hlav. města Prahy za leta 1905, 1906, 1907*. Vydává státní komise města Prahy a spoj. obci a ředitelství Josef Hrádků. Svazek I. a II. (V Praze 1911. Nákladem státním). — Pravidelná publikace obce pražské (v novém dílu za leta 1905–07) je obratem rozvoje Prahy a činnosti samosprávných sborů pražských i městských úřadů. Z oddílů má zejména důležitosti kapitoly o počtech, stavovstích a jiných projevech obce, o finančních obzích a důležitých hospodářských opatřeních, státi o finanční paděch, o regulaci a komunalizaci města, o svědech a stavebních záležitostech. Vyznamní jsou také články o kanalizaci, zdravotnictví, bezpečnosti i chudnutí, o školství a podporování věd a umění, tu třeba upozornit vřelost na zprávy knihovny a školny, archivu a muzea městského i státního komise a na články o smělých obzích na úpravě a zachování některých uměleckých památek. Z těchto článků o policii Sylva-Trojanovského. Přílohy obsahují historii domu na základě pramenů archivních.

W. *Sertes canonicorum etc. s. metropolitane ecclesie Pragensis. Concinnavit Dr. Antonius Podhoba*. (Prague 1912, Str. VIII+441.) Knihy v chronologické řadě podává seznam všeho duchovního kontela sv. Víta na hradě pražském, jak je byl ke stavění od dob nejstarších do času přítomného. Autor měl k tomu vřel z četného oporu ve starších pokladech, o něž se záměle vřelové, ale důležitě je, že zprávy v každé osobě s vytknutím její literární činnosti shledal plným studiem pramenů

i literatury, jistě čitaje do úplnosti zejména vřel materiálů archivu a kniž hony kapituly metropolitní. Knihy podává mnoho nového materiálů k dějinám církevním i k dějinám umění a cenu jí jistě vřelých vhodné rejtářky i řada příloh a obrázků, jež zmnorují stavby, počty, nábrojky, rukopisy i podobu (skláčenou i ideální) osob.

V. V. *Edice Krouzků přátel starostlivosti v Oslavi*. Sešit 1., právě vřelý v pěkné úpravě typografické (K 120). Obsahuje 6 světovládných reprodukcí podle fotografií z archivu Krouzků. Podle perspektivy, seřazeno přiklopnému, jež je spolu L. zprávu Krouzků, hrdinů vydávati Krouzky postupně nejlepší celkové partie i detaily obrázu městského, zamluž i zachované, v reprodukci a pozadí rozšířili eodi i na paměti v okolí (okres pražský a křálovický). Ve vřelém seřadí vřelých vřelých i zevně neovlivněním následují dva pohledy na dům „U slatě lodí“ (zborený 1911), reprodukce rytiny obléčení Plzně r. 1618, záp. portál arcibisk. chrámu a renaissance portál Gerlachova domu a konečně pohled na plzeňské Benátky, partii u staré vodárny. Text jeví nice doborou snahu vřelých důkladně zobrazené objekty, ale trpi nejznámou a kupcem slova obrátit se zbrajnice estetické, bez ohledu na jich vhodnost; mimo to vřel textu několik věcných nedopadění.

JUDr. Eugen Polák, *Ochrana památek a obce*. (Technický přehled samosprávy, rol. I, č. 1, str. 28–30.) Autor probírá německé zákony, podává zprávy o německé vřelosti (Věstačik II, 45–50) a vřelých některých jeho vřelosti. Zprávy právnické vřelosti a jasně vřelosti základních pojmů, ka př. vřelosti vřelosti pojmu památek. Pro zřetelnost vřelosti akcentuje rovněž vřelosti určitých předpisů zákonných, aby se předešlo šlobové omezení úřadů. Nespokojivější zprávy se mu, že první vřelosti památek vřelosti vřelosti korporací, zvláště obcí, mají být obzvláště hájeny a to téměř baze vřelosti ingenuos obci samých. Negativ tomu památek soukromé jsou při vřelosti měst chráněny, než dějinnými stavebními řady a že venikla lidí nebezpečí výkladu, že bylo jako doregovaný nevíme zákonem, jako nejdříve státním návrhu vřelosti řízení. Z vřelosti vřelosti a je zcela pochopitelné, že řada vřelosti vřelosti zákona ve všech bodech. Proti tomu naseká nicoho namluž. Ale vydání právních zprávních předpisů, vřelosti jasně rozozná pojmu památek, je škola přehledně, než i nespokojiv, vřelosti když zákon má plati vřelosti Rakousku, ve všech zemích, když buhatství i kvalita památek je přehled řízení. Zde musíme rozhodnouti historik umění a od vřelosti úřadů a touto kvalifikací zřeteli vřelosti budoucnosti také ovšem památek. — V tma čláku (str. 31–33) upozorňuje JUDr. Luboš Jerábek na zřetelnosti vřelosti vřelosti vřelosti vřelosti. Zřetelnosti úřadů se dosti doba až do 70ých let minulého století. Teprve odkasvky při stavbě traťi severní dráhy a seřazení pldy obzvláště stabilizace zřetelnosti do té míry, jež bylo nutno pomýšleti na práce zřetelnosti. Traťi byla nejnebezpečnější při vřelosti hradbě i ř. Putna, až zřetelnosti se pomalu. Práce tyto jsou dokladem správné konzervace zřetelnosti. Trhliny vyplněny, zřetelnosti podchyceny, ovšem částí ma teriálem i vřelosti ze přímého odlišit od starého zřetelnosti. Opravy týkají se vřelosti pouze vřelosti. Pláče, jež zřetelnosti jsou stejné obzvláště, škola hrdinů na zřetelnosti díle. — V 2. čláku (sloupec 90–91) obrázek. Fr. Tiefel vřelosti o zřetelnosti fortifikací v Hradci Králové. Zastává (proti Klubu) názor, že kavalír č. 35 nepodává jasněho obrázu o způsobu opemění a že státi zachování budoucnosti část hraděb, přikopu a valů na severní straně města; názor autorem je kompromisní a bezhlavou prvotní regulaci, jež zavázala, že kavalír č. 35 nemohl být vřelosti.

G. *Zpráva Městského muzea v Táboře za rok 1911* (Tábor 1912, str. 69, 2, tab. 1.) obsahuje mimo obvyklou rubriku o agendě funkcionářů článek K. Thírův o tábořské škole pobělohorské a referáty o úpravě Kozího hrádku za r. 1911. (A. Bernardův všeobecný a Jos. Švehlův o nálezech při kopání měšťanských.) Újijeme těchto zpráv vřelosti o konzervaci zřetelnosti, založeném na konkrétním případě, konzervaci Kozího Hrádku.

W. *Ford. Pakost: Doplnky k Soupisu památek historických a uměleckých v král. českém. XVII. díl*. (Cas. Spol. přátel staroz. čes., rol. XIX, č. 4, str. 155 at.) Ke všem svazkům Soupisu bude možno psati doplnky, u některých však bude to přímo nutno. Mezi tyto patří i Přílohu morskou. Jde však o to, kdo má sestavovati tyto doplnky. Správně by bylo, aby to byl odborník — tedy historik umění —, jenž ovládá techniku soupisu. Při tom je nutno zachováti aspoň některé zásady. V první řadě řiditi se Soupisem samým, tedy připojovati k jednotlivým heslům velké objekty doplnky a nekomplikovati zbytečným přehášením beztak málo přemýšlené četbu se stálými odkazy; doplny, oprav, str. řádka, obr. atd. Doplnky mají opravovat text nebo doplňovati jeho mezery. Nemá tudíž autor doplnků upadat do chyby, jež nesporně vřelosti svého předchůdce. Aplikují-li se tyto zásady na doplnky k Pacovu, je třeba nice vřelosti velkou práci autorem se sebráním materiálů (literatury, ilustrací atd.), ale spolu konstatovati, že materiálů neuvěřil. Vřelosti látky bylo na př. třeba zařaditi sbírky městského muzea a do partii, jímž Soupis doplňuje. Popisy ovšem přidaných objektů jsou příliš chudé a jeho materiál tudíž bez ceny. Úvada za příklad na odstavce E a F. Z ilustrací vřelosti cenu mají reprodukce pohledů na město a plánu, fotografie (vřelosti nepřítomní autorem) jsou zřetelnosti voleny tak, aby vyhovovaly účelu Soupisu. A přece Soupisy i doplnky jich mají sloužit za základ studia vědeckého.

KRONIKA.

26. ledna. Vyhoveno námětkám Klubu proti seřazení plochy domu č. 290—291/III., dle proti zrušení loubí v nártu domu proti palci *Novotrošákům*. — Usmeseno vyložit pány zámek na *Malé Straně* o *Hradčanech*. Úřad stavební III. ob. předkládá návrh na regulaci ul. *Na Rybářích*. Místodržitelství a komitové moderní galerie nabízejí stavení místo na *Kampt*. Zamínuto povolení Špatrové budovy ve *Strahovské*.

— 27. Začato s bouráním domu č. 59-III. „U kamenné hlavy“.

— 29. „Národní Politika“. Dům čp. 791-III. t. sv. *Bergové*, koupce *Českou Bankou*.

— 30. „Národní Listy“. Začato s bouráním domu čp. 1063-III. „U tří lahví“.

— 31. „Národní Listy“. Vypsána soutěž na práci kamenickou pro *Hradce pomník*.

— 1. února. „Č. Svět“. Obr. *Rákoskův* návrh na sokolskou *židárnu* na *Štvanici*. — Vohodí do *židárny* hr. *Salma*. Oblouk mostu *Juditha*.

— 2. „Světlozor“. Obr. *Kováři* dvacíti domů staroprávních. „Nár. Politika“. Výsledky soutěže na náčty domků v *Peruběních*.

— 3. „Národní Listy“. V *uviděch* *Regrových* oděvních veřejnému *uvidění* nový *závěsný* *návláček*.

— 5. Ve *schůzi* *židkovských* majitelů domů přednáší dr. J. *Truhlář* o vlivu *zakone* o *berních* *úpravách* na *ceně* *starých* *domů*.

— 4. „Nár. Listy“ a „Nár. Politika“. (Zpr.) Začato s bouráním domu čp. 1065-III. „U *lva*“ a „*Savostatnost*“. (Čl.) *Esthetika* *Plazů*.

— 6. „Nár. Politika“. (Zpr.) *Zivnostenská* *banka* *koupila* *palác* *Konzev* v *Paňské* *ulici*.

— 6. Rada *městská*. Povolené *zboření* domu č. 1267-III. ve *Skalské* *ul.*

— 7. „Národní Listy“. (Zpr.) *Zahájení* *průvozu* *elektrickou* *drahou* na *povím* *moště* *přes* *Štvanici*.

— 8. „Národní Listy“. (Zpr.) *Stavební* *úřad* *podává* *správu* *radě* *městské*, že *pracuje* na *projektech* *letecké* *kommunikace*. O *zrušení* *evangelického* *hřbitova* v *Karlíně*.

— 9. Rada *městská*. Usmeseno *koupiti* *zahradu* *kat. č. 117/III.* a *dům* *čp. 206-IV.* *Schůvlen* *návrh* *komise* *technické*, aby v *náhradu* za *hranice* v *průlomu* „U *Kříže*“ byly *postaveny* *dvě* v *sousedství* *domu* *čp. 297-III.* *Schůvlen* *podmínky* *prodeje* *parcel* *I., II. a III. bloku A.* čp. XIV, XV. a XVI. *bloku D* na *Vyšehradě*. — *V komisi* *technické* *předloženi* *návrh* *nakreslu* na *úpravu* *průběhu* *černou* *tyřáckou*. — „Čes. Svět“.

(Obr.) *Suňi* v *Praze*. *Podání* *před* *úpravou*. — „Světlozor“. (Obr.) *Hlávčův* *most* *přes* *Štvanici*. *Praxe* *jak* *bývala* (serie *obrazů*). — *U Křesťanské*, *ulice* v *Ghetu*, *nárobky* *ze* *zrušení* *hřbitova* v *Karlíně*, *palác* *Achrejtův*.

— 10. „Národní Politika“. (Zpr.) *Zatřetí* *zkouška* *na* *mostě* *Hlávčův*.

— 11. „Národní Listy“. *Zpráva* *ze* *sedové* *komise* *pražské*.

— 12. *Štorebenčich* *starších*. Dr. L. *Jerábek* *návrhuje* *úpravu* *okolí* *Brusák* *brny*. — *Školní* *odbor*. *Vyběhnutí* *místu* *pro* *gymnasia* *budova* v *Praze* *III.* (u *Klárova* *štávu* *nebo* *na* *staveništi* čp. 439-III. *nebo* *440-III.*) *Uloženo* *vykonati* *znovu* *komisionální* *obhlídka* *místu* *na* *posledních* *dvoch* *místech* *ze* *zástupní* *rady*, *centrální* *komise* *s* *interese*.

— 15. „Světlozor“. *Serie* *posledů* *na* *Prahu* v *sině*. *Dům* v *Lhotě* v *Praze* *II.* — „Národní Listy“. (Čl.) *Zase* *kus* *zohydění* *Praxy*. *Zpráva* *o* *nevzhledě* *starob* v *zabudbě* *emauratů*.

— 16. „Čes. Svět“. *Waldstýnské* *ulice* *pod* *záhem*. (Obr.) *Proč* *ne* *všimá* *si* *pražská* *šlechta* *pamětek* *po* *svých* *dědech*. (Serie *obrazů*).

— 17. „Nár. Listy“ a „Nár. Politika“. *Valná* *hromada* *Klubu* *za* *starou* *Prahu*.

— 17. „Nár. Listy“. (Čl.) *Praxe* *před* *rozpápním*.

— 18. „Nár. Listy“. *Návrh*, *aby* *obce* *koupila* *Bilkovu* *práci* „U *čtřicet* *žvaný*“ *pro* *košat* *sv. Martina*.

— 20. „Nár. Listy“. *Ortiska* *Velké* *Praxy*. (Čl.) *Přičiny*, *proč* *se* *ne* *připojí* *pražská* *rodovina*.

— 20. Rada *městská*. *Obchodní* *a* *živnostenská* *komise* *nabízí* *stavení* *č. 5* v *XI. skup.* *Ústřední* *komise* *pro* *zachování* *uměl.* *památek* *učiní* *a* *dotaže*, *že* *je* *pamětováno* *na* *zachování* *Pinkasovy* *synagogy*, *dále*, *aby* *parcela* *ve* *skup. IX.* *nebyla* *prodána* *soukromníku*, *nýbrž* *rezervována* *pro* *umělecký* *průmyslový* *múzeum*, *ovšem*, *pro* *filosofickou* *se* *lektu* *české* *univerzity*. *Rada* *městská* *se* *ohrazuje* *proti* *němž* *zá* *konec* *společnosti* *ústřední* *komise*, *Městský* *radní* *V. Lada* *žádá*, *aby* *ve* *Větrnické* *ulici* *bylo* *vyhlédnuto* *stavení* *pro* *obecní* *dům* *s* *malými* *byty* *pro* *fameliinu*.

— 22. „Obecní Věstník“. (Čl.) *Diensthoftorovo* *múzeum*.

— 23. „Světlozor“. (Obr.) *Praxe* *jak* *bývala*. II. *serie*. (Radnice *a* *Kro* *nův* *dům*, *Praha* *brána* *před* *rokem* 1876.) „Čes. Svět“.

(Obr.) *Horské* *dosky* *okolí* *Vyšehrad*. *Jiř. Vaněk* *kořat* *sv. Ignáce*. — *Rada* *městská*. *Projekt* *malost.* *nabízí* *vypracovaný* *stavební* *úřadem* *prohládku* *si* *zástupci* „*Manes*“, *Klubu* *za* *Starou* *Prahu*, „*Společ* *architektů*“, *Umělecké* *Bratry* *a* *komise* *pro* *slavnost* *žek*. *Návrhy* *a* *příponky* *různých* *interese* *čtů* *budov* *rozmnoženy* *a* *dány* *vliv* *k* *posouzení* *před* *anketou* *totní*. *Schůvlen* *architektů* „*Manes*“ *žádá* *za* *vytvoření* *veřejné* *soutěže* *na* *stavbu* *mostu* *v* *ulici* *Myslíkově*. *Schůvlen* *návrh* *na* *úpravu* *zbytku* *románského* *stavby* *č. 16-I.* *PhMg.* *Schůvlen* *provozu* *novotavba* *na* *parcelě* *č. 82-III.*

— 27. Rada *městská*. *Městský* *radní* *Vavrovský* *žádá* *za* *určení* *stavby* *obecního* *domu* „U *Kříže*“. *Městský* *radní* *Šavík* *upozorňuje* *na* *nutnost* *úpravy* *Václavského* *náměstí* *okolo* *chrámu* *stavení* *sochy* *sv. Václava*.

ZPRÁVY Z KLUBU.

AGENDA SPOLKOVÁ od 20. února do konce března 1912. Domní se rada vyvolala *zasedání* *poslů* *stálých* *po* *členech* *AL* *Mrtkovi*, *dr. Skarčovi* *a* *V. Špejkeři* *ze* *Staroburgu*. *Na* *paměti* *Mrtkovi* *založen* *fond* *na* *vydávání* *letáků* *a* *obrázkových* *brožur*. — *V* *sálce* *židovské* *Pinkeasovy* *synagogy* *zasedá* *správného* *rozdělení* *jejího* *okolí* *inter* *venované* *a* *představení* *šid*, *obce*, *a* *městské* *radě* *(regul. plán)* *a* *u* *Obchodní* *a* *živnost. komory* *(aby* *zakoupila* *obě* *stavení* *blízkí* *u* *Uměl. prům. múzea)*. — *Zemský* *výbor* *požádá*, *aby* *odložil* *schválení* *regulační* *čáry* *domu* *čp. 124. III.* *at* *do* *výsledku* *ankety*; *opisy* *zakásky* *s* *průběhem* *o* *podporu* *Uměl. Besed, Manes* *a* *Spol. arch. a* *inž.* — *Městská* *rada* *doposud* *znovu* *v* *sálce* *židovské* *malost.* *nabízí*. — *Proti* *rozluhu* *zamýšlené* *přístavby* *při* *remonci* *Milodražské* *bratři* *zakročeno* *u* *městské* *radě* *a* *zdravot. departementu* *č. k.* *místodržitelství*. — *Správní* *rada* *živnost. banky* *požádá*, *aby* *ušetřila* *kořat* *sv. Kříže* *na* *Překopěch*. — *Stav. radní* *arch. A. Polivkové* *doposud*, *aby* *zachoval* *a* *respektivní* *renovování* *otě* *u* *novotavby* *České* *Banky*. — *Prof. dr. Daylov* *doposud* *v* *sálce* *židovské* *Úřadny* *o* *domě* „U *7. května*“. — *Ma* *jetnický* *demu* „U *štance*“ čp. 1045-III. *předloženy* *adaptací* *plány*. — *Městská* *rada* *zapřítěla* *o* *avř* *stav*. *úřadu* *na* *úpravu* *podzemních* *místností* *domu* *čp. 16-I.* — *Městská* *rada* *odložila* *užití* *stav* *parcel* *u* *Zátorky* *v* *Bubenci*. — *Magistrát* *města* *Praxy* *dává* *zprávu* *o* *do* *plánu* *plán* *polohy* *a* *šrůsky*. — *Zemský* *výbor* *přímějí* *výjimku* *pod* *klbu* *o* *náležech* *praehistorických* *a* *j. p.* *při* *místních* *stavbách*. — *Klub* *zakročil* *u* *trif* *uměl. korporaci* („*Manes*, *Jednota*, *Skupina*) *o* *zapřítění* *výstav*, *místností* *v* *Obecním* *domě* *pro* *kubavou* *exhibici*. — *Prof. Rokoušecovi* *v* *Krakově* *sprostředkováno* *darování* *plánů* *města* *Praxy*.

NOVÉ PŘÍSTOUPILÉ ČLENY KLUBU. V březnu přistoupili člni *ženové* *pp. Jar. Balák*, *red. Vinohr. Listů*, *dr. Jos. Bartoš*, *prof. reálný* *ve* *Vnohřechodě*, *L. Lábeš*, *maj. papírnictví* *v* *Písní*, *st. Marie Pachtová*, *učitelka* *v* *Praze*, *p. F. Schüller*, *ředitel* *č. k.* *reálný* *v* *Praze*, *Em. Sušice*, *ing. měst. stav. úřadu* *na* *Smíchově* *a* *arch. Oldř. Starý* *v* *Praze*. *V* *od* *boru* *klubu* *v* *Polníkově* *přihlížen* *pan* *prof. Jos. Tobišák*.

ZPRÁVA KNIHOVNIKOVA. *Do* *knižovny* *přibýlo* *devět*: *Edice* *Kroulik* *přítel* *starostnosti* *v* *Písní*, *I. sek. (6* *všitků* *a* *textem)*, *dar* *Kroulik*. — *Čtvrtý* *jezd* *čes. měst. z* *král. českého* *v* *Prze* *15.* — *17.* *října* *1911.* *Zápis* *o* *jednání* *jezdovců* *(460* *str.)*. *Der. Svaz* *čes. měst. v* *král. českém*.

ZPRÁVA PORADATELOVA. *V* *březnu* *byly* *návštěvy* *významné* *budovy* *a* *podmínky*: *17.* *března* *křítel* *kapucinský* *v* *Loretě* *a* *poklad* *loretánský* *(v* *hl. dr. Gutha*, *účet* *77* *osob)*, *24.* *červen* *sv. Víta* *na* *hradě* *a* *poklad* *synovitzský* *(dr. Guth* *a* *dr. Páta*, *160* *osob)*, *25.* *výstava* *Allova* *v* *Rudolfinu* *(dr. Stech*, *86* *osob)* *a* *31.* *representativní* *míst* *ností* *v* *král. hradě* *a* *Bečedě* *(dr. Guth*, *140* *osob)*. *Pervní* *jezu* *již* *stanovena* *doba* *dvoch* *výhledů* *o* *okoli* *Praxy*: *I.* *dubna* *do* *hodnotivny* *=* *kořat* *a* *v* *Karlíně*; *28.* *dubna* *do* *restaurování* *interiorů* *bývalé* *proboštství* *při* *křtitelě* *zbraňovském*. *Již* *avš* *le* *obdrží* *v* *kanceláři* *křtitelny* *seznam* *proponovaných* *letních* *výletů*. *O* *světích* *svatodružích* *bude* *pořádán* *dvozemní* *výlet* *do* *Sebečlavi*, *J. Hradce* *Třeben* *a* *Tábora*.

Z REDAKCE. *Fotografie* *k* *žánku* *Správní* *konserve* *obrazů* *z* *přijel* *pan* *autor*, *k* *žánku* *o* *více* *na* *staré* *škole* *v* *Polníkově* *odbor* *Klubu* *tamtéž*; *ostatní* *jsou* *z* *archivu* *Klubu*.

Odpovědný redaktor *Zd. Wirth*, 142-III.; redakční rada: *K. Guth*, *B. Hilschmann*, *P. Janák*, *F. Thoř*. — „*Ze* *Starou* *Prahu*“ *vychází* *jednou* *za* *měsíc*. *Otiskování* *žánků* *i* *vyobrazení* *je* *dovoleno*, *u* *žánků* *přímějí* *pramen*. *Stočky* *se* *přijímají* *k* *otiskům* *(6* *hal.* *za* *šveržení* *centimetry)*. — *Vydává* *Klub* *za* *Starou* *Prahu*, *Praha* *I.*, „U *Vějevdě*“. — *Reklamační* *hláta* *4* *neděle*. *Reklama* *se* *ne* *o* *zraní* *ují*. — *Tiskem* *Dělnické* *knihkárny* *v* *Prze* *II.*, *Myslíkovy* *ulice*. — *Stočky* *z* *graf. závodu* *J. Stencova* *v* *Prze* *I.*, *Sabřatřská*.

ZA STAROU PRAHU:

VĚSTNÍK KLUBU ZA STAROU PRAHU

ROČNÍK III.

V PRAZE, DNE 24. ČERVNA 1912.

ČÍSLO 4.

BÝVALÁ STARÁ PRAHA.

Obr. 35. Pohled k staroměstským mlýnům od Střeleckého ostrova před r. 1878.

Souběžně s řadou: „Mizící stará Praha“ hodláme uveřejňovati starší, často vzácné fotografie (po případě i grafiky), abychom tak v řadě několika ročníků předvedli jednak všechny pohromy, jež utrpěla Praha v dobách, kdy ještě nebyla zorganizována práce na její ochranu, jednak všechny ztráty, jichž jsme byli svědky po dobu trvání Klubu Za Starou Prahu. Smutek, který vane z takovéto galerie, bude — doufáme — účinným propagačním prostředkem a promění se jistě u mnohých v činorodou horlivost na ochranu krásných, ale již skrovných zbytků staré Prahy. A že i vědecké studium bude mít prospěch z této soustavné práce publikační, je nesporné, neboť reprodukováním tohoto materiálu, většinou těžce přístupného nebo jen náhodou objeveného* mimo všechny veřejné sbírky, prohlubuje se podrobná znalost pražské topografie umělecké a staví se na pevné základy studium stavebního vývoje Prahy v období nejkritičtějším; posledních 50 let znamená teprve radikální změny na Praze XVII. a XVIII. století ve velkých rysech a tyto změny lze kontrolovati jen na spolehlivých fotografiích, neboť spolehlivých kreseb skoro není.

I. Pohled k staroměstským mlýnům od Střeleckého ostrova s řetězového mostu. (Fot. před r. 1878.) Změna obrazu — vzhledem k dnešku — záleží hlavně v zakrytí věží Klementina nebetyčnými činžovními domy (1896 a 1908) v pseudogotické úpravě a zvýšení vodárenské věže

po požáru r. 1878, jež bylo ukončeno r. 1885, vystavění nové vodárny r. 1883 podle návrhu arch. A. Wiehla (sgrafitta na ní od M. Aleše, J. Subiče a Fr. Zeniška) a konečné zbudování nové konventní budovy kláštera křižovnického v pozadí (1911—1912). Z detailů možno uvést: Dům při vyústění ulice Karoliny Světlé na nábreží přestavěn r. 1893 podle návrhu arch. Konst. Mrátka a nazván Bellevue; tři domy na rohu ulice Anenské (čp. 204.—206.), z nichž prostřední (s mansardou) skrýval ve svém zdivu románský kostelík sv. Jana na zábradlí, zbořený r. 1896 a vystavěn tu od arch. Alf. Wermüllera jediný činžák; domek, u věže vodárenské v levo stojící, zvýšen o patro do rovnosti s vedlejším mlýnem; lávka, k vodárně vedoucí, byla r. 1885 obnovena ze železa a nazvána Novotného, a na konci jejím zasazen strom, dnes již krásně košatý.

Dnešní stav tohoto zákoutí je hájen Soudpisnou kommisí i celou veřejností. Ale nelze zamlčeti, že — ačkoliv hlavní závada, zamýšlená široká hráz náhonu, jež měla býti vedena od cípu ostrova žofinského k mlýnům, je nadobro odstraněna — změni regulace vltavská přece ještě značné okoli této partie.

Z. W.

*Žádáme zde všechny přátele Klubu i příznivce staré Prahy vůbec, aby nám podávali zprávy o takových fotografiích nebo nám je laskavě zapůjčili k reprodukci.

** Viz B. Hübschmann, Regulace Vltavy v Praze a staroměstský jez. (Krása našeho domova III., 74, 103).

Obr. 36.—37. Nároží Příkopů a Václavského náměstí (čp. 846/II.) a jeho význam v pohledu oběma směry. Na obr. 36. jsou ještě zachovány domy protějšího nároží ulice na Můstku, na obr. 37. stav před výstavbou hotelu „U zlaté husy“.

MIZÍCÍ STARÁ PRAHA.

7. Náhlý zánik starobylého rázu Václavského náměstí, bývalého Koňského trhu, jež způsobilo postupné zboření starých domů od let 1890tých, dovršila letos na jaře hromadná demolace budov, tvořících nároží náměstí a Příkopů, na jichž místě vznikne podle návrhu arch. J. Pfeiffera* palác První české všeobecné akciové společnosti pro pojištění na život, nazvaný Koruna.

Nárožní komplex záležel ze tří domů: 846/II. (Příkopy 2, Václavské nám. 1), 844/II. a 843/II. (Václavské nám. 3, 5). Jeho význam byl hlavně v tom, že zachovával nejdéle — po všech přestavbách a adaptacích — pražský ráz z počátku XVIII. stol. na této hluché křižovatce; ba pod slupkou pozdně barokní úpravy forma a situace věže při domě 846/II. přenášela pozorovatele ještě dále. Měřitko ovšem již scházelo této zajímavé skupině; všechna ostatní nároží byla dříve přestavěna a jen na Příkopech obchodní dům Haasův s kamennou fačádou podle návrhu Th. Hansenova má ještě snesitelnou výšku. Vedle své historické zajímavosti byla zbořená skupina domů také příkladem, jak stoupající drahoty pozemků a obchodní ruch nutily využívat každého místečka; veliký dvůr a bývalé zahrady, za třemi domy položené a přístupné již jen soutěskou mezi domy čp. 847 a 848/II s pseudorenesančním portálem, byly úplně zabrány stavbami, zejména sálem závodu Gottwaldova pro textilie a pasáží s galanterií, takže zejména oba domy na Václavském náměstí byly doslova slepě jsouce na zadním průčelí nadobro až do 1. patra zakliněny.

* Soutěžné návrhy arch. J. Kotěry a Al. Dryáka viz ve Stylu III., 190 až 198 a v Der Architekt XVIII., 2—3, tab. 2., návrh M. Blechův v Arch. Obzor XI., 40—44, 45—46, tab. 18.—19.

Čp. 846/II., známý dům U Špinků, s kavárnou t. ř. vídeňskou v 1. patře, měl dvě křídla, v pravém úhlu k sobě přilehlá, dvojpatrová, do Václavského náměstí o pěti, do Příkopu o sedmi osách, krytá mansardou (do dvora byly ještě původní kůrky); na průčelí do Václavského náměstí vystupovala v druhé ose od nároží hranolová věž o dvou patrech a polopatře, krytá nízkou vlašskou čepicí. Budova byla ve zdivu ze XVII. nebo počátku XVIII. století, čemuž nasvědčovala věž i escarpe na obou průčelích; poslední úprava fačády byla z polovice XVIII. století, její obložení výkaldci z let 1890tých; adaptace vnitřku byla z několika období, naposledy pseudorokoková asi z let 1870tých a 1880tých. Fačáda do Václavského náměstí měla ploše bossované nároží, stěny hladké, okna v I.

patře hladká, orámovaná, v I. patře s chambranou a vodorovnými římsami, uprostřed střídavě polokruhem a trojúhelníkem vypiatými; nad středem fačády byl veliký, architektonicky vyvinutý a ořímsovaný vikýř s vykrájovaným okenním otvorem. Věž byla až do okapní římsy budovy stejně členěná; polopatro ve formě otevřeného altanu, nízké, pilastry rozčleněné, s prkenným stropem a obdélnými okny. Kout vedle věže na nároží byl vyplněn v XIX. století až do I. patra přístavkem s pultovou střechou. Fačáda do Příkopu obrácená byla členěna plochým risalitem, vyznačeným trojúhelníkem štítem a velikým zděným vikýřem na attice a dvěma křídly se stejnými vikýři jako v průčelí na Václavském náměstí. Stěny do I. patra (s escarpe a okna upraveny stejně jako na průčelí dříve popsané, jen v risalitu nad širokým oknem byla bohatěji zprohýbaná římsa.

Obr. 38. Ráz východní strany dolní části Václavského náměstí, udávaný vysokými barokními domy bohatých štítů a fačád. Zničen rázem r. 1911 a 1912.

Vedlejší dům, čp. 844-II., veliký barokní činžák z 2. čtvrti XVIII. století, byl třípatrový, pěti osách, krytý mansardou (do dvora se zachovaly kůrky), střechou zděnými ozdobnými vikýři. V přízemí, obloženém výkladci a uvnitř adaptovaném až k nepoznání původního stavu, byl zachován jen úzký portálek s plochým rámem, jehož nadpraží nesly volutové konsoly, s kutou železnou mříží ve světlíku a původními dveřmi. V I. patře měla okna římsy střídavě trojúhelné nebo polokruhově vypiaté, pod nimi štukové hlavy andělů, mušle i rocaille nebo rámečky z pásků, parapety jich byly zdobeny vykrojenými destičkami s čabrakou. Okna v II. patře jen s nepatrnými odchylkami. Ve III. patře měla okna hladké parapety a rámy, v nadpraží mušlové nástavce ze štuky, přiléhající těsně na profilovanou okapní římsu. Z vikýřů oba postranní měly trojúhelný římsový nástavec a kasulovitý otvor okenní střední značně větší, v horní části trojdielný, na attice spočívající, s římsou uprostřed segmentem zdviženou, po stranách segmentovou a do voluty stočenou, měl široký vykraňovaný otvor a nad ním ze štuky relief Božího oka. Ve všech patrech byly ploché stropy na rákos.

Obr. 39. Fačáda domu čp. 844/II. na Václavském náměstí na jaře 1912.

s parapetními deskami. Ve III. patře ploché ránce kolem oken a imitované střední klenáky se štukovou ozdobou. Pokoje v patrech částečně klenuté, z části s plochým stropem na rákos.

Z. W.

PROTI OPROŠTĚNÍ DĚKANSKÉHO KOSTELA V PARDUBICÍCH.

Jednota pro stavbu děk. chrámu v Pardubicích, jež sbírá nyní prostředky na nový chrám na budoucím náměstí u nádraží, snažila se před časem rozšířit značnou přístavbou starý kostel městský. Ale tento úmysl byl správně opuštěn a jednota se omezila na vnitřní i zevnější úpravu kostela sv. Bartoloměje nákladem 86.000 K. Úprava zevnější se právě provádí vedením arch. B. Dvořáka, když byla před tím — aspoň theoreticky — schválena a poněkud v programu okleštěna c. k. ústř. kommissi. Jest litovati jen, že při tom — jak se udává — technické důvody přinutily již k zboření t. ř. černé kaple, přístavby z r. 1736* a že — podle hlasů novin — jest projektováno obnažení zdiva chrámového**); ale největší pohroma hrozí kostelu zamýšleným oproštěním budovy na straně východní a z části i severovýchodní, totiž odbořením přilehlých domů a masných krámů a zřízení ulice kolem kostela v šířce 7—8 m. Z tohoto případu je zřejmo, že stále ještě — přes tolik

výstražných příkladů a pochybných kroků — uplatňují se při restauracích a úpravách památek názory laiků, dávno jinde již odbyté.

Znovu musíme — jako již tolikráte — opakovati, že dispozice, jakou se honosí děk. kostel v Pardubicích (viz obr. 43.), přes všechny pohromy je dosud ryze středověká a že těsné zastavění domky je mu stejně nezbytné jako hladina kanálu, z níž vyrůstá jeho severní průčelí (obr. 41.). Náslilné oproštění kostelní budovy vzalo by jednak oku pozorovateli vhodná měřítka okolních domků, jednak by postavilo kostel do situace nikdy nebyvalé a s jeho historickým rázem neslučitelné. Byla-li odbouráním kaple znovu otevřena pěší komunikace (obr. 44.) mezi Drubežním trhem a masnými krámy a prostranstvím před kostelem, asi 4 m. široká, stačí uvolnit ji odbouráním chlívků, kurníků a kůlníček ke kostelu přistavěných a není třeba, jak regulační plán navrhuje, zřizovati tu ulici zbytečně

Obr. 40. Modrý lev, znamení domu čp. 843-II. na Václavském náměstí. (Uloženo v Museu města Prahy).

* Stálo v ní dobré sousoší Kalvarie, jež bylo r. 1867 — když se klenba kaple zřítla a nový strop rakosový byl příliš nízký — dáno do kláštera a později do musea. Ve zdivu kaple nalezeno 6 neceých desek náhrobních, řada ostění, oken a dveří a schodiště k literátskému kůru. Místní komisse stavební navrhla vystavěti kapli pro sousoší znovu.

** Kostel pardubický je české uměleckohistorické kuriozum jako pozdně gotická stavba z počátku XVI. stol., po požáru roku

1538 renaissančně zevně i uvnitř upravená; proto náleží omítka k podstatným znakům jeho zevnějšího charakteru a její odstranění znamená šablonovitou *regofiaci*, nijak neodůvodněnou, ba protismyslnou. Patří již k běžným zjevům v naší agendě památkové, že i dobrá vůle často zavazuje neblahé chyby, užívaje beze skrupulí zásady, jednou někde na pravém místě vyslovené, šablonovitě všude, i nevhodně a na škodu věci. Obnažení zdiva, někde velmi vítané, je v tomto případě naprosto nepřipustné a nevhodné.

Obr. 41. Pohled na severní průčelí děk. kostela se schodištěm k portálu a krytou chodbou k sakristii.

Obr. 42. Pohled na děk. kostel v Pardubicích od jihozápadu. (Před zbořením kaple a záp. předstěň.)

8 m. širokou; náklad na obnovení klikaté uličky, přirozeně vytvořené ve dvorcích domků a poskytující pro mírný sklon nivoje i ústupky zadních průčelí domků zajímavý pohled, bude — proti výkupu několika domů na navrženou širokou ulici — nepatrný, neboť se omezí jen na zřízení podobných (asi 2 m. širokých) vrat, jako jsou vedle masných krámů (obr. 45.), také mezi kostelem a prvním domkem. Tím bude vyhověno oběma stranám, zřízení nové, výhodné komunikace i požadavkům estetickým. Při tom ovšem se před-

pokládá, že zeď nové brány nebude vyšší než kordonová římsa na vedlejším domku a že celkový vzhled vstupu nebude zbytečně ozdobný; ostatně stačí držeti se charakteru vstupu do dvorku masných krámů (obr. 45.), který úplně dostačuje.

Tyto náhledy, vyhovující dnešním zásadám ochrany památek, sdílí, bohudíky, i většina členů místní muzejní komise památkové, takže je oprávněna naděje, že bude kostel uchráněn oproštěn.

Z.W.

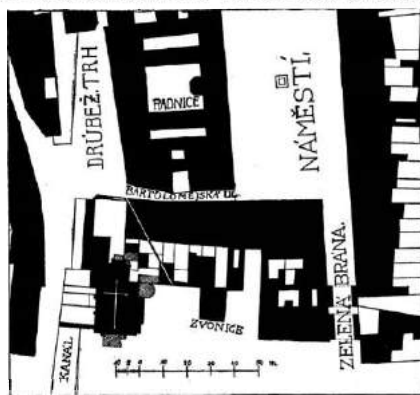
ZA KRÁSU MALÉ STRANY. I

Klub za Starou Prahu nemá nyní důležitější otázky nad zdárné rozřešení úpravy malostranských břehů a s tím spojené regulace pobřežních partií. Tímto tematem obírá se jeho technická komise i domáčí rada skoro dvě leta; pro dokonalou informaci o něm ne-
bál se Klub práce a nákladu se zhotovením modelu Malé Strany a zcela programově snažil se zasahovati všude, kde se obával prvního nešťastného kroku ke zničení malostranského panoramatu (na př. při stavbě mostu u Rudolfiny). Letos otázka ná-
břeží na Malé Straně postoupila značně v popředí a Klub tedy ještě v této poslední chvíli chtěl přispěti svou prací k zlepšení projektu po stránce estetické. Městská rada dala mu aspoň nějakou příležitost k účasti na kritice projektu, povolavši delegáta Klubu (arch. B. Hübschmanna) do ankety odborných znalců. Ale během prvních dvou schůzí ankety nabyl Klub — po referátě svého delegáta — přesvěd-

čení, že postup ankety není bezvadný formálně ani věcně a podal proto 24. května t. r. *protest* k městské radě tohoto znění: „Loňského roku, když se usnesla slavná

rada městská svolati tuto anketu, namítal Klub nejprve proti písemnému projednávání, že tento postup přinese mnoho posudků zdánlivě nebo i skutečně si odporujících, což by při ústním jednání značně se zmírnilo a posudek by dopadl jednotněji.

Toto mínění Klubu nebylo tehdy uznáno a sl. rada městská usnesla se na ústním projednávání teprve po anketě písemné. Jak události potvrdily, byl postup Klubem žádaný správnější, neboť při ústním jednání ustoupili někteří zástupcové úřadu buď zcela nebo velmi mnoho od svého prvotního mínění a i nejpříkřejší protivy byly zmírněny nebo i docela odstraněny. Dokladem toho jest, že pořízení správa ustoupila od žádaného odstranění výběžku u Hergetů a netrvá dále na provedení čáry

Obr. 43. Dnešní situace děk. kostela v Pardubicích. Zakreslená šikmá čára ukazuje směr a šíři navržené ulice kolem kostela. Čárkované plochy jsou přístavky (barokní předstěň a kaple u kostela, chlívký a kálný ve dvorcích).

Obr. 44. Po zboření barokní kaple objevilo se původní okno do lodí a vedle něho schodiště na liter. kruchtu. Vzdálenost domku (původně ke kapli přilehlého) od nároží lodí udává přípustnou šíři komunikace vedle kostela.

Obr. 45. Domy při vyústění uličky Bartolomějské na Drážbežní trh, jež měly býti obětovány zbytečné uliči kolem kostela. Vedle nich vrata do dvora masných krámů tvoří přirozený vstup pěší komunikace vedle kostela.

z roku 1897, proti čemuž ještě v písemném posudku rázně protestovala. Rovněž zástupcové jiných úřadů ustoupili od svého původního mínění; především sám navrhovatel, stavební úřad, odbor III., ustoupil od svého prvního projektu a vypracoval nový, zásadně odlišný a rozpory umírňující. Vzhledem k tomu, že si slavná městská rada o našem návrhu „ústní anketu předem“, jistě vyžádala dobrozdání stav. úřadu III., jest patrno, že tento úřad svým dobrozdáním způsobil odklad ve vyjasnění této otázky ústní dohodou, která takto mohla býti v dnešním stadiu již před rokem.

Stavební úřad III. však postupoval svým způsobem dále: Na základě posudků vypracoval nový projekt podstatně odlišný, a o tomto projektu „bylo se dohodnuto krátkou cestou především s městskou kanceláří kanalisační“.

Z citátů tohoto jest zřejmo, že pan přednosta stavebního úřadu III. uspořádal jakousi anketu v malém, k své potřebě a že z ní vyloučil o své vůli některé zástupce, sl. radou vyzvané, a to zástupce stav. úřadu odb. II. a delegáty Sdružení arch. „Manes“, Umělecké Besedy a podepsaného Klubu. Samostatně pak rozhodl o svém projektu, že „náhledy pp. umělců nemohou tu býti rozhodujícími“. Vyřídív pak nový svůj projekt v této samostatně vybrané anketě, předložil jej slavně radě městské, aniž její usnesení o svolání ústní ankety splnil. Slavná rada však se přece usnesla, „aby projekty měst. úřadu stav. s návrhy a posudky projednány byly dříve ještě ve společné schůzi zvolených zástupců z kruhů uměleckých, odborných a úředních“.

Zřejmý úmysl, obejiti se přes usnesení sl. rady městské při novém projektu bez delegátů výše vytyčených, byl tím překážen a nový projekt předložen ústní anketě, svolané na den 6. května t. r. Na schůzi o Malé Straně, před tím 4.—5. zemským výborem svolané, oznámil referent, že jest

úmysl otázku nábřeží v jediné schůzi skončiti a zástupce stav. úřadu III. se tímto úmyslem také netajil a supponoval delegátům, kteří tento nový projekt dosud ani nespattřili, aby podali ihned svůj posudek. Toto přání nemohlo právem býti splněno. Ale i z důvodů taktických bylo radno neodpovídati ihned, neboť kdyby takový spěšný úsudek — třeba i docela trefný a výstižný — neuspokojoval, bylo by bývalo použito okolností — třeba právě z této strany — k výtece ukvapenosti a tím i nezávažnosti posudku.

Zástupci pozvaných spolků uvolili se podati posudek do konce května písemně s podmínkou, že bude nábřeží vytyčeno několika stožáry, spojenými svrchu prkny (ve výši vrcholu parapetu) na vyznačení výšky a směru nábřeží, po obou stranách mostu Karlova navrhovaných. Vzhledem k obavám pana přednosty stavebního úřadu III., že by snad někdo vytyčení ukradl, kdyby trvalo několik dní, usneseno, že bude zbudováno 13.-V. ráno a potom po několik dnů na místě ponecháno za účelem fotografování; to také bylo zástupcem stavebního úřadu III. určitě přislíbeno. Slib tento však zástupce stavebního úřadu III. buď nesplnil, anebo skutečně ono vytyčení někdo odcizil; jisto jest však, že:

1. Vytyčení nebylo provedeno, jak ujednáno, nýbrž v místě parníkového přístaviště postavena dvě bidla s příční latí, co možno nenápadně, a před takř. Pinkasovou zahradou umístěno podobné bidlo slati křížem, jež bylo zloděkyhotově do dna zabodnuto; přesnost takového vytyčení je nejméně pochybná a zmenšuje se ještě menším nebo větším zaražením, po případě nakloněním podle vlivu proudu.

2. Vytyčení bylo nejen nespolehlivé, ale, ačkoli podle výslovného slibu mělo býti na místě několik dní ponecháno, a ač o půl 10. hod. dopol. ještě nebylo hotovo, zmizelo ještě téhož dopoledne, neboť po polední na místě

jíž nebylo. Delegát Klubu, jenž ke společnému shlednutí se dostavilo pól 10., an byl ostatní hodiny dopolední zaprázdňován, toto vytýčení v celku a se všech stran nemohl studovati.

Podepsaný Klub obrací se proto na slavnou městskou radu v této záležitosti, *jež není jen záležitostí úřadu stavebního, jak správně sama sl. městská rada uznává, ale při níž jest interessována celá kulturní veřejnost nejen pražská, ale i v celé zemi, a prosí, aby ráčila uvážiti následující návrhy:*

1. Anketě buď ustanoven předseda, jenž by schůze pravidelně svolával, příliš samovolné jednání stav. úřadu III. reguloval a posudky protokolovati dával.

2. Anketa budiž rozmnožena ještě o zástupce jiných spolků vědeckých, uměleckých atd.: Manesa, Skupiny, Jednoty výtvarných umělců, Svazu česk. spolků okrašlovacích, Historického Klubu, university, Zemského výboru, Soutěpisné komise a Cizineckého Svazu.

3. K anketě buďtež pozváni zástupci malostraní, členové sboru, rady a tak ř. malostranské komise regulační a příslušný c. k. konservátor.

4. Budiž provedeno řádné vytýčení nábreží po celé délce na Kampě a k Hergetovým a toto vytýčení ponecháno k prohlédnutí interessované veřejnosti delší dobu a úřadem otfografováno v pohledech také s mostu Karlova.

5. Do těchto fotografií, řádně zvětšených, buďtež naznačeny všechny změny, jež by stavba nábreží způsobila na břehu Kampy a u Pinkasovy zahrady; především vykáčení všech stromů podél břehu v této zahradě; pak zničení vegetace na Kampě a to jak pobřežních topolů, jež budou podle návrhu zasypány asi na 2-30 m., tak stromů a keřů v zahrádkách domů, jež rovněž budou provedením nábreží zničeny. Zobrazení budiž provedeno bez zstírání pravdy tak, aby potomní nahota břehu malostranského jasně byla patrna a nebudíž — jako v projektu stavebního úřadu — klamavým ponecháním dosavadní vegetace pravý stav v obrazech neupřímně zakrýván."

OBRAZOVÝ ARCHIV STARÉ PRAHY.

V dnešní době vyspělého musejnictví, vědy o starém umění a zájmu o stavbu měst zdálo by se, že je — proti dřívějším dobám — dostatečně postaráno o vědecké zinventování a dokonalou reprodukci všeho uměleckého majetku, jenž mizí následkem rozvoje velkoměsta s povrchu zemského. Ale theorie tu není praxí podporována a na očích současníků mizejí řady domů a jich detaily bez vědeckého zachycení vůbec, nebo jsou zachovávány pro paměť jen nedokonale. Spolupůsobí tu stále ještě nevědecká a nehistorická názor i odborníků, zejména starších generací, že stačí zachytiti jen několik význačných jednotlivostí a z nich konstruovati obraz minulosti; kdežto pochopit má býti opačný: od známosti všeho materiálu k zhuštěné charakteristice a vyvážení směrodatných ukazovatelů vývoje.

Domácí rada Klubu podala v této bolestné záležitosti 23. dubna 1912 žádost stav. referátu magistrátu:

"Při nynějším cílém stavebním ruchu, jemuž padají v obět zejména starší domy obytné na Starém i Novém Městě, objevuje se stále více nedostatečnost úředních opatření (v theorii sice výborných, ale v praxi selhávajících), aby byla zachována zbořená starší stavba aspoň ve fotografii a v grafickém znázornění budoucnosti. Přes to, že materiál, získaný na úřední rozkaz od majitelů bořených domů, má sloužiti spíše úřední evidenci a administrativním účelům, byl by přece pro budoucnost *vzácnou pomůckou vědeckou*, kdyby byl spolehlivý a přesný, t. j. kdyby byly výkresy půdorysné správně vyneseny a fotografie ostré a vhodné. Bohužel, je tento materiál — jak se členové

Klubu již sami přesvědčili při vědeckých pracích nebo jak mohli sledovati na místě samém, jsouce přítomni vyměřování bořených objektů — ceny neveliké, ba je pro účely vědecké skoro bezcenný, protože je pořizován nepěchlivě, lacinými a neodbornými silami a tak zběžně, *aby jen bylo nutně vyhověno literě předpisu*. Slavný stavební referát by snad poukázal na to, že vědecké zaměření a fotografování objektů, k zboření určených, obstarává svými odbornými silami Soutěpisná komise městská. Ale tato komise dává měřiti a fotografovati jen *některé* objekty, zejména *umělecky* cenné stavby a sotva stačí svými silami na všechny úkoly, na ni vznesené, kdežto vědecký zájem vymáhá, aby pokud možno *všechn* materiál historický, jež repraesentuje právě *gros* bořených domů, byl zachován studiu.

Z tohoto důvodu, v první řadě vědeckého a pak i z důvodu oekonomičnosti, aby totiž práce již jednou ukládaná majitelům bořených domů, na nich úředně vymáhaná a přece vzhledem k hmotné ceně objektu i současným nákladům stavebním nepatrná, konala se řádně, přesně a odborně, žádá Klub účtivě slavný referát stavební:

Račiz odborným dohledem a svou úřední exekutivou donutiti majitele bořených objektů, aby dali vyměřiti půdorysy všech pater domů a řezy *odborníkům*, prakticky školeným a svědomitým a zhotoviti snímky fačad uličních i nádvorních, o to je zase těžší pro tékavější mysl obecnost a převládající utilitarismus jeho. V Scheiwlvi ilustrátor rozhodně předčí umělce a zachová mu paměť. Z. W.

NEKROLOG.

J. SCHEIWL (1833—1912). Činnost tohoto malíře, jež doba předběhla úplně v mužných letech, takže bylo jeho umění přežitkem již před 20 i 30 lety, náleží do oblasti našeho programu jen z části. Scheiwl byl na svou dobu, jež vychovávala budoucí malíře jen podle předloh a sádrových modelů, zručným kreslíčem a tato schopnost přivedla jej k ilustraci vědeckých děl z dějin umění. Kreslil do Památek archaeologických, kopíroval iníciály z českých rukopisů středověkých pro Wocela a Skrejšovského a byl již r. 1857 ředitelem akademie doporučen, aby vykreslil české korunovační klenoty pro dílo Bockova a populární edici Skrejšovského. Jak byly tyto vědecké pomůcky nespolehlivé, ukazuje srovnání fotografií české koruny v publi-

kaci Archaeolog. komise, právě vyšlé, s kresbou Scheiwlou, jinak velmi pečlivou; generace, z níž Scheiwl vyrůstal, nedovedla chápati uměleckou formu jinak, než měřením na vlastním schematu a úpravou na vlastní normál. Přes to mají malíři ilustrátoři rázu Scheiwlva dosti zásluh aspoň o popularisování uměleckých památek; kreslice je, jak je sami viděli, dovedli je tím přiblížiti stejně naladěnci dnešním propagátorů a vykladačů, jichž posice, oč je lehčí na jedné straně pro snadno přístupný materiál fotografický, o to je zase těžší pro tékavější mysl obecnost a převládající utilitarismus jeho. V Scheiwlvi ilustrátor rozhodně předčí umělce a zachová mu paměť. Z. W.

KRONIKA.

1. března. „*Č. Svět*“. (Vyobr.) Prof. Kottův Muzeum v Hradci Králové. — Návrh střešníce na Střelcově ostrov v Praze (arch. Šperla). — Časová tabulka z r. 1848. — „*Světlozor*“. (Vyobr.) Národní dům v Tanech a ul. Ječná. Rada pohledů na Václavské náměstí. Příkop, jak býval. Rada městská. Návrh purcelece pozemků XIII. bačky skupiny C.

2. Sbor obecních starších. Dr. L. Jeřábek upozornil na znečišťování okolí dříve nemocnice a vzhledem na letošní slavnosti žádá za svatoptatřskou úpravu. Obecní starší Mačára žádá, aby při úpravě čtvrti svatoptatřské bylo přihlédnuto k požadavkům řemeslnictva a živnostnictva.

— 6. „*Č. Svět*“. Zpráva o založení fondu Mrštíkova v Klubu za St. Prahu.

— 7. „*Ob. Věstník*“. Popis projektu jubilejní nemocnice. (Dokonec.) „*Světlozor*“. (Vyobr.) Praha, jak bývala. — Stávanice.

— 8. „*Č. Svět*“. (Vyobr.) Zámek v Kojeticích u Pávova. Zničení pražských ostrovů. — Přehledné pohledy.

— 9. „*Něrauda*“. Článek A. Dolenského: Naše umělecké památky.

„*Nár. Politika*“. Oprava kostela sv. Ducha na St. Městě.

— 10. „*Nár. Politika*“. Zpráva o nástropech freskách u sv. Štěpána. „*Samoostatnost*“. Čl. Z pražských svědů.

— 11. „*Nár. Listy*“. Valná hromada spolku pro postavení pomníku Husova.

12. Rada městská. Projednává žádost konventu za sdělení stavební třídy pro nemocnici Milosrdných bratří na St. Městě.

— 13. „*Nár. Listy*“. Zpráva o ustavení schůzi kuratoria Dintzenhoferova muzea. „*Světlozor*“. (Obz.) Dům u Modré štky a zhoštění domy na Václavském náměstí.

— 16. „*Č. Svět*“. (Vyobr.) Nevhodnost umístění pomníku Palackého na Maršá. — Jak by bylo podobno umístění u Rudolfiny. — „*Nár. Listy*“. (Zpr.) Umístění modelu chrámu sv. Víta v muzeu technického.

— 18. „*Nár. Politika*“. (Zpr.) Stavba splotchových komor (o čtyřech splotchových splotch).

— 20. „*Nár. Listy*“ a „*Nár. Politika*“. Bourání starých domů čp. 82-II. a 88-II.

— 21. „*Nár. Listy*“. Zpráva o sjednání stavitelů v Praze. — „*Nár. Politika*“. Článek o úpravě nároží ul. Spálené a Lazarské pro zboření domů u Diamantů.

— 21. „*Č. Svět*“. Z výstavby štálovoých prací v Kutné Hoře. Bývalé topoly na Zolíně (podle fotografií z let čtyřicetých). „*Ob. Věstník*“. Zpráva ze sedmé komise. Umeneno, jak upravit okolí pomníku J. Zeyera v zádech Chotkovy. Ob. starší Náhlovský navrhuje upravit sadové okolí zbytku rnu. starší v Praze I.

23. Rada městská. (O.V.) Schválena úře ulice Keplerovy podle návrhu stavebního úřadu. Da kuratoria Dintzenhoferova muzea delegován ob. starší J. Emis.

23. „*Ob. Věstník*“. O přístavbě nemocnice Milosrdných bratří. — (Článek) O dělení přízemku.

23. (Zpr.) Sjezd českých stavitelů a přednáška stavebního rady J. Sakaříka: O zachování starých památek s ohledem na regulaci a stavby moderní. — Sadové komise. Projednává záležitost odstranění starých stromů v Dejvích. Schválena úprava sadové kol Staronové synagogy.

24. „*Nár. Listy*“. Článek o splavnění Vltavy na trati Praha-Stěho-vice se zřetelem na kanalizaci.

28. „*Nár. Listy*“. (Zpr.) O koupě erárních budov na Příkopě při gymnasiu u Flaršlá.

28. Rada městská. Ob. starší Peterka vrguje zastavení průlomu u Kláš. Ob. starší Baštecký žádá za úpravu ostrova Štvanice.

29. Rada městská. Zemský výbor potvrdil doplněk plánu polohy pro bloky III. — V. v asanaci, a to podle nanesení sboru obecních starších ze dne 16. října 1911. Projednává úprava okolí sv. Apolináře. — „*Č. Svět*“. Vyobr. za helem: Obce pražská dává zapomenuti majitelům domů, aby krápné portály neznečišťovali štíty návesními, ale sama tak čin. Zachráně. Reimerovy fresky v chrámě sv. Jana Nepomuckého! — Regulace Vltavy v Praze. — „*Světlozor*“. Serie pohledů na Prahu, jak bývala. — Interiéru zámku u Blatné.

2. dubna. „*Nár. Listy*“. Zpráva o akce Nového hradu u Kauratie (maj. svob. p. Korb-Wendehcim). — „*Ob. Věstník*“. Rada městská. Pohřebním bratrstvu israelitským dano svolení ku prodeji parcely 68/2-V. — Schválen návrh na stavbu jubilejní nemocnice. Umeneno jednání se zemským výhorem o prodeji dezuocovací pracovny. — Návrh na odstranění lčení kol sochy sv. Václava.

— 3. „*Nár. Politika*“ a „*Nár. Listy*“. Zpráva o vyhození válnka Kaceřova. — „*Nár. Listy*“. Článek. Vlastní rodinný domek v předměstí.

— 4. „*Nár. Listy*“ uveřejňují dopis starosty Babence A. Potěška o přičlenění vykázané stromořadí u ulce Ovenceké. „*Osvěta Lidu*“. Jekté o pevnosti Hradce Králové (arch. Těch).

— 5. „*Č. Svět*“. Vyobr. Návrh průkopu Letnou od prof. Kouly. — Kacemova sochařská vyzdobila městské pátivosty v Praze. — Zde slove od pradávna“ vytky vyotrubzen domovních znaků. „*Světlozor*“. Vyobr. Úprava Vltavy mezi Židovským ostrovem a Palackého nábrežím. — „*Nár. Listy*“. Historie zámku Kaceřova.

— 11. „*Nár. Listy*“. Z technické komise. Návrh na změnu povrchu nad sádekpením z 16-1. — „*Nár. Listy*“. Stavební střísnosti v semáckém výboru.

— 12. „*Nár. Politika*“. Zpráva o komorových plavidlech pod Hlávku. vým noscem.

— 12. „*Světlozor*“. Úprava ramene mezi Židovským hřbitovem a ná-bředím Národních (obraz). — Kaceřov. Pohledy vnější i interiéru.

— 14. „*Nár. L.*“. Zpráva o obhlední ulici v Daliborze dvan Fabissem.

— 15. „*Nár. L.*“. Zpráva o postupu prací v okolí Židovského ostrova.

— 18. „*Nár. Listy*“. Zpráva z technické komise města Prahy (nový hřbitov v Dáblích). — Jednáno o šádosti Klubu za St. Prahu a obyvatelů Kapeřov a Valentinské ulice za rychlé zastavení bloku mezi Plat-něrkou a Kapeřovou ulicí.

19. „*Nár. Politika*“. Zpráva. Valná hromada spolku pro postavení pomníku K. Havlíčkova. — „*Nár. Listy*“. Feuilleton O. Pastrové: Nové čtvrti vilové v okolí Prahy.

— 19. „*Č. Svět*“. Vyobr. Změna nároží Spálené ulice. Pokrok stavby mostu u Rudolfiny. Místo pro pomník Máchův na Petříně. Serie výje-ních štítů. — Fresky Reimerovy u sv. Tomáše.

— 19. „*Světlozor*“. Vyobr. Budova gymnasia v Táboře. — Prastarý kostel v Radčíně u Českého Bradu. — „*Ob. Věstník*“. Článek: Nové mosty pražské. Projekt nového mostu z Mydlových ulice na Smíchov.

— 21. „*Nár. Politika*“. Zpráva. O elektrické dráze do Modřan.

— 25. „*Nár. Listy*“. Zpráva z technické komise města Prahy.

— 28. „*Nár. Politika*“. Elektrická dráha na Pankovic a do Křide.

— 29. „*Nár. Politika*“. Začlenění „Božích muk“ v Ruprechticích u Liberce z r. 1907.

3. května. „*Český Svět*“. Klimentké podkopi. — Podolský přístav. Mlýn na Maninách. — Projekt novostavby „U Špinků“. — „*Světlozor*“. Praha v květu. — Rada městská. Ob. st. Mačára žádá, aby ve čtvrti Petrské zřizovaný byl malý byt pro dělníky. — „*Union*“. (Zpr.) O prodeji paláce Aehrenthalova. — „*Nár. Listy*“ a „*Nár. Politika*“. V technické komisi schválen návrh a rozpočet na zastavení obecního domu v parcely „U Kláš“ a zastavení stavení čp. 5. v táte skupině. — „*Obecní Věstník*“. O prodeji domů č. 476-III. (palác hr. Straky) Deylové výchovně slepé, prodeji pozemku v Podskali a na Vyšehradě.

— 4. „*Osvěta Lidu*“. Čl. Zbytky fortifikace v Hradci Králové (od-pověď na čl. ve 3. čísle „*Věst. Klubu za St. Prahu*“).

— 6. „*Nár. Listy*“. Zpr. o vyhození starého domu t. E. Tempelářů v Ml. Boleslavi.

— 7. „*Nár. Polit.*“. Oprava Brandlových obrazů v Pardubicích a ve Vys. Mýtě. „*Samoat*“. (Čl.) Procházky Prahou.

„*Nár. Listy*“. O připojení Břevkova ke Praze. — Zpráva ze zemské komise pro úpravu a splavnění řek v král. Českém.

— 9. „*Ob. Věst*“. Stavební úřad předkládá návrh regulace území pod Brusovku. Ústřední komise schválila návrh Herasimů na úpravu domu u Steinštrů.

— 10. „*Nár. Listy*“. Nález fresek v chrámě sv. Štěpána ve čl. K za-chování u obnově uměleckých a archaolog. památek.

— 12. „*Nár. Listy*“. (Zpr.) Bourání domu U Domůt ve Spálené ulici.

— 16. „*Hiskro*“. Čl. Za Staré Budějovice.

— 17. „*Nár. Listy*“. (Zpr.) O regulaci návrstí Mariánského. „*Č. Svět*“. Serie pohledů na Prahu (podle rytin).

„*Světlozor*“. Štírky red. Fr. Kretze: Vytvory umění mořovského. Obrázky z Borové.

— 18. „*Nár. Listy*“. M. r. Vavrovský opětne dožaduje se urychlení zastavení průlomu U Kláš.

— 21. „*Čas*“. Zpr. o jednání archaolog. sjedzu.

— 22. „*Nár. Listy*“. (R. měst.) Staveb. úřad předkládá projekt domů s levnými byty. Přijata nabídka živnost. a obchod. komory na koupě stavení č. 2. v ul. obvodu asanacím.

— 23. „*Nár. Listy*“. Zpráva o postupu restaurace baštky sv. Jiří. Protest zemského výboru vlády proti povolenému postupu restauraci. Technická komise: Resoluce Spolku architektů a inženýrů ohledně splav-nění Vltavy před Prahou. — „*Ob. Věstník*“. Čl. (Dokonec) Postup prací kanalizací v I. čtvrti r. 1912.

— 24. „*Č. Svět*“. Náhrobek na románském kostelíku ve sv. Jakubě u Kutné Hory. Zřeziny Michalovic v Ml. Boleslavi. Paroplauba po Vltavě středem Prahy.

— 25. „*Nár. Listy*“. Bourání domu „U zlaté štky“ č. 705-I. Reklorát technický doporučil ministerstvu ke koupě pozemky na Letavě.

— 29. „*Nár. Listy*“. (Zpr.) Bourání domů čp. 147, 148, 150, 268-V. V patrnání komisi doporučen oprava portálu kostela P. M. Sotězně.

— 30. „*Nár. Listy*“. (Zpr.) Z technické komise: Mlýn Karpelsov, dům u Splavnění (senzení) sádky. Regulční plány předměstí.

— 31. „*Č. Svět*“. Námk. ze staré Prahy. U Glaučibě. Pohled na Prahu a Petříně přes Strahov.

ZPRÁVY Z KLUBU.

AGENDA SPOLKOVÁ od počátku dubna do začátku května 1912 Delegátem na letošní mezinárodní sjezd svazu Bund für Heimatschutz ve Stuttgartu jmenován p. kons. J. Emmler. — V otázce regulace *Vltavy* a *malostranského nábreží* žádal Klub, aby přípravné práce byly kontrolovány, aby byl pověřen delegát Klubu k ústní ankétě a aby bylo dovoleno měst. inž. VI. Zakrejšovi vysvětliti členům Klubu dnešní stav přípravy regulací nábreží (to bylo odmítnuto). Městská rada delegáta pozvala k anketě 6./5., při níž v zásadě shodně postupovali delegáti Klubu, Manesa, výt. odboru Uměl. Besedy a Skupiny výtvarných umělců. — Rada města Prahy požádala o nové vložení stavební čáry na pozemku u *Milosrdných*; Klub žádal, aby bylo nové řešení přístavby k nemocnici svěřeno arch. stav. radovi Sakařovi a aby byla hájena zahrada a pohled na klášter. — Proti přístavbě 3. patra na dům „*U Šplavínů*“ na Malé Straně podán protest k městské radě a prof. Balánek dotázan, jestli odůvodněné odvolání na něho, že doporučil zvýšení domu. — M. radě předloženo návrh Klubu na úpravu *Brusky*. — Klub nenamítá nic proti prodeji domu „*U sedmi čertů*“ na Malé Straně výchovně slepé, ale žádá, aby se spolek zavázal, že dům nezboří, skryté dosud frezky odkryje a zkonserveje a dům několik dní v roce učini přístupným širší veřejnosti. — V otázce *Pinkasovy synagogy* a *židovského hřbitova* doposáho israel. přebíh. bratrstvo, israel. náboženské obci a dozorstvo synagogy; Obecními a živnostenská komora znovu požádána, aby koupením celého bloku vedle svého Uměl.-prům. musea hájila pro budoucnost synagogy. — M. radě znovu se doporučuje stavba *městské knihovny* na Mariánském náměstí. — Pan dr. Fr. Janda požádán, aby dal zabezpečiti *zprávy* na svém domě čp. 67./IV. a odt. o státní subvenci; prozatím nedošlo ke konservaci, dokud nebude vyřízena otázka pozůstalosti. — Městská rada požádána o zakročení, aby firma M. Teller na Malé Straně upravila svůj portál tak, aby bylo opět viděti niku se *sochou Krista* ve fačádě. — Městská rada a techn. museum požádány, aby daly zhotoviti dřevěný model vazby střechy na solnici v *Podskali*, jež bude v létě zbořena. — Městská rada v *Karlíně* požádána o zakročení, aby byly smýšle relikvie na Manesových obrazech na postr. oltářů děk. chrámě karlínském. — Národop. museum českosl. a m. rada na *Smíchově* požádány, aby opět osadili sňatek empírové lucerny v zahradě *Kinských*. — M. úřadu v *Bubeneč*, zemskému výboru a m. radě pražské požádáno Svaz pro ochranu domovní. *Zalesňovací spolek* pro Prahu a okolí a pp. J. Koula a F. A. Borovský. — Klub se postavil proti výšce a formě budovy Českého Yacht Klubu, zbudované na břehu *Vltavy* v p. dolského přístavu, protože není pohled k Východaru. — Magistrát města Prahy požádán, aby přisáhl dbati na dodávání správných plánů a *fotografií bořících domů* v Praze, protože podle nynějšího stavu shromažďuje řadu materiál vědecky bezcenný. — M. rada požádána, aby dala zříditi provisiorní *depozitář* předmětů zbořených domů, jež odmítají musea. — Svaz českých měst byl vyzván Klubem, aby zřídil odbor pro *estetické otázky* měst a o podporu besedy spolky: Manes, Spolek arch. a inž., Výtvarný odbor Uměl. Besedy a Skupina výt. umělců. Dosud se pítipojala k obci Umělecká Beseda a Skupina požádala o přeměnění formulaci programu a delegace.

— Český zemský spolek pro reformu bytovou zve k návštěvě *zahradnických měst v Anglii*. — M. rada povolila Klubu druhou splátku na *model Malé Strany*. — K výstavě Klubu vyhrazeny místnosti v Obecním domě od 15./II. do 31./III. 1913. — C. k. mistodržitelství (stav. odd.), JUDr. Bedř. kníže z Lobkovic a kancelář hraběte Waldšteina svolují k fotografování zahrad pro publikaci Klubu o Praze. — Majitelé zřizující *Nového Hrádku* u Kunratic bar. Ludv. Korbovi z Weidenheimu doposáho, aby zapověděli nájemci lámati ve zříceninách kámen. — Konservátoři B. Dvořákové, c. k. ústř. komisi a Jednotě pro stavbu děkanického kostela předložena prosba, aby nedopustili oprotištění děk. kostela v *Pardubicích*. — Odboru Klubu v *Peřimě* vypracován návrh na fačádě hůlce „*Rosol*“ (návrh podnikatele ohrožuje ráz starého náměstí) a pravorežebné měšťanstvo i m. rada požádány, aby nedovolily zohavění náměstí. Regulace říčky Bálé bude studována v technické komisi, již dává odbor peřiměvský pomůcky.

NOVÍ ČLENOVÉ KLUBU. V dubnu přistoupili činní členové pp.: JUC. Karel Novák, Praha; JUDr. Zdeněk Bouděch, praktický lékař, Vinohrady; Ing. Vladimír Malý, Vinohrady; Jindřich Sechert, architekt, Praha a akad. malíř Dr. Vácha v Praze.

ZPRÁVA KNIHOVNÍ. Do knihovny přibýlo darem a koupí do 15. května t. r.: Dr. K. Guth: *Nové Město nad Metují*. P. 1912. (dar. autor.) — *Städtebauliche Vorträge* V. 2., 4., 6. Berlin 1912. (Koup.) — Frhr. v. Helfert: *Denkmalpflege*. Wien u. Leipzig 1897. (Koup.) — Národopisná výstava Plzeňská. Pořádala Společnost pro národopis a ochranu památek v Plzni v měsíci dubnu roku 1912. L. Lábeš a Frant. Macháček v Plzni, Nakladem Společnosti (dar.).

MODEL MALÉ STRANY. Od jara byly rozpracovány a částečně již zhotoveny papírové modely budov: Kláštera ústavu slepých, letohrádku Belvedere, obou malostranských mosteckých věží s přiléhající skupinou domů, malý blok domů vedle Certovky a část tělesa Karlova mostu (celkem pět a půl oblouků). Některé z těchto modelů již kníhař slepý. Po dokončení těchto modelů bude přístupeno k vynášení partii v starých záměských schodů. Pro celý model Malé Strany zhotovuje se nákladem Klubu sádrový model terainu, z něhož bude možno jednotlivé bloky i větší budovy vyjmouti a nahraditi variantami zamýšlených novostaveb.

ZPRÁVA PORADATELOVA. Po svátcích velikonočních pořádný byly vycházky po Praze a v okolí: dne 14. dubna vycházka do karlínského kostela sv. Cyrilla a Methoděje a Invalidovny (dr. Z. Wirth, 55 osob), 21. dubna do libeňského Ghetta a kostela na Proseku (dr. J. Polák a dr. K. Guth, 44 osoby), 28. dubna polední výlet do restaurovaného zámku zbraslavského (dr. Z. Wirth a arch. J. Pacl 220 osob), 5. května vycházka do Kaunicev paláce (dr. K. Guth, 72 osoby), dne 12. května do zahrady paláce Bylandt-Rheydt (dr. K. Guth, 88 osob) a 19. května do zámku a parku ve Veltrusích a zámku v Nehalzevsi (dr. K. Guth a Z. Wirth, 49 osob).

O svátcích velikonočních pořádný byl za účasti 26 členů za krásného počasí obvyklý *dvojenční výlet*, letos do jihočeských měst: *Jindřichova Hradce, Treboně a Tábora*.

Odjezd z Prahy 25. května o 3.57 hod. odpol., příjezd do J. Hradce o 9.37 hod. večer. — 26. května. *Jindřichův Hradec*: Prohlídka města od 1/8. hod. ranní: náměstí (domy, radnice, statue), dům čp. 115, zámek (gotická i renesanční část, kaple, rotunda, archiv), po naspě kole Vajgaru a mlyna do Landřasovy zahrady (kostel sv. Václava), kostel sv. Alžběty na náměstí, dům čp. 159 (renesanční mříž) a klášter sv. Jana Křtitele. — Oběd. — Odpoledne: Museum, gymnasium s kaplí sv. Vity, proboštský kostel, kostel sv. Máří s bývalou jesuitskou kolejí (kasárny), brána Nežarecká, kostel sv. Jakuba, sady, proměna, dům čp. 69, t. zv. klášterek, klášter Františkánský s kostelem sv. Kateřiny, hřbitovní kostel Nejsv. Trojice. Odjezd z Jindr. Hradce o 1/10. hod. večerní do Veselí n. L. kdež nocleh. — 27. května. Odjezd z Veselí n. L. o 1/7. hodině ranní do Treboně, příjezd o 7. hod. *Treboně*: Prohlídka: (inžend. z nádraží) podle Zlaté stoky do knížecí Schwarzenbergské hrobky na ostrově, do města kol pivovaru (býv. Rožmberská zbrojnice), Svinenskou branou, náměstí (býv. radnice, nyní archiv městský), dolejší brána (Jindr.-hradecká), klášter, kostel sv. Jiří, brána Budejovická, Panská ulice, Rencův dům, domy čp. 4 a 81, zámek s archivem. — Oběd. — Odpoledne: Odjezd z Treboně o 12. hod. do Tábora (příjezd před 1. hod. odpol.). *Tábor*: Prohlídka: Nové město, Pražská ulice, Stárkův dům, náměstí, radnice, museum, děkanický kostel, kašna, domy, gymnasium, hřbitovní kostel, Kotnov, Pintovka, Klokoty, parkem k vodárně. Odjezd z Tábora o 1/8. hod. do Prahy (příjezd o 1/10. hod. večerní).

Společný náklad byl rozpočten na K 17— za osobu při 30 účastnících, při počtu menším K 20.50. Pořadatelstvo za tento obnos obstaralo dopravu účastníků ve III. tř. rychlovlaku resp. osobních vlaků — podle výhodnosti spojení —, provedlo je bezplatně všemi znamenitějšími památkami navštívených měst, jak v programu jsou uvedeny, opatřilo v nich odbornými a historický výklad a zamluvilo účastníkům pokoje v dobrých hostincích.

Výletníci byli všude neobyčejně laskavě přijati a domácí odborníci jim poskytli všude všestranný výklad. V J. Hradci uvítal společnost starosta města p. E. Merta odezval jménem m. rady všem účastníkům po reprodukci Engelmlüllerova obrazu zámku; po celém městě provázal a vykládal p. řed. dr. J. Novák, v gymnasiu p. řed. A. Decker, v zámku řed. p. Běhálek, v archivě arch. p. J. Teplý, v klášteře frant. kvardian p. A. Brezina. V Treboni užili námi členové laskavosti pp. zástupců m. rady a ředitele archivu Fr. Mareše a adj. dr. A. Markuse. V Tábore uvítal výletníky v radnici starosta p. dr. Kotrbec a prováděl dr. H. Petřík, p. řed. m. úřadů, prof. K. Thir a redaktor „*Jihočes. Kraje*“ p. Kubíček.

Po svatočasných svátcích byly pořádné výlety již jenom do okolí pražského: dne 2. června do Roudnice a na Říp (v roudnickém zámku ochotně výpravou provedl a obšírně vše vložil archivář a bibliotekář p. dr. V. Chaloupecký, účast 35 osob); 6. června do kostelů na Zličově a u sv. Prokopa v Dalejích (výklad dra K. Gutha, 25 osob); 9. června do parku a zámčského kostela v Přibramě (výklad dr. Z. Wirtha a zámčského zahradníka, 53 osoby); 16. června do kostela sv. Vojtěcha o Neratovic a sv. Jakuba v Liběži (výklad dra V. V. Štecha, 13 osob.); 23. června do výstavy Umění na dvoře Rudolfa II. v Rudolfině (výkl. Dr. V. V. Štecha, 62 osoby).

Z REDAKCE. Fotografie k článku o oprotištění kostela v Pardubicích poskytl laskavě pp. arch. B. Dvořák, uč. J. Chmelík a arch. Wottek.

Odpovědný redaktor Z. Wirth, 242-II.; redakční rada: K. Guth, B. Hübschmann, P. Janák, Fr. Thor. — „*Na Starou Prahu*“ vychází jednou za měsíc. Otskávání článků i vyobrazení jest dovoleno, udán-li ceně. Štůcky se půjčují k otištění (6 hal. za čtvereční centimetr). — Vydává Klub Starou Prahu, Praha I., „*U Jevozdů*“.. — Reklamační řáda 4 neděle. Reklamec se nefrankují. — Tiskem Dělnické knihtiskárny v Praze II., Myslíkova ulice. — Štůcky z graf. závodu J. Štencova v Praze I., Salvátorská.

ZA STAROU PRAHU: VĚSTNÍK KLUBU ZA STAROU PRAHU

ROČNÍK III.

V PRAZE, DNE 5. ČERVENCE 1912.

ČÍSLO 5.

STAROBYLÝ RÁZ KRÁSNÉHO NÁMĚSTÍ V PELHŘIMOVĚ OHROŽEN
NOVOSTAVBOU HÔTELU.

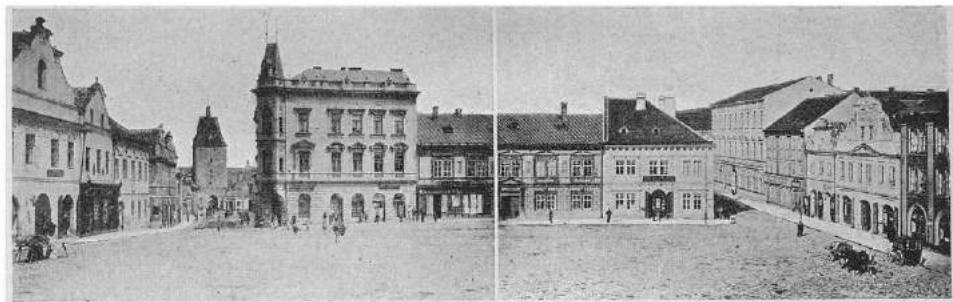

Obr. 46. Ráz stěn pelhřimovského náměstí. Část strany severní se zachovanými štíty.

Byl již mnohokrát věcnými důvody vyvrácen mylný a nespravedlivý názor, že snaha po zachování starého rázu směřuje proti potřebám moderního života a omezuje jeho svobodu. Zdá se totiž mnohým, že prostým udržováním stavíme se proti dalšímu volnému rozvoji; avšak v bezpočetných praktických případech, v nichž šlo o existenci nějaké památky nebo rázu, bylo dokázáno konkrétním rozřešením, že domnělý konflikt lze vždy, aniž to je na ujmou nově povstalým potřebám života, odstranit. Naopak, snaha o zachování rázu ukázala v řadě případů, že jest vždy kladnou činností; nezastavila se totiž nikdy jen při soucitu a zájmu na historické ceně, neustrnula na těchto relativních veličinách, ale vždy — obzírajíc věc co nejdříve — obdivovala pozitivní estetické hodnoty. Shledáváme-li při tom, že teprve snahou o zachování byly nalezeny, značí to, že přináležejí k hodnotám, jež ještě současně a pro nás jsou platny a nelze tedy popřít, že činnost ochranná v tomto směru rozšiřuje obvod názorů. Mnohé podněty a nová možná řešení, jež teprve ochranná činnost přináší, nebyla by bez ní nikdy vznikla a jest tedy možno i v tomto směru říci, že

představuje rozšíření: nové tvoření a stavění, porovnáno s popudy, jež přináší ochrana, bylo by tedy omezeno jenom na sebe.

Možno však vážiti si a ceniti ochranu i pro rovnováhu, kterou poskytuje nové tvořícím se poměrům ve starých městech. Ráz, jež vestarých městech chráníme, představuje souhrn a klidný průměr, odvozené z řady generací, jak v daných městských poměrech možno stavěti a jak novým potřebám lze vyhovovati s krokem času. Znamená, že město našlo a vytvořilo si typ obytného domu a ulice, jak jeho zvláštním poměrům odpovídají a jak se k němu došlo zlatou střední cestou mezi mýlkami a přestřelky nebo neumělostmi, jichž se jednotlivci nedovedli vyvarovati. Tento typický dům jest však nejen sociálně typem bydlení v městě, ale i svým zevnějškem dospívá formy, která je v úplném estetickém soulase s celkem města. Proto stará náměstí malých měst skládají se z domů — možno říci — dokonalých i co do zevnějšku a celkový obraz náměstí právě proto, že se všechny jeho stavby opíraly dobrovolně a bezpečně o spolehlivé direktivy rázu města, je tak vyrovnaný a

Obr. 47—48. Pohled na východní stranu náměstí (složený ze dvou snímků poněkud odlišných stanovisek), ukazující pohromu, již utrpělo náměstí postavením Zámečnické. Druhou podobnou pohromou bude (tentokrát pro stranu jižní) hotel Rosol, nebude-li zlepšeno jeho průčelí.

bez chyb. Kdykoliv však bylo postiženo město nehodou, jež nebyla pak ve smyslu tohoto jednoduše stanoveného rázu napravena, anebo objevil-li se mezi starými domy nový dům, jehož stavebník nerozuměl anebo nechtěl rozumět poučením a oporám, které celkový ráz poskytuje, objevovaly se ve stěnách náměstí vadná místa (chybíci štíty, neúměrné střechy) anebo stavební omyly, které vesměs mluví o svých příčinách.

Z toho vyplývá, že zachování daného rázu může být i dnes pro směrnatost, kterou poskytuje, užitečné. Zachování rázu znamená nejen jeho udržení, ale i jeho další rozvíjení jak po stránce stavební sociální, tak po stránce stavební esthetické. Zachovávají-li si stará města svoje náměstí a prakticky provádějí zachování rázu, nemusí tím nikterak omezovat svůj rozvoj, ale rozšiřují dále a zdokonalují přejatou tradici domů a ulice podle měnících se nových potřeb. Docházíme tím k názoru, že by měl být ráz města tam, kde byl v 19. století poškozen, opět obnoven. Příklad, kterým se právě město Pelhřimov zabývá při začaté přestavbě hotelu „Rosol“, je k tomu jasným dokladem.

Novostavba hotelu jest nejen vzácnou příležitostí, aby charakter náměstí byl nedotčen zachován, ale je zároveň přímo příkazem, aby novostavbou charakter náměstí spíše byl zlepšen. Neboť nynější stav jižní strany náměstí, v níž hotel stojí, může být považován za částečně poškozený proti někdejšímu stavu, kdy i tato strana měla všechny domy

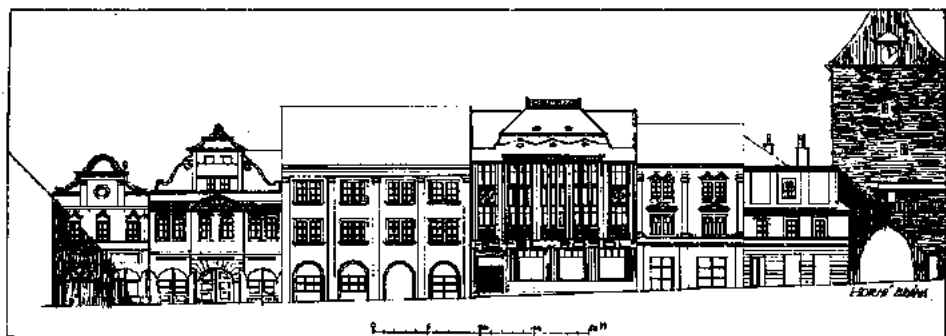
opatřeny štíty. Přehlízíme-li celý vzhled náměstí, nelze nám neubránit se pocitu, že jest škoda pro celé náměstí, že dům hotelu „Rosol“ a obou sousedních domů štíty ztratily. Klub „Za Starou Prahu“ proto navrhuje, aby bylo předsevzato do budoucna štítový ráz náměstí opět obnoviti a to tak, že všechny novostavby budoucí mají nebo měly by dostati štíty, pro každý dům přes celou šíři průčelí, při čemž by měl být sklon štítu u všech stejný. V tomto smyslu vypracován jest také náš pohled na jižní stranu náměstí a jest z něho patrné, jak by strana tato získala.

Pokud se týče novostavby, která jest na místě hotelu navrhována, byly její vady již dříve všeobecně v dopise Klubu, adresovaném pelhřimovským pravověrníkům, vytknuty. Novostavba podle tohoto projektu má přílišně městský charakter — možno říci naduté velkoměstský — aniž její rozměry a náklad, který na ni lze vynaložit, skutečně zabraňují, aby provedení ve skutečnosti silně nezklamalo. Vytknouti lze zde ještě, že novostavba, pokud se týče rozvržení, vykazuje zejména tyto vlastnosti, které neodpovídají rázu náměstí:

1. Má střechu samostatně odlišenou a příliš nárokovou, než jak je běžná u ostatních (starých) domů;
2. dělení průčelí je navrženo v pěti osách, vertikálně akcentovaných, což se opět na celém náměstí nikde neobjevuje;
3. jsou zde navrženy také arkýře, které — nehledě k tomu, že nejsou vnitřně naprosto nutny — jsou rovněž úplně cizí prvek v náměstí;
4. také attika, kterou jest novostavba opatřena

Obr. 49. Dnešní stav jižní strany náměstí. Přestavbami v XIX. století, zejména snesením štítů, byl sice porušen ráz této stěny (objevily se velké plochy sedlových střech), ale fasády aspoň zůstaly maloměstsky prosté a nevyslovné.

Obr. 50. Dojem navrhované fačády hôtelu Rosol v řadě domů na jižní straně náměstí. Ráz fačády je nabubřele velkoměstský, komický zejména pro její malé měřítka.

ruží, protože se jinak nikde neopakuje na ostatních domech. V návrhu, jak by mohla strana se štíty vypadat, zakresleno jest přání, které v celku sice odpovídá úplně otvorům, jak je projekt navrhuje, je však řešeno tak, aby s charakterem náměstí souhlasilo. Vedle těchto estetických předností byl by návrh Klubu v mnohých ohledech také úsporný, neboť vykazuje přibližná kalkulace ještě úspory a to: Poněvadž odpadá arkýře, uspoří se všecko konstruktivně pro ně nutné železo; poněvadž by okna mohla být pro každý pokoj jednotlivých pater jenom po jednom, ovšem v rozměrech dostatečně větších, ušetřilo by se na každém otvoru okenním; dále navržený štít do náměstí dává zároveň příležitost, aby prostory za ním vznikající (dva pokoje) byly ještě dále využitkovány; konečně odpadáji při tomto návrhu dekorativní výplně, jež nemají dostatečného měřítka a jsou úplně ploché. Celková úspora dosahuje tím obnosu as 800—1000 K.

Na všechny tyto praktické i estetické vady projektované novostavby hotelu ukázal odbor Klubu v Pelhřimově — když byl před tím marně se pokoušel u výboru pravovarečného měšťanstva i akci žurnalistickou, aby byla vypsána veřejná soutěž — ve svém příspěvku k městské radě a žádal, aby městská rada nedovolila navrženou fačádou zničit starobylé náměstí. Ale i poslední tento krok setkal se s nezdarem: rada městská ve schůzi 17. května většinou hlasů schválila projekt pravovarečnický předložený i s navrženou v něm fačádou.

Odbor Klubu v Pelhřimově učinil však přes to ještě jeden pokus, odvolav se letáky k široké veřejnosti, již přece plným právem patří zevnějšek náměstí jako veřejného prostranství a doufá, že snad přece se podaří odvrátiti veřejným míněním stavebníky od nerozumného kroku.

P. Janák.

MIZÍCÍ STARÁ PRAHA.

8. „Zlatá štika“. (Dlouhá třída 20. — čp. 705/1.) Rázovitý dům nákladnický, složený ze dvou souvislých budov s vlastními dvory, o jehož zachování se Klub přičiňoval všemi prostředky, bohužel marně. Svoji hmotou, na prů-

*) Viz Věstník II., 30, obr. 44. — 45.

čelí dvěma štíty členěnou, byl nejvýhodnějším uzavřením křižovatký několika ulic a svoji historií z nejvýznamnějších měšťanských sídel na St. Městě. Dnes z něho nezbyvá než domovní znamení, jež bude přeneseno na novostavbu a dřevěná soška Jana Nepomuckého s pavlače, darovaná

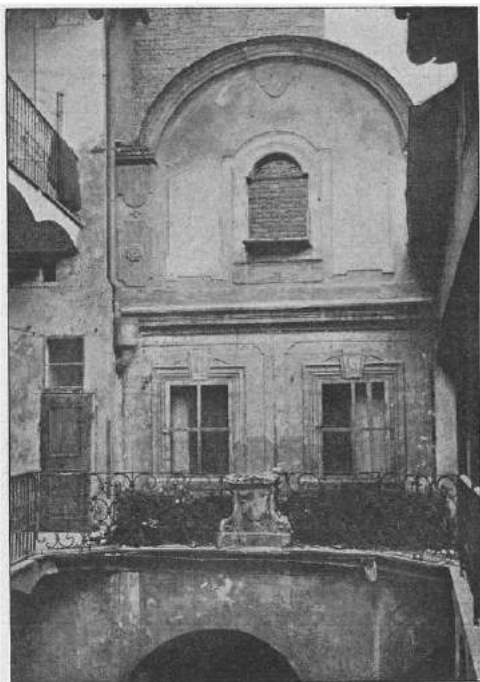
Obr. 51. Návrh Klubu Za Starou Prahu. Šetří dochovaného charakteru náměstí pelhřimovského a podává pro eventuelní úpravy fačád ostatních domů vhodné příklady, jak lze ráz celé strany opět obnoviti.

Obr. 52. Průčelí a fačáda postranní domu „U zlaté štiky“ v Dlouhé třídě.

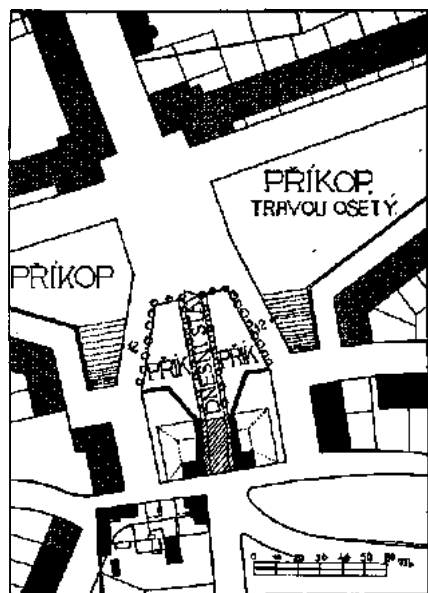
majitelem kláštera Šedivých sester v Bartolomějské ulici. Větší budova, obrácená delším průčelím, od něhož byl již r. 1911 ubořen hvozď, do Dlouhé třídy, skládala se z předního traktu z 2. pol. XVII. stol. a pravidelného dvora, obklopeného třemi mladšími užšími traktů s pavlačemi. Přední trakt, na průčelní fačádě na poč. 18. stol. upravený, byl dvojpatrový, tříosý, v přízemí ploše bossovány, v patrech členěný lisenami a ukončený kládem s hladkým vlysem a římsou, prejzy krytou; štít tabulový na atice, s vykrojenými křídly, prolomený 2 okny, a korunovaný segmentovým nástavcem, v jehož ploše byla (nápisová?) oválná deska. V přízemí v boční pravé ose portál ze 2. pol. XVII. stol., se současnou mříží světlíkovou, upravený v XVIII. stol. a opatřený v 19. stol. pseudobarokními dveřmi. Okna měla maltové parapety a rámy s podvojeví římsami, v 2. patře mimo to s římsou návojevou. Pod středním oknem I. patra byla zasa-

zena kopie zbraslavské Madonny, na plechu malovaná, ovroubená andělickými hlavami a guirlandou růžovou ze štuky, pod ní kartuš se zbožným nápisem, nad ní plechová lucernasprolamovaný nápisem AVE MARIA. Mezi okny obou pater zasazena kamenná deska ze XVII. stol., se zlaceným reliéfem štiky v zavilínové kartuši. Do Dlouhé třídy měla budova 9 os, nepravidelně rozložených, některé sdružené; dělení stěn a úprava oken byly obdobné s průčelím. Taškové valby byly z XIX. stol. Uvnitř měla budova v přízemí původní průjezd, v přední části křížově, v zadní, schodištěm zúžené, valeně sklenutý, v patrech rozlehlé, nízké pokoje, předšíně a schodiště, vesměs v 2. pol. XIX. stol. adaptované. Ve dvore byl zadní trakt (obr. 53.), s dvěma okny v I. patře a jedním ve štítě segmentem vypjatém, bohatě architektonicky ve formách baroka kolem r. 1715 vypraven (F. M. Kaňka?) a opatřen původní zděnou pavlačí, s kutou železnou

Obr. 53. Nádvoří v domě „U zlaté štiky“. Pohled směrem k východu.

(Socha Jana Nep., jež stála na podstavci v zábradlí pavlače, již odstraněna.)

Obr. 54. Situace Brusky, jak ji navrhl Klub.

ÚPRAVA BRUSKY.

Na Brusce jest nejlépe dokumentován onen příznačně pražský postup, kolika stupni martyria musí projít každá dochovaná památka, prve než bývá definitivně rozhodnuto o jejím dalším trvání. Roku 1901 vynořuje se otázka zachování brány při schválení koupě hradeb. Roku 1903 měla být i o oběti t. zv. nouzových prací, boření však odloženo (6. ledna 1903) až do doby, kdy bude vypracován regulační plán pro plán letenskou a plochy přílehlé. Tato nejistota jejího osudu trvala až do minulého roku, kdy vytrvalému úsilí, aby brána byla zbořena, se podařilo dobrý dojem brány značně porušit odbouráním potěry a zbytečným rozkopáním přílehlých valů. Konečně letos přikročeno k definitivnímu vyřešení úpravy brány i jejího okolí. Vlastní úprava hradebních zdí záleží ve znovuosazení a doplnění bezmyšlenkovitě pobořených partií (k obdobným výsledkům, nerozváženosti vzniklým, dochází při hradbách v Hradci Králové) a v zahradnické úpravě příkopů hradebních.

Klub pro definitivní řešení vypracoval skizzu, jež má být jakýmsi již jen přípustným a nejmožnějším korektivem plánu regulačního. Podle úřední úpravy má vzniknouti před branou (směrem k Bubenči) jakási kruhovitá prostran-

mříž, ze spirál složenou, v níž stála na podstavci socha Jana Nepom. Podélné trakty opatřeny pavlačemi (na severní straně v obou, na jižní jen v l. patře) až v první polovici 19. století (motivy kutých mříží: ovály, osli a hroité oblouky) a při tom na zevnějšku barokního charakteru zbarveny.

Nejvíce změn doznal trakt západní, k němuž přistavěna v l. p. zasklená veranda.

Přílehlá druhá budova z 1. pol. XVIII. století, obloukem o protější dům čp. 618/l. (Dlouhá 18.) opěná, má dvojsose a dvojpatrové, hladké průčelí bez vchodu, sokapní římsou, prejzy krytou azděným vikýřem na attice, opatřeným oválným otvorem a segmentovou ve voluty zatočenou římsou. Fačáda do Masné ulice byla hladká, o pěti nepravidelně rozložených osách; druhé patro bylo tvořeno místnostmi valeně klenutými a přímo na klenbu prejzy krytými, do nichž ústily čtyři zděné vikýře s římsou do volut zatočenou. Uvnitř malý, lichoběžný dvůr, do něhož byly otevřeny v přízemí a v l. patře na 3 stranách segmentové arkády s hranolovými pilíři; v l. patře ochoz s plnou zděnou poprnicí, nesenou v koutech na východě konsolami ve formě masek, v listovec přecházejících; na tento ochoz vedla okna a vchod z 2. patra ve formě zděných vikýřů.

Tento dvůr ve svých miniaturních rozměrech a ve svých formách patřil k zajímavým řešením, s nímž se setkáme právě u barokních architektů, mají-li na úzké prostoto ukázat své umění v rozvrhování půdorysů.

Uvnitř domu byly klenby valené; zajímavá byla zejména v přízemí klenba do hmotných pásů, křížem sklenutých.

Z.W.

stvi, které má domněle maskovati různý směr os, tu se sbíhají. Na obou stranách tohoto prostranství vznikají ostře zahr. cené cipy, jež budou překážkou frekvence a sad v obou přílehlých příkopech, těsně před branou vzniklých, jest omezen toliko na dvě malá prostranství, ve svém charakteru těžce udržitelná. Proto navrhuje Klub, aby byl příkop těsně před branou rozšířen a vybrán do té úrovně (cca do 2'80 m.), aby nabyl částečně svého původního vzhledu. Aby nevznikla takto skutečná žumpa v sousedství dvou uličních prostorů, budiž okraj příkopu svažovitě řešen na všech svých stranách a současně odstupněn směrem k místům užívání. Taktéž sklonitý terrain nechť přemáhá rozdíl niveau uličního a příkopů před oběma baštami. Obě 12 m. široké komunikace, vedené kolem, nechť jsou napřimé, aby vzniklo takto prostranství čtyřboké, lépe vyhovující podmínkám komunikačním. Dosavadní cesta vedoucí samou branou budiž udržena intaktní a se stromovím ji lemujičím a budiž vyhrazena toliko pěším, aby bylo takto zabráněno defektům v konstrukci klenby brány, jež by snad vznikly následkem stálého otfášání. V tomto příznivějším okolí má brána nabýt případnějšího vzhledu a přece neztratiti zcela svůj pevnostní charakter.

K.

Z VENKOVA.

BEČVÁRNA V LITOMÝŠLI. Jiráskovo náměstí, v nynější své úpravě dílo let 1826—1827, kdy tu byla zřízena silnice a uprostřed rybníček, v němž postavena E. Maxova socha Jana Nepom., zachovalo si ještě milou tvářnost starosvětskou a klid odlehleho prostranství. Několik zajímavých staveb udává tento ráz; čís. 5. s mohutnou barokní podsiní na dvou pilířích, čís. 30. kovárna, s patrem, vyusunutým na dřevěných trámech, čís. 36. skromný štítový

domek z konce 18. stol., a konečně čís. 85., barokní bečvárna s rozsáhlou zahradou. Bečvárna je obdélné stavení, pokryté šindelovou mansardou, do náměstí přizemní, do zahrady jednopatrové, se zděnou pavlačí na pilířích a obloucích, převážlou střechou krytou. Vnitřek rozdělen pravidelně a skoro z polovice zabrán dílnou bečvářskou, jejíž veliké okenní otvory jsou krásný motiv v četní zdi i ve hlavní fačádě. Budova z 2. pol. XVIII. stol. je skoro intaktní.

Obr. 55. Pohled na bečovárnu a ústí Hlavní třídy.

Obr. 56. Zadní průčelí bečovárny s pavlačí.

Bohužel, této budově a tím i celému náměstí hrozí nyní zničení a domácí činitelé, zejména místní museum, marně se snaží je odvrátit, ač není pro zboření jiných důvodů, než zanedbanost budovy a nechut k výlohám na její opravu. Nejde však jen o jediný dům, ale jde i o celé náměstí, jehož dnešní ráz by měl být zachován jak možno nejdéle. Stačí jen srovnávat několik nových domků, vystavěných na protějším rohu naproti bečovárně, abychom rázem postřehli, že pro dnešní kritickou dobu je výhodnější a roz-

umnější hájit dobré staré zbytky, než toužit po vybudování nových skupin na místo starých. Bude-li bečovárna zbořena, zbudě po ní na dlouho bolestná prázdnota a náměstí se náhle otevře pohledově až k piaristickému klášteru. Mimo to není záruky, že nová budova (úřednické byty) nebude horší než je dnešní skromná bečovárna. Doufáme ještě, že na konec mocné slovo knížete Thurn-Taxis, majitele panství, zachráni památku, jako kdysi zámecký karusel.

F. Páta.

ZA KRÁSU MALÉ STRANY. II.

Veřejná schůze občanstva malostranského byla 3. května 1912 svolána Občanským klubem s programem: „Protest Klubu Za Starou Prahu proti zastavění průlomu „U Klíčů“. Již stylisce thematu ukazuje, že nešlo o věcný boj a že podněty k pořádání schůze byly jiné. Průběh schůze to jasně dokázal. Pro informaci svého členstva podáváme objektivní zprávu zejména proti tendenčně zbarvené lokalce „Národních Listů“.

Oficiálním referentem malostr. Občanského klubu byl stavební rada A. Matějovský. V řeči své se svého stanoviska vylíčil celý vývoj otázky zastavění průlomu „U Klíčů“. Nemohl popřít, že náš Klub drahně let již se energicky domáhal zastavění, čímž ovšem nepřímo dokázal, jak nesprávný byl — s úmyslnou slovní ellipsou — stylisovaný program schůze. Druhý řečník, měst. radní p. Jos. Peterka, snažil se dokázat, že Klub poškozuje malostranské občanstvo stálými průtahy této záležitosti.

Za Klub promluvil architekt B. Hübschmann. Znovu rekapituloval celou otázku zastavění průlomu, ale osvětlil ji zcela jiným světlem. Dokázal, že Klub nejen neprotestoval nikdy proti zastavění, ale právě naopak domáhal se zastavění a sám předložil návrhy a plány k úpravě. Nyní rovněž neprotestuje proti zastavění, nýbrž proti způsobu zastavění, t. j. upozorňuje, že v nynější bytové nouzi mohla by parcela č. V. být mnohem lépe využitkována a zastavěna výhodněji domem o 2—3 patrech, místo zastavění nízkou budovou několika krámků skladišti. Jako technik dovozoval výnosnost i možnost tohoto zastavění. Dokázal s akty v ruce, že průtahy zavínil jiný činitel než Klub, že jen pro odpor malostranských zástupců a občanstva nebyl průlom dosud zastavěn způsobem jediné správným — jak přiznal i m. radní p. Peterka — domy s podjezdy, což se mohlo státi ihned po zboření domů r. 1896, když rada městská k návrhu uměl. komise schválila tento způsob zastavění a že kruhům zmíněným nešlo nikdy o rychlé zastavění průlomu, nýbrž vždy

jen o rozšíření Karmelitské uličky. Pokud se mu podařilo vývody svými přesvědčiti posluchače, může říci jen, kdo byl schůzi přítomen. Ne členové Klubu (jak zpráva „N. L.“ udává), nýbrž převážná většina účastníků schůze potleskem dala na jeho svý souhlas.

Na to odpověděl městský radní Jos. Peterka, ale ne již tak věcně a klidně jako v první řeči. Mimo jiné obvinil perfidně Klub, že prý by protestoval i v tom případě, kdyby bylo přijato zastavění plnou frontou — prostě prý z toho důvodu, že protestovatí musí — a setrval při svém tvrzení, že měl Klub protestovatí proti zatímnému zastavění dříve i když bylo již před tím úř. aktem dokázáno, že bylo odborníkům z Klubu nahlédnutí do projektu v prosinci m. r. odepřeno, takže jej mohli studovati až při ofertním řízení v květnu t. r.

Touto řečí byl část posluchačstva tak rozdrážděna, že nastala očividně nemožnost zachovati klidný průběh schůze. Rozčilení snažil se uklidnit obecní st. konservátor J. Emler, aby uvedl na pravou míru obvinění, na Klub vznesená, ale hned následující řečník, občan malostranský pan Hrubý, způsobem nemístným a hrubým útočil na Klub a hlavně jeho předsedu. Jemu odpověděl odb. uč. Sládek. Pro hluk rozčileného posluchačstva nemohl arch. B. Hübschmann v 10 minutách, mu vyměřených, odpověděti po zásluze na neloyalnosti p. m. r. Peterky, přes to že si občanstvo zřejmě přálo jej vyslechnouti. V té věrě dal předseda p. dr. Pinkas mezi řeči odhlasovati resoluci proti klubovnímu návrhu a vyzval pak řečníka, aby pokračoval. Tímto zvláštním jednáním ovšem shromáždění neuklidnil, schůze stávala se pro vážné účastníky již trapnou a předseda odhodlal se ji ukončiti.

Co je výsledkem této schůze? Malostranské občanstvo ukázalo, že nemyslí příliš vážně se stálým voláním o pomoc proti vylidňování, neboť tam, kde se mu naskytla příležitost zřídit 8—12 bytů, přijalo raději „provisorium“, vy-

hovující jen několika interessentům, které bude ne-li definitivní, tedy aspoň tak dlouho trvat, dokud nebude tento chybný krok uznán a napraven.

*

Na vyvrácení tendenčních pomluv, šířených jednak referáty o této schůzi, jednak jednotlivci mezi obyvatelstvem malostranským, uveřejnila dne 16. června domácí rada toto vysvětlující prohlášení: „Časem bývá označován náš Klub jako škůdce Malé Strany, jehož vinou nemohou se poměry malostranské zlepšiti atd. Poslední příležitostí byl protest Klubu proti způsobu zastavení průlomu „U Klíčů“ a přístavbě domu „U Splavínů“. Byla svolána veřejná schůze proti Klubu s předstíráním, že Klub protestuje vůbec proti jakémukoliv zastavení průlomu „U Klíčů“. Občanstvo bylo tímto nelovným způsobem poštíváno proti snahám Klubu a proti jeho zástupcům, neboť průtah této záležitosti přičítán na vrub Klubu. Zástupcem Klubu na této schůzi bylo by se již docela zdařilo přesvědčiti občanstvo malostranské vykladem, kdo že jest vinen průtahem, neboť byly vývoody jeho řečníků provázeny souhlasem přes rozdílení, jež bylo zaviněno již falešným motivem svolání schůze. Pokročilou dobou však a počátečným rozčilením nastal takový hluk, že nebylo možno řečníku Klubu odpověděti ani několik slov, přes to že občanstvo přálo si jej vyslechnouti; když předseda nemohl zjednat klid — během 10 minut řečníku vyměněných —, dal jednoduše odhlasovat i resoluci mezi řeči zástupce Klubu a potom jej vyzval, aby v řeči pokračoval.

Abý však byly stanovisko a činnost Klubu v této záležitosti jasny, budíž veřejně prohlášeno, že dříve ještě, než byl průlom „U Klíčů“ roku 1896 utvořen, podala uměl. komise dobrozdání, aby byl opět *zastaven domy s podjezdy*. Stanovisko to uznala rada městská a vypsalá soutěž na takovéto zastavení, jež skončila úspěšně r. 1897, takže mohlo býti po zboření domu „U Klíčů“ r. 1898 ihned začato s opětovným zastavením. Zakročením kruhů malostranských však zastavení odročeno, až bude hotov celkový plán regulační. Když později r. 1900 počten byl i. cenou projekt zastavující průlom „U Klíčů domem s podjezdy“, a tento návrh r. 1904 schválen radou městskou a připraven již pro schválení ve sboru, vymohli si nové odročení zástupci *a interessenti malostranští*, trávíce na rozšíření ulice Karmelitské a na vynechání podjezdů. Roku 1908 přidělena byla záležitost nově zřízenému odboru regul. při stavebním úřadě a na základě jeho propozic vypracoval stav. úřad i. návrh s podjezdy jak do náměstí, tak do ulice Karmelitské asi ve smyslu návrhu našeho Klubu z roku 1908* a původního návrhu umělecké komise, v principu již roku 1897 schváleného. Pod zámkou, aby pak případným neschválením zemského výboru nenastal nový průtah, vymohli malostranští zástupci, že úřad stavební vypracoval ještě alternativu s rozšířením Karmelitské ulice, a obě alternativy, schválené radou městskou, po vyložení před-

loženy zemskému výboru r. 1910. Zemský výbor přes vřelé doporučení projektu s podjezdy, jež stavební úřad stavěl i. loco, schválil rozšíření ulice Karmelitské na 18 metrů, jež také odpovídá několikrát projevům prání obyvatelstva.

Z tohoto výpočtu události jest patrné, že Klub Za Starou Prahu záležitost tuto nezdržoval, nýbrž stále někdo jiný, a že Klub naopak podáním vlastního návrhu, obětavostí členů pořízeného, hájil myšlenku uznanou již r. 1896 jako jediné správnou a přičiňoval se tím o zastavení nejracionalnější, potřebám občanů malostranských nejlépe hovějící, jak prokázal stavební úřad průvodní zprávou k svému projektu. Porovnání ploch zastavených postačí, aby vynikl užitek výsledek projektu s podjezdy, neboť jím se mělo zastavěti 2280 m², kdežto projektem nyní prováděným jenom 1170 m². Tyto přednosti byly také jediným mluvčím s malostranských zástupců na zmíněné schůzi, m. radou Peterkou přiznány. Jestliže tento lepší projekt nebyl schválen ani propagován malostranskými zástupci a tím záležitost po leta protahována, není vinou Klubu Za Starou Prahu. Zastavení podle plánu schváleného zemským výborem věnoval však Klub i dále pozornost a snažil se, aby se zachránilo, co se ještě zachrániti dá. Z toho důvodu žádal Klub veřejnou soutěž, aby nejlepšími lidmi pokud možno nejlepší zde bylo postaveno — vzpomeňme, že i na Vinohradech strana náměstí, kde se již nedalo mnoho kazit, byla luštěna soutěží. Se svým požadavkem však Klub neporazil a rovněž neporazil s žádostí, aby obec všechny domy sama postavila, aby tak občanstvo mělo záruku, že zde budou byty malé, jichž jest potřeba, a že nebudou domy sotva vystavěné pronajaty úřadům, jako se stalo i při domě v Chotkově ulici „U Opery“, ač zde obec přinesla finanční obět. A tak tedy obec postaví jen nárožní dům do náměstí a na druhém rohu, jenž není zvlášť výhodně zastavitelný, provede provisorium, přízemní krámký s nízkým patrem dílen. Toto provisorium — aspoň dvacetileté vzhledem k okolnostem — bylo předmětem našeho protestu a žádali jsme o zastavení definitivní — uvádějce, že je-li možno postavit zde provisorium vlastně jednopatrové, možno zajistě třeba i s některými zlepšeními postavit definitivní o dvou patrech, třeba i s mansardou, nákladem poměrně malým, čímž docílilo by se devíti bytů a zastavělo se definitivně nehezkejší zákoutí, jež takto bude požárními štíty, třeba i se záchodovými světlíky, dlouhá leta ostudou; při tom jsme současně žádali, aby se zde odpomáhalo bytové nouzi nikoliv ničieniem starobylého krásného domu „U Splavínů“ — kde i za drahé peníze se mnoho nepořídí. Za rozpočtených 54.000, jež budou třeba i překročeny, pořídí se sotva dva byty, neboť ostatek se musí vynaložiti na zabezpečení základů.“

Vylíčíšve tuto události tak, jak se staly, zůstáváme klidnému úsudku občanů malostranských soud o hnutí i osobách svého Klubu a dáváme na uvážení lidem dobré vůle, zasluhujemeli-li hany za své snahy estetické, prospěch občanstva malostranského vždy na zřeteli majíce.

* Viz Věstník I. 10—12, 18—19, 49, obr. 14—27, 31—35, 85—86.

NEKROLOG.

ZIKMUND WINTER. (1846-1912.) Výsledek života Wintrovapůsobí dojmem krásného a promyšleného díla. Nehledí-li se k belletristické jeho činnosti, v níž vytvořil realistickou historickou povídku podivuhodné formy, dokazuje sama práce vědecká nejen plni asvědomitost, nýbrž i bystrost zpracování a pevnost plánu neúnavného badatele. Vlivem pobytu v Rakovnicce a práce v městském archivu byl určen Wintroví směr studia a odtud staly se mu dějiny stavu městského v 15. a 16. stol. hlavním cílem. „Kulturní obraz

českých měst“, líčící zřízení městské a způsoby živobytní měšťanstva, došel pokračování a doplnění v knihách o dějinách kroje, o životě církevním, o vysokých školách pražských i partikulárních a o dějinách obchodu a řemesla. Přes oprávněný kritický soud, pronesený často o těchto knihách, že nejsou organickou stavbou a nepodávají obrazu souvislého a uceleného vývoje, nelze jim přece upřiti důležitosti pro svědomité shrnutí netušeného materiálu, z něhož provedeny byly závěry osvětlující takřka nezná-

mon pevninu vnitřního života městského v Čechách. Winter miloval Prahu celou duší. Narodil se v ní a vyrostl, poznává její krásu; její archiv, v němž 25 let pracoval, umožnil mu vykonání díla a otevřel mu její minulost. Praze věnoval Winter nadšená slova v pracích beletristických, ke Praze přilhlil v mnohé kapitole svých knih vědeckých. A jako znal starodávno Prahu, že dovedl si vy-

kouzliti její obraz v předstávách a vyličit její čtenářům, tak podívoval se zbytkům staré Prahy dosud trvajícím a měl na mysli osud jejich. Krátce před smrtí staral se s horlivostí, aby nebyl poražen starý ráz ulice Melantrichovy. Z prostředků práce náhle odešel. Byl člověk dobrý, ryzí a milý — budil mu za to, co vykonával, povědy paměť čestná!

V.V.

LITERATURA.

Dr. Ant. Podlaška: *Poslední místa království Českého. Rada první. Arcidiecéze pražská. Díl I.—VI.* V letech 1883—4 vydala Dědičká sv. Jena Nap. dvojitý spis Fr. Ekerta. *Poslední místa král. hlar. města Prahy*, jenž byl přes důležitost autorů díloho základem církevní topografie pražské. V roce 1907 podal neúnavný Dr. Podlaška vydávati pokračování této topografie a vydal dosud každého roku jeden svazek. Poslední místa jsou analozi Soupisu památek, vydávaného Archeologickou komisí, nemají však s ním soužití, naspokoj tím, že autor směl se popsat většinou církevních památek v Soupisu dosud nevyslané, mají byti vydáním pomůckou pro práci soupisu. Základní rozdíly obema topografiemi spočívá právě v teritoriálních dělení jednotlivých svazků v metodě a v šíři programu. Soupis vybořil od politického rozdělení Čech, kdežto Poslední místa zachovávali dělení správy ve vikariáty, ve vydáních dosud 6 svazkůch je shrnuto 15 vikariátů v různých částech Prahy. Vlastní práce popisná nekládá se zásadou od Soupisu, za to historická část je na mnohem širší bázi zahrnuje vedle stavební historie klášterů, kostelů, far, zámečků, kaplí a venkovských kaplíček i osady rehoľnícké, farářů a vůbec kněží a sleduje i vztahy církevních křehů k vrstevní lidovému a panenským. Stačí srovnati vlastní autorovy svazky Soupisu, jež se kryjí záležitost s ur, misty, aby bylo zřejmé, že tu mnohem více mluví dobrých pramenů a literatury a vřídá řadu doplňků k Soupisu. Výhodou je také, že autor osobně procestoval všechny popisované kraje a že se tedy při popisích řídí jen autopsií. Ilustrace jsou dobře voleny, ale vadi jim otiřetá na neilustrovaném papíře, což ovšem není vinnou autorovu, ale vypracování knižní a velkým nákladem výtisků.

Soupis památek histor. a umě. Král. hlav. města Prahy. Hradový III. Komunovační klenoty království Českého. Napsal dr. K. Chytil, dr. A. Podlaška, dr. K. Vrba (1912). Postup oprav čisti kostela sv. Víta kolem kaple svatovítské a v ní vyasíli si otevření kornuší komory a zřízení střešní kornuší klenoty českých. Komise komisa je 17. srpna m. r. a příležitostně té bylo užito k vědeckému prozkoumání klenotů a záznamu jich do Soupisu. Svazek dělí se na tři části: historickou, popisnou a přílohy. V části první liší se, podle zachovaných zpráv, kornu-

vace českých klenotů od Vratislava st po Ferdinanda V. a osudy klenotů kornuších v letech 1866—1867. V druhé části otiřetiny inventáře z let 1394—1397, popis a Hájka a popis z r. 1866. Po stati o literatuře a seznamu vyobrazení klenotů následuje vlastní popis klenotů kornuších (kornuší, žezla, jablka, pláště, pány a šaty). Z kornuších klenotů Karla IV. zachovala se jen kornuše; žezlo a jablko shotoveno v 2. pol. 16. století a kornušího rosochu až za Karla V. V přílohách otiřetiny staty popis klenotů: Bock-Pollachův z r. 1791, popis z r. 1836 a z téhož roku popis v publikaci dra Lega-Glückeliga. K textu pojí se ilustrace v textu na tabulkách, kde zvláště čtené je rozborek kornuše. Vyobrazení rosochu kornušího však chybí vůbec a obrázky žezla a jablka jsou nedostatečné.

Národopisná výstava pražská. Pořádala Společnost pro národopis a ochranu památek v Praze v dubnu r. 1912. Napsal L. Lábek a Fr. Macháček. Stran 55. Po úvodních slovech o rámu a účelu výstavy i o cílech pořadatelů upozorňuje se v průvodu na vystavené předměty v jednotlivých přílohách a pověškovou charakteristikou; čtenáři a zajímavé kusy jsou však zvláště výtčeny a v údajích o nich shrnuto je mnoho cenného materiálu. Knižku uzavírá Lábek L. Lába o silhouetách.

Historie památek Fr. Palackého v Praze. K slavnosti odhalení vydal Stan. Štecha. V Praze 1912. (Stran 32, 29 autotypů.) Pomník Fr. Palackého v Praze, jeho vznik a význam. V zprávě autora pomníku sochaře St. Suchbátka vydal graf. útvar J. Štenc. Praha 1912. (Str. 13; 28 výtčů.) Knižka prval je nejen historii pomníku od výsadu autorské do dokončení práce se zajímavými detaily, a naznačené otázky umístění pomníku a s výtčnými práce stavební, výběr i významní omělovní o připravy k dílu a o pojetí osoby a významu Fr. Palackého, 29 vyobrazení zrcokruží vývoj díla v atelieru sochaře, v dílčích skicích i na místě stavby. Druhá knižka v nadšených slovech podává názory umělců o jeho výjvodu v souvislosti s uměleckými a významu Palackého a vyobrazení představují pomník a jeho detaily buď podle modelu nebo podle definitivního provedení. Obě knižky vynikají úpravou a bezvadnou reprodukci obrázků.

V.V.

ZPRÁVY Z KLUBU.

AGENDA SPOLKOVÁ od 6. května do konce června 1912. Na val. schůzi *Soupisu okraj. spolků* v Turnově dělován kon. J. Engler. — Na nové období jmenován dč. Klubu do ústředního výboru *Českého Zenského Soupisu* pro pozem. návštěvy činnosti dr. K. Guth. — *Politi. konservativní* navazují styky s Klubem; jednání o vzájemnou návštěvu Prahy a Krakova v r. 1913. — *Malostranské nářečí.* M. rada podává memorandum o nářečí, v němž obsahuje podrobné návrhy Klubu a žádost o nové a přesné vyřízení budoucí zdi nářečí. Rada spolku vyvízí, aby řádky m. rady o připuštění do ankety o Malé Straně svým delegátům. Usneseno pořádati veřejnou schůzi o Malé Straně a nabízet i pozvat k ní obecné starší, pokud jsou členy Klubu. — *Pinkasova synagoga* a parcela vedle Uměleč. muzea. Asanční komise prodala přední parcelu bloku XI. obch. komor. Klub protestuje proti zastavení zduší parcely židovským domem, neboť by to znamenalo zhyzdění na dlouhou dobu. M. rada komituje, že je dnešní stav v okoh synagogy provisorní a že dorazí nové regulaci plán definitivní. Představuje synagogy řádky Klubu o blízku na úpravu výtčků i výtčků budovy synagogy. — M. rada znovu upozorňuje na důležitost omezení výjčků v okolí kostela sv. *Apollonie*. — Podán m. radě protest proti *společné* zastavení příkolu *U Křehů*. — Klub brání se marně připsen k m. radě přistávkě třetího patra na dčm *U Spávaní*; za podporu žádá z. výbor a místopředsed. M. rada požívá, aby vyjádřila plný směr na tomto domě. — Výrokove slepé odpovídá ne žádost Klubu v zastavení nově ziskného domu *U sedmi čertů*, je učiní dčm občas přitupit hromadným návštěvám a *usazené* stropy je odkrýje, až bude na to škráda. — M. rada požívá, aby dčm opraviti opěrné zdi zahrady u kostela *Na Skolce*. — J. E. knize-archibiskup požívá, aby se řádky zastaviti o zachování kostela sv. *Kříže*. — Klub vyvízí majitelem domu *U Demartina*, aby mu podal návrh řádovému do ulice Křepčovy. — Usneseno vydati prosvětlu k zajímavým v Nejdkově ulici v záležitostech elektrické dráhy přes *Vyšehrad* na *Pančák*. — M.

rada požívá o zachování určitých podmínek při povolení novostavby domu čp. 152-III. ve *Valdštejské ulici*. — M. rada doručuje *vybírat* dárky z archívu, balkonů řádových a z nárožních věží. — Magistrát a fyzikát m. Prahy dožadují o pomoc v boji proti *nativní* řádové oživě barvami. — M. rada přikládá Klubu místnost v I. p. radnice pro ukládání cených *řádů* zbrojených domů pražských. — M. rada odmítá dáti shotovit model varby stěžení na *sební* v Podskali (410-III.) odkazuje na vyřízení její, provedené Soupisnou komisí. — M. rada povoluje druhou aplikaci mluvice na model *Malé Strany* (2008 K). — Klub přijímá k sepořádání výstavy termín předpřipáti výst. místnost v Obecním domě, dárky místnost radou (15./2.—30./3. 1913). — M. rada sděluje Klubu, že nemá dáti finanční šly na zachování *Klamočky*. — Obecní úřad v Bubenči požívá o rozpojení plánu Ovčenského ulice za příčinou řešení komunikace *lipové* ojei.

K popudu prot. Trágra otiřetého k založení odboru Klubu v *Čech. Budejovicích*; stanovby byly již zaslány místopředsedovi. — Shorování velitelství IX. v Litoměřicích podává pražská o zastavení níčení vojenského parku u *Hradu Králové*. — Městská rada o *Litomyšl* požívá, aby nedovolila zbudování podlouhly u domu čp. 138 na náměstí. — *Majitel Nového Hrádku* u Kučerské adje, je zříceniny sejour lomem ohrožený. — Konservátor arch. B. Dvořák vyvízí, pro dožko je zboření Černé kaple u dčk. kostela *u Pankáčích*. — Odbor Klubu v *Pelhřimově* sděluje, že návrh Klubu na řádovému novostavby hotelu Rosol byl m. radou zamítnut. Vydán leták o tomto případě jako poslední pokus o zachránu rádu náměstí. — Museum o *Rokycanské* požívá o informace o přezkáž bráně, již hrozí zboření.

2. REDAKCE. K článku o náměstí pelhřimovském zapřijí *řádček* k obr. 85. 46. odbor Klubu v Pelhřimově; šlánek byl vydán nákladem odboru jako leták Klubu čis. 6. (o 2 str.). Štůček k obr. 52. výtčpen je *Světlová*. Fotografie k obr. 55.—56. zapřijí p. dr. F. Páta, ostatní jsou z archívu Klubu.

Odpovědný redaktor Z. d. Wirth, 242-II; redakční rada: K. Guth, B. Hübchmann, P. Janák, Fr. Thof. — „Za Starou Prahu“ vychází jednou za měsíc. Otiřování článků i vyobrazení jest dovoleno, udují pramen. Štůčky se přijíjí k otiřetí (š. hal. za čvercení centimetr). — Vydává Klub za Starou Prahu, Praha I., „U Vejvodů“. — Redakční štáta 4 adje. Reklamace se nevracují. — Tiskem *Dělnické* knižnický v Praze II, Mlýnská ulice. — Štůčky z graf. závodu J. Štencova v Praze II, Salvátorská.

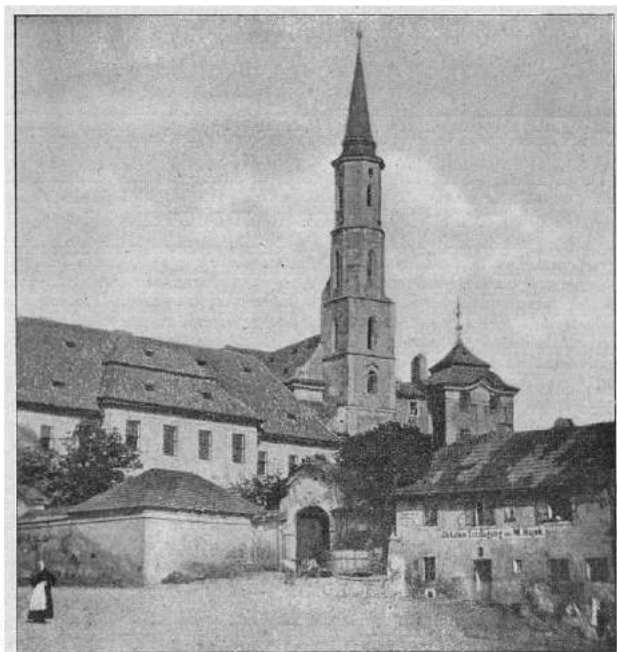
ZA STAROU PRAHU: VĚSTNÍK KLUBU ZA STAROU PRAHU

ROČNÍK III.

V PRAZE, DNE 19. ČERVENCE 1912.

ČÍSLO 6.

BÝVALÁ STARÁ PRAHA.

Obr. 54. Kostel sv. Kateřiny s bývalým klášterem augustini-

ánským. Pohled od ústí ulice Lipové. Fot. kolem r. 1865.

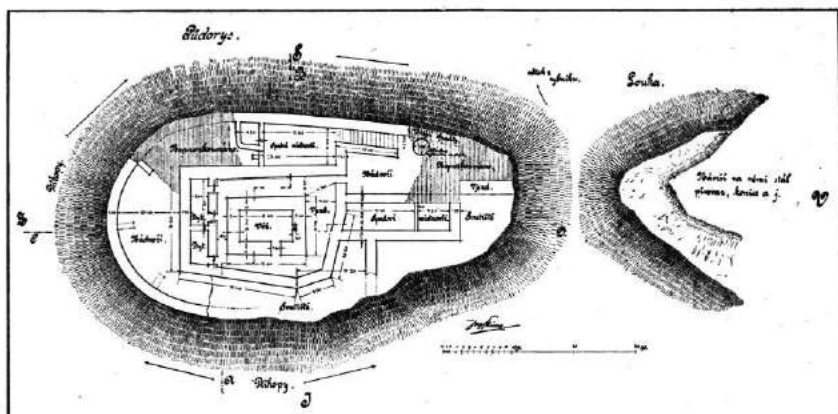
II. Pohled na kostel sv. Kateřiny a dnešní ústí ulice Viničné, asi z let 1865., ukazuje situaci nynější generaci zcela neznámou a cizí. Tehdy ještě velká zahrada bývalého kláštera Augustiniánů, od r. 1822 ústavu choromyslných, těsně přiléhala k několika domkům (nárožní s německým nápisem reklamním a dvojjazyčnou tabulkou uliční je na fotografii), dnes odstraněným a prostírala se daleko ještě po svahu v místa, kde je nyní Něm. přírodovědecký ústav, omezena jsouc pokračováním uličky Pod Větrovem od ulice Kateřinské k Jedové chýši. Viniční ulice nebylo a chodec neměl tehdy přímého spojení od kostela sv. Apolináře do Lipové (tehdy Zadní Lipové) jako dnes.

Z obrázku vane život zcela maloměstský, sousedské spolužití obyvatelů odlehlé čtvrti, jež tehdy ještě znamenala konec Prahy. Nizký domek nárožní s šindelovou střechou charakterizuje architekturu drobných měšťanských domů, z níž zbyl již jenom jeden domek naproti klášteru, když druhý v Lipové ulici právě byl zbořen. I pro původní stav kláštera je obrázek dokumentem.

Mimo vrata, dodnes zachovaná, vedla do klášterní zahrady ještě druhá brána na malé rampě příjezdni, architektonicky a plasticky vyzdobená, a vedle ní stála veřejná kašna ve formě rozlehlé dřevěné kádě. Jinak se na vlastní budově kláštera a kostela nic nezměnilo; jen vysoko vzrostlá vegetace a z bezpečnostních příčin vysoko vyhnaná zeď zmenšené zahrady ústavní zastíňuje značně tento krásný pohled.

Na něm je nejlépe pozorovati, jak se proměnila všechna měřítka výšková během posledních 40 let. Na prvních pražských fotografiích z let 1860tých imponují ještě všechny monumentální budovy svou nadvládou hmotovou i výškovou; jsou lehce rozeznatelný v řadě domů a člení a orientují výborně jednotlivé farnosti a čtvrti. Dnes splývá vše monumentální v jednu slitinu s mořem činžovních domů, utloukano jsouc ještě mechanickostí nové dispozice. Profanní vyrovnalo se s posvátným, všední s nádherným v obraze měst a dlouho bude trvat, než i nové město vytvoří moderní poměry a distance.

Z. W.

Obr. 55. Púdorys Kozího hradu na základě vykopávek z let 1910—1911.

ZÁSADY OCHRANY PAMÁTEK A VEŘEJNÉ ESTHETIKY*

IV. SPRÁVNÁ KONSERVACE ZŘICENIN.

Dlouho trvalo, než byla pochopena vzpomínková a náladová cena zříceniny. Zní skoro jako paradox, že romantismus, jenž zříceninu objevil a literárně i malířsky oslavil, dal základ k jejímu zničení nákladnými dostavbami stylovými. Doznívání tohoto směru cítíme sice ještě dnes (u nás bohudík méně než v sousedním Německu), ale přece již se všeobecněje správný názor, že zřícenina je památkou přírodní, část krajiny svojí hmotou i svojí silhouetou, a tento názor vede již skoro všude k její ochraně a konservaci. Theoreticky jsou, tuším, názory všude shodné, za to v praxi objevují se rozdíly** dosti nápadné; všeobecně je tu možno označiti směr v Německu vládnoucí za radikálnější, při vši pokrokovosti ideové technicky bezohledný, kdežto praxi, vyvinuvší se pod vlivem c. k. ústřední komise vídeňské i u nás, můžeme nazvatí krajně konservativní. Přes to, že není možno stanoviti kanon předpisů pro zachování a úpravu zřícenin, přece je možno shrnouti dosavadní zkušenosti v několik stručných vět všeobecných a osvětliti je na konec konkrétním případem, konservaci zříceniny Kozího hradu u Tábora.***

Při konservaci nerozhoduje, jakým způsobem zřícenina povstala, byla-li přivedena v nynější stav pozvolným processem zániku nebo předcházelo-li násilné rozkotání budovy z jakýchkoliv důvodů. Vždy rozhoduje stav, v němž zříceninu právě nalezneme, její poslední forma a silhouetta, ba její chátralost. Udržeti dlouho do budoucnosti tento dochovaný

útvár, s přírodou splynuvší a barevně s ní sladěný, je jediná povinnost, již si pieta moderního člověka k zřícenině ukládá. Toto udržení vyžaduje sice řízení prakticky školeného stavitele nebo zedníka, ale nepředpokládá znalosti umělecko-historických a příprav vědeckých, jak do nedávna při stylových restauracích se předpisovalo.† Věda má ovšem užitek vždy z takovýchto prací zachraňovacích, neboť získává při obnažení zasypaných zdi správný půdorys hradu, poznává často v nahromaděném rumu detailní stavební historii budovy, ba činí objevy při systematických výkopech na hradních smetištích a ve studnách, ale vědecký účel není tu směřodátný.

Corn. Gurlitt charakterisoval nejlépe správný způsob opravy zřícenin větou, že ohrožené zdi, věže a hradby zachová nejlépe prostý zedník, jenž sice nic neví o středověku nebo slohových znacích, ale rozumí řádně svému řemeslu a dovede zdívo upevniti s nejmenším nákladem i nejjednoduššími prostředky. Ten výslední dojem jednoduchosti a prosté řemeslné zdatnosti má míti konservativní práce na zřícenině a ten se také dostaví, má-li restaurátor na mysli, že jeho zasažení je výhradně preventivní; tím ovšem nemá býti řečeno, že technické provedení samo neskýtá často obtíže†† anebo nenaráží na překážky.

První krok k zabezpečení zříceniny je naprostá stabilita jejích zdí; docíluje se nejen podchycováním základů, ale i zřizováním opěrných zdí, zadržíváním velikých otvorů

Obr. 56. Vnitřek veliké věže před odkopávkou rumu a hlíny. (Fot. 1909.)

a stylového rekonstruktéra hradů je německý architekt Bodo Ebhardt, jehož rozsáhlá literární i praktická činnost vedle krásných výsledků způsobila značné škody. Jeho credo jest vyjádřeno v knize: „Über Verfall, Erhaltung und Wiederherstellung von Baudenkmälern“. (Berlin 1905.)

†† Viz zachycení Putny mcholavické u Mladé Boleslavi. (Technický obzor samosprávný I., seš. I., (s obr.) a 6.

* Viz „Věstník“ I., 25, II., 42 a III., 17.

** Srovnej Mittel. der Zentral-Kom. 3. Folge X., 128—29, 446—47 a Kunstgesch. Jahrbuch der Zentral-Kom., I. Beiblatt, 85—86.

*** Viz zprávu A. Bernardovu, Úprava rozvalin Kozího hradu r. 1911 v XV. zprávě o městském muzeu v Táboře (1912), str. 22—30.

† Prototypem vědeckého restaurátora

Obr. 57. Kopání v sev. paránu. Nahoře veliká věž (v pravo).

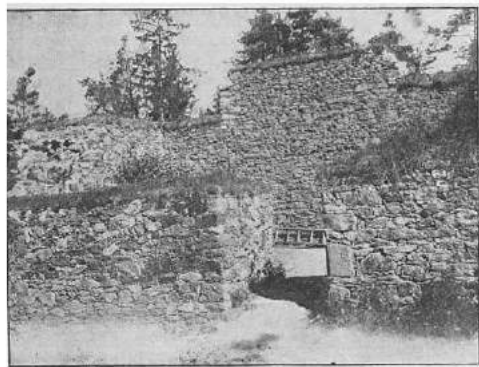

Obr. 58. Ohradní zeď vnitřního hradu směrem od Z k A (v levo).

a pod. Současné s tím postupuje obnažování zdi, zasypání spadlým zdivem, až na původní úroveň hradního nádvoří a přizemních světnic a osazování tesaných detailů, v spadlém zdivu nalezených (ostění dveří a oken, soklové a kordonové římsy, krákorce), na původní místa a vyspravení děr ve zdivu materiálem, na místě nalezeným. Jako při všech úpravách starých staveb, i tu je samozřejmé, že všechny nezbytné, konstruktivně odůvodněné dodatky, jako opěráky a vyzdívky velkých otvorů, bývají odlišeny materiálem (cihlami) i formou od zdiva původního; při tom je ovšem třeba šetřit celkového barevného souladu a netříštiti ho zbytečně křiklavými tóny. Vyspravení drobných otvorů vypadalým lomovým zdivem, jež se neliší od obvyklých správek, i na budovách obydlených často podnikaných, není třeba vyznačovati nápadně; spíše je nutno vyvarovati se tu hojného nánosů malty a nevyplňovati — v zájmu markantního působení světla a stínu — spáry zdiva až po líc zdi.

Tyto všechny práce, spíše na dojem při pohledu z blízka

řízené a pro celkový charakter zříceniny jako části krajiny nevýznamné, je třeba ještě doplniti úpravou svrchní části zdi, její koruny. Je-li úprava provedena nesprávně, poruší zcela význačný ráz silhouetty každé zříceniny. Obrysová linie zříceniny bývá skoro vždy do ostrých úhlů zalomená, zubatá, při pohledu proti obloze ostře odstupňovaná, a to i tehdy, když je koruna porostlá travou, keři a stromy, jež podporují jen rozeklanost obrysu. Největší chyby dopouští se tedy při restauraci, kdo chce korunu vyrovnávaní do horizontály, aby ji pak řádně uhladil a řádným krutým cementovým proti vnikání vlhkosti zabezpečil; vyrovnaná, řádná silhouetta je zcela cizí již samotnému pojmu zříceniny a cementová poleva (nehledě ani k tomu, že se záhy uvolní, puká a opadáva) dodává jí ještě měkký, těstovitý vzhled. Ani pokládání koruny drnem se nedoporučuje tam, kde není větších rovných ploch. Nejvhodnější je tu jednoduchý způsob zednický: zdvižení několika uvolněných horních vrstev zdiva (se zachováním jich nerovnosti horizontálních), očištění od hlíny a parazitních bylin

Obr. 59. Veliká věž po vykopání. Vchod od jihu nový, již r. 1886 prolomený.

Obr. 60. Vchod z předhradí do vnitřního hradu. Pohled k západu (a).

Obr. 62. Smutný pohled na pokácené břízy ve vojenském parku v Hradci Králové.

Obr. 61. Skácení topolovi velikáni na západní straně vojenského parku v Hradci Králové.

a opětne zasazení jich na dobrou hydraulickou maltu; zalití nejhořejších, nahoru obrácených spár cementem a vyklínkování jich je tu výhodné, ale nesmí být viditelné.

Předpokládáme ovšem, že jde o úplnou zříceninu; úpravy polozřícenin, se zachovanými interiéry ve věžích a palácích, patří ovšem do jiné kapitoly a nelíší se v zásadě od konservace stavitelských památek vůbec. Za to je třeba zmínit se ještě o úpravě nejbližšího okolí zřícenin a rozhodně varovat před jich oproštěním, jimž ovšem nerozumíme nezbytné vysekání křoví z prostor bývalých komnat hradních nebo úpravu pohodlného přístupu ke zřícenině po svahu hory a lesem. Oproštění způsobuje na příklad vykácení lesa, z něhož zřícenina vyčnívala, nebo zboření chaloupek a kolen, často na hrad přilepených, nebo vyrovnání nerovného terainu okolního, jako zasypání bývalých příkopů a rozvezení valů. Stejně jako při oproštění středověkých chrámů stává se tím zřícenina do nebyvalé, cizí situace, a působí neorganicky jako člunek, ze souvislé řady vytržený. Již menší důležitosti, ale přece spolurozhodující je tu úprava bývalých komnat, nádvoří, průjezdů a schodišť hradních; zásadou by tu měla

být největší jednoduchost, buď zřízení travnatých ploch, buď vydláždění kamenem. * Z.W.

Speciální případ, na němž dokumentujeme moderní zásady konservace, je záchrana zříceniny Kozího hradu, dříve — an byl hrad dokonale zasypán — ve významu podceňovaného. Konserváční práce, jež teprve objevily mohutnost budovy a nákladnost její stavby a utvrdily dojem budovy násilně a systematicky stržené* mají počátek již v roce 1886 (prof. M. Kolář a A. Sedláček) a byly občas obnovovány, jako r. 1899—1901, 1903, 1905—1907 (J. Švehla a prof. A. Bernard); soustavné zabezpečení zříceniny provedeno (podle zásad c. k. ústřední komise) v letech 1909—1912 pisatelem, vedením bohužel již zvětšeného prof. A. Bernarda. Současně při tom prováděn výzkum archaeologický J. Švehlou; všechny nálezy odevzdány do městského musea v Táboře.** (Dokonč.)

* Táborští nechtěli asi trpět v nejbližším sousedství pevných míst a strhli Kozí jako Příběnice.

** Viz článek Jos. Švehly: „Co bylo ve smetišti na Kozím hradě“ v citov. zprávě musea 31—36.

Z VENKOVA.

Je-li zeletí pouhým orámováním města, ležícího v rovině, jest v měst na zvýšeném plateau rozložených přírodním podstavcem, z něhož vyrůstá prostá, nevtravá maloměstská architektura. Hradec Králové jest příkladem takového města, spatého kolem do kola zelené pásu terrassových zahrad ještě středověkého založení. Teprve po zničení rozlehlých předměstí při budování pevnosti po čase došlo k novým záměrům okrašlovacím, jež měly zpříjemnit idyllu v nevidlé pevnosti. Touto promyšlenou okrašlovací činností podřízený dříve význam zelené stoupl. Obyvateľům stalo se spolu s novou kulturou stromové založení nepostrádatelným, vytvořen klet stromů. Geometrické obrazy tvořily tehdy aleje, vysázené velitelem Josefem Lauferem, o město zasloužily. Žel, že nejkrásnější z nich zničena v kritických dnech pevnosti v roce 1866.

Nynější doba nemá však pro tento okrasný element vlastního porozumění. Kde nerozhoduje skutečná pietní snaha, stromoví ničí neuvážené důvody. Jako pošetile v roce 1866 zničeny stromy z důvodů strategických, tak nyní z hospodářských: pro regulaci řek. Ničení však tentokrát jest z většiny neuvážené a pouhým výsledkem kancelářské práce, neboť strom jest tu činitel, s nímž se při pracích regulačních naprosto nepočítá. Nejprve je třeba tabula rasa a potom teprve je možná regulační práce.

Tímto postupem zničen bezdůvodně množství stromů na levém břehu Labe u vojenského parku a tolik se jich nyní znovu obětuje na březích Orlice.

Bezpríkladné neporozumění u kruhů vedoucích najde ovšem ihned následovníky. Nerozumně zničen právě také v Hradci Králové důstojnický park; zajisté byl tu přímým popudem nešetřný postup při regulaci Labe v těchto místech. Nová formace břehů měla za následek i vnitřní přetvoření parku. Nová vojenská správa — jako každá nová správa (příklad ve vinohradských Riegrových sadech) — začíná svou činnost kácením stromů. Vykácena tu již řada staletých topolů na západní straně a celé skupiny bříz uvnitř parku a otevřeny stinné partie vnitřní slunci a západním větřům. Tím porušen krásný charakter parku; neodstraněn odtud podrost, ale stromové velikáni a zbylo jen stromoví přerostlé, sešlábé, vysázené nejprudším větřem! Domácí rada Klubu, jež má v programu své činnosti také ochranu úspěšitěho rázu krajinného, obrátila se na sborové velitelství IX. armádního sboru v Litoměřicích, aby zabránilo dalšímu ničení parku, kterého dosud všechny předchozí správy tak pietně šetřily a i jinde šetřily (Josefov, Terezín). Mohutná vegetace z dob velitele Lauera jest z parku již ovšem navždy odstraněna. K.

ZA KRÁSU MALÉ STRANY. III.

Pro informaci, aby i nesoučasnější čtenáři pochopili situaci, opakujeme ještě jednou stručně postup úřadu a Klubu v otázce nábreží malostranského v poslední době:

Třetí odbor stavebního úřadu městského, r. 1908 ustanovený, byl pověřen vypracováním projektu na úpravu břehů malostranských. K žádosti Klubu, aby byla k posouzení tohoto projektu, roku 1911 hotového, svolána anketa, jež by podala po všem jednání ústním písemný posudek, usnesla se rada městská svolati sice takovou anketu, do níž pozvala kromě zástupců současných úřadů ještě delegáty některých spolků, ale ústní jednání této ankety mělo být až po podání písemných posudků. Tento postup — sám o sobě protismyslný — měl přece určitý smysl: umožnit při podávání resumé stavebním úřadem potírati jedno mínění miněním opačným a vybrati si, co bylo úřadu vhod.

To se také stalo. Stavební úřad zužitkoval náhledy, v dobrozdání delegátů projevové, a provedl nový návrh. Ankety sice nesvolal, jak se usnesla rada městská, ale předložil nový projekt přímo. V městské radě dodrženo však přece na něčí popud dřívější usnesení; tento zkrácený postup stavebního úřadu nebyl schválen a usneseno předložiti nový projekt předem ústnímu projednání ankety. A tak byl tento — docela nový — projekt předložen dne 5. května t. r. k nahlednutí a delegáti měli ihned o něm podati úsudek na přání přednosty staveb. úřadu p. stav. rady Vil. Dvořáka. Toto při nejmenším neskončené přání nebylo splněno a v anketě usneseno, aby bylo nábreží řádně vytýčeno prkny, ve výši parapetu na stožáry připevněnými, po obou stranách mostu a aby delegáti podali posudek po shlednutí tohoto vytýčení, jež za účelem fotografování mělo být několik dní na místě ponecháno (podle výslovného slibu p. stav. rady Dvořáka).

Ze strachu však, aby si snad veřejnost onoho vytýčení nevšimla nebo nebyla na ně upozorněna, vytýčení — jinak docela nedostatečné — *strženo ještě téhož dne v poledne*, ačkoliv o půl 10. hodině ještě poslední bídlo s označením výšky bylo teprve do vody zaráženo. K prohlídce vytýčení nebyli delegáti ani řádně pozváni, takže na příklad oba delegáti Spolku architektů a inženýrů ani o vytýčení, ba ani o projektu neměli tušení. Toto jednání posoudi spravedlivě každý sám; zodpovědným za ně činíme především přednostu III. odboru úřadu stav. a také jsme to naznačili ve svém protestu k měst. radě ze dne 24. května, otištěném ve Věstníku III. na str. 28.—30.

Též osobě patří též zodpovědnost za další čin. Městská rada usnesla se totiž odpověděti na naši žádost, podanou na konci zmíněného protestu, o nové, důkladnější vytýčení a o nápravu v řízení ankety toto:

„Postup jednání, do něhož si Klub stěžuje, ustanoven byl radou městskou v zájmu řádného projednání předmětu a dle úsudku městské rady se postup ten též osvědčil a rada městská neshledává výtky, stavebnímu úřadu činěné, za odůvodněné.“

Vytýčení provedlo se tak, jak bylo za daných okolností možno, jasně a zřetelně. Na straně jižní označen byl parapet prkmem, na místě stromy nekrytým, na bývalém paláci Liechtensteinském a na pilíři mostu Karlova vyznačena výška bílou čarou. Na straně severní zaráženo do dna řeky bídlo s latí, označující novou výšku nábreží, na zdi zahrady, drubdy Pinkasovy, pod Karlovým mostem osazena pevně lat nabílená a na zdi usedlosti Hergetovy vyznačena vápennou výškou i směr nového zdi. Vytýčení bylo hotovo již o 9. hodině dopolední a bylo ponecháno na místě až do poledne 14. května, kdy se skončila místní komise, k níž zástupce Klubu se nedostavil. Ponechání předmětů vytýčovacího na místě po několik dnů nebylo nikomu slíbeno. Značky, provedené vápennou zdeň, jsou ještě dnes zřejmé.

Pokud jde o další návrhy Klubu na rozmnožení členů ankety, zvolení předstev atd., staly se návrhy ty bezpředmětnými, ježto rada městská již dříve usnesla se na tom, aby další porady ankety zatím svolány nebyly a aby projekt nábreží předložen byl radě městské k předepsanému projednání a pak c. k. mistodržitelství k provedení předepsaného řízení

podle vodního zákona. Při tomto řízení bude snad třeba nového vytýčení nábreží, takže se potřeba nového vytýčení prozatím nejeví.

Nábreží zakresleno bylo do zvětšených fotografií v nejdůležitějších pohledech; pokud jde o přílehlou regulaci, bude to předmětem jednání zemského výboru, jež si tyto doklady vyzádal. Postačí-li tyto doklady znalcm zemského výboru, nebude asi třeba pořizovati nové pohledy pro anketu, jež má jednati o nábreží a nikoliv o regulaci.“

Tedy „pod pokličkou“ se bude pracovati dále a veřejnost nesmí naprosto zvěděti, co se připravuje a co může znamenati — a podle dosavadního výsledku také bude znamenati — zkázu hradčanského panoramatu v jeho pobřežních, zahradních partiích. Nevíme, je-li to jedna a táž rada městská, která se dvakrát usnesla, aby anketa o projektu nábreží jednala a která se potom zase usnesla, aby tato anketa o projektu nejednala, ale víme, že zlým duchem tohoto postupu je pan městský stavební rada Vilém Dvořák. Zdali věci poslouží, ukáže budoucnost.

Boh, Hübschmann.

*

Klub se ovšem boje vzdáti nemíní. Jde o záležitost *příliš velkou a důležitosti celonárodní*, než aby jej měly zastrašiti překážky, dosud kladené. Klub — a s ním půjdou jistě souběžně i jiné spolky — odvolal se již k vynikajícím literátům, aby propůjčili svá pera tomuto boji, a tímto zaslánem k celé kulturní veřejnosti (otiskly již některé denníky);

Literární veřejnosti.

Aniž veřejnost má tušení, veden jest již delší dobu boj, nekravý sice, ale vážný ve své podstatě. Praha osobami svých zástupců napadá Prahu historickou, a není jiných jejích obránců než právě náš Klub. Způsobem přímo podlouhým, s vyloučením veškeré interessované veřejnosti umělecké i literární, má být provedena proměna nynějšího Malostranského nábreží a přílehlé části města v „moderní“ nábreží. Nezdárně touha po falešné reprezentaci, touha v podstatě neumělecká a nelidská, zničití chce Malou Stranu, jak je nám drahá se svou poezií, uměleckou a panoramatickou cenou, i se svou prostotou a stopami zdlavší slávy, aby na jejím místě vznikl útvar, který již známe z jiných nábreží pražských s činovními domy čtýř i vícepatrovými, pohybné umělecké ceny. Není možno doati se diviti, že přípravy k činu, který je s to, Prahu nesmírně esteticky poškoditi, zůstali až do dneška utajeny, a že z celé veřejnosti, která přece ke krásě našeho hlavního města není lhostejna, nevyšel dosud ani jediný hlas, který by varoval zodpovědné činitele, aby upustili od samozvaného a nezodpovědného způsobu, jakým řeší otázku tak dalekosáhlého významu a od devastace nejcenější části města. Mělo by být jasno, že Malá Strana a hlavně nábreží jsou v nynějším svém stavu nedotknutelné, zvláště když Klub fakty dokázal naprostou hospodářskou bezvýznamnost a zbytečnost projektovaných změn; ke svěmu úžasu konstatuje však Klub, že osud její bude neodvratně zpět, nezdělně-li veřejnost svůj protestní hlas, aby zadržela ruku, která neváhá dopustiti se největšího vandalismu na naší Praze. Nynější snaha městské rady pražské, aby přímo násilně vstoupila veřejnost úpravu malostranského pobřeží, jehož projekt nikdo neviděl a o jehož umělecké ceně se nikdo nevysovil, jest něco tak nešťastného a v důsledcích svých škodlivého, že s veškerým úsilím je nutno vystoupiti proti úmyslu, v nynější době prázdninové, kdy zjevně o veřejné otázky všeobecně je menší rychlé a tajné provést poslední akce, které znanaj konce zelených břehů Kampy a Malé Strany. Jaké nebezpečí hrozí Malé Straně, vysvětlíme každému, uvaželi se. Že úkol, který by měl řešiti opravdový umělec, svěřen je prostě úřadu, kterému panující poměry brání podati úpravu takovou, která by s hlediska estetického úplně vyhovovala, ba neopak dle se čekati, že úprava provedena bude obvyklou dráhou žalobou. Konec Malostranského nábreží zpětci osud Malé Strany, zničí navždy panorama Hradčan, které bez své base nynější je nemyslitelné a Malá Strana vydána bude soukromé stavební spekulaci.

První výsledek je již dostavil. Z denníků pražských „České Slovo“ uvítalo sympaticky manifest Klubu a „Samostatnost“ uveřejnila pro informaci širšího obecnstva interview s funkcionáři Klubu a úředníky staveb. úřadu obce (čís. 193—194 ze dne 14. a 15. července); z týdeníků „Národní Obzor“ 19. července citoval značnou část zaslánu. Spontánně přiblížily se protesty — jak se nám Plzeň oznamuje — Kroužek přátel starožitností v Plzni a Společnost pro národopis a ochranu památek v Plzni.

PRÍSPĚVKY K DĚJINÁM A MÍSTOPISU KRÁL. HLAV. MĚSTA PRAHY*

VI. Z NÁKLADŮ NA RADNICI NOVĚHO MĚSTA PRAŽSKÉHO V LETECH 1667—1783.

Jako důležitý pramen dějin obecního hospodářství zachoval se „*Registr hlavního úřadu šestipanského Nového Města Pražského*“, která se vztahují v nepřetržitě skoro řadě k letům 1667—1780.** Do těchto knih byly zapisovány rok za rokem počty obecní, pokud náležely v kompetenci toho úřadu, příjmy i vydání, a možno-li z nich poznati zdroje příjmů obecních a jejich významnost, objevuje se se v nich veliký náklad drobný i větší pro potřeby města. Dům radní mívá v počtech stálou položku, a že zpravidla bývá uvedeno, k čemu ten který peníz byl vynaložen, povídají nejen o vědních potřebách domu radního, nýbrž i o stavebních úpravách radnice i věže její a o pracích na jejich zvelebení a ozdobu, které mají do sebe mnoho zajímavosti i důležitosti pro speciální historii. Přínášejí nejenom řadu nových umělců a řemeslníků a obohacují tak chudý český slovník umělců, ale dovolují i identifikaci a datování, ba autorizaci některých památek v radnici, dosud zachovaných. Z toho důvodu je otiskujeme.

Výpisky z register jsou sestaveny chronologicky, protože tento způsob nejlépe vyhovuje všem, kteří jich budou užívat v jakýchkoliv kombinacích. K vůli úplnosti pojatý sem stručně i zápisy již dříve jinde užitě a poznamkou na to upozorněno. Reč originálů pokud možno zachována, zejména v odborných výrazech, a měněna jen tam, kde jde o zřejmé germanismy.

*

R. 1667 zapsáno je, že dostali tesaři od „podštepování (podchycení) krovu“ na domě radním 2 zl., a za to, že pod krov kuchyňci tesaři a dělní, 9 zl. 6 kr.; zedníkům, kteří nad mazhauszem půdu spravovali, dán byl 1 zl. a příkrývačům za práci střeš spravování bylo vyplaceno 4 zl. 40 kr. a 3 zl. 30 kr.; zedníci s přidávací, již na věži rathouské zvenku štuky poddělávali a věž spravovali, dostali 20 zl. 40 kr.; pak pořízen žlábek měděný na věž pro odpad vody za 7 zl. 15 kr.; k berní do kamenné bezpečné byla objednána a za železo štyrské na ni bylo zapláceno 5 zl. 15 kr., a záměčníku od mříže dělání a zafasování dano 6 zl. 54 kr. Ještě dvěře na mazhaus (dilem řezbářským udeřané) byly pořízeny — stály 22 zl. —, a záměčníku za okování rámu na mazhaus vyplaceno 36 zl.

Roku 1668 na věži zedníci cos spravovali a bílili — obdrželi 3 zl. 25 kr.; když od tesařů bylo uděláno lešení na třech stranách věže, byl orloj obnoven.*** Za správu ukazatele dano 1 zl., od správní hřídele a cymbálu přijal tesař 30 kr., malíř Zachariáš od malování na třech stranách orloje, od vyčištění a pozlacení pukel a ukazovatelů, dolejšího běhu slunce a měsíce obnovení, vzal od první strany podle smlouvy 50 zl. a od druhých dvou po 30 zl. Hodinář od správní kol při běhu slunce a měsíce dano 13 zl. 45 kr., a záměčníku za dva gnomony (rafie) k slunečním hodinám 1 zl. 30 kr.

Roku 1669 malíř Jan Nicks maloval erb v radní síni, za což mu byl poražen dluh do vápenice 6 zl. 10 kr.; jinak větší účet 35 zl. 25 kr. měl jen záměčník za to, co „k novému stavení a na rathouz dělal“.

Více vydáno roku 1671, kdy v radnici místnosti byly malovány a bíleny; téhož roku také pořízen byl rám na obraz císaře v radní síni za 4 zl. a jiné rámy koupeny i pozlaceny a erb tehdejšího hejtmána císařského opraven.

Roku příštího (1672) zajmává jest zpráva, že konváři dány byly k předělání staré cínové misy a talíře a za to mu zapláceno 5 zl. 45 kr. Roku 1673 vchody ve věži byly spravovány a tesaři za to obdrželi 4 zl. 48 kr.

Roku 1675 dány se větší práce na věži; byla opravována střeška s věžkami i pavlačí, věžky byly plechem pobity a báň nová dělána i tři staré haně spravovány a mnoho zapláceno tesařům a pokrývačům, ještě 20 zl.; mimo to kofláři bylo zapláceno za 4 měděné jazyky do lvích hlav na kašně 3 zl. a od jich letování dano 24 kr. Z jiných vydání možno uvést, že soustružníkovi za novou krabici na radní věžku pečť bylo zapláceno 1 zl., a od Zikmunda Václava Lopotského koupena byl

za 11 zl. 42 kr., 2 1/4 lokte plátna červeného a 16 kůží červených na koberec.

Roku 1679 obdržel malíř od malování a pozlacení erbů v radě 9 zl. a na správní korouhkově obecní dano bylo za 8 loket tabule (statinu, fidele látky) 16 zl.

Roku 1680 pořízen byl veliký nábytek do úřadoven a leccos bylo ten rok i po oba příští opravováno; roku 1682 zvlášť bylo střešy spravováno a 2 příkrývačů zapláceno 21 zl. 6 kr.

Roku 1683 dva tesaři na věži radniční pod bání hrot dělali, zač 5 zl. 42 kr. obdrželi, příkrývači báni s věže snali, že byli stožár od větrů sehnuty, zase ji postavili, obarvili, věž plechem a dole břídlíci pobili a za to 17 zl. přijali; při tom bylo vydáno za 3 kopy břídlíce 1 zl. 45 kr., za 2 kopy plechu pocinovaného 10 zl., kováři za práci na věži zapláceno 8 zl. 16 kr., za měděnou pokličku na báni dano 36 kr., a flánský za krabici (pro paměti, do bání dané) vyplaceno 30 kr.

Roku příštího (1684) zase dva tesaři ve věži pracovali na krově a pavlači v radnici spravovali po 20 dní — 19 zl. činil jejich účet —, truhlář pak udělal nový rám na obraz sv. Trojice do síně radní a obdržel za to 10 zl.; malíř, který jej pozlacoval, přijal 19 zl.

Roku 1685 koupili 4 lokte plátna červeného na praporec na věž radnice — dali za ně 48 kr. — a menší opravy byly uděny, jak se dalo takorke neustále.

Roku 1686 zedník zač na věži spravoval 9 dní (dostal 4 zl. 30 kr.), a do světnice radní koupil 12 1/2 lokte „tytky zelené“ na záclony ke dvěma oknům za 16 zl. 58 kr. 3 d. a k nim za 1 zl. 5 1/2 lokte tržních zelených hedvábných; krejčí od ušití a od předělání záclony ze starých k třetímu oknu dostal 1 zl. 30 kr.

Roku 1687 koupen byl do kaple nový ornát za 23 zl., ale kromě spravování střeš, ještě stálo 10 zl. 48 kr., nedalo se nic důležitějšího.

Roku 1689 dělán byl zlab na věž a okřídli a pokrývač za práci na věži obdržel 13 zl. 30 kr.; téhož roku zedník kašnu poddělával před rathousem a bylo mu zapláceno za tři dny 1 zl. 21 kr.

Roku 1690 malíř Jan Škutík vyvěšil všechny obrazy v radní světnici, všechno za 1 zl. platu; pak příkrývači střešy nad domem radním spravovali — obdrželi za práci 23 zl. 51 kr. —, zedník mazhaus vyhlídl a nové erby maloval příjív 6 zl., při tom za zlato, stříbro a olej bylo vynaloženo 9 zl. 56 kr.

Roku 1692 malíř od napravení obrazů do rady přijal 30 kr. a řezbář od udělení nového podstavce pod kruzích 1 zl.; záměčník od správní lisu, jímž se pečť měská tiskla, obdržel 1 zl. 30 kr.

Z počtu za rok 1694 zajímá, že bylo koupeno do kaple nové četní (evangelium sv. Jana) za 6 kr.; z jiných položek třeba připomenouti, že bylo dano *Matesovi Augemüllerovi*, tesaři, na dva tovaryše, kteří ve věži pod velkým zvon novou polštář kladli a podlahy spravovali, 13 zl. 30 kr.; že zedníci, již světnici radní cvekovali a čistili, 6 zl. vzali a že ocelový kolek byl pořízen pro servisy od rytec pečeti za 4 zl. 30 kr. Toho roku ještě uveden je v počtech velký peníz 289 zl. 39 kr., který byl vynaložen na novou kamennou kašnu před rathousem.

Roku 1695 Jan Škutík opět čistil obrazy v radní světnici — dostal za to 30 kr. —, krejčí předělával tytkové záclony do ní rovněž za 30 kr. a dán byl k správě mosazný svícen radní za 4 zl. 30 kr.; od p. radního Lopatského koupeny byly hodiny do rady za 12 zl.; řešatel za strúněnou mříž do okna obdržel 30 kr.

Roku 1696 bylo placeno zase za stavbu nové kašny před radnicí; zedníkům tovaryšům, kteří na základě jejím pracovali, podle cedulek zedníka *Jana Panetia*,* bylo zapláceno 28 zl. 27 kr. 3 d., nádeníkům od kopání základů a přidávání zedníkům bylo dano 18 zl. 8 kr., forman, jenž vozil do základů nové kašny kámen a písek, obdržel 6 zl. a za dva centnéře oleje ložené k napouštění sloupu a statue při nové kašně vydáno 30 zl. Toho roku příkrývači spravovali střešy nad domem radním a podle cedulek *Daniele Hrdličky* činil počet jejich 24 zl. 30 kr.

Roku 1697 zlatník spravoval stříbrné pero páni děst soudců, zač mu bylo dano 1 zl., pak kruzích stříbrný z rady vyvařoval a vyčistil za 2 zl. a zase napočteno nákladu na novou kamennou kašnu 164 zl. 20 kr.

Také roku příštího (1698) placeno bylo za práce této kašny; sochař *Balcar Matyáš Jágel* (Jäckel) dostal od díla sochařského** na sloupe a od tesaří malých statuí na kašně k 15 zl., roku minulého vyplaceným, ještě 20 zl.; mimo to kofláři bylo zapláceno za 4 měděné jazyky do lvích hlav na kašně 3 zl. a od jich letování dano 24 kr. Z jiných vydání možno uvést, že soustružníkovi za novou krabici na radní věžku pečť bylo zapláceno 1 zl., a od Zikmunda Václava Lopotského koupena byl

* O Janu Václ. Panetiovi viz J. Herain, Stará Praha (1900), 49. O jeho stavbě hradeb na Malé Straně viz Zprávy zemského archivu I. (1906), 175, rkp. 62 C, 18 a—b, o přestavbě kostela v Čes. Dubě Soupis (Šimák) XXXII, 12.

** Užil již archivář J. Herain ve svém článku o kašně v „*Architekt. Obzor*“ III, 39, tab. 51. O jáckelovi viz ještě Herain, Karlův most (1908), 48.

* Viz I.—III. v ročníku II., str. 35—8, IV.—V. v roč. III., str. 4—6.

** Rukopisy Archivu města Prahy č. 2290 až 2396.

*** Užil již autor ve svém letáku o Novoměstské radnici (1910), str. 2.

do rady obraz Zvěstování Panny Marie za 1 zl. 36 kr.; ještě řetěz za potažení starých obecních vláských bubnů novou kůží dostal 3 zl.; tesař od spravení pavlače v radnici 2 zl. 51 kr., a p. Štífler za železný lis pro pečet purkmistrovou 5 zl. Ze toho roku studnice se v rat-
hou sesula, mistr zedník Jan mladší Panetius za své tovaryše, kteří ji zase novou od kamene vystavěli a vyzdělali, přijal 91 zl. 57 kr.; ka-
meník Jan Burš udelal k ní novou kamennou ovroub a počítal za ní 3 zlaté.

Roku 1699 objasněno bylo 6^{1/2} lokte červeného sukna na nový ko-
berce do úřadovny šestipanské v radnici a zaplacen za něj 9 zl. 17 kr. 3 d.; za 38 loží tránní ke koberci bylo dáno 2 zl. 32 kr. a od
ušíti 45 kr. Toho roku také na věži bylo větší dílo vykonáno; přikryváč
obdržel od vytklínování natřené věže od vrchu až dolů 17 zl. 51 kr.
Taky hodiny byly spravovány a Janovi Dvořákovi, bečváři, a jedním
zámečnickým tovaryšem, kteří dvoje zapřáhli, „vytlakované“ hodiny
všecky veskrz rozebrali — od nich hodinář Jiří Štiglic 100 zl. žádal —
dáno 35 zl. a přidáno jim zpropitného 3 zl.; malíř Jan Škutík od po-
zelení měsíce při hodinách obdržel 1 zl. 15 kr., a přikryváč dostal od
stírání ručičky nebo indexu z orloje 30 kr. Z drobných prací možno
uvést, že přijal malíř od pozelení rámu nějakého obrazu 24 kr., že od
spravení stříbrné zlámané žlice do úřadu purkmistrského dáno 12 kr.,
a že menší účty měl zámeč.ník, sklenář i truhlář.

Roku 1700 byly porýženy nové záclony k oknům do radní světnice
— za 37 loket bílého plátna zaplacen 11 zl. 43 kr., za 48 střepeč 2 zl.
48 kr., za 37 loket velkých tránní 2 zl. 28 kr. a 83 lokte menších tránní
2 zl. 46 kr. —, do úřadu šestipanského koupeny nové hodiny za 17 zl.,
zedník Panetius přijal od opravy schodů a jiného díla 10 zl. 35 kr.,
kameník od vytesání dlaždic ze starých kamenných schodů na vydláždě-
ní obecní světnice obdržel 1 zl. 30 kr. Kameník Jan Urych vytesal
ze staré kámeny, která bývala před rathousem, kvádry, na věž radniční
je vytáhl a na ochozu osadil přes a podlé „nebezpečného kamen-
ného draka, jímž voda dolů padala“ (chrlič); účel jeho za to činil
10 zl. 48 kr., a zedníci při téže díle i jiná na radniční věži pracující
a chlami na ochozu i hláskným světnici dlaždic dostali za dílo 8 zl.
V ten čas byla vystavěna nová strážnice u radnice, když stará nedo-
stávala, a vedle toho, co bylo zaplacen za materiál, obdržel zedník
mladého Panetia od práce 33 zl. 35 kr. Velký náklad vyžádala si slavo-
nost a jirda na hrad pražský u příležitosti narození arciknížete Leo-
polda; byly opatřeny nové líraje, sukno červené bylo koupeno od
Abrahama Sekelése a Abrahama Dušenese. K osvětlení slavnost-
ního účinku byly z papíru pyramidy do věže i na radnici a také do
věže vodáry na Nových mlynech; od malování jich obdržel malíř Jan
Škutík 16 zl. 9 kr.; truhlář Šimonovi Nováčkovi bylo za práce za-
placeno při těch radovánkách na věži radniční i na vodárně 20 zl. Toho
roku činil náklad na radnici, jak se říkalo, celkem více než 970 zl.

Roku 1701 na kapli leccos bylo vynaloženo; koupeno sukno červené
na lavice, pozelen obraz P. Marie a tabernákl pomoděn, což zhotovil
J. Škutík za 3 zl. Poněvadž se jedna líce obecní stříbrná ztratila,
udelal zlatník novou a kteroas nalenoumu předal, vše za 4 zl. 9 kr.

Roku 1702 byly spravovány střechy — přikryváč Daniel Hrdlička
a čeledi podal účet 17 zl. 2 kr., a konváří Kašparovi Sedlovi dáno
bylo k přelíci obecní nádobí cinové, celkem 105 liber mas, a z nichž udelal
12 tučtů nových mis o váze 12^{1/2} lb., obdržel za práci i přidány
cin 14 zl. 18 kr.; na ty misy vytlačen byl obecní kolek a vyryty letopočty.

Roku příštího (1703) dostal kameník František Lejsk za spodní
stupeň ke kašně před radnici 54 zl. a zedník Panetius za účast při tom
5 zl. 2 kr. Tehdy také bečvář Jan Dvořák spravil věžní hodiny a ru-
čičku zlámanou; zaplatil jemu a přikryváči, který dělal ležení, úhrnem
3 zl. 40 kr.

Roku 1704 byla koupena kniha práva městského k úřadu purkmi-
strskému za 6 zl. a upravována světnice úřadu šestipanského i radni

ční; koupili 22 lokte sukna humpoleckého zeleného na potažení lavic za
8 zl. 4 kr. a 21 loket plátna zeleného sprostého na záclony za 2 zl. 6 kr.
do úřadu šestipanského a za 24 lokte sukna červeného na potažení
sosi v radní světnici dáno 29 zl. 45 kr. Truhlář, pak v kanceláři podle
stěn veskrze „stolice pro skriptu“ dělal a za to 7 zl. 12 kr. obdržel.

Roku 1705 porýženy byly podobizny osmí Josefa a krále Karla;
stály 10 zl. a Škutikovi za pozicení rámků k nim bylo zaplacen 30 kr.
Tesař pak toho roku v radnici pavlače spravoval a nad nimi násměky
pro přistěhávající přístřeží urobil za 35 zl. 17 kr., a přikryváč byl
orlojem, jenž od přiblížení k hodinám od natahování bral rotné
26 zl.; každoročně bylo také potřeba na něm různých opatření a oprav.
Toho roku provaz nový 120 loket dělký k závaži hodin byl porýž
a provazník Tomáš Zemanovi zaplacen za něj 9 zl.

Roku 1707 dva koberec na stoly v kanceláři pořídili koupivše na ně
18 loket ledeckého nebo humpoleckého sukna za 6 zl. 36 kr. a dříve
krejčímu od ušíti 1 zl. 20 kr. Zajímavé ještě, že byl koupen do radního
místa balsám na rány z apatyky svatováclavské za 6 zl. a že objasněna
kniha „Obnovení zřízení zemské“ (německé) do rady, za niž zaplacen 15
zlatých.

Roku 1708 od prohloubení a vyrytí kolka k úřadu purkmistrskému
dal 51 kr., koupili na nový koberec na mazhaz u přikrytí šranku, když
obec pohromadě byla — stál přes 12 zl. —, dal prohloubiti menší
pečet úřadu šestipanského (za 45 kr.), koupeno 10 loket červeného
kartusu (?) na novou záclonu k nové polici do úřadu šestipanského pro
obecní počty za 2 zl., porýženy 3 papírové obrazy do úřadu šestipanského
za 30 kr. a bylo také leccos stavěno; zedníkům, mistr Špačka
tovaryšům, od zhoření a za stavě vzhledu stavení nového komínu, pak
od děláni nového pilfe, uchycení nebezpečného komínu při velké ku-
chyni a udelání nového pokojíčku pro pány komisaře bylo zaplacen 120
zl. 44 kr. 3 d. a tesařům, tovaryšům Jana Langy, kteří udelali krov
nad tím pokojíčkem, dáno 48 zl. 10 kr. Mimo to obdržel kameník Frant.
Lejsk za dílo 20 zl. 26 kr. 4 d., a za 32 fur štukových a 58 fur drob-
ného kamene bělohorského vydáno 42 zl. 6 kr. vedle jiného všelikého
nákladu.

V roce 1709 spravovaly byly střechy nejvíce proti domu „U Helmhá-
“ — přikryváči měli účet 15 zl. 42 kr. —, a Martin Špaček, mistr ze-
dnický, od děláni na 12 stáhů říms na zdi v téže straně radnice dostal
88 zl. 58 kr.; lektorou práci vykonal také tesař Hans Lang. Z jiných
nákladů budíž uvedeno, že malíř Herolt obnovil na věži na pavlači
u hláskného tabulí starého nápisu — dáno mu 45 kr. — a že hodinář
spravil visuté hodiny v radě za 8 zl. Leopold Hrdlička spravil váhy při
velkém cymbálu ve věži, vyzdělil výše palice a výše navařil, za 2 zl.
vzal, a bečvář Jan Dvořák, jenž podle všeho hodinám dobře rozuměl,
obdržel 10 zl. od jich spravení.

Roku příštího (1710) kaple radniční byla vybiřena k renovaci rady
městské a v radnici konány různé práce. Nový žlab mezi střechy byl
položen, v podkrovi prkenné podlahy udelány, dlaždic Karel Troustl
postavil 6 sloupů na ulici podle věže a okolo nich i před radnicí kame-
nem vydláždil, a také radní světnice byla upravena zedníkem, kameni-
kem i truhlářem. Toho roku rychtář městskému knihu ku právu, které
si opatřil, 6 zl. bylo zaplacen, nový stolek do rady byl pořízen a ko-
bercem opatřen a kameník závaží udelal k hodinám za 45 zl. 48 kr.

Roku 1711 byly zase střechy opraveny, 105 obecních kryvů bylo
vyčištěno a k nim řemeny i pásy dány — stálo to přes 68 zl. —
a placeno porýženo všelikým řemeslníkům za práci drobnější.

Roku 1713 dvě pečeti městské byly p. Ulem vyloubeny za 2 zl.
a r. 1715 prohloubena třetí.

Roku 1718 na pulpitu pana purkmistra koupeno 4^{1/2} lokte axamitu
barvy karmasinové za 23 zl. 45 kr. a k němu opatřeno 6 lotů stříbrných
tránní za 9 zl. a hedvábných karmasinových tránní za 2 zl. 30 kr.; ko-
berce ušíti žid za 1 zl. 30 kr. (Příště dokončení.) V. Vojtěšek.

* Syn Jana Václava. (Srov. Herán ibid. 49.)

Z LITERATURY.

Odevta. Ve 3. sv. „Časopisu musea král. čes.“, roč. 1912 referuje od-
mitavě Ant. Dolenský, asistent mus. knihovny, o mé knize „Staré plány
pražské“. Nemusí být odpovědí na jeho snůšku nesprávnosti a oprav-
dového klamání čtenářstva, již vzhledem k vědecké kvalifikaci p. refe-
rentové, ale chci ukázat na způsob, jakým on a jeho ochránce, prof. dr.
Cenek Zíbrt, bibliotékař Musea král. českého a redaktor mus. časopisu,
vystupují proti těm, kdož nejdu s nimi.

Podjal jsem se soupisu starých plánů pražských do r. 1815, abych
opatřil sobě i jiným přehled kartografického materiálu jako podklad
pro studium starého místopisu pražského; to stanovisko je jasné patrné
z mé knihy. Nemohl jsem mít při plánoch zájem o jiné, nežli o jejich obsah.
Ale p. Dolenský zaměřen účel mé práce ukazuje, že můj soupis nemá ceny
pro studium grafické stránky plánů.

Ani slovem se nezmínil, jak jsem v ní dostal svému stanovisku, aby
nemusil upozornit, že jsem pečlivě, zejména u plánů kreslených, určoval
důvody jejich pořízení, dobu vzniku i původu — poukazuje např. k plánům
Starého a Židovského města, při nichž se mi zdálo datování a vy-
stížení souvislosti a příčinnými okolnostmi bez všeho materiálu přímého

— aby nemusil upozornit na hojně poznámky a nové zprávy, jež jsem
pracně vynesl z materiálu archivního, a nemusil přiznati, že jsem podal
výsledky mnohé a důležité.

Chtěje ukázat na věcné nedostatky mé knihy, nemohl už referent pře-
stati na pouhém zamčování a nedoložené negaci, musí podati důkazy.
Pro větší dojem zajistil se výroky „citace jsou často neúplné a povrchní
provedeny“, „často pak novější literatura v poznámkách chybí“, i „po-
známky životopisné nejsou vědecky správně zpracovány“, ale přes
všechno usilí mohl vytknouti pouze málo: že jsem nerozepsal initály
„M. Z.“ na Topografií Merianově, že jsem neměl asi příručku Eckhard-
tovy ani v ruce a nevím o lepší knize Schuchardově, že jsem měl vedle
článku Schottkyho o pohledech pražských uvést článek Harlašov „Praha
v obrazech“, že netřel jsem ze Zíbrtova Bibliografie a že s Janu Ber-
kovi — to je vrchol mé povrchnosti! — pravím, že zemřel na poč. let
30. stol. 19. a uvádím ho mezi živými podle „Schematismus fur das
Königreich Böhmen“ na r. 1837. (Proč p. referent mluví o Schönfeldském
Schematismu, když je od r. 1801 vydávala Král. čes. společnost nauk?)
Mimo to není referent spokojen s výběrem a způsobem reprodukci.

Vyvrátím lehké všechno, co sázel referent chybějeho v má knižce a k tomu si pomáhá, jak se dalo (je pro něho a pobouření, že měl velkou štěstí plnou popsaných po ruce v knihovně zemského muzea). Znechť „M. Z.“ zůstali jsem příčiny vysvětlovací uvidíte v pozemské titul knihy, v níž plně v textu popsaný je ražedín, a možná jsem předpokládá, že si bude rozumět, kdo se bude Merinovým plásem více obírat — proto jsem uvedl má známého přítele Eckerhardta pro první orientaci; namísto jsem povinnost vydávající literaturu o Merinovi do uplatit a snad určovat její kvalitu. — Článek Husarova jsem neuvěřil, neboť nejedná o pohledných pražských větech, nýbrž o sbírací pohledů městského muzea; když by se měl Husar věnovat, tedy spíše by to muslo být jeho „Stará Praha“ (1911) str. 95, měli sáze v r. 1898 — a tak se dá očekávat, že pojednání Schottkyho zůstává jediným. Zbývá Bibliografie jsem uval pro kontrolu svých vědomostí, ale nepochybně jsem v ní nenašel pro dějiny kartografie pražské; o kartografii Čech zmíním jsem se jen v poznámce a citoval jsem nejmodernější práci o ní, kde je celý příslušná literatura a proti ní má Zbítova Bibliografie více o několika bezcenných feuilletonů.*

Co se stalo při Berkovi, je zřejmě nedopatření, které se mnohdy udá a zůstane nepovšimnutím i při některých korekturách. Ale pak referent loyálně uznává, že jsem chtěl napravit na konci let 30. a nepochopí, že v tom zjevně (nemohl jsem přece k vůli jedné osobě s obor, jenž mi je cizí, podniknouti dlouhé pátrání, k němuž i odborník těžko dochází) — je pokrok proti Ottovu Slovaku, kde je datum úmrtí r. 1815. Ale nejméně jsem jsem výtku, čištěně příloham. Kdyby byl p. referent jen přečetl moji knihu, poznal by, že až na dvě přílohy ke všem ostatním bylo z úspory zcela dle výpůjček z publikací jiných.

Zbývá ještě výtku, že jsem ve své soupis pjal jen veřejně přístupné plány pražské, až jsem měl prostudovat „všecké“ (urozovky jsou referáty) archivy a knihovny pražské i shirky soukromé. Pro první výtku dovokám se ku podivu referent mého tuzemce. Například jsem na veřejně přístupných plánech, hledal jsem i v rukopisech archivu městského i listinách a přinesl jsem řadu krasl dosud neznámých. A nejen z tohoto archivu, nýbrž i z městského muzea, z knihovny muzea

*Nevzpomínám jsem si také z důvodu, že je mi dobře známa její nepolepšitelná (Bude-li jsem, posloužím pro to řadu zajímavých dokladů z doby husácké, na něž dosud nebylo nikde upozorněno.)

zemského, z knihovny kláštera Strahovského, z archivu městodržitelského a ze soukromé shirky kosov. J. Hermana pořídit jsem svůj soupis. Co jsem mohl ještě poslat, když podle svých katalogů nepodávaly mi- níchu jako umělecko-průmyslové muzeum a jako soukromé shirky Ko- manov. Co mi jsem hledal v archivu městodržitelském, odkud mám jediný kus, známý z jubilejní výstavy 1891, když je uzavřen na deset zámků? Vyděl jsem, že jsem vyterpal shirky přístupných útvarů, muse spolehlá na ochotu jejich údržby, udělal jsem dost, abych dal po- čátek a popud k další práci.

Takovým způsobem vystupuje p. Dolenský pod ochranou prof. dr. Č. Zbítova proslulým jen nepohodlným. Osudem byl jsem razen také mezi už — Volná Myšlenka přinesla denunciační referát o jiné mé práci pod značkou „—“ (neposlal mu snad p. A. Dolenský?), ale redakce její dale- ní dodatečně zadostučinění — a tak jsem ne také stal předmětem jej- jích pozornosti. Nezdědí jim ani na tom, že nepravda jejich může být osvědčena, dostati jim, že jednou v „Bibliografii“ vedle práce šlověka jm. nepohodlného bude zahrnována jejich referát jako vážný hlas kritiky. A kam až došli ve své slově učitel a jediný jeho žák, ukazuje nejtě- jalový výpad Zbítova pod čarou referátu Dolenského proti dr. Z. Wirthovi*. Nejméně jsem, že se při tom počínal krytí stavou musejní a zneužívali muzea zemského i jeho orgána, jenž upadá jsa přepřávan výsledky mnohospasného Zbítova, jenž pro svoje pomařské parafraze pra- mení a výpisy v knih starých i nových hlídá obdoby po všech možných i nemožných časopisech, až přebývá své profesorské učenosti ukládá (ve Vojenském kalendáři na r. 1912 viz str. 121, C. Zbít. Tahák). Když by se divil, že v knize o plánech pražských dluží za pomoc těm dvěma pánům, dr. Zbítovi a A. Dolenskému, ten šel na vysvětlo- vání: Jako úředník knihovny zemského muzea vydal mi plány podle katalogů a podle signatur, jež jsem znal, a zapůjčil do archivu měst- ského k studiu; považoval jsem za společenskou služnost, třebaš se mi daly potom obě, abych jim se to poděkoval. Někdy se služnost stane zvroutou a tomu, kdo ji pronajímá.

Dr. Václav Vojtěšek.

*Doporučuji prof. Zbítovi studium Gebauerovy skladby, aby roz- uměl dobře české věšt a odpovídal na jeho přeháňanost; jen: si ta- mcišes! Podkurující kritici napíši; ty se najdou jen v „Čas. Lidu“ a v „Musejniku“, kde je každý obdržel a spolu přispíval velkán- ným mačem. Jméno jejího podporovatele, ukazuje fakt, že část výtek Dolenského Vojtěškovi je vzata z ní, ale v jiném smyslu. Z. W.

ZPRÁVY Z KLUBU.

PRŮVODCE PRAHOU, připravovaný Klubem v českém i v několika cizojazyčných vydáních a suhwenovaný státem i obci pražskou, pokročil již k tisku textu i ilustrací a proto můžeme zde o něm referovat podrobně- ji. Program a rozsah textu a výběr ilustrací jsou dílem redakční kom- ise, její práce od podzimu r. 1910 skládá se z mag. redy Boháčka, dra K. Gutha, arch. P. Janáka, dra L. Jeřábka, dra V. V. Štecha, dra Jos. Suty a dr. Z. Wirtha. Redaktorem knihy je dr. Z. Wirth, úpravu typografickou Hdi Fr. Kysela, štolky a fotografie dedal zavedl J. Stencová, sazbu a tisk provádí *Dělnická tiskárna* v Praze. Kniha je rozpočtena na 20 archů textu (ia 8") [mimo průvodce] a asi 70 ilustrací na jedno- straných tabulkách.

Text knihy je rozdělen na řadu kapitol o historii a umění Prahy a na vlastního průvodce (titulář) po městě, který bude možno pro pohodlí a knihy vyjmouti. Po úvodu, situujícím prameny, literaturu a ikonografii pražskou (dr. V. Vojtěšek a Z. Wirth) zabývá knihu i. kapitola Praha esput regni (dr. V. Chaloupka), jež podává lapidární ryby historické obraz Prahy až do přítomnosti, značí se bez zbytečných detailů vystih- noucí smysl každé doby a umístí historii Prahy nejen v rámci českých, ale i všeobecných dějin. Vlastnímu uměleckému vývoji v Praze — ovšem se stálém kontaktu a uměním v zemi — jsou věnovány kapitoly II. až VI. Postup je od výkladu o půdoryse panoramatu Prahy (P. Janák) k chrono- logickému nástupu stylových období, při čemž pro lepší přehlednost od- dělen od kapitoly Středověk (dr. K. Guth) Hrad a Hradčany (K. Guth), aby vynikla zvláštní dělostroj královského hradu a chrámu sv. Víta. Ostatní směřuje pod hesla Novověk (dr. Z. Wirth) a XIX. století (dr. V. V. Štecha). V této době, kdy vedle umění vytvářelo i budova, divadlo a literatura v Praze staví se neodlučitelou složkou kultury národní, bylo třeba přidati přehledy o české hudbě (dr. Z. Nejedlý) i české lite- ratuře a scéně (dr. A. Novák). Jako doplňky vývojevoho přehledu uvje- vá se nezbytnými kapitoly o zahrádkách, parkech a hřbitovech (Z. Wirth), o muzeích a sbírkách (dr. K. Chotek a Z. Wirth) a o obrazárnách praž- ských (dr. A. Matějček). Průvodce po Praze zpracoval Josef Hofman, částečně na podkladě starší práce (tiskem nevydané) J. Entera a dra L. Jeřábka.

Ilustrační část, omezená na zinkografii podle fotografií a tisková bi- tenem na tonový papír bez lesku, přibíhá k textu, zahrnuje celkové, panoramatické pohledy, pak typická náměstí a ulice, potom hlavní repre- sentanty archi., včetně středověkého, renesančního, barokního, rokokov- ého a empírového, ukázky z umění 19. století, ze zahrad a hřbitovů a konečně několik děl malířských a plastických. Volně vzájemně ukázky typické, nové postavy a za základ vzat *dvěři* stav města, pokud se v něm ještě drobný stáří Prahy zachovalo. Do textu pošto několik detailních plánek městských partií a budov a na konec knihy přidán podobný plán všech štvrtí a předměstí pražských z rozvržením cesty, navrhované Přírodou (arch. A. Kubíček).

Příklad knihy do němečtiny provedl dr. F. X. Harlas, do francouzštiny prof. dr. H. Jelinek a K. Pichon.

Z. W.

NOVÍ ČLENŮVE KLUBU. V červnu přistoupil činný člen p. JUDr. Václav Salák v Praze.

ZPRAVA KNIHOVNÍKŮ. Do knihovny přibýlo od 15. května t. s. dsem: Dr. Wirth, Kutná Hora. Město a jeho umění. 91 fotografie architekt., plastik a malob. (Praha. Nová Edice. 1912) (Dar autora.)

ZPRAVA ARCHIVÁŘŮ. Do archivu zakoupeny v květnu a červnu od p. Zikm. Reada obrazy starších desk fotografických a pohledy na Prahu z let 1860—1890. a zahrnuty všechny snímky, požičované pro Věstník (Praha mize) i jako pomůcky pro jednání v Klubu.

ZPRAVA POŘADATELŮ. Jako zakončují letošní letní seisony vycházové uspořádané výlet do zámků a kostelů v Mníškovu a na Skalce na částenství 19 osob a výkladu dra K. Gutha. V zámku byli členové velmi výklně přijati p. baronem a pi. baronkou Kastyornými. Program pod- zinného výletu vycházel po Praze i do okolí bude oznámen v zář. *Dě.*

Z REDAKCE. Fotografie k obr. č. 54, zapůjčil člen Klubu p. revident R. Lustig, fotografie a plán prací konzerváčních na Kozím hradě (obr. č. 55.—60.) pp. prof. konzervátor K. Thierm. R. Křiva, fotografie parku v Hradci Králové arch. A. Kubíček.

Odpovědný redaktor Dr. Wirth, 242-II.; redakční radce K. Guth, B. Hübschmann, P. Janák, Fr. Thör. — „Za Starou Prahu“ vychází jednou za měsíc. Otiskování článků i vyobrazení jeat dovoleno, udání pramen. Štolky se počítají k otiskům (6 hal. za čtvereční centimetre). — Vydává Klub Za Starou Prahu, Praha L., u Vojvodů. — Reklamční lhůta 4 neděle. Reklamacce se neakceptují. — Tiskem *Dělnické tiskárny* v Praze II., Myslkova ulice. — Štolky z graf. závodu J. Stencova v Praze I., Salvátorská.

ZA STAROU PRAHU: VĚSTNÍK KLUBU ZA STAROU PRAHU

ROČNÍK III.

V PRAZE, DNE 9. SRPNA 1912.

ČÍSLO 7.

ADAPTACE DOMU „U ZLATÉHO SLUNCE“ NA POŘÍČÍ.

Obr. 63. Průčelí domu „U zlatého slunce“.

Obr. 64. Nádvoří s pavlačkami v domě „U zlatého slunce“.

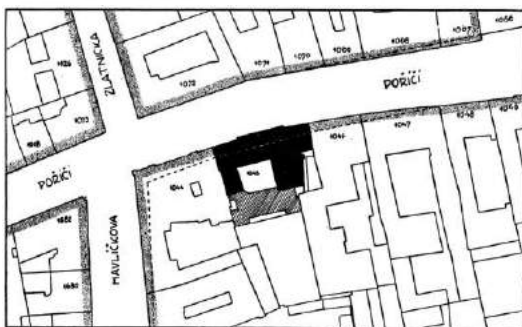
K význačným ukázkám pražské architektury posledního desetiletí XVIII. století náleží dům čp. 1045-II. na Poříčí, zvaný „U zlatého slunce“. Průčelní čára domu, poněkud vypouklá, sprostředkuje nenápadné zahnutí Poříčské třídy. Fačáda jeho (obr. 63.), časově příbuzná fačádě paláce Příchofských na Příkopě (nyn. něm. kasino), je dělena vertikálně; první patro vyznačeno nadokenními římsami jako patro hlavní; risalit nese attiku ukončenou sochami a vázami, z části již poškozenými. Uprostřed vyvinut je štít s domovním znamením — zlatým sluncem, jehož paprsky vyplňují celou trojúhelníkovou plochu štítu. Vedle toho zdobí prejzovou střechu dva bohatě vyvinuté vikýře. Zajímavý jest i jeho dvůr se zděnými pavlačkami na jižní a

žel asi za Jana Peterky, připomínaného roku 1782. Laskavostí nynějšího majetníka, p. městského rady Lva Peterky, v jehož rodě se tedy dům již přes sto let drží, stává se dům „U zlatého slunce“ zároveň dobrou ukázkou, jak může býti starý dům bez podstatné změny vnější a bez poškození rázu ulice přizpůsoben moderním potřebám a zároveň poskytovat výnos větší, než dával před adaptací.

K žádosti pana majetníka* opatřila technická komise Klubu náčrtky na adaptaci a částečnou přestavbu domu (viz obr. 66.—68.). Podle tohoto návrhu ponechává se dvoupatrový dům při ulici a levé nádvorní křídlo bez vnějších změn, pravé křídlo a příčný nádvorní trakt určují se ke zboření a zastavění novým domem.

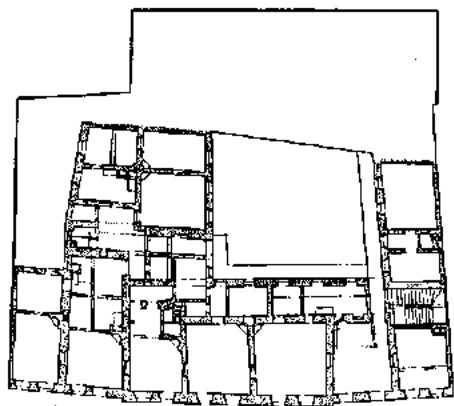
Hlavní a pronikavou změnou dispoice jest přeložení schodiště: staré schodiště — umístěné v tmavém koutě a neschůdné, se zrušuje a prostor jeho proměňuje se částečně v předstí, částečně připojuje se k sousednímu pokoji, jenž tím získává na hloubce. Za to zakládá se nové, světlé, kamenné schodiště asi uprostřed budovy, čímž stane se většina bytů přístupna přímo z uzavřené podesty a odstraňuje se skorem úplně potřeba pavlačí jako společných

* Za příspěví člena Klubu, p. arch. Fr. Kavalíra.

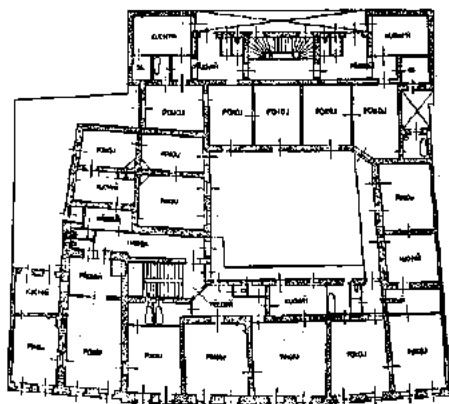

Obr. 65. Situace domu čp. 1045-II. na Poříčí. Regulační čára řezá pozemek o celou polovinu průčelního traktu. Adaptace domu tomu na dlouho zabrání.

Dům sloučil v sobě v XVIII. století pět domovních parcel, z nichž byly tři obráceny do ulice na Florenci; tento fakt, v barokní době dosti častý, vysvětluje délku a zalomenou čáru průčelí. Rada majitelů jeho je dlouhá a bylo by zbytečno je vypočítávat. V XVII. stol. byl zván dům podle majitele „U Ramšů“. Nynější tvar slohový (mimo některé úpravy na fačádě a zejména uvnitř) obdr-

Obr. 66. Půdorys I. patra. Starý dům s původním rozdělením místností a komunikací po pavlači.

Obr. 67. Půdorys I. patra. Navržená adaptace starého traktu a rozdělení místností v navržené novostavbě ve dvoře.

komunikací. Mimo to upravují se některé místnosti a komunikace mezi nimi probouráním příček, prorážením nebo zadrživáním dveřních otvorů a zřizováním příček nových, skoro vesměs Rabitzových. Tak vznikají zejména vedlejší místnosti, modernímu bytu nezbytné. Zavádí se elektrické osvětlení, nová kanalizace a přítok užitkové vody na potřebná místa, zřizují se nové sporáky a kamna, opravují se okna, dveře a podlahy. Pokoje k ulici jsou jako většina barokních pokojů dosti prostorné, všechny přes 4 m. široké a dvounokenní, některé pak jsou při adaptaci ještě zvětšeny, zejména do hloubky.

Celkem upravují se v každém patře tři byty o 3 pokojích a 1 byt o dvou pokojích s úplným příslušenstvím: kuchyň, samostatná předstí, špiže, closet, skoro ve všech i koupelna.

V přízemí — jednak zrušením starého schodiště, jednak přeložením průjezdu do užší místnosti směrem ke středu průčelí — získává se na ploše krámků, jež i jinak úpravou výkladců, vybouráním příček a připojením drobných místností, za nimi ležících, se zvětšují a získávají na ceně.

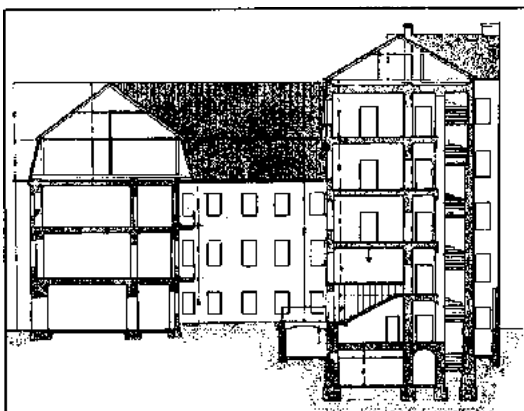
Tak by byla zachována hlavní dvoupatrová budova při ulici i s oběma křídly. Příčný trakt ve dvoře určuje se ke zboření a na jeho místě projektuje se nový dům o 2 patrech, podkrovní a souterrainu, obsahující v každém patře jeden třípokojový a jeden dvoupokojový byt s úplným příslušenstvím. V přízemí a v souterrainu projektují se dílny, jichž právě v té-

to části města jeví se povážlivý nedostatek. Při tom přihlíženo k tomu, aby střechy staré a nové části spolu se organicky spojovaly i aby rozměry starého dvora příliš se nezmenshovaly.

Při opatření všech nutných oprav vyžadovala by adaptace přední budovy nákladu asi 36.000 K, stavba nového domu ve dvoře as 94.000 K, celkem náklad stavební as 130.000 K. Hrubý příjem z adaptovaného domu starého možno odhadnouti na 27.500 K, z nádvorní novostavby as 11.500 K, dohromady as 39.000 K ročně, neboli 30%, stavebního nákladu, pokud se nepočítá cena starého domu. Při zboření domu celého a zastavění jeho plochy oběma řadovými domy po 18 m. v průčelí podle regulační čáry dosáhlo by se nákladem asi 320.000 K hrubého příjmu as 48.000 K ročně (za stejných cen jako v návrhu klubovním) neboli 15%, stavebního nákladu.

Z toho tedy vyplývá jasně, že možno nákladem nesrovnale menším při zachování starého domu dosíci výnosu poměrně dvojnásobného, a že vždy stojí za úvahy, není-li lépe pro majetníka krásného domu starého dáti přednost adaptaci před překotným bouráním.

Pro náš boj o krásnou Prahu má však ponechání starého domu ještě další význam: jeho adaptaci oddálí se na dlouho — snad až do doby, jež bude mítí jemnější citění — uskutečnění nové regulační čáry, jež šablonovitě rozšiřuje ústí ulice na řízovance, ale při tom ničí nádhernou starou křivku uliční. —

Obr. 68. Řez starým, zachovaným traktem uličním a navrženou novostavbou ve dvoře.

Obr. 69. Pohled Plzeňskou ulicí k bráně.

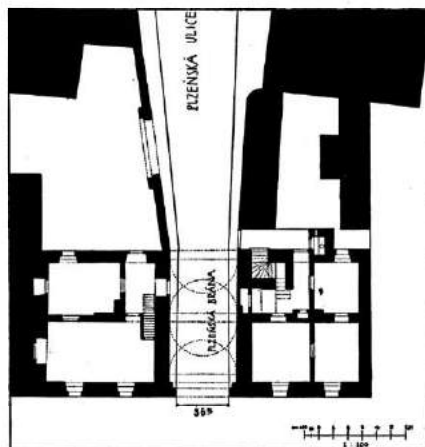
Obr. 70. Zevnější průčelí brány.

PRO ZÁCHRANU PLZEŇSKÉ BRÁNY V ROKYCANECH.

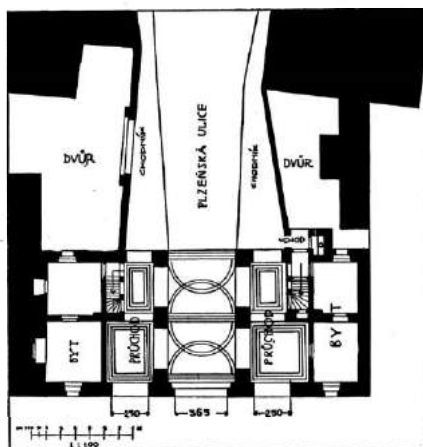
Zlo se vrací. Před několika roky přímluva konservátorova a výzvy korporací i jednotlivců zabránily zničení poslední brány rokycanské, zavírající ulici Plzeňskou, a letos jde znovu zpráva krajinskými listy, že komunikační důvody — naši dobou na posvátné a rozhodující povýšené — naléhají na odstranění brány. Letos přidružil se k tomu zahánějící rys kulturní nevyspělosti: brány nehájí již ani ti, jimž skoro oficiálně přísluší pečovat o osud památek histo-

rických ve svém městě a chladně usuzují o neodvratné její zkáze. Je zdánlivě nepochopitelný tento úkaz a přece souvisí těsně s utkvělým romantickým názorem na cenu památek, jenž dosud není vykořeněn ani z mladší generace a jenž znevažuje produkty časově mladších kultur ve prospěch starších, zejména středověkých.

Jestliže je Plzeňská brána znovu ohrožena, nemožno nerozpoznati, že vedle hlavního uváděného důvodu, nalé-

Obr. 71. Půdorys brány plzeňské v Rokycanech. Dnešní stav (jediný průjezd).

Obr. 72. Navržená úprava brány s postranními branami pro pěši, bez újmy zevnějšího vzhledu a charakteru památky.

hájícího na uvolnění komunikace, jest asi zejména i druhý, snad nepřiznaný a nevyslovovaný důvod: malé minulé o krásě zevnějšku a umělecké ceně brány. Její zevnějšek a její dobový charakter jest stále asi sledován méně cenným a významným, i když (ačbo spíše právě když) se podařilo snad nyní již upevnit a zvýšit cenění bran a opevnění z ohledu na celek města. Neboť docílené zde porozumění a uznávání bude spíše věnováno věžovitým typům bran z XIII., XIV. a XV. st., protože jich souvislost s obrazem města jest pro jejich výšku nejnápadnější a obrátily k sobě i jako objekty poměrně stavebně význačnější více sympatií. Plzeňská brána v Rokycanech však, protože vzešla z doby, kdy válečnictví bralo se již jinými směry a užívalo jiných prostředků, musí vyhlížeti — je-li porovnávána s kteroukoliv z věžovitých (středověkých) nebo výstavných (raně renesančních) bran, které jsou pokládány neprávem za jediné cenné typy bran — nepatrně a skromně. Podle později platných zásad a prostředků válečnictví (v XVII. a XVIII. st.) byla brána jen jakousi vystavěnou částí hradeb a jakýmsi jejich uzavřením; její nevynikání nad okolí a nad hradby samé bylo právě podstatnou a požadovanou vlastností. Plzeňská brána v Rokycanech je pak dokonce již nejposlednějším tvarem brány, kdy všechen někdejší obranný účel poklesl až jen k pouhému účelu bezpečnostního a celního uzavírání vchodu do města.

Spravedlivý a vyrovnaný názor na ochranu památek nemůže činitli mezi těmito typy rozdílu v cenění; jsou všechny památkami kulturněhistorickými a částmi celkového obrazu a zařízení města; a vždy jsou vzhledem svým tak s ním srostlé, že jsou jeho estetickou částí a doplňkem, který nemůže býti postrádan.

Celý vzhled Rokycan proměnil se během století a z města původem středověkého přerodila se barokní osada, z níž na první pohled je již těžko vytušiti původní formu. Velký kostel děkanský nabyl podoby barokní přes svůj zachovaný gotický půdorys, domy přestavbami a regulacemi vyrovnaly své fačády a převlékly své stylové roucho a také pozdně gotická brána Saská, bohužel již r. 1900 zbořená, nabyla mladšího rázu ve střechě a římsě. Do tohoto barokního a zbarokovaného města zapadají i všechny novostavby fortifikační z XVIII. století přirozeně a nenuceně.

Obr. 73. Návrh úpravy zevnějšího průčelí brány s postranními brankami.

Kde je vůbec důvod pokládati bránu Plzeňskou, vystavěnou — podle chronogramu v jejím výšce — roku 1723, v roce korunovace Karla VI. a Alžběty českou korunou v Praze, za méně cennou, když starších, stylově čistých památek v městě (mimo zajímavý renesanční hřbitovní kostelík) — není?

Kde je příčina podeceňování barokní formy její, když se s nimi — a jen s nimi — setkáváme v Rokycanech na každém kroku a když si v těchto formách město postavilo ještě nedávno budovu střední školy?

V našem případě jest však vedle obou uvedených důvodů (kulturněhistorického a estetického) závažný také praktický moment, že brána jest z části obývána; je tedy objektem nikoli ladem a mrtvě ležícím, nýbrž živým, který svoje bytí aspoň z části vyvažuje jakýmsi užitekem; vedle toho pak jest brána tak do situace a okolí vklíněna, že jejím zbořením vznikla by rozsáhlá jizva, která by se nedala snadno upravit.

Vše toto navádí k nutnosti, aby brána zůstala zachována a Klub podává k tomu skizzu, jejíž detailní propočty byly by věci domácích faktorů a odviselo od lokálních podmínek.

Vnitřní rozvržení brány je velmi příznivé a snaze rozšířit průchod branou téměř samo se nabízí. Po obou stranách průjezdu jsou totiž prostory, jež by byly od nynějška bytí bez postrádání snadno oddělitelná a změnitelná — vybouráním patřičných otvorů — v pohodlné průchody pro pěší; střední, starý průjezd zůstal by tedy vzbě vyhrazen a poměry bezpečnostní mohly by býti velmi zlepšeny, kdyby i mezi tímto a novými průchody byly probourány otvory, které by zde osvětlení a přehled vyrovnaly. Brána stala by se naopak zase architektonisovaným celkem, který by i zevně (proveden úměrně k staré architektuře její) mohl nabýti úplné jednotnosti.

Úprava tato vyžádala by si ovšem i některé změny v ulici Plzeňské, kde by bylo třeba jednak přeložení plotu, jednak zboření malých nádvorních stavení, avšak situaci půdorysně (ústění ke bráně) dostalo by se opět logické a prostorové formy. Byty v prvním patře brány mohly by zůstat dále používány; bylo by třeba pro ně jen přeložiti schodiště k nim nyní vedoucí.

P. Janák.

ZÁSADY OCHRANY PAMÁTEK A VEŘEJNÉ ESTHETIKY*

IV. SPRÁVNÁ KONSERVACE ZŘÍCENIN.

(Dokončení.)

Po vykácení několika jen stromů, jež pracím konservačním vadily, stojíce buď na samých hradbách, buď v příkopě, přistoupilo se k vlastnímu zabezpečení zdi; na tento úkol omezila se celá akce, poněvadž z Kozího zbyly jen mohutné zdi, až 2 m. silné, zasypané 500 let hromadou země a kamene.** Postup práce byl odvěze, v níž zatím ponechán vchod, r. 1886 upravený, a paláce k západu, pak k východu (hradba s brankou), na to k severnímu sklepení se scho-

dištěm (klenutí nad ním zřítlo se 1901), odtud podél hradby ke studni, jež řádně vyčištěna až letos.

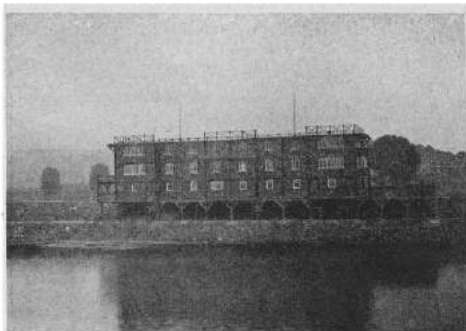
Zdi jsou z lomového kamene, většinou na vápennou maltu, někde i na hlinu. Zůstaly přesně v původní své poloze, neboť rozvalením svrchních částí zdi a vrchní bývalé stavby nahromadilo se kolem nich tolik hlíny a kamene, že uklínaly spodek zdi nerozborně; jiným způsobem sotva by se bylo zdívo udrželo, neboť vápenná malta byla již tak značně vyžlá, že zdívo vši spojitosti pozbylo, a kde se ještě udrželo ve výborném stavu, bylo vyzděno na hlinu. Bylo třeba

*Viz Věstník I, 25., II., 42, III., 17 a 42.

**Mimo dlaždice bylo nalezeno jen málo tesaných kvádrů a ostění.

Obr. 74. Nepříznivý dojem nové spolkové budovy Yacht-Klubu při pohledu po vodě k Vyšehradu.

Obr. 75. Nová spolková budova Yacht-Klubu, architektonicky podprůměrné kvality.

značné opatrnosti při odkopávání a odbírání materiálu, aby se zdi nerozpadly. Po částech byl materiál vybrán až na skálu, na níž byl hrad založen. Skála byla však na povrchu tak zvětřalá, že bylo nutno vrchní vrstvu odstranit a zdi nejdříve podchycovati podezdívkou, aby se nezřítily.

Po tomto zabezpečení, k němuž byl brán kámen z vyvezeného materiálu, byl opraven nejprve vnitřní líc zdi, bez výjimky všude velmi dobře zachovaný, což svědčí také pro to, že byl hrad násilně rozbořen. Kameny, jež se značněji viklaly, byly vyňaty ze zdiva, náležitě očištěny a znovu osazeny na vápennou maltu (s přidáním cementu); při tom byla malta vždy ve sparách dovnitř zatlačena, aby nebyla viditelná. Po opravě vnitřního líce byly vyčištěny dutiny v jádře zdi vzniklé a zalaty, pokud bylo možno, touž maltou. Na to přikročeno k úpravě vnějšího líce podobným způsobem; práce byla ovšem obtížnější, protože byla zeď na vnější stranu vždy asi od $\frac{3}{4}$ své tloušťky šikmo svalena (asi v úhlu 60°). Tento defekt, vzniklý přirozeným způsobem, byl sice odstraněn dozdním vnějšího líce do úrovně zachovaného líce vnitřního, ale nikde nebylo stavěno výše.* Koruna zdi nebyla ani na jednom místě sro-

nána do roviny (zdi věže mají jakousi pravidelnost, ale i ta je původní a vysvětluje se násilným pobořením), nýbrž ponechán zcela přirozený spád sesuté zdi. Mezery mezi kameny shora byly vylity cementem a na nižších místech byla koruna obložena drny. Toto obložení se osvědčilo a bylo příští rok dáno všude, neboť na místech drnem nechráněných cement odprýskal.

Písku bylo užíváno kopaného, jenž byl na místě proházen; seznało se však časem, že malta z tohoto písku, přes to, že byla smíšena s cementem, značně se rozpadává. Proto bylo později užito (při obou lících zdi) malty z písku říčního a jenom do vnitř zdi užívalo se malty z písku kopaného.

Letos pracuje se na Kozím od 15. dubna (byla vyčištěna studna, asi $18'5$ m. hluboká a $1'50$ m. v průměru, pravidelně do skály vytesaná), ale je obava, že nedostatek prostředků nedovolí dovésti dílo ke konci.

Ing. R. Klíma.

*Domněnka mnohých návštěvníků Kozího, že byly při restauraci zdi vyhnány do výše nebyvalé, vznikla tím, že odkopáním zříceného materiálu objevily se teprve zdi v původní své výšce.

PAVILLON ČESKÉHO YACHT-KLUBU.

Myšlenka splavnění řek jest u nás příliš nová, než aby nevzbudila z falešných představ ihned romantismus. Romantismus bují na našich státních navigačních stavbách, vypravených stožáry, majáky a pod. jako pro bezprostřední sousedství moře (srov. na př. Hořinský kanál). Naše pobřežní stavby nemají proto vlastního moderního řešení přimykajícího se svou výstavbou k malosti našich toků. Řešení jsou násilná a nahodilá od místa k místu měněná. Chybí vědomý systém, respekt k prostředí i určitá představa o pravé účelnosti.

Proto jen bylo možno, že letos navigační erár připustil, aby mohla býti na úzkém prostoru navigační hráze v podolském přístavě postavena několikapatrová budova, vlastně klubovní pavillon Českého Yacht-Klubu. Nebyl tu rozhodující prostý účel klubovní, ale v prvé řadě snaha po repraesentaci na místech nevhodných pro jemné citlivosti.

Účel tu byl vedlejší, spouštění lodí s velké výše a podobné čistě praktické a sportovní požadavky byly přehlí-

ženy, jen aby nebyly na úkor repraesentativnímu požadavku.

Dřívější plovoucí House boat jen z tohoto důvodu byl opouštěn a vystavěna nová budova, jež je sama jako architektura podprůměrné kvality a již svými dimensemi vzbuzuje odstrašující dojem. Ale horší jsou ještě následky pro okolní budovy, blízké i daleké. Krásné pohledy proti vyšehradským hradbám s bývalé Královské louky a zvláště pohled z řeky k Vyšehradu a pohled z Libušina nábřeží jsou takřka zničeny. Květiny a divoké víno, jimiž hodlá nyní Yacht-Klub svou budovu zkrášlit, nemohou vykonati tolik, aby tento účín zmírnily.

Tak nerozváženost zničila vše, co se jen zničit dalo. A bylo přece na snadě, že stavba měla býti nevyhnutelně řešena schopnými činiteli, pamětlivými nejen účelných požadavků budovy, ale zvláště v těchto místech nejpronikavěji se uplatňujících pohledů. Že se tak nestalo, dává příčinu mluvit tu pouze o odstrašujícím činu, který za žádných okolností jinde následován býti nesmí.

Al. Kulíček.

PRÍSPĚVKY K DĚJINÁM A MÍSTOPISU KRÁL. HLAV. MĚSTA PRAHY*

VI. Z NÁKLADŮ NA RADNICI NOVÉHO MĚSTA PRAŽSKÉHO V LETECH 1667—1783. (Dokonč.)

R. 1721 počteno bylo nově zábradlí dřevěné v radnici a zedník Jan Panetius pavlovec kamenné správnal.

Roku 1722 zase tenaři a příkryvači Leopold Hrdlička* na věži radniční pracovali a předložili účet na 29 zl. 57 kr.

R. 1723 mistr radnický Jan Panetius obdržel od překlenatí studny 6 zl. 24 kr., a provedena důkladná oprava věže radniční. Mistr tesařský Mateš Vidmon, od učedníka věže* obdržel 168 zl. 38 kr., příkryvači Leopold Hrdlička přijal od upravení věže a střešních na rathouse 50 zl., mistr zednický Jochberk za různou práci vzal 63 zl. 13 kr. a klempíř Henrich Syrový na plech k pobíhí věže dostal 165 zl.; tehdy báb věžní byla spuštěna a malíř Josef Frant. Mazánek poslaloval koule (makovice) na věž, zať me bylo dáno 40 zl.; když báb a kříž byly taženy na věž, byla sláva a trubáci troubili (podle náčrtu p. primátora dostali 3 zl.) a dětem na památku rozdáno bylo perníků za 3 zl. Také cymbál byl při opravě spuštěn a potom zase na věž zavěšen, při čemž strážil za pomáhači při tažení jeho dno 1 zl.

R. 1724 byli potřeba hodiny věžní dát spraviti a hodinář Jan Kselmon obdržel za to 15 zl.

R. 1725 dokončeny byly práce na věži radniční. Mistr tesařský Mateš Vidmon zhotoví krov na 4 věžky sestrojí — účet jeho činil 135 zl. 2 kr., — mistr pokrývačský Mateš Veselý od příkryví věže při sňatování těchto věžek přijal 110 zl. 92 kr., Fr. Novotný od malování 4 koulí na malé věžky dáno 6 zl., Jindřich Syrový obdržel na plech a za práci od pobíhí věžek 206 zl.; kovář Kozemanil dostal 2 zl. za upravení svazu. Mimo to v radnici zedník Jan Panetius zřídil pokojíček „pro dospívající k samé delovému“ — přijal za práci 12 zl. 12 kr. — a Karel Polina za železná kanna do něho počítal si 6 zl.

R. 1712 Jan Jitř Kselmon hodiny věžní spravovat bylo mu zapláceno 14 zl.

Roku 1728 příkryvači měli co dělati a Mateš Veselý předložil účet na 136 zl., 25 kr.; mimo něho tesař Matěj Vidmon obdržel od upravení střešních při sňatování těchto radničních 24 zl. 15 kr., Panetius za sňatování a napravení štítů** dostal 13 zl. 53 kr. a malíř Fr. Novotný za provedení orla na štítu přijal 7 zl. Na věž bylo nutno sňatovati zděvo křehké, za železo na ně zapláceno železníku Janu Jakuboviš Millerovi 49 zl. 8 kr.

R. 1730 malíř Alexander opravoval a přemaloval starodávné erby rady městské v radnici — dostal za to 8 zl. — a r. 1731 týž malíř od malování ústřední na sále v radnici a před radnicí obdržel 6 zl.; toho roku tesař Mateš Vidmon od rozličné práce počítal si 18 zl. 24 kr.

R. 1732 radnici starší prohlédli sádky a věž radniční (dostali 7 zl.) a střešní radniční bylo spravováno; mimo to opravou schody na věž a pavlači na věž, kde vtr prkna odtrhával.

V letech potoměch taktočka každoročně daly se v radnici veliké údobnosti práce zednické, tesařské a příkryvačské, až r. 1737 zase hodiny věžní byly spravovány; Jan Kselmon obdržel za to 18 zl. 5 kr. a roku příštího (1738) zase 11 zl. 45 kr.

Toho roku (1738) větší práci v radnici měl zedník Václav Pracházka, který vystavěl novou „habitaci“ pro hospodáře rathauského a „stevni pro ženskí“; úhrnem obdržel 601 zl. 28 kr., k té práci do výprave vyžadkové za výpno bylo zapláceno 118 zl. 39 kr., 3 d. za cihly, povnědi obecní výprave postačti nemohla, bylo dáno 16 zl. a pro veliký jiný náklad vydáno bylo přes 1011 zl. Tenkrát poškozeno také od malíře Karla Alana antependium do kaple a dáno za něj a za rám 10 zl. a truhlář Jan Steleros za rám pro kapli zaplácen 3 zl. 90 kr. Za opravu hodin věžních obdržel hodinář Jan Kselmon 11 zl. 45 kr.

R. 1739 nákladem, jež založil p. Sedler, 441 zl., obnovena siť radni a slavnostně vykropena; muzikantův zapláceno bylo za účinkování při tom 4 zl. 9 kr.

Roku příštího (1740) byla pak do rady pořízena mříž železná, velmi umělá, neboť bylo za ni počtáno 145 zl. 12 kr.

R. 1742 stavitel Pracházka za rozličnou práci vzal 6 zl. 12 kr. Ale i oblas válečné doby projevuje se v počtech toho roku; odklizení radnice po vojska královská, které od Francouzův zadržovány bylo, dány 4 zl.

Roku příštího (1743) potřeba byly velikých oprav. Stavitel Václav Pracházka od obnovení radnice před úřadem žestípanského, velkého sílu, mazařkou a od práce na věži a „co semotam od vojna zruinováno bylo“, obdržel 126 zl. 36 kr. a za vybrané materiálu k jeho práci bylo zapláceno 39 zl. 28 kr. Také jím fenešníci měli štý dopři značné; příkryvači Václav Fiala dostal 18 zl. 36 kr. a za práci tesařskou, „co tak po vojna zruinováno bylo“, dáno 93 zl. 56 kr.; a malíři, co erby na sále obnovil, dostalo se 34 kr.

R. 1744 zapasé je v počtech na radni dům sídla jenom uspatný, úhrnem 2 zl. 54 kr., a na rok příštího (1745) nebyl by velký, kdyby nebyl pořízen do rady obraz osáňovaný Marie Terezie; bylo zaň zapláceno 65 zl. (mimo 26 z., 30 kr. truhláři za rám, rezbáři a štáfovi). Na opravu hodin věžních bylo tehdy nutno vydati 18 zl.

R. 1746 na věži provedeny byly opravy; příkryvači Václav Fiala obdržel od zasazování báb a sčerpání kříže na věž 20 zl.

R. 1749 orloj byl sňak ozdoben; František Stráček, rezbář, dostal za rozličné dílo k orloji 3 zl. 15 kr.

R. 1750 a 1751 hlavně pokrývač byl hodně zaměstnán prací v radnici. Mistr Václav Bojanovský obdržel 96 zl. 57 kr. a spravoval nejen střešy domů raduho, nýbrž i na věži.

R. 1751 ještě orloj na věži bylo upravení a zapláceno bylo za to hodinář Josef Gsellmannovi 20 zl.

R. 1753 světlice radni byla upravena — židu Marcusovi Winteritzovi bylo zapláceno od všechkých věcí k tomu 12 zl. — a mistr tesařský Václav Kotek spravoval pavlače v radnici a za to i za jinou práci obdržel 14 zl. 30 kr.

R. 1755 největší účet měl tesař Václav Kotek za práci na nové pavlači — vzal za ni 71 zl. — a vydáno ještě na většice dílo jiné, sádky za správu střeš.

R. 1756 orloj byl spravován nákladem 16 zl. a nábytek měkterý pořízován.

R. 1757 také radnice novoměstská utrpěla při dobývání pruském. Mistr tesařský Václav Kotek od učední ležení k sňatování trámu od bomby roztrženého v obecní světnici a za jiné dílo obdržel 23 zl., za 10 vesel k převážení krovu palácového zapláceno 3 zl., Ondřejovi Volfovi, mistra truhlářskému, od vydlábnutí a vyholování nového trámu dáno 12 zl. a příkryvač Bojanovský za správu střešy dostal 4 zl. 19 kr.

Příštího roku (1758) vynaloženo na zřízení klenutého pokojíka pro nemocné vězně a 30 zl. bylo věnováno na opravu velkého orloje, jíž provedl hodinář Frant. Hyagruber.

Zdesíletí 1760—69 nezachoval se počti úřad žestípanského vůbec.

Když zase počnají r. 1770, obsahují položku 31 zl. 1 kr. mistra tesařského Václava Kotka za správu v radnici i na věži, pak 21 zl. 34 kr. zedníkovi výsazečovi a nádobníkovi, kteří k dílu obecnímu jeli odvozovat jozem dlejšího přídvahu rovněž za práci na věži i radnici, 47 zl. 40 kr. bylo vydáno na materiál k měřické výprave a 10 zl. 48 kr. zapláceno za správu střeš.

Roku 1771 tesař nejvíce v radnici pracoval — přijal 27 zl. 48 kr. a na materiál dáno 16 zl. — a v radě spravovány byly pohovka a lavice, jež pořízeny červenoým sukennem rubinový barvy.

R. 1772 dala se oprava věže. Stavitel (Jan Jos.) Wřech* dostal za svou práci 45 zl. 40 kr. a za materiál vydáno 55 zl. 22 kr., tesař Václav Kotek obdržel 10 zl. 51 kr. a příkryvači 14 zl. 12 kr.

R. 1774 zase stavitel Wřech měl větší účet 69 zl. 47 kr.; vydlá radnici, vloženo spravoval a podchyzoval kterou ned.

R. 1775 vydáno 183 zl. 46 kr. za veliké dílo na obnovu radni avětrnice, kugle a kanceláře a příštího roku (1776), když v radnici bylo pokračováno, obdržel Frant. Benet z obnovy administrativní sasu, úřadu žestípanského a brenčí věžek 206 zl. 59 kr.; toho roku stavitel Wřech měl účet za správu veliké 57 zl. 22 kr., příkryvač dostal 21 zl. 42 kr. a tesař od práce na věži obdržel 6 zl. 93 kr.

R. 1777 Fr. Jitř, mistr tesařský, přijal za opravu malých věžek na věži 14 zl. 6 kr., r. 1778 příkryvači Bojanovskému 6 zl. za správu střeš nad rathousem a Jana Sindelářovi od správy cílné střešy nad kanceláří a obecní světnici zapláceno 29 zl. 3 kr., r. 1779 zase mu vyplaceno 33 zl. 10 kr. a kromě něho obdržel 62 zl. 44 kr. stavitel Fr. Zelenka** a tesař Fr. Jitř rovněž za práci na věži; Fr. Högnera za obarvení přístěhek a okének na věži červenou a bílou barvou olejovou vzal 11 zl. 25 kr.

R. 1780 příkryvač Sindelář dostal za správu střešy 34 zl. 4 kr.

Zprávy počti úřadu žestípanského jsou tím důležitější, že se nezachovaly z těch dob jiných aktů o stavebních změnách a zařízeních domu radniho v Novém Městě Pražském. Stavební historie jeho vůbec bude dosti obtížná pro nedostatek pramenů, zvláště když při nynějším stavu radnice po přestavbách sotva lze si představit starodávné rozdělení jejího vnitřku a jeho úprava.

V. Vojetěch.

* Je připomenut k r. 1736, vložený do báb kostela sv. Mikuláše na St. Městě k r. 1735. (Herain, Stará Praha, (1900) 199.)

**Stopy toho byly zastatelné ještě při nedávné jich rekonstrukci.

***Dosed je zachována v kapli a právě letos bude restaurována.

* Viz o něm Herain, Stará Praha (1900) 257. Vedle paláce archi-episkopského v Praze (1764—65) přestavoval r. 1763—72 děkanství kostel v Čen. Brodě. (Podlaha v Soupisu XXIV., 2.)

** Zemřel po r. 1800 a pochován na Olšanech v hrobce (Hřbitov III., odd. 10.), jím r. 1800 vystavěný.

Z LITERATURY.

Joseph Newwirth, Prag. (Leipzig 1912). V Seemannově sbírce „Beirühmte Kunststätten“ vyšla jako osmý svazek Neupřehledná „Prag“ již r. 1901. Po 11 letech vydal autor druhý, zcela nepřerobovaný vydání, jež zachovávali starší, méně praktický formát a reprodukuje většinou ilustrace z vydání prvního, ale ovšem doplňuje je též řadou nových. Větším změnám podlehlo za to obzvláště první. Prvé vydání obsahovalo ve skutečnosti dva oddíly, z nichž prvý ličil poměr, v němž vyvíjela se Praha, druhý pak vlastní památky; zvěstí tvořily však oba oddíly stát souvislou a svou neoddělností k rybné orientaci dosti neapraktickou. V tom ohledu znamená druhé vydání značný pokrok. Kniha je rozdělena na tři kapitoly, vymezené dobou Přemyslovou, Lucemburkou až do 1526 a Habsburky a teprve v každé z těchto kapitol následuje výčet poměrů a památek této periody. Autor použil k přípravě vlastní výzkum nové literatury mezi prvním a druhým vydáním vyšší, v přední řadě tu téžil z O. Pollakovy publikace: *Beiräge zur Geschichte der Architektur* Praze 1520—1600 (1911), odkudž doplnil jak textové tak i ilustračně zajímavé období 16. stol., jehož zpracování v prvním vydání byla poněkud stručná. Newwirthova „Prag“ dokazuje, jak podobné publikace formou i obsahem se zdokonalují teprve v dalších vydáních. G.

Literatura o Praze, vydaná k sokolskému sletu a čítající celkem 14 bibliografických jednotek (nečítáme-li plánu a náhodou současně vyšlého 2. vydání Newwirthova Prag) je velmi nestejná svoji cenou, ba je z větší části podprůměrná. — V čelo, jak obshabem tak zevní úpravou, je třeba položit J. Emelrův *Průvodce po Praze*. (Praha. Dr. E. Gregr. 1912. Stran 152, četné ilustrace, plán. 2 K.) Není jen suchým průvodcem, ale je nadšeným upozorňovatelem a svým barvitým líčením dovede upoutati. Stará Praha našla tu pravého ocenění i ve svých detailech, obzvláště pomíjených a přece často nejdřívších, v městských domech, zákoutích, skrytých průhledech atd. Rozvržením svým na 3 okruhy je Průvodce úplně originální a také vybíravý, upozorňuje jen na objekty a situace skutečně vzácné a Prahu charakterizující. Tím vším nemá být řečeno, že exkluzivnost nebo nová metoda jsou na úkor praktičnosti. Naopak — je možno říci bez obalu, že Průvodce Emelrův je velmi příručný a praktický a že jeho průvod Prahou počítá s drahým časem cizincůvým, jsa založen na nejlepší znalosti místních poměrů. Tím vším nemá Emelrův průvodce význam jen časový, ale hodí se nejlépe, aby stál v nových, doplňovaných vydáních reprezentoval typ *dobrého* průvodce po Praze. — K. Herminův „Sokolaký a sletový průvodce“, přidávány od června k rannímu vydání denníku „České Slovo“ (zastaven na čas 23/7.), a dosud nedokončený, je dobrý pokus o vybočení z šablony. Autor přidá se úvodem poněkud neologický a náhodový, za jehož větší cenu bude ručit po vystylizování ze sletového opojení, ale osvědčil se celkem jako obratný stylista a svým rozdělením textu a metodou, jak provádí a nač upozorňuje čtenáře, ukazuje přímo novou cestu: populární průvodcem; jenom ještě by bylo třeba většího vyznění v detailech, aby pro úsporu místa a času nebylo na důležitý objekt zapomenuto a naproti tomu o méně důležitém zbytečně mluveno. — Neubertův *ilustrovaný průvodce Prahou*, jejíž sepsal J. Dolanský (Neubert. St. 40, 12 pohl., 2 plány, obr. 22. 1 K.) a *Uhrav průvodce Prahou* jsou vnější formou zcela shodné (podlejší) formát ne příliš vhodný pro praktické užití, vložené plány a podlejšné, ale líbí se svou vnitřní hodnotou. V Uhravě průvodci jakousi cenu snad má jen praktická část informační, za to zcela bezvýznamná je stáť o Praze, jež by mohla být nejvíce otištěna na reklamních tiskopisech obchodních podniků. O chybách, v ni se hemžících, netřeba se ani zmiňovati. Mnohem lepší ve všech směrech je druhý průvodce, jenž vedle hlavního rozdělení průhledky (na půlnoční čtyři dny) všimá si i novinky pražské: půlnodní průhledky Prahou vozem elektrické dráhy. Text je na výši dobrých průvodců (jichž nemáme mnoho), a byt i některý detail v letošním nebo jiném bylo možno opravit, přece je zůstane dobrou příručkou. — Jos. Bělohův: *Královská Praha*. S barev. mapou a 66 stranami obrázů. Vlastivědný sborník, roč. III., čís. 3—5 (33 až 35). Před několika lety vydal týž autor t. f. statisticko-historického průvodce a adresář Prahy, o němž přinesl referát náš Věstník (I, 8), kde bylo poukázáno na jeho bezcennost. Nová publikace autora mohla by mít tudíž opravený aspoň chyby, jež ji tehdy byly vytčeny. Ale autor pokládá patrně jakékoliv opravy za zbytečné a proto v šestistránkovém textu jsou nejen chyby staré, ale vedle toho přibyla i řada chyb nových, jež dokazují, že autor tuctu „Královská Praha“ je hotovým ignorantem v historii a památkách Prahy i proti autoru své publikace. Jinak nelze si vysvětliti, že mohl si poplástati „Ameriku“ a Dienzenhoferův letohrádek na Smíchově, že uvidí: Kostel sv. Jiljí jako stavbu z 18. stol., sv. Havla ze 17. stol. a sv. Kříže (rotunda v Konviktské ul.) ze 17. stol. Autor studoval na pražské univerzitě, mohl by snad tedy blíže vyzkoušet, co je „univerzitní kabinet“ v Klementinu? — Obec pražská vydala (česky a francouzsky) k sletu knihu s názvem *Královská Praha* 28.—30. června a 1. července 1912 (str. 24, tab. 14), příležitostnou publikaci slušně vypracovanou a dobře napsanou. Vedle článku dra V. Vojtěcha o Palackém a dra K. Hellaers o Sokolstvu je oslavena Praha nadšenou improvisací J. Emelrůvovou a reprodukcemi leptů F. Simonových a kreseb A. Slavičkových. — Z dalších průvodců stáčí jen názvem uvést 3. vydání *Storchova ilustr. průvodce po Praze* od J. Brože,

J. Dědkou *Prahu královskou* (jako 1. číslo knihovny o dějinách českých), *Kulturního průvodce po Praze* a bezcenné kuriosum, ani bibliofilii neodvůdňené, J. Lorenzova *Kolibrního průvodce po Praze* (str. 72, ill. 4, plán, 16"). — Mimo průvodce byla vydána řada obrazových publikací a alb. Největší je *Král. hlav. město Praha*, album vydané obch. domem J. Novákovým (str. 18+26+24, 4 barv., tab. př. fol.); má výborné reprodukcce námětů, ale a monumentálních budov, *Firma K. Belmannova* vydala znovu svou *Prahu v pohledě* (př. fol.). Album M. Kráuzova, upravené R. V. Novákem, a titullem *Král. hlav. město Praha 1862—1912* (60 str., vel. př. 8", K 1'60) je vlastně obrazová historie pražského Sokolstva a jen přidáno je několik partií z Prahy, jež jsou však výborné pojetí a dobře vyobrazeny. Na konec uvádíme bezcenné album V. Lotákové, nazvané neobytňavě Výborem nejkrásnějších pohledů. (15 obr. 20 hal.) G.

Cyrril Merhout, Čtení o Novém Hradu a Kunraticích. (Praha. 1912. Nákl. vlast. Str. 96. 18 vobor. 1 K 20 h.) Shrnuje zprávy archivu a užitím výzkumů literatury vypisuje knižka dějiny Nového Hradu a Kunratic a uvádí v nich majetníky, kusy života jejich i poddaných a poměry až do nové doby. Není bez zajímavosti a není bez důležitosti, že by mohla být nazvána dobrou populární monografií hradu i vsi; přilhlí také k poměrům selkým a popisuje, co se zachovalo v místních památkách. Na závadu však i jest vplétání nášilných a neopodstatněných líčení ve vypravování historické; hlavně v starších dějinách se tím chce nahradit nedostatky vědomostí našich o nich. Místy také ruší tón nuceně humoristický. Co do obsahu práce vyniknutí, že se nezařadí důkaz o českém původu jména Nového Hradu — pravděpodobně vzniklo překladem prvotního názvu německého. Uprava knižky je slušná, obrázky celkem dobře voleny. Ještě třeba připomenouti, že by si bylo přáti větší zřetelnosti a přesnosti v citaci; odkaz na knihy farní nebo gruntovní bez udání názvu a listu nedostává. V. V.

V Českém Revui 1912 (čís. 3.—7.) podal Karel Adámek obšírný přehled o snáškách za ochranu památek historických a uměleckých. Jeho článek je soustavně vyloučen těchto snah v určitém ohledu a je zároveň zejména proto, že nedlouhou její historii líčí hlavně činitele, a podléšné akce ochranných věv a sborů samopravých, ač nelze upřít, že zase na druhé straně vadí často omezení na osobu pisatelovu, jenž přeceňuje mnohé události ze svého okolí. Článek asi vznikl shrnutím časových odchylek zápisů, výpisků a p., a proto objevují se v jeho jednotlivých kapitolách anachrony a neuváženosti (na př. o zboření kaple sv. Ludmily v Týně mluví se jako o činu „letos vykonaném“ a o odvovení obrázků z Karlštejna jako o „nejnovějších případech“ atd.). Po přehledném úvodu o cílení památek v posledních době uvádí autor vlastní literární popudy, jež dával od let 1870ých a liší pak — stále ve způsobu vlastních vzpomínek — zákonodárnou akci na zemském sněm, snahy Společnosti přátel star. čes. v Praze (od r. 1889) a Spolku archa. a inženýrů, sjezdy na ochranu památek r. 1893, 1898 a 1908, vybudování Sociup památek v Karl. čístečku a snahy o říšský zákon na ochranu památek v posledních letech. Článek je cenný zejména obšírnými citováními návrhů, resolucí, petičí atd. W.

Úřední věstník okres. výboru v Klatovech přinesl v 3. čísle (25. dubna 1912) přednášku konservátora dra K. Hostaše „O zákonné ochraně památek historických, uměleckých a přírodních“, proslavenou na učitelských konferencích v Klatovech a Přeloučích. I stručný výňat, z přednášky tu podaný, ukazuje bohatost látky zpracované a pokrokové stanovisko autorovo v otázce konservace. W.

Zpráva o sjezdu česk. stavitelů ze zemí české koruny v Praze 1912 (Nákl. výk. výboru. Str. 128) obshabuje také přednášku stav. rady J. Sakáře o „Zachování památek s ohledem na nové regulace a stavby moderní“ s příslušnou resolucí (str. 7—16). — Řečník podal stručný, ale velmi hutný obraz všech otázek, týkajících se regulace starších částí města a při tom se nepokropě postavil na stranu odpůrců radikální regulace částečné i celkové, což ostatně dokázal již dříve svou praktickou činností regulací. W.

Zd. Wirth, *Kutná Hora*. Město a jeho okolí, 91 fotografická architektura, plastika a maleb. S průvodcem městem a okolím od Ed. Schmidta. (Praha. Nová Edice. 1912. K 6.—) Kniha obshabuje stručný přehled uměleckého vývoje v městě a fotografie všech důležitých objektů uměleckých v městě od gotiky do empiru s obšírným výkladem ve formě katalogu. Ilustrace jsou pořízeny z většiny podle starších fotografií, takže podávají starobylý vzhled památek před jich stylovou restaurací, což platí zejména o chrámě sv. Barbory, Vlašském dvoře a Kamenném domě. K průvodci je přidán plán města od arch. A. Kubíčka. F. P.

Edice Kroužek přátel starostlivosti v Plzni pokračovala k 2. svazku, jenž je věnován zcela renesančnímu zámku Kacerovu, neďávno vyhořelému. (Text str. VII.—XII. K 120.) Obshabuje opět 6 světlofotografických reprodukcí podle fotografií, dávno před požárem zhotovených, a to celkového pohledu a několika detailů. Text snaží se lépe — proti 1. sešitu — in-

formovati o skutečné historii zámku, ačkoliv dosud není prost subjektivních frází a estetisujícího balastu.

K letošní výstavě v *Ml. Boleslavi* vydal vl. nákladem *Fr. Barz* knížku o městě a okolí (str. 3.—29.) a o museu (30.—96.) (30 obr., 50 hal.), jež má být pro široké obecnostní přívodce a chce snad i nahradit na dlouho vědecký katalog rozsáhlých sbírek v bratrském sboru boleslavském. Je pašná stručná, ale tato stručnost nejvíce se v očekávání, nýbrž v omezení věcho textu na pouhé názvy, žánry, letopočty atd., ve výpočtu dějinných událostí, parkmístů města atd., bez jakéhokoli nasměření vnitřní souvislosti. Proto je knížka nezajímavá přes to, že obsahuje bohatý materiál.

G.

Jos. Marek, Petr Jan Brandl. (Brno. Nákl. Směs. 1912. Str. 38, il. 36, 3 tab. K 1'60.) Nešťastný pokus diletanta, dobrého stylizy, ale úplného nováčka v historii českého malířství. Nejcitelnější jsou v knize ilustrace; text je kompilace z dosavadní literatury, převládá jsou jen autorovy souvratní věty o omě umění Brandlova. Přidaný katalog 125 prací Brandlových hemčí se chyblami (užitého jsou snad na účet meteteau, jako na 4. str. opakování hála Mořtek místo Dokosay), takže je pro studium Brandla bezcenný. Po většině letosní Městské lampy: zůstává ještě stále katalog výstavy Brandlovy v Rudolfině neprospěšnější knihou.

W.

KRONIKA.

31. května. Městská rada. Krov domu čp. 410-II. „U sošnice“ byl zaměřen, čímž odpadá požární model domu, žádaný Klubem. Podle správy o komi na přestavbu *Karpelsova* mylna bude mít tři patra s polo-patrem ve střechě a bude o 4 metry silnější, nýbrž její výška. Schválen návrhy komise patronální (úprava přeběží týnské chodby, kamenného portálu u *P. Marie Sněžné*, oprava krovu tamič).

2. srpna. N. L. Čl. *Josef Hoffman*. Regulace *Podskali* a stavba Akademického domu, čp. Úprava *Vltavy* u *Zofina*.

4. — Městská rada. Měst. rada *Vševrobný* přimlouval se za rozšíření *schodů* z *Normandy ul.* na *Janský vrch*. — N. L. Čl. *Karel Anděl*. *Tábor*. — Prohlášení domácí rady o výškách Klubu, činěných pro úpravu domu čp. 359-4.

6. — N. L. Čl. *Jan Igauer*. Klášter sv. *Aněty*.

7. — Český Svět č. 40. Fot. *Mělník a Nový Svět* v *Praze*, *Světovost* č. 41. Fot. *Bývalý kostel sv. Bartoloměje*, zrušené masné krámy *Novoměstské*, zbytky uličních nápisů německých, okolí státního nádraží roku 1870, most u *Rudolfiny*.

9. — N. P. Zp. *Příce* na *velechrámu sv. Víta* na *Hradčanech*.

13. — N. P. Zp. *Začato* s bojičnicí domů 406-II., 407-II., 410-II., 408-II., 42-VI.

14. — Městská rada. Při místní komisi na hradebních pozemcích *vyhledávání* zjištěno, že se nehodí k zastavění pro oběže, spojení s bojičnicí hradeb a stavěním nových opěrných zdí. M. r. *Bohla* žádal o úpravu hradeb oázením stromy, koř a pod., což schváleno. Protest majitelů domů na *Malé Straně* a *Hradčanech* proti omezení

výšek postoupou zeměmno výboru. — Český Svět čis. 41. Fotografie z výstavy *Rudolfa II.*

15. — N. P. Prohlášení Klubu: *Malá Strana* a „*Klub* na *Starou Prahu*“.

21. — Městská rada. Podle nového návrhu stavebního úřadu má být při nasypané ulici *Platěnská* *střecha* kol přiblíží *Klementina* *číslo 11*, ul. *Široká*, na *Karlův* most, postaravá bude *lopie* *sechy* *sv. Františka Xav.*, *pořizová* *Cemník*. Umenená rozprodá staveniště mezi ulicemi *Zátopku*, *Koprovu*, *Platěnskou* a *U radnice*. Staveniště za pomníkem *Palackého* bude *parcelováno* a složené stavebního úřadu vypracovat plán na jednání *žebení* *řez* domů tam stavených. Stavba *krámků* v *gýblonu* „*U Kláš*“ *provozováno* bude podle návrhu stavebního úřadu. — Český Svět č. 42. Fot. *Mělník* *ponomk* na *Petríně*, z výstavy *Rudolfa II.* — *Světovost* čis. 43. Fot. *Mělník* *ponomk* na *Petríně*, z výstavy *Rudolfa II.*, *staré Palackého* *nábřeží* a stavba *mostu Palackého* roku 1877.

23. — N. P. Ilustr. *Bývalý* *hrad*, nyní *kasárny* v *Ml. Boleslavi*.

26. — Archt. Obzor, čis. 6. Čl. *Budoucnost* *Kocerova*, čl. *J. Horav*: *Nostice* *palác* v *Praze* na *Malé Straně*.

27. — Otevření *Minifilokova* výstavy obrazů „*Staré Prahy*“ a *Paříže* v *radnici stroměnské*.

28. — N. L. Zpráva Klubu o lipěch před „*Zlatou Husou*“. — Č. Svět č. 43. Kresba. *Nový kostel* v *Lit. Fot. z výstavy Rudolfa II.* — *Světovost* č. 44. Fot. *Figurka* *dům* v *Rázkově ul.*, *plavotv* *most* *přes Šroanici*.

30. — N. L. Zp. *Kostel* *Hrad* u *Tábora* *opraven*.

ZPRÁVY Z KLUBU.

AGENDA SPOLKOVÁ od 1. do 26. července 1912. *Malostranští nábrží*. Zenský výbor požádal o podporu žádosti Klubu m. radě, aby vyloučila plány změny polohy nábrží malostranšského podle platných předpisů, poněmž jsou změny směru i názevu značné. Jedním z delegátů Spolku arch. a inženýrů v vytýčení malostranšského nábrží (*Ing. Brousek* a arch. prof. *Baliánek*), výzva k výboru spolku *Uzel*. *Bazedy*, *Manena* a *Jednoty* výtv. umělec, aby řádnou o veřejné vytvoření plánu malostranšského nábrží. M. radě si stáží Klub do nepřevážného postupu jednání o nábrží delegátům nebylo oznámeno, že při ústní anketě jde o docela jiný projekt, než o něm byl podán písemný posudek. Panu starostovi města *Prahy* veřejně zasláno spolké, účastnících v anketě o malostranšském nábrží. Spolek architektů a inženýrů osamuje nejvíce, že osamělá na své vytýčení nábrží a posudky, že podle nábrží pro *Baliánka* není nutno podnikat nové kroky v záležitosti úpravy nábrží. Delegát tohoto spolku inž. *Brousek* resiguje pro nepřevážný postup při ústní anketě na svoji funkci. M. rada odpovídá na dopis Klubu obrazem, který české, že vytýčení bylo nepřesné a že bylo záhy odstraněno. Rektorič *České* *univerzity* děkuje za informaci o malostranšském nábrží. — *Na Václavě*. M. radě podána žádost o zachování domů na *Václavě*, protože by se tím mnil pln *pln*, jezd bude záhy z výboru m. rady; zároveň o podporu výzvy zenského výboru, pp. stav. *Líbánský* a *Amens* a *Filantropická* *držina*. — Městská rada požádala o informaci v záležitosti regulace *Výhledův*. — *Dotaz* k m. radě, jak bude zaleženo s budovami *Melmu* a *Štěrka* *mylna*. — M. radě a *spevní* *radě* *České* *banky* *opuště* se *žádost* o zachování *remisovní* *věže* při čp. 788/II. a *ponechání* *dosavadní* *těry* na *Václavském* *náměstí*. — M. radě *žádost*, aby *nařídila* *odstranění* *olejového* *oděru* na *portále* domu čp. 560/II. v *Čelenské* *ulici*. — M. rada požádána, aby vzhledem k tomu, že *úkon* *parcelační* je pro *obraz* *města* *veliké*

důležitosti, aby pověření této úlohou sly umělecky kvalifikované a aby nebyla *parcelace* *providána* *žablonovitá*. — M. rada sděluje, že bude svými orgány obstarávat přívaz a *uschovávat* *památek* *ze* *zbořených* *domů* v *depozitář* Klubu *vyhrazeném*.

M. rada a red. *Jiří Pichl* požádání o zabránění zamýšlenému *zkácení* *lipy* před *hotel* „*Zlatá Husa*“ na *Václavském* *náměstí*. M. rada sděluje, že *lipa* *zkácena* *nebude*.

M. rada v *Hradci Králové* a. e. k. 9. sborové velitelství v *Litomyšli* *vyvážili* *vykácení* *člástojnického* *parku* jako *nezbytné* a *opravují* *údaje* o *staré* *parku*. — M. radě v *Litomyšli* *oznámeno*, že *majitel* *domu* čp. 138 na *náměstí* *upouští* *prozatím* od *adaptace* *podloubí*, *zejména* od *zboření* *plíže*. — *Odbor* *Klubu* v *Pelhrimově* *žádá* o *návrh* *faciady* na *dům* čp. 40/I. *Předseda* *odboru* *dr. K. Polcán* *jmenován* *dopisovatelem* e. k. *ústí* *komisise*. *Teda* *komisise* *Klubu* *vyzvala* *inž.* *Madlmejn*, aby jako *odborník* *ohléd* *situaci* *regulace* *řeky* *Bálé* na *místě* a *pak* a *delegát* *místního* *podal* *dobrozdání*. — *J. J. Filipp* *každě* *z* *Hohenlohe* *Schillings* *fürst* *dopisuje*, aby jako *majitel* *zámku* o *Poděbradech* *zakročil* o *některé* *změny* v *projekte* *regulace* *Labu* u *města*. — *Museum* *města* *Rohy* *kyan* *poskytl* *ponomky* k *návrhu* *Klubu* na *úpravu* *kommunikace* v *bráně* *pláze* *sklá*.

Z REDAKCE. Fotografie k obr. čis. 69.—70. a plán na obr. čis. 71. zapůjčilo Městské museum v *Rokycanech*, fotografie k obr. čis. 74.—75. člen Klubu pan arch. *J. Almer*, fotografie k obr. čis. 63.—64. arch. *F. Theř*. Redakce připravuje pro podzimní číslo soubor článků o Podskali s řadou zajímavých ilustrací podle starých fotografií a proupi pr. členy i všechny, kdo mají k věci zájem, o zapůjčení fotografií (celkové pohledy na Podskali, i detaily z ulic, obvod atd.); také život v Podskali a na vodě v okolí, zachycený fotograficky, bude vítán.

Odpovědný redaktor *Zd. Wirth*, 242-II. redakční rada: *K. Guth*, *B. Hübschmann*, *P. Janák*, *Fr. Theř*. — „*Ze Starou Prahu*“ vychází jednou za měsíc. Otištění článků i vyobrazení jest dovoleno, udán je pramen. Štůčky se půjčují k otištění (5 hal. za štyřicet centimetr). — Vydává Klub *Ze Starou Prahu*, *Praha* I., „*U Vojvodů*“. — Reklamační listy k náběže. Reklamační se otehrávají. — *Takem* *Dělnické* *kuchárskary* v *Praze* II., *Myalíkova* *ulice*. — Štůčky *zař.* *zárodku* *J. Štenova* v *Praze* I., *Salátorská*.

ZA STAROU PRAHU: VĚSTNÍK KLUBU ZA STAROU PRAHU

ROČNÍK III.

V PRAZE, DNE 11. ŘÍJNA 1912.

ČÍSLO 8.

BÝVALÁ STARÁ PRAHA.

Obr. 76. Pohled se zahrady Kinských na část Smíchova a Nové Město. Fot. F. Fridrich kolem 1865.

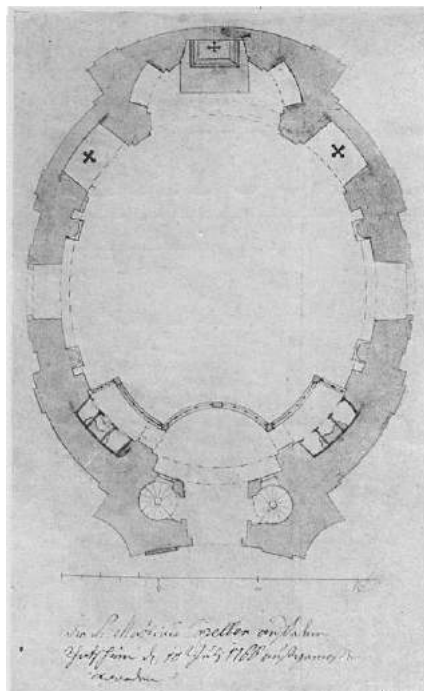
III. Fotografie vedut pražských z let 1865—1875 jsou velmi vzácné. Známe jich jenom asi 15 celkem a autoři jich jsou král. pruský komor. fotograf F. Fridrich a jeho operateur, později samostatný fotograf J. Mulač, nedávno zemřelý. Jsou se skutečným porozuměním a taktem vybírány a mají zvláštní půvab pro svoji technickou stránku, neboť tehdejší objektivy o dlouhém ohnisku spojují obraz podivuhodně přibližující předměty těsně k sobě a tvoří z panoramatu skoro divadelní prospekt. Že jsou vedle své kuriozity (jako inkunabule fotografovaných panoramat pražských) také výborným pramenem historickým, je jistě nesporné.

První z těchto panoramat z let 1865—1875, v jichž reprodukci bude Věstník soustavně pokračovati, zobrazuje část Prahy, jež většinou již náleží minulosti, Dolní Nové Město a protilehlou část Smíchova.* V popředí zastírají košaté stromy parku Kinských okolí ravelinu u brány Újezdské, takže se oku objevují až části těsně u řeky položené, území zabrané asi dnešními ulicemi: Královskou, Barrandovou, Ostrovní, Křižovnickou a Eggenberskou.

Vidíme ještě počátky industrie smíchovské, továrnu Goldschmidtovu (v levo) a část veliké tiskárny kartounů A. B. Prizbramovy, jež brzy na to (1872) splýnula se závodem Porgesovým v proslulou smíchovskou kartounku. Před nimi, v místě kasáren Albrechtových a parku s medvědí fontánou, bylo prázdné prostranství, kde slavena hlučně pout sv. Filipa a Jakuba.** V zádu vroubí břehy neporušená dosud vegetace ostrovů Židovského a Petržkovského a dominuje ještě malostranská vodárna. Naproti, přes řeku, členěnou starým jezem a oživenou loďkami, vory a skupinami kolů, vlní se nádherné stromové ostrova žofinského a ještě v malebné své neurovnanosti polo velkoměstské, polo vesnické rozkládá se Nové Město. Ještě se dají stopovati jeho dominanty středověké a barokní v kostelích sv. Petra a Pavla, Ignáce, Štěpána, sv. Kateřiny, Emaus, Apolináře a Karlova, v ohromných budovách

* Dobrou pomůckou je tu Polohopisný plán Prahy se Smíchovem a Karlínem, vydaný r. 1869 spolkem notářů v Čechách a sestavený inž. Jos. Mayrem.

** Na fotografii lze rozeznati řadu krámků.

Obr. 77. Pádory kaple sv. Matouše v Jägerovské kopířství č. I. (v Museu král. hlav. města Prahy).

trešnice svatováclavské a jezuitské koleje, ale již snaží se je přebítí mohutné stavby všeobecné nemocnice a ústavu choromyslných a všude na obzoru vystupují již — zejména na exponovaném Bojišti — předbojníci novodobého charakteru města, třípatrové činžovní domy. Zvláštní zájem

Obr. 78. Narys kaple sv. Matouše v Jägerovské kopířství č. II. (v maj. vrch. rady K. Buchtely).

divákův soustředí se ovšem na partii úplně zmizelou, na část Podskalí od sv. Václava k Emausům, tehdy ještě nedotčeného, a na nezastavěné dosud lány dnešních Vinohrad, spoře osazené skupinami budov a stromů.

Z V

PRÍSPĚVKY K DĚJINÁM A MÍSTOPISU KRÁL. HLAV. MĚSTA PRAHY.*

VII. KAPLE SV. MATOUŠE PŘED PALÁCEM ČERNÍNSKÝM NA HRADČANECH.**

Krátký poměrně věk měla drobná stavba, jež stála na místě, kde dnes se prohánějí dělostřelecké koně, před palácem kdysi Černínským. Akta jejího života jsou již dávno uzavřena a celá její existence tvoří tak celistvou kapitolu nejen v stavební historii Hradčan, ale i v mnohotvárné a úžasné plodné činnosti jejího tvůrce, černínského a císařského architekta Fr. Maxm. Kaňky, že publikace archiválií, týkajících se jejího vzniku i zániku***, jeví se velmi prospešnou.

Místo, na němž kaple stávala a jež Schaller† charakterisuje: v pravo u cesty, uprostřed mezi velkým domem černínským a jízárnou††, bylo odedávna význačné po-

věsti o rouhavé Drahomíře, potrestané Bohem, a stál tu až do r. 1788 kamenný sloup s vyobrazením výjevu toho. Plocha byla neupravena a zejména od stavby paláce černínského (dokončen kolem r. 1685), jehož mohutné průčelí bylo zdviženo do roviny s ústím ulice Loretánské na Pohořelec, zůstaly tu příkré svahy násypu a výmoly. Spor o nivelaci prostranství mezi obcí a hrabětem Humprechtem Janem, později Heřmanem Jakubem, trval od r. 1670 do 1703 a byl komplikován ještě neústupností majitelů domu s hospodou, stojícího naproti zámku. Konečně rozhodl se hrabě Černín, že upraví prostranství před palácem dokonale a vystaví tu také kapli. Ubezpečiv se žádostí k ci-

* Viz čís. I.—VI. Věstník II. str. 35—8., III. 4—6, 46—47, 54.

** Uveřejňuji jako ukázkou materiálu, sebraného r. 1911 pro monografii o architektu F. M. Kaňkovi v zámeckém archivu v Jindř. Hradci, a děkuji srdečně panu archiváři P. Teplému za všechnu jeho ochotu, a níž mne při práci podporoval. Mimo to jsem povinen díky za rady a upozornění pp. R. Kuchynkovi, dru J. Novákovi a dru A. Podlahovi.

*** První, jenom na základě archiválií v pražském městském archivu

a zemských deskách, o ní psal stručně J. Herain ve Staré Praze (1900), 207. Opakuji odtud jen nezbytná fakta.

† J. Schaller, Beschr. der kgl. Hauptstadt Prag I. (1794), 317.

†† Stávala podle Heraina lc. 208 na východní straně Loretánského náměstí na místě domu „U zlaté koule“. Jízárna byla postavena po roce 1678, neboť toho roku (16. března) je nabízen dům za 4000 zl. hraběti ke koupi. (Archiv jindřichohradecký. VIII. F. c.)

saři (koncept je již v archivu j.-hrad.), podanou někdy na konci r. 1701, že bude smět stavbu kaple provést, zavázal se i obci k této stavbě 14. října 1702 pod podmínkou, že zchátralý dům uprostřed prostranství mu bude prodán. Na počátku r. 1703 bylo vše koupi domu urovnáno, ale ke stavbě přikročeno až za 23 roky za hraběte Františka Josefa Černína. Důvody k odkladu souvisely asi s úmrtím hraběte a mladím jeho nástupce.

Stavba začala úpravou terenu, neboť 13. listopadu 1726 referuje W. J. Vondra o zboření hospody a předkládá později konsignaci výloh za boření, nivelaci, vyměření budoucí stavby a kopání základů pro ni (kameník Ondřej Kráner). Od té doby vystupuje již architekt Fr. Maxm. Kaňka, jemuž autorství kaple připisují, jako vedoucí odborník; podpisuje sám nebo sestavuje účty, schvaluje je a 18. prosince 1727 je výslovně jmenován jako zodpovědný činitel. Jistě spadá jeho návrh architektury a schválení jeho hrabětem ještě do r. 1726, neboť r. 1727 (koncept bez data)

žádá již hrabě na základě projektu konsistoř o svolení k vystavení kaple a nabývá svolení k tomu 14. května 1727, když současně (také bez data) slibuje trvání kaple zabezpečení peněžní nadací; tímž rokem je i datován stavitelský detail, náhodou v archivu zachovaný a z papíru vystřižený (Turmknopf). Ještě během léta (13. srpna) 1727 byl položen základní kámen na evangelní straně budoucího hlavního oltáře rukou Daniela Josefa de Meyer, generál. vikáře pražského arcibiskupství a kaple byla založena ke cti sv. apoštola Matouše.* Stavba i vnitřní zařízení trvaly tři leta, což odpovídá dobře způsobu práce v té době. Z let 1728 a 1729 nezachovala se akta vůbec, takže můžeme soudit jen z konečných účtů řemeslníků a dodavatelů, předložených během roku 1730 a z inventářů.

Náklady za zednickou práci (celkem 9 účtů) předkládá polní Joh. Köppl; za tesařskou práci (krov) kvituje Leonhard Metz z Prahy 8. března (tovaryši Ondřej Saitz a Fr. Rütte) a 17. června (tovaryši Georg Matheij a B. Lorentz). Za prkna dubová i měkká pro tesaře i truhláře a jiné drobné potřeby platí správce domu Joh. Fr. Neje 26. března 6 zl., 27. dubna 1 zl. 37 kr., 3. června 70 zl. 9 kr. a 7. června 19 kr. 48 x. Dodavatel prken jsou Frant. Merany a Carl Hämberle; dovoz obstarával pražský povozník Joh. Hopfner a platilo se mu 31. března 15 kr., 4. června 5 zl. 15 kr. a 7. června 1 kr. 18 x. Křeh truhlářův (70 liber) dodala 7. května za 8 zl. Kateřina Haberlová, vdova po pergamentníkově na Starém Městě a jakousi práci bednářskou (šitové a hrotky zedníkův) odevdla 5. června za 34 kr. majitelka dílny Anna Kolbová. Zasklení oken (zluté sklo do oken za oltář, obyčejné do bočních a průčelných) obstarala vdova Dorota Neuwirthová a obdržela 16. září za placení. Za kamenickou práci na facádě (římky, pilastrové hlavice a sokly, ostění dveří a oken), již za honorář 7 zl. odhalil 24. října kameník Anton Simon Hrdlička ze Starého Města a Joh. Ulrich Mannes z Nového Města, dostává Andreas Kráner, 1259 zl. 25 kr. 3 x. Dověření facády měla znamenat sochařská výzdoba, dvě skupiny z pískovce tesané v životní velikosti Mat. Braunem: Kristus přijímá Matěje za apo-

Obr. 79. Kaple sv. Matouše na rytině F. B. Wernerové (detail). Kolem 1740.

štola a Drahomíra, obklopená dábly,* i s kočím svým padá do peka; tato plastika byla nasazena asi později nebo nebyla vůbec provedena, protože v archivu je pouze Braunova oferta na ni (za 680 zl.) z 20. října Kaňkou podepsaná a na pozdějších vyobrazeních kaple se nevyskytá.

Zařízení vnitřku poznáváme nejprve z účtu sochaře Joh. Fr. Kohla (20. října), stvrzeného Kaňkou, na čtyři řezané pilířky do zábradlí chorového a pět ozdob velkých a dvě malé, za něž obdržel 11 zl. 30 kr., pak z účtu soustružníka Joh. Jáchyma Friedricha v Praze (3. srpna) na 3 zl. 2 kr. za ballustru do zábradlí chorového, dále z účtu malíře Wendta (27. června a ze srpna) na 50 a 216 zl. za štafirování oltáře (asi mensy a dřevěných součástí) a za zlacení s leskem hlavíc nástěnných pilástrů (14) a sloupů (4) a konečně z účtu mramoráře (Marbelerer) Joh. Káspara Henneocgla (10. června a 6. listopadu), vystavených samým Kaňkou a jím jenom podepsaných, na 780 a 340 zl. za zhotovení oltářní architektury, za dřívky a sokly 14 pilástrů a 4 sloupů, za hlavní římsu uvnitř pod klenbou a za římsu pod kroučtou.

O pořízení nábytku (mimo již zmíněný oltář) zpravují nás účty truhlářů. 4. března vyplácí správce domu Neje 4 kr. 32 x mzdy za 4 dny tovaryšů Joh. Loschbachovi, Joh. Georg. Schoberlingovi a Jos. Jordanovi, kteří pracovali na křeslích, do vyklekání kaple pod kroučtou. 26. března kupují se prkna pro truhláře Christ. Pertra, pracujícího na stolicích, a za měsíce března až října předkládá domácí truhlář Křtířof Donat měsíční výkazy o mzdě několika tovaryšů, kteří (někdy i v noci) pilně pracovali na lavicích pro kapli. Přidáme-li k tomu i (nedatovaný) účet provazníka Fr. Hörtla za provaz ke zvonic, jenž nám dosvědčuje, že v průčelní věžce kaple visel zvonek a obsah inventářů (viz dále), vyčerpali jsme tím úplné doklady o stavbě, na ten čas známé; snad se časem ještě něco naleznе při prohlídce účtů a rodinných oddělení archivu černínského.

Jedno při tom zůstává nerozřešeno: Maloval-li V. V. Reiner skutečně kupoli této kaple. Všechna tvrzení opírají se o literární záznam u Pelzela** a přepisují odtud neustále. Ale v archivu není pro to dokladu a proto nevíme, není-li to snad omylem již u Pelzela, jenž leccos z pamětí cituje a zřejmě nepřesně popisuje.

Úplné ukončení prací na kapli datuje nám žádost (nedatovaný koncept z léta) hraběte z r. 1732 ke konsistoři o svolení k vysvěcení kaple; 2. září svoluje konsistoř královéhradecká a 3. září sděluje biskup hraběti, že vykoná akt vysvěcení dne 14. září, což se skutečně stalo.* Ještě před tím, 10. září, hrabě ukládá jistinu 600 zl. na vydržování kaple. Co vše bylo pro kapli pořízeno, aby byla důstojnou svatyní, ukazují dva podrobné inventáře z roku 1733 a 1752 (25. ledna datovaný), zachované jako součást. v serii velkých inventářů paláce černínského z XVIII. stoli. Podle nich bylo v kapli:

Mramorový oltář s řezbou Kalvarie. Ovální štukové reliéfy (Narození Ježíše a Tři králové) v oknech po straně oltáře. Na oltáři: portálle, kanonické tabulky řezané, polštáře, antependium, tři zlacené řezané reliquiáře ve tvaru šv a ornamenta a hlavickami andělskými, zelené a zlaté polychromovanými, čtyři (2 menší a 2 větší) zlacené, ve tvaru pyramid, za-

* V offertě slibují se 3 až 4 postavy dábů podle možnosti.

** Abbildungen IV. (1782), 104, č. 3; J. Kamper, V. V. Reiner (1907), 40.

Uvádí na př. (ibidem č. 20.), že Reiner maloval sám v opatství na Zbraslavi, kdežto v opatství jsou jen pokoje (zde nalezena r. 1911 K. Štepfrem signatura Reinerova) a sál, určité Reinerem malovaný, jest v konventě.

† Eodem a. 1732 14. Septembris consecravim in Radschin capellam s. apostoli Matthei, ab illustr. ex cell. D. D. Fr. Josephe S. R. I. Comite Czernin de Chudenicz noviter aedificatam, celissimus et reverendiss. princeps Saxoniae (t. j. Mofic Adolf Karel, biskup královéhradecký 1731–33), episcopus Regino-Hradecensis. (Hammerschmid, Historia Pragensis. Podlaha ve Věstníku král. spol. nauk 1891, 241.)

* Položení základního kamene bylo dosud mylně kladeno do r. 1737. Zavinila to tisková chyba u Schallera (t. I., 319, 7. ř. shora, a nedokonalé vypsatí chronogramu na základním kameni (ibidem ř. 10–11 shora), v němž V (= 5) ve slově vetusta opomenuto. Chyba vleče se od Schallera literaturou až do dneška a převzal ji i Herlin, připoisťuje dokonce – proti vši pravděpodobnosti – položení základního kamene a vysvěcení v jediném roce.

sklené a šest cínových, trojných svícenů s korunami. Obrazy*: Madona od Trevisana v černém rámcí listovém, s řezaným nástavcem, kamenky vykládaným; Jan Nepomucký od P. Brandla; sv. Prokop, v zlateném rámcí; svatba Mariína, v černém rámcí. Plastiky: Socha P. Marie v černé, zasklené skříni; kříž, červeně natřený, stojící na zeleném, zlateném podstavci se srdcem; soška Ježíška, vosková, v zasklené skříni. Tepaná váza se zlatenou ozdobou. Stříbrný, zlatený kalich s patenou. Cínová krompenka. Dřevěný řezaný štít, červeně a černě mramorovaný a zlatený. Paramenta a prádlo. Běžný drobný nábytek, obrazy, škapulíře, dracounové reliquiáře atd. Roku 1752 přibýlo ještě: Varhany, šest kaslí; cínová lampa, deset cínových svícenů, tři zvony, bubny, housle, zvonek ve více a drobnosti.

Ale kaple nesloužila dlouho svému účelu. Při všeobecném rušení kostelů a klášterů stihl i ji osud podobný. R. 1784 zrušena dvorním dekretem a roku 1791 prodána za 264 zl. pražskému měšťanu Janu Rennerovi jako stavivo a zbožena.** Z dlouhého instančního postupu o prodeji inventáře kaple zachovaly se v archivu černínském dvě listiny: r. 1789 ukládá se guberniální radě převzít zavřenou kapli, ocenit inventář a částečně jej rozdělit novým expositurám a z následujícího roku (3. července) je seznam předmětů, daných král. účetním officiantu k dispozici a kryjící se asi s inventářem shora uvedenými.

Z předmětů, takto do všech úhlů země rozprášených, podařilo se mi letos zjistit určitě aspoň hlavní oltář. Stojí v zámecké kapli v Petřpurku, zřízené na konci XVIII. stol. v nárožním paviloně z několika pokojů v přízemí a patře (zámek sám podle účtů v archivu jindřichohradeckém dostavěn a zařizován r. 1750), a jeho formy — i kdyby ne-souhlasily se stručnou charakteristikou v inventáři a kdyby nebyl zámek majetek rodu černínského — na první pohled usvědčují autora, architekta Kaňku. Mimo to se zdá, že i varhany, zpodobněné, lavice, několik obrazů, zejména kopie Karlovské Madonny*** v krásném, řezaném rámcí se stuhovou ornamentikou a dvě pískovcové konsoly po straně oltáře (stojí na nich moderní sochy) byly sem přeneseny z Prahy, neboť formou i dobou svého vzniku — kolem 1730 — mohly by souviset s kaplí sv. Matěje nebo kaplí v paláci černínském.

Na základě všech těchto zpráv a zachovaných vyobrazení kaple†, jež zde reprodukuje (obr. 77—79), dá se

* P. Brandl účtoval za obraz sv. Jana 200 zl., za Prokopa 100 zl. (R. Kuchynka v C. S. P. S. C. XVIII, 27.) Trevisaniho obraz Madonny byl ve sbírce probošta Kvise (†1790). [Pam. arch. XXI, 128, No. 75 a 132.] Mimo to byl to obraz Zvěstování P. Marie od Škréty. (Pazaurek, Sereta 69, 27.); snad je nyní v Jindř. Hradeč. (Soupis XIV, 99.)

** Schaller I. c. I, 318—319. *** Olej na plátně, 80 × 62 cm.

† Vyobrazení všeobecně známé — ač nepřesné v detailu — zachoval F. B. Werner v serii Abriss und Vorstellung der merkwürdigsten Prospekt der böhm. Hauptstadt Prag (Pars I. 9.), ryté většinou I. G. Ringlem a vydané kolem r. 1740 v Augsburgu M. Engelbrechtem s lat.

Obr. 80. Hlavní oltář bývalé kaple sv. Matouše na Hraděanech, nyní v Petřpurce v zámecké kapli.

rekonstruovat aspoň přibližně obraz kaple. Byla centrální, v půdoryse oválná, s vyznačením delší osy pomocí výstupků risalitových; risalit na straně vstupní byl na rozích okosen a končávkově proláhlý, risalit na straně oltářní segmentem vypiat. Stěny zevnějšku, hladce omítnuté, byly rozčleněny soklem, řadou pilástrů a polopilástrů pseudojonských a kládím kolem obíhající, s hladkým výsevem. Nad okapní římsou vystupovala — na jednom výkresu kolem celého obvodu, na druhém jen v průčelí — nízká attika, pilířky nárožními s vásemi zdobená a z ní vzhůru pro zvonek, prolomené vykravovanými okny a pokrytá cibulovitou střechou.

a něm, nápisy. (30 × 18,5 cm.) Rytina nepodává ani proporci, ani architektonických forem správně. Odborně podané, ačkoliv ne bez zúmyslných změn, jsou výkresy. Ve dvou konvolutech pražského architekta Jos. Jágra z let 1760—70. Protože dosud nebylo na tyto důležité kopie v literatuře upozorněno, podávám tu odborníkům stručně jejich obsah. První, majetek Musea města Prahy z pozůstatosti A. Bauma (č. inv. 14.555), má pozdější obal s titulem Bausachen a obsahuje 35 listů pap., formátu 20½ × 34 cm., na nichž mimo naši kapli (půdorys a pohled, tužkou kreslené a částečně rysované, s přípisem: Die S. Mathias Capellen auf dem Ratschien den 10. Juli 1766 ausgemessen worden) jest v pestré smesici snesena řada staveb domácích i cizích; uvádím řjizněná bohemica: Černý Kostelec (1759) ve 4 půdorysech a fačádě, chrám sv.

Vita v půdoryse, zámek v Kolodějích v půdoryse a náryse, portál Kaňkův na paláci černínském v náryse, dům pana F. X. Turby (von Durpon) 477./III. v Praze (1765) ve fačádě a konečně mapa vinic v okolí zámku trojského. Druhý konvolut, v majetku p. vrch. rady K. Buchtel, je vázán v kůži kolem r. 1790 a má 83 listů (32 × 44,5 cm.) papírové. Provedení kreseb je pečlivé, tušové rýsy jsou kokrovány a většinou stínovány. Mimo několik objektů z ciziny (list 21. a 23. půdorys a řez Domkírche v Berlíně; list 67. g'oriet v Schönbrunnu) je tu sebráno mnoho známých architektonických děl 18. stol. z Prahy, na př.: list 3.—5. kostel na Skalce (?); list 6.—8. kostel sv. Mikuláše (Praha I.); list 9.—10. kostel ve Slapech (?); list 13.—14. kostel ve Vodolce (?); list 15.—16. kostel sv. Jana (Praha IV.); list 22. půdorys chrámu sv. Váta; list 28.—30., 32.—35. fačáda domu Turbova v Praze (477./II.), a její varianty; list 36. půdorys přízemí a I. poschodí téhož domu; list 37. fačáda a 2 půdorysy čp. 537./III.; list 42.—43. pohled na klášter Hybernů s kostelem (Praha II.) před empirovou přestavbou; list 46.—47. dům čp. 475./II., vlastní dům Jágrův (fačáda a 2 půdorysy); list 52.—55. dům „U Montágu“ (Praha III.) v půdoryse, fačádě a detailu schodiště; list 58.—59. dům čp. 5./III. na Radeckého náměstí (z r. 1778 od Jágra); list 66. palác Pachťovský (Praha I.); list 70.—75. adaptace Klementina roku 1776 na kasárny; list 76.—81. Královův dvůr v Pražské bráně, s podpisem královského stavitele Ant. Hafeneckera; list 82.—83. jízdecké kasárny na Poříčí z r. 1776. Kaple sv. Matouše (půdorys a průčelí) je na listě 11.—12. ve formě poněkud jiné, než v konvolutu II. Kromě toho je tu řada nárysů fačád a jejich alternativ pro řádové domy městské, zejména pro Prahu určené a na palác, z nichž fačáda na listě 49.—50. pokládám za průčelí paláce Pachťovského v ulici Platnéřské, známého jen z mědirytiny Balzerovy podle J. A. Scotho (kolem 1790) a z celorytny podle Morstadta; některé jsou sice nápisy (Concept oder ein beyläufiger Gedanden, Ideal-Concept, Fr. Jos. Jäger inv. et del.) přímo vyznačeny jako ideální kompozice a podobají se jen známým budovám jako paláci arcibiskupskému nebo domu čp. 114./IV., ale část jich jistě byla zbudována a před naší pamětí zbožena a teprve snad náhodou bude identifikována.

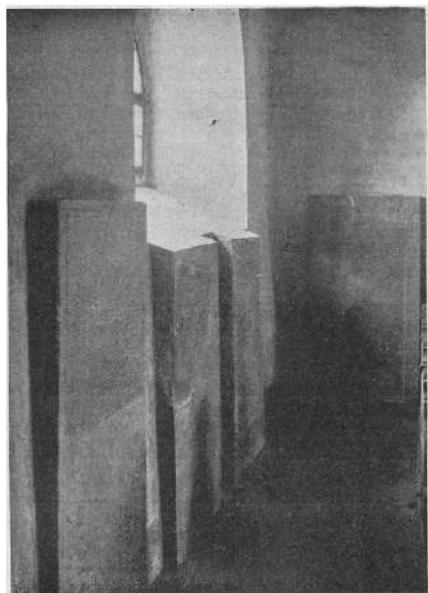
Obr. 81. Náhrobky, zazděné na zevní straně děkan. kostela v Pelhřimově.

Obr. 82. Náhrobky, osazené v předsíni děk. kostela v Pelhřimově.

Kryt kaple byl báňovitý, snad plechový, s dvěma vikýři v bocích a s profilovaným hrotem a křížem ve vrcholu. V průčelí vedl v přízemí vchod obdélný, s profilovaným rámem a s nástavcem římsovým, polokruhem vypiatým a podporovaným volutami; nad ním byl plastický dvojznak v kartuši pod korunou. Okno v průčelí bylo obdélné, segmentem sklenuté, s těžkým rámem, ve vrcholu volutami a mušlovou akroterii, na spodě kapkami zdobené. V bocích kaple byla okna snad též obdélná, za oltářem bylo malé, oválné a podobná okénka byla snad i nad oběma oltáři ve výklencích. Všechny profilované články a ostění byly z kamene. Vnitřek byl sklenut kupolí bez lucerny,

pokrytou snad freskou, pod níž obíhala těžká římsa z umělého mramoru, nesená nástěnnými pilastry a čtyřmi polosloupky z umělého mramoru a štuky, se zlacenými hlavicemi. Okna boční byla v hlubokých výklencích; hloubka zdíva risalitu vstupního tvořila malou předsíň, z níž se vcházelo po stranách do vrtulových schodišť ke kruchtě. Kruchtá byla trojdílná, visutá, podklenutá; střed byl segmentem vypiat, boky sledovaly půdorysnou křivku kaple; zábradlí bylo balustrové, pilířky stužené. Mimo okenní výklenky byly ve čtyřech protilehlých bodech hluboké výklenky; ve dvou byly boční oltáře, ve dvou (pod kruchtou) zpovědnice. Prostor pro hlavní oltář byl z kaple vysunut

Obr. 83. Náhrobky, osazené uvnitř kostela sv. Víta (v lodi severní).

Obr. 84. Náhrobky, osazené uvnitř kostela sv. Víta (v lodi jižní).

do risalitu a sklenut valené s výšecí; obsahoval tři výklenky, hlavní pro oltář, osvětlený oválným okénkem a boční snad jako sakristie.

Zařízení bylo jednolitě. Hlavní oltář (obr. 80.), nyní v Petršpurce v děkanství kapli stojící, ze čtyř druhů umělého mramoru* zhotovený, je v základě stěna konkávně prohnutá a po straně rámovaná pilastry s volutovou konsolou jako hlavicí, jež nesou římsy v polokruhu vypjaté. Predella hladká, římsovaná, je podpráhována po stranách menšími velkými konsolami z volut. Stěna je prohloubena nikou s polokruhovým obloukem, orámovanou profilovaným pásem, shora segmentem prohnutým a dole ukončenou římsou s vykrojenou čábrakou. Nástavec tvoří

stěna konkávně prohnutá s vodorovnou římsou a bočními pilastry, v ploše její dekorativní tabulka. Na nástavci stojí ze dřeva řezané a zlacené sousoší Kalvarie. Oltář je výborně udržen a technicky je dokonale dílo inkrustace; skupina Kalvarie je krásně řezána a mohla by být bez ostychu připsána Mat. Braunovi.

Vedle hlavního oltáře byly dva boční (snad sv. Prokopa a Jana Nep.) s obrazy na plátně, uprostřed kaple stály lavice, pod kruchtou ve výklencích třídní zpovědnice, na kruchtě varhany, na stěnách visely obrazy. Na oltářích byly cinové svícny, dřevěné reliquiáře zasklené atd. *Zd. Wirth.*

* Mensa mramorová a dřevěné přídavky na oltářích (lišty, řezby na tabernaklu atd.) i socha jsou pozdější.

ZACHOVÁNÍ NÁHROBNÍCH KAMENŮ.

Skoro v každém i nejmenším kostele zachovaly se v dlažbě náhrobní kameny s nápisy, vysoko tesanými znaky a ornamentální výzdobou. Při nedostatku starších prací plastických u nás, zejména ze středověku a z ranní renaissance, jsou nám často jediným kritériem výpěstlosti domácí plastiky, ale v druhé řadě i jediným často pramenem genealogie a heraldiky při studiu domácích rodin nižší šlechty. Tato důležitost náhrobků vede k jich ochraně a zachování již tehdy, kdy předměty stejné ceny umělecké, ale bez významu historického, jsou ještě opomíjeny; bohužel je však technika tohoto zachovávání tehdy nevyvinutá a vede často ke stejné zkáze náhrobku jako dříve ošlapáním nebo vlhkostí v dlažbě. Teprve ruku v ruce s konzervačními metodami na kamenných architekturách užívajícími zlepšil se i způsob konservace náhrobních kamenů a provádí se nyní celkem uspokojivě všude. Jako příklad podáváme a obrázky dokládáme první větší akci konzervační pelhřimovského muzejního spolku, vyzdvižení náhrobků z dlažby ve dvou kostelích, sv. Bartoloměje a sv. Víta.

Kostel sv. Víta byl od počátku města do r. 1787 otočen hřbitovem a jest tudíž náhrobky daleko bohatší než děkanství *kostel sv. Bartoloměje*. V tomto chrámě vyšlapáno 7 kamenů do té míry, že nebylo již co zachraňovati; přes to však bylo ještě vyzdviženo celkem 5 starých desek, jež ležely původně v přední části pravé lodi v okolí křtitelnice. Dvě nejzachovalejší zapuštěné zevně (Obr. 81.) do zdi při jižním vchodu, označené jménem Václava Ze Šper a letopočtem 1553. Levý kryl „shnilinu jednoho hříšníka“, který „usnul v Pánu dne 13. dubna 1754“, pravý bana Milánského Jana Mariu Gazzinelliho, v Pelhřimově r. 1758 skonalšího. V předěsné chrámové (Obr. 82.) zazděn do stěny náhrobek děkana J. Petery (děkanem byl v l. 1778—1782), pak torso náhrobku, z něhož zbyla část orlice nad znakem z 18. století a konečně náhrobek s obrazem panný s modlitební knihou v ruce a legendou, jen částečně čitelnou, ze 16. století v gotické minuskulě. Tento kámen ležel v levé lodi před oltářem Panny Marie Karlovské. (Srov. Soupis XVIII., str. 198 a násl.)

V kostele sv. Víta byla kořist značnější a vzácnější z důvodů výše označených. O původním uložení náhrobních

kamenů nelze dnes říci nic určitějšího. Byl starý hřbitov zrušen r. 1834 (srov. Liber memorab. na děkanství, fol. 81), při čemž dlažba v kostele překládána. Leckterý náhrobek ze hřbitova odnesen a tak zničen; byly nalezeny na př. v dlažbě průjezdu domu čp. 10.-I., na dvoře pod okapem č. 118.-II., před bývalými masnými krámy a j. Posledně dlažba v kostele upravována v letech sedmdesátých, když z býv. hřbitovního kostela se stal gymnasijský. Náhrobní kameny ležely vesměs v prostřední lodi, po celé délce vítězného oblouku a v kněžišti, tvoříce na frekventovanějších místech tvrdou dlažbu proti ostatní dlažbě cihelné. Vyzdvižené náhrobky byly vloženy do lince zdi při obou lodích postranních (obr. 83. a 84.), po stranách vítězného oblouku a konečně do středních pilířů, počtem celkem 21. Dva z nich z r. 1582 a 1583 mají reliéfy (hoch a panna), tři znaky a to Olivetských z Olivethu (r. 1573), Tomáše kněze Antiocha z Helfenberku (r. 1567) a značku ř., u jiných bývají středy pravidelně prázdné — znaky snad stesány. Materiál je vesměs žula, u jednoho (rod Charvátovský) pískovec a u jednoho červený mramor (Jana Rečického z r. 1636). Nejstarší je z r. 1562, nejmladší z r. 1774. Kromě toho zazděn tu zloemek žulového náhrobku (gotická minuskule) ze 16. st., nalezený na dvoře č. 118.-II. Popsány byly rovněž v Soupise XVIII., str. 177—183, při čemž nutno opravit v V., VII., IX., XI., XII., XIII., XV., XVI. a XIX. písmo na gotické, dodat popis znaků a text tří náhrobků, vesměs z konce 16. století. (Srov. též „Jiskru“ IX. č. 54 a 56.)

Technicky provedeny tyto práce podle pokynů redaktora Věstníku jako konservátora. Kámen byl vždy opatrně vyzdvižen a na hrubém rubu vodorovně přitěsán; na to byla líc zdi upravena vytesáním tak, aby kámen přilíhl nevyníval a přece aby za ním zbývala vzduchová izolující prostora. Upevnění stalo se kovanými úhelníky, a aby docílilo bylo stejné úrovně, podloženy náhrobky podle potřeby žulou. Dře opravena cementovou omítkou. Kameny zevně umístěné opatřeny nad to cementovou stříškou. Akce provedena v listopadu a prosinci 1911 s podporou úřadu farního a nákladem města jakožto patrona. Na částečnou úhradu výloh vyžádána státní subvence, již c. k. ústřední komise vřele doporučila. *K. Polenský.*

Z LITERATURY.

Zpráva kuratoria Městského muzea pražského za rok 1911. (1912. Nákladem Muzea. Str. 57, obr. 56.) Obsahuje články Břet. Jelínka, Pravěcká Praha, dra Fr. X. Harlasa, Cechovní památky v Městském muzeu pražském, a dra V. V. Stecha, Antonín Wihel. Pro naše čtenářstvo jistě nejzajímavější je článek dra Harlasa. Autor v úvodě stručně pojednává o pražském zřízení cechovním, vypočítává 65 cechů, jež do muzejních sbírek buď uchovávaly nebo přímo věnovaly odznaky své bývalé moci a slávy (vedle rukopisných památek), zvláště pokladnice, po-

hřební štíty, pečeti, ferule a korouhve. Vlastní popis památek jednotlivých cechů obsahuje letos památky obuvníků podle jednotlivých měst pražských (staroměstských, novoměstských, malostranských, hradčanských, vyšehradských a židovských) a společenstva obuvníků. Památky seřazeny jsou inventárním způsobem se stručným popisem a nejvýznamnější z nich jsou i reprodukovány podle vlastních fotografií autorových. Autor jako úředník muzejní je hrůy na IX. sál svého ústavu a s uspokojením cituje výrok ředitele hamburského muzea dra Justusa Brinck-

manus, že „nikde neviděl tak úpíse sbírky epochovních památek jako v Praze“. Článek psal je s plným porozuměním a láskou k věci; jen někde by se doporučovalo přesnější datování.

G. K. Hilbert, Das Grab des Hl. Wenzel. (Jahrbuch des kunsthistorischen Institutes der k. k. Zentral-Kommission für Denkmalpflege v. Beiblatt 166—171, s. 2 a b.) Svatitel chrám sv. Víta podává tu stručný referát o postupu prací při odkrytí hrobu sv. Václava r. 1911 a jich výsledku a sbíráje další referát o neolezených základních rotundy sv. Václava i basiliky, vystavěné po roce 1060 na tomto místě, až bude možno odkrýt i je v dnešní stavbě chrámové.

Zikmund Koucký vydal další dvě série fotografií památek pražských v úpravě poliednicové a v mapě: *Sochy na Karlově mostě* (28 listů po 20 hal., v mapě 6 K) a *Staré brány pražské* (20 kůst po 20 hal., v mapě 6 K).

Jar. Schieb: *Radnice král. města Plzně*. (Plzeň. Nákladem obce. 1912. Strana 123, obr. 55. K 2.—) Jubilejní sjezd samosprávného úřadu v Plzni byl — podobně jako před 15 lety Sborovník — pozdraven touto dobrou publikací lokální, její vedle toho má také účel osvětlový: ukázat širším kruzům vztahy památek města, právě obnoveného. Tento účel, nasazený na titulku nápisem: *Průvodce příručku, dírci popularizující v knize i jejím ilustracím je tu v dohledu přehledu a rytmu uvedeno vše, co spojuje radnici s městským životem za staré doby i dnes a obšírně jsou vyloženy její stavební dějiny a pronikavá její restaurace. Historie sekvá se a prolíná s litem dněšního stavu, ale dobře rozčleněná listy vyvíjejí se anekdotami. Publikace zabývá se sice širším okruhem kancelářské práce při obci stěsné, jejíž chcem přání autor iest.*

Václav Mlýnský: *Radnice Králové 1909—1911*. (Králové. Múzejní správa 1912. Str. 152, obr. 36.) Obdivuhodná činnost múzejské katedry projevuje se i literárně neobyčejnou: Králové mají bohaté zápravy výroci, a články historický a ilustrovaný, jako velké ústavy volkóměstské. 2. svazek, právě vydaný, obsahuje rokodir Příspěvek (XVII.—XVIII. století), instrukční, bohatě ilustrovaný a doplněnou katalogem práci širšího řádu, pak článek dra K. Hostáče o sídelních jmenách v Tazajovu a obchodu práci dra J. Vanczy. Staré vodní hospodářství v Klatovech, jeť je jistě jednou z kapitol velkých dnů města, už orem od let připravovaného. Záprava o činnosti múzejské v šle Václavské ukazuje vzor čilý život v obou ústavech múzejních, historickém a průmyslovém.

Bohdanecký památník. Město a hrad Bohdaneč a okolí. Uspořádal a vydal Jar. Mareš. (Bohdaneč 1912. Str. 97, obr. 17). Prvý pokus monografický v rámci almanachu, s tendencí propagací (pro Bohdanečské lázně). Obsahuje literární příspěvky bohdanečských rodáků (Langner, Kosma, Kostílek) i jiných, biografické detaily, pak několik historických článků (přehledy a drobnosti) a konečně řadu ilustrací. Část textu je psaná, ilustrace skoro vesměs. Jak autor v doslovu sbíráje, chybá vědecké důjiny Bohdaneč.

G. Schmidt, Abriss der Geschichte der Stadt Mies. (Mies 1912. Stran 400, obr. 5.) Práce (výj. otisk z „Dokladství der freiw. Feuerwehrl. Mies 1912) patří mezi publikace lokální, její jsou založeny na vlastní práci archívu, a přes to, že nemá příliš široký podklad, obzvláště strnuje chronologický přehled městské, stavební vývoj, dějiny památek uměleckých, fúzeval, školství atd.

F. Holík, Hrabě Fr. Antonín Špork. (Výr. tpr. c. k. gymn. ve Dvůře Králově 1911—12. Str. 124, tab. 12.) Autor vydává již osmou publikaci o téměř předeměti (z toho 7 programů Holických), tentokrát věnuje celý článek chránovému sociám v Kukau. Zaznamená je tu jednak podrobný popis ač a přehled konstatování restaurací, doplnků, nových částí atd., což dosud nebylo shrnuto nikde. Jiných než popíjých článků práce nemá.

Jindřich Václav, Severovýchodní Čechy. Kresby na lámen. (Hradec Králové. Nákladem L. Pavlíka a J. Vlčka. tiskem Hrošské a Mosky. 1912. Folio.) Deset listů 5—7 K, jednotlivě 1 K. Dosud vyšlo 8 listů z Hradce a okolí, 4 listy z Jaromže, 3 listy z Nového Města n. M., po 2 ze Skalce, z Bělce a z Janáče. Všechny listy — až na dvě zobrazení brány hradecké, podle fotografií zpracované — jsou kresleny podle přírodních ukádek snáží se o vnitřní podání celkového řádu architektury. Jako beršový pendant k nedávno dokončenému honosnému dílu „*Deutschböhmen im Bild*“ (Praha 1910—12. K. Bellmann. K 210.—, Tab. 80—) předtá tu publikace příměrou povahy programem a jednoduchou technikou grafickou, jeť i výpravou listů se jí vyrovná, ukazují zejména veliké pohledy z Hradce Králové. Ač počít listů výtěžných mást dopuje značného počtu, budou spojovaný v obrazový monografie a bude k nim vydán i text atd. F. Tichého. Zatím vycházejí ve velkých listech a zahrnují několik měst. Publikaci je možno doporučit, protože vede svých uměleckých člů snáží se i o propagaci státních krás venkovských měst.

KRONIKA.

2. července. Samost. Zpr. upozorňující, že zaslané Klubu našlo již odezvu v pražské žurnalistice a znovu upozorňuje, že nejde jen o bích, nýbrž o celé panorama.

7. — Český Svět č. 44.—45. Fot. Černínský palác. — Národní Politika. Pohled na úpravu národní Václavského náměstí a Příkopů („U Špinků“) po dokončení paláce „Koruna“.

11. — Nář. Pol. Zpr. Městská rada zřídí k žádosti Klubu dopisovat pro památky zrušených domů. „Literární veřejnosti“, zaslané proti zrušení malostranského pobřeží. — Nář. Listy. „Literární veřejnosti“, zaslané proti zrušení malostranského pobřeží. — Samostatnost. Zpr. Správní soud vydal důležité rozhodnutí o stavební svobodě majitelů starých domů, významných po stránce umělecké neb historické, že majitel moci svého vlastnictví není oprávněn fidě se předpisy stavebního řádu svůj dům přestavovat neb na jeho místě provést novostavbu. — České Slovo. Odezva na zaslané Klubu proti projektu *Mal. pobřeží*.

12. — Český Svět č. 46. Fot. Pomník Palackého, archa sv. Václava. Nář. Listy. Dotaz ob. staršího Královce ve sborn ob. starších proti Klubu za Starou Prahu ohledně domu čp. 3594 v ulici *Martinské*.

13. — Zp. O přestavbě starého pražského domu v *Martinské* ulici (čp. 3594.), jenž dle regulačního plánu měl ustoupit, protože jest proveden jeho důkladná přestavba.

17. — Nář. Pol. Zpr. Nález fúzeval v podzemním skladisti ty *Hynsků* *šachy* z XVIII. stol. býv. kostele v. Michala.

18. — Nář. Listy. Zp. Nález nápisu s datem 1412 na *Kozm Hrádku* u Táboru. (Humburg.)

19. — Český Svět č. 47. Fot. Hrad v *Ml. Boleslavě*, partie z *Ml. Boleslavce*. Okolí *Altnoi synagogy*. — Světová č. 47. Fot. *Boleslavce*. — Nář. Listy. Zpráva o postupu prací na novém *Rudolfinském* mostě, který již počátkem listopadu bude moci být odevzdán veřejnosti. Zp. Sborové úřadu o zaplnění záložnických baráků na *Hradčanském* po dobu, než budou provedeny opravy v *Černínských* kasárnách.

20. — Nář. Listy. Městský úřad stavební předložil návrh na regulaci okolí sv. *Apollináře*, podle něhož místo *Judovi chýže* a sousedních domků mají být vystavěny domy dvoupatrové.

24. — Národní Listy. Polemika *Josefa Švehlý* o nápis, nalezeném na *Kozm Hrádku*, který mu byl znám již 9 roků. — Národní Politika. Věřejný projev Spolku architektů a inženýrů, *Klubu za Starou Prahu*, sdružení architektů, S. V. U. *Manes*, *Výtv. odb. Umělecké Besedy* proti postupu při novém projektu *malostranského* nábreží. — Samostatnost. Věřejný list korporací starostů města Prahy o projektu *malostranského* pobřeží. —

26. — Český Svět č. 48. Fot. *Výšlov*, pavilon *Českého Yacht Klubu* v *Podolí*, varhany u sv. *Barbory* o *Krátné Hoře*, *Hlubokoské* údolí.

27. — *Vokna Slovo*. Protest proti hotovění novému projektu *malostranského* nábreží.

28. — Samostatnost. Otisk listy, zaslaného redakci Samost. na zaslané Literární veřejnosti proti zrušení *Malé Strany* a panoramatu *Hradčanského*. — Nář. Pol. Zpr. Domy čp. 411 a 412 na *Výšlově* mají být zbořeny.

29. — Nář. Listy. Zp. Na *Novém hradě* u *Kunratic* bude láném zprámen.

30. — Nář. Pol. Pohled na kostel sv. *Apollináře* s *Jedovou chýží*, který má být zastaven.

1. srpna. Nář. Listy. Zp. Nové univerzitní budovy u *Čechova mostu* budou hotovy do srpna 1917.

2. — Český Svět č. 49. Fot. Partie na *Lažnické*, nový most *Rudolfinský*, *Týnské* vltkno, *Václavské* nám., *Hradčany*, *Staroměstské* nám., údolí *kokořínské*, sloup *Mariánský* na *Staroměstském* nám., *Tisínové* *Pastýř* a nymfa. — Nář. Pol. Pohled na sanatorium v *Podolí* pod *vyšehradskými* hradbami.

4. — Nář. Politika. Pohled na nový most z elektrárnou a vodárnou o *Hradci Králové*.

9. — Český Svět č. 50. Fot. Klášter v *Břevnově*. — Světová č. 50. Fot. *Ml. Boleslav*.

10. — Nář. Listy. Čl. Příspěvek k vysvětlení názvu Prahy jako polemika proti p. *dr. Čestmírovi von Ohmu v Bohemii*.

15. — Nář. Pol. Čl. M. Horák, Příspěvek k vysvětlení původu názvu Prahy.

17. — Nář. Listy. Zp. Proti boření *Plešské brány* v *Rakoveckech*. — Nář. Pol. Zp. *Mramorová hlava* z *Krocínovy* kašny byla p. *Chavrově* k vystavení zapůjčena p. vrch. radou K. *Buchlovce*.

20. — Nář. Pol. H. Klatovský. K vysvětlení původu názvu Prahy. — Zpráva. Z Klubu za Starou Prahu o úpravě kašny *Terezy* na *Clam-Gallasově* paláci, o hlavě z *Krocínovy* kašny, vystavěné u *Chavry* na *Ferdinandově* lázni.

Národní Politika. Zvolenou rukou rozbít noha sv. *Prokopa* v *Dražích* *Slavích*. — Č. Sl. Zp. Nynější stavební úřad u *Šimónově* *dumu* bude zachován, měla by budovy být i zachována renesanční věž.

Národní Listy. Zp. Oprava orloje na *Staroměstské* radnici. Zp. Nová stavební zára domu 788-II. porušila by příznivý útvar *Václavského* náměstí.

22. — Nář. Pol. Zp. Nález 600 let staré dřevnice při opravě domu

č. 97 na Palackého nám. v Kušné Hoře. Feuill. Pocta Moudrá, Rdou-
šená krásá.

23. — Český Svět č. 51—52. A. Parket, Berounský pohled. Fot.
Kněšov v Berouně, věž u domu Bergrova na Václavské náměstí.
Kláštera rajhradská. — Světlozr č. 52. Fot. Křtiny v Nov. Rych-
nově, Jezírka v Mělníku. Semikův pomník u Neumetel, Podskali, regu-
lace Vltavy a Židovského ostrova.

24. — Nár. Politika. Čl. Příspěvek k vysvětlění původu názvu Praha.
Počato boursní hostince čp. 381-VII. „U Města Prahy“ v Ovesnické
ulici. — Český jih. Doplněk k článku o Kozím Hrádku u Tábora.

25. — Právo Lidu. Čl. Regulace Vltavy a malostranská panorama.

27. — Nár. Pol. Feuill. Pavla Moudrá, Nerušná krásá.

28. — Nár. Pol. Počato boursní domu čp. 971 II. v Růžové ulici, na
jehož místě vystaven bude třípatrový dům.

29. — Čl. Samost. Dr. V. Vojtěšek, Ze Staré Prahy. Kostel sv. Kříže
na Přikopech.

30. — Český Svět, roč. IX. č. 1. Fot. Obrazárna v Radolíně. — Svět-
lozr č. 1. 1. Fot. Dům svatozářský. — Nár. Pol. Zpráva v praž-
ské měst. radě, že zakročilo protikánci stromů na Střeleckém ostrově.

31. — Nár. Pol. Zp. K vysvětlění praesidialního odpovídě o vykác-
ených stromech a výjave, aby se zabránilo pro budoucnost podob-
nému vandalství. — Čas. Lidu. Ratibor vyvrací tvrzení Věstníku o pò-
sobení generála Lavara v Hradci Králové.

4. září Nár. Pol. Zp. O kácení stromů v Dejvích u nádraží a vy-
světlení rybníka měšťanské jízdy Ant. Jandgy o vykácení topolů (přj
naháňelých) na Střeleckém ostrově.

5. — Nár. Pol. Zp. Pustožení a kácení stromů pokračuje v Dejvích
u nádraží.

6. — Český Svět č. 2. Fot. Tereza z toulání na Mariánském nám.,
sochy na Karlově mostě, letohrádek Hergetzů v Hlubočepích. — Svět-
lozr č. 3. Fot. Z domu svatozářského.

7. — Národní Politika. Zp. O vykácení stromů na Střeleckém ostrově
(vinou e. k. priv. sboru měst. ostrožteřel) v městské radě. Upozornění,
že stromy na Kampě mají být zničeny. — Z. Pr. L. Feuill. Závet na
Sobě. Patiz a Selsko. Praha a Vltava. Čl. Vandalismus v Praze. — Směr.
Proti zachování Plzeňské brány v Rokycanech, která prý je bezcenná
a ohrožuje životy. — 24. Směr. Nová poznámka proti jinému zachování.

8. — Nár. Pol. Započato s boursním domem čp. 40 v Královské třídě
v Karlíně. — Sam. Zp. O vykácení stromů na Kampě, kterým městská
rada nesyvětlila jako v případě Střeleckého ostrova.

10. — Práv. Nov. Feuill. O právech e. k. sboru ostrožteřelického
k ostrovu Střeleckému.

13. — Český Svět č. 3. Fot. Dům v Domázičích, náhrobek H. Stei-
ningera v Broumově. Čertova díra u Davle. — Světlozr č. 3. Fot. Okol-
st. Jana na Prádle, výhled býv. zahrady Baugyky.

ZPRÁVY Z KLUBU.

AGENDA SPOLEKOVÁ od 26. července do 20. září 1912. Členům
pp. J. Hofmanovi a MUDr. V. Samokvišovi vyhovena soustředná nad-
druční rodě. — J. kníže Bedřich Ferd. Lobkowitz požádán nad-
druhou, aby přijal české předsednictví výstavby komise Klubu. —
Česká eskomptní banka povolila Klubu příspěvek 400 K. — M. radě
býl podán protest proti zamýšlené změně staré stavební čáry domu čp.
780-II. Současně požádán český výbor, aby potvrdil schválení dovo-
vací čáry. — Na Výstřed. Pan F. Hodek požádan, aby bájil jako ko-
respondent e. k. ústřední komise integritu vyhrádkových hradeb
s domy na Výstřed. Stavební rada Bělský schválila s podáním Klubu
o vlastnickém právu domu, sousedství u Výstřed. — Kaudisování kom-
missi podána žádost o přeložení pravidla ze střední Vltavy (u severního
okruhu Střeleckého ostrova) k staroměstským nábřežím a m. rada požá-
dá o podporování této žádosti. — M. radě zasláno upozornění na
nevhodnou přehradu na dvoře v Komitě s žádostí o její odstranění.
M. rada prohlásila se však nekompetentní, protože příchoz nemí veřejný.
— M. radě podána, aby zakoupila staroměstskou hlavu z Krocimovy
kuchyně pro městské muzeum. — Sl. Zdeněk Dittrichová ochotně nabídl
pro Věstník Klubu zapůjčení fotografií z Podskali.

Zemský výbor zaslal opis podání m. rady v Bubenči o aloži v Ove-
nické ulici. Klub žádá m. radu v Bubenči o zapůjčení plánů této ulice.
C. k. místodržitelství potvrdilo připisem z 9. září stanoví odboru
Klubu: Ze staré Budejovic. — Klub upozorněn na nepravý, re-
stauraci Káňu u N. Dvora. — Odbor u Pelikánově zaslal návrh
arch. J. Chocholiva na dřevěný kříž a náhrob. J. Janákov na úpravu fa-
cady domu čp. 40-I. — M. radě a m. muzeu o Rokycanech zaslána
nálehuva proba o zachování plzeňské brány. Týdeník „Směr“ v Plzni
dodána odpověď na lokální o této bráně. — Magistrát města Krakova
dával Klubu plány Velkého Krakova.

ŽURNALISTICKÁ AKCE KLUBU. 6. zář. Lokálka o kácení stromů
na Střeleckém ostrově a na Kampě zaslána listům: Nár. Listům, Nár.
Politice, Času, Samostatnosti, Čas. Slovu, Právo Lidu a Pražskému No-
vinám. Neuvěřitelně jen v Nár. Listech.

ZA STARÉ BUDĚJOVICE. Odbor Klubu, jehož stanovy byly schvá-
leny e. k. místodržitelstvím, svolává na 12. října ustavující valnou
schůzi; prozatím působí budoucí jeho členové žurnalisticky (v Českém
jihu a Jižáre) a vystavují ve skříní na náměstí fotografické snímky bu-
dovických památek stavebních.

NOVÍ ČLENOVÉ KLUBU. V září přistoupili za činné členy Klubu:
p. Pavla Moudrá-Mrhová v Neveklově, pp. arch. V. Blažej, Emil Polák
soukromík a inž. J. Moučka v Praze.

Klub vydá pro své členstvo přeměti na rok 1913 ve formě okružní
plakety k účtění památky svého milého člena a nadšeného bojovníka
za ideu staropražskou, zemělože spisovatele Viléma Mrštika. Portrát
a úpravu plakety navrhu akademický sochař pan Bohumil Kafka a její
provedení bude svěřeno závedu pana F. Anžy. Jména předního če-
ského sochaře a uměleckého řemeslníka jsou zárukou trvalé ceny této

paměti, její vydání jistě dojde v kružích členstva našeho i širší veřej-
nosti radostného přijetí.

ZPRÁVA ARCHIVÁŘOVA. Do archivu včelovala 17. srpna m. rada
další číslo (1.—4., 14., 17., 18.) plánu města Prahy a 17. září paní Pavla
Moudrá-Mrhová 22 fotografií z Prahy a z venkova (Mělník), velmi
cenné na tak stáří, jako zobrazení objekty. Jsou všechny ze stereo-
skopické serie závedu Fridrichova (Praha, 428-L) a vznikly kolem roku
1875. Některé v ní jsou postupně uveřejňované ve Věstníku. — Ze sbírky da-
poslovit byly zapůjčeny některé k přednáškám pp. arch. F. X. Ledví-
novi, prof. v Plzni, Jar. Trpákov, apsovatel v Soči, a H. Schmidtovi,
prof. v Jeně. Klub sestaví vzornou kolekci dispositivů z Prahy a bude
je půjčovat k propagaci krás Prahy v cizině.

ZPRÁVA PORADATELOVA. Během přípravného sezónu vykonána
jedna vycházka, 4. srpna do Vinohr (36 účastníků, výhled dra K. Gutha).
Po přípravných zahájení pravidelné týdenní vycházky 8. září výletem
do Dejvic (kaple na Hadovce), kde uvítal účastníky J. E. světitel biskup
dr. Frind, na Humpaluku a do kostela sv. Matěje v Suroce (22 osoby,
výhled dra K. Gutha, J. Jirý a R. Kuchynky). Hlášený výlet do Perouna
dne 15. září nemohl se bohužel konati pro nevládní počasí. Pro pod-
zimní sezónu jsou vybrány další pražské paláce a kostely, pak židovské
muzeum a soukromé sbírky (6. října sbírka p. Dr. P. Tomana v Podhoří).

V posledním roce rozmožno se v Praze uspořádání pořadí neděl-
ních vycházek do památných budov, takže na každou neděli připadají
až čtyři podobné vycházky. Náš Klub by mohl jenom vítati tento šlá-
rach, kdyby se byl skutečně přizpůsobil vývinu z potřeby a za přání ob-
čerstva a kdyby slověl výhradně tomu, čemu sluší organizované
cykly vycházek klubových, totiž propagaci myšlenky staropražské a
výhodě občerstva v tom směru. Ale, bohužel, onen řad vycházekový
z velké části nemá ideální motivů a převážně cíle výchovného; pořá-
datelům nejde o morální prospěch občerstva, o památky, o šíření jak
známosti a úcty k nim, neboť nemají k nim skutečné vědecké poměry
a také jim nerozumí. Vycházky jsou jen — a je to třeba říci otevřeně
— jen zdrojem spolkových příjmů a je luštěno, jestli vycházka dnes
do šáňedního sběrače státočného a zbra do chrámového počítadu svato-
vitského. Mimo to obrací se tyto spolky na správe památných ob-
jektů a sbírek i na náš Klub o výklad památek, nemajíce ani ochot-
ných a hlavně znalých interpretů, a při tom se ani netají prarým úče-
lem vycházek, financují jich výnosem, doufajíc, že se odborníkům
stejně luštějí výsledky vycházky a výběr občerstva. Klub nemůže
ač protestoval proti zanedbávání účelu těchto vycházek do pa-
mátných a uměleckých významných objektů staropražských a jeho členové
budou nyní soustavně odmítati všechny žádosti o výklady, nebudě-li
záruka, že spolky v první řadě jde skutečně o památky a ne o hmotný
zisk.

Dě. Z. REDAKCE. Fotografie k ilustracím v tomto čísle poskytl ochotně
pp. A. Friedl v Plzni (čís. 80.), dr. F. X. Hazlas (čís. 77.), R. Kuchynka
(čís. 78.), odbor Klubu v Pelikánově (čís. 81.—84.) a zám. biblioteka
v Roudnici (čís. 76.).

Odpovědný redaktor Z. Wirth, 242-II. redakční rada: K. Guth, B. Hübschmann, P. Janík, Fr. Thoř. — „Za Starou Prahu“ vychází jednou za roční.
Otiřování článků i vybavení jen dovozeno, udrží-li předmět. Štůky se přejíjí k otiřování (6 bal. za čtvrtě centimetr). — Vydává Klub Za Starou
Prahu, Praha I., U Jevořů. — Reklamaci přijíá 4 neděle. Reklamace se otekrávají. — Tiskem Dlámečské knihtiskárny v Praze II., Myslíkova
ulice. — Štůky z graf. závedu J. Stencova v Praze I., Salvátorská.

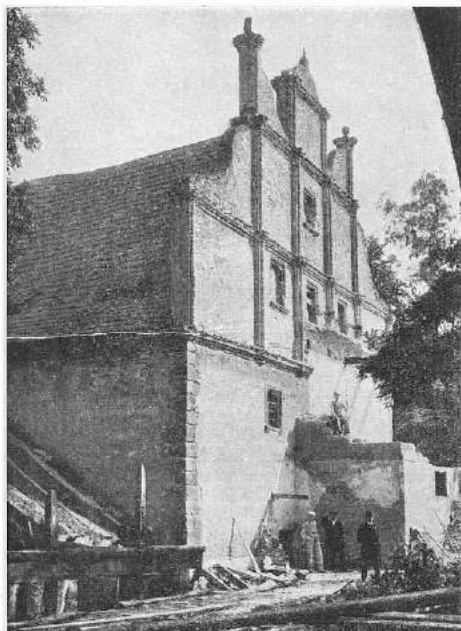
ZA STAROU PRAHU: VĚSTNÍK KLUBU ZA STAROU PRAHU

ROČNÍK III.

V PRAZE, DNE 30. LISTOPADU 1912.

ČÍSLO 9.

PŘESTAVBA RENAISSANČNÍHO MLÝNA V PÁTKU.

Obr. 85. Renaisanční mlýn v Pátku u Loun před přestavbou. Průčelí severní.

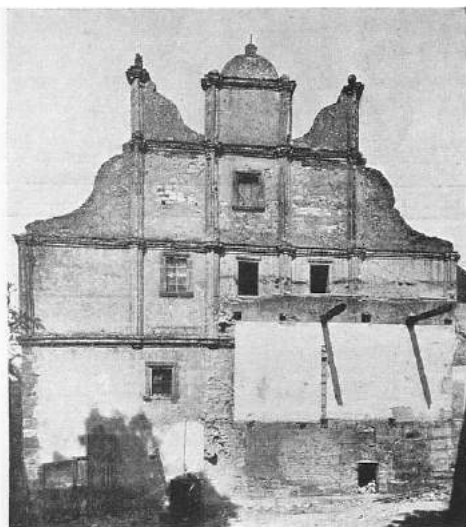

Obr. 86. Renaisanční mlýn v Pátku u Loun před přestavbou. Pohled nádvoří.

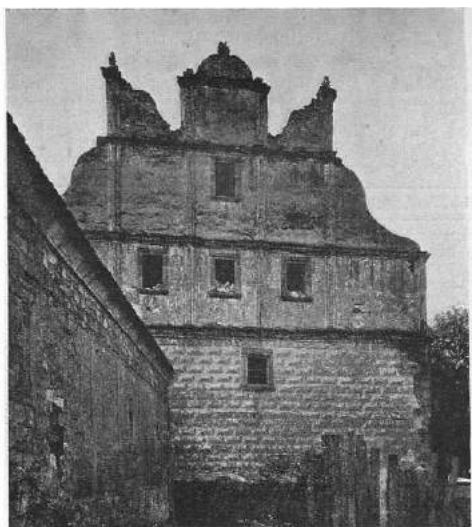
Mezi nejstarší zachované mlýny na Ohři patří renaissanční mlýn v Pátku u Loun, majetek strahovského kláštera v Praze. Byl vystavěn (podle letopočtu na jihozápadním rohu v omítce) za Jana mladšího z Lobkowicz roku 1567 na obdélníkovém půdoryse; zdivo jeho bylo složeno z lámané opuky a pískovcových nárožníků, podezdívka byla kvádřová, oba štíty a všechny profily z tvárnice, ostění oken a dveří pískovcová. Celý zevnějšek byl omítnut a pokryt sgrafitty: na římsách a středních obloucích lisen byla výzdoba geometrická, stěny byly rustikovány, na štítech byla bohatá dekorace ornamentální i figurální. Uvnitř tvořila budova jediný prostor. Zařízení mlýnské bylo barokní a rovněž obydlí, k jižní straně přiléhající, bylo ve facádě zbarokováno, při čemž obdrželo trojboký štít s dvěma okénky a v přízemí výklenek se soškou svätce a malované sluneční hodiny (obr. 85.—88.).

Přes několik adaptací z XVIII. a XIX. století byl mlýn až do našich dob dobře udržen ve svém starobylém rázu a zůstal ušetřen zejména stylových restaurací. Ale rychleji než zdivo a sgrafitová výzdoba zastaralo zařízení mlýna vlivem nových poměrů sociálních i poznatků průmyslových, takže výnos byl na dnešní poměry značně malý a nutkal majitele mlýna k úplné jeho rekonstrukci, k níž přistoupeno koncem roku 1907.

Rozhodnuto přistavěti nové patro, jež by se bylo ještě zcela dobře skrylo mezi štíty, a přístavba ta také skutečně zhruba provedena (obr. 89.) podle návrhu stavitele V. Hrona z lomového kamene opukového, skorem stejného jako byla zeď stará. Strmá střecha šindelová měla býti nahrazena břidlicovou, méně sklonitou, tak aby její hřeben zůstal v původní výši. Jinak měla budova zevně podržeti svoji starou tvářnost a bylo třeba jen opravit

Obr. 87. Mlýn v Pátce. Štít severní v původním stavu, s bohatou výzdobou sgrafittovou z r. 1567.

Obr. 88. Mlýn v Pátce. Štít jižní v původním stavu, po doboření barokního přístavku.

zdi, vyměnění podlahy, okna a pod. a strojní zařízení. Během stavby, kdy byly položeny již krovy a pobíjeny, rozhodl se klášter strahovský pro úpravu jinou, totiž pro návrh arch. Fr. Frice, aby budova byla vůbec přestavěna na nový válcový mlýn. Střeška byla tedy opět rozebrána, obě podélné zdi i s novými nástavky zbořeny, a z mlýna zůstaly jen oba štíty, jak ukazuje obr. 90. Potom — snad z vnitřní potřeby nahradit nějak ztracenou památku, snad ze strachu před veřejným míněním, dnes již pro památky značně zaujatým — byla ze starého materiálu opět vystavěna návodní zeď mlýna v původní výši a do ní osazena stará, pozdně goticky profilovaná ostění oken, ovšem jen na liché, mělké výklenky, protože ve výši těchto bývalých otvorů zřízeny nové stropy. Nové otvory, vyznačené v maskované staré zdi cihlovým zaklenutím a obezděním, zpřetrhaly i napodobenou starou římsu, v původní výši osazenou. Nad tuto napodobenou dekoraci vystavěna pak nová, ještě jednou tak vysoká část moderně zařízeního válcového mlýna s hladkými stěnami a brídlicovou, mírně sklonitou střechou (obr. 91.—92.).

Tak byla řešena přestavba bez nejmenší patrné snahy užiti organicky starých součástí tak, aby i nadále zastá-

valy funkci, které byly určeny. Pohled na budovu takto upravenou není právě vábný, neboť obraz starý proniká se s obrazem novým a výsledným dojmem je disharmonie, ať chceme již v objektu viděti renaissanční památku či nový mlýn.

Také štíty, které díky své ozdobnosti zůstaly alespoň fyzicky zachovány, ztratily mnoho na svém dojmu. Rázovitá silhoueta mlýna je ztracena, protože renaissanční, umělecky formovaný a členěný štít převýšen holým štítem požárním a není již vlastně průčelím živé budovy, nýbrž zlomkem, detailem z milosti, na nové průčelí přilepeným.

Bylo-li již nutno mlýn do té míry zvýšiti, pak mohlo se to snad státi ve střední části, kdežto partie, položené bezprostředně u štítů, měly být zvýšeny jen as na míru předchozím projektem navrženou, aby alespoň v šikmých pohledech rýsovala se silhoueta štítu proti obloze nebo v nejhorším případě proti pozadí, o 4—6 metrů vzdálenému. V celku je možno říci, že sice přestavba Páteckého mlýna nebyla tak radikální a bezohledná, aby jej úplně zbořila, mohla však při bedlivé úvaze a určité dávce uměleckého citu zachovati památku tak význačnou bez zkomolení.

—/t.

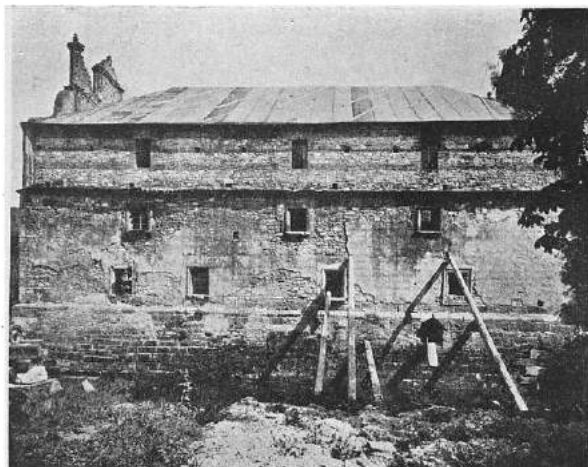
ZA KRÁSU MALÉ STRANY. IV.

V posledním článku (Věstník III., 45.) byl vylíčen postup záležitosti malostranských do té doby. Dne 24. července uveřejnili zástupcové spolků do ankety svolaných tento otevřený list:

Slovutný pane starosto, slavná rado král. hlavního města Prahy! V nynější době připravuje se pro Prahu jako krásné město krok nad jiné důležitý, ba osudný, připravuje se nová úprava břehů malostranských nábežím. Břehy, lemující svoji zelení proslulý obraz Hradčan, tvoří právě touto zelení přímo do vody spíjající a drobným měřítkem pobřežních nesouvislých objektů stavebních poprdě, které dává nepřiznivěji vyniknouti tomuto obrazu — typickému pohledu — jenž představuje a přímo symbolizuje nám i cizíně obraz Prahy — námi všemi milované Prahy.

Důležitosti tohoto kroku jsouc si vědoma, slavná městská rada vyžádala si proto loni, aby také podepsané spolky ústy svých delegátů se vyjádřily o novém projektu nábeží malostranského městským úřadem vypracovaném tak, aby se tento krok nestal bez vědomí a součinnosti zainteresované odborné veřejnosti. Bohužel, zvolený postup, aby delegáti podali nejprve svá dobrozdání písemně a pak teprve otázku ústně projednávali, nemohl býti věcí tak na prospěch, jak je žádoucí, neboť těžko ustupuje se od posudku písemně podaného, kdežto při ústní výměně názorů mnohdy by se vyjasnilo a sjednotilo, o čem v písemných posudech vyslovena mínění různá neb i odporující.

Druhá část usnesení rady městské, aby po podání posudků písemných, které stalo se loni na jaře, bylo jednání ústně, pak vůbec nebyla splněna, takže tento původní projekt městského úřadu stavebního ústně projednáván vůbec nebyl.

Obr. 89. Mlýn v Pátku. První období adaptace: budova měla být ve zdivu jenom zvýšena a původní zdi se šitly ponechány. (Návrh stav. V. Hrona).

Obr. 90. Mlýn v Pátku. Druhé období adaptace: Z původní stavby ponechány jen oba štíty a ostatek přestavěn. (Návrh arch. Fr. Frice).

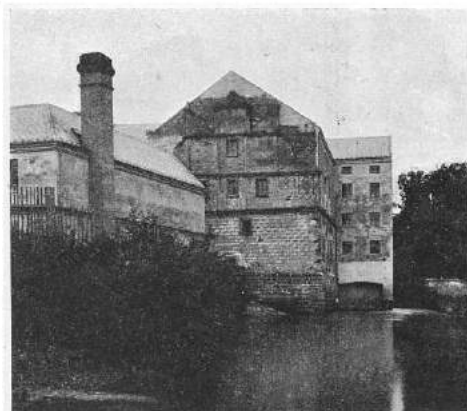
Teprve po roce podle opětovného usnesení slavné rady svolána schůze ankety a té předložen projekt docela nový, jež mezitím na základě podaných písemných posudků — hlavně našich — stavební úřad porídil a o jehož schválení radou městskou bez slyšení ankety se pokusil.

Delegátům nebylo známo, že jednati se má o zásadně docela novém projektu, jsouce tedy postaveni před novou otázkou, nemohli a nechtěli podati svého úsudku ihned. Slíbili tak učiniti po předchozím vytyčení, jež mělo být dle dohodnutí a na žádost některých delegátů několik dní na místě ponecháno. Vytyčení však bylo tentýž den v poledne strženo po nezávazně schůze delegátů, již někteří přítomni být nemohli a dva delegáti spolku architektů a inženýrů ani o vytyčení ani o této jediné schůzi ankety vůbec zpraveni nebyli. Někteří nepřítomní členové ankety, aby získali podklad pro odůvodnění svých názorů, odhodlali se písemné posudky zatím nepodati, žádajíce nové vytyčení.

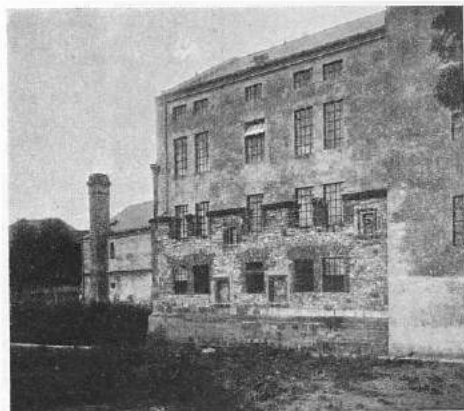
Avšak nové a řádné vytyčení k informaci celé nejen odborné veřej-

nosti městská rada nezamýšlí, ba dle sdělení písemného nepřeje si ani pokračování ankety, neboť schůze nemají se konati. Slavná rada městská nepřeje si najednou nyní slyšet anketu, ačkoliv se na jejím svolání dvakráte usnesla a přijala myšlenku, nevíme na či popud, aby úprava nábreží malostranského po předběžném schválení projednávána byla přímo řízením vodoprávním, kterým by čára pobřežní byla uzákoněna.

Teprve po patnáctileté marné práci objevilo se zásluhou úřadu stavebního, že pouto schválené čáry je možno rozvázati, současně však má být vytvořena opětná překážka předčasným uzákoněním nové čáry dle projektu, s nímž mnozí nesohlasí a jenž ani znám není. Nevíme, zdali toto nové usnesení odpovídá vážnosti věci i osob — avšak tolik víme, že tento způsob nemůže vyřízení otázky urychlit, ani jí prospěti — tak jako neprospělo uzákonění pobřežní čáry před 15 roky, naopak, jak historie těchto let učí, ne dosti a všestranně — především esteticky — uvážení čáry pobřežní svým úkonitním stává se skoro neprekořitelnou překážkou zdárného vyřízení.

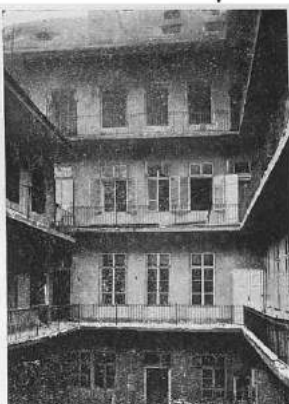
Obr. 91. Mlýn v Pátku po provedené přestavbě. Pohled od řeky na průčelní štít, převyšejný novostavbou.

Obr. 92. Mlýn v Pátku po provedené přestavbě. Pohled na novou imitovanou návodní zeď se zasazenými starými ostěními.

Obr. 93.—94.
Dům čp. 341-I.
na Ferdinandově třídě, zbořený 1912. Po-
hled na fasádu
a do dvora.
Typ prvních
pražských čin-
žáků z let 1840.

Upozorňujeme proto, slavný pane starosto, Vás a slavnou radu městskou, že svrchovaně vážná otázka nové úpravy břehů malostranských, popředí slavného obrazu naší drahé Prahy, má-li se tak státí totiž vysokými zdmi nábrežními čili jinak, dospěje jenom za součinnosti veřejnosti vyloučení zdárného a zodpovědného, kulturnímu stavu našemu odpovídajícího tak, abychom mohli klidně očekávat soud ciziny a budoucnosti.

Za Spolek architektů a inženýrů: delegát Spolku architektů a inženýrů pan A. Brouil*). Prof. A. Balšánek v. r., delegát. Za Klub za Starou Prahu: dr. Luboš Jeřábek, předseda, Bohumil Hübschmann v. r., delegát. Za Sdružení architektů Spolku výtvarných umělců Manes: Jan Kotěra v. r., předseda. A. Dryák, delegát. Za Výtvarný odbor Umělecké Besedy: Rabas v. r., předseda. Jan Zajíc-Mayer v. r., delegát.

Na zasláno zůstali adresáti odpověď dlužni. Vždyť bylo nebezpečí, podle slíbených začátků v denních listech soudic, že by se veřejnost skutečně a trvale zajímala a vynutila si patřičný ohled; proto shledáno nejhodnější neodpovídati, dáti usnouti veřejnému mínění. Skutečně zdá se, že

*) Právě vzhledem k okolnostem v projevu obsaženým resignoval na další zastupování Spolku architektů a inženýrů.

se to alespoň na čas povedlo — v době prázdnin nebylo interessu — a že v nynější pohnuté době, kdy je zájem veřejnosti upoután v jinou stranu, jsou umožněny diplomatické zásoky, které mohou způsobit konečnou porážku myšlenky zachování Malé Strany. Setrváno při úmyslu provést po předběžném projednání řízení vodoprávní s vyloučením veřejnosti — bez ohledu na varovný hlas.

Dnes zaznamenáváme novou kapitolu těchto svévolných zámyslů, směřujících proti zájmům veřejným, ale ohrožujícím i soukromé zájemníky v jejich právech. Zpráva o těchto úmyslech vypadá skoro nevinně: Městská rada se usnesla ve schůzi 29. října zaslati plán polohy Malé Strany ve třech částech zemskému výboru k předběžnému posouzení. — Tento postup, na pohled nevinný, tají v sobě velké nebezpečí pro věc a jest zásadně špatný, nedemokratický, ba přímo nemravný a zákonu odporující.

Dosavadní postup byl, že obci vypracovaný plán polohy i se zamýšlenými regulacemi byl vyložen po dobu

Obr. 95.—96.
Dům čp. 341-I, na Fer-
dinandově třídě, zboře-
ný 1912. Vstup z vesti-
bulu do schodiště a ko-
vaně zábradlí hlavního
schodiště.

4 týdnů k veřejnému nahlédnutí, a že každý občan mohl ve vlastním nebo veřejném zájmu připojit své poznámky, návrhy a stížnosti, na něž měl pak sbor obecních starších při projednávání plánu polohy míti pokud možno největší ohled. Takto projednaný plán i se stížnostmi interestentů byl pak předložen zemskému výboru ke schválení. Nyní však má býti usnesením rady městské o předložení k předběžnému posouzení tento zákonný postup změněn. Dožádáním předběžného posudku může býti právo soukromých i veřejných zájemců poškozeno, neboť jest patrné, že takový předběžný posudek jest do značné míry závazný pro zemský výbor a tak prejudikuje se definitivnímu rozhodnutí, jež by vyznělo jistě jinak po zákonném projednání ve sboru obecních starších, a s ohle-

Obr. 97. Dům čp. 971-II. v Růžové ulici, rodný dům Fügnerův, zbořený 1912.

dem na poznámky, stížnosti a návrhy, došlé při veřejném vyznění. V tomto postupu jest nebezpečí obejití zákona — jehož jasný úmysl jest, aby se uzákonění plánu polohy, všeobecně závazného, stalo za všeobecné účasti obyvatelstva. Poněvadž pak předběžné posouzení má se státi důležitější, než byl plán polohy ve sboru obecních starších projednán i s došlými stížnostmi, jest patrné, že pod vlivem předběžného posudku zemského výboru — a tím vlastně i sbor nasvědčuje právu první instance zkrácen. Záleží nyní na zemském výboru, má-li se tímto způsobem ujmouti nová praxe, omezující vliv veřejnosti — vlastně jej vylučující — jež odporuje dosavadnímu právu a zvyklosti. Bohumil Hübšmann.

MIZÍCÍ STARÁ PRAHA.

9. Dům č. p. 341—I. (Ferdinandova třída 23.) Velkoměstský ruch v Praze zasahuje již nejen nejstarší části města a objekty renaissance a barokní bytové kultury, ale nivelluje dokonce i novější partie, zbudované kolem polovice XIX. století a boří již i první činžovní domy. Mezi takové oběti náleží veliký činžák z let 1840. Na hlavní třídě, zbořený v srpnu a září 1912, aby ustoupil moderní železobetonové stavbě větší výnosnosti a praktičnosti. Skutečné poměry životní a názor estetický, v dnešní generaci vládoucí, nedopouští dnes ještě, aby byly pro budoucnost zachráněny aspoň ve výběru i tyto dokumenty architektury XIX. století, takže je skoro možno očekávat, že spíše zůstane budoucím stěžením zachováno několik barokních rodinných domů, než činžovní domy ve svých prvních typech. Zboření domu č. p. 341-I. je možno z tohoto ohledu litovati: byl skutečně příznačný i jako architektura i jako užitková stavba, ač ve svých formách nebyl právě přesným slohovým dílem.

Jeho plochá fačáda, třípatrová, o 9 osách, s nepatrně vystuplým trojosým risalitem, byla v přízemí a v 1. patře risalitu ploše bossována, jinak hladká a členěna na nároží a v risalitě pilastry, jichž volutové hlavice s plastikou akroterí byly v risalitu bohatěji vyzdobeny akanthy a jichž jinak hladké díčky byly v risalitu kanelovány. V přízemí byl velký pravouhlý portál s profilovaným kamenným rámem, jehož původní dvře byly prostě rozděleny třemi obdélnými výplněmi a opatřeny klikou z bronzu litou, ve tvaru ležícího lvů. Okna v 1. patře měla vodorovné římsy na volutových konsolkách, s akanthovým listem na přední ploše, v 2. patře podobné římsy bez konsolk, v 3. patře jenom jednoduché profilované rámce; pode všemi okny probíhaly v patrech ploché kordonové římsy. Ve střední ose nad portálem v celé šíři jeho byl visutý balkon, nesný dvěma kamennými volutovými konsolami s akanthovou ozdobou; mříž balkonů byla ze železné litiny, o 4 polích, vyplněných spirálovým ornamentem pseudoantickým. Budovu krylo vysoké taškové sedlo s devíti páry dřevěných vikýřů, nad sebou položených. Průjezd byl ploše klenut a v zadní části otvíraly se na obou stranách vstupy, dvěma páry dorských sloupů rámované; levý vedl do

schodiště, pravý byl lichý. Schodiště bylo velmi prostranné, trojramenné, zábradlí kuté ze železa z volných motivů, z vlnovek složených. Dvůr obklopovala tři křídla původní, o 3 patrech, s visutými pavlačemi na kamenných a železných konsolkách, se zábradlími kutými; čtvrtý zadní, o něco mladší, dvojpatrový a ve výškách pater různý trakt, byl přizpůsoben — až na formu oken — předním.

10. Dům čp. 971-II. (Růžová 5.) byl znám Pražanům jako rodný dům Fügnerův a byl také deskou od smrti Fügnerovy označen. Snahy Klubu, udržeti tento dům, zajímavý i jako barokní památka, byly marné; byl zbořen záhy po svém sousedu (viz Věstník III, 20-21), v srpnu 1912, jenom deska Fügnerova bude s něho přenesena na novou stavbu. Dům nebyl značného stáří; fačáda měla formy z 3. čtvrti XVIII. století, břidlicová střecha byla dokonce z pol. XIX. století; zdívo bylo snad starší, ač nebylo pro to důkazů přímých.

Dům byl dvojpatrový, fačáda osmiosá, s portálem ne-souměrně v páté ose umístěným. Stěna byla hladká, bez kordonové římsy mezi patry, s okapní římsou silně profilovanou, na nároží pater plochá bossáž; přízemí, oddělené plochým pásem maltovým, bylo ploše bossováno a prolo-meno orámovanými okny a segmentovým portálem s hladkým rámem; vrata byla složena z dřevěného světlíku mřížového (oválové motivy) a dvou křídel s pozdně barokními řezbami ve výplních. Okna v 1. patře byla dvojhoj druhu: dvě ve střední části měla segmentové římsy na volutových krátkých konsolkách a pod nimi prázdné tabulky s oválovým terčem, ploché chabrané maltové se spodní římsou a parapet ozdobený tabulkou s podobným terčem a jazykovitými motivy; ostatní okna měla nadpražní římsy vodorovné na dlouhých konsolkách s kapkami a na parapetě jen prázdnou výplň. U oken v 2. patře omezovala se architektura na podvojové římsy vodorovné a čabraku dvojhoj tvaru pod nimi. Mezi okny 1. patra byl štukem orámovaný výklenek s obrázkem.

Průjezd, schodiště i celé přízemí byly sklenuty plackami. Z bývalé architektonické výpravy uvnitř zachovalo se jen veliké oválné okno ve schodišti.

Na průčelí do dvora probíhala v obou patrech visutá

pavlač na kamenných krákorách, v 1. polovici XIX. století přidána; v 1. patře byly krákorce ozdobně profilovány a mezi sebou překlenuty, v 2. patře byly jednodušší a bez klenby; také kutě zábradlí bylo v 1. patře složeno

z opakujících se motivů spirálových (dvě spirály v protivném směru, spojené přímkou), kdežto v 2. patře omezovalo se na řadu tyčí kosočtverečného průřezu.

Zd. Wirth.

ORGANISACE OCHRANY PAMÁTEK V RAKOUSKU.¹⁾

II. ZD. WIRTH: REORGANISACE C. K. ÚSTŘEDNÍ KOMISSE PRO PÉČI O PAMÁTKY.

Je-li Rakousko v poslední řadě mezi státy, pokud se týče vědomé, zákonem stanovené ochrany památek uměleckých, mělo za to z prvních organizací, jež — bohužel bez exekutivy — se snažila alespoň morálním působením regulovat dobrovolnou ochranu. Osudy této organizace vylíčil v rámci celé doby prof. Max Dvořák na loňském společném sjezdu pro ochranu památek a domoviny v Solnohradě;²⁾ z jeho výkladu budí tu ve výtahu uvedená část až do jeho nastoupení v úřad generálního konservátora:

„Ústřední komise byla založena roku 1853 ministerstvem obchodu při departementu stavební a byla s počátku čistě bureaukratickou institucí, skládající se ze zástupců jednotlivých ministerstev. Nedospěla sice k praktické činnosti, ale za to se stala záhy — vlivem prvního prezidenta, Karla svob. pána von Czernig — vědeckým ústavem a její Jahrbuch vedoucím orgánem umělecko-historické vědy německé. I zevně byl označen tento velký rozvoj tím, že byla roku 1859 komise přičleněna jako samostatný úřad ministerstvu vyučování. Ale vědecká činnost komise netrvala dlouho a výměnou vedoucích osobností v polovici let 1860. nastoupil nový směr, ofensivní činnost restaurační, již byla restaurace vlastním cílem a ne prostředkem k zachování a již padlo potom v obět více památek, než jich zničila válka a revoluce. Bezprostřední následek toho byl vědecký úpadek komise, klesnutí na úroveň lokálního a populárního názoru, jenž odpovídal i průměrnému názoru uměleckému. Tehdy teprve bylo možno vybudovat organizaci³⁾ na amateurech, konservátorech, kteří hlavní svoji úlohu spatřovali v předkládání restauračních projektů dvacetiletnému gremiu umělců v ústředí. Na tomto administrativním vybudování komise súčastnil se vynikající měrou její nejvýznačnější prezident, Alexander svob. pán z Helfertu, ačkoliv jinak mu byly vlastní umělecké otázky agendy cizí a jenom zákonem upravená ochrana památek v něm našla houževnatého pracovníka. V tomto stadiu zbabřela činnost komise úplně, jsouc založena na principech i lidech, jichž aktuálnost již dávno vyprchala; vzdalujíc se takto současného života byla komise nejen vědecky zcela překonána všeobecným evropským vývojem ochrany památek, ale i prakticky předhoněna organizacemi v jednotlivých zemích korunních, jako byla obě gremia konservátorská v Haliči nebo Archaeol. komise při České Akademii v Praze.

Ale právě když se počínal v Evropě jako důsledek vývoje historických věd přerod morálky ochrany památek — v Rakousku vycházela tu iniciativa od soukromých sdružení, k nimž se i Klub za Starou Prahu počítal — a když komise byla všeobecně považována za instituci zpátečnickou, přišel náhlý obrát: roku 1901 byla svěřena redakce Věstníku ústřední komise prof. Al. Rieglovi a tento hluboce založený vědec učinil z tohoto úkolu úkol větší, jemuž

poslední tři leta života výhradně věnoval, úplnou reorganizací ústř. komise.

Stoje na stanovisku Ruskinova nejradiálnějšího konservatismu, dovedl přesvědčiti všechny členy gremia o nezbytnosti obrátu, takže ústřední komise rázem se postavila na nejmodernější stanovisko. Jako nově jmenovaný generální konservátor snažil se pak Riegl při všech konkrétních případech, při komissích a na cestách po všech korunních zemích uplatňovati moderní názor. A protože od té doby nešlo již o restaurační projekty a estetické posudky, ale o zachování památek a o rozhodnutí na základě autopsie, čeho je třeba k zachování, přestalo úplně jednání v gremiu a celá tíže úřadu spočívala na jediném Rieglovi. Proto vypracoval Riegl návrh organizační⁴⁾ a spojil jej nerozlučně se zákonem na ochranu památek, jenž měl chrániti v největším rozsahu všechny památky ve veřejném majetku, starší 60 let.⁵⁾

Bohužel zemřel Riegl dříve, než mohl mít jeho organizační práce výsledky a teprve po něm dílo dovršil a skutečným poměrem přiměřil prof. Max Dvořák, jenž (vedle generálních konservátorů prof. Neuwirtha a arch. Demingera, omezujících se na úřední činnost bez iniciativy) jest vlastním vůdčím duchem celé reorganizace. Z počátku nebylo možno pomyslet na tak náhle, radikální změny, jak je Riegl navrhoval; úsilí omezilo se na pozvolné vybudování ústřední komise a to v první řadě získáváním školených úředníků, pak pozdvížením vědeckého významu komise (Soupis památek, publikace) a myšlenkovým omlazením jejího gremia pomocí nových členů. I organizace konservátorská, od dob Rieglových právem za provisorii považovaná, měla býti výběrem vhodnějších osob (1908) a pokyny⁶⁾ theoretickými ve své úrovni zvýšena a také evidence památek v korunních zemích měla být (aspoň do sestavení úředních inventářů zemskými památkovými úřady) zdokonalena založením stručných seznamů při okr. hejtmanstvích (1910). Této práci věnováno šest let (1904—1910); v tu dobu i zevně zmmodernisovala se celá instituce reformou úředního Věstníku, jenž se stal ilustrativnou registraturou celé agendy a dobrým kompendiem praxe ochranné, po stránce administrativní a technické, dále zvláště obnoveným vydáváním vědeckého Jahrbuchu (od roku 1903), jenž od roku 1907 jako Kunstgeschichtliches Jahrbuch stal se zase všeobecnou publikací vědeckou, neomezenou na úzké pole úředního materiálu, a vydáním prvních svazků soupisu (Österreichische Kunsttopographie, 1. sv. 1907, dosud 9 sv.), jenž se osvědčil rázem nejlépe redigovaným a ilustrovaným inventářem památkovým v Evropě.

Po této přípravě, po položení základů k novému rozvoji, při čemž pomáhala i výměna osob v praesidiu po smrti Al. barona Helferta i tlak zevnější, zejména z tábora pokrokového, přikročeno k provedení reformy. Promemoria

¹⁾ Viz Věstník II., 45.—50. a III., 22.

²⁾ Viz Stenogr. Bericht über die gemeinsame Tagung für Denkmalpflege und Heimatschutz, Salzburg 1911, str. 65.—74. Překlad celé přednášky vyjde roku 1913 v I. sv. knihovny „Památky“, vydávané Ješkem Hofmanem.

³⁾ Viz Jahrbuch der Z.-Kom. I. (1856) 1.—33. Roku 1899 vydán nový, trochu pozmeněný statut.

⁴⁾ Entwurf einer gesetzlichen Organisation der Denkmalpflege in Österreich (Wien, 1903). Tištěno jako rukopis. Obsah: I. Wesen und Entstehung des modernen Denkmalkultus (str. 1.—66.). II. Das Denkmalschutzgesetz (str. 67.—132.).

⁵⁾ K statutu z roku 1899 vydány roku 1907 výnosy pro konservátory a korespondenty v duchu nového názoru (str. 23.).

dra M. Dvořáka ze srpna 1910¹⁾ vyslovuje důrazně požadavek reorganizace jako podmínky pro přijetí a provedení památkového zákona a jako otázky důležitější pro tu dobu než zákon sám; hlavní zásadou je mu — po vzoru jiných správních odvětví — nahrazení čestných komisí a čestných konservátorů při meritorní jednání o konkrétních případech ochrany památek konservátory z povolání, příslušně školenými. Promemoria obsahovalo v I. přílohu návrh na reorganizaci veřejné ochrany památek a badání o nich v Rakousku, jenž byl pak v hlavních rysech přejat do definitivního nového statutu a v II. přílohu program výchovného kursu památkového při umělecko-historické ústavě ústřední komise.

Než došlo k nejvyššímu schválení statutu Ústřední komise [jejíž dlouhodobý starý titul současně byl modernizován v stručnější (K. k. Zentral-Kommission für Denkmalspflege)] ze dne 31. července 1911, vlivem zevnějších okolností a dlouhé cesty instanční proti původnímu znění a ideové bohatosti ovšem značně okleštěného, bylo agendě úřední ulehčeno tím, že dosavadní III. sekce (archivní) byla z organizace Ústřední komise vyňata a přičleněna k Archivní radě, založené roku 1894 při ministerstvu vnitra.²⁾ Konečně také i vybudování Moderní galerie vídeňské v Štátní galerii (1910) na programu, jenž

¹⁾ Promemoria über die Reorganisation der staatlichen Denkmalspflege in Österreich. Tištěno jako rukopis (18 str.).

z ní činí skutečné museum dějin malířství a plastiky v Rakousku, musí býti považováno za část Dvořákovy velikého programu reformního, zahrnujícího všechen materiál památkový a všechno badání o něm a činícího ze všech těchto složek cílevědomou organizaci.

Jako již návrh říšského památkového zákona³⁾ vzbudil také nový statut Ústřední komise ve své první stylizaci i po svém publikování⁴⁾ odezvu u nás, kde odborné korporace vyslovily se proti jeho centralistické soustavě⁵⁾ a daly popud k oávrhu na rozšíření působnosti Zemské komise umělecko-historické při Zemském výboru království českého. Ale soudasné objevily se i v kleru osamostatňovací snahy (viz jako kustod památek církevních, v sídle diecése památková rada, složená z kněží) a organizace podle usnesení konference biskupů provedená již v arcidiecési vídeňské.⁶⁾ (Dokončení.)

²⁾ Roku 1912 byl proto při c. k. archivní radě zřízen stálý výkonný výbor s kancelií a organizaci čestných konservátorů a korespondentů.

³⁾ Viz Věstník II, 46.

⁴⁾ Uveřejněn 31. července ve Wiener Zeitung, na to v Mitt. Z.-Kom. 3. Folge X, 323—328.

⁵⁾ Memorandum Archael. komise ze 14. prosince 1911 (str. 3.) a společný Památk. sp. Českého archael. klubu v Praze a Mor. arch. klubu v Brně (4. str.) Srov. články K. B. Mádla v Nár. Listech 24/3. 1912 (Z kult. života) a Dra V. Fabiána v Samostatnosti 14/12. 1911 (Kulturní Snahy).

⁶⁾ Mitt. Z.-Kom. 3. Folge XI, 23—25.

PROHLÁŠENÍ.

Nereagovali jsme ve svém časopise dosud nikdy na machineace a obratnosti, jichž se užívá od několika let o doplňovacích volbách do sboru obecních starších a při nichž je dotasně a zcela samozvaně užíváno hesla „Stará Praha“ jako mocné páky volebního úspěchu. Devět set členů Klubu za Starou Prahu znamená již význačného volebního činitele, jehož důvěra může býti rozhodujícím jazyčkem na vaše úspěchy a tak v těžkých dobách volební vrvy nevážaji ani strany, jimž nic není tak vzdáleného jako upřímná snaha o zachování staré Prahy, na chvíli se prohlásí za staromile. Při tom stává se ovšem někdy, že stranické kandidatury politické kryjí se s osobnostmi, doporučeními voleb. komitétům přátel staré Prahy, jež bývá složeno z členů našeho Klubu. Tato náhoda byla využita u letošních volbách k volebnímu manévru, jež musíme odmítnouti jako opovržlivý a nevkusný. Faktivní „Volební výbor“ přátel staré Prahy¹⁾ rozeslal voličům II. sboru na Novém Městě v předvečer volebního dne (28. října 1912) přepychové tiskopisy, ozdobené reprodukcí pohledu na Valdštynskou salu terrena s hradem královským v pozadí a doporučoval v nich volbu Dra K. Groše, J. Emlera a ing. Fr. Zvěřiny jako nadšených přátel

staré Prahy. Nemůžeme býti pochybnosti, že jméno našeho místopředsedy bylo sice dobrou legitimací k podobnému projevu a členové Klubu, sdružení ve volebním komitétu, neváhali všemi silami volbu jeho podporovati, ale „Stará Praha“ je nám palladium příliš drahým a čistým, než aby chom jím dovolili smýkat jako agitacím heslem i ve prospěch kandidatur lidí lhostejných. Rada těžkých pohrom, učiněných za starostenství Dra Groše památkám pražským, je výmluvným svědectvím, že starosta milionového města neuzná své zaručené osobní neodvislosti a autority v jejich prospěch a zejména vandalské zničení románského domu čp. 16./I. ukázalo naprostou passivnost hlavy obce, jež přece mohla svým energickým vetem zachovati toto architektonické unikum.

Protestujeme-li důrazně poprvé proti zneužití hesla „Stará Praha“ jako hesla volebního, upozorňujeme současně, že doporučení jejího letáku, jež vychylovaly Dra K. Groše a ing. Fr. Zvěřinu jako upřímné přátele staré Prahy, nebyly kandidáty demontovány a přijímají se jako čestný jejich závazek očekávající, že bude splněn aspoň dodatečně. Teprve pak odvoláme svůj protest, učiněný ve jménu dobré a nezištné naší věci.

KRONIKA.

20. září. „Nár. Pol.“ Zp. Splavění Vltavy v obvodu Prahy a majitelé mlýnů. „Český Svět“ a. Fot. z kaple sv. Václava.

25. — „Národní Listy“. Zp. Oprava kostelíka na Pankráci.

26. — „Národní Listy“. Zp. Oprava Platnické ulice. — Hospodářská komise. Žádost sboru ostravského za povolení stavby verandy na jižní straně ostrova Štřelického zamítnuta vzhledem k tomu, že by bylo auto kácení opět několik stromů.

27. — Městská rada. S. V. U. „Mones“ nabídl se koupiti domy čp. 411 a 412-II. v Podskali za účelem jich zachování. Vyzván k podání určitých návrhů, zejména v příčině ceny. Od adaptace a přístavby 3. patra domu „U Špalovny“ byla k návrhu stavební komise pro městskou radu upuštěno a schváleno, aby dům byl zbořen a vystavěn nový, který by neměl rázně námitky. — „Český Svět“ a. S. Fot. Ze zahrady fürstenberské, zámeč. zobrazení.

28. — „Nár. Listy“. Čl. Kaple sv. Václava.

29. — „Právo Lidu“. Čl. Pruské otázky veřejné estetické.

1. října. Městská rada. M. r. Kouřek doporučil, aby bylo vysazeno v ulici Vladislavské stromofadi.

3. — Městská rada. Kopie sochy sv. Františka Xav. pro Karlův most bude záhy hotova, cke konsolety již během roku sestaveno a na mostě umístěno. Znacíci zjistili, že doplicky sousoší, provedené C. Voornikem, jsou zdrželi. Návrhové státnosti V. Komenského přimlouvá se za očištění a opravu pomníku Hálkova na Karlově nám.

4. — „Národní Listy“. Zp. Spojení Staroměstského nám. s bořetím Novým Městem. — „Český Svět“ a. Fot. Pandurice. Děkanství kostel. Klamovka. — „Světlozor“ a. Fot. Ben Repas u Benátek.

5. — „Nezávislost“. Čl. M. N. O. lazičnické sadě. (Poděbrady). — „Národní Politika“. Zp. Z Poděbrad. (O lazičnické parku).

10. — „Národní Politika“. Zpráva klubu o doně „U Špalovny“.

11. — Městská rada. Reditel Schröter žádal o řešení definitivní úpravy fortifikačních pozemků vyšebrávaných jako hřiště pro mládež. Dotze m. r. dra Píky, jež pokrčila jednání o uvolnění komunikace mezi Starým a Novým Městem. — „Národní Listy“. Prodána „Kopmanka“ na Starém Městě, jež bude i se zahradou zastavěna. — „Světlozor“ a. Fot. Uředská konárna. Zámek Kopidino.

15. — Městská rada. Schváleny návrhy patronátní komise: přelítí „umírácí“ a oprava 2 zvoniců věžních pro kostel sv. Štěpána, oprava staré křesťanské kámeny v sakristii na Franecku. Konečnou postup re-vise inventářů zděnáků: kostel, prováděné inventarizace F. Marou a dram Z. Wirthem.

16. — „Národní Listy“. Zp. Lázeňský sad v Poděbradech.
17. — Sadová komise. Podle sdělení hospod. referenta I. A. nelze vy-hovět žádosti o st. *Emilova*, aby při regulaci „Zátočky“ zachovaly byly stromy na její straně této zahrady.

18. — Městská rada. K dotazu měst. rady drs. *Pike* sdělila, že arch. Sakař nepředložil dosud dobrozdání o návrzích na komunikaci mezi *Starým a Novým Městem*, a usneseno požádat jej o urychlené práce. Nevýhovělo žádosti Sdružení architektů „*Mánes*“ za vytvoření plánu po-lyho pro *Malou Stranu* a navrženou čarou pobřeží, poněvadž otázka čáry musí být před řešením otázky plánu polohy po straně vodoprávní defektně rozhodnuta. Uspořádání rovněž od sestavení nové ankety pro náběží *malostřanské*. V zákeřnosti domu „*U Spěvání*“ osazeno ko-natí zvláštními soškami Uneseco, aby úřední řízení o novém plně polohy pro území se. *Patru na Novém Městě* byly současně provedeno s řešením otázky veřejného skladiště a j. a aby dotčený plán nebyl pro-

zatím veřejně vyhlášen. — „Český Svět“ & Fot. Vrebovská zahrada, *Gleboň*, trž. na *Rampě* a *Kamenná* ulice.

19. — „Nár. Listy“. Zp. Na ochranu ovocných stromů. (*Rodoborů*)
20. — „Národní Listy“. Zp. Ku splnění *Věšny* v *Strane* (*Karpel-sky mýlny*).

21. — „Nár. Listy“. Zp. Postup prací při stavbě mostu u *Rudolfína*.
22. — Městská rada. Návrh úpravy okolí sv. *Apollína* bude veřejně vložena až s celkovým plánem úpravy slupkových posuvů a *Půlmělníky*. K žádosti kuratoria *Moderní galerie* za označení vhodných stavení pro budovu *Moderní galerie* navrženo toto: 1. blok na *Poděbradské* na *M. Straně*; 2. pozemek na její straně *Palackého náměstí*; 3. stavení č. 4. na *Letné*; 5. stavení na ná-bížeji při mostě č. 1. *Františka Josefa* před lázeňskými *Bláznivými*. Poděko-váno hude. majitelům *Clam-Goltsows* paláce za opravu jeho a vel-místru *Křivoklátskému* J. M. generální *F. Moravci* za jeho zásluhu o stavbu kláštera.

23. — „Národní Politika“. Zp. Prodej paláce *Ashrenthalova*.

25. — Městská rada. Úrad stavební předkládá poznamenaný návrh na úpravu bývalé románské stavby ep. 15-1.

29. — Městská rada. Jednání o regulaci *Malé Strany* v *Hradčanech*.

ZPRÁVY Z KLUBU.

AGENDA SPOLEKOVÁ od 21. září do 15. listopadu 1912. Dr. K. Guth, jedn. zavazet. se účastní svým osáňovým a zajímavým vyklá-dem při většině klubových vycházek v posledních pěti letech, vykládal dne 17. listopadu na vycházce do kostela sv. Jakuba po stě. Za tyto i jiné skutečné zásluhy u Klubu byl ve schůzi dohodou rády 19. listopadu jmenován *zakládajícím členem Klubu*, — *Regulace Vltavy*. Komise kanalizační svoluje k žádosti Klubu, aby dovolila náhlednosti jeho de-legátů do návrhu na arch. úpravu navrženého zdymadla žofinského; naproti tomu odpírá účinní jakoukoliv změnu na situaci komorového plavidla u *Střeleckého ostrova*. (Klub žádal přeložení tělesa komorového k *Staroměstskému náhynmu*). — *Regulace Malé Strany*. Městská rada požádala, aby dovolila vzh. inž. V. Zákrevskému vysvětliti členům Klubu nyníjší stav regulace pobřeží a *Malé Strany*, k čemuž svolila. — Kromě toho požádáno pražským městské rady o duralimí plánů *Malé Strany*. — Proti boření domu „*U Spěvání*“ podán protest k městské radě. — Rovněž podán protest k městské radě i zemskému výboru proti povolení nové stavební čáry při domě *Schneidrově* (čp. 791 II.). — Městská rada upozorňuje na estetické závady, jež vzniknou udborá-ním domu čp. 74-IV. — Městská rada sdělila, že vyjednává s čarém o prodej *Kubešova* a *Freundova mlýna*, načež teprve rozhodne o jich úpravě a užití. — C. k. mistroželezniční sdělila, že je dohodou nečlá-žádost za přestavbu nemocnice při klášteře *Milostných*. — Obchodní a živnostenská komora žádá o dobrozdání stran koncesionářů veřejné živnosti obchodu státního. — *Kníže Lobkovic* přijímá čestné předsednictví ve výstavě klubu. — Městská rada sdělila, že de-pozitář státnosti, nalezených při hoření starých domů, rezervá-ry Klubu, byl přeložen do jiné místnosti. — Městská rada požádala o svolení k okopírování plánů kostela sv. Mikuláše na *Malé Straně* z archivu záduší a plánů vyšetření rudolfinského mostu ze stavebního úřadu pro model *Malé Strany*, Klubem pořizovaný.

Odbor Klubu v *Budějovicích* oznámuje zahajovací valnou schůzi. — Odbor v *Pelhřimově* dotázan na nyníjší stav regulace říčky *Bělé* a na adaptaci starožitnosti jednoho domu v městě. — Rada král. komorního města *Poděbrad* požádána o zachování lázeňské zahrady v dosavadním stavu. O podpore v té věci dožadán Svaz ukrajinových spolků českých. — Městská rada na *Smíchovské* sdělila, že byly v *Kinského zahrádce* od-stráňeny empirové lucerny pro čistost.

Magistrát města *Krakova* poděkovává za darování regulačního plánu *Velkého Krakova*. — *Panu Lvu Zelenkovu-Lerandort* poslána na jeho práci klubovní publikace pro českou společnost knihovnu v *Chicagu*.

JURNALISTICKÁ AKCE KLUBU. Proti boření domu „*U Spěvání*“ zaslána 9. října zpráva „*Národním Listům*“, „*Národní Politice*“, „*Času*“ a „*Čes. Slavu*“. Protest a vysvětlení, že Klub nevydává ani nikoho ne-zmocnil k vydání letáku na podporu kandidatury dra K. Grová a ing. *Frant. Zwirny*.

Z ODBORU KLUBU. Odbor „*Ze Staré Budějovice*“ byl ustaven valnou schůzí interestů dne 12. října o 8. hod. večer. Schůzi předsed-lal senior zakladatelská drs. K. Rožánek. Z ústředí byli přítomni místopředseda Klubu *Jan Emel*, jenž v přednášce na thema „O vý-znamu starého rázu měst“, provázené diapozitivy (ochotně promítali pa. Günter a *Halska*), objasnil důvody, proč hájíme starý ráz a ukázal ve dlouhé řadě obrazů z německých měst dobré výsledky provádění těchto zásad v praxi; jako zase na příkladech domáckých hříchy plynoucí z jeho nedbání. Dosavadní zachovanou krásu českých měst, o níž se denně

chvějeme, dokumentoval na vybraných, typických ukázkách se všech kon-tů Čech. Během přednášky došlo se všeobecně zásad ochrany pa-mátek, vysvětlil neoprávněnost psaní a neopravené restaurace. Jo-zeem ustavující výbor vyhlásil profesor A. *Gröger* důvody, jež vedly k založení odboru, a nastínil program práce pro nejbližší dobu. *Budějovice*, město kdysi velmi malého, stalo se obchodním a průmyslovým a změnilo náhle svůj charakter. Při přeměně postupovalo se nešťastně a bezohledně, protestů jednotlivců nedbáno, protože nezáleželo oho-lu v širších vrstvách. Proto byla nutna organizace lidí dobré vůle, aby byl vzbuzen zájem a zachráněno alespoň, co zbylo. Odbor má oporu mraví v ústředí, kde je lety nastiňována zkušenost a práce v této otázce. Z po-čátku bude třeba ukázat zbylé bohatství uměleckých památek *Budějovic*ých a založit památkový archiv s fotografii, také chystána „*Výstava starých Budějovic*“ (v dobových interieurech fotografie a původní gra-fiky) bude významným prostředkem propagacím. Až budou odbor a jeho intence populárnější, bude moci výbor zasahovat činně do řešení otázek regulačních (nejdůležitější bude v nedaleké budoucnosti regulace řeky a s tím spojená úprava pobřežních částí), veřejně estetických a ruky v roce s hájením starobylých partií města bojovat za krásný ráz nových částí, aby se organicky rozvíjely s vnitřním městem. — Na to po pře-čtení stanov zvolen starostou lékárník *Fr. Latzel*, do výboru čla. rada *K. Rožánek*, dr. *Jan Bartoš*, off. *F. M. Čapek*, prof. *Ad. Gröger*, za ná-hradníky arch. *Jos. Hoffmann* a arch. *Vi. Zátka*, za revizory účtů *F. Škri-vánek* a off. *J. Škřivka*. — Na první výborové schůzi 17. října zvolen *Ad. Gröger* jednatelem a dr. *Bartoš* pokladníkem. Odbor čítá již 40 členů činných a zakročil již poprvé oficiálně v záležitosti úpravy hlavního kostela a úpravy jeho okolí. (*Jihotečské Listy* 27.11. 1912.)

MODEL MALÉ STRANY. Sdírný model terasů (viz str. 32) do-hotovil závod sochaře *Jindř. Čapka*. Ve vyznění domovních bloků po-stoupeno nyní ke kostelu sv. Mikuláše a přilehlým budovám, býv. jesu-itské koleji a soukromým domům na vjezdě. Pobřežní část od *Řetězové lávky* až po náměstí *Maršachovo* je — až na ústí nového mostu u *Rudolfína* — úplně dokončena; zbývá jen nasadit detaily (vikýře, komíny) architektonické a pak všechnu vegetaci, pro *Malou Stranu* tak důležitou, jež teprve model oživí.

ZPRÁVA ARCHIVÁŘOVA. Do archivu vnoval člen Klubu pan dr. V. V. Stech 12 vlastních filmů s pohledy na Podskali (stav v létě 1912). Začato se sputavou inventarizací všech fotografií z majetku Klubu.

ZPRÁVA PORADATELOVA. Z projektovaných návrhů soukro-mých sbírek ukázkovina zatím 6. října prohlídka obrazy dra P. Tomana v Podhoří za účastenství 32 členů a výkladu majitele a člena adj. R. Kuchynky. Kromě toho vykonány vycházky: 13. října do výstavy *Skupiny umělců* (61 osoba) a *Schwagerovy* (77 osob) při výkladu ma-le B. Kubíty. 20. října do paláce *Coloredo-Mansfeldského* (116 osob, výklad dra K. Gutha), 27. října do kostelů sv. *Ducha* a *Salvátora* (27 osob, výklad dra K. Gutha), 3. listopadu do kostela a kláštera *Milost-ných* (67 osob, výklad dra K. Gutha a adj. R. Kuchynky), 10. listopadu do *Zidovského muzea* (46 osob, výklad dra J. Poláka) a 17. listopadu do kostela a kláštera sv. *Jakuba* (61 osoba, výklad dra K. Gutha). *Děle*.

Z KANCELÁŘE KLUBU. Za technického ředníka Klubu přijat od 15. listopadu pan arch. C. J. *Berou*; je hlavně zaměstnán vypracováním pro model *Malé Strany*.

Z REDAKCE. Fotografie k ilustracím čla. 85.—92. zapůjčil laskavě pan stavitel *Vendelín Hroza* v *Paně*, ostatní jsou z klubovního archivu.

Odpočívající redaktor Z. Wirth, 242-II.; redakční rada: K. Guth, B. Hübschmann, P. Janák, Fr. Thor. — „Ze Starou Prahu“ vychází jednou za měsíc. Otiskování článků i vyobrazení jest dovoleno, udmí-li pramen. Štůlky se půjčují k otištění (6 hal. za čtenářské centimetry). — Vydává Klub za Starou Prahu, Praha I., „U Vjezdů“. — Reklamaci žláta 4 neděle. Reklamace se neofeknují. — Tiskem *Dělnické knihovny* v *Paně* II., *Myškovice* ulice. — Štůlky z graf. závodu J. Stencova v *Paně* I., *Salvátorská*.

ZA STAROU PRAHU: VĚSTNÍK KLUBU ZA STAROU PRAHU

ROČNÍK III.

V PRAZE, DNE 7. ÚNORA 1913.

ČÍSLO 10.

BÝVALÁ STARÁ PRAHA.

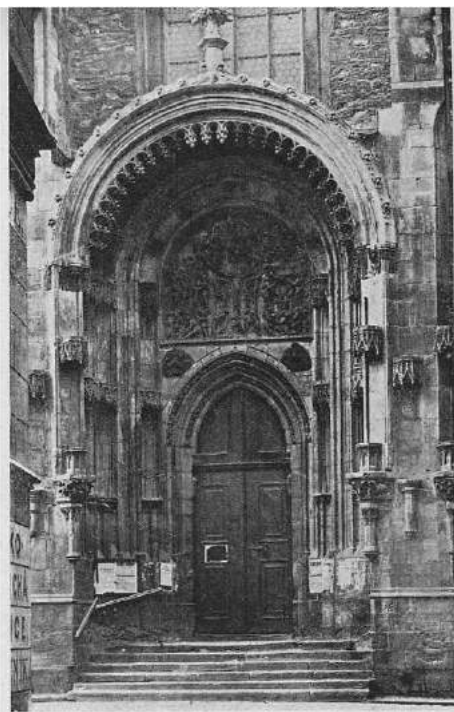
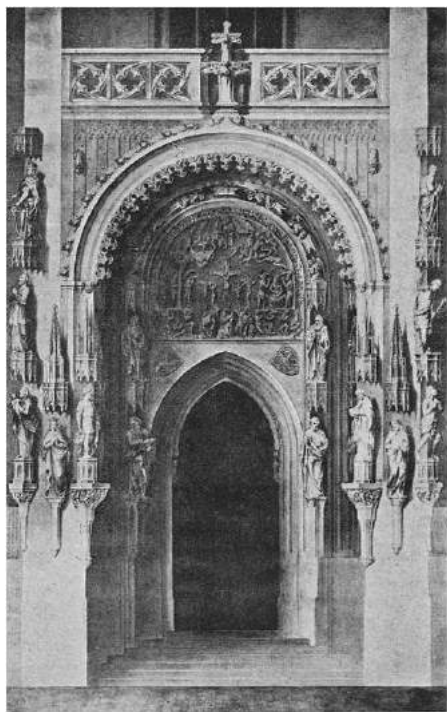

Obr. 98. Kostel sv. Karla Borom. v Resselově ulici. Stav před snížením uliční úrovně. Fot. kolem 1870.

IV. Význam naší fotografie záleží v tom, že zobrazuje památku — dosud bohudík skoro neporušenou a snad již pro vždy zachovanou — ještě v původním prostředí a správně viděnou; dnes, kdy vidíme kostel sv. Karla Boromejského v Resselově ulici, zejména zahrádku před jeho průčelím, jenom z nepříjemného podhledu, nedovedeme se již lehce vmyslit do doby od nás nepřilíží vzdálené, do posledních let starého Podskalí a Zderazu. Tato partie utrpěla na Novém Městě nejpronikavější změny a regulace byly zahájeny právě v těchto místech. Zbořením svatováclavské trestnice, jež tvořila před kostelem mohutnou kulisu „malého“ Karlova náměstí a proražením ulice Resselovy roku 1892—95 až k řece, byla utvořena nebyvalá situace pro kostel a budova ocitla se z náměstního nároží na křižovatce ulic; mimo to snížení nivoau

uličního vyneslo ji na obezděnou výsypu, kde ztrácí její architektura svoje poměry i detaily; toto znehodnocení bylo ovšem tehdy, kdy šlo o úplné zboření kostela, považováno za jakýsi úspěch protestujících korporací ochranných, Umělecké Besedy a Společnosti přátel starožitností českých. Kostelní budova* sama, zbudovaná kolem roku 1735 podle návrhu architekta Kil. Ignáce Dintzenhoffera, a vyzdobená uvnitř freskami od J. Schöpfy, slouží nyní za školní skladiště technologického materiálu demonstračního. Původní její vzhled byl porušen snesením barokní střechy na průčelní vížce roku 1883 a nasazením nyní vyššího nízkého krovu. Jinak nebyla však fasáda dotčena v ničem. Z. W.

* V loni byla otevřena velká hrobka kněžská pod kostelem a shledána neporušená.

Obr. 99. H. Bergmann (?), Návrh na restauraci sev. portálu chrámu P. Marie před Týnem (1850).

Obr. 100. Dnešní stav téhož portálu po restauraci roku 1907—8.

PŘÍSPĚVEK K DĚJINÁM PURISMU.

Chrást P. Marie před Týnem, vystavěný na západě a jihu mezi domy, měl vždy volný vchod pouze na straně severní, umístěný v průhledu uličky. Proto také zde v duchu gotického citění soustředila se veškerá výzdoba plastická, kdežto druhé dva vchody rámovány byly jen profilovaným ostěním. Severní portál a jeho výzdoba jsou poslední práce dekorativní, jež byly na kostele provedeny v prvních dvou desetiletích 15. stol. před vypuknutím války husitských. Nad vchodem o světlosti 1:2½ sklenuta hvězdovou klenbou žebrovou mezi dvěma opěrnými pilíři otevřená předsíň, zavřená vzhůru bohatě profilovaným půlkruhovým obloukem, zdobeným visutými lilijemi, svrchu pak kraby a křížovými květem. Nad portálem s profilovaným ostěním a českými znaky v rozích umístěn v půlkruhovém tympanu relief s výjevy umučení Kristova. Stěny předsíně i vnější plochy opěrných pilířů jsou osazeny konsolami a baldachýny, jež právě dokazují, že dokončení výzdoby portálu umístěním soch pod baldachýny bylo přerušeno nepokojí r. 1420.

Portál a jeho výzdoba byl téměř do nejnovější doby záhadou v literatuře umělecko-historické. Protože kostel týnský v nynější podobě vznikl až v druhé polovině 14. stol., nedovedli starší historikové umění srovnati půlkruhový oblouk tympanu s gotikou doby Karlovy a tak vznikla teorie, že použito zde staršího reliefu (z doby mezi r. 1200—1300). A přece vysvětlení je zcela na snadě.

Kostel staveb neznámý mistr, vyšlý ze svatovítské huti Petra Parléře a vliv Parléřův vysvětluje nejen neobvyklé užití půlkruhového oblouku místo hrotitého, nýbrž i půdorysné vyřešení presbytáře s opěrným pilířem v ose chrámu.

Výzdoba portálu trpěla dosti silně vlivem povětrnosti, zvláště na místech exponovaných a proto se v 19. stol. často ozývaly hlasy, volající po restauraci této památky. Význačné je zvláště stanovisko K. V. Zapa v l. díle Památek archeologických r. 1854, kde se výslovně píše: „Portál zasluhuje bezpečnější krytby z mědi, řezba pak pozorlivého vyčištění (nikoli však obnovení).“ Jeden z návrhů restauračních z roku 1850 reprodukuje na obr. 99, Originál — monochromní lavírovaná kresba — je dnes nezvěstný; zachována je jenom stará jeho fotografie formátu 42·5 cm. × 29·3 cm. Kresba signována v dolním pravém rohu písmenem B a datována r. 1850. Prázdné baldachýny sváděly vždy k tomu, aby navrhováno bylo doplnění výzdoby portálu postavením soch. Totéž činí i autor návrhu a staví na konsoly, k nimž přidává na vnějších hranách opěrných pilířů po dvou nových, sochy apoštolů, Madony a Královny nebes, Krista při křtu v Jordáně a Ecce homo, Davida, Zachariáše, sv. Jana Křtitele a biskupy. Záhadná je postava na vnitřní hraně levého opěrného pilíře, zobrazující vousatého muže v krátkém spodním přepásaném šatě s přehozeným pláštěm přes levé rameno a v pravé ruce držícího polorozvinutý rotulus s písmeny J. P. Naivně pů-

sobí klečící andělé nad tympánem. Význačným pro neznámého autora je zvlášť vrchní zakončení předšíné portálu. Půlkruhový oblouk je vyrovnán zdi, vyplňující kouty mezi pilíři opěrnými, čímž vzniká mezi nimi atika se zábradlím, v němž jsou výplně z kružbových motivů.

Návrh možno zařadit ještě mezi romantické návrhy z poloviny 19. století. Autor jeho, jenž se mohl snad vykázáti studiemi gotiky na některé odborné škole, snad na vídeňské akademii výtvarných umění, zcela v duchu své doby nechápal naprosto oprávněnost, ba nulost klesající střechy nad klenbou předšíné a vytvořil otevřený balkon, ničící úplné vertikality celého portálu. Při tom oblamuje zábradlí, jež ve středu musí úplně přerušit, aby mohl vyvésti vzhůru křížový květ na vrcholu oblouku. Stejně nepochopeně a naivně užito je i kružbových úseků v zábradlí, panelu a bestiarii na zdi pod zábradlím a věžičkových doplňků baldachýnů. Stejně zajímavé jsou i plastiky, z nichž některé svým suchým klidem odpovídají současným sovkupturnám, kdežto jiné naopak mají v sobě ještě cosi z barokního citění.

Autor návrhu je neznám. Jistě byl jím některý z význačnejších architektů-gotiků kol 1850. Signatura B svádí nás k dohadu, že je jím Heřman Bergmann, pražský rodák, který studoval na technické škole v Praze a na c. k. akademii výtvarných umění ve Vídni. Jemu svěřeno bylo roku 1844 artistické vedení stavby východního průčelí staroměstské radnice podle plánů c. k. dvorního stavebního rady Pavla Sprengera.* Stavba této části dokončena roku 1848, při čemž návrhy Sprengrovy částečně pozměněny Bergmannem. Roku 1850 byl již Bergmann ve Vídni jako architekt-úředník při ministerstvu, což ovšem nepřekáží vyslovení hypotézy o jeho autorství při restauračním plánu severního portálu týnského.

Portál ušel bohudíci jakékoliv restauraci v 19. století a teprve roku 1906 vypracoval architekt Fr. Mikš restaurační plán**, podle něhož pak provedena oprava, při níž některé části, zvláště půlkruhový oblouk předšíné, restaurovány. Plastika tympanu*** zůstala však zcela ušetřena. K.Guth.

* Herain a Teige, Starom. rynek (1908), 84 sl. — ** Arch. Obzor VI, 32, 35—6, tab. 40. — *** Dr. Fr. X. Jiřík v Dile V., 149—161, 169.

ZA KRÁSU MALÉ STRANY. V.

V úporném boji, jež vede Klub o záchranu panoramatu hradečanského, obrátil se v poslední době zájem technické komise a domácí rady Klubu k neaktujetnějšímu nebezpečí, úpravě hladiny vltavské. Technická zpráva, jež obsahuje změnu nejnovějšího projektu kanalizace Vltavy uvnitř Prahy, vypracovaná Klubem, byla zaslána všem faktorům soustředěným (kanalizační komissii, místodržitelství, ministerstvem veř. prací a obchodu, sboru prof. čes. techniky; ústř. komissii pro zachov. památek; pěti poslaneckým klubům na říšské radě a jednol. poslancům; m. radě král. hlav. m. Prahy; Spl. arch. a inž., Sdr. arch. spolku výt. umělců Manes, Výt. odboru Uměl. Besedy, jednotě umělců výt. a Skupině výt. umělců) a denním listům a zní:

Nynější projekt kanalizace Vltavy uvnitř Prahy má mnohé závady, které jej již se stanoviska zachování neporušeného pohledu na Vltavu a na panoramu Malé Strany činí nepřijatelným. Mluví v tomto smyslu o částech, které jsou již ve stavbě, bylo by velmi poučné, vzpomínemeli na zpusození Židovského ostrova a na myšl. v pohledu hradečanském od mostu Palackého zvláště bolestnou, jest však dnes bohužel již zbytečné. Zbývá proto obrátiti zřetel k částem, které se dosud nestaví a ukázati jejich estetické vady:

Na severní straně Střeleckého ostrova se zřizuje osobní plavidlo a ostrov se tímto plavidlem prodlužuje až k jezu staroměstskému. Protože těleso plavidlové tvoří dělicí hráz mezi horní a spodní vodou, přes kterou nesmí přetékati velká voda, musí toto těleso býti vyvedeno až nad hladinu nejvyšší vody, t. j. 3 m nad normální vodu. Tak vznikne uprostřed Vltavy na místě nejpatričnejším veliká, více než 90 m dlouhá, 3 m vysoká a zrcadlením se ve vodě dvojnásobně mohutná kamenná masa. V pohledu z nábrží Františkova zakrývá toto těleso druhé rameno Vltavy a zúží ji tak asi o 100 m; od Národního divadla bude se jevit pozorovateli přímo pod Hradčany, rušíc takto neobyčejně svoji masivností a velikostí tento pohled.

Střelecký ostrov sám ztratí připojení k jezu domem ostrova a splýve v pohledu s malostranským břehem. Střelecký ostrov se tímto rozšiřuje a přispává. Tímto přispíváním a podběžím na levém břehu městem projektovaným se rameno mezi Malostranským ostrovem a břehem zúží ze původních až 112 m na pouhých 60 m. Mezi ostrovy Střeleckým a Židovským nutno zříditi nákladný jez. Střelecký ostrov bude tedy mít v celé své dolní části dvoji hladiny vodní a bude sám tvořiti při nejvyšších vodách jez. Od zmíněného nového jez. až ke špičce ostrova u jezu staroměstského bude nová (o 90 cm klesnutá) hladina a o 70 cm nasypáním) celkem o 160 cm vyšší než nyní a bude mít nebezky, šikmý, dlážděný svah, jehož úprava bude kromě toho velmi nákladná. Oproti dnešnímu stavu, kdy zeleň ostrova splývá přímo s vodou, bude dojem velmi nepřívětivý. V pohledu s břehu malostranského bude plavidlo 4 m z vody vyčnívati.

Značné závady se objeví také u mostu Františkova. U pilíře mezi Střeleckým ostrovem a levým břehem poklesne hladina vody asi 1 m, proto se objeví u nich horní kolmá část caissonů, jejichž vrchní hrana jest asi v niveau dnešní normální vody.

U Odolkova mlýna se má odstraniti část do řeky vystupující a tím

má býti nábrží malostranské zbaveno jediného skoro místa, hodícího se pro význačnou nějakou budovu. Velkou závadou bude pak, že celá skoro třetina jezu staroměstského se zruší velmi nevýhodně pro celkový dojem. Právě dnešní veliká délka jezu přes 300 m dává totiž vyniknouti celé impozantní síře řeky. V takto zkráceném jezu byla by tím nápadnější a rušivější nová rozšíření a prodloužení vorová propust s kamenými ohlavy i s dlouhým vedením kozyřem, podobná části dnes již provedené u jezu šitkovskému.

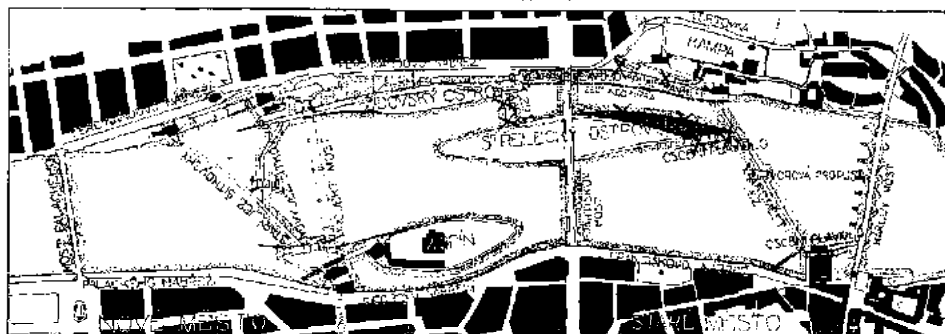
K těmto estetickým vadám dluží se také ještě vady čistě technické. Z těchto se zde poukazuje na následující: Pilíř mostu Františkova na Střeleckém ostrově jest založen na pilotovém roštu. Klesnutím hladiny na levé straně ostrova vystoupí tento rošt částečně nad hladinu vodní a byl by vysazen nebezpečí sezení. Takto ohrožený pilíř musí by se velmi nákladným způsobem zachraňovati.

Rameno mezi Střeleckým ostrovem a levým břehem, které již dnes jest poměrně málo hluboké a jehož hladina ještě o 90 cm klesne, by se po zbudování celého zdymadla tím více zanášelo a ukázalo by se nutným pro udržování plavební dráhy oddělení vlastní tudy dráhy od ostatního ramene hrází nebo zdi a to proto, aby se nemusilo vždy bagrovati rameno v celé šíři velkým a zbytečným ovšem nákladem (taková zed jest zřízena pod plavidly na šlancích). A právě tato hráz či zed, k jejímž zřízení by nutně došlo, jež vychází z návrhu na změnu projektu zdymadla žofinského, při kterémžto změně by všechny dříve uvedené estetické i technické závady odpady a docíleno by bylo jak hydrotechnický, tak i dopravně výhodné kanalizace Vltavy, která by dnešní vzhled Vltavy se vším, co jej činí impozantním a vzácným, úplně zachovávala.

Od dolního konce Židovského ostrova byla by vedena zed nebo hráz přes poslední pilíř mostu Františkova až k jezu staroměstskému a to jenom v takové vzdálenosti od břehu (u něhož by podběžel odpadlo), aby vznikl plavební průplav o dostatečné šíři pro plavbu lodí.

Staroměstský jez by zůstal celý zachován. Pro plavební průplav stačilo by asi tolik, co zaujímá dnes zřícenina Odolkova mlýna. Výstupek Odolkova mlýna mohl by býti zachován, a na místě mlýna postavena jiná budova význačná; plavební průplav by ji podcházěl příslušně dimenzovaným otvorem. V plavebním průplavu jest spodní voda 90 cm nižší než v řece. Dělicí hráz tized by nebylo třeba zříditi výš než 1 m nad normální vodu. Při tomto stavu vody jest plavba již nemožná, ba zakázána. Při vyšších stavech vodních by ovšem hráz tvořila pevný jez, musila by proto býti dobře opěvněná, anebo by se mohl průplav na dolním konci svého uzavřítí při velké vodě vraty nebo jinou konstrukci o výši jez, takže by se hladiny vyrovnaly. Výhodnost tohoto uspořádání jest zřejmá: odpadlo by zřízení nového jezu mezi ostrovy Střeleckým a Židovským; hráz by s pravého břehu vůbec nebyla potná, dnešní hladina zachována až na úzký pruh plavebního průplavu. Střelecký ostrov nebude tvořiti již jez, nemusí se prodlužovati k jezu staroměstskému, zůstane tedy ostrovem, se všech stran stejné vysokou vodou oblévaným, tedy úplně v dnešním stavu.

Osobní plavidlo bylo by postaveno u břehu staroměstského. Aby i tam co nejméně rušilo, bylo by možno umístiti je mezi městskou vodárnu a mlýny do t. ř. lednice Staroměstské vodárny, jež má býti zrušena; proto by mohl plavidlo částečně zasahovati až do vodárny. Ovšem že by na tomto místě mohlo mít avšak škůku jen asi 8 m. Při detailnějším šetření by se již ukázalo, že situování plavidla na místo

Obr. 101. Návrh změny projektu žofinského zdymadla, vypracovaný Klubem za Starou Prahu.

toto jest možné. Aby se ušetřilo na účty, daly by se odtoky k plnění plavidla do dna. Eventuální námitka mýlná je, že by blízké plavidlo při plnění jen snad způsobilo újmou, nastroj vyvrátíli faktem, že se sebe blíží situování plavidla k mýlným stavidlům nemá patrného efektu na stav vodní u mla. Plavba parníků byla by takováto uspořádání přirozenější; zůstane u téhož břehu. Plavidlo stačí úplně nejen pro žurnobové parníky, ale i pro větší kolové parníky typu „Štěpánka“ a „Rudolf“. Větší parníky by se musly ovšem přepravovati vlakovým plavidlem u Židovského ostrova. Při velkém zakřivení řeky v oblasti pražské však nelze vůbec očekávat rozvíření náletu plavby Prahou samotnou, a to zvláště ne parníky velikými. Ostatně jest možné rozšíření plavidla na plavbě světlých 11 m vybouráním vodárny nebo použitím části Trnkova náryna (umělecky bezcenného).

Kdyby se však přes to objevilo, že plavidlo osobní nelze vpraviti mezi vodárnu a mlýny, kde by se stanoviska estetického byly ovšem nejvhodnější umístěno, zbývalo by pro ně místo po druhé straně vodárny těsně při nýzní zdi a hráz. Okolnost ta, že by pak stálo přímo ke třetímu otvoru mostu Karlova, není závažná, protože otvor tento jest o mnoho širší než 11 m. Plavidlo by mohlo býti také lehce situováno tak, že by mezi ním a mostem zůstalo dosti volného prostoru pro průtok velkých vod, že by tedy neohrožovalo nikterak přístavový profil mostu.

Provedení projektu takto pozměněného není tedy nikterak spojeno s větším nákladem, ba naopak! Uvězili-li se, že úplně odpadne náklad na postavení jemu mezi ostrovy Židovským a Štěpánským, rozšířila a nákladné opouštění jeho břehů, neměná nákladné jeho prodloužení, zřízení plavidla uprostřed řeky, o 2 m vyššího než v pozdějším projektu, odstranění značné části jemu staroměstského a konečně i proskvě

bagrování a prohlubování ramení mezi Štěpánským ostrovem a levým břehem, ke spíše očekávaní, že se náklad značně zmenší a to tím více, že zed či hráz stavebního kanálu by se bezděleji při provedení podle nynějšího projektu dodatečně natě musla zříditi. Získaného přebytku by se užilo na důkladné zřízení osobního plavidla za staroměstskou vodárnu, na jehož vhodně a nezávadně umístění by se nemělo šetřit nákladu větším, neboť nejdůležitějším momentem, který má určovati způsob řešení kanalizace Vltavy uvnitř Prahy, jest moment estetický. Ideálně jest to pokud možno nejmenší porušení dnešního pokledek. Alternativa projektu zde navrženého vlastnost má a jest sad to i hydrotechnicky nezávadná; pro velkou plavbu a pro komunikaci nákladní, která jest při kanalizaci jediné důležitá, jest stejně výhodná ne-li výhodnější, a osobní plavbě také prospěvá a jest popsána zde alternativa tedy skutečně nejlepší, ideální projekt na kanalizaci Vltavy uvnitř Prahy.

Na uskutečnění jediné bezvadného projektu musí záležeti všem veřejným činitelům, především zastupitelstvím města Prahy, poslancům Prahu zastupujícím, technickým a uměleckým spolkům, spolkům pro ochranu památek historických i přírodních, vůbec veškeré kultuře veřejnosti české.

Vyzýváme proto všechny, jímž není křása Prahy lhostejná, aby se zasadili slovem i písmem o změnu nynějšího projektu a zabránili tím dalšímu olapování Prahy o její krásy přírodní i historické.

PRÍSPĚVKY K DĚJINÁM A MÍSTOPISU KRÁL. HLAV. MĚSTA PRAHY¹⁾

VIII. STAVITEL JAN BAPTISTA HAINRIC.

V pamětní listině²⁾, která byla vložena do makovice kaple sv. Kucha na hřbitově v Olšanech při dokonání stavby r. 1682, uveden je stavitel Jan Baptista Hainric, měštčin Starého Města Pražského. Není tím ovšem zajištěno, že by také byl návrh kaple³⁾ od něho, ale účasti na její stavbě zasloužil pozornosti, zvláště že je, tuším, osobou dosud neznámou.

Hainric byl syn Jana Hainrice, jehož otec Václav byl měšťan a truhlář v Kadani, a usadil se na Malé Straně v Praze, kde jeho otec — vyučený pasivní — více než 8 let sloužil ve strážnické službě za svobodníka, až r. 1660 byl propuštěn pro nemoc, obdržev vysvědčení zachování od rady městské. Tu listinu vedle listu poetického zrození otceva od městské rady kadaňské a vysvědčení faráře ko-

stela sv. Václava na Malé Straně předložil Hainric, řemesla zednického, když se r. 1678 ucházel o městské právo v Starém Městě Pražském.⁴⁾ Obdržel je dne 4. února t. r., maje za rukojmí Gaudencia Casanova a Tomáše Schreyera a brzy potom koupil si dům od Jakuba Harnacha v osadě sv. Štěpána Malého za 120 zl.⁵⁾ Dům ten asi přestavěl, neboť po smrti jeho byla cena dotou odhadnuta na 900 zl. Zemřel již začátkem r. 1684, neboť 15. března t. r. sřizeni byli poručníci pozůstalého jeho statku a sirotka Jana, Baltazar Schwarzbauer, po čase zaměstnáv Vilémem Málkem, a architekt Jan Baptista Allio.⁶⁾ Mezi poručníky a vdovou Annou, jež se provdala zase za Martina Františka Šrbáckého, vznikl spor o dědictví sirotkovo, ale skončil smlouvou⁷⁾ dne 15. února 1686. Z ní vysvítá, že pozůstalost Hainricova byla skrovná a dům nemalými dluhy ob-

¹⁾ Širka listu arch. m. Prahy IV. — 1952 a kniha práv m.štátních rkp. č. 537 fol. 179.

²⁾ Liber contractuum ruber Starého Města No 1 fol. 109 při úplatě desk zemských a knih pozemkových.

³⁾ Masulův radní starost. rkp. arch. m. Prahy č. 1310 fol. 27.

⁴⁾ Liber contractuum ruber Starého Města No 2 rkp. arch. m. Prahy č. 2256 fol. 87.

⁵⁾ Viz čís. I.—VII., Věstník II., 35.—III., 4.—6., 46.—47., 54., 58.—62.

⁶⁾ Kniha pamětí staroměstská, rkp. arch. m. Prahy č. 329 fol. 268, 274, a opisy originálů pamětí latiny, pořízené při opravě kaple z. 1906, ve sbírce listin arch. m. Prahy III.—352. Viz Fr. Ekert v Posv. místech král. hlav. města Prahy II. (1884), 307.

⁷⁾ Architektonické formy, zejména shoda portálů a portálem zámecké kaple v Náchodě, podporují domněnku J. Hainricovu, že návrh je od K. Luraga. (Red.)

tižen v sumě 789 zl. 33 kr., a manželé koupili ji všechnu⁹⁾ za 1023 zl. 46 kr. 3 d. Tim zbylo čistého jmění 234 zl. 13 kr. a bylo rozděleno na polovic vdově a sirotku, ale dyl sirotkův pro zadrželou kontribuci a pro některé útráty byl redukován na 100 zl., jež mu měly být vyplaceny, až doroste; do té doby byli povinni jej vychovávat a cvičiti dáti otčím a matka.

V.V.

IX. POKUS O ZALOŽENÍ AKADEMIE UMĚNÍ V PRAZE V L. 1709–1711.

V knize dekretů Menšího Města Pražského čís. 902 na straně 162^a–164^b, uložené v archivu král. hl. města Prahy, čteme zajímavý zápis¹⁰⁾ o pokusu zřízení akademie umění v Praze dávno před tím, než se pak skutečně stalo. Jakožto podatelé žádosti vystupují zástupci tří oborů výtvarného umění. Řada důvodů, jimiž žádost svou opírají, ač neznámo, zda petice podána k panovníku s vědomím celé umělecké obce pražské či pouze jako doporučitelný návrh jednotlivců¹¹⁾, byla pravdivou a trpkou výslednici mnohonásobných neúspěchů a obtíží a byla by bývala asi jistě donutila rozhodující kruhy k povolnosti, kdyby nebyla překazila rozvinutí celé otázky neiprosná smrt, která panovníka stihla a v mnohém ohledu změnila veřejné poměry naší říše.

Kdyby se byl návrh r. 1709 podaný¹²⁾ uskutečnil, byla by dnes pražská akademie umění v řadě nejdůležitějších co do stáří na třetím místě. Byla totiž římská akademie di San Luca založena r. 1588, vídeňská r. 1692 za Leopolda I., petrohradská r. 1764 za Kateřiny II., londýnská r. 1768, pařížská r. 1795 a dekret pražské akademie je datován teprve rokem 1799 (10. září). Tedy o plných devadesát let se zpозdilo uskutečnění a tato dlouhá, umělci našimi skorem mlčky prožitá doba zdá se svědčeti pro to, že návrh Kaňkov a jeho druhý byl přece jen asi dílem soukromým, o němž hlubší záměst o veřejnosti nepronikla.¹³⁾ Podatelé cítili jaksi předem veškeré nedostatky své doby, zatím co jiní a jiní snad ani na cosi podobného nevzpomněli. Tak si jediné vysvětlíme, že r. 1796, kdy se začíná po dlouhé době znovu o pražské akademii mluvit, nejsou zakladateli jejími umělci ani domácí ani cizí, nýbrž členové českých rodů šlechtických, které k umění lákala jen amatérská záliba, vysoce vyvinutý vkus a smysl kulturní. A tak ani snad o škodě nemůžeme mluvit, která nám mohla vzniknouti zdržením odborné umělecké výchovy skorem o celé století. Silné talenty prorazí i těmito zdmi nepochopení a je skorem nemyslitelné, že mimo ně ještě kdosi další na základě výchovy ústavní byl by se vysvíhl nad onen průměr, jimž možno charakterisovati uměleckou produkci XVIII. století. Víme přece, že akademie umění naša talenty ještě i v XIX. století nejen málo individuálně vychovávala, nýbrž i zúmyslně dusila, a není tak dlouho, co do ní zavanuly lepší paedagogické

⁹⁾ Obsahoval pozůstalost vedle domu dva koně za 40 zl., dva vozy opotřebované za 8 zl., vůz dobrý za 15 zl., kočár za 25 zl., zednické nádobí, pečutí prsten zlatý za 6 zl., knoflíky stříbrné (15¹/₂ lotu vážící) za 11 zl. 33 kr. 3 d., kotlík rybní měděný za 45 kr., druhý ze žlutého plechu za 24 kr., hmoždíř mosazný malý za 30 kr., od zbraně pár pistolí a německými stroji za 1 zl. 30 kr., druhý flintovní za 2 zl., bambíku za 30 kr., druhou na nic, karabinu dlouhou s německým strojem za 1 zl. 30 kr., kordy dva za 1 zl., šaty čerou zlatovnou soukenné za 10 zl.; kaputa stříbrné barvy byla dána pryč.

¹⁰⁾ Poprvé naň upozornil Jelinek. Das k. k. polyt. Institut (1856), 10, potom J. Herain ve Staré Praze (1900), 49. (Pozn. red.)

¹¹⁾ V archivu jindřichohrad. je zachován koncept žádosti oněch tří petentů k hrab. Jakubu Cerninovi o přímluvu. (Red.)

¹²⁾ Srov. s tím obdobný návrh K. J. Willenbergův na zřízení školy inženýrské r. 1705. (Welfisch, Děj. čes. techniky I.) (Red.)

¹³⁾ Srov. Carl v. Lützow, Gesch. der k. k. Akademie der bild. Künste. (Wien 1877), str. 11. a 13. (Red.)

proudy a konečně i to, proč vlastně byla myšlena, čistě, ryzí umění.

Osudy žádosti Kaňkovy a jeho druhý nejsou dosud podrobně známy. Zachovalo se jen její poměrně příznivé vyřízení provedené současným rozkazem úředním ke svolání porady odborníků všech tří oborů umělecké činnosti, ale zda se nařízená anketa uskutečnila a o návrhu podaném vyjádřila, o tom písemných zpráv prozatím udati nemůžeme. Pravděpodobným se však zdá, že asi ke vyjádření došlo, poněvadž se mělo do čtrnácti dnů uskutečnit a že bylo asi pro žádost příznivé, cestou však k instancím vyšším při známé rychlosti právě v té době zaváděného a ztužovaného centrálního řízení se tak zpозdilo, že se na ně buď zapomnělo anebo jeho uskutečnění se stalo za změněných poměrů, kdy se ku Praze s nejvyšších míst i nepřátelsky pohlíželo, nemožným. Rozhodně však zůstává i za těchto okolností kusá zpráva vysoce zajímavá a proto ji otiskujeme v přesném znění a v nezkráceném rozsahu.

ACADEMIAE KUNST AUFRICHTUNGS MEMORIAL. an Ihro kais. Majestät von denen Architect., Malern und Bildhauern betreffend.

Allerdurchlauchtigst, grossmächtigst und unüberwindlichsten röm. Kaiser auch zu Hungarn und Böhmeim König.

Allegnädigster Kaiser, König und Erbherr Herr von Euer kais. und königl. Majestät höchsten Gnaden Tron haben wir endes benante in allerunterthänigsten Demut nicht verhalten wollen, was gestalten wir aus Liebe gegen unsern Vaterland im Königreich Böhmeim in der königl. Stadt Prag eine Kunst Academiam (damit die Jugend, welche bis dato etwas zu erlernen mit einer grossen Mühe und Unkosten sich beflisset, hingegen die wenigsten, teils ohne vorher gehabten Anfang in andere Länder umb etwas zu erlernen reisen müssen, teils aber etwan aus Mangel deren Notwendigkeiten und paaren Mitteln entweder von der Architectur, Malerei, oder Bildhauer Kunst was lernen wollen und hierzu nicht gelangen können) aufrichten Willens sein, und um im gedachten Königreich Böhmeim das liebe Vaterland mit andern Studien, Künstlern und Exerctien schon versehen ist, bloss allein aber in der Architectur, Bildhauer und Malerei Mangel leidet, war durch manche gute Subjecta, welche pro bono publico et privato floriren und fruchtbar werden könnten, mit gröstem Schaden zurückbehalten müssen, also zwar das vielmalen deren löbl. Herren Landständen Untertan zu einer oder andern Wissenschaft gerne gelangen wolte, in Ermanglung solcher Gelegenheit aber, in andere Länder nicht kommen kan und hierdurch obwohl erwähnte Herren Landstände mehrern teils mit unterscheid., fremder nation Leuten sich behelfen, mithin gar oft den gröstten Schaden leiden müssen.

Sintemalen aber allergnädigster Kaiser, König und Erbherr Herr bei diesen ex amore patriae pro bono publico et privato in Willens habenden Werk der freien, in der Architectur, Maler und Bildhauer Instruction (in welcher die Jugend eine schöne Wissenschaft wird erlernen und erwerben können) wir benante ohne Ruhm zu melden wohl erfahren sein und unsern möglichsten fleiss nicht sparen, sondern einen jedwedern (anewogen auch bei dieser Occasion zur Erfahraus einer guten Wissenschaft ohne deme die Architectur, Maler und Bildhauer Kunst eines von dem andern dependirt und sotane Academia in anderen kaiserl. und königl. Erbländern vor viel Jahren schon einge-richte in wirklichen Übung ist, die Instructores aber eine Lands Besoldung hiervoor jährlichen Genüssen tuen), getreulich, aufrichtig und unermüdet offentlich zu lernen und zu instruiren urbitigt sein.

Solchemnach an Euer kais. und königl. Majestät unsern allerunterthänigst fussallendes Bitten gelangt, selbe geruhen gegen uns allergnädigst zu sein und zu sein und zue solcher ertheilung Academiae, damit wir ohne allen praepjudiz deren sambentl. Architects, Maler und Bildhauer in höchsten kais. und königl. Gnaden ertheilen privilegii sotane Academia in denen königl. Prager Städten nicht nur allein aufrichten und die Instructiones publicas üben, sondern auch hiervoor jetzt und künftigh hin als einer pro bono publico sehr nutzlischer Sache einer Lands Besoldung jähr. Habschaft werden können allergnädigst zu verwilligen. Vor weiche höchste kais. und königl. Gnad leiben und ersterben sollen.

Euer kais. und königl. Majestät:

allerunterthänigst, demütigst Frantz Max Kanka, Archit. Michael Wentzl Halba, Maler Frantz Preiss, Bildhauer zu Prag.

A. T. praes. den 15. April 1709.

An dem „allerdurchlauchtigst, grossmächtigst und unüberwindlichsten röm. Kaiser, auch zu Hungarn und Böhmeim König. Ihro kais. und königl. Majestät allerunterthänigst, fussallendes Bitten, includ. von uns inebemelten Architecto, Maler und Bildhauer.

Obr. 102.—103. Socha Jana Nepom. u kostela Nejsv. Trojice v Spálené ulici ve výklenku z roku 1865 a v novém orámování z roku 1912—13.

Rescript:

Die Academiae Kunst Aufrichtung durch den Frantz Max Kanka, Architectus, Michael Wentzl Halba, Maler, und Frantz Preiss Bildhauer hier in Prag.

Liebe getreuel Was bei uns Frantz Max Kanka Architectus, Michael Wentzl Halba, Maler, und Frantz Preiss, Bildhauer zu Prag wegen Aufrichtung einer Kunst Academiae allerunterthänigst supplicando angebracht, solches giebet Euch der Beischluss des mehrern zu eröffnen, den wir an Euch remittiren, gnädigst befehlende, dass uns Ihr darüber nach Vernehmung der Behörigen Stellen mit dem nächsten Euere gutachtliche Meinung eröffnen sollet. An deme Berichtgeben Wien, den 17. Maii, Anno 1709.

Wenceslaus Norbert Graf Kinsky,
reg. Bohemiae supremus cancellarius.

J. W. Graf Wratislaw.

Ad mandatum sacrae cesariae regiaeque Mt. proprium.

B. W. Schwalbenfeld.

A. T.

Ihrer Kais. Mt. an dero königl. Stathalterei zu Prag ergangenen allergnädigsten Schreibens. Was der Frantz Max Kanka, Architectus, Michael Wentzl Halba, Maler, und Frantz Preiss Bildhauer hier in Prag wegen Aufrichtung einer Kunst Academiae aller unterthänigst supplicando angebracht haben, betreffend:

Praes. den 21. Februar, Anno 1711.

Copia.

Decretum.

denen (titul.) königl. Herren Hauptleuten aller drei königl. Prager Städte mit Ihrer Excell. und Gnaden der königl. Herren Stathaltere Befehl zu dem Ende zuzustellen, dass sie über das hiebei liegende Attribut sowohl die allhiege Baumeistere und Architectos als die Malere und Bildhauer förder samst vernehmen, deren Antwort darauf unter einen vierzehn tägigen terminio abfordern, so dan Sie Herren Stadthauptleute Coniunctim ihren gutachtlichen Bericht nebst deme, was vorerwähnte dreierlei Parteien hierauf einreichen werden und zurückstellenden communicato mit dem nächsten zur königl. Stathalterei einschicken sollen.

Ex consilio regiae cancellariae Bohemicae.

Pragae. 3 Martii 1711.

Carl M. Ditzler.

Praes. 8. Martii 1711.

K. V. Heruin.

SOCHA JANA NEP. VE SPÁLENÉ ULICI.

Způsob, jak byla při přestavbě domů „U Diamantů“ ve Spálené ulici přičleněna k novostavbě a kostelu sv. Trojice barokní socha Jana Nepomuckého, ukazuje nepochopění zásad moderní ochrany památek; právě zde, kde jsme očekávali s důvěrou, že bude jednoduchá otázka—přemístění sochy z jedné do druhé roviny—rozřešena způsobem jediné možným a kde jsme již předem byli přesvědčeni o nejlepší vůli, byli jsme tolik sklamaní!

Situace byla tato: Barokní socha z r. 1717, k níž vznikla jako pendant socha sv. Tadeáše z r. 1733 (stojí nyní opřena o farní budovu z r. 1792) byla umístěna ve výklenku po straně kostela, k němuž byla v 1780. letech zřízena kutá mříž. Když v letech 1840. (asi kolem 1845) byl vystavěn dům „U Diamantů“ na místě, kde dříve stály jen nízké budovy přízemní, cítila se zřejmě potřeba architektonické úpravy příčné zdi kouta, jenž vznikl mezi kostelem a novým domem. Teprve r. 1865 došlo k provedení; socha postavena do veliké niky s kamennou architekturou, jež

se hleděla ve formách přiblížití fašádě kostelní, pokud to tehdejší citění formové vůbec dovedlo; mříž podřezána stará. Regulací byla srovnána čára nového domu s průčelím kostela a kout s kaplí tím přirozeně odpadl; protože však vzdálenost mezi domem a kostelem zůstala přibližně stejná, nebylo nic přirozenějšího než přenést niku z r. 1865 i se sochou do nové čáry, zejména když výškové poměry její byly novému domu velmi výhodné.

Moderní architekt volil však východisko pro památku ze všech nenevhodnější: zbavil ji staré niky i krásné mříže a postavil do prostředí zcela nového, do dřevěného rámce, jenž se prohřešuje těžce proti staré plasticé, zbaňuje ji v horní partii pevného pozadí a dává jí promítati se na neklidnou fašádu „Domácnosti“. Vedle toho je tu i prohřešek proti souvislé stěně uliční, prorazené na nevhodném místě do domovních nedbalek. Původnímu výklenku uchystána na dvůr domu funkce méně čestná—za studnu nebo místo květinové dekorace.

Leon Piński: Píkný miast i zabýtki prześłości. (H. Altenberg, Lvov, 43 str. textu, 43 str. vyobrazení.) Tato kniha je vzorná tisková přednáška, kterou měl hr. Piński ve spolku pro okrasení města Lvova r. 1911. Vadle textu je to 55 vyobrazení, bez kterých by celá publikace byla neúplná, a která přispívají značně k účelnosti publikace. Ráz knihy je instruktivní; autor snaží se názorným způsobem vysvětlit význam ochrany památek. Jádrem své přednášky uvádí v úvodě: „Cílem jest dokázat, že neodborná restaurace památek je horší než úplné jich zaneřádění. Pomník historický ze zaslých věků je jako pěkný typ starce, do kterého přeláti dříví, války a zápas vyrylé své sledy, jenž však přesto zachová svůj výraz duševní i individuální. Ten typ nemůže ziskati na krásce padlých mladostí. Corvén v tváři a obarvené vlasy nebo paruka jej toliko hyzdí.“ Pak zkoumá autor na estetickém a historickém základě význam památek až do doby přítomné, jež svou plochostí a ziskuchtivou nenasytostí památky odstraňuje, ale vše, čemu dává vznikati, není zárukou, že bude jednou dočasně, vysvětlující hodnoty, jako památky nám zanechávají. Tuto partii ilustruje řada vyobrazení pro památky kulturně doležitých měst. Jako druhá část přednášky je kritika polské ochrany památek. Velmi ostře odsuzuje autor dobu purismu, jež ještě dnes tu má činné přivržence, a uvádí příklady, kde už nejkrásnější památky byly obětovány tomuto zhoubnému směru (v Krakově: Sukiennice, kathedrála na Wawelu, kostel Františkánský [okna Wispiánského], planty, kostel sv. Jilji pod Wawelem; ve Lvově: náhrobky na zničení krásných pohledových vedut, varuje před zastavením pod fecko-katol. kathedrálou sv. Jilji a blíž „Cytadeli“, restaurace kostela Bernardyňův, nepřiměřené zastavení poblíž ř. v. valů gubernátorských a wolosických církvi; zničení rokokových fresek v presbytáři fim.-katol. kathedrály, vnitřní „stylev“ výzdoba v kathedrále arménské, a „obnovení“ vnitřku kostela dominikánského). Serie těchto obětí ide až do nejnovější doby a dodnes nebylo lze v činitele vodu převést, nebo aspoň pohouti je k objektivní konservaci. Aby opět dal svým tvrzením podkladu, přikládá autor vyobrazení uvedených památek. Kniha nese se duchem moderní ochrany památek, a tohoto ducha propaguje hr. Piński způsobem velmi důstojným. Uvedené příklady nešťastných restaurací jsou z nejkrásnějších a dají se u nás porovnat snad jen s restaurací Karlštejna. L. hr. Piński patří k oněm reprezentantům ochrany památek, kteří došli k správnému objektivnímu názoru na pochopení kulturní ceny památek na základě vědeckého studia a ve smaze životně připoutati památku jako kulturního činitele k vývoji dneška. Stojí dnes ze všech polských badatelů o ochranu památek nejbližší názoru Rieglova a je též na druhé straně rozhodným odporem oněch památkářů dilettantů, kteří nejsou než opožděnou památkovou modou purismu. Jemu je dále zřejmo, že nejnebezpečnější lidé pro vysokou ideu památkovou, která se nikdy oesmi státi mrtvým dogmatem, jsou ti, již z pouhého snobismu, aby činili zdání lidí pokrokových, se vrhají bezhlavě, bez vzdělání a inteligence za hesly ochrany památek. A proti těm je, bez nepřiměřenosti, v přednášce horleno: jejich činnost je tu pozouzena pro právo jako nejzoubovější.

St. Suchor.

Prameny k dějinám Prahy v letech 1740—1784. Vydává PhDr. Ed. Sebesta. I. Dopisy J. Tadeáše Hubatého z Kolovna hraběti F. V. z Trautmanzdorfu 1741 až 1744. (Zvláštní otisk z III. sv. Sborníku příspěvků k dějinám král. hl. města Prahy.) V Praze 1912. Str. 110. O knize Dra Sebesty nemusilo by se mluvit vůbec, kdyby nebyla vyšla ve „Sborníku“, vydávaném archivem města Prahy a kdyby vydavatel neprojel úmysl pokračovati v edici tohoto druhu. Jeho práce je vydání řady dopisů, které nepřinášejí takové nic nového pro dobu, k níž se vztahují, co mohl deklamator číst zenských dilettantů při správi hřebčiny v Kladruběch I — a v nichž několik drobností psáči se docela v planém tlachu a žertech. Všechny ty listy, zredukoval by vydavatel, poněkud obeznamenější technikou vydávání novověkých korespondencí, na 4—5 kusů; neboť kdo mohl by tvrditi, že je pro dějiny Prahy důležité, že ústejní písař o děkanu litomyšlském a o hezkých hospodských nebo mluví-li o roztrpění Ústí? Pro rozbití nějakých sudů na rakouských hranech atd. atd.? Než abstrahujeme-li od podobného rozboru otázky, má-li edice tato jako vnitřní cenu a přibližně-li pouze vydání dopisů i přetřesných aktů pod čarou v předmluvě, shledáme, že i to nevyhovuje, že je chybě; stačí uvést na př., že v českém kuse na str. 12. předmluvy je na dvacet chyb a nedopatření (vydavatel čte pětkrát zdev, v originálu je zřetelný zdev, a když nerozumí významu, nespasne ho ani, aby se podíval do některé pomůcky, na př. Jungmannova Slovníku, nebo přepisuje „spotebu“), v dopise č. 2 je 9 chyb. Vydavatel nezná totiž ani základních pravidel vydavatelských a nerozliší se pevně, jak bude vydávat; nepřetiskuje ani paleograficky věrně, ani netranskribuje, nýbrž máchá obojí způsob a o obojí dle chyb za chybu. Ale při tom nerozumí ani tomu, co tiskne. Klasický je příklad u listu č. 9, na str. 26; v registru se praví, že hr. Kotlovrat, Karlšček zvaný, pro svůj „případ apoplektický (!)“ dosud nebyl osvobozen“ a z textu vysvítá zatím, že se ze zachvatu mrtvice (von

accidentis apoplectici) dosud nezvzpamatoval! Registry jsou nevhodně dlouhé, plny germanismů, poznámky chudé. Každé edice má býti výsledkem studia a v předmluvě má se vysvětliti význam toho, co se vydává, v souvislosti s jinými prameny v r. rámci doby. Ale dr. Sebesta nemá, co by pověděl. Jeho trapná předmluva skládá se ze dvou částí, z nichž druhá přináší životopis Hubatého a zbytečně přetiskuje bezcenné zápisy knih metských o povolení vody, o trhu domu pro extensum, a první je ubohou snůžkou frází a opakování starých známých věd, v nichž vyniká jediná snaha vyvážniti oesou vydavatele a namluvíti žetěnáilov, že publikace má nějakou vědeckou cenu. Ale zatím se jeho je dojem neschopnosti a chudosti myšlenek vydavatelových. K poznání toho dostačí, uvede-li se tato věta: „Habent fata sua libella (!)“. . . a k těm patří dnes i materiál celé řady veřejných a soukromých archivů, a že z doby tím dále nám bližší, tím častěji jsou příklady, že . . . dobře vědí“ (str. 7). Dr. Sebesta míní, že se „Sborník“ jeví býti vhodným k vydávání publikací tohoto druhu a slibuje je pro příští léta. Doufejme, že do této doby pozná, jaký je rozdíl mezi tichou prací, jež horí pro čistotu radost z tvorby a jež osobu autorovu nechává v pozadí knihy, a mezi dilettantismem blůdně vykríkujícím zásluhu své vlastní osoby.

A. Dolenský: Vincenc Morstadt a jeho pohledy storočářské. (Díl, roč. X., seč. 12., str. 249—264.) Též ve zvl. otisku. Není násm účelem zastavovati se u každého článku, jenž se nějakým způsobem dotýká Prahy. K tomu stačí pouhé registrování v „Kronice“. Ale v „Samostatnosti“ ze dne 29. prosince m. r. objevil se zpráva panevický vychvalující „důkladnou studii“ p. Dolenského a upozorňující na ni „všechny milovníky staré Prahy a malířské tvorby, zobrazující její památky“, protože v ní „p. Dolenský objevuje . . . bohatý materiál biografický a kritický, jakož i vlastní zápisky umělcovy o mnohých jeho obrazech“. Pro prohlédnutí však zastaví se každý a dá si otázku, v čem vlastně „důkladnost“ studie záleží. V rozsahu rozhodně není, protože všechny texty po odpočetí ilustrací dal by se stěsnati na 6—7 stran i s poznámkami. To by ovšem nevalilo, kdyby kvalita práce rozhodovala. Poměrně malý Morstadtův význam umělecký a snadné sebrání úplného materiálu umožňuje dnes již soud definitivní; na základě takového mohla vzniknouti buď lehe psaná essay — pro program Díla vhodná — heze všeho aparátu, buď vědecká práce, důkladná v biografické i kritické části. Práce p. Dolenského není však ani jedno ani druhé; je jen lehkomyslný, žurnalistický výkon, původ k libovůli obrázkem, jen apšně „sešit“ žila časopisu. Začátek článku není nežli přetřesitím žlázného autorova v publikaci „Praha se loučí s Podskalím“ z r. 1910. Pak následuje výčet řady ilustrovaných popisů, provázaných a grafických edicí O Praze a konečně „důkladný“ životopis Morstadtův na 21 řádkách! Potom vypočteny jsou hlavní partie, jež Morstadt v Praze se zálibou zobrazoval a na posledních asi 70 řádkách má býti vystižen význam Morstadtův. Pravím — má býti, ale není, protože tvrzení, že větší vliv na něho měl Wolf a menší Berger, naprosto nedostačí, aby bylo vymezeno postavení Morstadtův v malířství 19. stol. Ve studii, která vindikuje pro sebe epitheton „důkladná“, nelze přece postrádati charakteristiku vývoje malířova (třeba v tomto případě až peius), ani kritického zpravení jeho díla (výstava v Zemské muzeum právě otevřená ukazuje, že není v práci užito důkladné ani materiálu, autorovi nejbližšího), ani konečně úplného katalogu prací p. Dolenského, který má vytýkat v mych „Plátech“ malichostmi, nezjistil na př. ani techniky, ani rozměrů reprodukčních ukárek, nezpracoval vlastní seznam Morstadtův kritický, ale spokojil se s pouhým jeho otiskem, nezjistil, koho zobrazuje lithografie F. Širova v Muzeu m. Prahy, podepsaná Vincenc Morstadt (1854), ba zapomněl vůbec uvést, podle čeho datoval práci Morstadtovu, zda podle vlastního datování malířova, či podle vlastních dohadů, ačkoli je možná diskuse na př. o datování pohledu na Týnský chrám r. 1826, neboť vzhled jeho v letech 1819—1835 byl zcela jiný, bez střechy na levé věži. O této „důkladné“ studii, již tak věle doporučovala zpráva v „Samostatnosti“, nemohl psáti, kdo ji skutečně přečetl — nenapsal si reklamu autor sám? V. V.

V. V. Jeníček: Na Košumberka jindy a dnes. (1912. Tiskem dra Ed. Gregra a syna v Praze. Nákladem vlastním. Str. 54.) Kniha Jeníčkova je psána pro turistu, chce pobídnouti k návštěvě a informovat návštěvníka. Vedle popisu bývalého hradu, sestaveného tu i tam podle archivních záznamů, přináší také stručné dějiny rodu, jenž byl držitelem Košumberka, pánů Slavatů z Chumu. Po smrti posledního Slavaty z linie košumberké přelst Košumberk do rukou řádu jesuitického, v jehož rukách spustl. Ostatkem knižky provádí turistu po zříceninách Košumberka; historik se z n. mnohemu nenasu. Jedné věci nutno si však u ní všíti a to pěkné její úpravy. Knižce je přidáno 6 reprodukcí starých maleb, jednoho pohledu na Košumberk ze 17. století (?) a 5 portrétů bývalých držitelů Košumberka. Byl bych si jen přál, kdyby autor byl se pokusil určit alespoň přibližně dobu vzniku při jednotlivých portrét

* Autor jednoho z návrhů zákona na ochranu památek v panské smůvně.

* Redaktor t. listu již přede dvěma lety nabízel p. autorovi celou stranu obálky k soustavné publikaci všeho ikonografického materiálu pražského z muzei zemského a pražského, ale k realizaci nedošlo.

tních; na př. Diviš Slaveta je rozhodně o století pozdější, než jak by se s popisu jeho dalo vytišit.

Jar. St. Polický: Kniha o Jaroměřu. (Nákladem vlastním 1912. Tiskem Josefa Blažieje v Jaroměřu. Str. 216.) Domašev-ě by se kdo, že autor knihy o Jaroměřu položil si cíle stejně vysoké, jako ty, k nimž má kniha, na níž stál předpoklad: obhádnouti v důležitých jednáních člena věrných měst celý historický vývoj jeho stavu, odolal by ji brzo skláněn nadobro. Polický doplnil pouze starší práci Knappova, a i tu jenom do vlády Jiříka z Poděbrad; přidal serií životopisů (o Dimitru Sanguskevi, M. Patočkovy, P. Alkierim) a serií (smutelných, otřáslých) divů je v „Poběhu“ a „Čestném Venkovu“. Metoda práce jeho je metoda primi-

tivního dilettanta s velkou náimnou exorpujícího vědeckou literaturou, a ani tu ne bez chyby. Nejenom se se hned v první kapitole nezastává objevují šupky, dnes již rarita v historické literatuře, ale sledování se zde i a jinyak, a zdá se o staroslovanské dnoskazní, přímo z rykopisu Zelenohorského odvzetenými (název „Dobroslavův Chlumeček“). Jindy zase autor vplétá do vyprávění svého ojizrnější exkurzy (na př. v článku o Dim. Sanguskiu, který přepínl esejy z článku Zapova v C. Č. M. 1852, Bohosravného děje Polickýho etc.), a nichž je vidět, jak těžko se mu na neobyklých polí prauje. Práce jeho starší dílo Knappovo nenechává, k tomu ji acházi jedna podmínka a to právě hlavní — samoznatné archivní badání.

Oj.

ZPRÁVY Z KLUBU.

AGENDA SPOLEKOVÁ od 16. listopadu 1912 do 1. ledna 1913. Sochař p. Boh. Kaška dokončil model pamětní kruhové plakety Viléma Mrlíka, jež bude přemístěna členům Klubu na rok 1913, a dále ji nyní po redukci raziti. — Míst. rada a zem. výboru podán posudek o projektu regulace pobřeží nadstranického a návrhy na jeho zlepšení. Míst. rada souhlasila žádostí Klubu, aby vzešel níže. Zákrej vyložil úřední projekt regulace Malé Strany v domovní radě. — Míst. rada odpovídá na podání Klubu v otázce zachování výhledových kresbách odletem je zjevná snaha zachovati fortifikace v dnešním rozsahu. — Zem. výbor požádal, aby byl k projektování pochopi komisí, jež má rozhodnouti o srovnání bývalé celnice na Vltavě, pozemí delegát Klubu; podání požádaná zemský výbor o zastavení rozhodnutí má rady o srovnání celnice do doby, až bude schválena stavební úprava. — Sdružení architektů S. V. U. M. Umělecká Beseda a Spolek arch. a inž. uspořádali na parcelaci Zátkovy a projekt jejího zastavění. — Obecníma zastupitelstvem města Smichova podán prokáz pro vyložení regulacími plánu území na Hřebeně. — M. rada sdělila, že úprava pobřeží, část na novém mostem u Rudolfiny je předložena z. výboru a že tedy menší zaplňují plánu vyložení mostu pro model Malé Strany; za to ochotná dle svolení k níšení kostela sv. Mikuláše a zastřeší 13 letů autogr. plánu Malé Strany v měřítku 1:720.

Při komisi na úpravu Plzeňské brány v Rokycanově, konané 12. prosince za účasti gener. kom. c. k. vrchn. rady J. Deiningera, zastupoval Klub arch. P. Janík. Jedním výsledkem v prospektu zachování brány a úpravy ve smyslu návrhu Klubu, otisků jeho ve Věstníku.

NOVÍ ČLENOVÉ KLUBU. Za člena zakládajícího přistoupil 8. ledna J. J. Kaška dr. Th. Th. mistrochtel král. čes. a provázel svojí přiblížení věrným přispíváním, s něžž vyjímáme: „Přes usazování význam Klubu, jehož zasloužilou činnost jsem vždy se zájmem sledoval, přiblíží se za zakládajícího člena a zaslouží se přiloze stonovými výmětnými přispěvkem.“

Členství přímě na rok 1913 ve formě okrouhlé plakety k učení památky Vil. Mrlíka bude již záhy vsem členům rozložena. Kde z členů by si přál většího odlišení z nerudkovského originálu (28×34 cm.) za mímou, výrobní cena, přiblíží se v kanceláři klubovní.

MODEL MALÉ STRANY. Delegát c. k. úřední komise videné, c. k. vrchn. stav. rada, gener. konservator, architekt Jul. Deininger prohlédl před včasnou podanou hotovou část modelu a slibů vřele doporučil žádost Klubu o další subvence na pokračování v práci.

ZPRÁVA KNIHOVNIČKA. Do knihovny přibýlo od srpna 1912 darová: Adam, zpráva král. biev. města Prahy a spojovacího obci za léta 1900 a 1901 (ev. L.), za 1902 (ev. L.) a 1903 (ev. L.), za 1904 (ev. L.), za 1905, 1907 (ev. L.), (Darová dr. L. Janáček). — Statistická kniha kr. k. města Prahy a spojovacího obci za léta 1903 a 1904, 1904 a 1905, 1906–1908, 1909, 1910, (Dar. zje). — O. Štálovy perokresby Hradu (Politika obyvatel přispívání na rok 1912). (Dar. zje). — Edice Kroužku přátel staročinnosti v Plzni. Sv. 14. IV. (1912). (Kl. Kroužek). (Dar. Kroužek). — Slavný obřad. rok. XX. (Dar. mus. a št. spol. Pálavský v Slaném). — Poděbradský muzejník. rok. VI–VII. (Dar. Poděbrad. muzeum v Rudolfině). — P. Močová. Do dvířek let. (Praha. J. Pelcl. 1913. Dar. autor). — V. Jelinek. Sudské. (Sudské. Nákl. vlast. 1912). (Dar. autor). — V. Vojtěšek. Archiv král. biev. města Prahy. Zvláštní otisk z Pokr. revize. rok. DK. (Dar. autor). — V. Vojtěšek. Výstok. Z historie cla a celnice. Zvl. otisk ze Sborníku statistiky 1912. (Dar. autor). — Katalo vyjstavy pohledů na Pardubice. (Dar. Spolek akadem. pardub.). — Dleňník zdaněn v mieldě Krakovic v časie konfederacej barokie, psany gener. W. Maczoniškiego, vydal W. Konopczyński. (Bibl. Krakovské 43, Krakov 1911). (Dar. Towarzystwo zw. historyi i zabytków Krakowa). — Čtvrtý jezdci čes. okraň v král. čes. v Praze 7. října 1911. (Dar. Svaz čes. okr.). — Pražské sanatorium v Praze-Podolí. (Dar. Spol. čes. lékařů).

Koupil získánie: Staropražský kalendář na r. 1913, s 12 obr. V. Mor-

avita. (Nákl. J. Stráský). — Umělecké poklady Čech, Řidi Zdr. Wirth. Rok. I., sv. 1. — 9. (Nákl. J. Stece.)

ZPRÁVA ARCHIVÁŘOVA. Do archivu daroval nakladatel p. D. Kozner celou serií pražských pohledů fotografických (30 kusů), velmi krásně zachycených a dokonale ostrých. Od p. Zikm. Reucha zakoupil serií fotografií ze zahrady fúrtaberské a řada snímků ze starých částí Prahy.

ZPRÁVA PORADATELOVA. Do pravidelných týdenních vycházek vykosily do vánočních prázdnin (od 23./12. do 12./1.). 24. listopadu do kostela sv. Karla Boromejského při české technice a do bývalé kaple Božieho hrobu (výhled Dr. K. Gutha, 57 osob); 1. prosince do kostela P. Marie Vítězné a do katekomb pod kostelem (výhled Dr. Zdr. Wirtha, 66 osob); 8. prosince do sv. v Karlově (výhled Dr. Zdr. Wirtha, 28 osob); 15. prosince do kostela a kláštera sv. Havla (výhled Dr. K. Gutha, 23 osob). Po Novém roce vykosily první vycházka 12. ledna 1913 do hvězdárny c. k. německé university v Klementinu (výhled podal úředník hvězdárny, 40 osob).

Náše stížnost do výhledné činnosti několika komitétů (str. 64.) došla oblasu ve veřejném tisku. České Slovo otázkou 28. 1. dopis epilogem, s něžž vyjímáme: „Klub za Starou Prahu našel mnoho epilogů a kopistů. A mnohým z nich, jak se mi zdá, nejde již o sáledobý cíl, nýbrž přímo — o peníze. Ale ani snad tento, pokud pořadí podobné podmínky v rámci života svých spolků a pře své činnosti a finance spolkové, nechť bych u nich vyřizoval. Hůle jest však se zjevem, který se mi před dvěma lety mezi pořadatelé osvědčil: vycházek zjeví a dás se tak rozptýlením, že si dovolují na něj váženou redakci upozornit, máje oprávněné podezření, že se za těchto všemi podmínky, které hásed uveřejňují, kteří si z vycházek získali výnosnou živnost a mají podobné příjmy, jistým spolkem však nejsou a pracují proto — do vlastních kapes. Je to každou neděli dříve jen jednou se objevovat a nyní již několikaleté slovo „komitét“ začalo se a „Komitét Slavný Lipp“. Pak vystoupil „Komitét Slavného keramického klubu“, a lovi na podzim zjeví se dva nové podobné podmínky: „Komitét Uměleckého klubu“ a „Komitét domáckého odboru Slavného keramického klubu“. Nyní již vedle sebe vstoupí čtyři. A strádá se. A na všech jsou pořadatelé tři mluví lidé a nativní tyž „odborný výhled“ jednou pan Malý a podruhé pan Šesták, vždycky však osoba též. Prohláší proto, že mám podezření. Vstupné mají se slyšacím výhled a výhledy zcela šachovnicí a nabubřelé. A dovolují si proto požádat si redakci, aby cestou veřejnou upozornila na toto podání, kterého se již delší dobu zbaviti ochotna. V případě prokázání slávnosti velkého jednáni jsem ochotna a velice rád usmí nepokřivenost podezření a mým názor. Profať tak nejen se sebe, nýbrž také za celou řadu známých a proslulých, že se otázkou tento, která v příkladě, že by se vna dlezných, mohli těžce polkostí zájem a pět o pražské památky a nejvíce by urazit mohla lásku k nim, začínají zabývatí i kruhy občanské. A mají-li dočasně panové zle svědomí, že sádké všech dalších pokmů zanechají Vím urážě, že „Slavný Lipp“ a „Slavného keramického klubu“ bylo zakázáno už jednou pro vždy pořádatí vycházek do vardiné staročinnosti pro nepokřivenost, kterou se tam dás a o nichž nyní raději ještě pomlčím, a prohlášení otervené, že právě a tímto rozsvícení moudrání nazve „komitétu“ a věcně trvající stav nastávají, kteří se při tak bojových nářezích obecností samohl donad zmínit v zákonný stav spolkový, to jsou, které nás nutí naklonit vzhledy tyto „komitety“ s nepokřiveností a vyvatit je k veřejnému opravdování.“ Redakce vplně neustraněná přije, aby zabýdla byla jednou rozlučena, a přáním se stotožňuje a prosti o jeho splnění.“

KURSY O OCHRANĚ PAMÁTEK. Domácí rada Klubu uspořádá se podzim řadu přednášek o ochraně památek ve formě vyučovacího kursu o otázce bude jednání po stránce theoretické i praktické.

Z REDAKCE. Fotografie k ilustracím: k 9. v. zapůjčil kreslák pan vrch. intenziv. J. Pavlík, k čís. 98. pan c. k. stav. rad. J. Šařaf; ostatní jsou z archivu Klubu.

Odpovědný redaktor Zdr. Wirth, 242-11. redakční rada: K. Guth, B. Hübschmann, P. Janík, Fr. Thof. — „Za Starou Prahu“ vychází jednou za měsíc. Objevný článků i vyobrazení jest dovoleno, udělel pramen. Stočky se přijíždí k otiskům (6 hal, za čtvrtěnin centimetru). — Vydává Klub za Starou Prahu, Praha 1, „U Vojvodů“. — Reklamní listů a neděle. Reklamce se neplatí. — Tiskem „Grafie“, číselník knihovnický v Praze II. Myšlívka ubce. — Stočky z graf. závodu J. Steceva v Praze I., Šabátorská.

ZA STAROU PRAHU: VĚSTNÍK KLUBU ZA STAROU PRAHU

ROČNÍK III.

V PRAZE, DNE 28. ÚNORA 1913.

ČÍSLO 11.—12.

BÝVALÁ STARÁ PRAHA.

Obr. 104. Pohled na nedotčené panorama malostranské na poč. let 1860-tých.

V. V dnešních úporných bojích, jež vede Klub o *malostranské panorama*, je pádným argumentem tato vzácná fotografie z počátku let 1860., technicky sice nedokonalá, ale svým předmětem a stářím skoro nenahraditelná.* Fotografie dokládá přímo klassickou formu světoznámého panoramatu, jeho všechny složky jsou tu ještě (až na Hergelův dům na kraji vpravo) dokonale čisté, jeho harmonie bez jediného nečistého tonu. Podle výstižné charakteristiky, podané hned na začátku boje o jeho zachování,** je „panorama hlavní památkou královské Prahy, je kořenem stavitelského vývoje, uchovaným až po naše časy, samostatným celkem proti jiným čtvrtím, utvořeným polohou straně nad Vltavou. Malá Strana zachovala do dnešní doby charakter náplně paláců šlechtických a církevních i měšťanských domů ve směsí drobných domků a zelených ploch četných zahrad. Z hybného povrchu, nakloněného terainu směrem k řece, vyrůstají z uzlů hmot kostelních vertikály věží, celek pak jest organická spleť forem, v zátiší klidné plochy Hradčan a prázdné lesnaté straně petřínské a letenské. V nynějším stavu působí celek dojmem harmonického klidu, nenásilného poměru hmot drobných domů proti plné hmotě Hradčan. Podkladem této zdán-

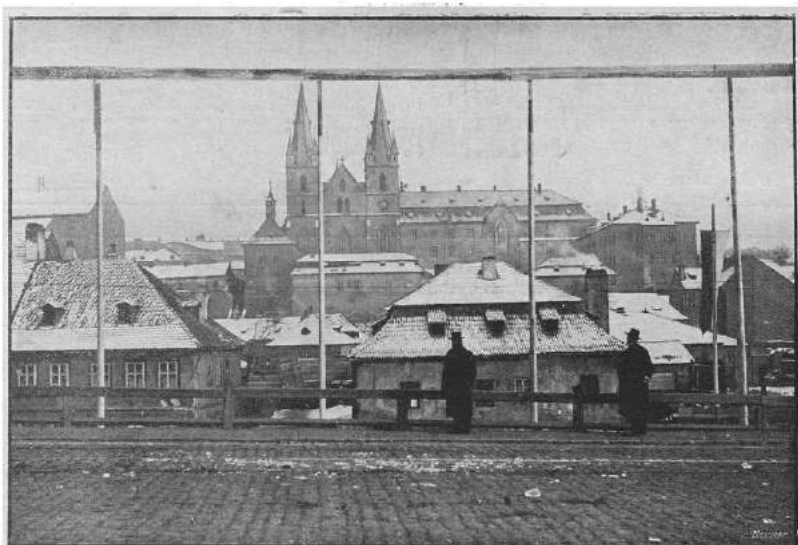
livé „komposici“ je pás hladiny vltavské. Massa hmot slučuje v obraze barevné světla a stíny. Vjem na sítnici oka je množství světlých plošek v harmonických vzdálenostech, osamocených v temnu stínů a tmavé zeleně. Ono množství plošek vězí v plastickém uspořádání malostranských bloků, v rozmanitosti objektů a druhů a v častém zalomování hmot, v rozbití celkových spojitých bloků, což je zase uzpůsobeno rozmanitými dispozicemi ulic a osobitou výstavbou jednotlivých domů.“

„Rozmanitost výšek domů a směru ulic zkomplikována je již stářím vývoje, jež město prožilo v několika slohových obdobích a neustálým přetvořováním města v úzkém okruhu malých majetkových poměrů a stavebních ploch. K nějakým velikým dispozicím jednotným nemohlo dojiti již pro nakloněný terain a způsob života malostranského. Zrakový dojem z plastických hmot sesiluje se ještě živostí barevného materiálu, z něhož je město vybudováno. Jeví se stupňovitě rozsázení žlutých, červených a zelených drobných skvrn od hladiny Vltavy až téměř k jednobarevné ploše Hradčan.“

Datování vzácného tohoto pohledu lze opřít o fakt, že je v levém kraji fotografie lichtenštejnský palác na Kampě, zvýšený roku 1864 (plán Fr. Srnce schválen v červenci) o patro, dosud jednopatrový. Protože první fotografie Prahy vůbec jsou z let 1859 a 1860, možno vznik tohoto pohledu položit mezi leta 1860 až 1864.

* Mladší dvě panoramata reprodukuje VI. Zákrejs v Techn. obzoru samosprávném roč. II., (1913), 70-71 a 74-75.

** Vlast. Hofmann, Panorama hradečanské, v Přehledu IX., 535 al. Citáty jsou ze str. 535, 575—6 a 601—602.

Obr. 105. Pohled na Emauzy má být takto zazděn!

PROTI ZASTAVĚNÍ POHLEDU NA EMAUZY.

Klub „Za Starou Prahu“ věnoval od let pozornost této otázce a jeho iniciativním návrhům lze přičísti velkou část zásluhy, že otázka byla přivedena do příznivých kolejí. Ale právě nyní, kdy již je schváleno poměrně příznivé řešení, jež zaručuje zachování pohledu na mohutnou skupinu kláštera a kostela emauzského, vyskytlo se nové řešení, jež rázem ničí všechno ovoce dlouholetých snah. Proto Klub postavil se znovu vlastním návrhem proti tomu a snaží se docílití příznivější úpravy konečné. Jeho podání k slavné městské radě zní:

V původním regulačním návrhu pro Podskali byly Emauzy obstaveny souvislou řadou bloků, jež vylučovala jakýkoliv celkový pohled. Přes to i v tomto návrhu čistě na výnos vypočteném pamatováno na to, aby

alespoň průhled uliční na kostel zůstal a to jeden s náměstí Palackého a druhý s nábržím. To bylo nepoměrně více, nežli má být docíleno při nyní vytýčeném způsobu, podle něhož nebude možno viděti ani hroty věží s náměstí Palackého ani s nábržím. Že jest však třeba, aby alespoň něco z bývalého pohledu podskalského bylo zachováno, bylo přece obecně uznáváno a schváleným plánem jsou přinášeny této myšlence utvořením rozsáhlého náměstí veliké oběti. Tim, více proto musí překvapiti bezohlednost návrhu nyní vytýčeného, jenž svědčí o neznalosti dosavadního vývinu otázky, neboť oběti mají býti sice přineseny ponecháním velkého prostranství před Slovany, ale současně má se zastavěním podél nábrží jakémukoliv pohledu na Slovany zabrániti. Odůvodňovati takovéto nízké zastavění důvody

jakýmkoliv jest při nejmenším nelogické, neboť buď pohled na Slovany nemá vůbec ceny jako obraz městský a pak není pro diváka žádoucí ani od Smíchova, anebo jest jeho cena nepopíratelná — jakož skutečně jest — a pak mají pohledy s nábrží a Palackého náměstí i mostu cenu ještě větší nežli pohled se smíchovské strany, neboť tyto pohledy jsou majetkem nepoměrně většího množství passantů.

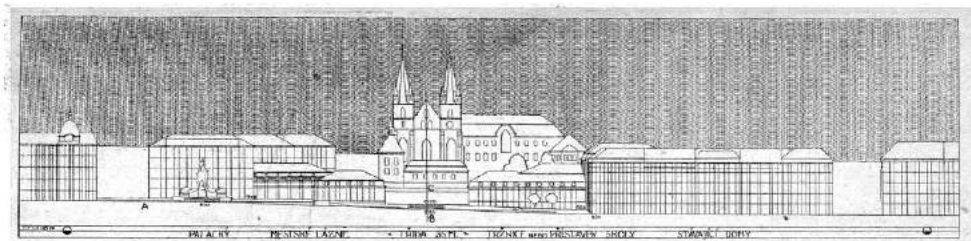
Aby bylo prokázáno, že lze tyto pohledy dobře zachovati, předložil Klub slavné radě městské projekt zde reprodukováný (půdorys, pohled a dva řezy). Návrh vynechává jakékoliv zastavění prostranství před Emauzy mezi nábržím a třídou pod Slovany, za to však zastavuje celé veliké prostranství přímo před Emauzy ponecháván až na třídu, v ose kostela vedenou a asi 35 m. širokou. Stavby podél této třídy a západní fronty měly by první patro v mansardě, kdežto zadní křídla mohou mít i druhé patro v mansardě bez újmy celkového pohledu. Při nepopíratelné potřebě veřejných budov, jako jsou tržnice nebo lázně veřejné, snadno by se mohly tyto plochy těmto účelům rezervovati. Možná též,

že by i školní budova — snad reálka — mohla potřebovati jednopatrová a dvojpatrová křídla. Ostatní vysoké zastavění (římka asi 32-50 nad hladinou Vltavy) tvoří pak pravidelný vzduchový prostor, jehož zadní stěnou jsou kostel a klášter.

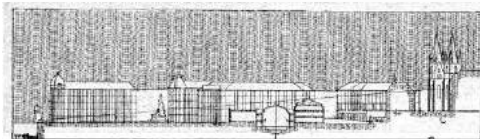
Uzavření vlastního náměstí Palackého stalo by se arkdírou na jižní straně. Otázka, neutrpí-li takovouto úpravou pomník Palackého, jest rozluštěna tím, že by nebylo lze, kdyby tato úprava, námi navržená, byla hotova před postavením pomníku, to jest rozsáhlé náměstí námi navržené existovalo, a hledalo se na něm místo pro pomník, umístění pomník Palackého také jinak, než jak skutečně stojí. Rovněž odpadá výtka dvou náměstí vedle sebe umístěných a pouze úzkým blokem oddělených, neboť navržená úprava tvoří jediný prostor. Také hospo-

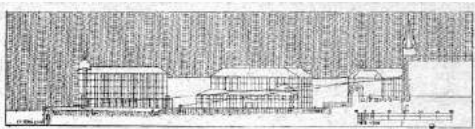
Obr. 106. Pohled na klášter emauzský před regotisací, provedenou v letech 1880-82.

Obr. 107. Návrh Klubu na zachování pohledu na Emauzy. Pohled z nábreží.

Obr. 108. Pohled od mostu přes lázně.

Obr. 109. Pohled v ose širokou třídou.

dásky není návrh předložený Klubem nevýhodný, jmenovitě v porovnání se schváleným návrhem, neboť má větší zastavěnou plochu, pro navržené účely velmi dobře využitkovatelnou. V porovnání s návrhem, jak jest nyní vytýčen, jest výhodnost předloženého návrhu ještě zřejmější, neboť za oběti přinášené poskytuje estetický ekvivalent zachování celkového pohledu z nejdůležitějších míst, kdežto vytýčený návrh takového ekvivalentu neposkytuje.

Při tom ještě zachovává návrh z pohledu na kostel tolik — a to i při zastavění dvojpatrovými křídly v pozadí — kolik jest zakryto při-

stavky klášterními s nejpřístupnějšího stanoviště vnitřního náměstí podle návrhu nyní vytýčeného, kde před Emauzy není vůbec stavby. V pohledu osovém jest pak širokou třídou, o šířce 35 m, v hřebenech se rozvírající na 65 m, umožněn úplný volný pohled z nábreží.

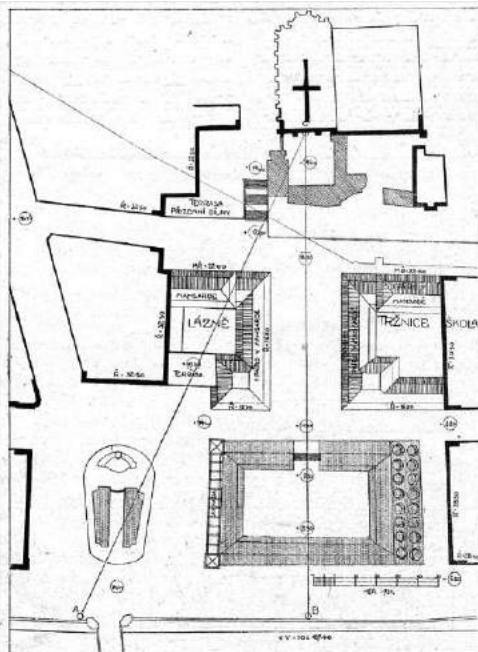
Toto podání vydal Klub s ilustracemi (leták Klubu čís. 7.) a předložil svým zástupcem, arch. B. Hübschmannem, při poradní komisi, svolané zemským výborem na místo v pondělí 17. února. Výklady delegátů Klubu a Ústřední komise měly aspoň morální účinek na přítomné a poučily snad i zaujaté členy komise o veliké důležitosti pohledu emauzského. Positivního výsledku schůze ovšem neměla, neboť sloužila jen k informaci a všechny návrhy a řešení [stav. úřadu, regulační městské kanceláře (projekt arch. Vlad. Hofmana, doložený výkresy i modelem) a Klubu za Starou Prahu] byly prozkoumány a vyloženy stejně důkladně.

Tyto návrhy dají se stručně charakterisovati: 1. Návrh obce, usnesením

městské rady 1910 schválený, tvoří před E. náměstí 96 m široké a od Palackého náměstí je odděluje blokem 20 m šir. To sice umožňuje panoramatický pohled z nábreží, ale zakrývá pohled od města. 2. Projekt nedávno vytýčený, shodující se s míněním znalce zemského výboru, vrch. stav. rady J. Kotěry, zastavuje přední část velkého náměstí (sub 1. schváleného) a tím zakrývá pohled na E.

s nábreží úplně; při tom zůstává i při zakrytí druhého pohledu od mostu Palackého. 3. Nová alternativa zůstává též při zakrytí pohledu od mostu, ale zlepšuje nepatrně zastavění pohledu s nábreží prolomením přední stěny projekt. veřejné budovy na jakousi pergolu, jež umožňuje průhledy, ovšem jen částečné; za to zastavuje velké náměstí před E. novými dvěma bloky a zúžuje je tak na třídu 60 m šir., napříč nízkou budovou zastavěnou. Tím panorama se ničí a zůstává částečný průhled mezi hřebenem nízké budovy, architrávem pergoly a oběma postranními bloky. 4. Návrh Klubu hájí volný pohled na E. a proto navrhuje, aby prostranství před E. bylo ponecháno jako volný vzduchový prostor, jehož zadní panoramatickou stěnou by byly Emauzy.

Obhájevcé dominanty emauzské mají ještě volné pole, aby přesvědčili i nevěřící o nutnosti jejího zachování při nové úpravě okolí. Boh. H.

Obr. 110. Půdorys zastavění před klášterem emauzským, navrhovaného Klubem.

Obr. 111.—112. Kopmanská zahrada. Průhled Templovou ulicí. — Vstup do zahrady.

POSLEDNÍ ZBYTKY ZAHRAD NA STARÉM MĚSTĚ.

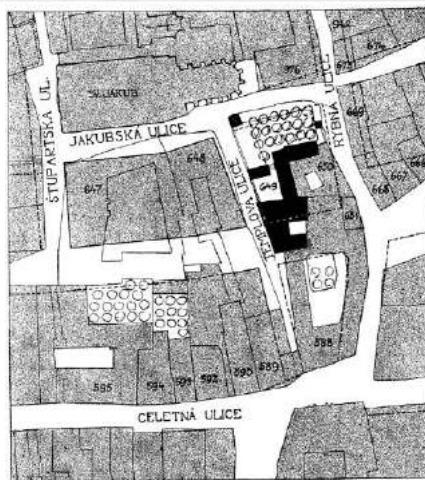
Ničení pražských zahrad je již příznakem naší doby, jež — zejména bohužel na místech rozhodujících — nedovede ocenit zdravotní a estetický význam zahrady i jednotlivého stromu. Nejohroženější dotýkají se tyto poměry Starého Města Pražského, kde padá v posledních letech zahrada za zahradou v oběh stavební spekulací, a kde snad za 2—3 stavební období nezbude z tolika krásných zahrad ani jediná. Došlo již i na zahradu Kopmanky, která vede nesporného významu zdravotního má i zvláštní funkce v celkové situaci. (Obr. 113.) Vypínající se severní cíp úzkého bloku mezi ulicemi Templovou a Rybní, poskytuje Kopmanská zahrada světlo, vzduch a utěšený výhled nejen samému domu, k němuž náleží, ale i domům v ulici Rybní a Jakubské i novým domům na místě tak zvaného Koppovského špitálu (Templu), s nímž zahrada původně souvisela. Je tu opět jeden z četných příkladů, že při značné těsnosti staroměstských ulic bylo tu přece proti dnešku více volného vzduchu jak absolutně co do plochy, tak zejména relativně vzhledem k nižšímu zastavění a s tím související menší spotřebě vzduchu. (Obr. 115.)

Kopmanská zahrada umožňovala zejména tři typické uliční pohledy: Z Královské ulice na dům č. p. 976-I. v Jakubské ulici (pěkný dům z dvacátých let 19. století), z Jakubské ulice na Koppovský špitál s okoseným nárožím

a předloženou terasou a posléze známý průhled Templovou uličkou ke kostelu sv. Jakuba. (Obr. 111.) Zastavění Kopmanky má však vliv i na interieur kostela sv. Jakuba. K půvabům tohoto chrámu náleží kontrast mezi šerem v hlavní lodi a intenzivním jasnem v presbytáři, kterýžto světelný efekt má svoji příčinu v ponechání volného prostoru — zahrady — před presbytářem a se zastavěním Kopmanky skoro úplně zmizí.

Historii má Kopmanská zahrada prastarou. Na celé prostře domu, zahrady a přílehlého čí. pop. 650-I. v Rybní ulici rozkládal se ve XIV. století majetek známých měšťanů německých Rotlevů, kutnohorských mincmistrů a staroměstských rychtářů ve třech pokoleních; později usadil se tu z vůle krále Václava Petr Zmrzlík ze Svojšína a jeho rod tu seděl ještě v 1. polovině XVI. století. Dnešní jméno není staré a má původ v majiteli Martinu Kopmanovi, jenž roku 1787 koupil protější dům, část špitálu (dnes novostavba 648-I.) v Templu a roku 1795 tuto zahradu.

Architektonicky Kopmanka ovšem nevyniká. Hlavní budova (až do 1. polovice 19. století asi jediná stavba ve veliké zahradě stojící) je barokní, v dnešním stavu ze 2. polovice XVIII. století, jednopatrová, krytá prejzovou mansardou s vikýři. Je trojkřídlá a obklopuje malý, skoro čtvercový dvůr. Hlavní průčelí má 6 os, hladké

Obr. 113. Kopmanka (vyčerněna) s přilehlou zahradou bude zastavěna (regulační čáry budoucího zastavění vyznačeny čárkovaně).

Obr. 114. Nejstarší část komplexu Kopmanky, z 2. pol. XVIII. století.

Obr. 115. Pohled na zahradu Kopmanky s věže kostela sv. Jakuba.

stěny a pravoúhlé okenní otvory bez chambran; okapní roura je podepřena kovanými železnými nosiči. Mezi přízemím a patrem jsou v barokních štukových rámcích moderně obnovené obrazy Panny Marie a sv. Jana Křtitele. (Obr. 114.) Zahradní komplex, proti ulici značně povýšený a ohrázený plnou zdi s jednoduchou branou v průčelí, jež patřila k typickým znakům tohoto domu a hostince, byl

v 19. stol. postupně zastavován (obr. 112.). K barokní budově přistavěno v 1. pol. 19. století jednopatrové křídlo s vysokou pultovou střechou, opřeno o dům č. p. 650-I., v 2. polovině 19. století přistavěn ještě trakt přízemní se sálem a zahrada značně zmenšena otevřenými dřevěnými verandami, jež obíhají kolem. Dnešní stav má přes to charakter velmi jednotný a pro Staré Město příznačný. —ft.

STARÁ VENKOVSKÁ MĚSTA.

Obdobně s Prahou budeme občas reprodukovat také vzácné fotografické pohledy z venkovských měst českých.* Doufáme, že se tím zase rozšíří zájmový okruh našeho časopisu a tím i počet jeho čtenářů. Na venkově nejsou si dosud ani vědomi ceny, jež tkví v neporučenosti celkového rázu ulic a náměstí, v zachovaném obryse městského obrazu a v udržení linií starého půdorysu. Teprve přesvědčivý obraz starého stavu, který již nelze znovu vybudovat, otvírá oči a vyvolává stesk po staré krásě. Z toho důvodu jsou staré fotografické snímky výborný prostředek paedagogický, jehož důvodům rozumí i laik, neboť stačí jen otevřít oči a srovnávat skutečnost se zničenou minulostí.

I. *Pražská brána ve Vys. Mýtě* (obr. 116. a 117.) je výmluvným dokladem rušivých účinků slohového purismu. Středověká věž z XV. století, po požárech v XVIII. století upravená (dřevěné podsebití zaměněno zděným, z malé věžky zřízen přechod do velké atd.) a roku 1823 střechou z nouze opatřená, byla sverážná památka, jakou se v době jejího restaurování nemohlo mimo Pardubice chlubit žádné z východočeských měst. Kdo však zavítá dnes do Vys. Mýty, uvidí honosně vypravenou schematickou stavbu, čá-

stečně oprostěnou a domácí stavební tradici úplně cizí. Snaha Al. V. Šembery, jenž usiloval s několika měšťany o zachování bran a dovedl obyvatele povzbudit k sbírce na jejich restauraci, vedla tu — vinou dobového názoru — vlastně k zničení památky. Tento rozpor mezi idealismem prvních konservátorů a výsledkem jejich oddané práce, naskytující se všude, na každém kroku našimi městy, je velmi tragický rys restauračního období a nutí nás k spravedlivému oceňování, ba odpuštění hříchů, jím zaviněných.

Mělnické náměstí (obr. 118.) mělo do polovice 1880. let krásnou ozdobu ve zděném barokním přístřeší nad hlubokou studnou, ozdobeném řadou soch. Dnes, kdy je náměstí úplně porušeno výstavbou velkoměstských „paláců“, působí tento pohled na pravou maloměstskou kulturu jako zjevení a spolu jako obžaloba.

Oba pohledy *litomyšlské* (obr. 119. a 120.), přesně datované amateurské snímky (1861), nezobrazují snad zcela zničené prospekty městské, ale ukazují, co drobných detailů bylo v tomto obraze bez potřeby vyměněno. V ulici Boženy Němcové je dnes zahrádka na terrase ohrazena „moderní“ drátěnou sítí a schody ke kostelu (vpravo) zahaleny sadovou úpravou, náměstí Braunerovo ztratilo svůj prostý půvab nejen výstavbou nového hotelu, ale i úpravou výkladních skříní, změnou fačadních dekorací a vývěsních štítů. Obrázek č. 119 zachycuje i v kroji studentů, děvčat a školáků starou Litomyšl. W.

* Zejména budeme v této rubrice přinášeti celé série zničených památek jednoho města, z čehož nejlépe vysvitne pohroma, již často jediná generace způsobí městu násilně a nerozumně „modernisovanému“. Počátek učiníme ve IV. ročníku s Ces. Budějovicemi.

ZA KRÁSU MALÉ STRANY. VI.

V „Arch. Obzoru“ (roč. XII., str. 5-8.) byl otištěn článek proti našemu Klubu, jenž obsahoval řadu nepravd a bezpodstatných invektiv. Domácí rada zaslala redakci odpověď, již také zde otiskujeme:

„Letošního roku vyvrcholily různé akce, které podstatně ohrožují obraz Malé Strany: především návrh nabřeží na Kampě, dále regulace Malé Strany, hlavně v partiích pobřežních, nový způsob postupu schvalování regulačního plánu a otázka kanalizace Vltavy s plavidlem upro-

střed řeky. Klub, věren svým zásadám, podnikl vše, aby zabránil těmto, podle jeho názoru dalekosáhlým poškozením obrazu Prahy. Ve všech případech obracel se na kompetentní kruhy a spolky umělecké i technické s výzvou, aby i tyto zakročily ve prospěch zachování dnešního obrazu a v otázce kanalizace Vltavy a plavidla u Štřeleckého ostrova obrátil se též k profesorskému sboru vysoké školy technické a zaslal mu „Technickou zprávu“ se skizou návrhu, v němž upozorňoval na vady dosavadního projektu kanalizační komise a v němž zároveň podával konkrétní návrh na jejich odstranění. Technická zpráva tato byla uveřejněna i v denních listech.

Obr. 116. Pražská brána ve Vys. Mýtě před restaurací (1882-3.) Pohled z města.

Obr. 117. Pražská brána ve Vys. Mýtě. Pohled zevni.

Za tuto činnost Klubu, jež budí zájem pro starou Prahu v kruzích odborných, napadá pisatel J. S. v „Arch. Obzoru“ Klub způsobem podezřivým — ač není sám dostatečně informován — a to hlavně proto, že se Klub obrátil na kruhy technické a na českou vysokou školu technickou.

Nazývá buzení zájmu v kruzích odborných i občanských hlomozivým upozorňováním, za nímž se skrývá změna názoru Klubu na úpravu malostranskou, podezřívá Klub, že teprve nyní se rozpomněl na své povinnosti, že byl a jest v úzkém spojení s městskou regulační kanceláří, jež ovládla Klub svými silami; touhy českých techniků nenasyť prý a nenacházejí až dosud ochotného sluchu ani v zastupitelstvu ani v časopisech a dokonce ani v ochranných spolecích a sdruženích, jinž v čele stojí náš Klub, jenž nepodporoval (podle pisatele) pamětní spis, který žádal o zřízení poradní komise; ovládnutím Klubu silami regulační a stavební kanceláře městské došlo prý ke zvláštnímu zjevu, že některé z návrhů Klubu přešly na radnici, kdežto z radnice že přecházely návrhy do Klubu; v určité době byla prý napádná nevrzavost Klubu proti umělcům, kteří se vydatně účastnili zachování uměleckého rázu Prahy při pracích regulačních. Klub přehlíží prý, že jeho činnost nedostává, aby byl vědeckým orgánem při úkolech, jaké se naskytají při dobudování Prahy ve spojení s úpravou splávnění Vltavy, pročž dochází prý ke zrůdnostem. Klubu se vytýká dále, že — ač věděl, že záměry regulační kanceláře naprosto nejsou toho druhu, aby je bylo lze vřadit pod heslo zachování starobylého rázu — začal prý upozorňovat veřejnost na nebezpečí, jež by z toho mohlo vyplynouti, teprve tehdy, když obec žádala zemský výbor o předběžné schválení návrhů regulační kanceláře. Nejpodivnější jest pisateli „Arch. Obzoru“ volání z Klubu po zodpovědnosti širších kruhů technických, přes do mněle jeho styky s regulační kanceláří. Klub se prý netají, že občanstvu pražskému nemůže býti regulační kancelář zárukou zdraví, ač její vynikající síly i s čefem jsou členy Klubu a z Klubu vychází prý také volání, že zodpovědnými za regulaci nyní navrhovanou jsou, vlastně mají býti české kruhy technické a vysoká škola technická. Přímouškliavým prý dále bylo tvoření odborných ankety ze spolků, společků, zástupců Klubu a malých sdružení, vždy bez zástupců vysokého učení technického. V daných poměrech, přivoděných proti vůli a bez součinnosti českých kruhů technických, spadá prý zodpovědnost mimo jiné na ty, kdož v záležitostech regulačních pomáhají k nynějšímu pořádku na radnici. Hlavní příčiny, z nichž vzešly nynější poměry, jsou prý tyto: nedostatek smyslu organizačního, všude zasahující dilettantismus, jež zavádí touhu býti moderním ke zrůdnostem.

K těmto hlavním obviněním, obsaženým v článku „Arch. Obzoru“, jenž členy Klubu a úředníky pražských obecních úřadů přímo denunciuje, podotýká Klub, že není a nikdy nebyl v úzkém spojení s městskou regulační kanceláří a že síly její Klubu neovládly, čehož dokladem jsou opětné protesty při vykládaných projektech regulační kanceláře a předkládání vlastních návrhů Klubem zlepšených. Buzení zájmu o hrozící nebezpečí Malé Straně a jejímu obrazu bylo a je programovým článkem Klubu, jenž tuto povinnost vždy vykonával, jakmile seznal nebezpečí, bez ohledu na projektanty, byť byli i členy Klubu. Pan pisatel nemůže proto svého podezření nijak dokázat ani dalšího svého tvrzení, že názory Klubu na ochranu památek se podstatně změnily.

Nenasly-li touhy českých techniků ochotného sluchu, nejsou tím vinna ochranná sdružení a náš Klub, jenž nebyl o podporu ani žádán; naopak jest pravda, že Klub se všemi svými důležitými akcemi obrací se na kruhy umělecké a odborné, především tedy i na „Spolek architektů a inženýrů“. Ze mnohdy vlastní iniciativa vycházela z Klubu a že odborné kruhy technické při důležitých akcích dobrovolně se odmlčely, není rovněž vinou Klubu. O nevržení proti určitým umělcům nemůže býti řeči; stačí upozornit, že zásluha o zamítnutí projektu zastavění malostranského pobřeží monumentálními budovami má právě tak „Spolek arch. a inž.“ jako Klub, neboť ve schůzi o Malé Straně v r. 1908 připojili se k mínění čelného člena „Spolku arch. a inž.“ v této otázce také přítomní zástupci Klubu a to bez výhrady. Klub o sobě netvrdí, že stačí, aby byl vědeckým orgánem při dobudování Prahy, ať má ve svém středu mnohé odborníky jak technické tak umělecké, kteří se při všech akcích Klubu uplatňují rozhodujícím vlivem; proto také Klub dosud nezavinil žádnou zrůdnost v starobylém rázu Prahy a opak musil by pan pisatel nejdříve dokázat.

Klub nevystoupil v záležitostech Malé Strany na veřejnost teprve tehdy, když bylo žádáno, aby zemský výbor předběžně schvaloval návrhy regulační, nýbrž se již od let snažil zabránit škodám, jež by mohly nastati Malé Straně nesprávnou regulací a kanalizací Vltavy. Důkazem toho jest provolání k veřejnosti, uveřejněné v denních listech v létě minulého roku, dále řada podání městské radě a kanalizační komisi, jakož i akce o nábrežní anketu. Klub protestoval proti nebezpečí předběžného schvalování regulačních návrhů, veden jana prostě obavou, že by mohlo býti novou právní prací zamezeno jakékoliv odvrácení regulačních návrhů Malou Stranu poškozujících.

Klub nikdy netvrdil, že městská regulační kancelář skýtá záruku, že se nestanou chyby, ohrožující dochovanou ráz města, ač i některé síly její jsou členy Klubu (jinž se může stát každý přítel staré Prahy), poněvadž

Obr. 118. Náměstí v Mělnice se studní před radnicí.

Obr. 119. Pohled do ulice Boženy Němcové v Litomyšli. Stav z r. 1861.

Obr. 120. Náměstí Braunerovo v Litomyšli. Stav z r. 1861.

šlo Klubu vždy o věc, což diktovalo někdy vystoupiti i proti nesprávným návrhům vlastních členů.

Pisatelova neznalost důležitých akcí Klubu a věcného podkladu posledního apelu k české veřejnosti jest zřejma z jeho tvrzení, že Klub činil zodpovědnou za regulaci Malé Strany vysokou českou školu technickou, kdežto Klub se obrátil na ni v záležitosti kanalizace Vltavy, v kteréžto věci by vysoká škola technická jistě mohla být kompetentní. Že zástupci vysokého učení technického pomijeni byli při řešení různých pražských otázek, není vinou Klubu, spolků a společků, které se o věc a své zastoupení staraly, nýbrž jich vlastní, poněvadž i v záležitostech velice důležitých iniciativy se neuchopili a hlasu svého nepozdvihli, ač na příklad univerzitní senát v akci o vedení hradečské dráhy neváhal přispěti svým hlasem k odvrazení nebezpečí, hrozícího královskému hradu a Jelenímu příkopu.

Bylo by záhodno, aby pan pisatel vysvětlil, kdo jest onen činitel,

kteří pomáhá k nynějšímu pořádku na radnici a na něž spadá zodpovědnost v záležitostech výstavby města, a rovněž bylo by nutno blíže vysvětliti, kdy a kým se projevil nedostatek smyslu organizačního a který jednotlivec neb korporace zavinil zřídlost, vzniklé v obrazu města Prahy, a které jsou to zřídlost; jinak se o této invektivě disputovati nedá.

Jest s podivem, že se našemu Klubu činí často výtky, že jest korporací laickou, ačkoliv všechny návrhy a protesty pracují odborníci techničtí i umělci za pomoci i jiných znalců. Při tom se však přehlíží fakt, že ničením obrazu města Prahy a jeho památek, na němž pracovala celá století a celé generace umělecké, jsou vinni jini činitelé, na př. městská Technická komise, jež se skládá větším dílem z neodborníků. Právě zde jest vhodné pole pro odbornou veřejnost přezkziti toto počinání protesty a to opěťovanými a nikoliv mlčením vzbuzovati zdání souhlasu.

Z PRAXE OCHRANY PAMÁTEK.

Již od samého počátku vědecky objektivní ochrany památek uváděny byly domněle pravověrnými dva bludy jakožto důvody, jež nutí k odsouzení tohoto názoru: 1. Památka nemůže být životně spojena s výkony dneška čili je už něčím dávno překonaným, je „nanejvýš“ pouhým museálním předmětem (monument mort); 2. památky odporují nynějším praktickým potřebám do té míry, že je nutno buď cele anebo z části je odstraniti, ježto poslední kritérium všeho je vyhovovati nejvíce neochvějným zásadám a požadavkům dneška.

V prvních počátcích tyto povrchní námitky značně působily na ty, již v mělké pokrokovosti anebo z touhy po nové sensaci dali se na tento směr. Výsledek byl však pro vývoj ochrany památek do té míry příznivý, že oddělil hlouběji chápající od povrchních a že dal tím názoru nové kritičtější uvědomění; nesmíme zapomínati, že o názoru objektivní ochrany památek bylo dlouho věřeno, že vyšel z pouhé libovůle a na klamání. Prvá námitka byla sice už v Rieglově programu potřena a nástupce jeho prof. Dvořák ve své rozsáhlé činnosti ji s takovým úspěchem vyvrátil, že tato okolnost pohnula celou řadu lhostejných k nabytí přesvědčení o správnosti názoru: nic se neničí a vše se využije i prakticky, a to přesvědčilo v první řadě i ty, již vše měří podle základního měřítka: „má dáti — dal“. Přes vše to stále se ještě setkáváme s činiteli, již při ochraně památek na života schopné zachování v první řadě zapomínají, ti však bývají obyčejně posilováni druhým protidůvodem, že přece jen nelze dobře při památkách vyhověti nutným požadavkům dneška. Aby i v tomto směru bylo jasno, zahajujeme rubriku pro tyto praktické

otázky, které skoro vždy se vztahují na zdravotnictví, osobní bezpečnost, bezpečí před požárem, pohodlí a j.

I. OTVÍRÁNÍ DVEŘÍ NA VENEK.

Až do nedávna bylo tomu u všech veřejných budov naopak; v posledních letech pak provádí se zákonný požadavek z ohledu na veřejnou bezpečnost důsledně. To ovšem znamenalo pro odpůrce ochrany posílení, byli ochotni veškerý krásné dveře nebo portály obětovati tomuto jistě správnému požadavku. Ale rozvázní činitelé, kteří někdy ani tolik nehledí k otázce ochrany památek, jako na její skutečnou hmotnou cenu, počali uvažovat, jak vyhověti.

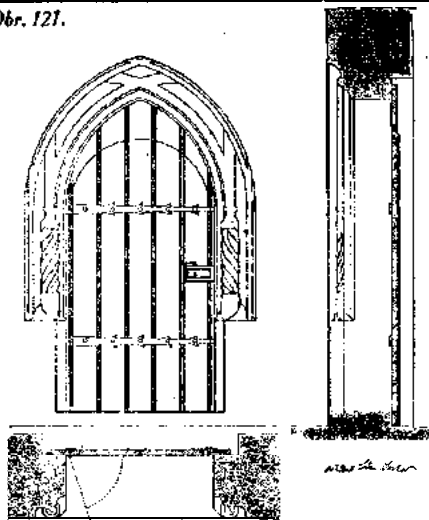
a) Zde sluší na prvním místě publikovati způsob, jakým obec pražská jako patron a její stavební úřad tuto úlohu rozřešily při kostelích jimi spravovaných. Aby nebylo třeba hybat ani dveřmi ani ostěním, ponechaly je beze změny a dovnitř kostela za dveře zřídily závěťi s kyvadlovými dveřmi; hlavní dveře pak po čas návštěvy zůstaly bezpečně otevřeny, takže se dají pouze k tomu určeným personálům zavřít — je tudíž pro volný odchod v případě paniky postaráno. Způsob tento je jistě velmi jednoduchý a praktický; jsou-li, jako v pražských případech, závěťi pokud možno malé a jednoduché, nijak tím neruší obraz vnitřku kostela. Provádění šablonovitě musí však být vyloučeno a je třeba vždy o zřízení závěťi uvažovati, aby snad svojí formou nerušilo.

b) Jiný případ nastává tam, kde jde o dveře jednokřídlé, jež se mají otvírati jen jako východ z nouze (bývají to obyčejně boční vchody do lodí) nebo o takové jedno-

křídlové dveře hlavní, jež vedou do předsíně, odkud pak do chrámu vedou opět jiné dveře, takže zřizování závětlí podle způsobu výkres uvedených "y" ylo nad ýkem. Při- kládáme tu výkres takového upravení. (Obr. 121.) Není možno tak snadné dveře „překovatí“, nemají-li doznat újmy. Proto se navrhuje vyříznout ve dveřích otvor na šířku o něco menší světlosti ostění a tuto vyříznutou část pak považovati za dveře. Staré dveře, jež nutno trvale zavřít, považujeme za veřeje dveří nových, při čemž možno bez patrného porušení použít starého kování. Aby nově vzniklá spára se nešklebila, jakož i aby dveře byly těsnější, kryje se ze zadu tato spára jednoduchou lištou. Při lomených obloucích a hlubokých ostěních nutno pamatovati na to, aby se daly nové dveře úplně dokořán otevřít; aby na vrchu nenarazily na zakřivené ostění, proto třeba nové dveře udělat nižší, nejlépe půlkruhovou křivkou, aby se daly úplně otevřít; výška musí se konstruktivně zjistit. Při dveřích zvláště cenných a bohatě zdobených nutno však postupovati jinak, o tom až při některém konkrétním případě.

c) Při dveřích dvoukřídlových, je tam, kde jsou dvoje za sebou (do předsíně a z předsíně do chrámu), anebo kde nelze použít závětlí, tato úloha dostí snadná. Háky, na nichž se závěsy dveří pohybují, se přeloží opatrně až na zadní hranu vnitřního ostění a závěsy se o tolo posunuti zkrátí; dolní a boční část dveří, jež se kryla za prahem nebo za ostěním, se uřízne, po případě se upraví střední lišty a dveře možno otvírat na venek, aniž doznají zna- telné poruchy. Při ostěních nahoře zakřivených je třeba zase vzít v úvahu, že dveře nutno zkrátit, aby se otví-

Obr. 121.

raly dokořán; do jaké výšky toto zkrácení půjde, ať se určí konstruktivně a pak i podle formy dveří, aby tyto nebyly nápadné a ve svých nejdůležitějších, často bohatě zdobe- ných částech porušeny.

St. Sochor.

INVENTÁŘE UMĚLECKÉHO MAJETKU PRAŽSKÉHO ZÁDUŠÍ.

Zádušní úřad pražský od svého zřízení (v r. 1784) sprá- vuje majetek veliké řady kostelů, hřbitovů, far atd.* a vede o něm stručné inventáře, periodicky obnovované (nejprve po 4, později po 6 letech) a revidované vždy při nastupo- vání nového správce duchovního nebo kostelníka. S po- čátku sotva se rozlišovalo při tom mezi majetkem skutečně umělecké hodnoty a mezi předměty denní potřeby a užit- kovými stavbami. O tom svědčil způsob, jak dříve, ze- jména vlivem puristických snah slohových, bezohledně byla zařízení chrámů vyměňována pseudogotickými a ro- mánskými výrobky a jak původní barokní a rokokový nábytek byl za cenu materiálu prodáván živnostníkům. Zchátralé nebo — podle názoru tehdejší doby — bezcenné předměty, jež vyšly z užívání přirozené nebo nevyhov- ovaly již vkusu duchovních správců, nadšených středově- kem, byly po dlouhá leta ukládány v zádušním depozitáři v bývalém divadle v Kotcích; tam se během půlstoletí na- hromadily veliké zásoby kostelních rouch, řezaných rámu, obrazů, bohoslužebných nádob a knih, kostelního prádla a nejrůznějších drobností, jichž chatrný stav byl z veliké části přivoděn nevhodným tímto uložením. Tento veliký majetek, jehož cena morální i hmotná dnes — v době ši- lených cen aukčních a všeobecného stoupnutí cen staro- žitností vůbec — by byla jistě uznána, byl tehdy podce- ňován i samými odborníky, takže došlo s přivolením kon- servátorů, zástupců městské rady i konsistorie k jeho zde- cimování roku 1894, když musil býti zádušní depozitář přeložen z bořených Kotců do skladů v bývalém hři-

stově u farního kostela sv. Štěpána. Pro nás zní dnes skoro neuvěřitelně, že obec a záduší samovolně se zbavovaly spousty uměleckých předmětů prodávající je soukrom- níkům (byli mezi nimi na př. vl. rada ředitel Stibral, malíř L. Márold, řezbář a pozlaccovač Sobotka atd.), ačkoliv obnos, za předměty stržený, byl vzhledem k jmění a bud- getu zádušnímu nepatrný a ačkoliv tu bylo Městské mu- seum, jemuž patřilo právo předkupní.*

V té době, kdy na jedné straně zdecimován movitý majetek umělecký, založený pro účely úřední podrobné inventáře *nemovitostí* zádušních. Sestavili je v letech 1889 až 1892 techničtí úředníci stavebního úřadu; ovšem práce jich nečinila nároků vědeckých, ale je aspoň v těchto in- ventářích poprvé bezpečně konstatován stav památek sta- vebních a nemovitých částí zařízení a tím je dán základ k jich chránění. Podobná práce pro majetek movitý, totiž řádná úprava starých inventářů administrativních a sro- vnání jich se skutečným stavem majetku zádušního, byla provedena o mnoho později úředníkem záduší p. *Lad. Márou* (1905—1908).

Teprve v posledních letech, kdy vlivem ochranných kor- porací a všeobecným stoupnutím zájmu o starožitné předměty i v kruzích laických pominula lhostejnost k osudu uměleckého majetku obecního, nastoupena správná cesta k úplnému zabezpečení zádušních objektů a předmětů, v nich uložených. Na popud cis. r. *A. Reinwarta* v městské radě (24. srpna 1909) zvolena na počátku roku 1910 komise k prozkoumání zádušních inventářů, složená z pánů obecních starších *J. Emlera*, *dra L. Jerábka*, *A. Koubka*, *L. Pteryky* a *Al. Wildmanna* a z delegátů měst. účtárny. Skoro

* K záduší patří: Kostely P. Marie před Týnem, sv. Mikuláše (III.), sv. Jindřicha, sv. Štěpána, sv. Vojtěcha, sv. Petra, sv. Haštala, sv. Tro- jice ve Spálené ulici a v Podskali, sv. Rocha a sv. Kříže v Olšanech, P. Marie Sněžné, sv. Trojice v Košířích, farní kostely v Proseku a Kojec- tich, fil. v Chabrech a Velké Vsi; inventář býv. kostela sv. Valentina (uložený v Křižovnické). Hřbitovy v Olšanech a v Košířích. Depozitář u sv. Štěpána. Několik zádušních domů.

* Tehdy vyvolal prudkou odezvu v deznících zejména prodej krás- ného obrazu sv. Václava (původně v Týnském kostele) jezuitskému kostelu u sv. Ignáce, kde dnes visí ve veliké účt nad postranním vchodem.

současně (26. srpna 1909) podal dr. L. Jeřábek jako konservátor písemný návrh městské radě na revisi inventářů a náš Klub jeho žádost vřele podporoval. Komise v pěti bodích sestavila návrhy na provedení odborné revise po stránce umělecko-historické a doporučila městské radě mimo jiné zásadní usnesení, že se budoucně nic neprodá z majetku zádušního soukromníkem. Městská rada nařídila sice provedení revise, ale co se týče prodeje vyhradila si volné rozhodování od případu k případu.

Zádušní úřad obrátil se — po úředním projednání otázky — 20. ledna 1911 k Archeologické komisi při České Akademii a k C. k. ústřední komisi ve Vídni o odbornou radu a vyslání odborníků, ale tato intervence nevedla k faktickému provedení revise. Archeologická komise nepostoupila při vydávání svého Soupisu památek král. hlav. města Prahy — vinou obce pražské, jež odepřela další subvence na dílo — ještě tak daleko, aby její členové mohli dáti své badání o církevních památkách v městě k dispozici pražskému záduší, a delegát c. k. ústřední komise vídeňské, dr. L. Jeřábek, pokusil se sice v létě roku 1911 o zahájení revise (v kostele sv. Vojtěcha a ve faře týnské), ale záhy pro nedostatek času se pokusů vzdal.

Na vyzvání člena patronátní komise p. Jana Emlera, jenž se úsilovně snažil odbornou revisi inventářů přes nezdařené pokusy přivést k cíli, uvolil se pak autor na jaře 1912, že se této práci poděje; vedla jej k tomu i povinnost člena domácí rady Klubu, jenž obnovil dvakrát svoji žádost k městské radě po revisi inventářů. Práce byla zahájena — za obětavého spolupracovníctví záduš. inventárníka p. Lad. Máry — po sv. Janě Nepom. 1912 a pokračuje se v ní nepřetržitě. Dosud byly zpracovány inventáře nemovitosti i movitého majetku devíti kostelů a jednoho hřbitova* a dva inventáře již předloženy (o Novém roce 1913) m. radě v definitivní úpravě, provázené řadou fotografií, zhotovených firmou J. Štencovou.**

Hned při zahájení práce bylo zřejmo, že revise rovná se vlastně novému *vybudování inventářů*. Dosavadní inventáře, sestavené pečlivě k účelům správním a provázené výpisy z knih pozemkových, kopiemi z map katastrálních a oceněním ve smyslu hmotném, neumožňují přesnou identifikaci objektů po stránce umělecké obsahující popisy sice podrobné, ale laické, při nichž obyčejné znaky nejdůležitější scházejí a jejich terminologie je nepřesná, ba naivní; mimo to je popis v inventářích stavebních proveden neorganicky, na podkladě topografického, není nikde určen slohový ráz, ani doba vzniku atd. Přes to však jsou všechny dosavadní inventáře (zejména to platí o inventáři mobilií) dobrým vodítkem při práci umožňující přehled po všem majetku kostela.

Abý byla revise již od počátku prováděna methodicky a s největší úsporou času, pořízeny ihned definitivní for-

* Kostely sv. Mařtaly, Petra, Vojtěcha, Trojice ve Spálené a v Podskalí, Trojice v Košířích, Rooha a Kříže v Olšanech, Štěpána a hřbitov v Košířích.

** Otázka pořízení příslušných měření (půdorysů, řezů atd.) na budoucích není dosud vyřízena. Rozhodně však nelze k inventářům užití pouhých kopií výkresů ze starší doby, uložených v zádušním úřadě.

muláře nových inventářů; s malými změnami užil tu autor vlastních formulářů, jež sestavil roku 1911 pro inventáře okresní*. Obsahují v nadhlavi číslo fondu zádušního a tuto řadu rubrik: název památky a její umístění — část nebo příslušenství a její uložení — popis a charakteristika památky (zejména materiál, slohový ráz, rozměry, členění atd.) — doba vzniku celku i části, přídavky a opravy — autor, renovátor — dnešní stav památky nebo nutnost včasné konservace — ocenění, reprodukce — poznámky (zejména změny, zjištěné při revisích inventářů). Mimo to byly pořízeny k formulářům titulní listy se seznamem užité literatury a archiválií a se seznamem fotografií a kreseb, k inventáři přiložených. Text inventářů je brošován a spolu s fotografiemi vložen do mapy s chlopněmi.

Práce prováděná se podle moderních zásad; popis je stručný, datování a zjišťování autora opírá se nejen o odhad podle známek slohových, ale i o údaje historické v literatuře, pam. knihách, měst. archivu atd. Každý objekt je ceněn nejen o sobě, ale i v poměru k okolí a proto v první řadě podává se celková charakteristika a dispozice. Co do omezení časového neklade si tento inventář jako *úřední* pomůcka vůbec hranic a zaznamenávají se do něho předměty umělecké i z doby nejnovější, ovšem velmi stručně. Také odpadá tu vřetení, dříve všude v inventářích tohoto druhu uplatňované, a pro všechny předměty platí stejná míra popisu a zjišťování. Velmi důležitá je pro budoucnost rubrika poslední; v ní může být zahrnuta každá změna objektu*** nebo jeho části, ať již je tím miněnou pouhé přemístění (přenesení oltáře, uložení nádob do zádušního depositáře atd.), ať skutečná konservace a restaurace (obnovení a zlacení řezby, rentoilování obrazu, nové podšítky kasule atd.), čímž bude možno občasnými revisemi (asi po 5 letech) udržovati inventář stále v soulase se skutečným stavem památek.

Dokončení revise zádušních inventářů, vlastně sestavení speciálních inventářů uměleckého majetku pražského záduší, vyžádá si ještě asi rok práce. Potom však bude možno tvrditi, že záduší bude první z pražských úřadů — státní i samosprávné v to zahrnující — jehož majetek umělecký bude chráněn před nedostatkem pochopení nebo zúmýslným podceňováním vědeckým zjištěním a objektivní fotografickou reprodukcí.†)

Zd. Wirth.

* Ještě před reorganizací c. k. ústř. komise (nyní má sám zemský konservátor povinnost sestaviti památkový katastr v celé zemi) byla snaha po lepší evidenci památek v zemi; proto nařídilo roku 1910 (12. května, č. 294.476) k žádosti ústř. komise místodržitelství všem okr. hejtmánstvím, aby si pomocí svých konservátorů pořídila rukopisné inventáře památek, kdy dosud není vydán tištěný Soupis Ces. Akademie. Autor sestavil tyto inventáře pro politické okresy Humpolec a N. Brod a formuláře pro ně upravil tak, aby vyhovely vědeckým požadavkům i praktické potřebě ochrany památek.

** Jakási klasifikace po stránce umělecko-historické je sice provedena v rubrice 7. (ocenění) běžnými známenky R nebo RR, ale to není směrnatel pro zachování památky, nýbrž pro její význam historický.

*** Zvláštním podáním k m. radě je zabezpečeno, že budoucně pronikavé změny, jež mají vliv na charakter památky, budou i fotograficky zachyceny a k inventáři přiloženy.

†) V poslední době pomýšlí se sestaviti podobné inventáře i pro obecní domy a jejich umělecký obsah.

ORGANISACE OCHRANY PAMÁTEK V RAKOUSKU.*

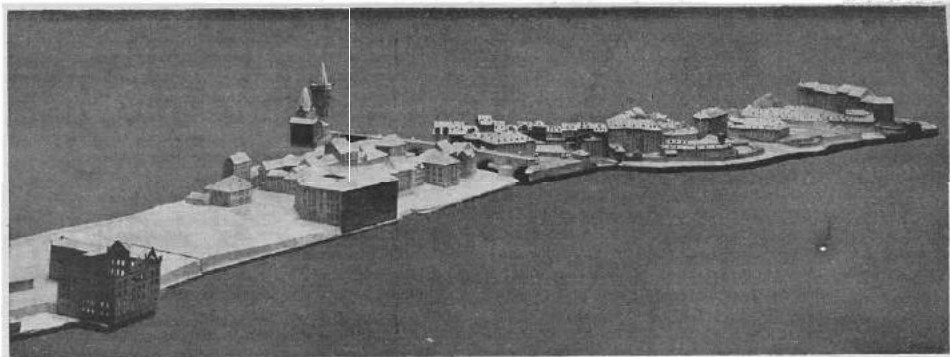
II., ZD. WIRTH, REORGANISACE C. K. ÚSTŘEDNÍ KOMISE PRO PĚČI O PAMÁTKY.

(Dokončení.)

Organizační ustanovení, jež obsahují zmíněný již statut z 31. července 1911 a řadu ministerských nařízení z r. 1911 a 1912, znamenají začátek vybudování moderní organizace. Jejich duch je zdravý a dá se vyjádřiti zásadami:

ideová jednotnost ochrany památek v Rakousku při administrativní decentralisaci, odborná, vědecká basis organizace, zaručená kvalifikací úřednictva a konečně živý styk nové organizace s požadavky života, s uměním naší

* Srv. Věstník II., 45—50 a III. 22, 70—71.

Obr. 122. Celkový pohled na část modelu Malé Strany (od Řetězové lávky k Odkolkovu mlýnu.)

doby. Prakticky jsou tyto zásady uskutečněny přeložením konservátorských¹⁾ úřadů z Vídně do korunných zemí, nahrazením čestných konservátorů odbornými úředníky a těsným spojením historiků s technikou, při čemž parita úsudku obou odborníků je podmínkou.

Nový statut upravuje organizaci ochrany památek všeho druhu (od antických vykopávek až po předměty z poloviny 19. století) takto: *Ústřední komise pro péči o památky*, přímo přidělená ressortu c. k. ministerstva kultu a vyučování, s protektorem císařem jmenovaným v čele, skládá se z prezidenta, 2 místopředsedů, památkové rady, nejvýše padesátčlenné (nyní 42) jako poradního orgánu a ze státního úřadu památkového, kterému jsou bezprostředně přiděleny zemské památkové úřady; ve spojení se státním památkovým úřadem je zřízen uměleckohistorický ústav²⁾, k němuž časem přistoupí ještě ústav pro prehistorii a ústav pro numismatiku. Vedle čestných funkcí členů památkové rady, volených na 5 let souměrně ze všech korunných zemí a nejméně jednou za rok zasedajících, byla sice podřízena instituce bývalých konservátorů (oficiálně Denkmalpfleger, ochránce památek) a korrespondentů³⁾ jako lokálních zpravodajů pro zemské konservátory, má však napříště více rozhodovati o jich jmenování osobní kvalifikace odborná a nemají napříště samostatně rozhodovati.

Státní památkový úřad vyhradil si z agendy památkové jen nejzávažnější a zásadně důležité otázky, zejména záležitosti demolací, pronikavé změny celého zjevu památky (přestavby), subvenční případy a podobné. Úřadování záleží na vzájemné práci uměleckých historiků, techniků a právníků, při čemž však má vždy býti chráněn odborný ráz ústřední komise. Zárukou tohoto rázu mají býti odborní generální konservátoři⁴⁾ a vlastní vědecké a technické oddělení⁵⁾, jež zpracuje doslý materiál pro vědecké strážce; definitivní úpravu dává projevům ústřední komise oddělení administrativní⁶⁾. Společný chef kanceláře ústřední komise je zároveň redaktorem úředního Věstníku (Mitteilungen).

Zemské památkové úřady přejaly na se v celku všechnu agendu — mimo záležitosti, vyhrazené státnímu památkovému úřadu —, již dosud vykonávali čestní konservá-

toři⁷⁾; vedle toho jim jako plus přísluší sestavení inventářů uměleckého majetku v zemi pro úřední potřebu. V každém zemském úřadě je vedle historika také *rovnocenný* úředník technický (architekt z vysoké školy technické nebo z akademie umění); projednávání všech aktů má se dít za stálé jich dohody a dobrozdání mají býti vydávána jako jednolitě projevy s *oběma* podpisy; jenom v případech různosti názorů předkládá se záležitost k vyřízení ústřednímu památkovému úřadu. Instrukce zemských konservátorů ukládá nejen znalost památek (ve veřejném i soukromém majetku) v zemi, ale i neustálou jich evidenci a ochranu, dále bdění nad výkopy, popularizační činnost v lidu, založení registry a archivů fotografického atd. Jak je viděti, dávají instrukce zemským památkovým úřadům velikou autonomii a je jenom na schopnosti úředníků, aby ji dovedly využít. V těchto zemských úřadech leží nyní těžiště organizace ochrany památek a bude ovšem záležeti vždy na výběru osob, aby právě tyto úřady — kde jde o staré umění — nebyly obsazeny jen úředníky, ale jednak skutečnými vědeckými interesty, kteří úřadování považují za osobní vědeckou záležitost, jednak *moderné* citíci techniky, kteří by se dovedli při nezbytných přídavicích k památkám bez doktrinářského historisování zasaditi o harmonické splnění nového se starým a vždy se snažili o vysokou uměleckou kvalitu nové části.⁸⁾

Nejvyšší vědeckou institucí při c. k. ústřední komisi je *umělecko-historický ústav* pod vedením universitního profesora.⁹⁾ Jeho hlavní povinností je pracovati na všeobecném vědeckém soupise památek v Rakousku¹⁰⁾, dále objasňovati postupně speciálními publikacemi důležitých památek nebo jich skupin teritoriální vývoj umění v Rakousku, potom dozíráti na příslušná, státem subvencovaná musea¹¹⁾ a konečně také vychovávat zdatný úřednický do-

¹⁾ V Čechách nyní 32 konservátorů a 61 korrespondent.

²⁾ Nyní jsou: vrch. stav. rada Jul. Deininger, prof. Dr. Max Dvořák, prof. vl. rada Dr. Wilh. Kubitschek a prof. dvor. rada Dr. Jos. Neuwirth.

³⁾ Nyní (mimo zemské konservátory) sekretář, 3 assistenti a 6 praktikantů.

⁴⁾ Nyní 4 konceptní a 5 manipulačních úředníků.

⁵⁾ Protože šliila dosud agenda z Čech v ústřední komisi velikou část agendy vůbec, je zemský konservátory v Praze nejdůležitější.

⁶⁾ Šíře jsem o tom pojednal v Hlídce Času 1913. (18. ledna a 1. února.)

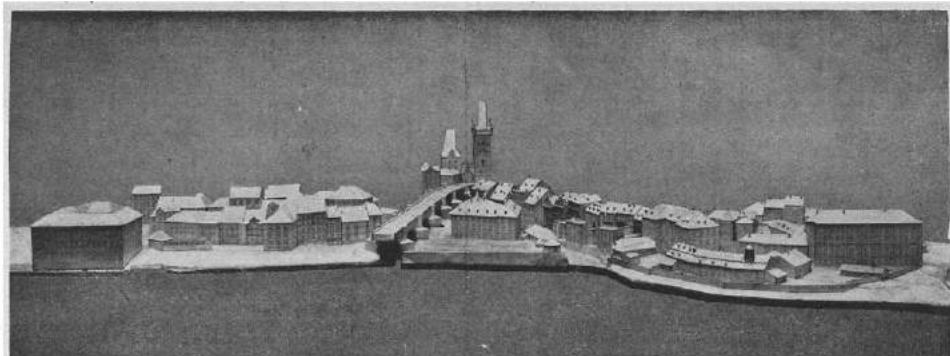
⁷⁾ Nyní je jím generální konservátor Dr. Max Dvořák a jako úředníci jsou mu přiděleni sekretář, assistent a 2 praktikanti.

⁸⁾ S vyloučením království Českého, kde vydává soupis již od roku 1897 (Archaeologická komise při České Akademii).

⁹⁾ Viz článek Dra M. Dvořáka v Mitt. Z.-Komm. 3. Folge, X., 328.

¹⁾ Dosud byli jmenováni: pro Čechy JUDr. L. Jeřábek a arch. St. Sochor (český zemský konservátor), Dr. R. Hönigschmidt a arch. Dr. K. Kühn (německý zemský konservátor); pro Přímoří Dr. A. Gnirs a E. Dejak; pro Štýrsko Dr. P. Hauser a Alf. J. Queisser; pro Tyrol a Vorarlberk dvor. rada Dr. Fr. Wieser, vl. rada J. Deininger a Dr. J. Weingartner. Další jmenování nejsou dosud ustanovena.

²⁾ Obdobá Ústavu pro rakouský dějepis při vídeňské universitě.

Obr. 123. Pohled na střední část modelu Malé Strany od býv. paláce Liechtenst. k Hergetovu domu.

rost pro praktickou ochranu památek (jako ústav pro rak. dějepis vychovává úředníky pro archivní službu). Ústav vydává redakci svého přednosty časopis (Kunstgeschichtliches Jahrbuch), spravuje knihovnu a fotografický archiv

ústřední komise a podává praesidium komise na požádání vědecká dobrozdání o umělecko-historických otázkách. Výchovné kursy památkové nebyly při ústavě dosud zřízeny, ale jich vznik je jenom otázkou času.

MODEL MALÉ STRANY A HRADČAN.

Značnou část svých příjmů věnuje Klub na pořízení modelu Malé Strany, na němž se intensivně pracuje již na třetí rok. Má tím vzniknouti dílo obrovského rozsahu a značné kulturní ceny. Jeho cena kulturně historická bude v budoucnu jistě známa; ale tím více vynikne v budoucnu jeho praktický význam pro posuzování návrhů regulačních a jiných stavebních změn, kterých Malá Strana později dozná.

Postup práce na modelu jest tento: Za základ slouží nejpodrobnější plán Malé Strany, pořízený městským geometrovským úřadem v měřítku 1 : 720 a nadmořské koty (pevné body) vojenského zaměření Prahy; za společnou bási brána jest nadmořská kóta hladiny Vltavy 185,00 m. Jednotlivé partie domů i části nezastavěné jsou pak na místě přesně zaměřovány a přeneseny do měřítka modelu 1 : 200. Model jest zhotoven ze silného kreslicího (kladivkového) papíru. Takto byl v začátcích pořizován také terrain, kdežto po nabytých zkušenostech provádí se nyní ze sádky; takto provedeny partie od Karlova mostu k domům Jechenthalovým. S tímto způsobem jsou spojeny určité výhody; terrain se nebortí a jednotlivé domy nebo celé bloky lze z něho vysunovati, což dříve nebylo možno. V některých partiích, kde zvláště vedle velké hmoty uplatňuje se detail, jako jest na př. při kostele sv. Mikuláše, budou budovy provedeny částečně ze sádky.

Měření objektů vykonává se celkem hladce, zejména když majitelé domů přicházejí ochotně vstříc; přece však v jednotlivých zaměřováních naskytou se obtíže, jednak jde-li o objekty veliké, jednak nepřístupné měření pásmem a latí. Tak kostel sv. Mikuláše musil býti zvláště ve výškách zaměřován nivelačním strojem. Manipulace ta jest zajisté obtížná a vyžaduje značného nákladu i času.

Model zhotoven jest dosud v části omezené ulicí u Železné lávky, ulicí Lužickou, Čertovkou, ulicí Nosticovou, Všehrdovou a Chotkovou až k Vltavě. Vypracovaná část modelu je v měřítku modelu skoro 7 m dlouhá. (Obr. 122.)

Celý model bude možno rozložit v jednotlivé partie (model jest budován na dřevěné konstrukci, rámu), čímž bude i umožněn snadný transport s místa na místo. (Obr. 123.)

Model jest prozatím uložen v zasedací síni klubovní, ale bude nutno záhy pomýšleti na definitivní jeho umístění, aby byl veřejně přístupný. Dojde-li letošního roku k expozici klubovní na stavební výstavě lipské, bude zajisté model — pro svůj značný rozsah, detailní propracování a dosti velké měřítko — buditi značnou pozornost. Liší se totiž v celkovém pojetí podstatně od podobných modelů cizích měst. U nás jest jen litovati, že nebylo zatím pamtováno na pořízení modelu staroměstské assanace, kdy mohl býti budoucnosti uchován obraz celé čtvrti, která jest vlastně nyní úplně znovu zbudována. K.

Z LITERATURY.

Dr. Čeněk Zíbrt, *Z dějin českého knihtiskařství*. Edice Typografie. Sběrka krásně upravených knih. Sv. I. [Praha 1913. Str. 86 (+ 6). Cena subskripční K 3.50.] Když jsem už jednou charakterizoval činnost Dra Čenka Zíbrta, napsal jsem o jeho pracích, že jsou pouhé písácké parafrázy pramenů a výpisy z knih starých a nových. Nikdo ovšem nečekal, že by se po takovém poukázání na cenu jeho práce Dr. Zíbrt změnil, a tak knížka *Z dějin českého knihtiskařství* nikoho nemohla zklamaní, nýbrž potvrdila pouze starou pravdu, která se mnohem dříve už citila, nežli byla konečně vyslovena. Při práci o knihtiskařství českém měl by každý úlohu velmi lehkou, a po ovládnutí literatury, která vyčerpává otázky a propracovává fáse vývoje, dala by se provést dobrá kompilace jen při trochu svědomitosti. Ale čísti na Dru Zíbrtova, aby se tak seznámil s literaturou, aby ji docela ovládl a do zpracování vložil kus vlastních názorů a ducha, byl by požadavek veliký a dával by mu úkol těžký. Zíbrt pracuje jednodušeji a snadněji. Snese si literaturu, což

není obtížno správci veliké knihovny, rozloží knížky na stole a píše, vlastně opisuje a z opisů řaděním jich dělá knihu novou.

Knížka *Z dějin českého knihtiskařství* založena je na pracích, jež jsou na snadě. Zíbrt uvádí je v poznámce o literatuře na konci knihy, cituje je také v textu, ale nepovídá, jak s nimi vlastně operuje. Knížka jeho má 86 stran textu, a z nich jest — dobře a poetivě počítáno — 50 stránek prostě přepsáno bud doslova nebo ve výřahu, se slovy předlohy. Nejvíce ovšem těžil Zíbrt z díla Dra Z. Wintra, Remeslnictvo a živnosti XVI. věku v Cechách, toho Wintra, jenž tuše, co budou činiti s materiálem jim sneseným povrchní a bezohlední pracovníci, napsal do úvodu této knihy: „Bude-li kniha hojně čtena, nevím, ale to vím, že budou z ní zprávy i signatury od leckého vybranýho nevděčného. Jsem konečně nucen ukázat k zákonu o právu autorském, ačkoli se ještě vždy držím Salamouna mudrce, jenž dr. Mnohý člověk zajisté pracuje spravedlivě, avšak jinému, který nepracoval v tom, nechává toho za po-

ZA STAROU PRAHU

VĚSTNÍK KLUBU ZA STAROU PRAHU

ROČNÍK III. 1912

ODPOVĚDNÝ REDAKTOR ZDENĚK WIRTH.

V PRAZE 1913

NÁKLADEM KLUBU ZA STAROU PRAHU. TISKEM „GRAFIE“, DÉLN. KNIHTISKÁRNY V PRAZE.

OBSAH ROČNÍKU III.

Strana

I. ZÁSADY OCHRANY PAMÁTEK A VEŘEJNÉ ESTHETIKY.

3. Správná konzervace obrazů na plátně a dřevě. (Aug. Vlček) S 10 obr. 17—20
4. Správná konzervace zřícenin. (Zd. Wirth a R. Klíma) S 6 obr. 42—44, 52—53

II. Z PRAKSE OCHRANY PAMÁTEK.

- Úvod 87
1. Otvírání dveří na venek. (St. Sachar) S 1 obr. 87—88

III. ORGANISACE OCHRANY PAMÁTEK VYAKOUSKU.

1. Dodatek. (Zd. Wirth) 22
2. Reorganizace c. k. ústřední komise pro péči o památky. (Zd. Wirth) O. 8, 70—71, 89—91

IV. PŘÍSPĚVKY K DĚJINÁM A MÍSTOPISU KRÁLŮ HLAV. MĚSTA PRAHY.

4. 2. dějiny domu čp. 791/II. (V. Vojtěšek) 4—5
5. Starý projekt mliv. stavby v Praze a pomník Karla IV. (Dr. F. X. Jihelka) S 1 obr. 46—47, 54
6. Z nákladů na radnici novoměstskou 1667—1783. (V. Vojtěšek) 46—47, 54
7. Kaple sv. Matouše na Hradčanech. (Zd. Wirth) Se 4 obr. 58—62
8. Stavitel Jan Bapt. Hainric. (V. Vojtěšek) 76—77
9. Pokus o založení Akademie umění v Praze 1709—11. (K. V. Harašin) 77—78

V. MIZÍCÍ STARÁ PRAHA.

- Úvod 3—4
1. Dům „U kamenné hlavy“ (59/II.). (Zd. Wirth) S 1 obr. 4
2. Dům „U zlatého lva“ (1063/II.). (Zd. Wirth) S 1 obr. 4
3. Městská váha senná (979/II.). (Zd. Wirth) S 1 obr. 11—12
4. Dům čp. 598/II. (Zd. Wirth) S 2 obr. 12—13
5. Dům čp. 1267/II. (Zd. Wirth) S 1 obr. 12, 15
6. Empirový dům čp. 970/II. (Zd. Wirth) S 3 obr. 20, 21
7. Narození Fikopů a Václ. náměstí. (Zd. Wirth) S 5 obr. 26—27
8. „Zlatá šňítka“ čp. 703/II. (Zd. Wirth) S 2 obr. 35—37
9. Dům čp. 341/I. (Zd. Wirth) Se 4 obr. 58—69
10. Rodný dům Fugnerova, čp. 971/II. (Zd. Wirth) S 1 obr. 69—70

VI. BÝVALÁ STARÁ PRAHA.

- Úvod 25
1. Pohled k starom. mlýnům před r. 1878. (Zd. Wirth) S 1 obr. 25
2. Kostel sv. Kateřiny kolem r. 1863. (Zd. Wirth) S 1 obr. 41
3. Pohled na část Smíchova a Nové Město kolem 1863. (Zd. Wirth) S 1 obr. 57—58
4. Kostel sv. Karla Borom. kolem 1870. (Zd. Wirth) S 1 obr. 73
5. Panorama malostranské kolem 1860. (Zd. Wirth) 81

VII. STARÁ VENKOVSKÁ MĚSTA.

1. Vysoké Mýto, Mělník, Litomyšl. (Zd. Wirth) S 5 obr. 85—87

VIII. Z PRAHY.

- AGENDA pražská v klubovní kanceláři 8, 16, 24, 32, 40, 56, 64, 72, 80, 92
- ARCHIV obrazový staré Prahy 30
- BRÁNÝ. Úprava Brusky. (A. Kubíček) S 1 obr. 37
- DOMY (viz i oddíl V. Mizící stará Praha).
Poslední památka renaissance na Václ. náměstí (Schneidv. dům s věží). (Boh. Hübschmann a Zd. Wirth) S 3 obr. 2—3
- Adaptace domu „U zlatého slunce“ na Poříčí. (—ft.) S 6 obr. 49—50

Strana

INVENTÁRE uměleckého majetku pražského zámku. (Zd. Wirth) 88—89

KOSTELY. Proti zastavění pohledu na Emauz. (B. H.) S 6 obr. 82—83

- Restaurace kostela sv. Františka O. 2, O. 4
- Ohrožený pohled na kostel sv. Trojice. (Zd. Wirth) S 2 obr. 1—2
- Příspěvek k dějinám purismu (Týnský portál). (K. Guth) S 2 obr. 74—75

MALÁ STRANA. Za krásu M. Strany. (Boh. Hübschmann) 1.—VII. S 1 obr. 28—30, 38—39, 45, 66—69, 75—76, 85—87

Panorama malostranské 81, O. 7

NOVOSTAVBY. Případ novostavby na místě zbořeného domu čp. 840/II. 6—7

ROMANSKÁ STAVBA. Návrh na úpravu podzemních zbytků rom. domu čp. 16/I. (Zd. Wirth) Se 4 obr. 10—11

SOCHA JANA Nepom. ve Spálené ulici. (Zd. Wirth) S 2 obr. 78

STARÁ PRAHA v kinematografech (A. Kubíček) O. 10

ULICE. Nebezpečí pro Nerudovu ulici. (Zd. Wirth) S 2 obr. 9

VYŠEHRAD. Plán polohy pobřežní části Vyšehradu 6

Pavilon českého Václav-Klubu. (A. Kubíček) S 2 obr. 53

VÝTON. Problém obecního starosty J. Emiera O. 10

ZAHRADY. Poslední zbytky zahrad na Starém Městě. (—ft.) S 5 obr. 84—85

IX. Z VENKOVA.

AGENDA venkovská v klubovní kanceláři 8, 16, 32, 40, 56, 64, 72, 80, 92

BRNO. Kolonáda na Františkově. (Zd. Wirth) S 1 obr. 21—22

ČÁSLAV viz X. Drobné zprávy. Krajská rada.

HRADEC KRÁLOV. Strany v důst. parku. (A. Kubíček) S 2 obr. 44

KOŽÍ HRADEC viz I. 4. Správná konzervace zřícenin.

LITOMYŠL. Bežvina v Litomyšli. (F. Páto) S 2 obr. 37—38

Pohledy z Litomyšle viz VII. 1.

MĚLNÍK viz VII. 1.

PARDUBICE. Proti opoždění díla kostela v Pardubicích. (Zd. Wirth) S 5 obr. 27—29

Pohledy z Pardubic viz XI. Výstavy.

PÁTEK. Přestavba renaissanceho mlýna v Pátku. (—ft.) S 8 obr. 65—67

PELHRIMOV. Věška na „Staré škole“. (K. Polenský) S 1 obr. 21

Starobylý ráz náměstí v Pelhřimově ohrožen novostavbou hotelu. (P. Janák) Se 6 obr. 33—35

Zachování náhrobních kamenů. (Zd. Wirth a K. Polenský) Se 4 obr. 61—62

ROKYCANY. Pro záchranu Písecké brány v R. (P. Janák) S 3 obr. 51—52

TROSKY. Címen lacné majestatis O. 12

Německý umělec hájí nedotknutelnost Trosek O. 5

VYSOKÉ MÝTO viz VII. 1.

VODNÍ REGULACE a krásu přírody O. 2

X. DROBNÉ ZPRÁVY.

Krajská rada pro ochranu domoviny v Čáslavi O. 9

Okružní řady Prahou O. 4

Plán polohy viz VIII. Vyšehrad O. 9

Přednáška Dra A. Podlaha o ochraně památek

Případ novostavby viz VIII. Novostavby.

Restaurace kostela sv. Františka viz VIII. Kostely.

Sdružení poslanců pro zachování památek O. 4

Zákon na ochranu památek v Anglii O. 6

* Protože byly pojaty do tohoto seznamu i zprávy, na vnitřních stranách obálky otiskné a s obsahem související, označujeme je značkou O. a příslušným číslem sešitu.

XI. VÝSTAVY.

Křídlo	O. 1
Kupický a Reiner	O. 9
Pohledy z Parutovic	O. 8
Rudolf II. a jeho doba	O. 5
Starý portrét v Čechách	O. 1
Turistická výstava v Klatovech	O. 6

XII. KRONIKA. Pořádal K. Guth . 7—8, 16, 24, 31, 56, 63—64
71—72.XIII. LITERATURA. Příspěvi: K. Guth, A. Kublíček, H. Opo-
denský, Fr. Páta, St. Sachar, Zdeněk Wirth a V. Vojtěšek.
22—23, 40, 47—48, 55—56, 62—63, 79—80, 91—92

XIV. NEKROLOGY.

Al. Bernard (Zdeněk Wirth)	15
J. Braniš (Zdeněk Wirth)	8
V. Měřítko (Zdeněk Wirth)	15
J. Scheiwl (Zdeněk Wirth)	30
Z. Winter (V. Vojtěšek)	99—40

XV. ZPRÁVY Z KLUBU ZA STAROU PRAHU. (Seřadil
redaktor.)

Agenda pražská	8, 16, 24, 32, 40, 56, 64, 72, 80, 92
Agenda venkovská	8, 16, 32, 40, 56, 64, 72, 80, 92

Archiv	8, 64, 72, 80
Čtenář	8
Členové	8, 16, 24, 32, 48, 64, 80, 92
Domácní rada	16
Knihovna	16, 24, 32, 48, 80
Kursy o ochraně památek	80
Model Malé Strany	8, 32, 72, 80, (A. Kublíček) 90—91
Praemio čtenářská	64, 80
Prohlášení o volbách	71
Přivodce po Praze	48
Valná hromada za rok 1911	12—15; za rok 1912 92
Vycházky po Praze a okolí (správy pořadatele O. Dlabáček)	8, 16, 24, 32, 48, 64, 72, 80, 92
Z kanceláře Klubu	72
Zumalstická akce Klubu	64, 72

XVI. Z ODBORŮ KLUBU ZA STAROU PRAHU.

Agenda venkovská v klubovní kanceláři	8, 16, 32, 40, 56, 64, 72, 80, 92
Odbor v Polhřimově	16
Odbor v Českých Budějovicích	40, 64, 72

XVII. Z REDAKCE . . 8, 16, 24, 32, 40, 48, 56, 64, 72, 80, 92.
O. 1, O. 2, O. 8

XVIII. SEZNAM KLUB. EDICÍ O. 1, O. 2, O. 3, O. 6

ZASTAROU PRAHU

VĚSTNÍK KLUBU ZA STAROU PRAHU

O B S A H

OHROŽENÝ POHLED NA KOSTEL SV.
TROJICE. (Z. W. S 2 obr.) — POSLEDNÍ PA-
MÁTKA RENAISSANČNÍ NA VÁCLAV-
SKÉM NÁMĚSTÍ. (B. H. a Z. W. S 3 obr.) —
MIZÍČI STARÁ PRAHA. 1.—2. (Z. W. S 3 obr.)
— PŘÍSPĚVKY K DĚJINÁM A MÍSTOPISU
KRÁL. HLAV. MĚSTA PRAHY. IV. V. V.,
Z DĚJIN DOMU ČP. 791-II. V. Dr. F. X. Jitík,
STARÝ PROJEKT UNIV. STAVBY V PRA-
ZE A PÓMNÍK KARLA IV. (S 1 obr.) —
DROBNÉ ZPRÁVY. — KRONIKA. — NE-
KROLOG. — ZPRÁVY Z KLUBU.

V PRAZE 1912

NÁKLADEM KLUBU ZA STAROU PRAHU. — TISKEM DĚLNICKÉ KNIHTISKÁRNY V PRAZE.

DROBNÉ ZPRÁVY.

ODVĚTA. V „Samostatnosti“ z 21. prosince 1911 podrobil pan A. Dolenský slánek dra L. Jeřábka o návrhu říšského zákona na ochranu památek, uveřejněný ve Věstníku v II. roč. na str. 45.—50., kritice způsobem tak nešťastným, že zasluhuje různé obdrby. Vytýkájí nekoum, že je státním úředníkem, v tomto případě úředníkem c. k. osádkovní komise, patří k tužimě: již mezi otáčky zbraní svého radikálního; ale spojovali tuto výtku s insinucí, jakoby donosčí rada Klubu, v níž zasedají v pražském výboru také členové nebo četní funkcionáři Ústřední komise, byla v podstatě též insinucí, že každý, lehkomyšlně vyslovený žurnalista, jenž si není vědom své zodpovědnosti. Vedle tohoto hlavního efektu uřekl pan Dolenský proti návrhu komitétu panoské sněmovny na zákon památkový již jenom několika loci communes, známých z denních listů, a proti Klubu, že návrh ve Věstníku v příkladě nřídil, jenom několik velkopanských polnířů. Kdyby byl podobnou výtku vyvolal rázný pracovník v tomto oboru a podložil ji snad důvody, snažil bychom se vyvrátiti ji stejně vážně v zájmu dobré pověsti Klubu. Ale odborná kvalifikace pana A. Dolenského zbavuje nás této povinnosti. Stačí jen říci, že tento jinak pilný kompilátor a hračkařský bibliograf, který je daleko vzdělanější, co se jmenovitě historie umění a ochrany památek uměleckých a který ani v oborech, v nichž si vede se souvisejícím poctivým odborníkem, nevystupuje nad úroveň nevědeckého diletantismu, neuznal ani za vhodné, aby si důkladně přečetl, proti čemu pokoušející byl by ohledal, že Klub ani autor se neztotožňují s návrhem zákona (stačí jen stopovati referenční způsob úvodu k předkladu zákona o objektivní pomázaní redakční) a že vtip je hlavně fakt, jak poměrně sterili korporace jako panská sněmovna se odhodlala k akci tak významné, a byl by dále smutné, že návrh komitétu proti návrhu Helfertově valně byl oslaben v tendenci centralistické; kdyby byl přístoupil s ta-

kovitou přípravou (a ta je přece nejmimější podmínkou pro žurnalistu, jenž chce — a dokonce polemicky — psáti o věci, již se vůbec nezabývá a již je na honu vzdělaný jeho zájem i jeho schopnostem) ke svému tydensovému penum, nebyl by ještě spatřoval v otáčení předkladu návrhu zákona (tedy v informaci členstva Klubu i široké veřejnosti, již jsou úřední pomácky a publikace těžce přístupny) dokonce „ustoupení Klubu z vyšetření dráhy a vítání horších centralistických snah vídeňských klerikálních šlechticů“.

Redakční rada.

VÝSTAVY. Současné skoro byly pořádné dvě výstavy malířských prací, již náležejí již jenom historii. Manes pokusil se o výstavu starého portrátu v Čechách z období 1780 až asi 1860 (15. prosince až 4. února 1912) a v Rudolfinu vystavil uměleckou porážlost krajiny a malíře architektu Al. Křížka (1840—1911). Výstava portrátů ukázala ve 138 číselu ovšem jen nedokonalý vývoj, jež stručně načrtává v předmluvě ke katalogu Dr. A. Matějček, a neshodnědla přívětivě nejvýznačnější díla z majetku veřejného a rodinného, ale za to ukázala poprvé aspoň průměr portrátového umění v nás. Při podobných pokusech je nutno ceniti vždy priority činu, i když nedosaženou zámýšlených výsledků. Nejlepší byl výstavou osvětlen měšťanský portrétista Antonín Mashek (žij. 39—56). Výstava Křížkova ukázala pozvolný šádek malíře, jenž v letech 1860. stojí aspoň na průměru doby, ale utkvívá pak na této úrovni a neuvazuje kupi sladké krajiny a z fotografickou tvrdostí vyplívající pohledy na hradby, zámky a zřeziny. Vystavených 226 čísel, k nimž se ještě řadí četná, nevystavená Pragensia (ve sbírkě Dra Kienanna), je jenom část životní práce, nahrenoděné v bytí umělcově; ku podivu, našlo se ještě mnoho čítek tohoto umění a proděno tak kolem sta obrázků.

VALNÁ HROMADA KLUBU ZA ROK 1911

bude konána dne 15. února 1912 v trémovém sále „U VEJVODŮ“.
Nesejde-li se do 8. hodiny jedna pětina všeho členstva, bude zahájena schůze o půl
hodiny později za jakéhokoliv počtu účastníků.

Inserce ve „Věstníku Klubu za Starou Prahu“ jest velmi výhodná, zvlášť pro ony obory, jež vyhledávají styky s kruhy technickými a uměleckými.

STYL

Časopis pro architekturu, uměl. řemesla a esthetiku měst.
Vydává Sdružení architektů Spolku výt. umělců Manes.

Vychází měsíčně o rozměru 3 archů, s obrazovými přílohami a hojnými ilustracemi v textu. Má bohatou kroniku a literární zprávy. Roční předplatné 16 K, do ciziny 17 K. Ukázková čísla zašle administrace Stylu v Praze-II., Vodňáckova 36. Clearing. čís. 93669.

**FOTO GRAFICKÉ
POTŘEBY**
PRAHA I., CELETNÁ 10

J. Š O R E Y S.
Veškeré fotograf. práce pro velkoobchody pohlednicemi a reprodukcí útavy, vyvolávání a kopírování rychle a levně

KLUB ZA STAROU PRAHU MÁ KANCELÁŘ A MÍSTNOSTI V PRAZE-I., „U VEJVODŮ“, ÚŘEDNÍ HODINY DENNĚ MIMO NEDĚLE A SVÁTKY OD 3. DO 6. HOD. VECERNĚ — TELEFON 384-IV. — ÚČET POŠT. SPORITELNY ČÍS. 68221 — ČLENSKÉ PŘÍSPĚVKY: ČINNÍ ČLENOVÉ 6 K, PŘÍSPÍVÁJÍCÍ 10 K, ZAKLADAJÍCÍ 200 K JEDNOU PRO VŽDY ANEBY VE ČTYŘECH ROČNÍCH SPLÁTKÁCH. VŠICHNI ČLENOVÉ DOSTÁVAJÍ ZDARMA MĚSÍČNĚ VĚSTNÍK — PŘEDPLATNĚ NA VĚSTNÍK PRO NEČLENY S K ROČNĚ NEDĚLNÍ VYCHÁZKY K PAMÁTKAM. ČITÁRNA, ARCHIV A FOTOGRAFICKÁ KOMORA, ČLENOV ZDARMA PŘÍSTUPNĚ.

ZASTAROU PRAHU

VĚSTNÍK KLUBU ZA STAROU PRAHU

O B S A H

NEBEZPEČÍ PRO NERUDOVU ULICI. W.
(S 2 obr.) — NÁVRH NA ÚPRAVU POD-
ZEMNÍCH ZBYTKŮ ROMÁNSKÉHO DO-
MU ČP. 16./I. W. (Se 4 obr.) — MIZÍCI STARÁ
PRAHA. 3.—4. W. (Se 4 obr.) — Z VENKOVA:
CRIMEN LAESA EM AJESTATIS. — ŘÁDNÁ
VALNÁ SCHŮZE KLUBU 15. ÚNORA 1912.
— NEKROLOG. (VILÉM MRŠTÍK A ALOIS
BERNARD.) W. — KRONIKA. — ZPRÁVY
Z KLUBU.

V PRAZE 1912

NÁKLADEM KLUBU ZA STAROU PRAHU. — TISKEM DĚLNICKÉ KNIHTISKÁRNY V PRAZE.

DROBNÉ ZPRÁVY.

RESTAURACE KOSTELA SV. FRANTIŠKA, podnikaná podle návrhu a vedením prof. A. Čechmára a nákladem jednoty pro obnovu kláštera blahosl. Anetky, zavádla v loni příjme k zásadním rozporům mezi projektantem a konservátorem dr. L. Jerábkem. Pořádavší technické komise našeho Klubu vyslovila o sporné věci též svůj náhled a celá záležitost byla 13./3. denníky ve výroční zprávě jednoty předložena veřejnosti, včasně se k ní, abychom uvedli na pravou míru výtky, jež by snad mohly být dány Klubu z toho, že bránil dlouho spojeně s konservátorem provedení restaurace, jež na komise schválil jako „jedine správně“ technický znalec c. k. úředně. Komise, vreh. stav. rada Julius Deinger a úřednický místopředseda komise hrabě Lametkovský.

Šlo o úpravu gotických oken kostela sv. Františka, do té doby nezasklených a přepážkami podlahami, jež byly zřízeny vnitřím kostela r. 1835. Návrhovátelem úpravy, prof. A. Čechmár, jde po stopách starého zasklení (drážky pro sklo v ostění a zachovalé okno v kněžské a průty a kružbou), nevylíh, po čemu kostela úplně kopie kružeb a průtů podle onoho zachovalého. K tomu zaplňuje technická komise Klubu toto stanovisko (tlačíme z příjme došlé rady Klubu). Jednotu pro obnovu kláštera z 16. listopadu 1911). Stará, původní kružba byla nalezena jen v jednom okně kněžské, jež byla drážky zcela zadržena v ostěních okenních kněžské jsou zachovány jen zbytky průtů při lavičce. Považujeme za správné doplnění kružeb v okenních závěsu podle dochované kružby, protože byly i ostění kružby v závěsu zastře stejné formy, jak to vraně gotice bylo. Naproti tomu ve všech okenních postřanních, 1800 u širokých, našel se sice rovněž zbytky průtů na lavičce i fragmenty průtů v materiálu nových zidek, ale očka novozřízených celých okenních mohla by být rozlišena, jen kdyby byla dochována i forma kružeb, nebo kdyby se jeji fragmenty našly v zidekách, jež dosud byly obfary nejistou, nedalo by se je tvář podle zachovalých kousečků zjistiti, nemůžeme smloubit s návrhem projektanta, jež spoléhá na správnost rytiny z 1. pol. XIX. stol. zarážejí prováděti kružby v těchto oknech podle ní. Na správnost rytiny v tomto ohledu, jak bylo již často dokazováno, nelze spolehnouti a mámo to tento postup odporuje zcela došlým sázce a konservací památek. Podle staré skutečnosti nelze ani s jistotou odpovědět domněnce, zda snad obfary okenní otvory, ca 1900 m. úř., dříve místo jedním dvěma středními průty. Proto považujeme za správnější, zasklí-li se otvory okenní do zedných mříží bez kovových průtů, což poládáme i z technických důvodů za možné, protože ostění okenní jsou v dobrém stavu (zejména v rámečcích) a dají se lehce na porušených místech vyspravit. O porušení stability okna vynacházející kamenné kružby a průtů nelze

mluviti, neboť kružby nejen nedrží ostění okenní proti deformaci, protože na ně nelze přeneseti statickou funkci, jíž by mělo být deformaci zabráněno, nýbrž spíše je technickou nutností zabezpečiti ostění proti deformaci způsobem technicky bezvadným a bezpečným.

Z toho je patrné, že Klub nebrání roznožímě užít kopie, kde toho připouští největší pravděpodobnost, a že se rozchází s projektantem jen v podrobnostech.

REGULACE VODNÍ A KRÁSA PŘÍRODY. V „Pozoru“ okomouckém uveřejněn bývalý majitel lázní luhačovicích dr. Fr. Veselý ovládnutý list, jež tu celý podáváme: „Zpráva „Pozoru“ z 2. 54. „Destiní transform v Luhačovicích“ zaručila zaplácet všechny přítele lázní. Dovidáme se z ní, že přírodní krásy lázní má být trvale a neodvratitelně zhanobena vybetonováním koryta potoka přes celé lázně, při čemž mají tomu vstoupiti podnůti za oběi náhodné strany lázní a smrkové kol potoka před lázními stojící. Nedostí na tom, že obrovitým komínem nesmyslné umělejších lázní dotýká při zdoletě zhanobení byl již dosti nejvyšší obávám se dotělu luhačovicích, nyní má přes celé lázně být provedena betonová úprava potoka. Místo celné břehů má oči procházeti se obecnostmi okřídlené řady, betonové rozprávané koryto. Měl jsem domněl že všimnu, co se dalo v Luhačovicích po něm odědu z nich, ponechal jsem svou vltou rukou svým nástupcům v budování slovaných lázní na Moravě, ale úprava o hrásmá a vpadlákem řízení otkazy povodňové v Luhačovicích mus vyrušit z mého ústání. Kdo navrhne odstraňování nějakého zla, má je nejprve znáti. A jé za svého čemilejšího pobytu v Luhačovicích jsem přišel k poznání, že příčinou povodní ve slanci nikdy nebylo jakost břehů potoka na slanci, nýbrž že povodní na slanci dostavila se vždy teprve, po zřeknutí klášterního potoka pod klášterní přes obvod a osadu. Mají-li lázně Luhačovicé být prosty zbytky povodňové, nelzeba potokem přes slanci ani hrouti, nýbrž třeba regulovati potok od Janíkova splavu od lázní až pod žimeckou zahrádku a udati nad lázními přechodu údolí. O regulaci potoka přes obvod a osadu, jednalo se již dříve, bylo již skorem MUDr. Gluckmanem nřevněno vodní družstvo, ale jakési úřady to zvrátily a nedělo žel ke skatoli. Věci chopili se lidé, mající na myslí toliko to, aby co nejvíce státních a zemských peněz se přeměnilo v ohavné, nestvěrné, šedé koryta betonová, aby se řeklo, že tolik z takli kilometrů krásných břehů a potoků bylo „regulováno“. Takové regulace, hlavně jednání se o naše první lázně, jsou hanobnosti na přírodě a naprosto účelu neodpovídají. Zakročí, povolání čimelové, co nejrychleji, aby nedělo k regulačnímu zhanobení Luhačovic“

FIRMA LADISLAV ŠVESTKA A SPOL. (majitel Ladislav Švestka) PRAHA, Václavské nám. 53.

I. ODDĚLENÍ: VELKOŽÁVOD PUŠKARSKÝ doporučuje výtečné střílejší

lankasterky, flobertky, revolyvery, browning, znamenitých ručních i továrních prací. Žádáte ilustr. cenáky zbraní. P. T. úvěřhodným osobám na mírné měs. splátky.

II. ODDĚLENÍ: KOLA světové známky „KORUNA“ vzory 1912. Pěší a záruka. Lehký chod. Žádáte cenáky kol.

III. ODDĚLENÍ: MODERNÍ FOTOGRAFICKÉ APARÁTY jen světových chvalně proslulých firem. Foto-patřby. Chemikálie. Žádáte cenáky foto-aparátů.

IV. ODDĚLENÍ: SKLAD TRIEDRŮ, CESTOVNÍCH DALEKOHLEDŮ A KUKÁTEK proslulých firem světových: Zeiss, Goerz, Voigt- länder, Busch a j. Žádáte cenáky triedrů.

LADISLAV ŠVESTKA A SPOL., PRAHA

P. T. ÚVĚŘHODNÝM OSOBÁM DODÁVAME ZBRANĚ,
KOLA I FOTOGRAFICKÉ APARÁTY A TRIEDRY NA
MÍRNÝ ÚVĚR NEBO MÍRNÉ MĚSÍČNÍ SPLÁTKY.

VÍNA OVOCNÁ

*jablkové, malinové,
brusinkové, višňové*

VÍNA MEDICINÁLNÍ

*malaga, sherry, port-old, madeira atd.
nabízí v cenách nejlevnějších*

E. POLÍVKA, PRAHA-II., 1518

FRANTIŠEK FILIP

ZÁVOD ČALOUNICKÝ A DEKORATIVNÍ
KRÁL. VINOHRADY
U VODÁRNÝ Č. 4. V DOMĚ Č. K. POŠTY (STANICE
ELEKTRICKÉ DRÁHY)

Doporučuje svůj závod pro úplné zařízení bytů, zhotovení
všakého nábytku čalounovaného vřeten, záclon, zhoto-
vování divanů, matrací, šamníků a j. Předřadky a opravy
provádí rychle a levně.

ZASTAROU PRAHU

VĚSTNÍK KLUBU ZA STAROU PRAHU

O B S A H

ZÁSADY OCHRANY PAMÁTEK A VE-
ŘEJNÉ ESTHETIKY. Bl. Aug. Vlček, SPRÁV-
NÁ KONSERVACE OBRAZŮ NA PLÁTNĚ
A DŘEVĚ. (S 10 obr.) — MIZÍCI STARÁ
PRAHA. 6. W. (S 3 obr.) — Z VENKOVA.
Z PELHŘIMOVA. K. P. (S 1 obr.) Z BRNA.
W. (S 1 obr.) — ORGANISACE OCHRANY
PAMÁTEK V RAKOUSKU. (Doplňk.) —
LITERATURA. — KRONIKA. — ZPRÁVY
Z KLUBU.

V PRAZE 1912

NÁKLADEM KLUBU ZA STAROU PRAHU. — TISKEM DĚLNICKÉ KNIHTISKÁRNY V PRAZE.

SEZNAM KLUBOVNÍCH EDICÍ.

KNIHY A BROŽURY:

VEŠTNÍK KLUBU „ZA STAROU PRAHU“. Ročník L-B. 1910-1911. Cena 5 K. Členům po 4 K.
MALÁ STRANA A PROBLÉM JEJÍHO UPRAVENÍ. Napsal JUDr. Luboš Jeřábek. Úvod JUDr. B. Pranty. Kresba na obálce od K. L. Klusáčka, 4 přílohy. Praha 1904. Cena 1 K 60 h.
KLUB „ZA STAROU PRAHU“. 1908. Katalog expozice v pavilónu král. hlavního města Prahy na jubilejní výstavě. Úvod a vysvětlivky architektů Vlad. Zárkyně. S ilustracemi. Cena 10 h.
KLUB „ZA STAROU PRAHU“ 1899—1909. Jubilejní stať JUC. Ješka Hofmanna. 3 přílohy. Seznam klub. edicí a členů. Praha 1909. Za 10 h.

JEDNÁNÍ MANIFESTAČNÍ A PROTESTNÍ SCHŮZE pražského lidu konané 6. dubna 1899 na Zofíně. Obsahuje: *B. Stárba*, arch. a. „O stavebním vývoji a programu velenice Pražské“. JUDr. *Lub. Jeřábek*: „O novém stavebním řádu“. V. *Mříček*: „O významu boje za Prahu pro náš kulturní život“. Praha 1899. Nákladem Fr. Kocourka. Cena 50 h.
POLOHOPISNÝ PLÁN MALÉ STRANY s vyznačením budov a zahrad, jež zachováti třeba. Podle návrhu užší soupisné komise upravil Dr. Luboš Jeřábek za součinnosti k. k. konzervátora J. Hermana a prof. dra K. Chytila. Graficky zmasořil geometr K. Malina. Nákladem Soupisné komise král. hlav. města Prahy. Cena 1 K.

REPRODUKCE:

ARKÝŘ STAROMĚSTSKÉ RADNICE A KROČINOVA KAŠNA. Reprodukce podle litografie S. Prouta. Prémie na r. 1909.
PORTÁL TÝNA A STARÝ UNGELT. Reprodukce podle litografie S. Prouta. Prémie vycházek na r. 1909. Členům za výrobní cenu 1 K (obě Proutovy reprodukce).

KRÁSNÁ PRAHA. Album 12 světlofotek. Úsudky Evropy o Praze. Úvodní glosa (jšk.) V tapetové obálce s desinem. V Praze 1907. Z grafického ústavu V. Neuberta. Cena 1 K 60 h.
PRAHA VE SNĚHU. Dřevoryt A. Hofbauera. Prémie na r. 1910. Zbylé výtisky svým členům za náhradu příspěvku na r. 1910. (6 K.)

Noví členové Klubu, jako i dřívější, kteří dosud nemají některých z uvedených publikací, mohou je koupiti v kanceláři v úředních hodinách (od 9 do 12 hodin dopoledne, od 3 do 6 hodin odpoledne).

FIRMA
LADISLAV ŠVESTKA A SPOL.
 (majitel Ladislav Švestka) PRAHA, Václavské nám. 53.

I. ODDĚLENÍ:
**VELKOZÁVOD
 PUŠKÁŘSKÝ**

doporučuje výtěsně střelce

lankasterky, flobertky, revolyvery, browning, zbraně různých i továrních praci. Žádejte ilustr. ceníky zbraní. P. T. ůveruhodným osobám na mírné množ. splátky.

II. ODDĚLENÍ:
KOLA světové známky „KORUNA“ vazy 1912. Pětiletá záruka. Lehký chod. Žádejte ceníky kol.

III. ODDĚLENÍ:
**MODERNÍ
 FOTOGRAFICKÉ APARÁTY** jen světových chvatně proslulých firem. Foto-přířeby. Chemikálie. Žádejte ceník foto-aparátů.

IV. ODDĚLENÍ:
**SKLAD TRIEDRŮ, CESTOVNÍCH
 DALEKOHLADŮ A KUKÁTEK** proslulých firem světových: Zeiss, Goerz, Voigtlander, Busch a j. Žádejte ceník triedrů.

LADISLAV ŠVESTKA A SPOL., PRAHA

P. T. ůVERUHODNÝM OSOBAM DODÁVÁME ZBRANĚ, KOLA I FOTOGRAFICKÉ APARÁTY A TRIEDRY NA MÍRNÝ ůVER NEBO MÍRNĚ MĚSÍČNÍ SPLÁTKY.

TRUHLÁŘSKÉ PRÁCE

stavební, nábytkové, celá zařízení kaváren a restaurací vyrábí spolehlivě a levně

FRANTIŠEK VOLF, stavební a umělé truhlářství, SMÍCHOV, Komenského ul. č. 34.

TEL. 2687 III. CENTRÁLA. POŠT. SPOR. Č. 34.904.

**V. MORÁVEK
 C. A K. DVORNÍ KREJČÍ**

PRVNÍ A NEJČELNĚJŠÍ ATELIER PRO
 VEŠKEROU PÁNSKOU GARDEROBU
 PRAHA, FERDINANDOVA TŘ.
 Č. 24 N. (ŠLIKŮV PALÁC)
 ABSOLVENT LONDÝNSKÉ A PARIŽSKÉ AKADEMIE
 KREJČOVSKÉ

**DAMSKÉ A PÁNSKÉ LÁTKY,
 STRÍŽNÍ ZBOŽÍ, SOUPRAVY
 A KOBERCE ATD.**

***FRANTIŠEK ŠTĚDRÝ,
 PRAHA-KŘ. VINOHRADY
 Č. P. 1006.**

SPLÁTKY! SPLÁTKY!

**TOVÁRNA NA VODOVODY, PLYNOVODY
 A ZBOŽÍ KOVOVÉ**

**ING. VÁCLAV SVITÁK V KARLÍNĚ
 PODĚBRADOVA ULICE Č. 504.**

provádí zařízení vodovodů, plynovodů a železné kanalizace pro celá města, továrny, budovy veřejné, soukromé. Rozpočty a odborné porady zdarma, plány a návrhy zhotovuje za podmínek nejkulatnějších.

ZASTAROU PRAHU

VĚSTNÍK KLUBU ZA STAROU PRAHU

O B S A H

BÝVALÁ STARÁ PRAHA. (Z. W. S 1 obr.)
MIZÍCÍ STARÁ PRAHA. 7. (Z. W. S 5 obr.)
PROTI OPROŠTĚNÍ DĚKANSKÉHO KO-
STELA V PARDUBICÍCH. (Z. W. S 5 obr.) —
ZA KRÁSU MALÉ STRANY. I. — KRO-
NIKA. — ZPRÁVY Z KLUBU. — DROBNÉ
ZPRÁVY.

V PRAZE 1912

NÁKLADEM KLUBU ZA STAROU PRAHU. — TISKEM DĚLNICKÉ KNIHTISKÁRNY V PRAZE.

DROBNÉ ZPRÁVY.

Ke zprávě o *restauraci hřb. kostela sv. Františka v Praze* (obálka Věstníku čís. 2.) obdrželi jsme tento dopis: Proti ohledu „Klubu Za Starou Prahu“ o obnově oken v loďi kostela, aby byla zastavena v celku do tehlejších míří „bez kovaných prutů“ (tisková chyba, máte *krmených*), odpovídám: Hlavním důvodem, proč jsem navrhl znovuzřízení kamených kružeb do dvou oken loďi kostela sv. Františka, nebylo rytina v díle Zimmermannové — na ní jsou z roku 1836 nakreslena okna s kružbami — ale vyniklý stav obou oken. Do oken, jak dnes jsou, se vůbec šlo do popludáků (faltů) *zavazdli* nemohou, protože tam popludák v obloucích schází. Jsou jen ve svislých částech ostění okenních. Přičina, proč schází, jest naše všecka pochybnost jasná. Když náměstek kostela rozdělil kostel na více patř, vytkl kružby a s nimi i celá ostění nejbliže okna v obloucích. Kdyby se měla nyní podle náhledu Klubu okna v celku zaklíst, musila by být na vnitřních bích oblouků nově uzená ostění s popludáky. Tím však by se obnovovalo na staré památky, co tam nikdy nebylo a co také odporuje naprosto názoru o zachování památek jak šatřiní vídeňské komise, tak i všech odborníků. Z těch příčin rozhodl jsem se navrhnouti kružby jak v oknech presbytáře (podle zachované v jednom okně), tak i obou okenních loďi kostela a návrh ten vídeňská ště. komise schválila. V Praze, 26. dubna 1912, Antonín Čechner.

Sdražení posádek pro zachování památek historických i přírodních bylo ustaveno v květnu za předsednictví dra. J. Franzy, navrhovatele rámcového zákona říšského.

Okrutní jízdy Prahou pro cizince pořádají od 1. června elektrické

podniky pražské v salonním voze. Doba jízdy (s prohlídkou dvou muzeí, radnice a hradu král.) 3–4 hodiny, cena jízdy 3 K. (dítě K 1.50), za-
čátek jízdy o 1/3.30. hod. odpol. na Josefském náměstí. Vůz projede Pří-
kopy, Ferdinandovou tř., nabřežím Riegrovým a Palackého, přes most
Palackého do Kinského třídy (zastávka k prohl. Národop. muzea), přes
Ujezd na Malostranské nám. (zastávka), Valdšt. ul., Bruskou a kol ka-
delky k Pražskému mostu (prohlídka hradu a okolí), smyčkou na trat
1) do Bělehradské tř., Bělskou tř. a ulici pod Letnou na most Svatopluka
Čecha, Mikulášskou třídkou do Staroměstské nám. (prohlídka staroměst-
radnice), odtud Platužskou ul., kol Křižovnické na nabřeží Frant.,
Ferdinandovu tř., Spálenou ul., Karlůvým náměstím, Ješčen ulici na
Purkyňovo náměstí (krátká zastávka), odtud Palackého ul. k Múzeu
(pět krátkých zastávek) a Sadovou a Rybářskou ulici na Josefské nám.
Při jízdě je podáván stručný výklad v několika jazycích. Okružní jízdy
jsou usnadňovány na náročných plátech v jazycích českém, francouzském,
anglickém a německém.

Upozorňujeme na přiložené obhlášení i ročníku knihovny „Památky“,
jež na podzim začne vydávat pan red. J. K. Strakatý a jež 1. svazek
(red. Ješkem Holmanem) podá souborný úskl prací o ochraně pamá-
tek po stránce propagační, legislativní, historické, technické, hospo-
dářské atd. Kniha se bude, jak je při volném podílu, jež má hlavní
město království na všech kulturních otázkách českých, přirozeně, tý-
kat i velké části otázek staré Prahy a bude tedy jistě zajímat čla-
stvo Klubu. Subskripční cena (do 8. července) K 4.80.

FIRMA LADISLAV ŠVESTKA

(majitel Ladislav Švestka)

PRAHA, Václavské nám. 53.

I. ODDĚLENÍ:

VELKOZÁVOD PUŠKÁŘSKÝ

doporučuje všem čeně sblížení

lankasterky, flobertky, revolvery, browning, znamenitých ručních i továrních praci. Žádaje ilustr. cen-
ky zbraní, P. T. šverbu dojm osobám na mírné msa. splátky.

II. ODDĚLENÍ:

KOLA

světové známky
„KORUNA“
vzory 1912.

Pětiletá záruka. Lehký chod.
Žádaje ceníky kol.

III. ODDĚLENÍ:

MODERNÍ FOTOGRAFICKÉ APARÁTY

jen světových chvalně proslulých firm.
Foto-potrěby. Chemikalie. Žádaje ceník foto-aparátů.

IV. ODDĚLENÍ:

SKLAD TRIEDRŮ, CESTOVNÍCH DALEKOHLEDŮ A KUKÁTEK

proslulých firm světových Zeiss, Goetz, Voigt-
länder, Busch a j. Žádaje ceník triedrů.

LADISLAV ŠVESTKA, PRAHA

P. T. UVĚRUHODNÝM OSOBÁM DODÁVÁME ZBRANĚ,
KOLA I FOTOGRAFICKÉ APARÁTY A TRIEDRY NA
MÍRNÝ ÚVĚR NEBO MÍRNĚ MĚSÍČNÍ SPLÁTKY.

TRUHLÁŘSKÉ PRÁCE

stavební, nábytkové, celá zařízení kaváren
a restaurací vyrábí spolehlivě a levně

FRANTIŠEK VOLF, stavební a umělé tru-
hlářství, SMÍCHOV, Komenského ul. č. 34.

TEL. 2687 III. CENTRÁLA.

POŠT. SPOR. Č. 34.904.

V. MORÁVEK

C. A. K. DVORNÍ KREJČÍ

PRVNÍ A NEJČELNĚJŠÍ ATELIER PRO
VEŠKEROU PÁNSKOU GARDEROBU

PRAHA, FERDINANDOVA TŘ.
Č. 24 N. (ŠLIKŮV PALÁC)

ABSOLVENT LONDÝNSKÉ A PARIŽSKÉ AKADEMIE
KREJČOVSKÉ

DAMSKÉ A PÁNSKÉ LÁTKY,
STŘIŽNÍ ZBOŽÍ, SOUPRAVY
A KOBERCE ATD.

FRANTIŠEK ŠTĚDRÝ,
PRAHA-KR. VINOHRADY
Č. P. 1006.

SPLÁTKY!

SPLÁTKY!

TOVÁRNA NA VODOVODY, PLYNOVODY
A ZBOŽÍ KOVOVÉ

ING. VÁCLAV SVITÁK V KARLÍNĚ
PODEBRADOVA ULICE Č. 504.

provádí zařízení vodovodů, plynovodů a železných kanalizací pro celá
města, továrny, budovy veřejné, soukromé. Rozpočty a odborné po-
rady zdarma, plány a návrhy zhotovuje za podmínek nejkulatnějších.

SMALTOVANÉ ŠTÍTY firmové, štíty pro
ústavy, školy, závody, sady, lázně, divadla atd.
vyrábí nejlépe smaltovna šitků firmy

KAREL SCHÜRER,
PRAHA II., JUNGMANNOVA TŘÍDA Č. 26 N., II. DVŮR.
TELEFON 2514. TELEFON 2514.

**VEŠKERÉ PRÁCE SOCHAŘSKÉ
PROVÁDÍ NEJLEVNĚJI**

E. MANN,
AKADEMICKÝ SOCHAŘ

PRAHA-VRŠOVICE („HOTEL CORSO“.)

N Á T Ě Ř Y

ŽELEZNÝCH KONSTRUKCÍ, MOSTŮ,
KROVŮ, TOČNIC, RESERVOIRŮ ATD.
EMAILOVÁNÍ ZDÍ, STROJŮ A J. STA-
VEBNÍ NATĚRAČSTVÍ, KARBOLINO-
VÁNÍ. NATĚRY LODÍ. NATĚR ŮSTŘED-
NÍHO TOPENÍ, VŠECH SOUSTAV RA-
DIATORŮ CHLADIČE A T. D., A T. D.

PROVÁDÍ S OSVĚDČENOU
PRAXÍ PŘI ÚPLNÉ ZÁRUČE.

V. PAZDERNÍK
PRAHA - NUSLE 487.

**ŽELEZNÝ NÁBYTEK KOBERCE
ZÁCLONY STORY DĚTSKÉ VOZÍKY
JAN STOUPA, PRAHA II., JINDŘIŠKÁ UL.**

**Moderní závod lakýrnický a
malířství písma Jarosl. Novák**
PRAHA II., SPÁLENÁ ULICE ČÍSLO 43.

*Závod založen r. 1823, resp. v r. 1884.
Zkušební komise při sl. společenstvu malířů pražských a stálý
přis. znalec u c. k. obchodního soudu.
VYZNAMENÁNÍ NA VŠECH VÝSTAVÁCH I. CENAMI!*

J. PAZDERA
odborný akad. malíř a majetník pruního
a nejstaršího uměleckého závodu českého
PRO MALBU NA SKLE, KERAMICE
atd. doporučuje se k provedení a dodání umělecky
MALOVANÝCH OKEN CHRÁMOVÝCH, TĚŽ
MOSAİK A PROF. OKEN.
MALÍŘNY JSOU V PRAZE-1, U RADNICE ČÍSLO 24 NOVÉ

NÁVRHYBUDOV

A JINÉ TECHNICKÉ PRÁCE
PROVÁDÍ DOKÁZANĚ LEVNĚ
STAVEBNÍ A ARCHITEKTONICKÁ.

KANCELÁŘ
O. BONAVENTURA
ARCHITEKT STAVITEL
PRAHA II., JEČNÉ ULICE 8.
HONORÁŘ SE PŘEDEM STANOVÍ. PÁNŮM KOLEGŮM
SLEVA. — DISKRÉTNOST ZARUČENA.

VELKOOBCHOD PAPIŘEM

V. ZDENĚK,
PRAHA-NUSLE 252.

Doporučuje: Kancelářské, koncepční, dopisní
papíry a obálky, knižby obchodní v cenách nejlev-
nějších a nejlepší úpravy. Provádění veškerých
prací tiskových a litografických. Prodej veškerých
psacích a rozmnožovacích strojů a potřeb k nim
za původní ceny tovární. — Solidní a rychlá obsluha.

Rozpočty a vzory na požádání zdarma.

KLUB ZA STAROU PRAHU MÁ KANCELÁŘ A MÍSTNOSTI V PRAZE-I, „U VEJVODŮ“, ÚŘEDNÍ HODINY DENNĚ MIMO NEDĚLE
A SVÁTKY OD 3. DO 6. HOD. VEČERNÍ — TELEFON 384-IV. — ÚČET POŠT. SPORITELNY ČÍS. 68221 — ČLENSKÉ PŘÍSPĚVKY:
ČINNÍ ČLENOVÉ 6 K., PŘÍSPÍVAJÍCÍ 10 K., ZAKLÁDAJÍCÍ 200 K. JEDNOU PRO VŽDY ANEBŮ VE ČTYŘECH ROČNÍCH SPLÁ-
TÁCH. VŠICHNI ČLENOVÉ DOSTÁVAJÍ ZDARMA MĚSÍČNÍ VĚSTNÍK — PŘEDPLATNĚ NA VĚSTNÍK PRO NEČLENY 5 K. ROČNĚ
NEDĚLNÍ VYCHÁZKY K PAMÁTKÁM. ČITÁRNA, ARCHIV A FOTOGRAFICKÁ KOMORA, ČLENUM ZDARMA PŘÍSTUPNÉ

INSERTY pro „Věstník Klubu za Starou Prahu“ přijímá insertní
jednatelství Klubu za St. Prahu, Praha I., U Vejvodů“

ÚSTŘEDNÍ TOPENÍ AVĚTRÁNÍ, STAVBY SKLENÍKŮ

VYTÁPĚNÍ TĚCHŽE TEPLOU VODOU

provádí speciální firma:

STROJNICKÁ TOVÁŘNA

JAN ŠTĚTKA

PRAHA-KRÁL. VINOHRADY
FRIČOVA ULICE 892.

BETONOVÉ STAVBY

provádí Ing. ANT. KALBÁČ
Praha II., Zahořanského ul. 5

Osvědčeným prostředkem v boji proti
alkoholu jsou lihuprosté šumivé limo-
nády připravené pomoci

Maršnerových šumivých limonádových bonbonů

chuti malinové, citronové, jahodové, ma-
řinkové a třešňové. Právě jediné s touto
ochr. známkou,

Roční
spotřeba

60 milli-
onů kusů!

Již je každý jednotlivý bonbon i každý
sáček opatřen.

Jediný výrobce

PRVNÍ ČESKÁ AKČIOVÁ SPOLEČNOST
TOVÁREN NA ORIENTÁLSKÉ CUKROVINKY
A ČOKOLÁDU NA KRÁL. VINOHRADĚCH
DRÍVE A. MARŠNER

SKLADY: PRAHA, Ferdinandova tř. - Václavské n.
V. DEŇ-VI., Theobaldg. 4. BRNO, Nádražní nám. 3-24

KAREL HRYCH, TOVÁRNA NA NÁBYTEK PRAHA,

ROH FERDINANDOVY A JUNGMANNOVY TŘ.

DOPORUČUJE SE KE ZHO-
TOVENÍ VEŠKERÉHO NÁ-
BYTKU PRO JIDELNY, LOŽ-
NICE A SALÓNY V MODER-
NÍM PRŮMYSLU A V EJ-
LEVNĚJŠÍCH CENÁCH.

TOVÁRNÍ MÍSTNOSTI V KARLÍNĚ,
ŽÍŽKOVA TRÁVA ČÍSLO 6.
CENY LEVNĚ PŘI SOLIDNÍ OBLUZE.
30 ROKŮ V ČINNOSTI

Dělnická knihtiskárna v Praze II., Myslíkova ul. 15
opatřena jest nejmodernějšími písmi a stroji a doporučuje se ke zho-
tovení veškerých druhů tiskopisů v pečlivém a přesném provedení.
Rozpočty zdarma. Ceny mírné Telefon číslo 2134.

Zadávejte práce našim inserentům!
Odvolávejte se na „Věstník Klubu za Starou Prahu!“

SMALTOVANÉ ŠTÍTY firmové, štíty pro
ústavy, školy, závody, sady, lázně, divadla atd.
vyrábí nejlépe smaltovna štítků firmy

KAREL SCHÜRER,
PRAHA II., JUNGMANNOVA TRÁVA Č. 26 N., II. DVŮR.
TELEFON 2514. TELEFON 2514.

**VEŠKERÉ PRÁCE SOCHAŘSKÉ
PROVÁDÍ NEJLEVNĚJI**

E. MANN,
AKADEMICKÝ SOCHAŘ

PRAHA-VRŠOVICE („HOTEL CORSO“.)

N Á T Ě R Y

ŽELEZNÝCH KONSTRUKCÍ, MOSTŮ,
KROVŮ, TOČNIC, RESERVOIRŮ ATD.
EMAILOVÁNÍ ZDÍ, STROJŮ A J. STA-
VEBNÍ NATĚRAČSTVÍ, KARBOLINO-
VÁNÍ. NATĚRY LODÍ. NATĚR ÚSTŘED-
NÍHO TOPENÍ, VŠECH SOUSTAV RA-
DIATORŮ CHLADIČE A T. D., A T. D.

PROVÁDÍ S OSVĚDČENOU
PRAXÍ PŘI ÚPLNÉ ZÁRUČE

V. PAZDERNÍK
PRAHA-NUSLE 487.

**ŽELEZNÝ NÁBYTEK KOBERCE
ZÁCLONY STORY DĚTSKÉ VOZÍKY
JAN STOUPA, PRAHA II., JINDŘIŠSKÁ UL.**

**Moderní závod lakýrnický a
malířství písmo Jarosl. Novák**
PRAHA II., SPÁLENÁ ULICE ČÍSLO 43.

Závod založen r. 1823, resp. v r. 1884.

*Zkušební komise při st. společenstvu malířů pražských a stálý
přis. znalec v c. k. obchodního soudu.*

VYZNAMENÁNO NA VŠECH VÝSTAVÁCH I. CENAMI

J. PAZDERA

*odborný akad. malíř a majetník prvního
a nejstaršího uměleckého záводу českého*
PRO MALBU NA SKLE, KERAMICE

*atd. doporučuje se k provedení a dodání umělecky
MALOVANÝCH OKEN CHRÁMOVÝCH, TĚŽ
MOZAIK A PROF. OKEN.*

MALÍŘNY JSOU V PRAZE - I. U RADNICE ČÍSLO 24 NOVÉ

NÁVRHYBUDOV

A JINÉ TECHNICKÉ PRÁCE
PROVÁDÍ DOKÁZANĚ LEVNĚ
STAVEBNÍ A ARCHITEKTONICKÁ

KANCELÁŘ

O. BONAVENTURA

ARCHITEKT STAVITEL

PRAHA II., JEČNÁ ULICE 8.

HONORÁŘ SE PŘEDEM STANOVÍ. PÁNŮM KOLLEGŮM
SLEVA. — DISKRÉTNOST ZARUČENA.

VELKOOBCHOD PAPIREM

V. ZDENĚK,

PRAHA-NUSLE 252.

Doporučuje: Kancelářské, konceptní, dopisní
papíry a obálky, knihy obchodní v cenách nejlev-
nějších a nejlepší úpravy. Provádění veškerých
prací tiskových a litografických. Prodej veškerých
psacích a rozmnožovacích strojů a potřeby k nim
za původní ceny tovární. — Solidní a rychlá obsluha.

Rozpočty a vzory na požádání zdarma.

KLUB ZA STAROU PRAHU MÁ KANCELÁŘ A MÍSTNOSTI V PRAZE-I., „U VEJVODŮ“, ÚŘEDNÍ HODINY DENNĚ MIMO NEDĚLE
A SVÁTKY OD 3. DO 6. HOD. VEČERNÍ — TELEFON 384-IV. — ÚČET POŠT. SPORITELNY ČÍS. 68221 — ČLENSKÉ PŘÍSPĚVKY:
ČINNÍ ČLENOVÉ 6 K., PŘÍSPÍVÁJÍCÍ 10 K., ZAKLÁDAJÍCÍ 200 K. JEDNOU PRO VŽDY ANEBY VE ČTYŘECH ROČNÍCH SPLAT-
KÁCH. VŠICHNI ČLENOVÉ DOSTÁVAJÍ ZDARMA MĚSÍČNÍ VĚSTNÍK — PŘEDPLATNĚ NA VĚSTNÍK PRO NEČLENY 5 K. ROČNĚ
NEDĚLNÍ VYCHÁZKY K PAMÁTKÁM. ČITÁRNA, ARCHIV A FOTOGRAFICKÁ KOMORA. ČLENOV ZDARMA PŘÍSTUPNĚ

INSERTY pro „Věstník Klubu za Starou Prahu“ přijímá insertní jednatelství Klubu za St. Prahu, Praha I. „U Vejvodů“

Prozkoumáno a doporučeno c. k. minist. autor. chem.-mikroskopickým
a bakteriologickým výzk. ústavem v Praze.

Světově známé! Pro nemocné i zdravé. Světově známé!

**Josefa Šlehofera, dlouholetého bylináře ZDRAVOTNÍ
RODINNÉ THÉ, koření z bylin lesů křivoklátských.**

Diagnostický prostředek při všech chorobách ušních, jakož i plic-
ních neduzích vůbec. Náhrada za obyčejný čaj! Cena lahvičku 50 hal,
1 K a 2 K, poštou o 45 h více. Dále zdravotní český lesní čaj, náhra-
da za cizí čaj, lahůdky předtím všechny ostatní druhy čaje. V sáčkích
po 10 a 20 haléřích. Žádejte ve všech lékárnách, drogeriích nebo přímo
v centrální výpravě Šlehofera, Král. Vinohrady, Puchmajerova ul. 7.
Doporučují se všem, kdož pracují při sychravém počasí, v kancelářích,
nebo kdož cestují, lesní bonbonky proti kašli, sešlemonodní trubic, chra-
potu, vyráběné z jasných bylin lesů křivoklátských. Užívají se i při
vnitřní orgány. Žádejte ve všech obchodech nebo přímo u výrobce
Jos. Šlehofera, Král. Vinohrady, Puchmajerova ul. 7.

**Osvědčeným prostředkem v boji proti
alkoholu jsou lihuprosté šumivé limo-
nády připravené pomocí**

**Maršnerových šumivých
limonádových bonbonů**

chuti malinové, citronové, jahodové, ma-
linkové a třešňové. Právě jediné s touto
ochr. známkou,

**Roční spotřeba 60 milli-
onů kusů!**

*Je to každý jednotlivý bonbon i každý
sáček opatřen.*

Jediný výrobce

**PRVNÍ ČESKÁ AKČIOVÁ SPOLEČNOST
TOVÁREN NA ORIENTÁLSKÉ CUKROVINKY
A ČOKOLÁDU NA KRÁL. VINOHRADĚCH
DRÁVE A. MARŠNER**

SKLADY: PRAHA, Ferdinandova tř. - Václavské n.
VÍDEŇ-VI., Theobaldy. 4. BRNO, Nádražní nám. 3-24

BETONOVÉ STAVBY

provádí Ing. ANT. KALBÁČ
Praha II., Zahořanského ul. 5

KAREL HRYCH,
TOVÁRNA NA NÁBYTEK
PRAHA,
ROH FERDINANDOVY A JUNGMANNOVY TŘ.

DOPORUČUJE SE KE ZHO-
TOVENÍ VEŠKERÉHO NÁ-
BYTKU PRO JÍDELNY, LOŽ-
NICE A SALÓNY V MODER-
NÍM P O D V J-
LEVNĚJŠÍCH CENÁCH.

TOVÁRNÍ MÍSTNOSTI V KARLÍNĚ,
ŽÍŽKOVA TRÁVA ČÍSLO 6.
CENY LEVNĚ PŘI SOLIDNÍ OBSLUZE.
30 ROKŮ V ČINNOSTI.

Dělnická knihtiskárna v Praze II., Myslíkova ul. 15
opatřena jest nejmodernějšími písmi a stroji a doporučuje se ke zho-
tovení veškerých druhů tiskopisů v pečlivém a přesném provedení.
Rozpočty zdarma. Ceny mírné Telefon číslo 2134.

**Zadávejte práce našim inserentům!
Odvolávejte se na „Věstník Klubu za Starou Prahu!“**

SEZNAM KLUBOVNÍCH EDICÍ.

KNIHY A BROŽURY:

VĚSTNÍK KLUBU „ZA STAROU PRAHU“. Ročník I.-II. 1910-1911. Cena 3 K. Členům po 1 K.

MALÁ STRANA A PROBLÉM JEJÍHO UPRAVENÍ. Napsal JUDr. Luboš Jeřábek. Úvod JUDr. B. Franty. Kresba na obálce od K. L. Klusáčka. 4 přílohy. Praha 1904. Cena 1 K 60 h.

KLUB „ZA STAROU PRAHU“. 1908. Katalog expozice v pavillonu král. hlavního města Prahy na jubilejní výstavě. Úvod a vysvětlivky architekta Vlast. Zárceje. S ilustracemi. Cena 10 h.

KLUB „ZA STAROU PRAHU“ 1899—1909. Jubilejní sbír. JUC. Ješka Hofmana. 3 přílohy. Seznam klub, edicí a členů. Praha 1909. Za 10 h.

JEDNÁNÍ MANIFESTAČNÍ A PROTESTNÍ SCHŮZE pražského lidu konané 6. dubna 1899 na Zofíně. Obsahuje: B. Šterbo, arch.: „O stavebním vývoji a programu velebce Pražské“, JUDr. Lub. Jeřábek: „O novém stavebním řádu“, V. Adrštík: „O významu boje za Prahu pro náš kulturní život“. Praha 1899. Nakladem Fr. Kocourka. Cena 50 h.

POLOHOPISNÝ PLÁN MALÉ STRANY s vyznačením budov a zahrád, jež zachovati třeba. Podle návrhu ústí soupisné komise upravit Dr. Luboš Jeřábek za součinnosti c. k. konzervátora J. Herana a prof. dra K. Cihyly. Graficky znázornil geometr K. Malina. Nakladem Soupisné komise král. hlav. města Prahy. Cena 1 K.

REPRODUKCE:

ARKÝŘ STAROMĚSTSKÉ RADNICE A KROCÍNOVA KAŠNA. Reprodukce podle litografie S. Prouta. Prémie na r. 1909.

PORTÁL TÝNA A STARÝ UNGELT. Reprodukce podle litografie S. Prouta. Prémie vycházek na r. 1909. Členům za výrobní cenu 1 K (obě Proutovy reprodukce).

KRÁSNÁ PRAHA. Album 12 světoobrázků. Úsudky Evropy o Praze. Úvodní glosa (jsk.) V tepelné obálce s desinou. V Praze 1907. Z grafického ústavu V. Neuberta. Cena 1 K 60 h.

PRAHA VE SNĚHU. Dítevyrt A. Hofbauer. Prémie na r. 1910. Zbylé výstky novým členům za náhradu příspěvku na r. 1910. (6 K.)

Noví členové Klubu, jakož i dřívější, kteří dosud nemají některých z uvedených publikací, mohou je koupiti v kanceláři v úředních hodinách (od 9 do 12 hodin dopoledne, od 3 do 6 hodin odpoledne).

KLUB ZA STAROU PRAHU MÁ KANCELÁŘ A MÍSTNOSTI V PRAZE-L. „U VEJVODŮ“, ÚŘEDNÍ HODINY DENNĚ MIMO NEDĚLE A SVÁTKY OD 3. DO 6. HOD. VEČERNÍ — TELEFON 384-IV. — ÚČET POŠT. SPORITELNY ČÍS. 68221 — ČLENSKÉ PŘÍSPĚVKY: ČINNÍ ČLENOVÉ 6 K. PŘÍSPÍVAJÍCÍ 10 K. ZAKLÁDAJÍCÍ 200 K. JEDNOU PRO VŮDY ANEBY VE ČTYŘECH ROČNÍCH SPLÁTKÁCH. VŠICHNI ČLENOVÉ DOSTÁVAJÍ ZDARMA MĚSÍČNÍ VĚSTNÍK — PŘEDPLATNÉ NA VĚSTNÍK PRO NEČLENY 5 K ROČNĚ. NEDĚLNÍ VYCHÁZKY K PAMÁTKÁM. ČITÁRNA, ARCHIV A FOTOGRAFICKÁ KOMORA, ČLENŮM ZDARMA PŘÍSTUPNÉ.

N Á T Ě R Y

ŽELEZNÝCH KONSTRUKCÍ, MOSTŮ, KROVŮ, TOČNIC, RESERVOIRŮ A T D. EMAILOVÁNÍ ZDÍ, STROJŮ A J. STAVEBNÍ NATĚRAČSTVÍ, KABOLINOVÁNÍ. NATĚRY LODÍ. NATĚRY ÚSTŘEDNÍHO TOPENÍ, VŠECH SOUSTAV RADIATORŮ CHLADIČE A T. D., A T. D.

PROVÁDÍ S OSVĚDČENOU PRAXÍ PŘI ÚPLNĚ ZARUČE

V. PAZDERNÍK
PRAHA - NUSLE 487.

NÁVRHY BUDOV

A JINÉ TECHNICKÉ PRÁCE
PROVÁDÍ DOKÁZANĚ LEVNĚ
STAVEBNÍ A ARCHITEKTONICKÁ

KANCELÁŘ

Ó. BONAVENTURA

ARCHITEKT

STAVITEL

PRAHA II., JEČNA ULICE 8.

HONORÁŘ SE PŘEDEM STANOVÍ. PÁNŮM KOLLEGŮM
SLEVA. — DISKRETNOST ZARUČENA.

EPOCHÁLNÍ A PRO KAŽDÉHO VELEDŮLEŽITÝ VYNÁLEZ

jest nejnovější patentovaný pájecí stroj pro každého, k letavání a pochození všech kovových předmětů bez použití kyseliny solné, kalafuny a špavku. Pájecí stroj odrukuje stále a stejnoměrně teplotu bez přerušování letavání neb odložení stroje. Ústřední výhody proti dosavadnímu pájení vady a ihned pobytová. Rychlé a levné pájení. Cena stroje za předem zaslaných K 6.— franco nebo na dobírku K 6.60. Prospekty na požádání zdarma a franco zašle

J. L. ŠÍMA, PRAHA - VRŠOVICE 184

INSERTY pro „Věstník Klubu za Starou Prahu“ přijímá insertní
jednatelství Klubu za St. Prahu, Praha I. „U Vejvodů“

ÚSTŘEDNÍ TOPENÍ A VĚTRÁNÍ, STAVBY SKLENÍKŮ

VYTÁPĚNÍ TĚCHŽE TEPLOU VODOU

provádí speciální firma:

STROJNICKÁ TOVÁRNA

JAN ŠTĚTKA

PRAHA - KRÁL. VINOHRADY
FRÍČOVA ULICE 392.

PLÁNY

všemi nejmoder-
nějšími způsoby a
rychle rozmnožuje

**JOSEF PAUL
PLANOGRAFIE**

PRAHA-ŽIŽKOV
Karlova třída č. 17 n.

*Nejzdravějším nápojem
jsou lihuprostě šumivé limonády
připravené pomocí*

Maršnerových
šumivých limonádových
bonbonů

*chuti malinové, citrónové, jahodové, mařinkové a třeš-
ňové, v pastilkách ú 2 a 4 hal., v patentních sáč-
cích po 2 a 5 h. Právě jedině s touto ochr. známkou,
jež je každý jednotlivý bonbon opatřen.*

**Roční
spotřeba**

**80 milli-
onů kusů!**

Jediný výrobce:

PRVNÍ ČESKÁ AKCIOVÁ SPOLEČNOST
TOVÁREN NA ORIENTÁLSKÉ CUKROVINKY
A ČOKOLÁDU NA KRÁL. VINOHRADECH

DŘÍVE A. MARŠNER

SKLADY: PRAHA, Ferdinandova tř. - Václavské n.
VIDĚŇ-VI., Theobaldy 4. BRNO, Nádražní nám. 3-24

KAREL HRYCH, TOVÁRNA NA NÁBYTEK PRAHA,

ROH FERDINANDOVY A JUNGMANNOVY TŘ.

DOPORUČUJE SE KU ZHO-
TOVENÍ VEŠKERÉHO NA-
BYTKU PRO JÍDELNY, LOŽ-
NICE A SALÓNY V MODER-
NÍM PROVEDENÍ A V NEJ-
LEVNĚJŠÍCH CENÁCH.

TOVÁRNÍ MÍSTNOSTI V KARLÍNĚ,
ŽIŽKOVA TŘÍDA ČÍSLO 6.
CENY LEVNĚ PŘI SOLIDNÍ OBLUZE.
30 ROKŮ V ČINNOSTI.

Dělnická knihtiskárna v Praze II., Myslíkova ul. 15
opatřena jest nejmodernějšími písmi a stroji a doporučuje se ke zho-
tovení veškerých druhů tiskopisů v pečlivém a přesném provedení.
Rozpočty zdarma. Ceny mírné Telefon číslo 2134.

Zadávejte práce našim inserentům!
Odvolávejte se na „Věstník Klubu za Starou Prahu!“

SEZNAM KLUBOVNÍCH EDICÍ.

KNIHY A BROŽURY:

VĚSTNÍK KLUBU „ZA STAROU PRAHU“. Ročník I. 1910. Cena 5 K. Členům po 4 K.

MALÁ STRANA A PROBLÉM JEJÍHO UPRAVENÍ. Napsal JUDr. Luboš Jeřábek. Úvod JUDr. B. Pranty. Kresba na obálce od K. L. Klusáčka, 4 přílohy. Praha 1904. Cena 1 K 60 h.

KLUB „ZA STAROU PRAHU“. 1908. Katalog výstavy v pavilonu král. hlavního města Prahy na jubilejní výstavě. Úvod a vysvětlivky architekta Vlad. Zákrevse. S ilustracemi. Cena 10 h.

KLUB „ZA STAROU PRAHU“ 1899—1909. Jubilejní stať JUC. Jeřáka Hofmanna, 3 přílohy. Seznam klub. edicí a členů. Praha 1909. Za 10 h.

JEDNÁNÍ MANIFESTAČNÍ A PROTESTNÍ SCHŮZE pražského lidu konané 6. dubna 1899 na Zofíně. Obsah: B. Štěrbá, arch.: „O stavebním vývoji a programu velebce Pražské“. JUDr. Lub. Jeřábek: „O novém stavebním řádu“. V. Matík: „O významu boje za Prahu pro náš kulturní život“. Praha 1899. Nákladem Fr. Koneourka. Cena 50 h.

POLOHOPISNÝ PLÁN MALÉ STRANY s vyznačením budov a zahrad, jež zachovati třeba. Podle návrhu užší soupisné komise upraven Dr. Luboš Jeřábek za součinnosti e. k. konservátora J. Heralda a prof. dra K. Chytila. Graficky znázornil geometr K. Malina. Nákladem Soupisné komise král. hlavn. města Prahy. Cena 1 K.

REPRODUKCE:

ARKÝŘ STAROMĚSTSKÉ RADNICE A KROČINOVA KAŠNA. Reprodukce podle litografie S. Prouta. Prémie na r. 1909.

PORTAL TYNA A STARÝ UNGELT. Reprodukce podle litografie S. Prouta. Prémie vycházek na r. 1909. Členům za výrobu cenu 1 K (obě Proutovy reprodukce).

KRÁSNÁ PRAHA. Album 12 světlotisků. Úsudky Evropy v Praze. Úvodní slova (Jk.) V tapetové obálce s deashem. V Praze 1907. Z grafického ústavu V. Neuberta. Cena 1 K 60 h.

PRAHA VE SNĚHU. Dřevoryt A. Hofbauera. Prémie na r. 1910. Zbylé výtisky novým členům za náhradu příspěvku na r. 1910. (6 K.)

Noví členové Klubu, jakož i dřívější, kteří dosud nemají některých z uvedených publikací, mohou je koupiti v kanceláři v úředních hodinách (od 9 do 12 hodin dopoledne, od 3 do 6 hodin odpoledne).

ZA SOUČINNOSTI SEKCE TECHNICKO-ZDRAVOTNÍ SVAZU
ČESKÝCH MĚST. Z USNESENÍ VALNÉ HROMADY 3. ÚNORA
ORGÁN KLUBU TECHNICKÝCH ÚŘEDNÍKŮ KRÁL. HLAV.
MĚSTA PRAHY.

TECHNICKÝ PŘEHLED SAMOSPRÁVNÝ

REVUE TECHNICKÉ PRÁCE ČESKÝCH OBCÍ

VYCHÁZÍ MĚSÍČNĚ MIMO ČERVENEC A SRPEN. ROČNÍ PŘEDPLATNÉ 5 K

Právě vydané číslo prvé má 17 stran textu a 9 vyobrazení:

Rubriky: Sekce technicko-zdravotní Svazu českých měst. - Podniky obecní. - Stavba měst. - Čištění města. - Úprava vodotoků. - Zdravotnictví. Odborné školství. - Finaněníctví. - Právní přehled. - Reforma bytová. - Ochrana domoviny. - Úřednická hlídka. - Přednášky. - Výstavy. - Literatura. - Technická poradna. - Stavby a podniky. - Patentová hlídka.

REDAKTOŘI: Arch. VLADIMÍR ZÁKREJS a Ing. RUD. ŽIŽKA.

ADMINISTRACE: PRAHA-II, FÜGNEROVO NÁMĚSTÍ Č. 1866

Složní listky pošt.spořitelny.

Jednotlivá čísla 60 haléřů.

KNIHOVNA TECHNICKÉHO PŘEHLEDU SAMOSPRÁVNÉHO.

INSERTY pro „Věstník Klubu za Starou Prahu“ přijímá insertní
jednatelství Klubu za St. Prahu, Praha I. „U Vejvodů“

HYNEK ADÁMEK, TRUHLÁŘSTVÍ

PRAHA I., TÝNSKÁ ULICE 7
(VEDLE STARÉHO UNGELTU)

VÝROBA NÁBYTKU

ZARÍZOVÁNÍ
OBCHODNÍCH MÍSTNOSTÍ

VEŠKERÉ OPRAVY

PLÁNY

všemi nejmodernějšími
způsoby a rychle roz-
množuje

JOSEF PAUL
PLANOGRAFIE

„RAHA-ŽIŽKO“
Karlova třída čis. 17 n.

*Nejzdravějším nápojem
jsou lihuprosté šumivé limonády
připravované pomocí*

Maršnerových šumivých limonádových bonbonů

chuti malinové, citronové, jahodové, máinkové a třeš-
ňové, v pastilkách à 2 a 4 hal., v patentních sá-
čkách po 2 a 5 h. Právě jedině s touto ochr. známkou,
jíž je každý jednotlivý bonbon opatřen.

Roční
spotřeba

80 milli-
onů kusů!

Jediný výrobce:

PRVNÍ ČESKÁ AKCIOVÁ SPOLEČNOST
TOVÁREN NA ORIENTÁLSKÉ CUKROVINKY
A ČOKOLÁDU NA KRÁL. VINOHRADECH

DRÍVE A. MARŠNER

SKLADY: PRAHA, Ferdinandova tř. - Václavské n.
VIDEŇ-VI., Theobaldg. 4. BRNO, Nádražní nám. 3-24

Dělnická knihtiskárna v Praze II., Myslíkova ul. 15
opatřena jest nejmodernějšími písmi a stroji a doporučuje se ke zho-
tovení veškerých druhů tiskopisů v pečlivém a přesném provedení.
Rozpočty zdarma. Ceny mírné Telefon číslo 2134.

Zadávejte práce našim inserentům!
Odvolávejte se na „Věstník Klubu za Starou Prahu!“

ZASTAROU PRAHU

VĚSTNÍK KLUBU ZA STAROU PRAHU

O B S A H

STAROBYLÝ RÁZ KRÁSNÉHO NÁMĚSTÍ
V PELHŘIMOVĚ OHROŽEN NOVOSTAV-
BOU HOTELU. (P. Janák. S 6 obr.) — MI-
ZÍČÍ STARÁ PRAHA. 8. (Z. W. S 2 obr.) —
ÚPRAVA BRUSKY. (K. S 1 obr.) — Z VEN-
KOVA. BEČVÁRNA V LITOMYŠLI. (F. Páta.
S 2 obr.) — ZA KRÁSU MALÉ STRANY. II.
— NEKROLOG. (V. V.) — LITERATURA.
ZPRÁVY Z KLUBU. — DROBNÉ ZPRÁVY.

V PRAZE 1912

NÁKLADEM KLUBU ZA STAROU PRAHU. — TISKEM DĚLNICKÉ KNIHTISKÁRNY V PRAZE.

DROBNÉ ZPRÁVY.

Výstava. Umění na dvoře Rudolfa II., sestavená pěti Společností vlast. přátel umění v Čechách (usp. obr. P. Bergner a taj. R. Weiser), byla otevřena 13. června ve výstavních sálech v Rudolfině. Zevní popud k ní dalo tisícileté výročí umrti císařova (1612) a program dosažitelný materiál, vyplýjící ze sbírek domácích (obrazárna v Rudolfině, Uměle. přírodověd. muzeum, obrazárna struhovská, sbírky hraběte Nostitz, knížete Lobkowitz v Roudnici, dra. K. Kiernana, F. A. Borovského) i cizích (Gloria muzea, galerie A. Albertina ve Vídni, sbírky knížete Liechtensteina). Výstava objímá přibližně dobu vlády Rudolfa II. a první léta vlády Matyáša a představuje zejména díla malířů, plastiků a uměleckých řemeslníků z umění v Praze při dvoře: H. van Aachen, A. Abondia, D. Frischela, M. Gundelacha, E. Habermela, Jan. Heintze, J. Hoffmanna, G. Hofmaga, C. Lehmann, J. Sadelera, R. Severyho, J. Schenckera, B. Sprangera, van Vianen a Adr. de Vries; vedle toho vystaveny i umělecké předměty mimo dvůr vzniklé, ale těsně souvislé s ruchem při dvoře, jednak umělci, jednak objednateli, což nejvíce reprezentuje skvělá galerie španělských portrátů a zlatnických prací ze sbírek roud-

nických. Dürerova Růžencová slavnost z majetku kláštera strahovského zanechává aspekty poněkud Rudolfovou však sběratelskou. Doplněk tvoří bohaté kolekce medailí, rytin a původních kreseb malířů a uměleckých řemeslníků Rudolfových, Katalog, ozdobený Rudolfovým portrétem od Heintze, sestavil P. Bergner a úvod k němu napsal prof. dr. K. Chytil (výtah z jeho knihy o Rudolfově II. z r. 1904).

Německý umělec hájí nedotknutelnost Trosků. Známý malíř německý Eugen Bracht ztratil léto r. 1904 pod Troskami, palác v okolí maluje. Tehdy se s ním seznámil turnovský malíř a spisovatel Jan Proušek a od té doby zůstali si přáteli. Když se vynořila nešťastná myšlenka zbudovat schodiště na Pannu (viz Věstník III., str. 12.), otázel se Proušek také Brachta na jeho úsudek a uvěřil pak jeho obšírný dopis v Politiku (19. května, Feuilleton). Umělec stavi se ovšem velmi rozhodně proti jakémukoliv zasahování do dnešního stavu Trosků, akcentuje také iich pozvatnou nedostupnost a varuje před zasuctěním přírodní památky špatně pochopenou demokratizací.

Administrace „Věstníku Klubu Za Starou Prahu“ prosí zdvořile pány členy, aby v případě přesídlení laskavě oznamovali klubovní kanceláři své nové adresy v zájmu správného obdržení výslych čísel.

FIRMA LADISLAV ŠVESTKA

(majitel) Ladislav Švestka

PRAHA, Václavské nám. 53.

I. ODDĚLENÍ:

VELKOZÁVOD PUŠKAŘSKÝ

doporučuje výtěžně střelivá

lankasterky, flobertky, revolyvery, browning, významných ručních i továrních prací. Žádáte ilustr. ceníky zbraní. P. T. I. vzhledným osobám na méně méně splátky.

II. ODDĚLENÍ:

KOLA

světové známky „KORUNA“ vzhled 1912.

Pětiletá záruka.

Letký chod. Žádáte ceníky kol.

III. ODDĚLENÍ:

MODERNÍ FOTOGRAFICKÉ APARÁTY

jen světových elvahlých proslulých firem.

Foto-potřebky, Chemikalie.

Žádáte ceník foto-aparátů.

IV. ODDĚLENÍ:

SKLAD TRIEDRŮ, CESTOVNÍCH DALEKOHLADŮ A KUKÁTEK

proslulých firem světových: Zeiss, Goerz, Voigtlander, Busch a j. Žádáte ceník triedrů.

LADISLAV ŠVESTKA, PRAHA

P. T. ÚVĚRUHODNÝM OSOBÁM DODÁVÁME ZBRANĚ, KOLA I FOTOGRAFICKÉ APARÁTY A TRIEDRY NA MÍRNÝ ÚVĚR NEBO MÍRNĚ MĚSÍČNÍ SPLÁTKY.

TRUHLÁŘSKÉ PRÁCE

stavební, nábytkové, celá zařízení kaváren a restaurací vyrábí spolehlivě a levně

FRANTIŠEK VOLF, stavební a uměle truhlářství, SMÍCHOV, Komenského ul. č. 34.

TEL. 2687 III. CENTRÁLA.

POŠT. SPOR. Č. 34.904

V. MORÁVEK

C. A. K. DVORNÍ KREJČÍ

PRVNÍ A NEJČELNĚJŠÍ ATELIER PRO
VEŠKEROU PÁNSKOU GARDEROBU

PRAHA, FERDINANDOVA TR. Č. 24 N. (SLIKŮV PALÁC)

ABSOLVENT LONDÝNSKÉ A PARIŽSKÉ AKADEMIE
KREJČOVSKÉ

DAMSKÉ A PÁNSKÉ LÁTKY,
STŘÍŽNÍ ZBOŽÍ, SOUPRAVY
A KOBERCE ATD.

FRANTIŠEK ŠTĚDRÝ,

PRAHA-KR. VINOHRADY

Č. P. 1006.

SPLÁTKY

SPLÁTKY

TOVÁRNA NA VODOVODY, PLYNOVODY
A ZBOŽÍ KOVOVÉ

ING. VÁCLAV SVITÁK V KARLÍNĚ
PODEBRADOVA ULICE Č. 504.

provádí zařízení vodovodů, plynovodů a železné kanalizace pro celá města, továrny, budovy veřejné, soukromé. Rozpočty a odborné porady zdarma, plány a návrhy zhotovuje za podmínek nejkuřantnějších.

ZASTAROU PRAHU

VĚSTNÍK KLUBU ZA STAROU PRAHU

O B S A H

BÝVALÁ STARÁ PRAHA. II. (Z. W. S 1 obr.) — ZÁSADY OCHRANY PAMÁTEK A VEŘEJNÉ ESTHETIKY. IV. SPRÁVNÁ KONSERVACE ZŘÍCENIN. (Z. W. a R. Klima. Se 6 obr.) — ZVENKOVA. (K. S 2 obr.) — ZA KRÁSU MALÉ STRANY. III. (B. Hübschmann.) — PŘÍSPĚVKY K DĚJINÁM A MÍSTOPISU KRÁL. HLAV. MĚSTA PRAHY. VI. (V. V.) — Z LITERATURY. (ODVĚTA). — ZPRÁVY Z KLUBU. — DROBNÉ ZPRÁVY. — EDICE KLUBU.

V PRAZE 1912

NÁKLADEM KLUBU ZA STAROU PRAHU. — TISKEM DĚLNICKÉ KNIHTISKÁRNY V PRAZE.

DROBNÉ ZPRÁVY.

Turistickou výstavu sestavilo Městské průmyslové museum pro Pošumaví v Klatovech (od 16. června do 30. července), aby jednak podalo přehled způsobů, jakými se provádí propaganda v turistice a ruchu cizineckém, jednak povzbudilo k pokračování na tomto poli. Materiál tvořily mapy a pohledy, cestovní a umělecko-historická literatura, plakáty, návěští, informace atd. Při tom dobře byla reprezentována i snaha po zpopularisování památek uměleckých a tím i jejich zachování. Většina měst jihočeských, pak řada výletních míst v celé zemi, skoro všechny české lázně a město Praha vystavovaly většinou samostatně, čímž ovšem kvalita jednotlivých expozic po stránce zevnější i vnitřní byla omezenější a hlediska nejpestřejší. Současně byl vydán obratně sestavený leták o Klatovech s celkovým pohledem na město.

V Anglické sněmovně lordů byly podány právě tři návrhy zákona na ochranu památek (nejdůležitější z nich Ancient Monuments Consolidation and Amendment Bill), při čemž byl nucen sám sekretář Society of Antiquaries a inspektor památek v Anglii W. Peers přiznat, že Anglie je v oboru ochrany památek neorganizovanější stát a že ani tyto návrhy daleko nestačí, aby nehranily také památky v soukromém majetku, zejména když není v Anglii vůbec inventarů památkových a první pokusy o ně byly učiněny teprve v loni.

Členům a přátelům našeho Klubu při opatřování fotografických aparátů a potřeb na prázdninovou cestu doporučujeme firmu Ladislav Švestka. (Viz insert.)

SEZNAM KLUBOVNÍCH EDICÍ.

KNIHY A BROŽURY:

VĚSTNÍK KLUBU „ZA STAROU PRAHU“. Ročník I.-II. 1910-1911. Cena 5 K. Členům po 4 K.
MALÁ STRANA A PROBLÉM JEJÍHO UPRAVĚNÍ. Napsal JUDr. Luboš Jerábek. Úvod JUDr. B. Franty. Kresba na obálce od K. L. Klusáčka, 4 přílohy. Praha 1904. Cena 1 K 60 h.
KLUB „ZA STAROU PRAHU“. 1908. Katalog expozice v pavillonu král. hlavního města Prahy na jubilejní výstavě. Úvod a vysvětlivky architekta Vlad. Zárkova. S ilustracemi. Cena 10 h.
KLUB „ZA STAROU PRAHU“ 1899—1909. Jubilejní stať JUC. Ješka Hofmanna. 3 přílohy. Seznam klub. edicí a členů. Praha 1909. Za 10 h.

JEDNANÍ MANIFESTAČNÍ A PROTESTNÍ SCHŮZE pražského lidu konané 6. dubna 1899 na Zofíně. Obsah: B. Štěrbá, arch.; „Ostavebním vývoji a programu velesobes Pražské“, JUDr. Lub. Jerábek; „O novém stavebním řádu“, V. Mrštík; „O významu boje za Prahu pro náš kulturní život“. Praha 1899. Nákladem Fr. Kocourka. Cena 50 h.

POLOHOPISNÝ PLÁN MALÉ STRANY s vyznačením budov a zahrad, jež začarovati třeba. Podle návrhu uční soupisné komise upravil Dr. Luboš Jerábek za součinnosti c. k. konservátora J. Herana a prof. dra K. Chytila. Grafický záznamy geometr. K. Malina. Nákladem Soupisné komise král. hlav. města Prahy. Cena 1 K.

REPRODUKCE:

ARKÝŘ STAROMĚSTSKÉ RADNICE A KROČINOVA KAŠNA. Reprodukce podle litografie S. Prouta. Prémie na r. 1909.
PORTÁL TYNA A STARÝ UNGELT. Reprodukce podle litografie S. Prouta. Prémie vycházek na r. 1909. Členům za výrobní cenu 1 K (obě reprodukce).

KRÁSNÁ PRAHA. Album 12 světlostisků. Úspěchy Evropy o Praze. Úvodní glossa (Ják.) V tapetové obálce s dessinem. V Praze 1907. Z grafického ústavu V. Neuberta. Cena 1 K 60 h.

PRAHA VE SNĚHU. Dřevoryt A. Hofbauera. Prémie na r. 1910. Zbýlé výstky novým členům za náhradu příspěvku na r. 1910. (6 K.)

Noví členové Klubu, jakož i divijši, kteří dosud nemají některých z uvedených publikací, mohou je koupiti v kanceláři v úředních hodinách (od 9 do 12 hodin dopoledne, od 3 do 6 hodin odpoledne).

FIRMA LADISLAV ŠVESTKA
(majitel Ladislav Švestka) PRAHA, Václavské nám. 53.

I. ODDĚLENÍ:
**VELKOZÁVOD
PUŠKAŘSKÝ**
doporučuje výtečně sloužící

lankasterky, floberty, revolyvery, browning, zbraní všech druhů i továrních prací. Žádáte ilustr. ceníky zbraní. P. T. úvěruhodným osobám na mírné měs. splátky.

II. ODDĚLENÍ:
KOLA světově známky „KORUNA“ vztory 1912.
Pětiletá záruka. Lehký chod. Žádáte ceníky kol.

III. ODDĚLENÍ:
**MODERNÍ
FOTOGRAFICKÉ APARÁTY**
jem světových chvalně proslulých firem. Žádáte ceník fotoaparátů.

IV. ODDĚLENÍ:
**SKLAD TRIEDRŮ, CESTOVNÍCH
DALEKOHLADŮ A KUKÁTEK**
proslulých firem světových: Zeiss, Goetz, Voigtlander, Burch a j. Žádáte ceník triedrů.

LADISLAV ŠVESTKA, PRAHA

P. T. ÚVĚRUHODNÝM OSOBÁM DODÁVÁME ZBRANĚ, KOLA I FOTOGRAFICKÉ APARÁTY A TRIEDRY NA MÍRNÝ ÚVĚR NEBO MÍRNÉ MĚSÍČNÍ SPLÁTKY.

TEL. 2687 III. CENTRÁLA.

POŠT. SPOR. Č. 34.904.

V. MORÁVEK
C. A K. DVORNÍ KREJČÍ

PRVNÍ A NEJČELNĚJŠÍ ATELIER PRO
VEŠKEROU PÁNSKOU GARDEROBU
PRAHA, FERDINANDOVA TR.
Č. 24 N. (ŠLIKŮV PALÁC)

ABSOLVENT LONDÝNSKÉ A PARIŽSKÉ AKADEMIE
KREJČOVSKÉ

DAMSKÉ A PÁNSKÉ LÁTKY,
STRIŽNÍ ZBOŽÍ, SOUPRAVY
A KOBERCE ATD.

FRANTIŠEK ŠTĚDRÝ,
PRAHA-KR. VINOHRADY
Č. P. 1006.

SPLÁTKY!

SPLÁTKY!

ZASTAROU PRAHU

VĚSTNÍK KLUBU ZA STAROU PRAHU

O B S A H

ADAPTACE DOMU „UZLATÉHO SLUNCE“ NA POŘÍČÍ. (—ft. S 6 obr.) — PRO ZÁCHRANU PLZEŇSKÉ BRÁNY V ROKYCANECH. (P. Janák. S 5 obr.) — ZÁSADY OCHRANY PAMÁTEKA VEŘEJNĚ ESTHETIKY. IV. SPRÁVNÁ KONSERVACE ZŘÍČENIN. (Dokončení.) (R. Klíma.) — PAVILLON ČESKÉHO YACHT-KLUBU. (A. Kubišek. S 2 obr.) — PŘÍSPĚVKY K DĚJINÁM A MÍSTOPISU KRÁL. HLAV. MĚSTA PRAHY. VI. Z NÁKLADŮ NA RADNICI NOVOMĚSTSKOU 1667—1783. (Dokončení.) (V. Vojtišek.) — Z LITERATURY. — KRONIKA. — ZPRÁVY Z KLUBU. — DROBNÉ ZPRÁVY.

V PRAZE 1912

NÁKLADEM KLUBU ZA STAROU PRAHU. — TISKEM DĚLNICKÉ KNIHTISKÁRNY V PRAZE.

DROBNÉ ZPRÁVY.

K ZAMÝŠLENÍM ÚTOKU NA MALOSTRANSKÉ PANO-
RAMA. Pod tímto titulem uveřejnila 24. července „Samostatnost“ na dle-
mý slánek, z něhož nevzájemně očištěnou úzký. „Malá Strana stala se
quálně předmětem barbarského útoku civilisovaných vandálů. Byk
k tomu třeba křehosti, vyhození až k nemožnému cynismu, aby mohla
býti vyhlášena právě tato část Prahy, strážící vzdálenou zřítinu v něm
obdiv. Voláme a veškerou rozpodnost Nikdy Nikdy Nikdy! Ani větveka
nemí zřítizí s malostranského panoramatu, ani kamenem nesmí býti
hnuto!

Krásné akty a polovlnitý topoly malostranský jsou našim starými
známými. Jak směšný je nápad, že dala by se tato vegetace na-
hraditi nově vyzršenou. Vegetace krásná pobřeží malostranského spo-
dívá právě v nepravidelné, různě nepoutané bujnosti a nechalnostním
přirodním seskupení, které je podmiňuje malostí. Vyzršení každé
nové vegetace kuno by se podle jakýchsi pravidelnic vzdálosti,
které již smy vyřadí jakékoli zmalobití. Slysíme novou námitku.
Jest prý možno připojit stylisovanou vegetaci k architektuře no-
vého styhu. Výborné! Kdo zná, co postavila Nová Praha monumentál-
ního, poschýbaje zde i o neupatnění stopě estetických možností,
t. j. moderní dohodu jako suverénní krásu komponovaných architektu-
rarch a vidí pak ovšem dosah i vliv těchto koncepcí pro vegetační řešení.

Malostranskému pobřeží vytýkány jsou vzhledu zdravotní inundační
nedostatků a závrady byt. v. Malá Strana neměla ve svých „nezdruvých
domech“ nikdy epidemii a právě stala část Malé Strany patí, jak stabi-
lizace zjištěna, k nejdravější pražské čtvrtin. Pokud se týká ne-
bezpečí inundačního (až je známo, že celá řada posledních let nepřísluš-
zát), odstranění bude novou regulací peřin, která sníží vodní úroveň
a výšku spodních vod. Ostatně vodní technika slyší i zde prostředek
protiuvadnému nebezpečí zátop. Čertovkou uzavírky rodného ra-
mence, které mohou bezpečně čelit každému nepředvídanému vzduš-
to. Ze by bylo bydlení na malostranském pobřeží nepřijemné, toma nevíti
ani malostranští pánové sami. Vždyť má každý uprázdňený byt mal-
ostranský již půl roka před uprázdňením nejméně čtyři nabídky! Kdo
zná ceny malostranských bytů a ví, že na Malé Straně nelze jít obd-
žeti ani za mnohem vyšší nájemné než v téměř rozsahu ve velké oblasti
Nového Města, podívá se upřímně tvrzí „množenosti“ pobřežních
bytů malostranských. Avšak i přisvědčíme, že by byla, jest by takový
nadbytek lidí, kteří si zachovali bytový vkusismus a kteří znají, co jest
kouzlo domova v nejprostší slova smyslu lidí, jímž znamená celou

podstatu života estetické okolí, malý náhled, skloněná větve, usm-
vající se květ. Tímto lidem je takové bytí acednětější dražším než
byl i la Nové Město, domněle s veškerým příslušenstvím, pod jedním
uzavřením, ale s trmavým předpokojem, nevdnou atmosférou, nedo-
statkem slunce a vyhládkou na kasárnický nevusné baroky. Za to mal-
ostranské domy jsou chladí, poctivé dle své doby, které se okamžitě
otevřené představují a v nichž žítme jako v jasných, poctivých očích
jejich duší, jejich individualitě a vše, co chtějí a co mohou dále. Taková
poctivost se dovedla zroditi vskutu jenom v těch krásných dobách
— když si náš dědeček bálíku bral! Co slyší zevnějšek svými archi-
tekturami, je přirovnávaně vysoko, vysoko vnějškem. Domy malostran-
ské nebudi falešných slův. Námitka mnohdučnosti a menší obyva-
telnosti padá úplně. Zbývají otázky komunikační. Malostranští, neznámo
z jakých důvodů, vysatili si vybudování malostranského mostu, jenž
ovšem valně poslouží — děvkám a imenovitě majitelé parcelaci dě-
vického cvičení stane se stlou dle zlatých dolů. Zde stál se se sta-
noviska malostranského parcelací smyl. Ohlávme se, že budou i jiné
komunikační tohy podobnými omly. Malostranští touží po pobřežní
komunikační, až Malá Strana nemůže se státi dnes ojakou obchodní city.
Přerodu města nelze vydupat ani malozvůstnostskou akci, ani obecními
staršími sebe rancujícími a bytových popularizačních zájmů dlejšími.
Je dostatečně známo, že systém měst řáil se ode dávna potřebami a
životním směřem obyvatelstva, nikdy neopak. Naprosto necentrální po-
loha Malé Strany je druhou překážkou takového zkomunikování.

Chciti změnit životní tep a posadit životní základy Malé Strany
znamená umotit její život, změnit ji jakožto individualitu, dání ji existo-
vat jn podle jmena. Píste se, má-li býti v Malé Straně matie starých
architektur a má-li se malostranský navždy vzít to, po čem tolik touží
— to jest možnost bydlení v t. zv. nových domech? Ne, Malá Strana
má míti i možnost tohoto přerodu. Ale smí se tak státi jen za pomoci
nejtaktujiších, nejvyspělejších, nejdisciplinovanějších pomocníků — těch,
kteří Prahu nejvíce milují. Malá Strana musí zůstat ve své koncepci tak-
ková, jaká je nyní. Cheče-li přestavovati Malou Stranu, přestavujte
uvnitř staré domy (až i zde — jaká škoda kouzla lojích intimostí), činně
centri obrysy ani složky koncepce. Nutno nasadit veškerou energii,
aby na takovéto přestavby byly poskytnuty alespoň takové úlevy da-
ňové — ne-li větší — jaké se povolují při novostavbách. Zde je bod
kritický, hmotné stejné významy jako novopodnikatelské zájmy domá-
cích panů.“

FIRMA LADISLAV ŠVESTKA

(majitel Ladislav Švestka)

PRAHA, Václavské nám. 53.

I. ODDĚLENÍ:

VELKOZÁVOD PUŠKÁŘSKÝ

doporučuje výtečné střelné

lankasterky, flobertky, revolvery, browning,
známých ručních i továrních prací. Žádáte ilustr. cení-
ky zbraní P.T. úvěruhodným osobám na mírné měs. splátky.

II. ODDĚLENÍ:

KOLA

světové známky
„KORUNA“
vzory 1912.

Pětiletá záruka.
Žádejte ceníky kol.

III. ODDĚLENÍ: MODERNÍ FOTOGRAFICKÉ APARÁTY

jím světových chvalob proslulých firem.

Foto-potřeby. Chemikálie. Žádejte ceník foto-aparátů.

IV. ODDĚLENÍ:

SKLAD TRIEDRŮ, CESTOVNÍCH DALEKOHLADŮ A KUKATEK

proslulých firem světových: Zeiss, Goetz, Voigt-
lander, Bausch a J. Žádejte ceník triedrů.

LADISLAV ŠVESTKA, PRAHA

P. T. ÚVĚRUHODNÝM OSOBÁM DODÁVÁME ZBRANĚ,
KOLA I FOTOGRAFICKÉ APARÁTY A TRIEDRY NA
MÍRNÝ ÚVĚR NEBO MÍRNÉ MĚSÍČNÍ SPLÁTKY.

TEL. 2687 III. CENTRÁLA.

POŠT. SPOR. Č. 34.904.

V. MORÁVEK

C. A K. DVORNÍ KREJČÍ

PRVNÍ A NEJČELNĚJŠÍ ATELIER PRO
VEŠKEROU PÁNSKOU GARDEROBU

PRAHA, FERDINANDOVA TŘ.
Č. 24 N. (SLIKŮV PALÁC)

ABSOLVENT LONDÝNSKÉ A PARIŽSKÉ AKADEMIE
KREJČOVSKÉ

DAMSKÉ A PÁNSKÉ LÁTKY,
STŘIŽNÍ ZBOŽÍ, SOUPRAVY
A KOBERCE ATD.

FRANTIŠEK ŠTĚDRÝ,
PRAHA-KR. VINOHRADY
Č. P. 1006.

SPLÁTKY!

SPLÁTKY!

ZASTAROU PRAHU

VĚSTNÍK KLUBU ZA STAROU PRAHU

O B S A H

BÝVALÁ STARÁ PRAHA. III. (Z. W. S 1 obr.) — PŘÍSPĚVKY K DĚJINÁM A MÍSTOPISU KRÁL. HLAV. MĚSTA PRAHY. VII. (Z. W. Se 4 obr.) — ZACHOVÁNÍ NÁHROBNÍCH KAMENŮ. (Z. W. a K. Polesný. Se 4 obr.) — Z LITERATURY. — KRONIKA. — ZPRÁVY Z KLUBU. — DROBNÉ ZPRÁVY.

V PRAZE 1912

NÁKLADEM KLUBU ZA STAROU PRAHU. — TISKEM DĚLNICKÉ KNIHTISKÁRNY V PRAZE.

DROBNÉ ZPRÁVY.

ODVĚTA. Zloděj, je-li honěn, křičí: Chyťte ho! Podobně takticky užívá p. A. Dolanský v nejnovějším projevu („Dělník“ X. 200.) proti mě práci „Staré plány pražské“ a proti mě osobě. Dokud sám píše nevěcné výpady plné osobního zájmu, říká tomu vědecká kritika, když se však poněkud na jeho povrchnost a kvalifikaci, nejednou mluví o neslužných osobních inaktivitách. Při tom však nevěcně čtenářům „Dělníka“, že proto musí zneužívat svých projevů klobouk časopisu, že mu je pro „slušnost“ nevhodné už žádná redakce (Křem. C. M.), při tom nezměně se na slovo vysvětlí, proč zaujal stanovisko při posuzování mé knížky, vzhledem k němuž nebyla psána, máje vyslovené else jiné, a nezměně se na slovo obhájení neodůvodněných výtek, jež jsem mu vyvrátil, ukazav na cenu jeho vědomostí. Aby čtenář ještě oklamal, zneužívá dokonce mých slov, ale rozumí se, že se neodvažuje dát odpověď na otázku, psal-li chytřovaný demenciační referát proti mně ve Volné Myšlence. S takovým člověkem končím polemiku jednou pro vždy, ale upozorňuji jej, že ani právní útoky jeho a jeho ochránců nemohou osud práci zlehčit a mne poškodit. Dr. Václav Vojtěšek.

DECENTRALISACE C. K. ÚSTŘEDNÍ KOMISE PRO PŘECHOD K PAMĚTI VE VIDNĚ. V úterý 8. října přinesly denní listy zprávu o jmenování zemských konservátorů pro království české čtyř jmenování: C. k. okresní soudce JUDr. Luboš Jeřábek a c. k. poštovní komisař

JUDr. R. Hönigschmid jako historikové umění a architekti Stanislav Sochor a dr. K. Kuhn (dosud u staveb. odd. c. k. místodržitelství) jako techničtí úředníci. Tim byl pro král. český zřízen nový úřad první instance, jenž bude v mnohých záležitostech ochrany památek samostatně rozhodovati, jenž budou nyní c. k. konservátoři přímo referovat a pro něj bude ústřední komise tvořiti druhou (spolu odvolací) instanci. Zemský úřad byl zřízen skoro současně také pro přímočeské země a jistě budou záhy následovati jmenování v ostatních korunních zemích. O reorganizaci c. k. ústř. komise, zahájené před 5 roky a touto decentralizací dovršené, přinese „Věstník“ šánek. Z. IV.

Spolek akademiků v Pardubicích uspořádá o letních prázdninách — jako náhradu za odloženou výstavu interieurů — soubornou výstavu pohledů na město. Vydán katalog obsahující 847 čísel, z toho 45 fotografií a 730 pohledů. Úvod napsal Jar. Velinský. Přes naprostý dilettantismus, jeví se v tomto úvodu i v uspořádání a katalogizaci vystavovaných předmětů, je účehodná snaha pořádatelů a právě program výstavy, v níž vedle libivé serie malovaných a kreslených pohledů na město a jeho partie, zejména lokálních autorů, byl shromážděn skoro úplné obrazový materiál starší z publikací knižních, fotografie a pod. Dobrý a silný úvod pro výstavu interieurů výstava rozhodně byla. Z. IV.

**ŽELEZNÝ NÁBYTEK KOBERCE
ZÁCLONY STORY DĚTSKÉ VOZÍKY
JAN STOUPA, PRAHA II., JINDŘIŠSKÁ UL.**

**Moderní závod lakýrnický a
malířství písma Jarosl. Novák**
PRAHA II., SPÁLENÁ ULICE ČÍSLO 43.

**TOVÁRNA NA VODOVODY, PLYNOVODY
A ZBOŽÍ KOVOVÉ
ING. VÁCLAV SVITÁK V KARLÍNĚ
PODEBRADOVA ULICE Č. 504.**

provádí zařízení vodovodů, plynovodů a železné kanalizace pro celá města, továrny, budovy veřejné, soukromé. Rozpočty a odborné porady zdarma, plány a návrhy zhotovuje za podmínek nekulantních.

OSOBNÍ VÝTAHY

automatické, ověřené soustavy, výkazy nákladů, jídelní, společné no-
sady a pohosm elektr. hydraul. transmise i ručním vyrábě o stavi

inženýr BOHUSLAV ČERVENKA
PRAHA VII-786, „V ZAHRAĐÁCH“

Rozpočty, projekty zdarma.

Revizí výtahů velmi levně.

TEL. 2687 III. CENTRÁLA.

POŠT. SPOR. Č. 34.904.

V. MORÁVEK
C. A K. DVORNÍ KREJČÍ

PRVNÍ A NEJČELNĚJŠÍ ATELIER PRO
VEŠKEROU PÁNSKOU GARDEROBU
PRAHA, FERDINANDOVA TŘ.
Č. 24 N. (SLIKŮV PALÁC)

ABSOLVENT LONDÝNSKÉ A PARÍŽSKÉ AKADEMIE
KREJČOVSKÉ

TRUHLÁŘSKÉ PRÁCE

stavební, nábytkové, celá zařízení kaváren
a restaurací vyrábí spolehlivě a levně

**FRANTIŠEK VOLF, stavební a umělé tru-
hlářství, SMÍCHOV, Komenského ul. č. 34.**

Prozkoumáno a doporučeno c. k. minist. autor. chem. mikroskopickým
a bakteriologickým výzk. ústavem v Praze.

Světověznámá Pro nemocné i zdravé. Světověznámá

Josefa Šlehofera, dlouholetého bylináře,

ZDRAVOTNÍ RODINNÉ THÉ
kořená z lesů královských.

Dietetický prostředek při všech chorobách vnitřních, jakož i při-
něch nedužích vřeb. Náhrada za obyčejný čaj: Cena balíčku 50 hal.
1 K a 2 K, poštou o 45 h více. Dále zdravotní český lesní čaj, náhra-
da za cizí čaj, lahodnosti předtí všechny ostatní druhy čaje. V sáček
po 10 a 20 kalóriích. Žádejte ve všech lékárnách, drogeriích nebo přímo
v centrální výpravě Šlehofera, Král. Vinohrady, Puchmajerova ul. 7.
Doporučují se všem, kdož pracují při znečištěném počasí, v kancelářích,
nebo kdož cestují, lesní bombony proti kašli, záněmům trubic, chra-
pota, vyráběné z jemných bylin lesů královských. Uživateli snižuje
vnitřní orgány. Žádejte ve všech obchodech nebo přímo u výrobce

Jos. Šlehofera, Král. Vinohrady, Puchmajerova ul. 7.

**DAMSKÉ A PÁNSKÉ LÁTKY,
STŘIŽNÍ ZBOŽÍ, SOUPRAVY
A KOBERCE ATD.**

**FRANTIŠEK ŠTĚDRÝ,
PRAHA-KR. VINOHRADY
Č. P. 1006.**

SPLÁTKY!

SPLÁTKY!

STAVBY BETONOVÉ A ŽELEZOBETONOVÉ Inž. KAREL HERZÁN

Úř. aut. stavební inženýr, geometr a docent české vysoké školy technické. Stálý přísečník soudu c. k. zemského soudu v Praze.
PRAHA II., RIEGROVO NÁBŘEŽÍ ČÍS. 26.

TELEFON Č. 3202

ZALOŽENO R. 1902.

Stropy, mosty, silnice, vodopády, sítě vodotěsné, Kanalizace včetně i závodů, potrubní stavby pro elektrické vedení atd. Kádky, rampy a znečištěné pozemky.

VEŠKERÉ PRÁCE SOCHAŘSKÉ PROVÁDÍ NEJLEVNĚJI

E. MANN,

AKADEMICKÝ SOCHAŘ

PRAHA-VRŠOVICE („HOTEL CORSO“).

BEZ KONKURENCE! VELKOLEPÝ VYNÁLEZ!

Žádná čisticí pomůcka a žádný čisticí výtažek nepůsobí ani příslušně tek, znečištění a nepřiměřeně tak čistého a hlubokého, zářivého lesku, jako náš tekutý

PATENTNÍ ČISTICÍ VÝTAŽEK NA KOV

„KEROLIN“

TENTO VÝTAŽEK JE ÚPLNĚ PROST KYSELIN, JEDU A JAKÝCHKOLI JINÝCH ŠKODLIVÝCH SOUČÁSTEK A MOŽNÉ VÝBORNÉ KU ČISTĚNÍ A LEŠTĚNÍ

PŘEDMĚTŮ PLATINOVÝCH, MĚDĚNÝCH, CÍNOVÝCH, ŽELEZNÝCH, OCELOVÝCH, NIKLOVÝCH, BRONZOVÝCH, ZLATÝCH A STŘÍBRNÝCH

Není třeba dodatečného čištění viditelným výpuem ani těžkého, namáhavého úsilí a práce, abychom kovy vyčistili a vyleskli svým čistícím výtažkem „KEROLINEM“ přejdeme HRAVĚ, LEHCE A BEZ VEŠKERÉ NÁMÁHY po předmětech k čištění určených — a jaký div — obdržíme tak podivuhodný zářivý lesk, jakého co do hloubky a čistoty nebylo nikdy dosaženo

1 kg. obsahu po K 3-10 na dobírku

PRVNÍ ČESKÁ VELKOVÝROBA CHEMICKO-TECHN. A FARMACEUTICKÝCH NOVINEK

PRAHA STANISLAV KULT, VRŠOVICE

VODOVODY

PRO MĚSTA, OBCE, HOSPODÁŘSTVÍ A VILLY

ČERPADLA • KANALISACE

Inž. JAR. MATIČKA dříve PEKÁŘ A VAČKÁŘ PRAHA-KARLÍN
první česká továrna na čerpadla, vodovody a motory.

Závod založen r. 1823, resp. v r. 1884.

Zkušební komise při st. spolčenstvu malířů proskládá a stálý přis. znalec u c. k. obchodního soudu.

VYZNAMENÁNO NA VŠECH VÝSTAVÁCH I. CENAMI

J. PAZDERA

odborný akad. malíř a majetník průmyslu a nejstaršího uměleckého závodu českého PRO MALBU NA SKLE, KERAMICE

atd. doporučuje se k provedení a dodání umělecky MALOVANÝCH OKEN GIRÁKOVÝCH, TĚŽ MOŠAIK A PROF. OKEN.

MALIRNY JSOU V PRAZE I. U RADNICE ČÍSLO 24 NOVÉ

Radost z krásných šatů

způsobí Vám mýj

PRAKTICKÝ VĚŠÁK DO ŠATNÍKU.

Ideální pořádek, přehled, úspora místa.

Zařízení šatníku od K 2-20 výše.

CENY: smaltovaný věšák do skříně jednodvřátové 1 K 20 h

dvoudvřátové 1 K 60 h

nalitovaný věšák do skříně jednodvřátové 2 K 20 h

dvoudvřátové 3 K

Ceny za hotové za 1 kus. Věšáky jiných rozměrů a losovní úpravy atd. nejlevnější nabídky. Dodávka do domu a upevnění zdarma.

Fr. Vejdělek, Praha III., Mělnická 11.

Vyzkoušejte si naši návštěvu.

Cenník zdarma a franko.

VELKOOBCHOD PAPIREM

V. ZDENĚK,

PRAHA-NUSLE 252.

Doporučuje: Kancelářské, konceptní, dopisní papíry a obálky, knihy obchodní v cenách nejlevnějších a nejlepší úpravy. Provádění veškerých prací tiskových a litografických. Prodej veškerých psacích a rozmnožovacích strojů a potřeby k nim za původní ceny tovární. — Solidní a rychlá obsluha.

Rozpočty a vzory na požádání zdarma.

INSERTY pro „Věstník Klubu za Starou Prahu“ přijímá insertní jednatelství Klubu za St. Prahu, Praha I., „U Vejvodů“

ÚSTŘEDNÍ TOPENÍ AVĚTRÁNÍ, STAVBY SKLENÍKŮ

VYTÁPĚNÍ TĚCHŽE TEPLOU VODOU

provádí speciální firma:

STRÁČICKÁ TOVÁRNA

JAN ŠTĚTKA

PRAHA - KRÁL. VINOHRADY

FRIČOVA ULICE 892.

UMĚLECKÁ TRŽNICE

sdružení českých dam zve ke prohlídce svého
uměleckého závodu. Originální moderních i sta-
rých mistrů, umělecké předměty, starožitnosti: slo-
hový nábytek, porcelán, šperky, sklo, výtisky atd.

Praha II., Tylovo nám., proti Žofinu

Vysokým c. k. mistodržitelstvím koncesovaná

KUCHAŘSKÁ ŠKOLA

MARIE ŠEFLOVÉ V PRAZE I., PERLOVÁ UL. Č. 9

pijíjí alchaj do praktického učení vaření.
Kuchař i cukrář v domě pod vlastním ve-
deutem. Na práci též s úplným zaopatřením.

Žádejte prospekt!

Žádejte prospekt!

VEŠKERÉ PRÁCE STA VEBNÍ, NÁBYT-
KOVÉ, JAKOŽ I ZAŘIZOVÁNÍ KANCE-

LÁŘÍ PROVÁDÍ

JOSEF KRUPKA

SMÍCHOV. KANCELÁŘ SMÍCHOV,
KARLOVA ULICE Č. 89.

Stavební a nábytkové truhlářství.

VÝROBA PIANOORCHESTRIONŮ.

MÍSTNOST: KONRIT, Hlavičkova 15. Z. 61, bývalá soudna Bělehrad.

ZKŘIVENININ PÁTEŘE

ORTHOPAEDICKÝ
ZÁVOD PRO RE-
DRESSNÍ PRÍMI-
DLOVÉ APARÁTY

SYSTÉM
HAAS
PATENT

FRANTIŠEK HAAS - PRAHA II.

RIEGRHOV NABŘEŽÍ 233.

MUDr. CHOLINSKÝ, ředitel.

VÍNA OVOCNÁ

jablkové, malinové,
brusinkové, višňové
atd.

VÍNA MEDICINÁLNÍ

malaga, sherry, port-old, madeira atd.
nabízí v cenách nejlevnějších

E. POLÍVKA, PRAHA II., 1518

EPOCHÁLNÍ A PRO KAŽDÉHO VELEDŮLEŽITÝ VYNÁLEZ

jest nejnovější patentovaný pájecí stroj
pro každého, k leštění a posouvání všech
kovových předmětů bez použití kyseliny
solné, kalamusu a špavku. Pájecí stroj udr-
žuje stále a stejnoměrně teplotu bez přeruš-
ování leštění nebo odložení stroje. Úžasné
výhody proti dosavadnímu pájení vždy a
ihned polotovar. Rychlé a levné pájení. Cena
stroje za předem zaslaných K 6/- franko
nebo na dobírku K 6/60. Prospektů na po-
žádání zdarma a franko zašle

J. L. ŠÍMA, PRAHA - VRŠOVICE 184

Dělnická knihtiskárna v Praze II., Myslíkova ul. 15
opatřena jest nejmodernějšími písmi a stroji a doporučuje se ke zho-
tovení veškerých druhů tiskopisů v pečlivém a přesném provedení.
Rozpočty zdarma. Ceny mírné. Telefon číslo 2134.

KLUB ZA STAROU PRAHU MÁ KANCELÁŘ A MÍSTNOSTI V PRAZE I., „U VEJVODŮ“, ÚŘEDNÍ HODINY DENNĚ MIMO NEDĚLE
A SVÁTKY OD 3. DO 6. HOD. VEČERNÍ — TELEFON 384-IV. — ÚČET POŠT. SPORITELNY ČÍS. 68221 — ČLENSKÉ PŘÍSPĚVKY:
ČINNÍ ČLENOVÉ 6 K., PŘÍSPÍVAJÍCÍ 10 K., ZAKLÁDAJÍCÍ 200 K. JEDNOU PRO VŽDY ANEBY VE ČTYŘECH ROČNÍCH SPÍLÁ-
KÁCH VŠICHNI ČLENOVÉ DOSTÁVAJÍ ZDARMA MĚSÍČNĚ VĚSTNÍK — PŘEDPLATNĚ NA VĚSTNÍK PRO NEČLENY 5 K. ROČNĚ.
NEDĚLNÍ VYCHÁZKY K PAMÁTKÁM. ČITÁRNA, ARCHIV A FOTOGRAFICKÁ KOMORA, ČLENOVŮM ZDARMA PŘÍSTUPNĚ.

Administrace „Věstníku Klubu Za Starou Prahu“ prosí zdvořile pány členy, aby v případě předsídlení laskavě oznamovali klubovní kanceláři své nové adresy v zájmu správného obdržení vyšlých čísel.

**Moderní závod lakýrnický a
malířství písmo Jarosl. Novák**

PRÁHA II., SPÁLEŇNÁ ULICE ČÍSLO 43.

VEŠKERÉ PRÁCE SOCHAŘSKÉ
PROVÁDÍ NEJLEVNĚJI

E. MANN,
AKADEMICKÝ SOCHAŘ

PRAHA-VRŠOVICE („HOTEL CORSO“).

**ŽELEZNÝ NÁBYTEK KOBERCE
ZÁCLONY STORY DĚTSKÉ VOZÍKY
JAN STOUPA, PRAHA II., JINDŘÍŠKÁ UL.**

Závod založen r. 1823, resp. v r. 1884.

*Zkušební komisař při st. společenstvu malířů pražských a sídlí
přis. znalec a c. k. obchodního soudu.*
VYZNAMENÁNO NA VŠECH VÝSTAVÁCH I. CENAMI

J. PAZDERA

*odborný akad. malíř a majetník prvněho
a nejstaršího uměleckého závodu českého*

PRO MALBU NA SKLE, KERAMICE

*atd. doporučuje se k provedení a dodání umělecky
MALOVANÝCH OKEN CHRÁMOVÝCH, TĚŽ
MOZAİK A PROF. OKEN.*

MALÍŘNY JSOU V PRAZE—I., U RADNICE ČÍSLO 24 NOVĚ

N Á T Ě R Y

ŽELEZNÝCH KONSTRUKCÍ, MOSTŮ,
KROVŮ, TOČNIC, RESERVOIRŮ ATD.
EMALOVÁNÍ ZDÍ, STROJŮ A J. STA-
VEBNÍ NATĚRAČSTVÍ, KARBOLINO-
VÁNÍ. NATĚRY LODÍ. NATĚR ŮSTŘED-
NÍHO TOPENÍ, VŠECH SOUSTAV RA-
DIATORŮ CHLADIČE A T. D., A T. D.

PROVÁDÍ S OSVĚDČENOU
PRAXÍ PŘI ÚPLNĚ ZÁRUCE

V. PAZDERNÍK
PRAHA-NUSLE 487.

NÁVRHYBUDOV

A JINÉ TECHNICKÉ PRÁCE
PROVÁDÍ DOKÁZANĚ LEVNĚ
STAVEBNÍ A ARCHITEKTONICKÁ

KANCELÁŘ

O. BONAVENTURA

ARCHITEKT STAVITEL

PRAHA II., JEČNÁ ULICE 8.

HONORÁŘ SE PŘEDEM STANOVÍ. PÁNŮM KOLLEGŮM
SLEVA. — DISKRÉTNOST ZARUČENA.

VELKOOBCHOD PAPIREM

V. ZDENĚK,
PRAHA-NUSLE 252.

Doporučuje: Kancelářské, konceptní, dopisní
papíry a obálky, knihy obchodní v cenách nejlev-
nějších a nejlepší úpravě. Provádění veškerých
prací tiskových a litografických. Prodej veškerých
psacích a rozmnožovacích strojů a potřeby k nim
za původní ceny tovární. — Solidní a rychlá obsluha.

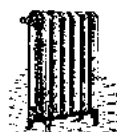
Rozpočty a vzory na požádání zdarma.

INSERTY pro „Věstník Klubu za Starou Prahu“ přijímá insertní
jednatelství Klubu za St. Prahu, Praha I., „U Vejvodů“

ÚSTŘEDNÍ TOPENÍ AVĚTRÁNÍ, STAVBY SKLENÍKŮ

VYTÁPĚNÍ TĚCHŽE TEPLOU VODOU

provádí speciální firma:

STROJNICKÁ TOVÁRNA

JAN ŠTĚTKA

PRAHA - KRÁL. VINOHRADY

FRÍCHOVA ULICE 692.

UMĚLECKÁ TRŽNICE

sdružení českých dam avé ku prohlídce svého
uměleckého zájmu. Originály moderních i sta-
rých mistrů, umělecké předměty, starožitnosti: slo-
hový nábytek, porcelán, kerky, sklo, výtiskový nář.

Praha II., Tylovo nám., proti Žofinu

Vysokým c. k. mistodržitelstvím koncesována

KUCHAŘSKÁ ŠKOLA

MARIE ŠEFLOVÉ V PRAZE I., PERLOVÁ UL. Č. 9

přijímá eleány do praktického učení vaření.
Kuchář i cukrář v domě pod vlastníma na-
dením. Na přání též s úplným zaopatřením.

Žádejte prospekt!

Žádejte prospekt!

Osvědčeným prostředkem v boji proti
alkoholu jsou lihuprosté šumivé limo-
nády připravené pomoci

Maršnerových šumivých limonádových bonbonů

chutí malinové, citronové, jahodové, ma-
linkové a třešňové. Právě jediné s touto
ochr. známkou,

Roční
spotřeba

60 milli-
onů kusů!

jž je každý jednotlivý bonbon i každý
sáček opatřen.

Jediny výrobce

PRVNÍ ČESKÁ AKCIOVÁ SPOLEČNOST
TOVÁREN NA ORIENTÁLSKÉ CUKROVINY
A ČOKOLÁDU NA KRÁL. VINOHRADECH

DŘÍVE A. MARŠNER

SKLADY: PRAHA, Ferdinandova tř. - Václavské n.
VIDĚNÍ, Theobaldg. 4. BRNO, Nádražní nám. 3-24

KAREL HRYCH, TOVÁRNA NA NÁBYTEK PRAHA,

ROH FERDINANDOVY A JUNGMANNOVY TR.

DOPORUČUJE SE KE ZHO-
TOVENÍ VEŠKERÉHO NA-
BYTKU PRO JÍDELNY, LOŽ-
NICE A SALONY V MODER-
NÍM PROVEDENÍ A V NEJ-
LEVNĚJŠÍCH CENÁCH.

TOVÁRNÍ MÍSTNOSTI V KARLÍNĚ,
ŽIŽKOVA TRÁDA ČÍSLO 6.

CENY LEVNĚ PŘI SOLIDNÍ OBSLUZE.
30 ROKŮ V ČINNOSTI.

Dělnická knihtiskárna v Praze II., Myslikova ul. 15
opatřena jest nejmodernějšími písmi a stroji a doporučuje se ke zho-
tovení veškerých druhů tiskopisů v pečlivém a přesném provedení.
Rozpočty zdarma. Ceny mírné Telefon číslo 2134.

KLUB ZA STAROU PRAHU MÁ KANCELÁŘ A MÍSTNOSTI V PRAZE I., „U VEJVODŮ“, ÚŘEDNÍ HODINY DENNĚ MIMO NEDĚLE
A SVÁTKY OD 3. DO 6. HOD. VEČERNÍ — TELEFON 394-IV. — ÚČET POŠT. SPORITELNY ČÍS. 6821 — ČLENSKÉ PŘÍSPĚVKY:
ČINNÍ ČLENOVÉ 5 K., PŘÍSPÍVAJÍCÍ 10 K., ZAKLÁDAJÍCÍ 200 K. JEDNOU PRO VĚDY ANEBY VE ČTYŘECH ROČNÍCH SPLAT-
KÁCH. VŠICHNI ČLENOVÉ DOSTÁVAJÍ ZDARMA MĚSÍČNĚ VĚSTNÍK — PŘEDPLATNĚ NA VĚSTNÍK PRO NEČLENY 5 K. ROČNĚ.
NEDĚLNÍ VYCHÁZKY K PAMÁTKÁM. ČITÁRNA, ARCHIV A FOTOGRAFICKÁ KOMORA. ČLENOV ZDARMA PŘÍSTUPNÉ.

Administrace „Věstníku Klubu Za Starou Prahu“ prosí zdvořile pány členy, aby v případě přesídlení laskavě oznamovali klubovní kanceláři své nové adresy v zájmu správného obdržení vyšlých čísel.

**Moderní závod lakýrnický a
malířství písmo Jarosl. Novák**
PRAHA II., SPÁLENÁ ULICE ČÍSLO 43.

VEŠKERÉ PRÁCE SOCHAŘSKÉ
PROVÁDÍ NEJLEVNĚJI

E. MANN,
AKADEMICKÝ SOCHAŘ

PRAHA-VRŠOVICE („HOTEL CORSO“).

**ŽELEZNÝ NÁBYTEK KOBERCE
ZÁCLONY STORY DĚTSKÉ VOZÍKY
JAN STOUPA, PRAHA II., JINDŘÍŠSKÁ UL.**

Závod založen r. 1823, resp. v r. 1884.

*Zkušební komitát při sl. společenstvu malířů pražských a stálý
přis. znalec v o. k. obchodního soudu.*
VYZNAMENÁNO NA VŠECH VÝSTAVÁCH I. CENAMI

J. PAZDERA

*odborný akad. malíř a majetník prvního
a nejstaršího uměleckého závodu českého*
PRO MALBU NA SKLE, KERAMICE

*atd. doporučuje se k provedení a dodání umělecky
MALOVANÝCH OKEN CHRÁMOVÝCH, TEŽ
MOZAIK A PROF. OKEN.*

MALÍRNÝ JSOU V PRAZE - I. U RADNICE ČÍSLO 24 NOVÉ

N Á T Ě R Y

ŽELEZNÝCH KONSTRUKCÍ, MOSTŮ,
KROVŮ, TOČNIC, RESERVOIRŮ ATD.
EMALOVÁNÍ ZDÍ, STROJŮ A J. STA-
VEBNÍ NATĚRAČSTVÍ, KARBOLINO-
VÁNÍ, NATĚRY LODÍ, NATĚR ÚSTŘED-
NÍHO TOPENÍ, VŠECH SOUSTAV RA-
DIATORŮ CHLADIČE A T. D., A T. D.

PROVÁDÍ S OSVĚDČENOU
PRAXÍ PŘI ÚPLNÉ ZÁRUČE

V. PAZDERNÍK
PRAHA - NUSLE 487.

NÁVRHYBUDOV

A JINÉ TECHNICKÉ PRÁCE
PROVÁDÍ DOKÁZANĚ LEVNĚ
STAVEBNÍ A ARCHITEKTONICKÁ

KANCELÁŘ

O. BONAVENTURA

ARCHITEKT STAVITEL

PRAHA II., JEČNÁ ULICE 8.

HONORÁŘ SE PŘEDEM STANOVÍ. PÁNŮM KOLLEGŮM
SLEVA. — DISKRETNOST ZARUČENA.

VELKOOBCHOD PAPIREM

V. ZDENĚK,
PRAHA-NUSLE 252.

Doporučuje: Kancelářské, konceptní, dopisní
papíry a obálky, knihy obchodní v cenách nejlev-
nějších a nejlepší úpravy. Provádění veškerých
prací tiskových a litografických. Prodej veškerých
psacích a rozmnožovacích strojů a potřeb k nim
za původní ceny tovární. — Solidní a rychlá obsluha.

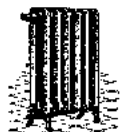
Rozpočty a vzory na požádání zdarma.

INSERTY pro „Věstník Klubu za Starou Prahu“ přijímá insertní
jednatelství Klubu za St. Prahu, Praha I.: „U Vejvodů“

ÚSTŘEDNÍ TOPENÍ AVĚTRÁNÍ, STAVBY SKLENÍKŮ

VYTÁPĚNÍ TĚCHŽE TEPLOU VODOU

provádí speciální firma:

STROJNICKÁ TOVÁRNA

JAN ŠTĚTKA

PRAHA - KRÁL. VINOHRADY

FRIČOVA ULICE 892.

UMĚLECKÁ TRŽNICE

sdržení českých dam své ka prohlášení svého
uměleckého zájmu. Originály moderních i sta-
rých mistrů, umělecké předměty, starožitnosti slo-
hous nábytek, porcelán, šperky, sklo, výtisky atd.

Praha II., Tylovo nám., proti Žofinu

Vysokým a k. místodržitelstvím koncesováno

KUCHAŘSKÁ ŠKOLA

MARIE ŠEFLOVÉ V PRAZE I., PERLOVÁ UL. Č. 9

přímá učitelka do praktického učení vaření.
Kuchař i cukrář v domě pod vlastníma ve-
dením. Na práci též s úplným zaopatřením.

Žádáte prospekt?

Žádáte prospekt?

Osvědčeným prostředkem v boji proti
alkoholu jsou lihuprosté šumivé limo-
nády připravené pomocí

Maršnerových šumivých limonádových bonbonů

chuti malinové, citronové, jahodové, ma-
linkové a třešňové. Právě jediné s touto
ochr. známkou,

Roční
spotřeba

60 milli-
onů kusů!

Již je každý jednotlivý bonbon i každý
sáček opatřen.

Jediny výrobce

PRVNÍ ČESKÁ AKČIOVÁ SPOLEČNOST
TOVÁREN NA ORIENTÁLSKÉ CUKROVINKY
A ČOKOLÁDU NA KRÁL. VINOHRADĚCH

DŘÍVE A. MARŠNER

SKLADY: PRAHA, Ferdinandova tř. - Václavské n.
VIDĚNVI., Theobaldg. 4. BRNO, Nádražní nám. 3-24

KAREL HRYCH, TOVÁRNA NA NÁBYTEK PRAHA,

ROH FERDINANDOVY A JUNGMANNOVY TR.

DOPORUČUJE SE KE ZHO-
TOVENÍ VEŠKERÉHO NÁ-
BYTKU PRO JIDELNY, LOŽ-
NICE A SALONY V MODER-
NÍM PŘEVEDENÍ A V NEJ-
LEVNĚJŠÍCH CENÁCH.

TOVÁRNÍ MÍSTNOSTI V KARLÍNĚ,
ŽIŽKOVA TRÁDA ČÍSLO 6.

CENY LEVNÉ PŘI SOLIDNÍ OBSLUZE
30 ROKŮ V ČINNOSTI.

Dělnická knihtiskárna v Praze II., Myslíkova ul. 15
opatřena jest nejmodernějšími písmi a stroji a doporučuje se ke zho-
tovení veškerých druhů tiskopisů v pečlivém a přesném provedení.
Rozpočty zdarma. Ceny mírné. Telefon číslo 2134.

KLUB ZA STAROU PRAHU MÁ KANCELÁŘ A MÍSTNOSTI V PRAZE-I., „U VEJVODŮ“, ÚŘEDNÍ HODINY DENNĚ NIMO NEDĚLE
A SVÁTKY OD 3. DO 6. HOD. VEČERNÍ — TELEFON 384-IV. — ÚČET POŠT. SPORITELNY ČÍS. 58221 — ČLENSKÉ PŘÍSPĚVKY:
ČINNÍ ČLENOVÉ 6 K., PŘÍSPÍVÁJÍCÍ 10 K., ZAKLÁDAJÍCÍ 200 K. JEDNOU PRO VŽDY ANEBY VE ČTYŘECH ROČNÍCH SPLÁ-
TÁCH. VŠICHNI ČLENOVÉ DOSTÁVAJÍ ZDARMA MĚSÍČNÍ VĚSTNÍK — PŘEDPLATNĚ NA VĚSTNÍK PRO NEČLENY 5 K. ROČNĚ
NEDĚLNÍ VYCHÁZKY K PAMÁTKÁM. ČITÁRNA, ARCHIV A FOTOGRAFICKÁ KOMORA. ČLENŮM ZDARMA PŘÍSTUPNÉ.

SMALTOVANÉ ŠTÍTY firmové, štíty pro
ústavy, školy, závody, sady, lázně, divadla atd.
vyrábí nejlépe smaltovna štítků firmy

KAREL SCHÜRER,
PRAHA II., JUNGMANNOVA TRÁVA Č. 26 N., II. DVŮR.
TELEFON 2514. TELEFON 2514.

ŽELEZNÝ NÁBYTEK KOBERCE
ZACLONY STORY DĚTSKÉ VOZÍKY
JAN STOUPA, PRAHA II., JINDŘIŠSKÁ UL.

Moderní závod lakýrnický a
malířství písma Jarosl. Novák
PRAHA II., SPÁLENÁ ULICE ČÍSLO 43.

VEŠKERÉ PRÁCE SOCHAŘSKÉ
PROVÁDÍ NEJLEVNĚJI

E. MANN,
AKADEMICKÝ SOCHAŘ

PRAHA-VRŠOVICE („HOTEL CORSO“).

Závod založen r. 1823, resp. v r. 1884.
Zkušební komise při st. společenství malířů vlašských a stálý
přis. snaher u c. k. obchodního soudu.
VYZNAMENÁNÍ NA VŠECH VÝSTAVÁCH I. CENAMI

J. PAZDERA

odborný akad. malíř a majetník prvního
a nejstaršího uměleckého závodu českého
PRO MALBU NA SKLE, KERAMICE

atd. doporučuje se k provedení a dodání umělecky
MALOVANÝCH OKEN CHRÁMŮVÝCH, TĚŽ
MOSAİK A PROF. OKEN.

MALÍRNÍ JSOU V PRAZE—I. U RADNICE ČÍSLO 21 NOVÉ

NÁTĚRY

ŽELEZNÝCH KONSTRUKCÍ, MOSTŮ,
KROVŮ, TOČNIC, RESERVOIRŮ ATD.
EMALOVÁNÍ ZDÍ, STROJŮ A J. STA-
VEBNÍ NATĚRAČSTVÍ, KARBOLINO-
VÁNÍ. NATĚRY LODÍ. NATĚR ÚSTŘED-
NÍHO TOPENÍ, VŠECH SOUSTAV RA-
DIATORŮ CHLADIČE A T. D., A T. D.

PROVÁDÍ S OSVĚDČENOU
PRAXÍ PŘI ÚPLNÉ ZÁRUČE

V. PAZDERNÍK
PRAHA-NUSLE 487.

NÁVRHYBUDOV

A JINÉ TECHNICKÉ PRÁCE
PROVÁDÍ DOKÁZANĚ LEVNĚ
STAVEBNÍ A ARCHITEKTONICKÁ

KANCELÁŘ

O. BONAVENTURA

ARCHITEKT STAVITEL

PRAHA II., JEČNÁ ULICE 8.

HONORÁŘ SE PŘEDEM STANOVÍ. PÁNŮM KOLEGŮM
SLEVA. — DISKRÉTNOST ZÁRUČENA.

VELKOOBCHOD PAPIŘEM

V. ZDENĚK,

PRAHA-NUSLE 252.

Doporučuje: Kancelářské, konceptní, dopisní
papíry a obálky, knihy obchodní v cenách nejlev-
nějších a nejlepší úpravě. Provádění veškerých
prací tiskových a litografických. Prodej veškerých
psacích a rozmnožovacích strojů a potřeby k nim
za původní ceny tovarů. — Solidní a rychlá obsluha.

Rozpočty a vzory na požádání zdarma.

KLUB ZA STAROU PRAHU MÁ KANCELÁŘ A MÍSTNOSTI V PRAZE-I. „U VEJVODŮ“, ÚŘEDNÍ HODINY DENNĚ MIMO NEDĚLE
A SVÁTKY OD 3. DO 6. HOD. VEČERNÍ — TELEFON 384-IV. — ÚČET POŠT. SPORITELNY ČÍS. 68221 — ČLENSKÉ PŘÍSPĚVKY:
ČINNÍ ČLENOVÉ 6 K., PŘÍSPÍVAJÍCÍ 10 K., ZAKLÁDAJÍCÍ 200 K. JEDNOU PRO VŽDY ANEBŮ VE ČTYŘECH ROČNÍCH SPLÁ-
TÁCH VŠICHNI ČLENOVÉ DOSTÁVAJÍ ZDARMA MĚSÍČNÍ VĚSTNÍK — PŘEDPLATNĚ NA VĚSTNÍK PRO NEČLENY 5 K. ROČNĚ
NEDĚLNÍ VYCHÁZKY K PAMÁTKÁM. ČITÁRNA, ARCHIV A FOTOGRAFICKÁ KOMORA. ČLEŇŮM ZDARMA PŘÍSTUPNĚ.

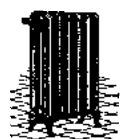
INSERTY pro „Věstník Klubu za Starou Prahu“ přijímá insertní
jednatelství Klubu za St. Prahu, Praha I., „U Vejvodů“

ÚSTŘEDNÍ TOPENÍ AVĚTRÁNÍ, STAVBY SKLENÍKŮ

VYTÁPĚNÍ TĚCHŽE TEPLOU VODOU

provádí speciální firma:

STROJNICKÁ T. V. A

JAN ŠTĚTKA

PRAHA-KRÁL. VINOHRADY
FRIČOVA ULICE 892.

BETONOVÉ STAVBY

provádí Ing. ANT. KALBÁČ
Praha II., Zahořanského ul. 5

Osvědčeným prostředkem v boji proti
alkoholu jsou lihuprosté šumivé limo-
nády připravené pomoci

Maršnerových šumivých limonádových bonbonů

chutí malinové, citronové, jahodové, ma-
linkové a třešňové. Právě jediné s touto
ochr. známkou,

Roční
spotřeba

60 milli-
onů kusů!

jtě je každý jednotlivý bonbon i každý
sáček opatřen.

Jediny výrobce

PRVNÍ ČESKÁ AKCIOVÁ SPOLEČNOST
TOVÁREN NA ORIENTÁLSKÉ CUKROVINKY
A ČOKOLÁDU NA KRÁL. VINOHRADECH
DŘÍVE A. MARŠNER

SKLADY: PRAHA, Ferdinandova tř. - Václavské n.
VIDENVI., Theobaldg. 4. BRNO, Nádražní nám. 3-24

KAREL HRYCH, TOVÁRNA NA NÁBYTEK PRAHA,

ROH FERDINANDOVY A JUNGMANNOVY TŘ.

DOPORUČUJE SE KE ZHO-
TOVENÍ VEŠKERÉHO NÁ-
BYTKU PRO JÍDELNY, LOŽ-
NICE A SALONY V MODER-
NÍM P. D. I. A. J.
LEVNĚJŠÍCH CENÁCH.

TOVÁRNÍ MÍSTNOSTI V KARLÍNĚ,
ŽIŽKOVA TŘÍDA ČÍSLO 6.
CENY LEVNĚ PŘI SOLIDNÍ OBSLUZE.
30 ROKŮ V ČINNOSTI

Dělnická knihtiskárna v Praze II., Myslíkova ul. 15
opatřena jest nejmodernějšími písmi a stroji a doporučuje se ke zho-
tovení veškerých druhů tiskopisů v pečlivém a přesném provedení.
Rozpočty zdarma. Ceny mírné Telefon číslo 2134.

Zadávejte práce našim inserentům!
Odvolavejte se na „Věstník Klubu za Starou Prahu!“

ZASTAROU PRAHU

VĚSTNÍK KLUBU ZA STAROU PRAHU

O B S A H

PŘESTAVBARENAISS. MLÝNA VPÁTKU.
(—ft. S 8 obr.) — ZAKRÁSU MALÉ STRANY
IV. (B. Hübschmann.) — MIZÍCÍ STARÁ PRA-
HA. 9. — 10. (Zd. Wirth. S 5 obr.) — ORGANI-
SACE OCHRANY PAMÁTEK V RAKOU-
SKU. II. Zd. Wirth: REORGANISACE C. K.
ÚSTR. KOMMISSÉ PROPĚČIO PAMÁTKY.
— PROHLÁŠENÍ. — KRONIKA. — ZPRÁ-
VY Z KLUBU. — DROBNÉ ZPRÁVY.

V PRAZE 1912

NÁKLADEM KLUBU ZA STAROU PRAHU. TISKEM „GRAFIE“, DÉLN. KNIHTISKÁRNY V PRAZE.

DROBNÉ ZPRÁVY.

VÝSTAVU OBRAZŮ JANA KUPECKÉHO A V. V. REJNERA hodlají během budoucího roku v Rudolfině uspořádati Krasomátní jednota společně s Kroužkem přátel malířského umění, tyto korporace uskutečnily již společně — jak známo — výstavu Navrátilovu, Škrétova a Brandlovu. Chťte získati pokud možno největší počet obrazů jmenovaných mistrů, prosí snažně výstavní výbor každého, kdo by věděl o neznámých dílech těchto malířů, aby každému podal o tom zprávu sekretariátu Krasomátní jednoty v Praze, Rudolfinum.

Na letošní valné schůzi Křesťanské Akademie 22. listopadu (v Merkuru) přednášel dr. Ant. Podlaha O moderních zásadách ochrany církevních památek a provázal své výklady světlými obrazy restaurovaných objektů. Přednáška byla určena kněžským křehem a byla informativní a propagační v dobrém slova smyslu; ideový podklad kryl se zcela s názory dnes platnými v památkové práci. Jméno vědění tečnickovi, že i před toto forum vnesl otázky, kterým bohužel dosud přehlíženo, ba podceňované.

V Čáslavi ustavila se Krájská rada pro ochranu domovních (stánový schválený 27. června 1912), jež má v oblasti bývalého čáslavského kraje

šití lásky k památkám historickým, uměleckým i přírodním a zároveň je hájiti. Účelů tomu chce spolek vyhoviti extenzí činnosti přednáškovou, založením knihovny, štátní a památkového archivu, podáváním výzkumné, popularizující vyhládky a výstav, pořizování soupisu památek atd. Vedle správního výboru (9 členů a 3 uhradací) funguje v jednotlivých oblastech krajských zpravodajské krajské rady; vlastně činnost konsenzační vykonává ústřední výbor, složený z předem jmenovaných členů výboru správního a delegátů z korporací příslušných ten- denzí. Činnost spolku, jenž přejeme všeho zdaru, budeme moči posouditi ovšem až po prvním správním roce.

Nákladem V. Káněského a redakce A. Manka vyšel 1. sešit časopisu Český sběratel, jenž má široký program: etnografii, národopis, numismatiku, heraldiku, bibliologii, ex libris, umělecký průmysl, grafiku starou i novou, dopisnice, filatelii atd. Je psán i redigován dileanty, což zavádlo hned v 1. čísle několik osudných chyb. Ve spolku s časopisem má záhy vzniknouti „Sdružení českých sběratelů z Čech, Moravy a Slezska“. Vše to v malých nátech poměrech nepovinně se ovšem nikdy nad úroveň soukromé tiché zábavy a nebude nikdy částí kulturního proudu jako je u jiných, bohatých národů evropských.

ODBOBNÝ ZÁVOD A NAKLADATELSTVÍ
D. KOSINER A SPOL.
V PRAZE, TRUHLÁŘSKÁ ULICE Č. 10.
TELEFON. 836.

Doporučuje se k zhotovování pohlednic z měst, z interieurů i tova- ren, dopisnic reklamních v nej- modernějším provedení světlotiskovém, trojbarvotiskovém, bromostříbrném nebo v gravuře.

VELKÝ VÝBĚR PRAŽSKÝCH POGLEDNIC,
ALB A PANORAM VE VŠECH TĚCHTO
PROVEDENÍCH.

ŽELEZNÝ NÁBYTEK KOBERCE
ZÁCLONY STORY DĚTSKÉ VOZÍKY
JAN STOUPA, PRAHA II., JINDŘIŠSKÁ UL.

Moderní závod lakýrnický a
malířství písmá Jarosl. Novák
PRAHA II., SPÁLENÁ ULICE ČÍSLO 43.

TOVÁRNA NA VODOVODY, PLYNOVODY
A ZBOŽÍ KOVOVÉ
ING. VÁCLAV SVITÁK V KARLÍNĚ
PODEBRADOVA ULICE Č. 504.

provádí zařízení vodovodů, plynovodů a železná kanalizace pro celé města, továrny, budovy veřejné, soukromé. Rozpočty a odborné porady zdarma, plány a návrhy zhotovuje za podmínek nejkulantnějších.

OSOBNÍ VÝTAHY

automobilové, aviatéřské, zemědělské, výhledy námořní, jízdní, vnitřní a vnější, vzhledy elektr. bytů, škol, úřadů, s ručním vytvář. a stávk.

inženýr BOHUŠLAV ČERVENKA
PRAHA VII-786, „V ZAHRADÁCH“

Rozpočty, projekty zdarma.

Revize výkresů velmi levně.

NOVÁ EDICE, SBÍRKA KRÁSNÝCH
KNIH VYDALA:
ZDENĚK WIRTH:

KUTNÁ HORA

MĚSTO A JEHO UMĚNÍ.
91 FOTOGRAFIE ARCHITEKTUR, MALEB
A PLASTIK.

SUBSKRIPČNÍ CENA K 4-20 (DO 15. ČERVENCE
T. R.) POZDĚJÍ K 6—, POŠTOU O 20 HAL. DRÁ-
ŽE. SOUČASNĚ S ČESKÝM VYDÁNÍM TISKNE SE
VYDÁNÍ NĚMECKÉ A FRANCOUZSKÉ, POZDĚJÍ
VYJDE. ANGLICKÉ, RUŠKÉ A ESPERANTSKÉ.
ŽÁDEJTE PROSPEKTY KNIH „NOVÉ
EDICE“ PRAHA II., MYSLÍKOVÁ Č. 15.

TRUHLÁŘSKÉ PRÁCE

stavební, nábytkové, celá zařízení kaváren
a restaurací vyrábí spolehlivě a levně

FRANTIŠEK VOLF, stavební a umělé tru-
hlářství, SMÍCHOV, Komenského ul. č. 34.

DAMSKÉ A PÁNSKÉ LÁTKY,
STRÍZNÍ ZBOŽÍ, SOUPRAVY
A KOBERCE ATD.

FRANTIŠEK ŠTĚDRÝ,
PRAHA-KR. VINOHRADY
Č. P. 1006.

SPLÁTKY!

SPLÁTKY!

ZASTAROU PRAHU

VĚSTNÍK KLUBU ZA STAROU PRAHU

O B S A H

BÝVALÁ STARÁ PRAHA. (IV. Kostel sv.
Karla Borom. Z. W. S 1 obr.) — PŘÍSPĚVEK
K DĚJINÁM PURISMU. (K. Guth. S 2 obr.)
ZA KRÁSU MALÉ STRANY. V. (S 1 obr.)
PŘÍSPĚVKY K DĚJINÁM A MÍSTOPISU
KRÁL. HLAV. MĚSTA PRAHY. (VIII.—IX.
V. V. a K. Herain). — SOCHA JANA NEP.
VE SPÁLENÉ ULICI. (Z. W. S 2 obr.) —
Z LITERATURY. — ZPRÁVY Z KLUBU.
DROBNÉ ZPRÁVY (na obálce).

V PRAZE 1913

NÁKLADEM KLUBU ZA STAROU PRAHU. TISKEM „GRAFIE“, DĚLN. KNIHTISKÁRNY V PRAZE.

DROBNÉ ZPRÁVY.

PŘI MÍSTNÍ KOMISI DNE 16. ČERVENCE 1912 za účelem zjištění, mají-li se domy čp. 411 a 412-II, na Podskalském nábreží, patřící obci pražské, zachováti, po případě, k jakému účelu měly by se zachováti, prohlásil obecni starší *Jan Emér*:

Oba dva domy buděj za věci, okolností zachování; zachování jich bylo ostatně jak technickou, knoší, tak i sborem obecních starších, výborem zemským i místodrž. jako důvodné uznáno. Obě dva domy. Výtoň i dům sousední, se zachovávají zeleným svazem okolím, získávají a udržují možnost správného přechodu mezi souvlným systémem vysokého zastavění nábreží podskalského a mezi volným vilovým systémem, který jest zavržen a prováděn na pobřeží výhledových. Kdyby tyto domy měly býti nabazeny dalším snad blokem domů, byla by tím úplně paralysována vědecká idea zastavovací, platná pro zastavění prvního pořadí domů podskalských. Mimo to pochybují o možnosti zastavění skutečně náležitého a k moderním poměrům bytelní bez přeměněního využití místa přírodného. Jsou však ještě důležitější důvody nástati, zachování nepřetržitě historické tradice těchto čtvrti. Budova Výtoň („O Kopp“) čp. 412-II, se svým jednoduchým renaissancením svazem znamená pro Prahu zachování posledního posla z nižšího pojetí pojetí právy pražského Podskali, a uchovává nám typ i místní dispoziční druhů budov výše, spojené s umělostmi obytnými. Co do pevnosti odvolává se na správu komerčního námi komisi dne 16. února 1911. Bude-li budova tato zachována, buděj především hledno ponechat i charitativní účel Filantropické družiny; jinak buděj jich užito za byty obecní, zvláště pořízené dozorců atd. Rovněž přimlouvám se za zachování domu čp. 411-II, s typickým a v Praze ojedinělým představením (židovským), který jest mimo to zajímavým dokladem pro kombinaci architektury a vegetace. I pro tento dům navrhuji zachování k účelům malířským bytí, poněvadž základnou přeměnou Podskali nezbylo pro třídy malířovněstenských a dělné vůbec skoro bytové možnosti v obvodu celé čtvrti podskalské. Se zřetlem k některým detailům vnitřku tohoto domu, na př. štukového zrcadla nástropního v pokoji I, patře,

prosim o opatrné ochrání pokojové malby uprostřed tohoto zrcadla za účelem event. přáními po zbytkách starých maleb. Pro případ, že by oba domy vyžadovaly pro užití k účelům obytným příliš nákladných úprav kanalizačních, žádám, aby v těchto veřejných potřeb bylo jich užito bud jako odbočky kulbovy, speciálně kulbovy a šitiny dětské, tím spíše, že na základě odporu c. k. úřadu pro úpravu Vltavy (konečné kanalizační) znemožněno bylo podobné užiti domu čp. 458-VII. na Štvanici, jinak by mohlo domů těch býti užito pro muzeum podskalských památek, pořídného práva atd. Ostatně konstatuji na konec své pevné přesvědčení, že by na tomto místě dala se velmi výnosně a výhodně umístiti nábrežní restaurace, jaké na celé línii pobřeží od mlýnů staroměstských není. Blízkost plavěna a šitiny vltavě není poslední okolností na podporu tohoto návrhu.

STARÁ PRAHA V KINEMATOGRAFECH. V lednu t. r. byla na programu v hugaru „Lucerny“ řada filmů z Malé Strany. Domaci název výroba firmy „Asum“ má přičiněním architekta *Maze Urbana* opravdovou zásluhu nejen o popularisování krás Prahy, ale podává i zřejmý důkaz svou volbou sujetů a originální novosti výhodných pohledů o skutečném pochopení krás Prahy se strany fotografa-umělce. Zvláště vynikající jsou ty filmy z Karlova mostu a Lorety. Pokračování pohledů ze Staré Prahy bude kolekcí filmů ze Starého Města. Svou reprodukční dokonalostí řadí se celé kolekce k prvotním výrobkům eminy, a protože tu jde o výrobek náš s úspěšnou snahou propagace, jest si jen přání, aby s úspěchem prošel zvláště cizinou.

CLEN KLUBU, akad. malíř p. O. Vaněk vydal (ve 100 otiskech) původní čtyřbarevnou litografii „Kažna sv. Jiří na pražském hrade“ jako první grafické edice „Verattem“. Podepsané a číslované list, v úpravě schopné zarovnání, stojí 15 K.

ZAJÍMAVOSTI STARÉ PRAHY jest starožitnický závod firmy R. Rosenkranz, Praha I, Karlova ul. č. 2., který jest umístěn v historických sálcích paláce Colloredo-Manstelského, a jest přístupným každému k volnému prohlédnutí.

NOVÁ EDICE, SBÍRKA KRÁSNÝCH
KNIH, VYDALA:

ZDENĚK WIRTH:

KUTNÁ HORA

MĚSTO A JEHO UMĚNÍ.
91 FOTOGRAFIE ARCHITEKTUR, MALEB
A PLASTIK.

SUBSKRIPČNÍ CENA K 4/20 (DO 15. ČERVENCE
T. R.), POZDĚJ K 6—, POŠTOU O 20 HAL. DŘE-
VÉ. SOUČASNĚ S ČESKÝM VYDÁNÍM TISKNE SE
VYDÁNÍ NĚMECKÉ A FRANCOUZSKÉ. POZDĚJ
VYJDE ANGLICKÉ, RUSKÉ A ESPERANTSKÉ.

ŽÁDEJTE PROSPEKTY KNIH „NOVÉ
EDICE“, PRAHA II, MYSLIKOVA Č. 15.

TOVÁRNA NA VODOVODY, PLYNOVODY
A ZBOŽÍ KOVOVÉ

ING. VÁCLAV SVITÁK V KARLÍNĚ
PODĚBRADOVA ULICE Č. 504.

provádí zařízení vodovodů, plynovodů a železné kanalizace pro celá
města, továrny, budovy veřejné, soukromé. Rozpočty a odborné po-
rady zdarma. Plány a návrhy zhotovuje za podmínek nejkalantnějších.

OSOBNÍ VÝTAHY

automatizované, uspořádané soustavy, výkresy základní, jediné, společné a
světý s pohybovými schém, hydraulik, brzdění, i ručními vzhledy a slavi

inženýr BOHUSLAV ČERVENKA
PRAHA-VII. 786, „V ZAHRADÁCH“

Rozpočty, projekty zdarma.

Karvín výkresy velmi levně.

**STAROŽITNICKÝ
ZÁVOD**

FIRMY

RUDOLF ROSENKRANZ
Praha I, Karlova ulice čis. 2

v panátných sálcích kníž. Colloredo-Manstelského paláce,
II. patro, jest k volnému prohlédnutí.

Hojně výběr nábytku slohu renaissanceho, barokového, em-
pirového, biedermeierovského, a sice nejen jednotlivé kusy,
nbyřt i celá zařízení bytů. Porcelány; staroměstské a staro-
vidnické, jaké sošky, skupiny, sousoví i jednotlivé kusy,
jakoz i porcelány českých a jiných značek. Kovové majoliky,
broušená, rytá a dvojitá skla ze XVII.—XIX. století, lustry,
zrcadla, řezby, hodiny atd.

KOUPĚ STAROŽITNOSTÍ VŠEOH DRUHU, TĚŽ CE-
LYCH SBÍREK I POZDĚJŠTOSTI ZA NEJVÝŠÍ CENY!

**DAMSKÉ A PÁNSKÉ LÁTKY,
STŘIŽNÍ ZBOŽÍ, SOUPRAVY
A KOBERCE ATD.**

**FRANTIŠEK ŠTĚDRÝ,
PRAHA-KR. VINOHRADY
Č. P. 1006.**

SPLÁTKY!

SPLÁTKY!

Ku přání písemná záruka.

ZASTAROU PRAHU

VĚSTNÍK KLUBU ZA STAROU PRAHU

O B S A H

BÝVALÁ STARÁ PRAHA. (V. Pohled na Malou Stranu a Hradčany. Z. W. S 1 obr.) — PROTI ZASTAVĚNÍ POHLEDU NA EMAUZY. (B. H. S 5 obr.) — POSLEDNÍ ZBYTKY ZAHRAD NA ST. MĚSTĚ. (—ft. S 5 obr.) — STARÁ VENKOVSKÁ MĚSTA. (I. Z. W. S 5 obr.) — ZA KRÁSU MALÉ STRANY VI. — Z PRAXE OCHRANY PAMÁTEK I. (St. Sochor. S 1 obr.) — INVENTÁŘE UMĚL. MAJETKU PRAŽSKÉHO ZÁDUŠÍ. (Z. W.) — ORGANISACE OCHRANY PAMÁTEK V RAKOUSKU. II. (Z. W.) — MODEL M. STRANY A HRADČAN. (K. S 2 obr.) — Z LITERATURY. — ZPRÁVY Z KLUBU. — DROBNÉ ZPRÁVY.

V PRAZE 1913

NAKLADEM KLUBU ZA STAROU PRAHU. TISKEM „GRAFIE“, DĚLN. KNIHTISKÁRNY V PRAZE.

DROBNÉ ZPRÁVY.

Z ČINNOSTI KROUŽKU PŘÁTEL STAROŽITNOSTÍ V PLZNI.
Jako leto předcházející, i letos podává Kroužek zprávu o své činnosti za tři lety.

Z toho, ve prospěch starých památek provedených, nejdůležitější bylo opět uložení do díln Gerlachův, o němž bojuje Kroužek již tři lety s neochotující konvencí. Po odstranění četných obtíží, které se stavily v cestu zásad, má být dílna vůbec zachráněna a zakoupen, dospěla akce tento rok k tomu, že podešly se příměří s městskou radou ke skutečnému zakoupení domu a tím dán teprve podklad k definitivnímu zachráně. Městská rada budí podle pravdy přiznává, že učinila vše, co bylo v její moci a třeba jen, aby obět přinesená byla uznána a obci slibovaná státní subvence poskytnuta. Jest však nutno pracovat dále, neboť není dosud rozhodnuto, kdy má být oprava provedena a jakým způsobem. Kroužek učinje i tuto otázku v brzké rozřešení a paměťlivěji nelehkého stavu domů, žádal městskou radu, aby k opravě ihned přikročila, a c. k. ministerstvo prostřednictvím ústřední komise dožádáno za státní subvence, což se dosud jen s částečným výsledkem setkalo. Současně podrobá dopisem městskému úřadu starobánu, jakým způsobem dlema opravu provést, aby starobáň v staré stavbě nebyl v ničem porušen a intencí usil. komise bylo ve všem vyhověno.

Z další činnosti Kroužku důležitou ověřit zachráně dvojích Božích muk, z nichž první, pozdní renesanční, které povolavaly se na Přední Kozáto, byly opraveny a umístěny na Lochotíně za spolupráce občanské správy Městského pivovaru v Plzni, kdežto postavení druhých v ulici Šékové nákladem Kroužku, který jest nyní již majitel, čeká na vyhlášení vhodného místa. Nad postavením jich má dozor člen Kroužku, sochař Vojta Šíp.

K záležitosti intervencí Kroužku řadit důležitou znovumístění dřevěné anely sv. Víta a štukového emblemu na novostavbě domu U zlaté lodi. Stejně tak věnovali zakročení děkovať třeba zachráně dvou nástropních maleb v ulici Sedláčkově, které sneseny a uloženy prozatím v Městském muzeu.

Dále podává žádost m. radě, aby dala opravit kamenné sochy na Saském mostě, které stálým nanášením nevhodných nátěrů byly značně poškozeny.

Zakročení bylo třeba také v záležitosti regulace řeky pod kostelíkem sv. Jiří v Doubravě, který má být zrušen úplně svého rázového okolí a s blízkým středověkým tvrzíštěm „Pechládkem“.

* Odkluzujeme z Českého Denníku, příl. Besedy, z 15. prosince 1912.

Rovněž snaží se Kroužek, aby byla znovupostavení býv. baremního oltáře v kostele Františkánském v Plzni rozřázeno buď umístěno na původním místě, nebo event. postavení v nové budově chrámtě řádu Dominikánské na Pražském předměstí.

Z nejzávažnějších protěží Kroužku je memorandum, podané lozomem rokem 1912 m. radě proti tamjšíměním zaspínání mlynářské stoly, ramene Radbuzy, které síce stálo v dřívějších dobách k úpravě města, ale již nyní svým stavem a krásným parietem nepřekračují jeho údobou.

Z činnosti propagační nejdůležitější jest pokračování „Edice“, která dospěla právě ke 4. svazku. Mimo to vydán 21 druh pohlednic Plzně a okolí se týkajících. Z těchto jsou tři podle perokresb prof. J. Koupky, 6 trojbarvových podle akvarellů téhož autora a 12 světlotiskových podle fotografií z archivu Kroužku.

Ve výstavbě přehledné samosprávy, letos o přírodních konání, instaloval Kroužek několik set fotografií i originálů (paměťky místu i okolí), které vzbudily v návštěvnických kruzích zájem. Aby podobná výstavka stala se pokud možno trvalou a stále obecně přístupnou, umístil Kroužek nemalý náklad velmi četný obrazový materiál ve své místnosti v Městské Besedě, kam denně množství diváků zavítá. Z majetku Kroužku jsou také dvě výkladní skříně, jímž věnované neustanně pozornost a v nichž byl materiál vyměňován. K chytavým přednáškám, které bude pořádat Svaz čtenický v Plzni doma i v cizině, přispěl Kroužek množstvím fotografických snímků ze svého archivu. Stejným způsobem podporovaly práce na Soupisu památek.

Z činnosti vnitřní jest důležitě doplnění bohatého archivu fotografického, který vzrostl v obsahovou sbírku 800 negativů (formátů nejmenších 13x18 cm). Sběra uložena jest pečlivě ve zvláštních krabicích, které uzavřeny jsou v důkladné skříni.

Pravidelně schází konají 36, mimo činnosti schůze zvláštní. Do okolí vykoupena řada výhledů a výprav, hlavně za účelem pořízení snímků památek obřadních. Tak podobně se ještě před počátkem zachytily veškeré cenné detaily na zámku Kacerově a i po měšťácké fotografování znovu ověřily, které se pak vědomou úplně střihly. Při té příležitosti důležitou vytknouti záslužnou činnost malíře prof. Jana Koupky a sochaře Vojty Šípa.

Všeobecná činnost Kroužku za uplynulý rok vynikla ve neobyčejně zvýšeném tempem a značným rozšířením agendy, kterou pro její činnost vyvíjející musí být 4 členové. Přetvárný ruch stavební, který tu právě zaváděl, přinášel co den nové otázky a volá v přetvárných případech o zakročení. Jest třeba nejvyšší obezřetnosti a napětí síly, aby nic nebylo zmačkáno a v každém případě vítas zakročení.

DAMSKÉ A PÁNSKÉ LÁTKY,
STŘIŽNÍ ZBOŽÍ, SOUPRAVY
A KOBERCE ATD.

FRANTIŠEK ŠTĚDRÝ,
PRAHA-KR. VINOHRADY
Č. P. 1006

SPLÁTKY!

SPLÁTKY!

OSOBNÍ VÝTAHY

automatizované, certifikované sestavy, výkazy nákladů, účtů, spojení se
soustavou poboru akcí, hydrantů, krmiva, i ručně vyráběné a staré

inženýr BOHUSLAV ČERVENKA
PRAHA-VII. 786, „V ZAHRADÁCH“

Rozpočty, projekty, náčrty.

Revizí výkazy velmi levně.

STAROŽITNICKÝ
ZÁVOD

FIRMY

RUDOLF ROSENKRANZ
Praha I., Karlova ulice č. 2

v památných sálech kníž. Colorado-Mansfeldského paláce,
II. patro, jest k volnému prohlédnutí.

Hojný výběr nábytku slohu renesančního, barokového, empírového, biedermaierovského, a sice nejen jednotlivé kusy, nýbrž i celé zařízení bytů. Porcelány: staroměstské a staro-
výchedské, jako sošky, skupiny, souboje i jednotlivé kusy, jakož i porcelány českých a jiných značek. Rovněž majoliky, brocená, rytá a dvojí skla ze XVII.—XIX. století, lustry, zrcadla, řezby, hodiny atd.

KOUPĚ STAROŽITNOSTÍ VŠEOHODNĚ, TĚŽ CE-
LÝCH SBÍREK I POZŮSTATOSTÍ ZA NEJVYŠŠÍ CENY!

TOVÁRNA NA VODOVODY, PLYNOVODY
A ZBOŽÍ KOVOVÉ

ING. VÁCLAV SVITÁK V KARLÍNĚ
PODEBRADOVA ULICE Č. 504.

provádí zařízení vodovodů, plynovodů a železných kanalizací pro celé
města, továrny, budovy veřejné, soukromé. Rozpočty a odborné po-
rady z domů, plánů a návrhů tvořuje za podmínek nejvýhodnějších.

STAVBY BETONOVÉ A ŽELEZOBETONOVÉ Inž. KAREL HERZÁN

úř. aut. stavební inženýr, geometr a docent české vysoké školy
technické. Stálý příslušník znalce o k. zemského soudu v Praze.
PRAHA II., REGROVO NÁBŘEŽÍ ČÍS. 26.

TELEFON Č. 1202.

ZALOŽENO R. 1902.

Stropy, masty, silasy, vudybeny, vřše soudrmáté. Kanalizace měst i závedů, par-
toční stědy pro elektrické vedení atd. Návrhy, rozpočty a znalost provedly.

VEŠKERÉ PRÁCE SOCHAŘSKÉ
PROVÁDÍ NEJLEVNĚJI

E. MANN,
AKADEMICKÝ SOCHAŘ

PRAHA-VRŠOVICE („HOTEL CORSO“).

BEZ KONKURENCE! VELKOLEPÝ VYNÁLEZI

Žádná čistící pomůcka a žádný čistící výtažek nepůsobí ani přibližně
tak znamenitě a nepřímožně tak čistěho a hlubokého, zářivého lesku,
jako náš tekutý

PATENTNÍ ČISTÍCÍ VÝTAŽEK NA KOV

„KEROLIN“

TENTO VÝTAŽEK JE ÚPLNĚ PROST KYSE-
LINY, JEDU A JAKÝCHKOLI JINÝCH ŠKOD-
LIVÝCH SOUČÁSTEK A HODÍ SE VÝBORNĚ
K ČIŠTĚNÍ A LEŠTĚNÍ

PŘEDMĚTŮ PLATINOVÝCH, MĚDĚNÝCH,
CINOVÝCH, ŽELEZNÝCH, OCELOVÝCH,
NIKLOVÝCH, BRONZOVÝCH, ZLATÝCH A
STŘÍBRNÝCH

Není třeba dodatečného čištění vidličským vopnem ani třetěho,
namáhavého tření a práce, abychom kovy vyčistili a vyglázkli, nýbrž
čisticím výtažkem „KEROLINEM“ propijeme HRAVĚ, LEHCE
A BEZ VEŠKERÉ NAMÁHY po předemtech k čištění určených
— a jaký div — obdržíme tak podivuhodný zářivý lesk, jakého co
do hloubky a čistoty nebylo nikdy dosaženo.

1 kg. obsahu po K 3.10 na dobírku

PRVNÍ ČESKÁ VELKOVÝROBA CHEMICKO-
TECHN. A FARMACEUTICKÝCH NOVINEK

PRAHA STANISLAV KULT, VRŠOVICE

VODOVODY

PRO MĚSTA, OBCE, HOSPODÁŘSTVÍ A VILLY

ČERPADLA ♦ KANALISACE

Inž. JAR. MATIČKA dříve PEKAŘ A VAČKÁŘ
PRAHA-KARLÍN

první česká továrna na čerpadla, vodovody a molory.

ODBORNÝ ZÁVOD A NAKLADATELSTVÍ

D. KOSINER A SPOL.

V PRAZE, TRUHLÁŘSKÁ ULICE Č. 10.

TELEFON. 836.

Doporučuje se k zhotovování po-
hlednic z měst, z interieurů i továr-
ren, dopisnic reklamních v nej-
modernějším provedení
světlotiskovém, trojbarvotiskovém,
bromotříbrném nebo v gravuře.

VELKÝ VÝBĚR PRAŽSKÝCH POHLEDNIC,
ALB A PANORÁM VE VŠECH TĚCHTO
PROVEDENÍCH.

Radost z krásných šatů

způsobí Vám měj

PRAKTICKÝ VĚŠÁK DO ŠATNÍKU.

Ideální pořádek, přehled, úspora místa.

Zařízení šatníku od K 2.20 výše.

CENY: smaltovaný věšák do skříně jednodvěřové 1 K 20 h

dvoudvěřové 1 K 60 h

niklový věšák do skříně jednodvěřové 2 K 20 h

dvoudvěřové 3 K

Ceny za hotové za 1 kus. — Věšáky jiných rozměrů a luxurní úpravy
dle nejlevnější nabídky. Donáška do domu a upevnění zdarma.

Fr. Vejdělek, Praha III., Mělnická 11.

Vyzádejte si moji návštěvu.

Ceník zdarma a franko.

VELKOOBCHOD PAPÍREM

E. ZDENĚK,

PRAHA-NUSLE 252.

Doporučuje: Kancelářské, konceptní, dopisní
papíry a obálky, knihy obchodní v cenách nejlev-
nějších a nejlepších úprav. Provádění veškerých
prací tiskových a litografických. Prodej veškerých
psacích a rozmnožovacích strojů a potřeb k nim
za původní ceny tovární. — Solidní a rychlá obsluha.

Rozpočty a vzory na požádání zdarma.

INSERTY pro „Věstník Klubu za Starou Prahu“ přijímá insertní
jednatelství Klubu za St. Prahu, Praha I., „U Vejvodů“

ÚSTŘEDNÍ TOPENÍ AVĚTRÁNÍ, STAVBY SKLENÍKŮ

VYTÁPĚNÍ TĚCHŽE TEPLOU VODOU

provádí speciální firma:

STROJNICKÁ TOVÁRNA

JAN ŠTĚTKA

PRaha - KRÁL. VINOHRADY

FRIČOVA ULICE 892.

UMĚLECKÁ TRŽNICE

sdružení českých dom. zvo. ku prohlídce svého
uměleckého zájmu. Originální moderních i sta-
rych mistra, umělecké předměty, starožitnosti, sta-
rový nábytek, porcelán, keramiky, sklo, výrobky atd.

Praha I., Františkovo nábřeží č. 6.

Vysokým c. k. místopředsedstvím koncesované

KUCHAŘSKÁ ŠKOLA

MARIE ŠEFLOVÉ V PRAZE I., PERLOVÁ UL. Č. 9

přijímá slehny do praktického učení vaření.
Kuchař i cukrář v domě pod vlastním ve-
dením. Na přání též s úplným zaopatřením.

Získejte prospekt!

Žádejte prospekt!

VEŠKERÉ PRÁCE STAVEBNÍ, NÁBYT-
KOVÉ, JAKOŽ I ZARÍZOVÁNÍ KANCE-
LÁŘI PROVÁDÍ

JOSEF KRUPKA

SMÍCHOV, KANCELÁŘ: SMÍCHOV,
KARLOVA ULICE Č. 88.

Stavební a nábytkové truhlářství.
VÝROBA PIANOORCHESTRIONŮ.

DEJNÝ: KOŠTĚ, Hlaváčkova 17. & 91, bývalí továrna Voborná.

Prozkoumáno a doporučeno k. minist. autor. chem.-mikroskopickým
a bakteriologickým výzk. ústavem v Praze.

Světově známé! Pro nemocné i zdravé. Světově známé!

Josefa Šlechtra, dlouholetého bylináře,

ZDRAVOTNÍ RODINNÉ THÉ

koření s lesů krávkolátských.

Dietetický prostředek při všech chorobách vnitřních, jakož i plic-
ních neduzích vdech. Nabírána za obyčejný čaj! Cena balíčku 50 hal,
1 K a 2 K, poštou o 45 h více. Dále zdravotní český lesní čaj, nabírá-
da za cizí čaj, lahodný předtí všechny ostatní druhy čaje. V zásadách
po 10 a 20 halích. Žádejte ve všech lékárnách, drogeriích neb přímo
v centrální výpravě Šlechtra, Král. Vinohrady, Puchmajerova ul. 7.
Doporučuji se všem, kdož pracují při zychravém počasí, v kancelářích,
neb když cestují, lesní dárkový proti kašli, osvěžování teple, chra-
potu, vyráběné z jemných bylin lesů krávkolátských. Užívání zesiluje
vnitřní orgány. Žádejte ve všech obchodech nebo přímo u výrobce
Jos. Šlechtra, Král. Vinohrady, Puchmajerova ul. 7.

VÍNA OVOCNÁ

jablkové, malinové,
brusinkové, višňové
atd.

VÍNA MEDICINÁLNÍ

malaga, sherry, port-wine, madeira atd.
nabízí v cenách nejlevnějších

E. POLÍVKA, PRAHA II., 1518

EPOCHÁLNÍ A PRO KAŽDÉHO VELEDŮLEŽITÝ VYNÁLEZ

jest nejnovější patentovaný pájecí stroj
pro každého, k letování a počinování všech
kovových předmětů bez použití kyseliny
solné, kalamity a čpavky. Pájecí stroj udr-
žuje stále a stejnoměrně teplotu bez přeru-
šování letování neb odložení stroje. Užívání
výhody proti dosavadnímu pájení vždy a
ihned pohotovému. Rychlé a levné pájení. Cena
stroje za předem zaslaných K 6 -- franko
nebo na dobírku K 6 60. Prospektu na po-
žádání zdarma a franko zašle

J. L. ŠÍMA, PRAHA-VRŠOVICE 184

Pro sběratele pohlednic
z pražských dvorů a
dvorečků

I. seriál uměleckých pohlednic ille
originalů Jg. Drtikol a sp. vydala

"GRAFIA"

v Praze II., Myslíkova ulice 1959.

Vkusné tiskopisy vypraví Vám

"GRAFIA"

Drácká knihtiskárna a nakladatelství

v Praze, Myslíkova ulice čis. 1959.

Kreslířské, malířské a
kancelářské potřeby,
zvláště pro pp. architektů a in-
ženerů, píru na umělecke pí-
mo, pauzovací papíry, plátno
atd. má na skladě

"GRAFIA"

v Praze II., Myslíkova ulice 1959.

KLUB ZA STAROU PRAHU MÁ KANCELÁŘ A MÍSTNOSTI V PRAZE I., „U VEJVODŮ“, ÚŘEDNÍ HODINY DENNĚ MIMO NEDĚLE
A SVÁTKY OD 3. DO 6. HOD. VEČERNÍ. TELEFON 384-IV. — ÚČET POŠT. SPOŘITELNY ČIS. 6821 — ČLENSKÉ PŘÍSPĚVKY:
ČINNÍ ČLENOVÉ 6 K., PŘÍSPÍVAJÍCÍ 10 K., ZAKLÁDAJÍCÍ 200 K. JEDNOU PRO VŽDY ANEBŮ VE ČTYŘECH ROČNÍCH SPLAT-
KÁCH. VŠICHNI ČLENOVÉ DOSTÁVÁJÍ ZDARMA MĚSÍČNĚ VĚSTNÍK — PŘEDPLATNĚ NA VĚSTNÍK PRO NEČLENY 5 K. ROČNĚ.
NEDĚLNÍ VYCHÁZKY K PAMÁTKÁM. ČITÁRNA, ARCHIV A FOTOGRAFICKÁ KOMORA. ČLENŮM ZDARMA PŘÍSTUPNÉ.

STAVBY BETONOVÉ A ŽELEZOBETONOVÉ Inž. KAREL HERZÁN

úř. aut. stavební inženýr, geometr a docent české vysoké školy technické. Stálý příručí znalec c. k. zemského soudu v Praze.
PRAHA II., RIEGROVO NÁBŘEŽÍ ČÍS. 26.

TELEFON Č. 3202.

ZALOŽENO R. 1902.

Stropy, mosty, ulice, vodojemy, vřes vadecenské. Kanalizace měst i závodů, par-
tenit stávký pro elektrické vedení atd. Návrhy, rozpočty a znalecké posudky.

VEŠKERÉ PRÁCE SOCHAŘSKÉ PROVÁDÍ NEJLEVNĚJI

E. MANN,

AKADEMICKÝ SOCHAŘ

PRAHA-VRŠOVICE („HOTEL CORSO“).

BEZ KONKURENCE! VELKOLEPÝ VYNÁLEZ!

Žádná částka pomáhá a žádný čistící výtažek nepůsobí ani přibližně
tak znamenitě a nepřinášejí tak čistého a hlubokého, zářivého lesku,
jako náš tekutý

PATENTNÍ ČISTÍCÍ VÝTAŽEK NA KOV

„KEROLIN“

TENTO VÝTAŽEK JE ÚPLNĚ PROST KYSE-
LINY, JEDU A JAKÝCHKOLI JINÝCH ŠKOD-
LIVÝCH SOUČÁSTEK A HODÍ SE VÝBORNĚ
K ČISTĚNÍ A LEŠTĚNÍ

PŘEDMĚTŮ PLATINOVÝCH, MĚDĚNÝCH,
ČINOVÝCH, ŽELEZNÝCH, OCELOVÝCH,
NIKLOVÝCH, BRONZOVÝCH, ZLATÝCH A
STŘÍBRNÝCH

Není třeba dodatečného čistění vídeňským výpnem ani třeškého,
namáhavého tření a práce, abychom kovy vyčistili a vyleštili svým
čisticím výtažkem „KEROLINEM“ přejíždíme HRÁVĚ, LEHČE
A BEZ VEŠKERÉ NÁMAHY po předmětech k čistění určených
— a jaký div — obdržíme tak podivuhodný zářivý lesk, jakého co
do hloubky a čistoty nebylo nikdy dosaženo.

1 kg. obsahu po K 3-10 na dobírku

PRVNÍ ČESKÁ VELKOVÝROBA CHEMICKO-
TECHN. A FARMACEUTICKÝCH NOVINEK

PRAHA STANISLAV KULT, VRŠOVICE

VODOVODY

PRO MĚSTA, OBCE, HOSPODÁŘSTVÍ A VILLY
ČERPADLA • KANALISACE

Inž. JAR. MATIČKA dříve PEKAR A VACKAR
PRAHA-KARLÍN
první česká továrna na čerpadla, vodovody a motory.

ODBORNÝ ZÁVOD A NAKLADATELSTVÍ

D. KOSINER A SPOL.

V PRAZE, TRUHLÁŘSKÁ ULICE Č. 10.

TELEFON. 836.

Doporučuje se k zhotovování po-
hlednic z měst, z interieurů i továr-
ren, dopisnic reklamních v nej-
modernějším provedení
světlotiskovém, trojbarvotiskovém,
bromostříbrném nebo v gravuře.

VELKÝ VÝBĚR PRAŽSKÝCH POHLEDNIC,
ALB A PANORÁM VE VŠECH TĚCHTO
PROVEDENÍCH.

Radost z krásných šatů

způsobí Vám můj

PRAKTICKÝ VĚŠÁK DO ŠATNÍKU.

Ideální pořádek, přehled, úspora místa,
Zařízení šatníku od K 2-20 výše.

CENY: smaltovaný věšák do skříně jednověškové 1 K 20 h

dvoudvěškové 1 K 60 h

niklový věšák do skříně jednověškové 2 K 20 h

dvoudvěškové 3 K

Ceny za hotové za 1 kus. — Věšáky jiných rozměrů a luxurní úpravy
dle nejlevnější nabídky. Donáška do domu a upevnění zdarma.

Fr. Vejdec, Praha III., Mělnická 11.

Vyžádejte si moji náležitou.

Cenník zdarma a franco.

VELKOOBCHOD PAPÍREM

V. ZDENĚK,

PRAHA-NUSLE 252.

Doporučuje: Kancelářské, konceptní, dopisní
papíry a obálky, knihy obchodní v cenách nejlev-
nějších a nejlepší úpravy. Provádění veškerých
prací tiskových a litografických. Prodej veškerých
psacích a rozmnožovacích strojů a potřeby k nim
za původní ceny tovární. — Solidní a rychlá obsluha.

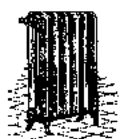
Rozpočty a vzory na požádání zdarma.

INSERTY pro „Věstník Klubu za Starou Prahu“ přijímá insertní
jednatelství Klubu za St. Prahu, Praha I., „U Vejvodů“

ÚSTŘEDNÍ TOPENÍ AVĚTRÁNÍ, STAVBY SKLENÍKŮ

VYTÁPĚNÍ TĚCHŽE TEPLOU VODOU

provádí speciální firma:

STROJNICKÁ TOVÁRNA
JAN ŠTĚTKA
PRAHA - KRÁL. VINOHRADY
FRÍCHOVA ULICE 892.

UMĚLECKÁ TRŽNICE

sdružení českých dam své ku prohlédnutí svého
uměleckého závodu. Originály, moderních i sta-
rých mistrů, umělecká předmětů, výtvarnosti slo-
hových nábytek, porcelán, šperky, sklo, nřírky atd.

Praha I., Františkovo nábreží č. 6.

Vysokým c. k. místodržitelstvím koncesovaná

KUCHAŘSKÁ ŠKOLA

MARIE ŠEFLOVÉ V PRAZE I., PERLOVÁ UL. Č. 9

přijímá slešny do praktického učení vaření.
Kuchař i cukrář v domě pod vlastním ve-
dením. Na práci též s úplným zaopatřením.

Žádejte prospekty!

Žádejte prospekty!

VEŠKERÉ PRÁCE STAVEBNÍ, NÁBYT-
KOVÉ, JAKOŽ I ZAŘÍZOVÁNÍ KANCE-
LÁŘI PROVÁDÍ

JOSEF KRUPKA
SMÍCHOV. KANCELÁŘ: SMÍCHOV,
KARLOVA ULICE Č. 88.

Stavební a nábytkové truhlářství.
VÝROBA PIANOORCHESTRIONŮ.
DÍLNĚ: KOŠICE, Hlavičková 16, č. 61, Hřbitovní ulice v Hlavičce.

Prozkoumáno a doporučeno c. k. minist. autor. chem.-mikroskopickým
a bakteriologickým výzk. ústavem v Praze.

Světoznámé! Pro nemocné i zdravé. Světoznámé!
Josefa Šlehořa, dlouholetého bylináře,

ZDRAVOTNÍ RODINNÉ THÉ

koření z lesů křivoklátských.

Diabetický prostředek při všech chorobách vnitřních, jakož i plic-
ních neduzích oděs. Náhrada za obyčejný čaj! Cena lahvičku 50 hal,
1 K a 2 K, poštou o 45 h více. Dále zdravotní český lesní čaj, náhra-
da za cizí čaj, lehodgosti předčí všechny ostatní druhy čaje. V sáčcích
po 10 a 20 haléčích. Žádejte ve všech lékárnách, drogeriích neb přímo
v centrální výpravě Šlehořa, Král. Vinohrady, Puchmajerova ul. 7.
Doporučují se všem, kdož pracují při syclovavém počasí, v kancelářích,
neklidůž cestují, lesní bonbony proti kašli, zoslemování trubic, chra-
pota, vyvrácené z jemných bylin lesů křivoklátských. Užívání zesiluje
vnitřní orgány. Žádejte ve všech obchodech nebo přímo u výrobce
Jos. Šlehořa, Král. Vinohrady, Puchmajerova ul. 7.

VÍNA OVOCNÁ

jablkové, malinové,
brusinkové, višňové
atd.

VÍNA MEDICINÁLNÍ

malaga, sherry, port-wine, madeira atd.
nabízí v cenách nejlevnějších

E. POLÍVKA, PRAHA II., 1518

EPOCHÁLNÍ A PRO KAŽDÉHO VELEDŮLEŽITÝ VYNÁLEZ

jest nejnovější patentovaný pájecí stroj
pro každého, k letování a pocínování všech
kovových předmětů bez použití kyseliny
solné, katalfony a čpavku. Brusit stroj ud-
ržuje stále a stejnoměrně teplotu bez přero-
kování letování neb odloženistvoje. Úžasné
výhody proti dosavadnímu pájení vždy a
ihned pohotové. Rychlé a levné pájení. Cena
stroje za předem zaslání K 6 — franko
nebo na dobírku K 6-60. Prospekty na po-
žádání zdarma a franko zašle

J. L. ŠÍMA, PRAHA-VRŠOVICE 184

Dělnická knihtiskárna v Praze II., Myslíkova ul. 15
Opatřena jest nejmodernějšími písmi a stroji a doporučuje se ke zho-
tovení veškerých druhů tiskopisů v pečlivém a přesném provedení.
Rozpočty zdarma. Ceny mírné. Telefon číslo 2134.

KLUB ZA STAROU PRAHU MÁ KANCELÁŘ A MÍSTNOSTI V PRAZE-I., „U VEJVODŮ“, ÚŘEDNÍ HODINY DENNĚ MIMO NEDĚLE
A SVÁTKY OD 3. DO 6. HOD. VEČERNÍ — TELEFON 384-IV. — ÚČET POŠT. SPORITELNY ČÍS. 68221 — ČLENSKÉ PŘÍSPĚVKY:
ČINNÍ ČLENOVÉ 6 K., PŘÍSPÍVAJÍCÍ 10 K., ZAKLÁDAJÍCÍ 200 K. JEDNOU PRO VÝDY ANEBU VE ČTYŘECH ROČNÍCH SPLAT-
KÁCH. VŠICHNI ČLENOVÉ DOSTÁVAJÍ ZDARMA MĚSÍČNÍ VĚSTNÍK — PŘEDPLATNĚ NA VĚSTNÍK PRO NEČLENY 5 K. ROČNĚ.
NEDĚLNÍ VYCHÁZKY K PAMÁTKÁM. ČITARNA, ARCHIV A FOTOGRAFICKÁ KOMORA. ČLENŮM ZDARMA PŘÍSTUPNÉ.

STAVBY BETONOVÉ A ŽELEZOBETONOVÉ Inž. KAREL HERZÁN

úř. nat. stavební inženýr, geometr a docent české vysoké školy technické. Stálý přízevní znalec c. k. zemského soudu v Praze.
PRAHA II., REGROVO NÁHRŽÍ ČÍS. 26.

TELEFON Č. 3303

ZALOŽENO R. 1902.

Stropy, mosty, silnice, vodníjany, vše vodotěsné. Kanalizační sítě i základy, projektování stáží pro občanské veřejné stb. Návrhy, rozpočty a znalost povahy.

VEŠKERÉ PRÁCE SOCHAŘSKÉ PROVÁDÍ NEJLEVNĚJI

E. MANN,

AKADEMICKÝ SOCHAŘ

PRAHA-VRŠOVICE („HOTEL CORSO“).

VODOVODY

PRO MĚSTA, OBCE, HOSPODÁŘSTVÍ A VILLY

ČERPADLA • KANALISACE

Inž. JAR. MATIČKA dříve PEKAŘ A VAČKÁŘ
PRAHA-KARLÍN

první česká továrna na čerpadla, vodovody a motory.

Základ založen r. 1823, resp. v r. 1884.

*Zkušební komitét při st. společenskou malířů průmyslných a stálý
inž. znalec u c. k. obchodního soudu.*

VYZNAMENÁNO NA VŠECH VÝSTAVÁCH I. CENAMI

J. PAZDERA

odborný akad. malíř a majetník prvního
a nejstaršího uměleckého závodu českého

PRO MALBU NA SKLE, KERAMICE

atd. doporučuje se k provedení a dodání umělecky

MALOVANÝCH OKEN CHRÁMOVÝCH, TĚŽ

MOSAİK A PROF. OKEN.

MALÍRNÍ JSOU V PRAZE—I, U RADNICE ČÍSLO 24 NOVÉ

BEZ KONKURENCE! VELKOLEPÝ VYNÁLEZ!

Žádná čisticí pomáda a žádný čisticí výtažek nepůsobí ani přibližně
tak znamenitě a nepřiměřeně tak čistého a hlubokého, zářivého lesku,
jako náš tekutý

PATENTNÍ ČISTICÍ VÝTAŽEK NA KOV

„KEROLIN“

TENTO VÝTAŽEK JE ÚPLNĚ PROST KYSE-
LINY, JEDU A JAKÝCHKOLI JINÝCH ŠKOD-
LIVÝCH SOUČÁSTEK A HODÍ SE VÝBORNĚ
KU ČISTĚNÍ A LEŠTĚNÍ
PŘEDMĚTŮ PLATINOVÝCH, MĚDĚNÝCH,
CÍNOVÝCH, ŽELEZNÝCH, OCELOVÝCH,
NIKLOVÝCH, BRONZOVÝCH, ZLATÝCH A
STŘÍBRNÝCH

Není třeba dodatečného čistění videčským vápnum ani třetího,
namáhavého tření a práce, abychom kov vyčistili a vyleštili svým
čisticím výtažkem „KEROLINEM“ — přejdeme k čisté, LÉHČE
A BEZ VEŠKERÉ NÁMAHY po předmětech k čistění určených
a jaký dlv — obdržíme tak podvuhodný zářivý lesk, jakého co
do hloubky a čistoty nebylo nikdy dosaženo.

1 kg. obsahu po K 3-10 na dobírku

PRVNÍ ČESKÁ VELKOVÝROBA CHEMICKO-
TECHN. A FARMACEUTICKÝCH NOVINEK

PRAHA STANISLAV KULT, VRŠOVICE

Radost z krásných šatů

způsobí Vám můj

PRAKTICKÝ VĚŠÁK DO ŠATNÍKU.

Ideální pořádek, přehled, úspora místa.

Zařízení šatníku od K 2 20 výše.

CENY: smaltovaný věšák do skříně jednoduché 1 K 20 h

dvoudvřevé 1 K 60 h

niklový věšák do skříně jednoduché 2 K 20 h

dvoudvřevé 3 K

Ceny za hotové za 1 kus. — Věšáky jiných rozměrů a luxurní úpravy
dle nejlevnější nabídky. Donáška do domu a upevnění zdarma.

Fr. Vejdělek, Praha III., Mělnická 11.

Vyžádejte si moji návštěvu.

Ceník zdarma a franko.

VELKOOBCHOD PAPIREM

V. ZDENĚK,

PRAHA-NUSLE 252.

Doporučuje: Kancelářské, konceptní, dopisní
papíry a obálky, knihy obchodní v cenách nejlev-
nějších a nejlepší úpravě. Provádění veškerých
prací tiskových a litografických. Prodej veškerých
psacích a rozmnožovacích strojů a potřeb k nim
za původní ceny tovární. — Solidní a rychlá obsluha.

Rozpočty a vzory na požádání zdarma.

INSERTY pro „Věstník Klubu za Starou Prahu“ přijímá insertní
jednatelství Klubu za St. Prahu, Praha I., „U Vejvodů“

ÚSTŘEDNÍ TOPENÍ AVĚTRÁNÍ, STAVBY SKLENÍKŮ

VYTÁPĚNÍ TĚCHŽE TEPLOU VODOU

provádí speciální firma:

STROJNICKÁ TOVÁRNA

JAN ŠTĚTKA

PRaha - KRÁL. VINOHRADY

FRÍČOVA ULICE 592.

VEŠKERÉ PRÁCE STAVEBNÍ, NÁBYT-
KOVÉ, JAKOŽ I ZAŘIZOVÁNÍ KANCE-
LÁŘI PROVÁDÍ

JOSEF KRUPKA
SMÍCHOV. KANCELÁŘ: SMÍCHOV,
KARLOVA ULICE Č. 88.

Stavební a nábytkové truhlářství.
VÝROBA PIANOORCHESTRIONŮ.
DŘEVY: KOŠICE, Hladkova tř. č. 61, bývalá továrna Wahrenau.

UMĚLECKÁ TRŽNICE

sružení českých dam zve ku prohlídce svého
uměleckého závodu. Originály moderních i sta-
rých mistrů, umělecké předměty, starožitnosti: sl-
hony, nábytek, porcelán, spisky, sklo, výšivky atd.

Praha I., Františkovo nábreží č. 6.

Vysokým c. k. místodržitelstvem koncesována

KUCHAŘSKÁ ŠKOLA

MARIE ŠEFLOVÉ V PRAZE I., PERLOVÁ UL. Č. 9

přijímá slečny do praktického učení vaření.
Kuchař i cukrář v domě pod vlastním ve-
dením. Na přání též s úplným zaopatřením.

Žádejte prospekt!

Žádejte prospekt!

Prozkoumána a doporučena c. k. minist. autor. chem.-mikroskopickým
a bakteriologickým výzk. ústavem v Praze.

Světově známé! Pro nemocné i zdravé. Světově známé!

Josefa Šlehofera, dlouholetého bylináře,

ZDRAVOTNÍ RODINNÉ THÉ

koření z lesů křivoklátských.

Diabetický prostředek při všech chorobách smrtelných, jakož i pře-
následcích úderů. Náhrada za obyčejný čaj. Cena balíčku 50 hal.
1 K a 2 K. pošlou o 45 h více. Dále zdravotní český lesní čaj, náhra-
da za číj čaj, vhodnosti předtí všechny ostatní druhy čaje. V sáčcích
po 10 a 20 haléřích. Žádejte ve všech lékárnách, drogeriích neb přímo
v centrální výpravě Šlehofera, Král. Vinohrady, Puchmajerova ul. 7.
Doporučují se všem, kdož pracují při sychravém počasí, v kancelářích,
nebo kdož cestují, lesní bumbony proti kašli, zaklínávání trubic, chru-
pota, vyráběné z jemných bylin lesů křivoklátských. Uživání sesiluje
vnitřní orgány. Žádejte ve všech obchodech nebo přímo u výrobce
Jos. Šlehofera, Král. Vinohrady, Puchmajerova ul. 7.

VÍNA OVOCNÁ

jablkové, malinové,
brusinkové, višňové
atd.

VÍNA MEDICINÁLNÍ

malaga, sherry, port-wine, madeira atd.
nabízí v cenech nejlevnějších

E. POLÍVKA, PRAHA II., 1518

EPOCHÁLNÍ A PRO KAŽDÉHO VELEDŮLEŽITÝ VYNÁLEZ

jest nejnovější patentovaný pájecí stroj
pro každého, k letování a ponucování všech
kovových předmětů bez použití kyseliny
solné, kvašení a čpavku. Pájecí stroj odr-
zuje stále a stejnoměrně teplotu bez přeru-
šování letování neb odložení stroje. Užasně
výhody proti dosavadnímu pájení vždy a
ihned po hotově. Rychlé a levné pájení. Cena
stroje za předem zaslaných K 6 — franko
nebo na dobírku K 6'60. Prospektů na po-
žádání zdarma a franko zašle

J. L. ŠÍMA, PRAHA-VRŠOVICE 184

Dělnická knihtiskárna v Praze II., Myslíkova ul. 15

Opatřena jest nejmodernějšími písmi a stroji a doporučuje se ke zho-
tovení veškerých druhů tiskopisů v pečlivém a přesném provedení.

Rozpočty zdarma.

Ceny mírné.

Telefon číslo 2134.

KLUB ZA STAROU PRAHU MÁ KANCELÁŘ A MÍSTNOSTI V PRAZE-I., „U VĚJVOUDŮ“, ÚŘEDNÍ HODINY DENNĚ MIMO NEDĚLE
A SVÁTKY OD 3. DO 6. HOD. VEČERNÍ — TELEFON 384-IV. — ÚČET POŠT. SPORITELNY ČÍS. 68221 — ČLENSKÉ PŘÍSPĚVKY:
ČINNÍ ČLENOVÉ 6 K., PŘÍSPÍVAJÍCÍ 10 K., ZAKLÁDAJÍCÍ 200 K. JEDNOU PRO VÝBY ANEBY VE ČTYŘECH ROČNÍCH SPLAT-
KÁCH. VŠICHNI ČLENOVÉ DOSTÁVAJÍ ZDARMA MĚSÍČNÍ VĚSTNÍK — PŘEDPLATNĚ NA VĚSTNÍK PRO NEČLENY 5 K. ROČNĚ.
NEDĚLNÍ VYCHÁZKY K PAMÁTKÁM. ČITÁRNA. ARCHIV A FOTOGRAFICKÁ KOMORA. ČLENOV ZDARMA PŘÍSTUPNĚ.